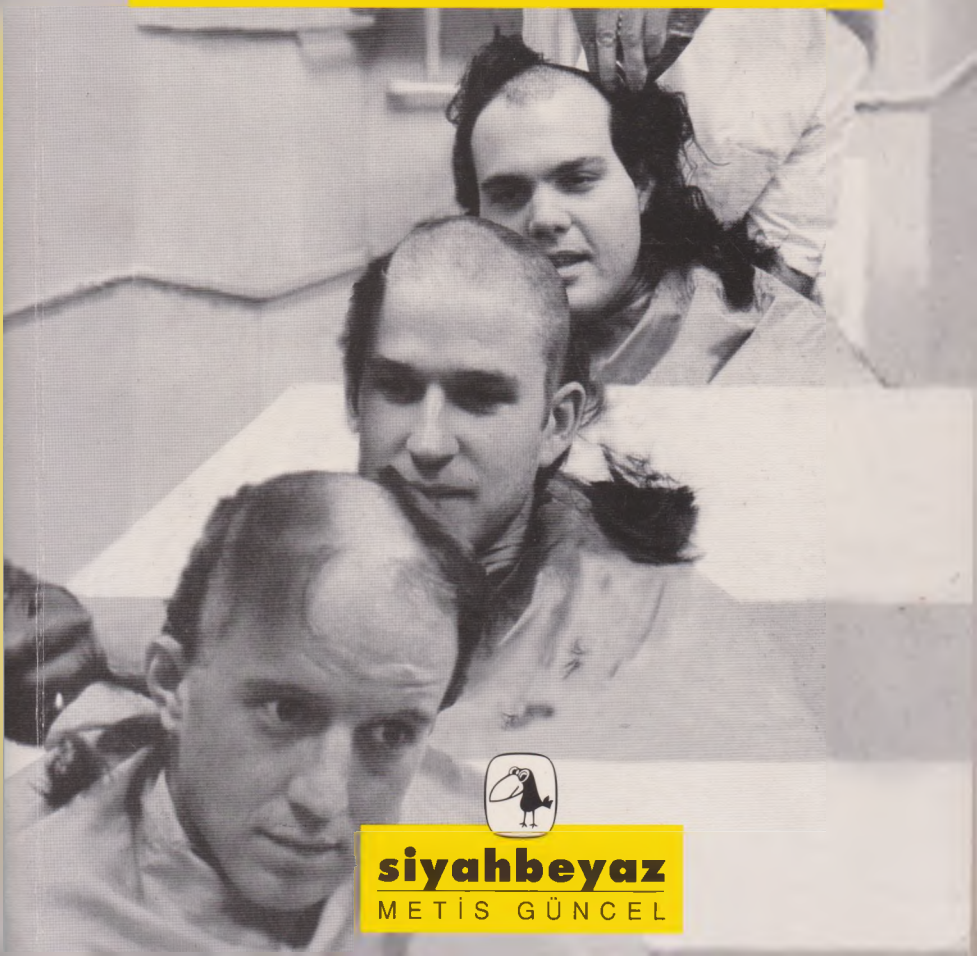
MEHMEDİN KİTABI

GÜNEYDOĞU'DA SAVAŞMIŞ ASKERLER ANLATIYOR

Nadire Mater

siyahbeyaz
METİS GÜNCEL

MEHMEDİN KİTABI

Güneydoğu'da Savaşmış Askerler Anlatıyor

Nadire Mater

Nadire Mater 1949 Söke doğumlu. Sosyal Hizmetler Akademisi'ni bitirdi. 1981 yılına kadar devlet memurluğu yaptı, bu tarihten sonra gazeteci olarak çalışmaya başladı. 1991'den bu yana Interpress Service (IPS), 1994'ten beri de Sınır Tanımayan Gazeteciler'in Türkiye temsilciliğini yapıyor.

Metis Yayınları
İpek Sokak 9, 80060 Beyoğlu, İstanbul

Siyahbeyaz Dizisi 11

MEHMEDİN KİTABI
Güneydoğu'da Savaşmış
Askerler Anlatıyor

Nadire Mater

© Nadire Mater, 1998
© Metis Yayınları, 1998

Dördüncü Basım: Haziran 1999

Kapak Tasarımı: Semih Sökmen
Kapak Resmi:
Stanley Kubrick'in *Full Metal Jacket*
filminden askerlik traşı; üç ayrı sahnenin kolajı.

Dizgi ve Baskı Öncesi Hazırlık: Metis Yayıncılık Ltd.
Kapak ve İç Baskı: Yaylacık Matbaacılık Ltd.
Cilt: Sistem Mücellithanesi

ISBN 975-342-229-6

MEHMEDİN KİTABI

GÜNEYDOĞU'DA SAVAŞMIŞ ASKERLER ANLATIYOR

Nadire Mater

siyahbeyaz
METİS GÜNCEL

İçindekiler

Teşekkür 7

Önsöz 9

Mehmetler Konuşuyor 21

Konuşamayanların Yerine 249

Sayılar 25

Teşekkür

Bu kitabı "askerler" dediğimiz gençler yazdı aslında. "Ahmet" olmasaydı, düşünmeye başlamayacaktım. Benzeri bir çalışmayı ("Licensed to Kill") İsrail ordusu askerleriyle yapan sevgili dostum James Ron yüreklendirmeseydi, "Ahmet"in söyleşisi *Mehmedin Kitabı*'na dönüşmeyecekti. Ahmet'le karşılaştığımız günden bu kitabın elinize ulaşmasına kadar geçen her anında Ertuğrul (Kürkçü) yanımda olmasaydı bu çalışma olmazdı. John D. and Catherine T. MacArthur Foundation "Küresel Güvenlik ve Sürdürülebilirlik Programı Araştırma ve Yazma Girişimi"nin sağladığı destek olmasaydı bütün bir yıl boyunca başka her şeyi bir yana bırakıp bu çalışmayı gerçekleştiremezdim. Eşim Tayfun bildiği, okuduğu, gördüğü her şeyi bana aktardı, dahası durmaksızın araştırdı. Kızım Çiğdem annesiyle her zamankinden daha az birlikte olmaya katlanmakla kalmadı, bant çözmekten başlayarak elinden gelen her türlü katkıyı yaptı. Yüzlerce saat süren konuşma kayıtlarını çözen Hacer (Yıldırım) ve Erol (Önderoğlu) 42 genci benden sonra en çok anlayanlar oldular. Mehmet (Taş), artık bir kitapta adının geçeceğinin övüncüyle gazete haberlerini dosyaladı, beni uzak kasabalara ulaştırdı. Türkiye'nin dört bir yanındaki meslektaşlarım, arkadaşlarım, arkadaşlarımın arkadaşları ve kız kardeşim Latife (Özgörgülü) 42 gence ulaşmamı sağladılar. Son yıllarda sokaklarda hep beraber olduğum, yaşadığımız ülkede bizi kahreden, tasalandıran ya da sevindiren her durumda önce birbirimizi aradığımız kadın arkadaşlarım bana bir yıl boyunca katlandılar. Sonraki sayfalarda konuşmalarını okuyacağınız 42 sade, saf, sıradan genç adam suskunluğa son vererek başlarından geçenlerin muhasebesini sizlerle paylaşma cesaretini gösterdiler ve bu kitabı yarattılar...

İyi ki hepsi vardılar, çok teşekkür ediyorum.

26 Ocak 1999, İstanbul

Önsöz

" 'Ölüm yalnızca iki santim yukarıda,' diyor Ahmet acı acı. 'Kafanızı siperden iki santim yukarı kaldırdınız mı alnınızın ortasına kurşunu yersiniz.'

Bunları söyleyen, askerliğini Güneydoğu'da yapan bir yedek subay. İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi'nde iktisat yüksek lisansı yapmış 25 yaşındaki genç savaştan şairane bir dille söz ediyor: 'Uzaklardan Kalaşnikovların takırtısı ölüm şarkısını söylerken, silah arkadaşınız kucağınıza yıkılır, beyni dağılmıştır.' Ahmet, Türkiye'nin yükselen finans sektöründe başladığı meslek yaşamına, silah altına alındığında ara vermiş.

'Hepsinden nefret ediyordum,' diye anımsıyor Ahmet, Kars'ın kırlarını kavuran savaşa sırtını dönmüş yerli halkıyla ilk karşılaşmasını. 'O sırada dağda askerler onlar için can veriyordu ama aşağıda kimsenin umurunda değildi,' diyor, genç askerlerin her savaşta öğrendikleri ilk dersi öğrenmiş olarak. 'Askerler ve siviller birbirinden tamamen farklı iki ayrı dünyadan geliyor.' Uzakta, bir başka dünyada, İstanbul'da yeğeni dünyaya gelmiş. Vietnam'da savaşan Amerikalı askerlerin deyişiyle, 'Dünyaya Geri Döndüğü' İstanbul'da, arkadaşlarıyla buluştuğunda onların buz gibi bir sesle sordukları sorulara yanıt vermek zorunda. 'Yaptıklarını yapmak zorunda olduğunu anlamıyorlar,' diye öfkeyle konuşuyor. 'Eğer bu ülkede yaşayacaksan, askere gitmek zorundasın. Bundan kaçış yok.'

Ahmet'in elinde bir deste fotoğraf. Kırda bir pikniği anımsarmışçasına masumiyetle dağda çekilmiş bir resmini alıyor destenin içinden. Ankara'da üç ay acemi eğitiminin ardından, önce Ermenistan sınırındaki Kars'a, ardından dağlara gönderilmiş. 'Burada bir yedek subay arkadaş vurulmuştu.' Sarp kayalıkların göründüğü bir başka resme işaret ediyor: 'Onu kurtarayım derken az kaldı kendim vuruluyordum.' Birliğin doktoru korkup bir mağaraya saklanmış, Ahmet de can çekişen yedek subayla baş başa kalmış. Kurtarma helikopterinin yetişmesi beş saat sürünce, yedek subayın cenazesini koyabilmişler araca. Bir başka resim.

Bir grup asker çadırda dinleniyor. Ahmet bir şiir kitabı okuyor. 'Pablo Neruda, belki de Mayakovski,' diye hafızasını toplamaya çabalıyor.

Ahmet şimdi 36 kişilik bir topçu birliğinin komutanı. Boş vakitlerinde PKK barınaklarında el konulmuş belge ve kitapları okuyor. Radyodan dağlar üstüne yakılmış türküleri dinlemeyi tercih ediyor. En çok sevdiği, 'Dağların arkasındaki yar'. Annesi ve nişanlısı İstanbul'da. Babası ise Almanya'da işçi. Bir başka resim: Giysileri çıkarılmış ölü bir PKK gerillası. 'Onları soymak zorundayız. Giysilerinin altında gizlenmiş belgeler, ya da cesetlerin altında bubi tuzakları olabilir,' diyor Ahmet, hâlâ savunmaya çalışıyor kendisini. 'Kadın, erkek farketmez,' diyor ama, resmi neden çektiğini, ya da neden hâlâ sakladığını, ya da neden gösterdiğini, açıklayamıyor. Birliklerin savaş yasalarını ihlal etmesine açıklama getirmeye uğraşıyor. 'Cephedeki askerin psikolojisi başka oluyor.' Diğer bir resim: Genç bir adamın savaşa şairane yaklaşımı. Tüfeğinin namlusuna takılmış bir gelincik. Barışa bir gönderme, belki de bir itaatsizlik belirtisi.

Ahmet, karşı taraftan Leyla'yı anmsıyor. Leyla kod adlı bir kadının komuta ettiği bir gerilla birliğine ateş açması emredilmiş. Ama, Ahmet'le Leyla, beş ay boyunca, karşılıklı dinledikleri telsizlerinden konuşmuşlar. Artık, operatörler telsizden Leyla'nın sesini duyduklarında Ahmet'e sesleniyorlarmış, 'seninki hatta'. Ahmet günün birinde Leyla'yı öldürebileceğinden korkuyor. Ahmet sonunda terhis olup dağlardan döndüğünde ne olacak? Vietnam benzetmeleri ve zafere ulaşamamış bir savaşçıya ilişkin sözler dökülüyor ağzından. 'Dağlardaki yaşamı hayal edemezsiniz,' diyor. 'Eşsiz doğa, bol içki. Uyuşturucu bile var. Hatta doktorlar bağımlılara kendileri hap veriyor. PKK'liler uyuşturucu kullanmıyorlar pek. Gene de birkaçında kokain ele geçirildiği olmuyor değil.'

PKK, Türkiye'nin güneydoğu illerinin bağımsız Kürdistan toprağı olduğunu iddia ediyor. Onları durdurmak Ahmet ve ordusunun, NATO eğitimli 'özel kuvvetler'le, eski tüfeklerle donanmış 'köy korucuları'nın görevi. 17. yüzyıl İngiliz şairi John Dreyden savaştan söz ederken, 'Kırlar acemi milis kaynıyor, kaba saba,' diye yazmıştı. 'Ağızlar açık, eller boş; ama masraf çok. Barışta hep vergi, savaşta başıbozuk bir ordu.' Sonuncu ders, askerlikten, savaşın onlara verdiği sorumluluk ve güçten henüz nedenini çıkartamadıkları mahcubiyetle karışık bir gurur duyan gençlerin çıkardığı ders. Ahmet, bir emriyle düşmana yağdırılan top mermilerinin bedelini anmsıyor: 'Tek bir merminin fiyatı 700 dolardı.'

Dağlardaki görevinin bitmesine üç ay var. 'Hayat', diyor Ahmet, 'şimdi daha anlamlı. Şimdi kimin kimi ölüme gönderdiğini, ya da başkaları savaşın sürdüğüne inansın diye kimin bir seferde boş yere 20 mermi salladığını biliyorum artık. Ama o mermiler yükselen enflasyon ve artan zayiat olarak geri dönüyor,' diye ekliyor, İstanbul Üniversitesi'nde aldığı iktisat eğitimi ruhunun derinliklerinde kıpırdayan genç yedek subay."

Üçüncü Dünya Haber Ajansı'nın (IPS) servise koyduğu bu haber 20 Kasım 1994 tarihini taşıyor. Haber, o haftanın çalışma programında yoktu. Ahmet (ona böyle demiştik) ile bir tanışıklığımız vardı, ama ismini bile askere gittikten sonra öğrenmiştik. İzin sırasında uğradığı eski işyerinde karşılaşınca, kalabalığın ortasında elindeki bir tomar fotoğrafı tek tek göstererek Ertuğrul ile bana heyecanla anlatmaya başladı. Anlattıkları bu ülkede yaşayan her insanı çok yakından ilgilendiriyordu, ilgilendirmeliydi. Ahmet'i büroya davet ettik. Hemen sonraki gün geldi. Masamın karşısındaki sandalyeye oturdu. Dört saat, neredeyse soru sorulmasına izin vermeksizin, aslında gerek de kalmadan anlattı, anlattı, anlattı. Sonra gitti. O gider gitmez, aklımızda kalanları hemen bilgisayara döktük. Haber böyle ortaya çıktı. Aslında, haber olarak başlamayan, ancak ara durakta haber olan Ahmet'in hikâyesi elinizdeki *Mehmedin Kitabı*'nı yazdırdı.

Diyarbakır'a, Batman'a giden ya da oralardan dönen uçaklarda "bilinmeze" doğru yola çıkma heyecanının önüne geçen ilk uçuş korkusu, kemeri bağlayamama telaşı ve "utancı"yla perişan gençlerle kısa, kesik kesik konuşmalarımız olmuştu. Batman uçağında, son anda uydurduğu rapor bittikten sonra, teskeresini almak üzere dönüş yoluna koyulan genci Diyarbakır'daki usta birliğine teslim olacak genç anlamıyordu bir türlü. "Her şeyi becerebiliyor gibi görünme," diyordu teskere alacak genç ötekine, "böylece kolay bir yere düşersin, tehlikesiz. Sağ kalmaya bak yani." Heyecanlı acemi "neden beceriksiz duracakmışım," derken, erkekliğiyle meydan okuyor. Öteki çaresiz, "kendimi bunun yanında dede gibi hissediyorum," diyor, "ben de iki yıl önce böyleydim, giderken başka, dönerken başka." İki yaşla gençliği ele alan, son noktayı koyuyor: "Elimizden geleni yapacağız, vatan her karış toprağıyla bizimdir, koruyacağız, şehit de oluruz, gazi de..."

Yıllardır Olağanüstü Hal (OHAL) Bölgesi'ne her gittiğimde askerlerle, polislerle konuşmaya çalıştım. Tabii, konuş(a)mu(mı)yorlardı.

Küçük anekdotları onların ruh halini anlamaya çalışmak açısından haberlerde yer aldı. Yirmilerini süren bu genç erkeklerle her konuştuğumda kendimi onların yüzlerine bakmaktan sakınırken yakaladım. Yüzlerini istemiyordum. Yüzü bilmek, kaybını duyduğunda insana daha derin bir acı yaşatmaz mı? Kendimi korumaya almıştım.

*

Kadın plajda, kapalıca mayosuyla etrafı seyrediyor, öbür kadın, bikinili, gazetelerdeki haberlere boğulmuş bir halde plajdaki herkesi suçlamaya hazırlanıyor: "Ne duyarsızlık, tatil yapıyorlar..." Duyarlı kadın gazetelerde ölen gençlerin, gözü yaşlı annelerin fotoğraflarına bakıyor, polisin yakaladığı ve hemen suçlu ilan ettiği insan yüzlerine dalıyor, okuyor ve çok üzülüyor.

Etrafı seyreden kadın laf açmak istiyor: "Bugün terörün yıldönümüymüş, Ankara'dan geldik, bırakmıyorlar oğlumuzu görelim, babası uğraşıyor, ben de bekliyorum!" Kadın burada, Foça'da askerlik yapan oğlunu bekliyor, "Güneydoğu'dan, operasyonlardan döndü." Biraz sonra "oğul" bir deri bir kemik geliyor. Babanın yalvarmaları işe yaramış besbelli. Anne telaş ve heyecanla kalkıyor, sarılıyor. Oğul sessiz, anne bebekliğinde olduğu gibi onu yağlıyor: Yüzü güneş yanığı, bedeni süt beyazı. Plajda, hiç kimse bir "kahraman"la birlikte olduğunu bilmiyor. Bilmek ister miydi? O "duyarlı" kadın, gazete okuyup öfkesini denize, kumsala boşaltan kadın ise sadece utanıyor.

"Bakın şu yollara, jandarmadan vazgeçtim, bir polis bile yok, ne tuhaf..." O bir öğretmen, İzmirli, pilot kocasıyla birlikte Diyarbakır'da görevli.

"Nasıl olabiliyor, böyle bir rahatlık? Korku yok, tedirginlik yok, istedikleri gibi giyinip, istedikleri gibi dolaşıyorlar, korkarım ki kimliklerini evde unuttuklarının farkında bile değiller." Neden bunlara takıyor bu kadın? "İlk geldiğim günler, burada yaşayan herkese, anneme, babama öfke duyuyorum. Orada, Diyarbakır'da, zaten her an dışarı çıkılamıyor, askeri kimlikler olmuyor, başka kimlikler taşınıyor, sokakta yürürken korkuyorsun, 'ya beni biri tanırsa, subay karısı olduğum için tararsa?'" Suçlamayı bir itiraf izliyor: "İnsan bir tuhaf, ben de geldiğimin ikinci haftasına kalmadan orayı unutuyor, buralı oluyorum. Eylül'de dönünce ayıkacağım, buradakiler de çocukları askerlik çağına gelince."

Gündelik hayatta, benzeri kesitleri her birimiz az ya da çok, fark ederek ya da etmeyerek yaşadık, yaşıyoruz. Resmi veriler olmadığı için, kaba bir hesapla 1984'ten bu yana bölgede askerlik hizmeti yapan gençlerin sayısı aşağı yukarı 2.5 milyona ulaşıyor. Aileleriyle birlikte 15 milyon, yakın çevresiyle birlikte Türkiye nüfusunun yarısını aşkın insanı kapsayan bir süreç bu. Aslında, sayılara başvurmadan da çevremize şöyle bir baktığımızda, eğer kendimiz değilsek, akraba, arkadaş ya komşumuzun yüreğinin her an çatışmada olabilecek oğlu, kardeşi, sevdiği için attığını biliyoruz, görüyoruz.

Gene biliyoruz ki, adını –"savaş", "düşük yoğunluklu çatışma", "terörle mücadele", vb.– ne koyarsak koyalım, 15 yıldır politikacılar, askerler, insan hakları kuruluşları, Amerika Birleşik Devletleri, Avrupa Birliği, gazeteciler, yazarlar, uzmanlar, karşı ya da yana bu "durum"la ilgili olanlar konuşuyor. Askerlik hizmetini yapmak üzere kurada Şırnak, Diyarbakır, Hakkari, Siirt, Mardin, vb. çekenler ise sadece hizmetlerini yaparlarken "emir komuta zinciri içinde" konuşuyor.

İşte televizyonda bir genç: "Ya devlet başa, ya kuzgun leşe diyerek lânet olası terörü bitirmek için buraya geldik. Tavsiye ederim gönüllü gelsinler, dağlarda gezmek, teröristlerle çatışmak çok güzel bir duygu. Biz tarihte şehitler vermiş bir milletiz, yaz operasyonlarında şehit vereceğiz." Eruh Komando Birliği'nden bir genç sevgilisi "Şölen"e sesleniyor: "Beni bekle, beni unutma." Çanakkale 116. Jandarma Er Eğitim Alayı'ndaki gençler henüz acemi eğitimi alıyorlar, mesajlar sadece ailelere iletiliyor: "En çok ailemi özledim", "nişanlım Derya beni bekleyecektir, ben de onu bekliyorum", "annem babam beni bekliyor", "ailem, sevdiklerim ben iyiyim, merak etmeyin". TGRT'nin sunucusu heyecanlanıyor, "her ana kuzusuna nasip olmaz böyle yerde görev yapmak," diyor.

1984'ten bu yana askerliklerini yaparken kendileriyle konuşmak için çabaladığım gençlerin sivil hayata döndüklerinde konuşabileceklerini Ahmet'ten önce düşünmemiştim. Bu söyleşilere başlarken tedirgindim. İlk görüştüğüm gençlerden birinin dediği gibi, "birileri gelecekti, bekliyordum," diye karşılanacağımı, gençlerin kendilerine ulaşılmakta gecikildiğini düşünseler de nihayet birinin onları dinlemek üzere kendilerine gelmesinden sevinç duyacaklarını ummak istiyordum, ama emin değildim.

Onlar neredeydiler? Mehmetler bindiğimiz otobüste, takside şoför, yemek yediğimiz lokantada servis yapan garson, alışveriş yaptığımız bakkalda çırak, bankada alışveriş merkezinde güvenlik görevlisi, evi-

mizde badana yapan boyacı, koltuklarımızı tamir eden marangoz, uzak tarlalarda ırgat, sokaktaki işsizdi. Onlar, başlarını eğip çalışırlarken, genellikle askerlik hizmetlerini nerede, nasıl yaptıklarından söz etmiyor, durup dururken babalarımızın dedelerimizin ölünceye dek tekrarladığı gibi askerlik hatıralarını anlatmıyorlardı. Birbirimizi tanımıyorduk, bir türlü tanışamıyorduk. İki buçuk milyon gençten hangileriyle konuşacaktım?

Bu çalışmaya koyulurken yapmak istediğim, okuru sosyolojik ya da politik çözümlemelere ulaştırmak değildi. Bu gerekli elbette ama benim işim değil. Ben, kendi iradeleriyle ya da iradelerine rağmen savaşın öznesi olan/olmak zorunda kalan insanların sesini topluma duyurmayı, savaşa onların baktığı yerden bakılmasını sağlamayı istiyordum. Konuştuklarım, yalnızca kendilerini değil, yaşadıkları, büyüdükleri, ait oldukları ortamın, çevrenin hissiyatını, zihniyetini, değerlerini de bir nebze olsun yansıtabilmeliydi. O nedenle, her bölgeden gençlerle görüşmeliydim. Etnik, dinsel, mezhepsel, kültürel farklılıklar da önemliydi. En önemlisi de, konuşanlar toplumdaki sağcı, solcu, milliyetçi, dinci, savaş yanlısı, savaş karşıtı türünden farklılıkları ve "çeşitliliği" içermeliydi. Elbette, 15 Ağustos 1984'te PKK'nin Eruh ve Şemdinli baskınıyla başlayan "Düşük Yoğunluklu Çatışma"yı yıl yıl, topçusu, tankçısı, jandarması, piyadesi ve komandosunun dilinden aktarmak da daha az önemli değildi. Böylece, "Mehmet"in ve yaşadıklarının en genel, ama yaşadıklarını kendi yaşadıkları gibi yansıttıkları için de "içten" bir "fotoğrafı" ortaya çıkacaktı.

Başka ülkelerde, askerler konuşmuş muydu? Hissettiklerini, korkularını, acılarını, sevinçlerini, eleştirilerini, isyanlarını anlatmışlar mıydı? Kitapların arasına daldığımızda, ulaşabildiğimiz kadarıyla örneklerin pek de fazla olmadığı gerçeğiyle karşılaştık. Kitaplardan birinde, "biz bir savaş biliriz, oysa o savaşa ne kadar insan katıldıysa en az o kadar savaş yaşanmıştır orada," diyordu. Her konuşan genç bu cümledeki "en az" sözünün ne anlama geldiğini, bir savaşın aslında ne kadar çok savaş içerdiğini tekrar tekrar ortaya koydu.

İstanbul, Trakya, Denizli, İzmir, Aydın, Alanya, Serik, Adana, Çorum, Rize, Samsun, Tonya ve Trabzon ile çevresinden askerliğini 1984 ile 1998 yılları arasında OHAL bölgesinde yapan 42 gençle görüştüm. Adlarını almadım, onlar da, "fark etmez" diyen birkaçı dışında vermek istemediler. "İsimsiz" konuşma kararının ne kadar isabetli olduğu her tanıştığım gençle bir kez daha doğrulandı. Banda kaydedilen haliyle or-

talama üç saat süren görüşmeleri çoğu kez, isimsiz olmasına rağmen, kayıt dışı, yazılmamak kaydıyla bir iki saatlik sohbetler izledi. Korkuyorlardı, herkesten, her şeyden, her taraftan korkuyorlardı. "Her şeyi anlatamam," sözleriyle tedirginliğini dile getiren genç, "senin ne yaşadığını bilmiyorum, neyi anlatmak istiyorsan onu anlatırsın," dediğimde rahatladı.

Her bölgeyi temsil eden şehir ve kasabaları, medyaya yansıyanlardan yola çıkarak gençlerin tabutlarla memleketlerine döndüğü ve Kürt-Türk çatışmasına ramak kalan olayların yaşandığı yerleri de gözeterek seçtim. Konuştuklarımdan 41'ine mutlaka bir arkadaş, bir tanıdık aracılığıyla ulaşıldı. Bir başkası aracılığıyla konuşmadığım tek kişi İstanbullu bir taksi şoförüydü. Bir gün takside arkadaşımla "Çanakkale Savaşı" belgeseli üzerine başlayan sohbetimiz Kore savaşına uzandığında şoförün dikiz aynasından bizi dikkatle izlediğini fark edip askerliğini nerede yaptığını sordum. Cevap "Şırnak"tı. Anlık bir tereddütten sonra, çalışmayı kısaca özetleyerek görüşmek isterse arayabileceğini söyledim, kartımı verdim. İki gün sonra aradı. Buluştuğumuzda, kendisine "zarf atıp atmadığımızı," çok düşündüğünü, sonradan her şeyin çok normal geliştiğine karar verdiğini anlattı. Konuşmaya karar vermişti, çünkü sorumluluğu bunu gerektiriyordu: "Yaşananlar anlatılmalı, herkes bilmeli"ydi.

Hemen hepsine bir tanıdık aracılığıyla ulaşmama karşın görüşülenlerin birkaçı dışında hiçbirini tanımıyordum. Görüşmeleri iki tarafın da dikkatini dağıtmamak için genelde yalnız yapmayı tercih ettiysem de kimi durumlarda bu mümkün olmadı. Dahası birkaç kez pastane, kebapçı, kahvehane gibi mekânlarda da görüşmek zorunda kaldım. Bütün görüşmeleri banda kaydettim. Sadece kitaptaki ilk röportajı gencin isteği üzerine not tutarak yaptım.

Görüştüğüm her gence öncelikle ne yapmaya çalıştığımı anlattım. Bu ülkede 14-15 yıldır bir "durum" yaşanıyordu. Bununla ilgili, askerlik hizmetini "orada", bir başka deyişle "Olağanüstü Hal Bölgesi"nde yapanlar dışında herkes ortamın elverdiği ölçüde "yana", "karşı" ya da "ortadan" konuşuyordu. "Durumu" bir de yaşayanların açısından görmek önemliydi. Amacımı anlattıktan sonra ister soruların sorulması sırasında, ister sohbetlerimde olsun, "durum" konusunda kendi öznel yaklaşımımı işaret edebilecek bir terminolojiden kaçınmaya özen gösterdim. Görüştüklerimin kendilerini ifade etmekte bir sıkıntıya düşmelerini, yönledirildikleri duygusuna kapılmalarını istemedim.

Sorular üç bölümdü: Askerlik, öncesi ve sonrası. Görüşmeler genellikle, çok istesem de bu sistematikle yürümedi. İlk sohbet sonrası, kayıt

cihazının düğmesine basıldığında genellikle neredeyse soru sormaya gerek kalmaksızın görüşme aktı gitti. Kimi durumda ise, yaşanılanların hatırlanmasının doğurduğu ruh hali içinde incinebileceklerinden kaygılandım, bazı sorulardan vazgeçtim. Bir iki genç, görüşmenin belli bir yerinde, "bu kadar yeter," deyip kaydı durdurttu, ama "yazılmamak koşuluyla" konuşmaya devam etti. Elbette ki, görüşmelerde asıl ağırlık askerlik dönemiydi, zaten geçmiş de gelecek de konuşulsa, artık onlar için, geride kalmış olması dileğiyle, askerlik merkezli değerlendirmeler ve gelecek projeleri yapmak kaçınılmazdı.

Doğum tarihi, doğduğu ve yaşadığı yer, öğrenim durumu, zorunlu askerlik hizmetinin acemi eğitimi ve usta birliği dönemlerini nerede ve hangi tarihlerde yaptığı, aile durumu, anne ve babasının ne iş yaptığı gibi temel sorular 42 gence de soruldu. Birkaçı bu sorulardan bazılarına cevap vermemeyi daha uygun buldu. Askerlik öncesi ilgileri, çalışıyorsa iş durumu, çevresiyle ve ailesiyle ilişkileri de ilk bölümün soruları arasında yer aldı. Askerlikle ilgili bölüm genellikle acemi eğitimi, günlük yaşam, ilk nöbet, ilk çatışma, ilişkiler, acı, öfke, intikam, özlemler, sevgiler üzerineydi. Düşman, kahraman, vatan aşkı, şehitlik, gazilik gibi kavramları da konuştuk. Askerlik dönüşü dönem ise iş durumu, aile ve çevreyle ilişkiler, askerlik öncesi ve sonrası hallerin karşılaştırılması ve "durum"a yaklaşım ile "durum"la ilgili görüşler etrafında dönen sorularla, ya da kimi zaman hiç soru sormaya gerek kalmaksızın kendiliğinden anlatımlarla kayıtlara düştü.

Zaman zaman görüşmelerde başta kurulan mesafeyi korumak çok kolay olmadı. Anlatılanları belli bir mesafeden dinlemenin, dahası ek sorularla ayrıntıya girme ya da girememe ikileminin zorluklarını yaşadım. Duygusuz bir sorgucu durumuna ya da gazetecilikte kimi zaman bir açmaza dönüşebilen "merak"ın tuzağına düşmemeye çalıştım. Denizli'nin yoksul Roman köyü Karakova'da, Mayıs 1993'te Bingöl yolunda PKK'nin 33 askeri öldürdüğü olaydan yedi kurşun yarasıyla sağ kurtulan gençle görüşmek üzere evlerine girip onu yatağında ilk gördüğüm anda söz bitmişti. 25 yaşındaki gencecik bir insan yatağa mahkûmdu, tekerlekli sandalyesi var diye şükrediyordu, neredeyse çocukluğundan beri sevdiği kıza kavuşamıyor, "gaziliğin mükâfatı bu," diyordu. Ona ne sorabilirdim?

Bir yaz kampında ailesiyle çadırda tatil yapan gençle görüşürken birden elektrikler kesildi. Beş dakika önce dokuz ayı elektriksiz, korkularla geçen askerliğini anlatan gencin elektrikler kesildiğinde neler hissedebileceğini düşünmeyen, iki çadır ötedeki uzun akşam yemeği masasında oturanlara öyle öfkelendim ki... Haksızdım. Onun yaşadıklarını

bilmeyen insanların onu anlamaları beklenemezdi. Hep olduğu gibi, gençler anlatmıyor, bizler de sormuyorduk.

Oğluyla konuştuktan sonra, "size anlattıklarını dinlemek için neler vermezdim," diyen anneden o sırada daha ayrıcalıklı bir konumda olmaktan utandım. Her tehlike anında önce annelerini düşünen bu gençler yaşadıklarını en çok sevdikleri, özledikleri varlığa anlatamıyorlar. Bu da çok anlaşılır ve kaçınılmazdı, anneleri "Şafak 550" boyunca yeterince kahrolmuşlardı, artık üzülmemeliydiler.

Bantlardaki kayıtlar olduğu gibi kâğıda dökülse 1500 sayfaya yaklaşan bir kitap olacaktı. İstedim ki, onlar bana değil, size anlatsınlar, siz konuşun onlarla. O yüzden aradan çekildim, yani öncelikle soruları çıkarttım. Sonra, metni tekrarlardan ve kimi zaman konuşmanın seyri içinde özele kaçan bölümlerden arındırdım. Anlatılanları daha anlaşılır kılmak için, kimi durumlarda ortada anlatılanı başa, başta anlatılanı sona alarak her konuşmayı kesinlikle konuşanın kendi sözcükleriyle, ama konuşurken kolayca anlaşılsa da okunurken sorun yaratan devrik cümleleri değiştirerek, bir ölçüde yeniden düzenledim.

Her şey 15 Ağustos 1984'te Şemdinli'de başladığına göre, onlar da konuşmaya Şemdinli'den başladılar, 1998'e kadar ara vermeden anlattılar.

Mehmedin Kitabı'nda, bu önsözü, "Mehmetler Konuşuyor" izliyor. "Konuşamayanlar Yerine" de iki aile, uçak kaçıran İhsan Akyüz ile annesi ve kardeşlerini öldürdüğü iddia edilen Kastamonulu Orhan Kara'nın aileleri ve yakınları konuşuyor. Çalışma boyunca, gazete haberlerini öncesine göre daha dikkatle izlemeye, etrafta olan bitene "askerlik" bağlantılı bakmaya başlayınca OHAL'de sıradanlaşan, gençlerin "kolay çözüyor" diye tarif ettiği şiddetin artan bir hızla tüm topluma yayıldığını gördüm. Kendilerini sürekli denetleme zorunluluğu hissettiklerini ifade eden gençler kontrolü elden kaçırınca ya kendilerini ya yakınlarını öldürebiliyor, ya da İhsan Akyüz gibi uçak kaçırıyordu. En sondaki "Sayılar", devletin, devletler arası kuruluşların ve uzmanların 1984-1998 arasında toplumu ölçmesinden çıkan resmi sonuçlar. Ama, bu sayıların ardında hayatlar var... 15 yıldır birbirlerinin hayatlarını, hayallerini, umutlarını ortadan kaldıran, kaldırmak zorunda kalan, birbirlerini kovalayan, birbirlerinden kaçan insanların yaşantıları... Bu çatışmaya, resmiyet dünyasının, Batı'nın askeri, siyasal ve ticari merkezlerinin gözünden bakanlar sayıları toplayıp çıkartabilir, saklayabilir, abartabilir ya da küçümseyebilir. Resmi kaynakların verdiği sayılar çoğu kez bir-

birini de tutmaz. Gerçi üç eksik, beş fazla olsa da bu sayılar hep insanların hayatları ve yaşama koşullarını yansıtır, ama sayıları kaydeden, sayan ve hesaplayanların bu insanların yaşamlarına ve ölümlerine bakış biçimleri ve değerleri, onları hesapladıkları, abarttıkları ya da küçümsediklerinin gerçek insanların hayatları ve kaderleri olduğunu düşünmekten, hissetmekten alıkoyar. Hayatın, tek bir kişinin hayatının değeri sayılabilir ve ölçülebilir mi? 15 yılın ardından, kendileri, kaderleri ve hayatları üzerine hep başkalarının hesap yaptığı ve hüküm verdiği "sayılar", ayağa kalkıyor ve konuşuyorlar... Hiçbir hesaba sığmıyor yaşantıları, hiçbir peşin hükmü doğrulamıyor. İnsanlar, sayıların sakladığı bir trajedide üstlendikleri rolün muhasebesini yapıyor, kendileriyle, kendilerini yönetenlerle yüzleşiyorlar...

En son görüşmeyi, bu kez kaydederek Ahmet'le yapmak istiyordum, kabul etmedi. Yeniden o günleri yaşamak istemedi. Ahmet, "sıkıntılarımı sevseydim, kurtulamazdım, şimdi artık Kürt sorununun çözümüyle makro düzeyde ilgileniyorum," diyor.

Çoğuyla geride bıraktığımız 1998'de tanıştığım 42 gencin serüveni kışlanın kapısından ilk adımlarını attıklarında kulaklarında patlayan "sıraya geç" komutuyla başlamıştı. Şimdi, hiçbir komut olmaksızın, artık sırası geldiği için, yaşadıklarını sizinle paylaşmak için kendiliklerinden "sıradalar".

Sözlerini bitirdiklerinde, vedalaşırken, çoğu, "size bunları değil güzel şeyler anlatmak isterdim," demişti.

Ben de...

Mehmetler Konuşuyor

DÜŞMANI GÖREMEDEN GERİ GELDİM

Dediklerine bakılırsa; Şemdinli'de bir jandarma komutanı varmış, halkla ilişkisi çok iyiymiş. Sonra ne olmuşsa, komutan halka ters düşmüş. Halk da bunun üzerine ayaklanmış. Şemdinli baskınının nedeni bu.

Biz seyyardık, merkezimiz Nevşehir'di. Destek olarak Tokat'a gönderilmiş, üç dört ay orada kalmıştık. Tokat jandarmanın alamadığı üç dört cesedi biz aldık. Yani, ufak çapta çatışmalar yaşadık. Aldığımız cesetlerin, yani çarpıştıklarımızın kimler olduğunu da bilmiyorduk. Söylenmiyordu, biz de soramıyorduk. "Onlar terörist," dendi, o kadar.

Tokat'tan Nevşehir'e döndük. Döndük, ama dinlenemeden bizi otobüslere bindirdiler, haydi Kayseri, oradan uçakla... Nereye gittiğimizi bilmiyoruz; soramıyoruz, söylemiyorlar. Kendimizi Van Tugay'da bulduk. Bekliyoruz... Askerler, "Şemdinli basılmış," diye konuşuyordu. Kim basmış, neden basmış, Şemdinli'de ne varmış? Bilen yok. İnsan merak ediyor. Geçmiş gün, demek ki 84 senesinin Ağustos sonu gibi oluyor.

Van Tugay'da bir hafta on gün kaldıktan sonra, güvenlik eşliğinde basıldığını bildiğimiz Şemdinli'ye götürüldük. Çadırları kurduk, bekliyoruz, gene ne yapacağımızı, neden orada olduğumuzu bilmiyoruz. Daha doğrusu, destek birlik olduğumuz için, bir problem olduğu kesin de... Şemdinli'nin basıldığını da duymuşuz. Eğitim yapıyoruz, nöbetler tutuyoruz. Bizim taburu bölük bölük dağıttılar. Ben 3. Bölükteydim. Bizi Konur bölgesine gönderdiler. 2. Bölük de Derecik bölgesine gitti. Tam bir mahrumiyet bölgesi, telefon dahil hiçbir şey yok. Ailelerimizi arayamıyoruz. Onlar da bizi nerede arayacaklarını bilmiyorlar. Bu Konur bölgesinde bir buçuk ay kaldık. Saldırı falan olmadı. Nöbet tutuyoruz, eğitim yapıyoruz. Bu kadar sakin geçince, arkadaşlarla, "bizi burada tutmazlar, bir yerlere yollarlar," diye konuşuyorduk. Dediğimiz çıktı, yeniden yolculuk göründü. Uzak değil, İkinci Bölüğün kaldığı Derecik bölgesine taşındık. Yollar "S" harfi şeklinde, yani araba kıvrım kıvrım inerken ya da çıkarken tepede bir yerde mevziini alırsan, arazideki

bütün hareketliliği, geleni gideni görürsün. Teröristler tam böyle yapmışlar, tepedeler. Bizim bölük komutanıyla astsubay jiple kıvrıla kıvrıla yukarı tırmanıyorlar. Teröristler yukarıdan ateş açıyor, komutan hemen ölüyor, astsubayla iki er dereye yuvarlanıyor, orada mahsur kalıyorlar. Bir kamyon bunları görüyor, bir şey yapamıyor ama bize gelip haber veriyor. Biz zaten hazır kıta bekliyoruz, hemen arabalara bindik, olay yerine gittik. Sonradan Komutanın postası da öldü. Teröristleri kaçırdık ne yazık ki... Sabaha kadar ateş ettik ama, bir şey alamadık.

Sonra, "Irak sınırını geçecekler" diye bir duyum gelmiş. Geçişlerini kesmek için bizi helikopterle sınıra bıraktılar. Ateş ettik. Sonradan ateş açtıklarımızın kaçakçıların katırları olduğunu öğrendik. Neyse ki, kimse ölmedi. On saat kadar yaya yürüyüp bir karakola ulaştık, orada yattık. Bu karakolda kumanyamız bitene kadar, demek ki bir hafta kadar kaldıktan sonra helikopter bizi tekrar Şemdinli'ye götürdü. Orada yeni bir yatılı bölge okulu yapmışlar, ama daha açılmamıştı. Okul bizim oldu, içine yerleştik. En önemli konu gene bu meşhur Şemdinli baskınıydı, herkes bunu konuşuyordu. Dediklerine bakılırsa; Şemdinli'de bir jandarma komutanı varmış, halkla ilişkisi çok iyiymiş. Sonra ne olmuşsa, komutan halka ters düşmüş. Halk da bunun üzerine ayaklanmış. Şemdinli baskınının nedeni bu... Biz o zaman PKK falan bilmiyoruz, "terörist, anarşist" falan diyoruz... Çatulga diye bir yerde bir ay kaldık. Gece saat üç gibiydi, "teröristler geliyor," diye uyandık. Hemen ateşe başladık. Sabah olunca, kaç tane terörist ölmüş görmek için gittik. Katırları vurmuşuz...

Acemi birliği iyiydi. Savaş olacağını nereden bilebilirdik? Zaten, olan biteni savaş gibi görmedik. Askerliği böyle düşünmemiştik ama, başa gelen çekilir gibi bir şey oldu. Yaşadıklarım bende bayağı bir iz bıraktı. Neredeyse 15 yıl geçmiş, hâlâ hatırlamadığım gece yoktur. Oranın insanlarını da çok düşünürüm. İnsanların geçimlerini sağlayabileceği bir şey yok. Bir sosyal yaşantı yok, okul yok; halk yok yani aslında. Adamların geçimi kaçakçılık. Gündüz sokaklarda hiç erkek yoktur, hep bayan. Erkeklerin nerede olduğunu sorarsan, "dışarıda, İstanbul'a gitti," derler... Orada halk askeriyeye düşman, neden bilmiyorum. Şimdi, o insanlara bir şeyler götürülseydi, bütün bunlar olmazdı diye düşünüyorum...

Askerlik bitti. Antalya'ya geliyorum artık, otobüse bindim. Korkuyorum. Tabii teröristin terörist olduğu alnında yazmıyor, ama benim asker olduğum, teskereyi almış olsam bile çok belli. Yanıma oturan biri, "asker misin" diye sorduydu, hemen reddettim. Aslında belli. Üstelik, soran da askermiş, o rahatça söylemişti. Döndüğümde, kafam hiç iyi

değildi. Babam da halimden memnun kalmayınca beni İstanbul'a gezmeye gönderdi. İçimde bir sıkıntı vardı. Askerlik dönüşü en çok fark ettiğim aileme, akrabalara, arkadaşlara ilgimdi. Oraları görüp yaşadıktan sonra, memleketime de, çevreme de sevgim arttı.

Bence, bu işin bitmesi ekonomiye bağlı. Kaçakçılık insanların geçim kaynağı. Yani Suriye, Irak ve İran ile ticaret serbest olsa bayağı etkili olur. Askerden önce Kürt arkadaşım vardı. Hatta, yıllar önce yanımızda çalışan Kürtlerle hâlâ görüşüyoruz. Birbirimizi severiz. Onlar Batmanlı. Askerdeki arkadaşlarımız arasında da Kürtler vardı, onlarla da hâlâ görüşüyorum. Ben Kürtleri düşman olarak görmüyorum. Askere gitmeden beynimde bir düşman vardı; onu her an vurulacak bir şeytan gibi düşünüyordum. Düşmanı göremeden askerliğim bitti. Düşman, belki de Şemdinli'de gündüz gördüğüm biriydi. Alnında "düşman" yazmadığı için onu tanıyamamıştım, kim bilir! Askerde hiç izin kullanmadım. Bir çırpıda olsun bitsin istedim. Ailemle neredeyse hiç haberleşemedik; telefon da yoktu, mektup da... Mesela, amcamın ölümünü dönünce öğrendim. Şimdiki durumlara göre, yanımda hiçbir arkadaşımın şehit olmaması en büyük şansımmış. Askerden döndükten sonra olgunlaştım. Kan basıncım mı azaldı bilmiyorum. Kaygılı, sakin biri oldum. İnsanlara daha nezaketli olmaya çalışıyorum. TGRT'deki "Mehmetçik" programını halen izliyorum, o günleri yeniden yaşıyorum. Toplum Güneydoğu'yla o kadar ilgili değil. Orada çocuğu olan, ya da çocuğunun askerlik çağı gelenler dışındakiler pek ilgilenmiyor. Ateş düştüğü yeri yakıyor. Medya askerliğin güzel yüzünü gösteriyor. Kahramanlıklar falan boş, çocuklarını göndermeden orası kimsenin aklından bile geçmiyor. Ben de gitmeseydim, Şemdinli nerede bilmezdim. İnsan ancak görünce ilgileniyor. (Kasım 1998, Serik, Antalya)

1964, Serik doğumlu, lise mezunu, babası esnaf, babasının işini sürdürüyor. Yedi oğlan, tek kız sekiz kardeşin dört numarası. Askerliğini 1983-1984'te, Nevşehir merkez olmak üzere Tokat, Şemdinli gibi yerlerde yaptı.

YİRMİ YAŞINDA BİR ÇİĞDEM GİDİYOR...

O vatan aşkı olmasa, gidip yapmazsın bu işi. Aşkın tabii parayla bir ilişkisi var; para çoğaldıkça aşk azalıyor. Gitmemek gibi bir şey insanın hiç aklına gelmiyor ki...

Hayatımda Tunceli diye bir yer duymadıydım. "Çok ufak bir yerdir, vadinin içi," dediler. Bilmediğin yer, illa ki heyecanlanıyorsun. Komutanlar "gideceğiniz yer çok güzel," demişlerdi. Alay komutanı beş bin kişide biz 40 kişiyi örnek gösterip kutlamıştı. Acemide çok başarılı olunca bizleri bilgisayara sokmadan seçmişlerdi. Kutlama bundan. Acemi birliği illa ki zor. Acemide eğitime alıştırmak maksadıyla eziyorlar. Normal askeri eğitim değil, gerilla eğitimiydi. Olaylar bizim zamanımızda şey etti zaten. Bilgimiz de yoktu. Aslında ben Batıyı istiyordum.

Tugaya gittik. Hemşehrilerimiz varmış, yabancılık çekmedik. Nöbet yoktu, misafir gibi yedik, içtik, dolaştık. Arazi bilmediğimiz için bir ay bir yere gitmedik. Bir sabaha karşı, çatışmaya başladık. Dokuz saat sürmüştü. Önce bir tim çevirme yaptı, ondan sonra biz teröristlerin olduğu mezraya girdik. İlk ateşte bir arkadaşı da şehit verdik. Anons ettik, teslim olmalarını istedik. Ateşle karşılık verdiler. Tugay komutanı asker öldüğünü duyunca, "ağır silah kullanın," dedi. Düşen arkadaş bizden biraz üstteydi, teskeresine altı yedi günü vardı, Çorum'a cenazesi gidiyor. Babası, "teskere yerine cenaze mi gelecekti," diyor, o anda kriz geliyor, ölüyor. O anda insan şok oluyor. Zaten açtık, sabaha karşı gittik, akşama kadar da çatışma sürdü. O anda açlık aklına gelmiyor... İhbar 12 kişiydi; üçü kaçmayı başardı, dokuzunu öldürdük. Şehit arkadaşı birliğe gönderdik. Kalan teröristleri Ovacık il Jandarmaya teslim ettik. Bu çatışmayı üç dört ay üstümüzden atamadık. Ateş altında durmak çok zor oluyor. Her şeyi unutuyorsun, hayatta kalma savaşı veriyorsun. Üç dört ay ufak tefek çatışmalara katıldık. Mazgirt'te bir olayda dokuz kişiyi öldürdük, iki bayan bir erkek canlı yakaladık, teslim oldular. Kadının biri hamileydi. Teröristlerle karşılaşınca, insan öfkelenmez mi? Araçlara bindiriyorduk, il Jandarmaya teslim ediyorduk, sorgusu orada soruluyordu. Teröriste dokunamazsın. Yasak. Konuşsanız da, sana cevap olarak özgürlük işareti yapıyor. Jandarmaya normal ihbar, bize kesin ihbar gelirdi. Biz gider, imha ederdik. Mesela "burada dokuz terörist

görülmüştür," dendiğinde, kesin vardır yani. Biz çok dolaşırdık, köylü seni terörist olarak bilir, asker olarak bilmez. İhbar alınca terörist gibi köye gidersin. "Arkadaşlar gelecekti, ne yana gittiler," dersin. Neyin ne olduğunu bilmiyorsun, abdest alıp gidiyorduk. Ayağımızdan bir ay bot çıkmadığı olmuştur. Dağda bazen telsizin şarjı bitince irtibat kesiliyor, araç gelmiyor, aç kaldığımız zaman oluyordu. Normalde çok güzel yemek çıkıyordu. Dağda konserve yiyorduk; et, balık... Ot yiyorduk. Anadolu çocuğu otları tanıyor, ekserisi Anadolu.

Vatani görevin kurtuluşu yok ki, teselliyi sohbetlerde buluyorduk. Arkadaşlıklar çok güzeldi. Sevdiğimiz arkadaşlarla yediğimiz içtiğimiz ayrı gitmezdi. Arkadaşlarla halen görüşüyoruz. Polis timiyle operasyona girerdik. Tim komutanlarımız ekseri teğmen. Operasyona gidince komutan yüzbaşı, binbaşı, nadiren asteğmenler oluyordu. Tunceli gelişmemiş bir memleket. Artık terör yönünden mi gelişemiyor bilemem. Halk çok iyi davranırdı, onlar da iki ateşin arasında kalmış, terörist geliyor başka türlü, asker geliyor başka türlü konuşuyor. Onlara da hak vermek lazım. Halk çok garibân. Onlarla sohbet ederdik, "niye duruyorsunuz burada, geliriniz de şey," derdik. "Ne yapalım," derlerdi, "mecbur yaşayacağız".

Bingöl'de kapıda nöbet tutuyorum. Bakıyorum, benzetiyorum. "Burada ne gezsinler," diyorum.. Koştum biraz, tabii sarmaş dolaş, babam, dayım... Nasıl sevindim, nasıl sevindim... Aslında görüşmek yasak, baba bir yüzbaşımız vardı, ses etmedi. Yatılı okulda kalıyorduk, babamla dayım da bizle bir gece kaldılar. Rütbe diye bir olay yok, arkadaş gibisin. "Komutanım" yok, ismiyle hitap edersin. Dayak da olmaz... Acemide dayak "yemedim" diyen yalan söyler, bir kişi hata yapar üç kişi dayak yer. Orası sivil gibi değil, baş kaldırsan ne yapacaksın? "Yerim dayağı, geçsin şu an," diye düşünüyorsun. Dayak olmazsa bir laubalilik olur mu acaba? Olabilir. Emir gelmeyince, ağır silahları kullanamıyorsun. Neden kullandırtmıyorlar bilmiyorum, aklım ermiyor. Ağır silahları daha önce kullanabilseydik, mesela Çorumlu arkadaşı kesinlikle şehit vermezdik. Bastığımız o mezrada zaten bir kişi duruyordu. Anons ettik, köyü terk etmesini istedik. İsteselerdi, ağır silahla köyü imha edebilirlerdi. Mezra zaten üç dört hane bir yer. Dokuz saatlik çatışmadan sonra ağır silahları kullandık.

Askerden döndüğümde beni kurban keserek karşıladılar, kahraman gibi. Annemler kahvaltıdaymış, tabii apar topar sarmaş dolaş. On yedi

yaşında evlenmiştim, askere giderken bir çocuğum vardı. Tabii zor oluyor çocuk hasreti. Çocuğum o zaman yaşını doldurmuş muydu, doldurmamış mıydı? İkincinin doğduğunu üç ay sonra öğrendim. Operasyondaydım. Valla, ailemin mektubunu üç dört ayda bir alıyordum. Çatışmada insan mermi seslerine alışıyor. Çatışmaların etkisi kalmış bende. Geldikten sonraki ilk üç dört ay, arkadaşlar, "önceki gibi değilsin," derlerdi. Demek ki bir değişiklik olmuş, çatışmaların etkisi falan. Çatışmalar üç dört ay rüyalarıma falan giriyordu. Mermi, o çocuğun alnından girip arkayı parçalamıştı. Çok da gariban biriydi. Babasının ölmesi de bizleri etkilemişti. Hâlâ rüyalar görüyorum. O vatan aşkı olmasa, gidip yapmazsın bu işi. Aşkın tabii parayla bir ilişkisi var; para çoğaldıkça aşk azalıyor. Gitmemek gibi bir şey insanın hiç aklına gelmiyor ki...

Güneydoğu sorunu, Kürt sorunu yok da bir kişi ortalığı bulandırıyor. Öyle Kürt diye Türk diye bir olay yoktur. Öcalan olmasa bu sorun olmaz, arkasında çok büyük devletler var, adamı koruyorlar. Mesela rahmetlik Türkeş, "izin versinler, üç ayda kellesini getireyim," demişti. Türkeş'e neden izin vermediler, bilmiyorum. Haberleri izliyorum, aynı bizim operasyon yaptığımız yerlerde operasyona devam ediliyor, değişen bir şey yok. Aslında, orduyu, askeri durumu düşünecek olursan, bitmemesine imkân yok... O zaman bu kadar süreceğini hiç tahmin etmiyordum. Askeri duruma bakınca karşındaki de bir ordu gibi iyi dayanıyor. Askeriyenin en gözde askerleri orada. Niye bu kadar sürüyor bilemiyorum. Adam mesela akşama kadar normal, geceleyin terörist olarak çıkarmış. O zaman, "buranın hepsi böyle, bura kazılmadığı sürece bitmez," derlerdi. "Doğu'yu kazıyacaksın," derler. Şehit cenazelerine katılıyorum. Çok hüzünlü... İnsan "değer miydi" diye illa ki düşünüyor tabii. Yirmi yaşında bir çiğdem gidiyor ya. Umutsuzum ben, devam eder, bu Doğu bitmez. Gençler ölmeye devam edecek. Kim çıkıp da dur diyecek? Ancak Atatürk gibi bir adam gelecek ki... Ancak o "dur" der. Başka türlü olmaz. (Ağustos 1998, Çankırı)

1966, Çankırı doğumlu, ilkokul mezunu. 1986 Martı'nda Manisa Kırkağaç'a acemi birliği eğitimi için gitti. Usta Birliğinde Tunceli'deydi. Esnaf.

SAKALLI BİR ASKER OLDUM

"Gayrimüslimlere hiç rütbe vermiyorlar," diyorlardı. Kendini sevdirmeye bağlı, bir de ihtiyaçla bağlantılı. İstanbullusun, orada adam gibi adam bulmak mesele, adama adım attıramıyorsun, "sağa dön," diyor, sola dönüyor.

"Neden ismin şu, " diye soruyordu. Bu sorularda kasıtlı bir şey yok. Tokat'tan gelen beş kişiydik, ben Rum'dum, gerisi Ermeni. Sonrasında herkes ayrı bölüklere düştü. Ben birinci bölüğe düşünce, "papazı bulduk," dedim. Yemekhanede falan belli bir süre grup halinde otururduk. "Kimse bizi içine almıyordu," demeyeyim de, ne yapacağını bilmediğin için, çekingenlik var. Başta kimseyi tanımıyorsun. "Gayrimüslimlere tüfek vermezler," dendiği için, başta, "silah vermezler herhalde, mutfağa falan verirler," diye düşünüyordum. Ben, gayrimüslim olarak en aktif olanlardan da birisiydim. "Gayrimüslimlere hiç rütbe vermiyorlar," diyorlardı. Kendini sevdirmeye bağlı, bir de ihtiyaçla bağlantılı. İstanbullusun, orada adam gibi adam bulmak mesele, adama adım attıramıyorsun, "sağa dön," diyor, sola dönüyor. Eğitim görmediğim halde, onbaşı bile oldum. Adam liseyi bitirmiş ama bitirdiği lise buranın ilkokulu gibi, o yüzden sınavla insanları onbaşı yapıyorlardı, biri de bendim.

Hep Bitlis'teydik, tatbikatlar haricinde. Özellikle PKK'nın, kuruluş yıldönümü mü nedir, 15 Ağustos, kesin tehlikeli bir gün. O zaman alarmdaydık. Normalde, garaj nöbetçileri namluyu mermiye sürmezdi de, 15 Ağustos'ta el tetikte beklersin. Bir şey olmazdı ama öyleydi. Bizi, Van, Tatvan'a falan futbol maçlarına götürürlerdi. Önce eğitimini görüyorsun, kesinlikle ateş açmak yok, tüfekler emniyette, ucuna kasatura takarsın, ama gerektiğinde dipçikle müdahale edeceksin. Van, Tatvan, Bitlis halkı askerden bayağı tırsıyor. Hiç olay olmadı.

Zırhlı araçlarla, telsizler, sırtında tüfekler, tam teçhizat dağların eteklerinde bütün bir gece nöbet bekliyorsun, korkuyorsun. Korkuyu atmak için sohbetler olurdu. Ufak tefek kıpırdanmalar o zaman başlamıştı. Gece atışları, gece eğitimleri, 7. ayda falan, askerliğin ortalarında başlamıştı. Gece eğitiminde sigara içmeyeceksin. İçersen sigaranı elinle kapatacaksın, ateşi 5 km'den görünüyor. Ağzında sigarayla nişan alırsa seni alnının ortasından vurmuş oluyor. Yürürken elmacık kemiklerin, alnın parlar, geceleri onu karartıyoruz. Tüfeğin ses çıkaracak ak-

samını bir şeylere bağlıyorsun. Tam o sıralar işin kızışmaya başladığını şimdi fark ediyorum. Kış tatbikatı özellikle karda olurdu, çok zordu. Karda iki misli ağırlaşıyorsun. Kar kıyafetleri, beyaz kuşanman ağır bir dert tabii, tüfek parlamasın diye tüfeğe kılıf geçiriyorsun. Tatbikatlarda konserve çıkardı, çoğunlukla bozuk olurdu, yenmezdi. Sabahları un çorbası çıkardı. Biz arkadaşlarla çarşıdan bir şeyler alır, depoya koyardık. Yenmeyecek şeyler çıkınca, koyduklarımızı depodan alır, garibanlarla beraber yerdik. Silah kullanmayı iyi öğrendim. Keskin nişancılara rozet türü bir şey takarlardı, benim de vardı tabii.

Tabii herkesle arkadaşsın, ama illa ki bir gurubun da vardı. Orada, çok iyi dostluklarım oldu. Ağır bombalar yoktu, ama bir iki zengin çocuğu vardı. Onlar pek bizimle takılmıyorlardı. Hafta sonu çarşıya çıkınca ne yapılır? Tek bir caddesi var, kahveye gidersin, videoya macera filmleri koyarlar, seyredersin, birkaç kişiyle muhabbet edersin. Bilardo salonuna falan da gidiyordum. Şafak 550 idi. Acemide biraz, Bitlis'te düzenli olarak şafak karalamaya başlamıştım. Mektup yazmayı sevmezdim, eve ne telefon ederdim ne mektup yazardım. Annem merak edip Beşiktaş askerlik şubesine başvurmuş.

Bitmeye yakın, yüz felci geçirdim. Askerden beş sene önce de geçirmiştim. Revirde doktor bakıyor, anlamıyor, nereden bilsin. Öncekini söyledim. Belirtileri biliyorum. Önce, tat alamıyorum, sonra tek gözüm kapanmıyor. Doktor yirmi gün istirahat verdi.

Doktor yüzünü yıkamayı yasaklıyor. Soğuk bir dönem, yüzüme kar başlığı geçirdim. Sakal papaz gibi oldu. Doktor, "kesmeyeceksin, suya değmeyecek," diyor. Yüzü sıcak tutsun diye sakalı kesmiyorsun. Sakallı bir asker oldum. Aman tanrım! Bir fotoğrafçı da gelmiyor ki, fotoğrafımı çeksin, sonra, arkadaşlarıma "orada sakallıydım" diyeyim. Koğuşta istirahatteyim, kitap okuyorum, ayaklarımı sallıyorum. Yeni bir komutan gelmişti. Kısa boylu bir şey, koğuşa girdi, ayağıma bir tekme vurdu. "Ne yapıyorsun lan, hazır ola geç," dedi, geçtim. Dalga geçiyor sanıyorum. "Yüz felci geçirdim, yirmi gün izin aldım," diyorum. "Çıkar bakayım maskeyi," dedi. Çıkardım. "Yarın görmeyeceğim," diyor. "Emredersiniz!" Herif, "sakalı kes," diyor, doktor da, "kesme". Kesmedim tabii. Adam ertesi gün geldi, "ne oldu" dedi. "Komutanım, kem küm, doktor..." diyorum. "Başlarım senin doktoruna," dedi, biraz da küfürlü konuştu. Tekmeyi yedim, iki tane vurdu, yerdeyim. "Derhal gideceksin, sakalını keseceksin," dedi. Ne yapacağım şimdi? Üç dört gün kalmıştı. Dozu azaltarak kortizon tedavisi görüyorum. Son üç-dört gündür hastalık iyiye gidiyordu, hissediyordum. Çorba ağzımın bir tarafın-

dan giriyordu, bir tarafından dökülüyordu. Kaslarım tutmuyor. Jilet buldum. Kan revan içinde, suratımı doğradım. Askersin, "kestik sakalı" diyeceksin. Dedik. "Tamam" dedi komutan, "in aşağı tuvaleti temizle!" Cezaya bakar mısın? Tuvalet temizliği bitti, duruyorum orada. Bizim bölük astsubayı, çok severdi beni, geçiyordu, "ne yapıyorsun," dedi. "Komutanımız emretti, tuvaleti temizledim, şimdi bekliyorum başında." Bunun üzerine, Astsubay beni yazıhaneye bakma işine verdi. Sakalı tekrar bırakmadım artık. Bir daha doktora çıktım, on gün daha rapor verdi. Koğuşta iç nöbet tutmaya başladım, hani içerdeydim ama bir işe de yarıyordum.

Bir gece, "yangın var" diye millet bağırıyor... "Çatı tutuştu," diyorlar. Tatbikatta kullanılan kuş tüyü uyku tulumları tutuşmuş. Neyse, herkesi tahliye ettiler, önce tüfekler, herkes tüfeğini alsın... İçtimaa geçtiler, adamlar sayılıyor. Adanalı biri, içerde, "kalk tavan yanıyor," diyorsun. Adam, "bırak yansın, ben istirahatteyim," diyor. Herkes sıraya dizildi. Bölük komutanı geldi, herkesi saydı saymadı. "Tüfekler tamam mı," diyor. "Adamlar tamam mı," demiyor. Niye? Çünkü tüfekler ona zimmetli. Nöbettekiler, istirahatlılar, yani yerinde olmayan bir sürü adam var. "Tüfekleri al," derken, "alabildiğin kadar tüfek al" denmek isteniyor. Bunun sivildeki can ve mal mevzuundan farkı yok.

Birinci bölüğe ilk girdiğimizde bir bölük komutanı vardı, "aslan üsteğmen" derlerdi, tırlağın tekiydi. Ciddi şiddet uygular, kazma sapını insanların belinde kırardı. Durup dururken vurmuyordu ama çok aşırıydı. Kazma sapı kırılır mı? Öldüresiye dövüyor adam yani. Korkunç! Ben kendimi çok şanslı hissediyorum. Ondan dayak yiyemedim.

Bana o iki tekmeyi atan öbür kısaydı. Kısa mesafeli atışlar vardı. İlk atışlardı, daha acemisin, G3'ü tanımıyorsun. En hassas bölgelere vuruyor, beklemiyorsun, elle vurur, şeyle vurur. Üstüne geliyor, hışımla bağırıyor çağırıyor, yumruk gelecek zannediyorsun. En aşırı döven oydu. Az döven seviliyor, tabii, dövmeyenler de vardı.

Mesela, adam birinci atışını yaptı, hedefe ateş edemiyor. Orada bir toz bulutu kalkıyor, belli ki mermi yere çaktı. Komutan, "şimdi göreceğiz senin atışını," diyor. Ben bir şekilde hariçten üç tane hedefe vurdum, iki tane de arkadaşın hedefine attım. Herif bir bakıyor iki tane mermi orada. Dövünmeye başladı, "nasıl olur lan," diyor, "kim attı?" Üçünün de yere çaktığını gördü ya. En azından çocuk dayaktan kurtuldu. Başkasının yerine atmayı, fırsat oldukça yapardık.

88'e girerken bir tedirginlik vardı ama şimdi olsaydı iki üç kat fazla tedirgin olurdum. O zaman en kötü Bingöl'dü. Bingöl'e düşenler, "eyvah" diyorlardı. Bitlis çıkınca derin bir oh çekmiştim. Tam biz oraday-

ken şehitler falan olmaya başlamıştı. Haberleri izliyorduk, ufak tefek olaylar oluyordu, ama önemsenmiyordu. Tel örgü nöbetlerinde biraz tedirgin olurdun. Benim tel örgü nöbetim kısa sürdü. Onbaşı olmadan önce bir süre tuttum.

Askerlik sonrası arkadaşlarımda değişiklik oldu, tabii. Artık askerlik arkadaşlarım da vardı. Düğünlerimize gidiyoruz. Bir gün Mersin'den, İstanbul'dan, Düzce'den hepimiz Ankara'da buluştuk. Berberde sohbet ediyoruz. Berber, "nasıl oluyor da, bu kadar insan bir düğün için kalkıp geliyor," diyor, şaşırıyor. Asker arkadaşlığı çok farklı, çok şey paylaşıyorsun. 15-20 dakika bile bir şeyleri paylaşsan başka oluyor. Kısa dörtlükleri ben çok severim, resimlerin arkasına kısa bir dörtlük yazardım. İşte, "30 Kasımda geldim askere/ Bir gün alırım teskere/ Sizi gelemedim görmeye/ O yüzden mecbur kaldım zarfın içinde gelmeye" türünden... Boş zamanlarımızda müzik dinliyorduk. Bir yerden teyp edinmiştik sonra yakalandık. Çünkü, yasaktı öyle şeyler. "Amerikan ordusu mu, burası evlat," diyerek teybi aldılar. Kütüphane yoktu. Roman okurdum, bulabildiğimiz o çünkü, cinayet romanları falan. Orada Beyazıt'taki sahaflar türünde bir şey arıyorum bulamıyorum, tabii ki. Sezen Aksu'nun, "kurşun gibi izler/ son bakıştaki gözler" parçasını çok dinlerdik. Bizim orada gazino falan yok, bir nevi sürgün yeri gibiydi.

Her genç askerlik yapsın. Şiddet zaten çocuklukta başlıyor; kız olsa bebek alırsın, erkek olursa tabanca alırsın. Askerlikteki şiddet kabul edilmiş bir şiddet. Başına ne geleceğini biliyorsun. Mesela, üsttekine karşı çıkınca dayak yiyeceksin, onun üstüne ceza alacağın da kesin. Şiddetle ilişkimde bir farklılık yok. Ben pek kimseye bulaşmam, bana da bulaşmasınlar yani. Mesela, otobüste adam bakınca ben de ona bakardım, öyle geçer giderdi. Askerden sonra, o bakıyor, ben bakıyorum, o çekecek yani. İlla ki, ufak bir değişim oldu, ama öyle aşırı bir şiddet yok. Askerlik yapılması gerekiyor diye düşünüyorum, ama niye yapılması gerektiğini pek bilmiyorum. O dönemden geçmen lazım, bir şeyleri kavrıyorsun bence. Döndüğümde, kafa yapısı olarak biraz daha toparlandım. Askerlik yapmak gerekli, adam eder, ediyor. En azından mesafe uzak oldu mu sivil hayatın değerini de anlıyorsun. İşte ilk kez ailenden ayrılıyorsun. Yapmasaydım eksikliğini hissederdim. Orada da bir sürü şey öğrendim. (13 Haziran 1998, İstanbul)

1968, İstanbul doğumlu. Hem çalıştı hem Rum ilkokulunu bitirdi, çeşitli işlerden sonra, 1983'ten bu yana kemercilik yapıyor. 1988 Kasımında askere gitti. Acemi eğitimi Tokat'ta, düz piyade, sonrası Bitlis... İki kız iki oğlanın iki numarası... 1990 Nisanında döndü.

ASKERİN ŞANSI OLSA KAÇAR, KAÇACAK!

Beni nasıl kahraman olarak görebilirler? Kendi halkımla savaştım. Askerliğimi nerede yaptığımı söyleme gereği duymuyorum, iyi bir şey olmadığını biliyorum. Soranlara, "Kayseri'de yaptım," diyorum.

Paraşütü seviyordum, lisede bu nedenle Türk Hava Kurumu'nun açtığı kurslara katılmıştım. Tabii bu sportif amaçlı bir faaliyetti. Üniversiteyi kazanamayınca askerlik için başvurdum. Paraşüt sertifikamın askerlik şubesine gönderildiğini bilmiyordum. Böylece Kayseri Hava İndirme'ye gönderildim. Komando eğitimi alıyorum. İki seçenek vardı: Paraşüt ve dağcılık. Dağcılığa geçtim. Kayseri'de hiç dinlenme yoktu, çok yoğun dayak falan vardı. Oradaki üç aylık eğitim bitince, "bölgeye gideceksiniz," dediler. Bizim asıl birliğimiz Çorlu'daydı, ama birlik zorunlu hizmet için bir yıllığına Güneydoğu'daydı. Önce Diyarbakır'a toplanma merkezine, oradan birliklerimize gönderildik. Jandarma birliği idi orası. Bana Mardin-Dargeçit ilçesinin Kısmetli köyü düştü, Kürtçe adı Kezboran idi galiba. Köy hâkim bir tepede kurulu, bir de okulu var... Yer olmaması nedeniyle, bir ara okulda yattık, okulla iç içeydik yani. Bir bölük, timleri yirmişerden saysak, 100 kişiydik. Okulda önce çocuklar yoktu. Daha sonra, bina hem karargâh hem de çocuklar için okul oldu. Öğretmenle iç içeydik. Daha sonra, orayı boşalttık, hayvan ağılı mı desem öyle bir yer, tamir etmişler, oralara gittik. Bir karar gelirse, gece üçte de kalkıp gidiyorduk. İki-üç saat yürüdükten sonra uzak noktalara gidiyorduk. Çok uzak noktalara araçla bırakılıyorduk, oradan tekrar intikal alıp yürüyorduk. Genellikle, bir muhbir tarafından belli duyumlar alınıyordu. Duyumlar tabii tabur komutanına gidiyordu. Komutan da, "şu koordinatlarda gözetleme yapılacak, pusu atılacak, operasyon yapılacak," diye bize koordinat gönderiyordu. Ona kalsa sürekli operasyon yapılacak ama bölük komutanının inisiyatifi ile yapmıyorduk. Bölük komutanı asteğmendi. Operasyonlar genelde köylere, belli geçiş noktalarına, stratejik bölgelere yapılıyor. Operasyon sisteminde köyün en aşağı 500 metre gerisinde jandarmalar arama yapsın diye geniş emniyet alınır. Ev aramalarında, ben unsur komutanı olduğum için genelde emniyet olarak damlarda oluyordum. Aramayı öncü gücümüz yapıyordu. Ev aramaları sırasında köylüler evlerinde oluyorlardı. Hiç

içimden gelmiyordu ama elbiseyi giydikten sonra ben de görevimi yapıyordum. Orada asker her şeyden üstün, oradaki insanlar da öyle korkuyorlar ki... Asker de halkın korkması için elinden geleni yapıyor. Diyelim, saat 10'dan sonra dışarı çıkmak yasak. O saatten sonra dışarıdaki her türlü canlıyı öldürme yetkisine sahipsin. Kaç eşek gitti, tahmin edemezsiniz. Bir iki arkadaşımız soğuktan donarak öldü. Bu Mardin çapında büyük ve genel bir operasyondu. Başka bölükten biri sırt telsizi kullanıyor, anteninden şimşek alıyor. Sıcak çatışmaya girmedim. Bir iki kere stratejik bölgeden geçerken, pusuya düşeceğimizi hissettik, geri döndük. Mesela, gece silah sesi gibi metal sesleri geliyor, biz de mecburen pusuya düşmemek için geri dönüyorduk. Bir de bu Nevrozda başka bölgelere gittik. Kendimi ölüme çok yakın hissettiğim anlar oldu. Onlar seni yeşil elbisenin altında tanımayacağına göre, ben de nasıl davranmam gerekiyorsa öyle davranıyordum. Zaten insanları da öyle şartlandırıyorlar; mesela tabur komutanı, "bir kelle getirenin askerliğini kısalttıracağım" şeklinde telkinler yapıyordu. Biz Kürtler azdık, Türkler daha çoktu. Zaten Kürt askerler devamlı araştırılıyor. Askerden önce PKK sempatizanı oldukları iddiasıyla bir iki asker hakkında böyle araştırma yapıldı. Bir tanesini başka bir bölgeye sürdüler. Mesela bir Türk adam kaçtı; korkudan ve şartlardan dayanamayıp gitti.

Bizim birlik bir yıllık görevini tamamladığında, ben tertip olarak yedi aydır Mardin'de kalmış durumdaydım. Birlik olarak otobüslerle Çorlu'ya döndük. Artık kurtulduk gibiydi. İnsanlık dışı bir olay, ben bu işin savaşla çözüleceğine inanmıyorum. Demokratik yollarla bu iş çözülse... O insanlar temiz ve masum. Onlara hiç kötü gözle bakmadım; gariban köylüler, herkes kendi halinde. Orada bu savaşın bitmesini istemeyen insanlar olduğunu sezdim. Burada askerden daha eğitimli paralı askerler var. Özel Tim yani. Özel Tim ille de savaşmak istiyor. Aslında savaşmıyorlar da, savaşın devamını istiyor. Kendileri de canı gönülden görevlerini yapıyorlar, aynı zamanda çok fahiş bir aylık alıyorlar. Kim bu paraların kesilmesini ister? Zaten bir sürü yığınak yapılmış oraya, gerek köy korucuları olsun, gerek bu paralı askerler olsun, bundan geçinen insanlar var. Bizim köyde korucu yoktu. Köyde kalırken insanlar korktukları için pek dostane yaklaşmıyorlardı. Ben bir iki sefer birkaç köylü çocuğa, "yumurta getir," dedim. Getirince, çocuklara para verdim. O tür bir ilişki oldu. Şahsen ben konuşmaya çalışıyordum, ama zaten onlar doğru dürüst Türkçe bilmiyor, yarı Kürtçe ile sohbet ettiğim oluyordu. Biz askerler kendi aramızda sohbetler ediyorduk, Batıdan gelen arkadaşlar Kürtleri pek tanımıyorlar, tanımadıkları için de pek iyi

yorum yapmıyorlar. Buna ne demeli? Tanımıyorlar, tanımayınca da, devletin düşüncesi ile hareket ediyorlardı. Bir nevi o yönde eğitilmişlerdi. Herkes eğitilmiyor mu? Duyduklarına, okuduklarına adapte olmuşlardı. Arkadaşlara karşı tarafın da insan olduğunu, devlet politikasının yanlışlığını anlatıyordum. Kürt olduğumu bilmiyorlardı, sanki bir kuşak asimile olmuş gibi görüyorlardı. Ben tabii, "yok, ben asıl Kürdüm," diyordum. Bunu asla inkâr etmedim. Mardin'de ilişkiler çok dostaneydi, arkadaş gibiydik, artık selam falan yoktu. En yüksek rütbeli bile gelse, selam ver, verme önemli değil. Zaten askerlerin gergin olduğunu biliyorlardı, o yüzden dikkatli davranıyorlardı.

Ailem, arkadaşlarım, yakın çevrem benim nispeten mecburiyetten gittiğimi biliyorlardı. O yüzden fazla yargılamadılar. Benim o paraşütçülükten dolayı oraya çağrıldığımdan haberleri vardı. Beni nasıl kahraman olarak görebilirler ki? Kendi halkımla savaştım. O kadar zaman geçti, az değil beş yıl, hâlâ daha etkilerini hissediyorum. Askerlik benim için çok kötü bir anıydı. Sürekli, "ben ne kadar kötü bir insanım," diye düşünüyorum. Ben sanki mecburiyetten bu işe girişmiş oldum. Askerlik yükümlülük esaslarına dayandığı için yapmak zorunda kaldık. Askerliğimi nerede yaptığımı söyleme gereği duymuyorum. Çünkü iyi bir şey olmadığını biliyorum. Sadece, "nerede yaptın" diye soranlara, "Kayseri" diyorum. Sinirsel olarak yıpranıyorsun. Orada normal vasıflarını yerine getiremiyorsun, sürekli operasyon, pusu... Kimseyi öldürdüğümü sanmıyorum. Yok, sadece diyelim tek taraflı çatışma oldu, yani bir şey görüldü zannedilip ateş edildi, ben de hiçbir şey görmediğim için karavanaya, havaya ateş ettim. Ateş etmiş gözükeyim diye. Böylece, bende de mermi noksan olmuş oluyor. Bu savaşın biteceğine ben inanmıyorum, çünkü gerekiyor, yani günümüzdeki hükümetin oluşumu, bu gibi izlenimler veriyor. Mehmet Ağar'ın adalet bakanlığına getirilmesi bu sistemin tekrar işleyeceğini gösteriyor. TV'de çıkıyor ya, "vatan için canımız feda, vatanı böldürtmeyiz," falan diye. Ben o tür insanların bulunduğuna inanmıyorum, sadece paralı askerler olabilir. Normal askerler değildir. Yani askerin şansı olsa kaçar, kaçacak! (Temmuz 1996, İstanbul)

1969, Malatya doğumlu, lise mezunu. 1989 Kasım - 1991 Mayıs arası askerlik yaptı. Asıl birliği Çorlu'daydı ama hizmetinin çoğunu Mardin'de dağ komandosu olarak tamamladı. Lisedeyken paraşüt sporuyla uğraşıyordu. İş buldukça çalışıyor.

ASKERDEN KAÇMAK İÇİN EKMEKTEN KAÇ

Tabii kolay olmadı. Ekmeğe hiç dokunmuyorum, pilav, makarna, hamur hiç yok. Sadece meyve yedim, verilen yemeğin suyundan kaşıkladım.

"Çürük raporunu alacağım, askerlik yapmayacağım," diye kafaya koydum. Askerlik kafama yatmayan bir meslek. Evet, askerliği meslek gibi görüyorum. İnsanın iki yılı, bir buçuk yılı boşuna gidiyor. Askerliği insanları pasifize etmek için kullanılan bir yer gibi görüyorum. Evde ana baba, okulda öğretmen, işyerinde patron baskısı. Askere gidersin, komutan baskısı. İdeolojik olarak sol bir yapıya sahibim, askerliğe kökünden karşıyım, hümanist de bir insanım. Sınırlarının kalktığı bir dünya özlemi taşıyorum ama bir bakıyorsun kavga, savaş...

Bunu nasıl yapabilirdim? Askerlik hizmetiyle ilgili bütün yasaları, düzenlemeleri buldum, satır satır incelemeye başladım. Kanunlar önünde, beni askerlikten uzak tutacak bir kusurum olmalıydı. Bana uyan hiçbir şey yok... Müthiş bir çaresizlik yaşıyorum. En iyisi, hızla kilo vermek, ağırlık ile boy arasındaki dengeyi bozmak. Tek seçenek açlık grevi... Zaten narin yapılı biriyim, bu o kadar zor olmayacak diye düşündüm. O sırada, Batıkışla'da hastalandım. Kilo vermekten değil de, zatürree olduğum için 45 gün hava değişimi aldım. Daha doğrusu askerden kısa bir süre önce gözaltına alınmıştım, zatürree o gözaltının armağanı. Tabii, kilo verdikçe bir miktar halsizleşiyorsun. O arada doktorla da açık konuştum. "Rapor vermeseniz de, askerliği yapmamayı başaracağım," dedim. Hatta elbiselerimi de getirttim, bulunduğum yerden hastaneye kaçacağım. Doktor, "sen rahatsızsın, hava değişimine ihtiyacın var," dedi. Hava değişiminden sonra Batıkışla'ya döndüm, zaten acemiliğin bitmesine on gün kalmıştı, idare ettim artık. Tabii, rejim yapmaya devam ediyorum.... O kadar da kolay değil, insanın canı çekiyor, mis gibi bir ekmek kokusu duyuyorsun. Kokunun geldiği yerden kaçmaktan başka çaren yok. Yani, askerden kaçmak için ekmekten kaç. "İleride çok yersin," diye diye kendimi teselli ettim, nefsime teslim olmadım.

Usta Birliği Ankara'ya çıktı, berbat bir yer, 13 gün kaldıktan sonra, tekrar askeri hastaneye gittim. Bu gidiş biraz torpille oldu. Gülhane'de bizim köyden bir başhekim yardımcısı vardı. Doktora onun ismini verdim, sevkimi hastaneye yaptırdım. Hastanede 17 gün filan kaldım. Üç

ay hava değişimi aldım.

Raporu alıp birliğime geldiğim gün benim özel dosyam da gelmiş. Komutan çağırdı, "sen şimdi gidiyorsun, nasıl olsa döneceksin, seninle hesaplaşacağız," dedi. "Komutanım," dedim, "sağlıklı olursam iyi bir şekilde hizmet veririm, sağlıklı değilim ki rapor verdiler." Komutan, "çok konuşma," diyerek beni odasından kovdu. Aynı gece memleketime geldim. Memleketten sevkimi aldım. O da tam bayrama denk geldi, bayramda doktor sevk yapmak istemiyor. "Sağlıksız bir adamım ki 45 gün almışım, sorumluluk size aittir," dedim. Doktora, sonunda, "ya burada yatıracaksınız ya da Gülhane'ye sevk edeceksin," dedim. Orada yatırdı. Tabii, görünüşüm de pek iyi değil, doktor besbelli başına bir şey gelir diye çekindi. Daha sonra Gülhane'ye sevkimi yaptılar. Gülhane'de 17 gün kaldım. İlik dahil, bütün vücudum tahlilden geçti. Sonuçta, sağlık sorunumun olmadığı görüldü. Sadece kilo ve boy uymuyor. Boy 1.72, kilo 45 olursa çürük raporu veriyorlar. Benimki 47-48 kilo tam sınır olmuş oluyor, altına düşmen gerekiyor. Biraz daha dişimi sıktım, yemedim, içmedim. Öyle pek halsiz kalmadım. Tabii kolay olmadı. Ekmeğe hiç dokunmuyorum, pilav, makarna, hamur hiç yok. Sadece meyve yedim, verilen yemeğin suyundan kaşıkladım. Ekmeksiz, pilavsız, kilom 46'ya düştü. Açıkça konuştuktan sonra, doktora "hava değişimi falan vermeyin" diyorum. Doktor sonunda, kilomu 46 da olsa 45 diye yazdı. Gülhane'den çürük raporu verdiler. Birliğe gideyim mi, gitmeyim mi düşüncesi var, "gitmeyeceğim" dedim. Orada ayakkabılarım ve elbiselerim vardı. Feda ettim onları, gitmedim birliğe, postayla çürük raporumu gönderdim. Böylece bitirdim.

O zaman bu Osman Murat Ülke, Vedat Zencir gibi "Zorunlu Askerliğe Hayır" diyerek ortaya çıkanlar olmadığı için bilmiyordum. Şimdi basından izliyorum, hatta TV'nin birinde askerliğe karşı bir program vardı da programcısı ceza almıştı. Yani o dönemde böyle bir yapılanma olmadığı için benim çözümüm bu oldu: Kilo vermek. Olsaydı katılırdım. Toplumda bu "zorunlu askerliğe hayır" tavrı yaygın değil, numunelik, burada bir tane orada üç tane. Neden? Çünkü askere gitmeyene bizim ülkemizde kız vermiyorlar. Askere gitmeyeni adamdan saymıyorlar. Çürük raporunu almasaydım, kafaya koymuştum, kaçacaktım, kesin kaçacaktım. Şimdi her şey yiyebilirim, artık rejim falan yok. Sonradan bir iki kilo aldım, ama işte gördüğünüz gibi halen çok zayıfım, asla eskisi kadar iştahlı olamadım. (Nisan 1998, Ege)

1967 doğumlu, yüksek okul mezunu, Ege'de bir kasabada kitapçılık yapıyor.

EŞEK BANA BAKIYOR... "ULA," DEDİM, "BUNU BURADA VURAYIM MI?"

Dağda bir terörist görünce bir mermi atacağım, sonra, "terörist bey, gez göz arpacık edeyim de, bir mermi daha atayım?" diyeceğim. Mantıksız bir olay...

Çok yakın bir yerde askerlik yapmayı düşündüydüm, hayalim buydu. Bizim Karadeniz'in 1970'li tertiplere kadar rotası bahriyeydi, sonra komandoya çevrildi. Gittik oraya, affedersin koyundan farkımız yok. Komandonun özel bir eğitimden geçmesi lazım. Yakın dövüşleri, sürünmeyi, tırmanmayı, her şeyi detayına göre öğrettiler, ama yeterli değil. Güneydoğu'yu fazla anlatmıyorlardı. "Gidince, geri dönmek zor iş," diyorlardı. Isparta'da eğitim bayağı zordu. Sabahları aç karnına beş kilometre koşuyorsun. Kahvaltıya gidiyoruz. Bir masada 12 kişiye üç tane bal, bir çeyrek ekmek. Ekmeği de masaya ilk oturan silip süpürüyor. Sonrakiler parmağıyla balı yiyor. Öğle yemeği çok süperdi. Herkese ortalama bir ekmek. Akşamın ekmeğini sabah için koğuşa götüremiyorsun, yasak. Askere gittiğimde 100 kilodaydım, geldim 80 kilo.

Siirt'teki alayda gördüğümüz bir aylık eğitim çok iyiydi, ama zor. O bile dağa yansımıyor. Hedef tahtasına atışlar yapıyoruz. "Gez göz arpacık" ediyorsun, yarım nefes verip, atıyorsun. Nişanımı aldım, tak, tak, tak... Üçü de hedefte. Mermilerin duruşu üçgen şeklinde oldu mu astsubayın hoşuna gidiyor. Ben iki mermiyi aynı yerden geçirdim, bir mermi az aşağısında... Astsubay bağırmaya başladı, "kim attı lan" diye. Korktum tabii. Yerler çamur, beni yerde çiğniyor, küfrediyor bana. Başarılıyım. Benim ne zaman "gez göz arpacık" yaptığımı merak ediyor. "İkinciyle üçüncü mermiyi ne zaman 'gez göz arpacık' yaptın da attın," diye bağırıyor. Onun eğitimine göre haksızım... Çünkü gez göz arpacık nefes ayarlaması yapıp bir mermi, bir daha gez göz arpacık yapıp bir tane daha atacaksın. Ben tek 'göz gez arpacık'la üç mermiyi salladım. Astsubayın dayağı hayatta yediğim ilk dayak, ne hissedeceğim? Milletin içinde en iyi atışı ben yapmışım, mermi tam hedefte ve herif beni suçluyor. Daha sonra, dağdayız. Ben de izinden dönmüşüm, olmuşum hantal gibi... Gider gitmez göreve gittik, 30 km yol yürüyen adam, o gün gidemedim, sürünerek üs bölgesine çıktım. Albay, "denetleyeceğim," dedi. Silahım tabii bakımsızdı. Hemen atışa alınacağız. 100 metre koştuk, he-

men yattık. Albay, "atış serbest," dedi. Silah ateşlemedi. "Komutanım, izindeydim, silahım bakımsız olduğu için bir daha atabilir miyim?" dedim. İki saniye müsaade etti. Yattım, nişan aldım, üç mermiyi salladım, üçü de hedefte. Albay "aferin," dedi. Koskoca albay "aferin," diyor, o astsubay, "gez göz arpacık demedin" diyor, dövüyor. Dağda bir terörist görünce bir mermi atacağım, sonra, "terörist bey, gez göz arpacık edeyim de, bir mermi daha atayım?" diyeceğim. Böyle mi olacak? Mantıksız bir olay...

Bir ay eğitimden sonra Siirt, Eruh'un Ormanardı köyüne gittik. Bir tepenin üstündeydik, Ormanardı'nın üs bölgesi oluyor, altta 500 haneli köy. Haritada Bağgöze diye geçer. Asteğmenler askerlerle şakalaşıyorlar, gülüşüyorlar, tuhafıma gidiyor. Doğu'da süper bir arkadaşlık var. Bölük komutanı, "burada komutanım demeyeceksiniz, selam bile vermeyeceksiniz," dedi. Köye her akşam terörist geliyordu. Şeker bir üsteğmen vardı, "köyün altına pusu atsak en az üç beş terörist öldürürüz," diyordu. Bizden de kayıp olacağı kesin. Üsteğmen, " her akşam köye terörist geldiğini biliyorum, köpekler havlıyor, köye inmeyin akşamları," diyordu. Üsteğmen bir yıl sonra batıya gidecek. "Şu son senemde şehit ettirmeyim," diyor. Şimdi üsteğmen, "akşam köye inmeyin," diyor ya, her akşam köye asker iniyor. Daha acemiyim, nöbetteyim. Üst devre, "aşağı iniyorum, beni ne gördün ne duydun," diyor. Aşağıda ne yapacağını biliyorum. Teskereye giderken bir tanesi bir kız aldı, evlendi. Kürt' tü o da, ama Adanalı'ydı. Orada kaldığımız beş ayda teröristler mevcudumuz fazla olduğu için saldıramıyor. İlk Ormanardı'na çıktığımızda timler dağa çıktılar ve çatışma oldu, ben katılmadım. Örneğin, senin koordinatına göre sana verdiğim yer şu evin orası. Sen aşağıdaki evde kaldın, oraya çıkmadın. Oradan gelen timler teröristlerin yuvasını buldular, envai çeşit erzakları vardı. Tabii onlar oradan bu tarafa doğru kaçınca bizim üsteğmen aşağıda kaldı, teröristler oradan kaçtı gitti. Ama üç terörist vuruldu gene de.

1991 oldu. Körfez krizinde bizi sınıra sürecektiler. Zaten sınırdaydık. Yanımızdan Dicle nehri akıyor, karşı taraf yabancı topraklar, Suriye'ye mi ne bağlıydı? Biz hiç etkilenmedik, jetler metler karşımızdaki dağları bombalıyordu. Köylüyle aramız çok süperdi. Erzak verirdik, onlardan alışveriş yapardık. Bizim sağlıkçılar hastalarına bakardı. Akşamları onlarla işimiz yoktu. Mesela kavrulmuş fındık geliyordu, yemezdik. Biz Trabzonlular bıkmışız fındıktan, çocuklara dağıtıyorduk. Siirt'ten 91'de, Şubat - Mart arası taşınıyoruz, yerimize gelen jandarma-

lara civarı gezdiriyoruz. Jandarma çocuklara vereceğim fındığı elimden aldı. "Ne ediyorsun sen," dedim. "Niye veriyorsun, bunlar terörist," diyor. "Git işine," dedim, "sana ne." Uşakları bir de iyi dövdü... Jandarmaya, "kardaş," dedim, "bizim çok iyi bir geçimimiz vardı, Allah sizin yardımcınız olsun."

Artık bir buçuk aydır Mardin'deydik, telsiz muhaberelerinde Ormanardı köyü basıldı, iki üç tane asteğmen, 10-15 tane şehit... Kim vurdu? Terörist vurdu. Niye vurdu? Jandarma hâkimiyeti eline aldı, köylüyü vurdu kırdı. Biz ayrılırken köylü öyle ağlıyordu ki adam anasından ayrıldığı zaman belki de o kadar ağlamazdı. Yani onlar da başlarına geleceği biliyor. Sancak kaptırdığı için bizim bölük parçalanıyor, sürüyorlar işte. Askerde gizli bir odada bayrak vardır, başına bir nöbetçi koyarlar. Bir asker bu bayrağı alıp bölük komutanına götürürse isterse bir günlük asker olsun teskereyi alır. Sancağı bekleyen de yakalayabilirse, onu öldürmek zorundadır. Sancak odur. Bizim Alay sancak kaptırdığı için Kıbrıs, Bozcaada, Siirt derken Mardin'e sürgün... Mardin'den, biz teskereyi aldık, oradan dağıldı. Mardin Kızıltepe bizim alayın yeriydi. Tabii Siirt üzerinden Mardin'in Ömerli ilçesine geldik, oradan dağa vurduk.

Halka acıyorum, bir nevi sokağa çıkma yasağı var. Gece bir yeri gezemezsin asker pat diye vurur seni, gebertir. Yani sosyal yaşantın yok, hiçbir şeyin yok. Hava kararınca yatıyor, gün açar kalkıyor. Ne televizyon, ne bir şey? Olağanüstü hal bölgesi gibi. Herifin 10 tane 15 tane uşağı var, zaten bakamıyor onlara. Herif teröriste yataklık yapıyor. İçimizde Kürtçe'yi iyi bilen askerler var. Muhtarın kapısına dayanılır, "biz geldik" diyerek terörist imajı veriyor. O senin asker olduğunu biliyor. Köylüyle teröristin arasında iyi bir diyalog var, şifresi var tabii. Sen, "ben teröristim" desen de adam asker olduğunu anlıyor. Asker Kürtçe, "dağdan geldim açım, yiyecek verin," diyor. Muhtar, "kapımıza gelmeyin, nereden alırsanız alın," diyor. Öyle bir köye gittim ki, Mardin'de, adını unuttum, Allahım, köyü tarihten silmişler. Üç dört genç kız var köyde. Karşıda bir tane güzel bir kız duruyor. Yanına yanaştık, kız şöyle bir yüzünü döndü. Ağzı, yüz kısmı içeri doğru batmış, şok oldum. Üç sene önce orada da korucular vardı, teröristler geliyor, tepeden aşağı mermi basıyor, korucu da alttan... Korucuda mermi tükeniyor, terörist elini kolunu sallaya sallaya giriyor köye, tek tek öldürüyor adamları. Bu kız da kümeste yakalanıyor, ağzının içine tam altı mermi sıkıyorlar, kız ölmüyor. Köy o gün tarihten siliniyor. Ölenlerin akrabaları da hep

İzmir'de iş sahibi, onları da İzmir'deki adamlar basıyor. Devlet bu dışarıdakilere parayı basıyor, "gidip o köyde oturacaksınız," diyor. İnsanların belli bir işi var, artık kaç katını veriyorsa devlet, on hane köye dönüyor, devlet köyü tarihten sildirmiyor.

Akşamları pusuya gidiyoruz. Dağda kar ya da taş üstünde yatıyoruz. Bir taşın üstüne, "piyade süt çocuğu, komando süt çocuğu, jandarma orospu çocuğu," diye yazmışlar. Komandodan korkarlar ama cana yakın da bulurlar. Zamanında bunları katleden jandarmaydı, jandarmayı hiç sevmiyorlar, işleri güçleri jandarma öldürmek. Ben çatışmaya hiç girmedim. Uzun bir operasyona gittik. Bizim tim vurmadı ama üç teröristi getirdiler, ölü olarak ele geçtiler yani, 16-17 yaşında uşaklar....

Bizim üsteğmen batıya gidince yerine gelen üsteğmen her gece kalkıyor, haydi operasyona... Bir gün, " karşıdaki köyde toplantı var, civardan adamlar geliyor," diye bir duyum geldi. Köyü sardık. Sarınca elini kolunu sallayarak köye girersin. "Teslim ol" çağrısı da verildi. Hangi evde olduklarını biliyoruz. 15'ini de evde bulduk. Köy basılınca öteki ötekinin karısının yatağına girmiş. "Sen kimsin?" diyoruz, "misafirim," diyor. Akşam 11'de yakaladık, geniş alanımız var, bir tane de bayrak direği. Otuz otuz beş yaşlarındaki bu 15 adamı getirdik bayrak direğinin yanına, gözleri bağlı. Üsteğmen oturuyor sandalyede, onlar diz çökmüşler. "Ne yapıyordunuz?" İşte, "sığır alım satımı yapıyorduk." O yere çökertilmiş ya, kafasına bir tekme, adam arka üstü yığılıyor. "Kaldırın ayağa," diyor üsteğmen, tutup kaldırıyoruz. Adamın elleri kolları, gözleri bağlı. Her soruda bir tekme. Adam sen gebertsen de söylemez. Üsteğmen, "ayakların havada, ellerin yerde bayrak direğine tırmanacaksın," diyor. Tırmanır mı, tırmandığında küt kafayı yere vuruyor. Öteki üsteğmenimiz olsaydı o işi yapmazdı. Bunlarda terörist öldürüldüğü takdirde rütbe yükselir, bu üsteğmen de öyle biriydi... Sabaha kadar devam etti. Yani, jandarma dövse gücenmeyeceğim ama komando yapar mı? Üsteğmen, adamın "teröriste para topluyorduk" demesini istiyor. Üç gün üsteğmen köylüleri dövdü. Gözaltı falan yok, bırakıldılar, zaten orada, dağda yargı da biziz. Biz askerler sadece adamları tutup kaldırıyoruz. Bende zaten acıma hissi var, bir karınca dahil incitmedim askerde. Okulda yatıp kalkıyorduk, öğretmen de bizimle... Öğretmen Türkçe öğretecek ama köylü çocuklarını yollamıyor tabii. Çocuklarını zorla alıp getiriyorduk. Okulu kapattılar en sonunda. Biz hep köy aramalara gittik, şunu diyeyim, terörist gideceğimiz köyü her zaman biliyor. Diyeceğim terörist dağda askerin yaptığı her şeyi biliyor. Ama as-

ker teröristi bilmez. Köy aramak üzücü. Canım istemiyor elin adamının düzenini bozmayı, ama mecbursun. Vur kır, al yatağı, at aşağı, arıyorsun tarıyorsun evde bir şey yok aslında. İlla ki bir sığınakları vardı. Halk komando askerini destekliyordu. PKK'yı da tabii. Bugün Doğu'da olayım ben bile desteklerim. Çünkü asker öyle bir şey yapıyor ki... Herif kalmış iki ateş arasında. Biz hiçbir kadına bir şey yapmadık ama nikâh kıydık. Adam karşı köyden kaçırmış kızı getirmiş bizim üs bölgesinin köyüne. Baktım millet kaçıyor, "herhalde teröristler saldırıyor," dedik. Anında öyle bir silah kuşandık ki üsteğmen bile şaşırdı. Köye hücum yaptık. Gidince anladık. İki taraftan sayılı adamları alıp kızla oğlanı getirdik üs bölgesine. Bizim asteğmen biraz hocaydı, bunlara bir nikâh kıydı.

Tabii acemi birliği daha kötüydü. Yani bugün beni alsalar aynı dönem o şartlar altında giderim. Mesela yanımda hiç arkadaşım ölmedi. Bizim dönemimizde en çok baskını jandarma yaptı, yani yüz şehit vermişse bunun 95'i hep jandarmaydı. En çok aklımda kalan... Bir gece pusuya gidiyoruz, üsteğmen toplamış bütün timleri köyün altına gitmiş, terörist imajı vermiş köylüye. O akşam en pis yerde nöbet tutuyorum, 5-7 nöbeti. Tabii üsteğmen bütün timleri köye çekti,11-01 nöbetine bir daha gittim. Telsizlerde, "köye terörist girdi, çatışma ha çıktı çıkacak" gibisine konuşmalar geliyor. Dolunay var, hava bir açıyor bir kapatıyor. Telsizden "teröristleri kaçırdık, üs bölgesine doğru geliyorlar," diye haber geçti. Nöbet iki saat, bir saat oldu bir tane nöbetçi subay gelmedi. Aslında terörist denenler bizim asker ama nöbettekilerin haberi yok. Bir de baktım tak tuk sesler geliyor, bir ter bastı beni. Mermi tüfeğin ağzında, kırma kolunu çekmene gerek yok, ses yapıyor. İşte mevzie yattım ses hâlâ geliyor. Kalbim öyle atıyor ki, sanki yerinden çıkacak... Geldi, geldi, geldi... Kafamdan aşağı duruyor da, onu görmüyorum. Üstten aşağı bana bakıyor, eşek. "Ula," dedim, "bunu burada vurayım mı?" Teröristler yollamış olabilir, peşinden kendisi gelir. Neyse atayım bir taş, kaçtı gitti. Yani o gece neredeyse ölüyordum. En korktuğum an Siirt'te oldu. Daha iki aylık askerim, üs bölgesine baskın yapacaklar dendi, timlerde nöbet bana kaldı. En pis yerdeyim, 4 nolu nöbet yeri. Aynı yerde daha önce asker nöbette uyumuş, adam gelmiş kafasını kesmiş. Gittim, 1-3 nöbeti gece göz gözü görmüyor, tek başınayım. Gene aynı; "teröristler kaçtı gidiyor," dediler. Nöbet bitene kadar kan ter içinde kaldım, herif ağzının içine kadar gelse göremiyorsun. Terörist dağda ölümüne atlayış yapıyor.

Beş yıldızlı otellerde kumarhaneleri kaldırdılar. Bugün Güneydoğu'ya, kırsal kesimlere zengin adama beş yıldızlı otel yaptıracaksın. Aynı Las Vegas gibi otele kumarhaneler koyacaksın. Zenginler uçak kaldırıp kumar oynamaya gitmez mi? Gider. Her otel yaptıran adama, "bir de fabrika kuracaksın," diyeceksin. Öyle kalkınır...

Döndüğümde çakı gibiydim. Timde 60'lık havan taşırdım, yüküm 30 kiloyu buluyordu. Hâlâ sırtımda onun ağrısı vardır. Doktor kireçlenme deyip duruyor. Bir iki ayda kendime zor geldim, gece rüya görmeler falan, bir etki kaldı. Aslında bende daha da çok kalırdı da, biz üç Trabzonlu arkadaş günlerimizi hep neşeyle geçirmeye çalıştık, hiçbir yer düşünmedik. Yoksa, adam aklını kaybetmiş olarak geliyor... Şimdi bende şu an bir etkisi yok gibi. Hal ve hareketlerim geldikten sonra değişti. Askerlik bir nevi adamı akıllandırıyor. Anadan babadan ilk defa ayrıldım. Ben geniş mezhepli biriyim fazla sinirlenmem. Yani bir şeye sinirlenirim, kızarım, bağırır çağırırım, az sonra yumuşarım. Ben giderken nişanlıydım. Acemi birliğinden telefon edip görüşüyorduk. Usta birliğinde telefonumuz yoktu muhtarın evinde vardı. Bizimkiler aradığında, muhtar, "yok öyle biri," derdi de, telefon açacağım desen bir şey demiyor. Öyle zaman oldu ki bizden üç ay haber almadılar. Siirt'te bir çatışma olduğu zaman illa ki izlerim, bakarım, gezdiğim kırsal kesimlerde, gittiğim yerlerde oldu olmadı mı? "Anadolu'dan Görünüm", "Mehmetçik" programlarını izlerim genellikle, asker orada konuşuyor kanımızı canımızı... Şimdi zenginin çocuğunu görmedim oralarda, hep fakir fukaranın çocuğunu yolluyorlar. Bizim dönemimizde çokları isyan etti, niye zengin adamın çocuğunu görmüyorum diye, hak veriyorum adama. (Temmuz 1998, Trabzon)

1970, Trabzon doğumlu. İlkokulu bitirdi. İki kız kardeşi var, ailecek fındıkla uğraşıyorlar. Acemi birliğini Isparta Dağ Komando Okulu'nda yaptı, "komando olarak değil, piyade olarak geçiyorduk," diyor. Ocak 1992'de Mardin'de askerliğini bitirdi.

VATANI KORUMAK GARİBANLARA DÜŞÜYOR, ZENGİN İŞİNİ BİLİR...

Bir gece tabur komutanı geldi karakola, bu arada köyden ateş geldi. Bana, "bin şu karlyere, git tara gel şu köyü," dedi. "Kendi köyümüzü nasıl tarayayım," dedim, "yazılı emir verecek misin bana?"

Tuzla'da ayrılırken, "PKK'lılar şu şirketlerin yollarını kesiyor, onlarla gitmeyin, başınıza iş gelir," diye uyarmışlardı. Bunu biraz geç hatırlayınca, yer ayırttığım şirketten değil, başka şirketten bilet alıyordum ki, ilk şirketin adamları bunu fark etti. "Yer ayırttın, neden bizden almıyorsun," diyerek daha askere gitmeden bizi güzelce dövdüler. Urfa'dan sonra, tembihlendiği için gündüz gözüyle Viranşehir'e vardık. Çok değişik bir ortam, bir hafta falan hudut oryantasyonu eğitimine tabi tutulduk. Hudut şemasında iz tarlası, tel örgüler, mayın tarlası gibi şeyler... Sabah ve akşam iz kontrolü alacaksın, geçişleri anında Genelkurmay Acil İşler Kademesine bildireceksin. Bir hafta sonra Ceylanpınar'a indik.

Tuzla'da kura çekene kadar normal takım eğitimi, yanaşık düzen eğitimi aldık. Üç defa atış yaptık. Kuradan sonra, Güneydoğu çekenler için yeni bir birlik oluşturuldu ve 15 gün iç güvenlik eğitimi aldık. Hudut çekince,15 gün de hudut eğitimi gördük. İç güvenlik eğitimi daha çok teorik. Elde silah, sırtta 25 kilo yük, helikopterle belirli bir yere taşıyorlar. Orada terörist var, önünüzden kaçıyor. Gece karanlık, terörist ateş ediyor, biz onu takip ediyoruz. Tuzla'da Güneydoğu benzeri bir köy yapmışlar, teröristler o köyde bir eve saklanıyorlar, orada kıstırılıyorlar. Neticede lav silahı, gerçek el bombası atılıyor, gerçek mermilerle taranıyor ve teröristler etkisiz hale getiriliyor. Araçla intikallerde araç ateş yiyordu, biz de araç giderken atlıyorduk. Bu 15 günde bayağı silahla haşır neşir olduk, hızlı bir şekilde öğrendik. Hırslandırıyorlardı. Askeri birliklerce çekilmiş video filmleri gösteriliyor. Şurada, burada çatışma oldu. Şu komutanın hatası oldu, bundan dolayı böyle zayiatlar verildi. En tepeye bir gözcü çıkaracaksın, sonra birliği oradan geçireceksin. Komutan orada gözcü çıkarmadığı için 15-16 askerimiz şehit olmuş gibi bilgiler de veriliyordu. Hatta bu PKK'ya karşı daha hırslanmamız için albaylar kurs veriyor. Kürt diye bir şeyin olmadığı, dağda karlık yerde gezerlerken çıkardıkları kart kurt seslerinden dolayı bu adam-

lar kendilerine Kürt demişler, aslında Kürt değiller, bunlar aslında bizim gibi Türk'tür, diye şeyler anlatılıyordu. Acıma hissini ortadan kaldıracak, bir sürü insanın tüylerini diken diken edecek şekilde devamlı propaganda var tabii. İnsan ister istemez etkileniyor. Ben askere gittiğimde 28 yaşındaydım, ben bile etkilendim, 20 yaşındaki çocukları siz düşünün.

Bölüğe geldik, silah falan vermediler, "kameriyede oturun," dediler, akşam oldu yemeğimizi yedik, tekrar kameriye, şaşkın şaşkın etrafımıza bakınıyoruz. Bölük merkezindeki iki kariyer hudutta devriye geziyordu. Akşam karanlık basmaya başladı bölük komutanı odasından çıktı, " hani sizin silahınız," diyor. Hemen koştuk, giyindik, hücum yeleklerimizi, silahlarımızı aldık. Ceylanpınar'daki korumakla görevli olduğumuz hududun uzunluğu 21 km. Yan yana gidiyor kariyerler, bölük komutanı anlatıyor: Şurası Suriye'nin bilmem ne köyü, bu tarafı Türkiye, şu köyde, istihbarata göre, bize bağlılar var, diğer köyde teröristler, o köye dikkat edin, Suriye'den şuradan ateş gelir. Karakola kadar böyle gittik. Dönerken ışık gördüm. Bölük komutanına, "burası Türkiye değil mi?" dedim. "Sen ne biçim adamsın, burası Suriye," dedi. Üç gün boyunca bu böyle devam etti. Sonra, ben Aksoy Karakolu'na gittim, Sivaslı arkadaş da Karadağ Karakolu'na... Bölük komutanı geliyor, anlatıyor: "Asteğmenim, nöbetçileri kontrol edeceksin, yaya devriye gezeceksin!" Karakolun uzunluğu dört km, pusularımız var, işte pusularda önceleri ikişer asker vardı. Sonra üçer askere çıkartıldı. Komutan, "askerleri uyutmamak için pusuları tek tek gezeceksin, gecede üç defa yürüyeceksin," diyor. Bir gün çıktım, çavuşu yanıma muhafız olarak aldım. Saat 12'de askerlere gece istihkakı dağıtılıyor. Saat 11'de çıktık, askerleri tanımak, onlarla kaynaşmak lazım. Birinci pusu, ikinci, üçüncü, dördüncü, yedi tane falan pusumuz vardı. Son pusuda, şoföre, ilk pusudan sona doğru erzakları dağıta, dağıta geri gelmesini söyledim. Tam araba çalıştı, karakoldan ışıklar yandı, birden ne olduğunu anlayamadım, dört km uzaktayız karakoldan. Her taraftan ateş geliyor, "bizim karakolu bastılar". O zamanlar karakol basmalar bayağı etkiliydi. Bir anda izli mermiler yıldız gibi kayıyor, yer yerinden oynuyor. Şoföre, "oğlum ışıksız mışıksız çabuk karakola," dedim. Hakikaten etraf zifiri karanlık, çatışmalarda bu havayı tercih ediyorlar. Bölük merkezine telsizle, "çatışma çıktı" diye bildirdik. Bölük merkeziyle aramız 17 km falan. 40 km yapsa 15-20 dakikada anca yetişilir. O zamana kadar her şey bitiyor. Karakola geldim, MG3'lerle falan attık tuttuk biraz, ateş kesildi.

Sese göre atıyorsun. Görünen bir şey yok, herkes atıyor. Karakoldaki çavuşa, ne olduğunu sordum. "Bir köpek vardı, havladı gitti, sonra ne olduysa oldu," dedi. Köpek hissetmiş, havlayınca da onlar ateş etmişler. Bölük komutanına, "şuraya bir pusu koyalım burası ölü bölge, geçiş yapılabilir," demiştim. Tam o pusunun üstüne gelmişler, eskiden oradan geçiş yapıyorlarmış. Oradaki üç askerin yanına vardım, mermiler bitmiş, tamamladım. "İki o yöne, iki bu yöne gitti," dediler. Bizde ölen yok, tellere giderken kan izleri, herhalde onlardan biri yaralandı. Bu arada bölük merkezinden kariyerler geldi. Önceleri, askerler acemi askerleri işletmek için çatışma da çıkarıyorlarmış. Eğlence işte. Eşek buluyorlar, ateş ediyorlar, sonra, "eşekmiş komutanım bilemedik, üstümüze bir şey geliyordu," diyorlar. Bölük komutanı gene öyle sandı, askerlere bağırdı... Hakikaten iki tane giden iki tane gelen iz var. İz tarlasının üzerinde bir parka, bir kalaşnikof şarjörü, bir kalaşnikof var. Bölük komutanı pek o kadar deneyimli olmadığından, izleri görünce, "iş ciddi, binin araçlara," dedi. Ortalık toz duman herkes kariyere doldu. Benle muhafız dışarıda kaldık. "Koş oğlum pusuya," dedim yanımdaki çocuğa, "satışa geldik." Astsubaylar devamlı baskı altına alıyorlar, biz asteğmenler de kendimizi ispat etmek zorunda kalıyoruz. Bile bile tehlikenin üstüne gidiyoruz. Mesela yüzbaşı, "15 terörist gelse yüzbaşı ne yapsın, teğmenim ne yapsın, kıçı kırık asteğmenim ne yapsın," derdi.

Kariyerler bölük merkezinde olduğu için çatışma çıkınca telefon ediyoruz. Gelmek dahi istemiyorlar gibi... Nasıl olduysa, kariyerin birini Aksoy Karakolu'na, ötekini de çatışmanın çıktığı Karadağ Karakolu'na verdiler. Aksoy'da bir buçuk ay, sonra üç dört ay Yeşiltepe'de kaldım. Tekrar Aksoy'a dönünce yedi ay daha kaldım.

Biz sabahleyin gün ağarırken yatıyorduk, öğlen 12-13 arası kalkıyorduk. Yemekten sonra, eğitim yazılı sistemde. Askerlikte nöbet süresi her ne kadar üç saatten fazla olmazsa da özel bölge diye uyulmuyordu. Arada kalan iki üç saatte eğitim yerine dünyayla bağlantıları olsun misali, çocuklar çürük çarık siyahbeyaz televizyona bakardı. Mektup, şiir yazar, ayakkabı boyar, yahut top oynarlar. Serbest bırakırdım genelde. Bölük komutanına, "yaptırmıyorum," derdim, "gel de sen yaptır". Amacımız, dört km'lik bölümden adamı geçirmemek. Onu sağlamak bize yeter. Komutan, "asker boş durdukça, şöyle olur böyle olur," diyor. Ben de, "hiçbir şey oldukları yok," diyorum.

Karakol komutanı olarak zaten cumartesi ve pazar çarşıya çıkar, haftalık alışverişi yapardık. Bölük komutanı, "şu bakkaldan almayın,

PKK yanlısı diyorlar," derdi. Hududun elektriği karakolun arkasındaki köyden gelirdi, sık arızalanırdı. Arızalanınca da hudut simsiyah, göz gözü görmez, elektrik de düzenli değil, buzdolabı motoru yanar. Bir gün köye gidip, "ne oluyor bu elektriğe," diye sorduk. Bizim elektrikçi arızayı buldu, yaptı. Köyün muhtarını, "elektrik niye bozulup duruyor," diye biraz tehdit ettik. Onlar da anlatıyor: "Kaymakama elli defa söylüyoruz elektriğimiz bozuldu diye. TEK'te çalışanlar PKK'lı, bilinçli olarak gelip yapmıyorlar. Kaymakamda dipçik yoktur, sizde, askerde var. Siz yaptırırsınız." Hakikaten de öyleymiş. Onaramadığımız bir arıza çıktı, TEK hemen yaptı, bir daha da bozulmadı.

Yemek sorunu pek yoktu. Arapça bilen askerimiz Suriye köylülerini tehdit edip koyun alırdı, keser pişirir yerdik. Suriye tarafını koruyan asker yok. Tel örgüye kadar ekip biçiyorlar, karpuz tarlaları vardı. Askeri aracı çeker, karpuzları doldurturduk. Haftada bir koyun aldırırdım mesela, çaldırırdım. O yüzden askerler güzel beslenirlerdi.

İşte Yeşiltepe'den Aksoy'a döndüğümde yeni askerler geliyordu. Tüfeğin ne olduğunu, nasıl ateş edileceğini bilmiyorlar. İlk işim, "oğlum şu mermi, şu silah, şu da hedef, at bakayım," demek olurdu. Tabii, ne şarjörü tüfeğine takabilirdi, ne ateş edebilirdi. Acemide fazla atış yaptırmadıkları için tüfekten korkuyordu çocuk. Onlara canımızı emanet edeceğiz de, nasıl? O zamanlar askerler genelde yanaşık düzen eğitimi görüyorlar, selam veriyor, güzel yürüyor, ama bunun bir faydası yok ki... Asker gelince, "şuradan şuraya adam geçirmeyeceksin," diyorduk. Vatanın hepimizin olduğunu, hududu çiğnetmenin namusu çiğnetmek gibi bir şey olduğunu anlatırdık.

Bir defasında yine her yerden ateş geliyor, ben yine dışarıdayım. Kariyerle bir tur attık, ateş ettik. Çavuş, "Komutanım İsmail yok," dedi. "İsmail, İsmail," diye bağırdım, yok. Gece görüş gözlüğü taktım, zifiri karanlık, pusulara tek tek bakıyorum. Baktım, pusunun içinde bir karartı duruyor. "İsmail," dedim, kalktı, dikildi. "Ne yapıyorsun," diyorum, "tam siper yattım, komutanım," diyor. "İyi halt ettin," dedim. Çatışma bitiyor, çocuk hâlâ yatıyor orada. O kızgınlıkla bir güzel dövdüm onu, ne biçim askersin diye. Ertesi gün baktığımda, adamlar neredeyse onun silah atamadığı yerden karakola gireceklermiş. Nereden biliyoruz? Bir tane tabanca düşürmüşler, gitmişler. Süründükleri yerler belli. "50 asker var, hepsinin kanına girecektin," dedim.

Niye buradayım? Bir aylık bebeğimizin fotoğrafı vardı, sabah gözümü açıyorum onu görüyorum, akşam yatarken onu. Bu işi daha bir profesyonel yapmak lazım, halktan çocukların olmaması lazım. Özel

Tim'in sonradan çıkıyordu kokusu. Çete mete oluyor, demek ki onlar savaşmaya değil çete kurmaya gitmişler. Esrar, eroin, silah ticareti yapıyorlar. Başları genelde devletle bağlantılı. Nereden giriyor bu terörist? Kuzey Irak'tan giriyor, nasıl? Sınırda hiç çatışma çıktığını duymuyoruz. Belki bilinçli geçiriliyor bunlar içeri.

Askerlerin içinde Kürt de vardı, sonra hepsini topladılar. "Adamlar ne biçim ateş etmişler, duvarları delip geçmiş," derdik. Kürt askerler gittikten sonra, asker, "Diyarbakırlı o çatışmada karakola ateş ediyordu, bir şey diyemedim," diyor. Kendi askerimiz karakolu tarıyor, ne derece aslı var bilmiyorum. Biz 6'dan 12'ye kadar uyurken iki asker nöbet tutuyorlar. Kürt çocuk, Kızıltepeliydi galiba, arkadaşını tehdit edip gidiyor, Suriye'ye geçiyor. Öteki, nöbet yerini bırakmadığı için haber veremiyor, telsiz de yok. Bundan sonra telsiz verilmeye başladı. Vurabilirdi, yapmamış, bırakmış...

Komutana vekalet eden Teğmene haber verdik, "sağlam bir adam al, geçelim Suriye'ye," dedi. İki asker ben aldım, üç asker de o. Geçtik, askeri aramaya başladık. Kendi kendimize böyle sınır ötesi harekât yapıyoruz. Tam bir macera, başımıza bir iş gelse, Suriye'nin askerleri bizi yakalasalar falan. Sonra o çocuk, nasıl yapıldıysa, Dışişleri Bakanlığı yoluyla, herhalde, istendi. Çocuk "teslim etmeyin beni," diye kendini yerden yere atıyor. O olaydan sonra, hudut boylarındaki Doğulu askerlerin daha iç kısımlara kaydırılması için emir çıktı. Şimdi düşününce tabii, Suriye'de asker aramak falan, çok maceraperestçe, şartlanıyorsun, hırsla ilgili bir şey. Asteğmenlerin ordudaki ezikliğiyle ilgili, o teğmen, sen teğmen, "hadi gidelim," diyor, altta kalmamak için sen de "hadi," diyorsun. Asteğmenler biraz mantığı temsil etseler, bazı şeyler değişebilir. Mesela bir gün bölük komutanı geldi. Genelde alkol falan alırdı geceleri, "hadi devriye gezelim kariyerle," dedi. Bindik kariyerlere, baktım kariyerlere el bombası, tüfek bombası almış, far tutup gidiyoruz. Farın görmediği yerlere çukurlara, "burada bir şey vardır," diyor, atıyor bombayı. "Komutanım, patlamazsa tehlikeli, dur atma," diyorum. Devam ediyor. Neticede bombanın biri patlamadı. Dönüşte hatırlatınca, "kim gelecek oraya," dedi. Sorumsuzluk, aslında ertesi gün gideceksin, bombayı imha edeceksin. On-on beş gün sonra, "el bombasıyla oynayan çocuklar, birisi öldü, birisinin kolu koptu," diye haber geldi. Muhtemelen o, hatta soruşturma açıldı mıydı açılmadı mı bilmiyorum. Tedbirli olunsa o iki çocuktan biri sakatlanıp, biri ölmezdi. Silah kullanmak, boş durmamak üzere şartlandırılıyoruz. Erler pek umursamıyor, savaşı kim ister zaten? Mecburiyet bu. Şunu söylüyorlardı:

"Adam gelse, direk üstüne ateş etmem, havaya atarım." Bu asker, bölük komutanı, hepimiz için böyle. Çatışıp öldürüp de ne yapacağız?

Askerden döndüm, emir vermeye alışmışız. Sokakta bağırıyorum, adam niye bağırıyorsun gibisine şaşırıp kalıyor. Neredeyse kavga dövüş çıkacak. Yani çok sinirli oluyor insan. Mesela o karakol baskınından sonra bir hafta yataktan fırladım fırladım kalktım... Hatta burada da sürdü. Evdeyim, kestiriyorum. Bir ara gözümü açıyorum, karıma bağırmaya başlıyorum, "şapkan nerede, saçın niye öyle uzamış," diye. Karım önce şaka yapıyorum zannediyor. Boğazına sarıldım, neredeyse, "şapkan nerede" diye karımı döveceğim. İyice canavarlaşıyoruz yani. Kimseyi öldürmedik, ölen de olmadı. Bu bir şans tabii. Şimdi düşüncelerde biraz farklılık var, altı sene Diyarbakır'da kaldım, orada insanlar bana o kadar yabancı gelmiyordu. Öğrenci olarak severlerdi. Asker olunca daha bir kin duymaya başlıyor insan, mesela kendi köylerimizden ateş gelince. Biz burada niçin varız, bu hududu niçin koruyoruz? İşin ekonomiyle bir şeyi yok, bu olayın bitmesi zor, arkasında bilinçli bir Kürt milliyetçiliği var. Bugün belini kıracaksın, yarın yine toparlanacak. Devletin karşısında mutahap da yok. Şimdi PKK'yı sevmeyen bir sürü Kürt var. Onlarla bir anlaşmaya otursan, ne istiyorsunuz? Okuma yazma, TV, şu bu bunlar zaten verilebilir. Biri çıkıp da, "şunu istiyoruz, bunlar verildiği takdirde terörü, şunu bunu bitiririz," falan diyemiyor.

Ordu savaşı bitirmek istiyor mu? Bir gece tabur komutanı geldi karakola, bu arada köyden ateş geldi. Bana, "bin şu kariyere, git tara gel şu köyü," dedi. "Kendi köyümüzü nasıl tarayayım," dedim, "yazılı emir verecek misin?" "Tara," diyor, ama kendisi gitmiyor. Galeyana gelip tarasam... Yorumu size bağlı; istiyor mu, istemiyor mu?

Güneydoğu'ya gitmek istenir mi, ne işimiz var? Biz köylü çocuğuz. Köylü çocuğunun torpili morpili mi olur? Kimsesizleri gönderiyorlar, kayırma çok fazla. Vatanı korumak garibanlara düşüyor işte, zengin işini bilir. Toplum kendine değinceye kadar hiç ilgilenmiyor. Ölürsek şehit, kalırsak gazi hesabı, ya sakat kalırsam... (Mayıs 1998, Denizli)

1962, Denizli doğumlu. Diyarbakır Hukuk Fakültesini bitirdi, eşiyle orada tanışıp evlendiler. Avukatlık stajından hemen sonra askerliğe başvurdu. İki çocuğu var. 91 Nisanında Tuzla Piyade Okulunda askerliğe başladı, usta birliği Viranşehir'deydi. Temmuz 1992'de terhis oldu.

ANNEM, "MUŞ NERESİ?" DİYOR

Sekiz saatlik bir korku... Korku uykunu bastırıyor... Şuradan ateş etseler, beni vururlar mı acaba? Rahatlatmak için Aydın'ı, kumsalı düşünüyorum. Döneceğim, dönmeliyim!

Her ağızdan bir ses çıkıyor, öğütler veriliyor; ön plana çıkma, hiçbir şeye karışma gibi. Evden ilk kez uzaklaşıyorum. Tören falan yok, giderken şaşkınlıkla arkadaşım Levent'in elini bile öptüm. Dünyaya yeni gelmiş gibisin, "gel" diyorlar, gidiyorsun. Kalkmak için "kalk" denmesini bekliyorsun. Yemek boğazında düğümleniyor. Benim gibi, devre kaybı 40 kişi bütün taburun hizmetini yapıyoruz: Un taşı, erzak indir, depoda sayım yap, angarya yani. 40 gün kadar sonra dağıtım geldi. Üç gün silah eğitimi gördük. Normalde her gün bir konu, bizde günde beş konu, hatta teknik dahil. Nasıl nişan alınacağını masalarda gösterdiler. Hepsi bir saat; silahı ilk kez orada gördüm ve elime aldım. İkinci gün atışlara geçtik. Suskunluk... Herkes önce başkasının tetik çekmesini bekliyor. Yan taraftan bir kovan uçtuğunu görüyorsun, kulağın çınlıyor, hiçbir şey duymuyorsun. Ürküyorsun, elin tetiğe gidiyor. Üç tane atış yapıyorsun, G3 ile. İlk atışta başarılı olamadım. Ertesi gün yemin töreninde söylenenleri tekrarladık, artık yeminli askerdik. Toplam 11 mermi kullandım eğitimde. 40 kişiyi Bingöl, Muş, Bitlis ve Kahramanmaraş'a onar onar dağıttılar. "Muş" dedi, o bendim. Bingöl ve Bitlis en kötü, kötünün iyisi... Eve telefon açtım, annem, "Muş neresi?" diyor. Bayağı üzüldüler. Onları teselli etmek de sana düşüyor. Acemiden ayrılırken, çavuşlar, "sağ dönerseniz, arayın," diyorlar...

On günlük izin çok çabuk bitti, sekizinci günün sonunda yola çıkmak durumundasın. Herkes biraz daha tedirgindi, ben de... Yol boyunca, "beni öldürecekler mi" diye düşündüm. Asker olduğumuz da her halimizden belli.

Ankara'dan Doğu'ya ilk kez gidiyorum. Mola yerlerinde bile inmiyorsun. Muş'a indik. Jandarma Alay Komutanlığı'na teslim olduk; kimse ilgilenmiyor, isim bile alınmadı. Yatacak yer göstermelerini beklerken, biri "yeriniz yok" dedi. Yemekhanede masaların üstüne kıvrıldık. Yemeğe gidiyoruz, "istihkakınız yok, kalırsa vereceğiz" diyorlar. Alay içinde bir pideci vardı, parası olanlar yiyordu, olmayanlar yiyemiyordu. Bir hafta yataksız ve kavgalı yemeklerle geçti. "Komutanım, niye bek-

letiyorsunuz?" diyoruz. "Gelecekleri bekliyoruz," diyorlar. Bir hafta kadar sonra, bizi topladıklarında bayağı sevindik. "Nerenin askeri olursak olalım, artık gidelim" diyorduk. Komutanımız, "Hasköy'e gitmek isteyen gönüllüler el kaldırsın" diyor. El kalkmıyor. Malazgirt'e de gönüllü çıkmadı. Kırklarelili arkadaşım yazılınca , "ben de gideyim onunla," dedim. Acemilikten beri birbirimizi tanıyoruz. O akşam askeri elbiselerle sivil bir otobüsle bizi Malazgirt'e gönderdiler. Jandarma'nın yerini bilmiyoruz. Kimseye sormak da istemiyorsun. Bir çocuğa sorduk. Gösterdi. Yatağa kavuşmanın bir sevinci var. İki ranzayı birleştirmişler, dört kişi yan yana enine yatıyor. Silahsızlık da var, yaklaşık iki ay silah veremediler. Yemekhane, koğuş bakımı, çay ocağı, kalorifer dairesi işleriyle uğraşıyorduk. Ben yemekhaneye bakıyordum. Bu arada Muş'a geldiğim andan beri ailemle hiç haberleşemedim. Bir de, Muş'ta hesap açtırmıştım. Paramı çekemeden Malazgirt'e geldim. Malazgirt'te de sadece Ziraat Bankası var. Para orada kaldı. Sadece dışardan gelen telefonlara cevap verebiliyorsun, arayamıyorsun, dışarı da çıkartmıyorlar. Evdekiler tanıdık bir savcıyla bağlantı kurmuşlar. Savcı çağırtınca korktum, "niye evdekileri aramıyorsun?" dedi. Bir miktar para verdi. Savcı beyin yarattığı izlenimle birtür karizma sağladık bölükte.

"Askere gitmeyeceğim," diyordum. Bu işin meslek haline getirenlerce yapılmasının çok daha doğru olacağını düşünüyordum. "Sağa dön, sola dön"le bir şeyler öğrenileceğini zannetmiyorum. Askerden önce olaylarla ilgileniyordum, arkadaşlarla sürekli tartışıyorduk. Askerin de, karşıdakinin de boş yere öldüğünü söylüyor, "böyle mücadele olamaz" diyordum. Haberlerde, köyün ya da köyden birinin teröriste ya da PKK'ya yataklık ettiğini duyuyorsun, "neden acaba" diye soruyorsun. Nasıl kandırıldığını, tehdit unsuru olup olmadığını düşünüyorsun. İnsanlar çok soğuktu. Askere iyi davranmıyorlardı, elinden gelse yapacağını yapacak tarzda insanlardı. Sonra, bunun bir sebebi olduğunu gördüm, halka iyi davranılmıyor. Mesela, koyunu başka sürüye karışan muhtar, şikâyette bulununca, bizim bodrumdaki hücre gibi yere kapatılıyor. Dövüldüğünü falan görüyorsun. Bir koyun yüzünden müthiş derecede aşağılanıyor. "Suçlu mu, değil mi" tartışması yapılmıyor.

İki ay sonra otuz tane G1 geldi. Sadece dördü çalıştı. Kiminin ateş ederken namlusu fırladı, kimi tutukluk yaptı. 20-25 kişi silah bekliyor, silahları hangimize verecekler? Birini usta bir askere verdiler. Adam yatış şeklini alamadığı için, bölük komutanından müthiş bir dayak yedi. Yeni yüzbaşı olan komutan, dayaktan sonra atışlar bitene kadar, "şu alanı koşarak turlayacaksın," dedi. Komutan, "gel, atış yap," dedi. O da-

yağı gördükten sonra, müthiş bir şekilde yattım, çok başarılı. "Tamam," dedi, "tüfek senin." İçtimalarda namlular bir hizada tutuluyor. Tüfeklerin hepsi aynı, benimkinin boyu uzun. Hepsi G3, benimki G1. Başçavuş, "oğlum indirsene tüfeğini aşağıya," diyor, "G1 uzun, daha ne kadar indireyim" diyorum. İlk G1'i aldığım gün, akşam saat 12 gibi, "karakolun kapısında dur" dediler. İlk nöbetim. Gece karanlık, yanda hastane, karşıda okul... Bölüğün çoban köpekleri çok havlıyorlar. Tedirgin oluyorsun ve saat sabah sekize kadar nöbetteyim. Normalde iki saatte bir değiştiriyorlar, "nöbetçi yok" diye beni bıraktılar. Çapraz tutuşta bekliyorum, kollarım yoruldu. Sekiz saatlik bir korku yaşadım. Nöbetçi çavuşa, sürekli, "beni ne zaman değiştireceksin" diye soruyorum. Aylardan Ekim, Kasım gibi, gündüz ılık, gece soğuk. Korku uykunu bastırdığı için uyuklamak mümkün değil... "Şuradan ateş etseler, beni vururlar mı acaba" diyorsun. Her yerden saldırı bekliyorsun. Rahatlatmak için Aydın'ı, denizi, kumsalı, aradaki uçurumu düşünüyorum, rahatlıyorum. "Döneceğim, dönmeliyim" diyorsun. Bir tür telkin... G1'i dört ay kadar kullandım. Sonra terhislerin silahlarından birer tane verdiler. Usta askerler çatışmaları gerile gerile anlatıyor. Sen tedirgin oluyorsun. "Yıldız kaydı" diyorsun, usta asker, "yıldız değil, izli mermi, taciz yapıyorlar" diyor. Taciz atışı ne? Kimse anlatmıyor.

Bu arada, yeni gelenleri köylere dağıttılar. Yeni gelmiş Antepli bir çocuğu bir köye gönderdiler. Uzaktan taciz atışı yapılmış. Komutanları, ilk atışta çöktürmüş. Sonra, bir daha ateş etmişler, yine çökmüşler. Üçüncü kalkışlarında tek mermiyle Gaziantepli çocuğu öldürüyorlar. Minyon tipli sevimli bir çocuktu. Üzüntü ve öfke. PKK'ya karşı, o insanlara karşı gaddarca şeyler düşünüyorsun. Hatta köylüye, ora halkına bile cephe almaya başlıyorsun. Herkes, "bulursak öldüreceğini, öldürürken şiddeti yaşatacağını" söylüyor. Onu Gaziantep'e götürdük. Komutanlarımız geldi. Evin tek çocuğu, annesi var, babası yok. Cenaze ilk mektubundan önce gitti. Aile için bir yıkım oldu, sanki bizlere suçlar gibi bakıyorlardı. Dağ köylerinde çatışmalar oluyordu. İki aşiret birbirine giriyor, sabah gideceğimizi söylüyoruz. Akşam hiçbir yere gidilmez. Komutanlar, "birbirlerini yesinler" diyordu. Gidiyorduk, tek bir mermi bile yok. Çatışıyorlar, ölü varsa kaldırıyorlardı. Kadınlar şarjörlere mermi basıyor, boş kovanları topluyor.

Cezaevi nöbeti var, bölükten bir buçuk kilometre uzakta. Müthiş bir sis... Üç kule var, yanda cezaevinin tel örgüsü, üst tarafta da bir tepe... Biz, altı kişi cezaevinin üç noktasında ikişer ikişer duruyoruz. Elektrikler kesildi. Kesildiği anda silah sesleri duyulmaya başlandı. Her yandan

mermi geliyor... Yeni nöbetçiler geliyor; biz altı, onlar altı kişi. Nöbet yerlerimizden çıktık, cezaevinin önünde bir araya geldik. Tam ortada, 12 kişiyiz. Kimse yerine geçmeden çatışma başladı. Kimi yere yattı kimi kuleye girdi. Biz üç kişi birinci kuleye girdik. İki kişinin yerde olduğunu gördük, vurulmuşlardı. Yaralı yerde sürünüyor, açıktalar, ulaşamıyorsun. Her yerden mermi geliyor, biz daha tek mermi bile atamadık. Görmüyorsun, sadece tepeden uzun namlulu Biksiyi ayırdediyorsun. Karşıdaki bahçeli evlerden av tüfekleriyle ateş ediyorlar. Evlerin bahçelerine girmişler av tüfekleriyle, saçmalar dağılıyor... Bölüğe bağlı bir telefonumuz var, arıyoruz, duymuyorlar. Ama silah seslerini duyuyorlar. Neyse telefonu açtılar, arkadaşlarım ağlayarak durum bildiriyor: "Çabuk yardım gönderin, her taraftan ateş ediyorlar." İki kişi de cezaevi kapısına dayandı. Gardiyan, "açamam" diyor. Tüzük gereği asker içeri giremez. Bu arada badim kaşından saçma yedi, yaralandı. Diğer arkadaşlar da yaralandı, o ikisi yerde kaldı, hiç kalkamadı. Yaklaşık bir saat kadar çatışma oldu. Yardım gelmedi. "Hazırlığımızı yapıyoruz geleceğiz" dediler. Koştursalar gelirler... "Niye gelmiyorlar" diye sürekli telefon ediyorsun, bağırıyor çağırıyorsun, ölenleri söylüyorsun. Arkadaşının yanına gidememek, çok acı bir olay. Korkuyorsun, panik içindesin. Nereden ateş edildiğini görmüyorsun. Sağa sola ateş etmeye başlıyorsun. Elektrikler geldi, ateş kesildi, yardım da geldi. İki taraflı, yaya ve ciple yola çıkmışlar. Pusuya denk gelmişler, baştan sona taranmışlar, yaralanan yok. Karşı taraftan kimseyi bulamadık, nereye gittiler, ne yaptılar bilinmiyor. Aynı gece, helikopterle alay komutanı geldi, halbuki gece çıkmazlardı, bölük komutanına bağırdı çağırdı, küfretti. "Niye benim askerimi öldürtüyorsun, niye gelmedin buraya zamanında?" diyor. Komutan da gerekçeleri sundu. Alay Komutanı o gün Malazgirt'te kaldı, bölük komutanının evinde kalması davetini kabul etmedi. Kıdemli albay askerlerle birlikte koğuşta kaldı. Ölen iki arkadaş memleketlerine gönderildi. Biri Yozgatlı, biri Edirneli. Yaralı arkadaşı Diyarbakır'a hastaneye gönderdiler. İki ay sonra döndü, saçmayı alamadılar, yaşamını o saçmayla devam ettiriyor. Bu yaşadığım ilk çatışma, çatışma değil daha çok pusuya düşürülme gibi. Nöbet değişiminde herkesin aynı anda çıkmaması gerektiği sonradan öğretildi. Her eğitim bir hatadan sonra başlıyor. Artık, nöbet değişimleri filmlerdeki gibiydi. İki arkadaş birlikte koşuyorsun, biri korumaya alıyor, öteki takla atıyor, çok artistik... Bu 15 gün falan böyle sürdü, sonra tekrar eskisi gibi... Sonradan, "bu hataları artık eleştirmeliyiz" diyorsun. Hiç kimsenin umurunda değil. Hele hele bunları eski askerlerin yapmaması gerekiyor. Ölenlerden biri teskereye yakın bir askerdi. Önümüzde bayağı bir askerlik ol-

duğu için, biz aynı devreden olanlar, daha dikkatli olmamız gerektiğini, hatalardan çok büyük dersler almamız gerektiğini tartışıyorduk. Aramızda, "ölürsek şehit olacağız, vatanımız için yaparız seve seve" gibi şeyler yoktu. Bunu hiç kimse söylemiyordu, basın sorsa söyler. Sorulsa söylersin, yani söylemek zorunda olduğunu görürsün.

Gideceğimiz yer hakkında bilgi vermiyorlar. Evlere baskın yapıyorsun, arıyorsun. Ne arıyorsun, silah mı, belge mi? Yasadışı bir şey aradığımız kesin de, ne aradığımızı bilmiyoruz. Ya bütün köy ya da ihbar üzerine birkaç ev aranıyor. Hatta hiç unutmam, bana biraz acıklı gelmişti, arife günü bütün köy aranacak. İnsanlar temizliğini yapmış, bayrama hazırlanmış. Evlerine giriyorsun, ayakkabı çıkarmak gibi bir derdin yok. En mahrem yerlerine kadar evin yatakları, yorganları, çekmeleri, ne varsa aranıyor. Kadın orada Kürtçe bir şeyler söylüyor, kendince haklı olarak yakınıyor, dövünüyor. Aramızda Kürtçe bilenler vardı, ne dediklerini soruyorduk. "Küfür ediyor" diyorlardı. Ben de, "haklı" diyordum. Kimi dikkatli arıyor, kimi alıp atıyor. Asker psikolojisinden de kaynaklanan bir şey var. İnsanların dengesi altüst, ölen arkadaşlar da var. Askerler tarumar ediyor ortalığı. Ben o kadar aramaya katıldım, av tüfekleri hariç önemli hiçbir şey ele geçirmedik.

1992 yılbaşına uzak bir pusuda girdik. Malazgirt'in batısında ve doğusunda bekliyorsun. Belli bir saat batıda kalıyorsun. Tekrar arabayla doğuya gidiyorsun. Arabadan inip dağılıyorsun. Yol emniyeti sağlıyor, geçiş kontrolü filan yapıyorsun. Üçe dörde doğru döndük. Uyumayan, görevde olmayan askerlerin hepsi televizyon izliyorlardı. Kimlik kontrolü ve şüphelenilen arabada komple arama yapıyorduk. Bana en saçma gelen de buydu. Bazı komutanların elinde liste var, başçavuşumuz isimleri ezberlemişti. Adama bakınca, "şunun akrabası mısın, şunu tanıyor musun" falan diyordu. Bakıyorsun, ismini, nereli olduğunu öğreniyorsun, teşekkür ediyorsun. Şüphe verici bir hareket olacak mı diye ters bir bakış atıyorsun. Bu bakışı zamanla öğreniyorsun, sonra kendi kendine, "ne saçma kimliğe baksam ne olur bakmasam ne olur" diyorsun. Zaten kimi aradığımı bilmiyorum. Otobüsü durduruyor, herkesin kimliğini alıyorsun. Köy minibüslerini durduruyorsun, insan öbeği, koyun bile var. "Jandarma abi, bizi indirme, çok zor bindik" diyorlar. "Herkes insin" diyorsun, erkeklerin kimliklerini topluyor, komutana veriyorsun. Kadınları aramıyoruz, onların da aranmasını düşünüyorsun. Ama nasıl aranacağını bilmiyorsun. Adamları bindiriyorsun. Ne kadar küfür ediyorlarsa arkandan, gönderiyorsun. Yabancı biri olunca komutan özel ilgileniyor. Yabancı hemen fark ediliyor.

Nevruzda üç gün hiç uyumadık, uyutmadılar daha doğrusu. Bize kalsa uyurduk. Halkın bayramını engellemek gibi bir derdim yok sonuçta. Askere sadece olayların çıkacağı anlatılıyor. Yolları kestik, barikatlar kurduk. Amaç oradaki halkları birleştirmemek, dağıtmak. Tatlıca köyünden gelenlere potansiyel suçlu olarak bakılıyor, olayları çok fazla. Grup başlarının oradan çıkacağı söyleniyor. Kalabalığı görüyorsun, üzerine doğru geliyorlar. Kürtçe sloganlar atıyorlar. Dur ihtarı. Olay çıkmasından yana olmayan bölük komutanı, "kesinlikle kışkırtıcı hareketlerde bulunulmayacak, kesinlikle ateş edilmeyecek, halktan tepki gelmedikçe her şey kontrol altında olacak" diye bizi uyarmıştı. Grup geldi, karşı karşıya kaldık. Çapraz duruşta bekliyoruz, bayağı heyecan var; acaba üzerimize gelecekler mi? İnsan selinin içerisindeyiz, en çok korktuğum silahlar konuşacak mı? İnsan, gelirlerse en fazla tüfekle vurmayı düşünüyor. Kadınlı erkekli ateşli taraftarlar! Üzerimize kadar geldiler, uyarı üzerine durdular. İçlerinden biri, "buradan geçeceğim" dedi. Komutan, "geçsin" dedi. Bu arada askerin biri, "niye geçiyorsun" diyor. O da, "geçeceğim, evim orda" muhabbeti yapıyor. Asker vurmaya başladı. Komutanlar araya girdi, bizimkini çektiler, adama da, "geç" dediler. Sabahın köründen akşama yoğun bir tempo... Uykusuz, yorgun, gergin bir nevruz geçti.

Muş, o sene eylem değil de, geçiş yeriydi. Bu arada, PKK'dan itirafçı olup devlet adına çalışmaya başlayanlardan övgüyle bahsedilmeye başlandı. Bölük komutanının kameriye denen özel odasında servis yapıyor, gelenleri takip ediyordum. Yeşil kod adlı, kod adını biliyoruz, uzun boylu sakallı iriyarı biri özel bir arabayla geldi. Yanında oldukça güzel bir bayan vardı. Yeşil olduğunu biliyoruz da, bu kadar ünlü olduğunu bilmiyoruz. Bir saat kadar oturdular, servis yaptım. Muş Alay'da kaç kişiyi nasıl öldürdüğünü anlattılar. Adamdan övgüyle söz ediliyor. O arada teröristlerin yakaladıkları askerleri işkenceyle nasıl öldürdüklerini biliyoruz. Daha sonra, askerleri öldüren beş kişi yakalanarak Muş Alay'da sorguya çekiliyor. Sorgudan sonra Yeşil'in onları şehir dışına götürüp ağızlarına el bombası koyarak, uzaktan ateş ederek öldürdüğü, cesetleri toplayarak getirdikleri anlatılıyor. Bazı çatışmalara onun da geldiği söyleniyor. Çok hareketli bir insan olduğu, hatta efsane gibi, parende atarken şarjör değiştirdiği, mermilerin üstüne doğru gittiği, kendisine bir şey olmadığı sürekli anlatılıyor. Adama gizliden bir sempati de duyuluyor.

Katerin dağlarına gidiyoruz. Duyum bayağı güvenilir olmalı ki, yüzün üzerinde asker var... Dağdaki çatışmaya ilk gidişim. Sonradan, böl-

ge sorumluları olduğunu öğreniyoruz. İki dağ arasında bir kol var, üç kişinin kayalıklar içerisinde olduğu sonradan fark ediliyor. Özel Harekât timleri, komandolar gelmiş. İlk atışı biz başlattık. Kayanın arasındalar, sadece üç kişiler. Yarım saatte her askerin üzerindeki yüz mermi, beş şarjör bitmişti. Helikopterle alay komutanı geldi. O anda, ele geçireceğimiz insanlar çok önemli, diye düşünüyorsun. Hedefi görmüyorum, sadece ateş emri geldiği için öylesine ateş ediyorum. Öldürmek istiyorsun, başımdan geçenler, arkadaşlarının ölmesi seni etkiliyor. O etkiyle, orada olmanın sorumluluğunu düşünüyorsun. Niye buradayım? Onları sorumlu tutuyorsun, ateş ediyorsun. Bir müddet sonra onların ateşi kesiliyor. Ağır silahlar ve en son uçaksavar getirildi. Hâkim bir tepeye konması gerekiyor. Alay komutanı, "iki gönüllü asker bir de kullanacak astsubay bekliyorum" dedi. Gönüllüler çıktı. Silahı tepeye kuruyorlar. Gayet net bir şekilde görüyor karşı tarafı, onlar da... Silahın kurma kolu çekiliyor, ilk mermi atılıyor, sonra tutukluk yapıyor. Astsubay, kolu çekmek için doğruluyor, gövde kısmı görülüyor. Astsubayı nokta ateşi ile öldürüyorlar. Bizden bir daha o tepeye çıkan olmadı. Astsubayın öldüğü haberi birden yayıldı. Bütün gece oradaydık. Bütün gece ateş ettik. Yaralananlar helikopterle Diyarbakır'a götürüldüler, çatışma sürüyor. Her an öleceğini de düşünüyorsun, ölen insanları da görüyorsun. Müthiş nişancı olduklarını biliyorsun, çok iyi eğitildiklerini görüyorsun. "Niye biz eğitimsiziz" diyorsun, eğer burada Özel Harekât varsa özel harekât yapsın. Biz niye geldik buraya? Kalabalık olmanın avantajı yok, dezavantajı var. Geceyle birlikte müthiş bir rüzgâr, müthiş bir soğuk. Herkes birbirine sığınıyor, üşüyorsun. Ateş kesildi. Bir iki saatlik bir boşluk... Sabah oldu, yiyecek yok, hiçbir şeyimiz yok, çatışmadasın, kiminin sigarası bitmiş. Günün ilk ışıklarıyla Alay Komutanlığı'nın bütün imkânlarıyla roketatarlar, bombalar yine patladı, kayalar paramparça oluyor. Nasıl oluyor da hâlâ yaşıyorlar? Arada bir boşluk oluyor, tek atış geliyor, tak diye bir mermi sekiyor. Son bombalamadan sonra, atışlar kesildi. "Bu sefer, parçalarını toplayacağız" diyorum. Hepsini öldürememişiz, bir düş kırıklığı... Komutanlar özellikle Özel Harekât bayağı sinirli. Tek ceset tarandı. Savcı geldikten sonra hazırlanan raporda, "asker hızını alamayarak, hırsından dolayı yakından taramış" diye geçti. Nasıl geçip gittiler? Arkadaşlarla, "gitmemize gerek var mıydı" diye konuşuyorduk. Özel Harekât bunu halledebilirdi. İki eğitimli grup karşı karşıya kalacaktı. Biz eğitimsizler çatışmalardan tesadüf eseri kurtuluyorduk. Aynı ay içerisinde bir çatışma daha çıktı. Bir terörist muhtarın evinde saklanıyordu. Bu sefer iki tim gittik, bir elli kişi vardı yine de komutanlarla... Evi sardık, uyarı yapıldı. Çıkan olma-

dı, eve girmenin imkânı yok. Uyarı sonrası eve ateş edilmeye başlandı. Kapı, roketten düştü. Evde terörist olduğunu muhtar kabul etti. Adam yine fırsatını buluyor tek mermi atıyor. Başçavuş uzman çavuş, emekliliği gelmiş ama ayrılmamış, el bombası attı içeri, pimini çekmemiş, patlamadı. Birkaç dakika sonra el bombası geri yollandı. Geri gelen bomba tesadüfen boş alana düştü. Göbeğimize düşse en azından yirmi kişiyi götürecek. Topçu tugayından bir saat sonra getirilen top evin köşesini aldı gitti. Adam teslim oldu. Birkaç yerinden yaralanmıştı. Adamı, hemen Muş'a alaya götürdüler. Onunla hiç konuşamadık... Bir tanesi köy karakoluna taciz ateşinde bulunmuş, kaçarken de topuklarından vurulmuş, yanımızdaki hastaneye getirmişlerdi. Herkes yanına gidiyordu. Ben de gittim, "geçmiş olsun," dedim. "Ne yaptın," dedim, "çobanım," dedi. "Nasıl çobansın, kalaşnikoflu," dedim. "Geçmiş olsun" dedim diye arkadaşlardan tepki aldım. "Vuruldu, ama insan sonuçta," dedim.

Malazgirt'e iki saatlik uzaklıkta bir dağ köyündeki tepelere karakol yapılacak. Çadırları kurduk. 12 mevzi kazdık. Akşama kadar çalıştık, toprakları çuvallara doldurduk, çadırların etrafını çuvallarla kapattık. Bayağı bir yorgunluk var. Aynı gece pusuya çıkardılar. Sonradan, bizi ayakta tutmak, uykuya yenilmememiz için böyle yaptıklarını öğreniyoruz. O kadar uyarıya rağmen, o kadar yorgunuz ki, gene uyuyoruz. Önümüze set gibi taşlar falan koyduk. Yanımda daha önce çatışmada saçma yiyen badim var diye ben resmen uyuyorum. Tim komutan yardımcısı geliyor, "kalk, niye uyuyorsun" diyor. "Niye uyumayayım" diyorsun. Sabah fark ettik ki, net bir hedef durumundaymışız, ay ışığı da var. Her şey olabilirdi, tabii bunun hesabı sorulmadı. Subay ilk gün geldi, geri döndü. Tim komutanı astsubay...

Mayıs, Haziran, aşırı sıcak, sabah serinliğinde uyudun uyudun... Dağdayken hiç çatışma olmadı, dört ay kaldık. Mutfak çadırı vardı, aşçı göndermediler. Herkes bildiği kadar yemeğe katkıda bulunuyor. Ben bile mercimek çorbası yapıyordum, kızartmalar falan. Eteklerdeki 30-35 haneli köyün bakkalından alışveriş yapıyorduk. Erzurum'daki postaneye gidip telefonlaşıyorduk. Tim komutanımız da genç olmasına rağmen namazında niyazında biriydi. Birkaç askere tokat atmıştı. Ertesi gün özür dileyen bir adamdı. 32 askeriz, komutanlarla 34-35'i buluyoruz, sürekli, "çatışma çıksa ne yaparız" diye düşünüyoruz. Bölük komutanı çatışma çıkarsa kesinlikle yardım beklenmemesini söylemişti. Dağıtılan 120 mermi ile sabahı edeceksin, iyi eğitimli asker iki şarjörle de idare edebilir ama biz bir saatte silah tutukluk etmezse hepsini boşaltırdık. Taciz atışları oluyor, "yeni silahları mı deniyorlar acaba" diyorsun.

Gündüzleri rahatız. Top oynuyoruz, kalemizi kurduk, köylülerle bir iki maç yaptık. Yaralandım, kafa topuyla çakarken iki arkadaş başımız çarptı birbirine, ikimizin de kaşı aynı yerde açıldı. Bir ara tim komutanı, botlar boyanmış mı, tırnak kontrolü için içtimaya çıkarmaya çalışıyordu. Artık rahat konuşuyoruz komutanımızla. Görevden gelmiştik sabah saat 10 falan, komutan çavuşa, "askerlerini çağır, içtima olacak" dedi. Çavuş, "çağıramam, görevden geldiler, uyuyorlar. Bu saatte içtima olur mu?" dedi. Çavuşa iki tokat vurdu. Biz de, "dağın başında içtimanın anlamı yok" dedik. Komutan, "yapacağımı bilirim" diyerek çıktı, bir şey yapamadı tabii. Bir gün Alay Komutanı geldi. Çadırdayız. "Herkes giyinsin dışarı çıksın" demeye kalmadı, helikopter indi. Alay komutanı bizim çadırın içinde, kimi pantolon giymek üzere. "Bilerek haber vermedim, sizi rahatsız eder, mıntıka temizliği bile yaptırırlardı," dedi. Baklava falan getirmiş, şikâyetlerimizi sordu. Çıt çıkmıyor. "Komutanım, çadır çok sıcak oluyor" dedim. Suya çözüm bulunabileceğini söyledi. En önemlisi, "istemiyorsanız, şüphe duyuyorsanız gitmeyin, istemediğiniz göreve sizi yollayamazlar," dedi. Askerin biri silahla oynarken arkadaşını ayağından vurmuş, bandajlamışlar, araba bulup götürmüşler. Komutan geldi, "arkadaşınızın kanı yerde kalmamalı," dedi, "bu kan sizi boğar" dedi. Komutan tabancasını çıkardı, çocuğa dayadı, "öldürürüm seni" gibisinden tehditlerde bulundu, kabzasıyla vurdu. Bayağı kötü bir şekilde dövdükten sonra ellerine kelepçe vurdurdu, çocuğu arabanın arkasına attırdı. Çocuk bütün gece orada kaldı.

Askerlerle astsubaylar uzman çavuşlar arasında ilişki senli benliydi. Subaylarla ancak bir şey sorulunca konuşabiliyorsun. Subay,"askerimi dövdürtmem, ben döverim" diyor. Ağustos'un 20'si falan, tam göreve çıkarken telsizden adımı okudular, yarın teskere diye. Özetle 13 ayla bitirdim. Sürpriz bir şekilde teskereyi aldım, inanamadım. Geri gideceğim diye hâlâ korkuyordum.

Ankara'ya kadar eskort geliyor. Diyarbakır yolunda iki otobüs yakıldı, aynı tarihte. Tedirgindik, yollara bakarken, "şu ağaçlıklardan roket atsalar vururlar mı" diyorsun. Ankara'da Aydın arabasına bindim, hiç uyumadım. O sıcakta kazaklayım. Annem kapıyı açınca, beni seyyar satıcı sanmış. Eskiden Aydın'da sıkılıyordum, ama dönünce, "toprağını öpeceğim" diyordum. Umarım bir daha yolum düşmez o tarafa. Böyle dememek gerek ama diyorsun. Oradaki yaşamla buradakine bakınca iki ayrı ülke olduğunu bile düşünebiliyorsun. Askerlik öncesi daha deli doluydum. O insanlara haksızlık yapıldığını görmeye başladım. Askerlikten sonra çok daha net görebiliyorsun. O dehşet anlarını yaşa-

dıktan sonra, o insanların hangi şartlarla yaşadığını görünce farklı şeyler yapılması gerektiğine inandım. Çatışmaların dışında, köklü bir şeyler yapılması gerektiğini düşündüm. Eskiden haksızlıklardan konuşurken bu kadar ateşli değildim. Arkadaşlarım da, "niye bu kadar agrasifleştin" diyorlar. "Benim tepki göstermem sizin tepki göstermemenizden daha iyidir" diyorum. İnsanların bulundukları yerden konuşması beni rahatsız ediyor. İnsanlar orada saat altıdan sonra dışarı çıkamıyorlar, gece hayatları yok. Savaşta, önce kendinle savaşıyorsun, niye orada olduğunu, niye ateş ettiğini düşünüyorsun. Sonra karşındaki insanın savaşını yaşamaya başlıyorsun. Sonra bulunduğun ortamın savaşını... En zoru içindeki savaşı yaşamak. (Nisan 1998, Aydın)

1970, Erzurum doğumlu, 1991 Ağustos - 1992 Eylül arasında Zonguldak Devrek acemi birliği, sonra Muş... Memur çocuğu, bebeklikten beri Aydın'da. Üç kız üç oğlan altı kardeşin iki numarası, onun küçüğü Kıbrıs'da askerde. Askerde, en çok Deep Purple'dan "Soldier Forth" dinlemek istediyse de Ahmet Kaya'nın "Şafak Türküsü"yle yetindi. Kursa gitti, kamarot olmaya çalışacak. Çok okuyor, Yaşar Kemal'i, Nazım Hikmet'i ve Orhan Veli'yi seviyor.

İKİ TANE PATLATTIM. O DA ANLAMADI NİYE DAYAK YEDİĞİNİ...

Bu kadar yoksulluk, yoksunluk yaşayan insan, birileri gelip bir şeyler anlatırsa dağa çıkabilir, yani bir umut görürse... Çünkü orada da zaten aynı eziyeti çekiyor, yarını yok. Katılması kolay oluyor...

Elazığ Arıcak ilçe Komando Birliğinde tim komutanı olmak gibi bir piyango çıktı bize. Evin tek erkek çocuğuyum, en küçüğüm. Ailem için çok kötü oldu. Bizim evde, "kötü bir haber alır mıyız" diye üç saat boyunca bütün kanallardaki haberler izleniyordu. Avantaj telefondu. Ben hayata esprili bakan biriyim. Mesela askerlik uzatıldığında terhisi gelenler bayağı kötü oldular. Bize bağlı terhis olacak askerleri ilçeden alıp birliğimize götürmeye gittim. Düşünebiliyor musunuz sivil elbiseler giyilmiş, komutanlarla dizi fotoğraflar çekiliyor, vedalaşılıyor. Bir emir geliyor, dört ay daha askerlik yapılacak. Çocuklar yıkıldı. Birliğe döndüm. Yüzbaşı, "geçmiş olsun" dedi. "Niçin komutanım," dedim. "Askerliğin uzatıldı" dedi. "Erlere uzatıldı" dedim. İnanmıyorum. Komutan emri getirtince, bakakaldık. Hemen adapte oldum, espriye vurdum. Beş ay daha yapacağız, buraları zaten özleyecektik... Oranın tadını çıkarmaya baktım. Korku, endişe yaşamadım. Etkisini terhis olup geldikten sonra dört beş ay burada yaşadım. Oradaki yaşam pusu ya da operasyon nedeniyle gece ayakta, gündüz uykuda. Buraya gelince de gündüz yatıyordum, akşam üstü kalkıyordum. Kahveye gidiyordum, gece bir buçuk ikiye doğru eve dönüyordum. Evde, gene, sabaha kadar bekliyordum. Sabah dörde beşe doğru uyurdum. Gecenin dördünde dışarıda bir köpek çöp kutusunu deviriyor, yataktan fırlıyordum. Ramazan topuna isyan etmiştim. Ramazan olduğu bilinci de yok kafamda... Top patlıyor, kendimi yere atıyorum. İnsanları görünce, kendine "sakin ol, burası Denizli, bu roket değil, ramazan topu" diyorum. Bu üç dört ay devam etti. Bir asteğmen arkadaşla altı yedi ay sonra karşılaştık, muhabbet orası tabii. "Sese karşı bir refleks gösteriyorum" dedim. O daha kötüydü, kâbuslar görüyordu. Aslında pek çatışmaya falan da girmemişti.

Benim için, yağmurun altında şarap, yağan karın içinde konyak içmek zevktir. Şimdi dikkat ediyorum artık. Askerlik değil de, öğrencilik beni olgunlaştırdı. Ben 16 yaşında üniversiteye gittim, 14 yaşında da ai-

lemden ayrı çalışmaya başlamıştım. İnşaatlarda o ezikliği sindirdim. Üniversitede bayağı zorlanmıştım. Erler için farklı; çocuk köyünden hiç ayrılmamış, babasının parasını yemiş, gezmiş tozmuş, yahut çalışmış, çiftçilik yapmış. Askere geliyor. "Komutanım" demesini, selam durmasını öğreniyor, mantığının almadığı emirleri yerine getiriyor, eli mahkûm. Bu durgunlaştırıyor, içimizdeki isyankârlığın yerini sinme alıyor. Asıl olarak, askerlik engel gibi görülür. İş kuramazsın, evlenemezsin... Askerlik hedefleri erteletiyor.

Bizim 16-17 kişilik timin komutanı asteğmen, astsubay da yardımcısı. Astsubay bunu çekemez, genelde ikilik doğar. Biz yaşamadık, komandoda öyle emir komuta zinciri de yoktu, arkadaş gibi oluyorsunuz. Bir de, terör bölgesindesin. Çatışmalara birlikte giriyorsun, yemeği paylaşıyorsun, komutan-asker ilişkisinden ziyade büyük bir aile gibi.

Benim sorunum astsubaylıktan teğmenliğe geçen bölük komutanıydı. Bölük komutanı ne derse yapılacak. Şu tepe tutulacak, alayın emri... "Şuradan tutalım" deme şansınız yok. Mesela çatışma çıkar, komutanın bütün bölüğü derleyip toparlaması, ya da emir vermesi gerekir. Onda pek bu vasıflar yoktu. Öte yandan, üç günlük operasyona yüzbaşı gelmeyebilirdi, ama ciddi durumlarda yüzbaşımız gelirdi. Onunla hiç sorunumuz yoktu. Asteğmenlerin başında bir bölük komutanı var, ki arazide dağılınca, yalnızsın, sorumluluğunda 16 kişi var. Onun yükünü çekiyorsun, hissediyorsun. Bizim Elazığ'ın pek terörle şeyi yok. Yalnız, Arıcak'dan bakınca karşı tepe Bingöl Genç'e ait, arada nehir ilçenin sınırı. Bizim ilçe geçiş yolu olduğu için bizim oralarda terörist faaliyet bayağı vardı. İlk zamanlar vücudun çok ham, sonra o direnci kazanıyorsun. Mesela askerlikte hiç hastalanmadım. Yeri geldi yağmurda kaldık, rüzgâr yedik, terli, terli, karların içinde geceledik. Şimdi hafif bir üşütmede yatağa düşüyorum... Orada vücut alışıyor, otomatikleşiyor. Beşte kalkılacaksa kalkıyorum.

Acemide, fiziki olarak da, bilgi olarak da bayağı kaliteli bir eğitim veriliyor: Haritacılık, arazi yürüyüşü, taktikler, PKK ile ilgili bilgiler... Hakkari, Şırnak gibi doğu bölgelerinde görev yapan teoriyle pratiği birbirine bağdaştırabilen komutanlar eğitim veriyor. Komutanlar psikolojiyi de biliyor. Eğridir'den çok memnun kaldım. Tatbikatlar, gece yürüyüşleri adaptasyonu kolaylaştırıyor. Dezavantajımız, piyade eğitimi alıp jandarma olarak görev yapmaktı. Oranın tim şekli farklı, jandarmanınki farklı, silahlar farklı... Bende silaha merak vardı. Ava gidiyordum. Silahı severim, ama taşımam, tehlikeli bulurum. G3 kullanıyorduk, bir ara zevk olsun diye kalaşnikof taşıdım. Kalaşnikof hafif ama

G3 daha güzel, tesiri de fazla... En sevdiğim silahtır G3. Aslında sevmediğim silah yok. Hepsinin zevki ayrı, silah silahtır, vurunca hepsi öldürüyor, hepsi yaralıyor. Nişan alma şansı zamana, şarta bağlı. Karşınızdaysa nişan alarak ateş edebiliyorsunuz, ya da saklandığı yere ateş ediyorsunuz. Arazide siz arayansınız, onlar tepede veya başka yerde sizin geldiğinizi görür. Şehitler genelde ilk atışa maruz kaldığınız anda verilir, sonrasında ölmek çok zor. Yani ilk ateşte şehit oldunsa oldun. Mesela, operasyona çıktınız, dağın tepesinde terörist sizi bekliyor. Çok dikkatlisiniz ama neticede yürüyerek gidiyorsunuz, sizi görüyor, ilk ateşi açıyor. Açık hedef oluyorsunuz. İlk ateşte, sığınacak bir kaya bulduktan sonra, üstünlük bize geçiyor. Takviye alabiliyorsunuz, helikopter çağırabiliyorsunuz. Havanlarınız, silah ve kişi üstünlüğünüz var. Ondan sonra da kaçacak yer ararlar, kaçmazlarsa yok olurlar, genelde de kaçarlar. Katıldığım ilk çatışmada ölümü çok yanı başımda hissettim. Bir köy minibüsü mayına basıyor, dört kişi öldü. Biz korucularla birlikte peşlerine düştük, ayak izlerini takip ede ede bir boğaza geldik. Riskli bir bölge, kalabalıktık. O boğazın emniyetini sağlamak için tam çıkıyordum, aşağıdaki gruba ateş açılınca biz açıkta kaldık. Yine de bir tepeyi aldık. Kendimizi sağlama aldıktan sonra tepede bilinçsizce açık hedef şeklinde ayakta dolaşıyordum. Askerlerim beni ikaz etti. Uzaktan gelen kurşun sesini biliyorum da yakından daha bir değişik geliyor. Acaba değişik bir silah mı? Askerler çok yakından gelen bir merminin sesi olduğunu söylediler. Bir an ölüm geliyor aklınıza, yani karşıdaki herif namluyu çok hafif oynatsa sana gelecek. Kendini daha sağlam bir yere atıyorsun veya cevap veriyorsun. Tamamen teröristle mücadele psikolojisi, ölümü düşünecek vaktiniz yok. Daha sonra, gece yatakta bugün neler yaşandı diye düşünüyorsun. Sonra da, "ne kadar basitmiş" diyorsun. Garip bir duygu. O gün ölebilirdim. Sonradan da dalga geçme konusu oluyor.

"Nasıl yaşadın, oralar nasıl" diye bana soruyorlar. "Çok güzel" diyorum, "iyi ki yaşamışız" diyorum. "Özgürlük ve maceranın tadını yaşıyorsun" diyorum. Biraz espriyle, vurulmamak şartıyla gayet güzel yani. Sorumluluğu tadıyorsun. Bu çok ağır, hayat söz konusu, 16 asker size bağlı, anne babalarıyla konuşuyorsun, "oğlumuza iyi bakın" diyorlar. Siz bir hata yapsanız onlara bir şey olacak. Onun için, önde kendim giderdim; bir şey olacaksa... Onlara göre daha eğitimli, daha bilinçliyim. Asker de onu bekler, korktuğunuzu hissederlerse, "kendi yerine bizi gönderiyor" diye düşünürse, sizle bağını kopartır. Bizim dönem şehit olmadı, oldu da bizim bölük vermedi. Kimseyi öldürdüm mü? Benim dönemimde değişik bölge ve zamanlarda ikisi sağ, 10-11 terörist

ele geçti. Sağ yakalananı üst makamlara intikal ettiriyoruz. Bu arada bire bir görüşüyorsunuz. Askeri olarak, tabii, onların sorgulanması lazım. "Nereden geldi", "nasıl yapıyorsunuz" gibi. Niye katıldıklarını merak ediyordum. Biri, lise mezunuymuş, "özgürlük için, halk için katıldım," dedi. "Aradığını bulabildin mi" dedim. "Bulamadım, beklediğim gibi özgür olamadım," dedi. "Hıyar, daha nasıl özgür olacaksın, istediğin köye giriyorsun, istediğin yiyecek içecek dağlarda," dedim. Tabii çoğu yakalanınca, "kaçırıldım, tehdit edildim" der. Yalanlarla kendini acındırmaya çalışır. Ora insanının kültürü farklı, daha bir cahillik, bilinçsizlik var. Birini, mesela pilot olmak için götürmüşler, öbürüne kaymakam vekilliği teklif edilmiş. Çoğu da işsizlikten katılıyor, yahut zorla götürülüyorlar. Nasıl insanlar bunlar? Ailesini bırakıyor, dağlarda dolaşıyor, aç susuz kalıyor, hasta oluyor. Onu oraya getiren ne? Üniversite formasyonuyla, "bir dava uğruna" diyorsun, öte yandan ayrılmak isteyenleri bırakmadıklarını görüyorsun. Bıkmışlar, bir şey olmayacağını biliyorlar. Teslim olmaları da ölümle engelleniyor. Teslim olanlar anlatıyorlar bunları. Bence siyasetle, politikayla aç insanlar uğraşır, bir insanın karnı toksa, parası pulu varsa, haklarla uğraşmaz. Polisten niye cop yesin, niye işkence görsün? İnsan dağa çıkabilir, yani, bu kadar yoksulluk, yoksunluk yaşayan insan, birileri gelip bir şeyler anlatırsa dağa çıkabilir, bir umut görürse... Orada da zaten aynı eziyeti çekiyor, yarını yok, katılması kolay oluyor.

Ben hatırlıyorum, mesela ilk terör başladığında şehitler verildiğinde Güneydoğu'da askerlik yapmanın havası başkaydı. İlk terhis olanlara bir merak vardı. Ama şimdi çoğaldı. Mesela benim köyümde şu an 30 genç askere gitti, 15'i mutlaka Doğu, yani yarı yarıya... Benim ailem oğlu Doğu'da olan ailenin ne yaşadığını biliyor, onlar için üzülür belki, ama kanıksandı. İsyan da var bu konuda: Zengin çocukları niye Doğu'da askerlik yapmıyorlar? Torpil bulunuyor, çürük raporu alınıyor. Yoksullar savaşıyor. Farz edelim ki zengin çocuğu gitti Hakkari'ye, en azından merkezde kalması sağlanıyor, komando timi yerine santrale alınıyor. Askerler bunun farkında ama konuşacak zaman yok. Siz, ancak kendinizle uğraşıyorsunuz. Benim asker dövme huyum yoktur. Bir tanesi torpilliymiş nöbete gitmiyor, ki benim askerim de değil, jandarmanın askeri. Astsubaya "torpilliyim, nöbet tutmayacağım" diye direniyor. Sorunca, bir havayla dişinin ağrıdığını söyledi. Şimdi, bir komutan varken siz bir askere fırça atamazsınız. Ama benim hafızamda şey yaptı o asker. Bir gün, yine nöbete gitmemiş, nöbetçi kolluğunu tutmuş, yemekhanede ağzında sigara oturuyor, çayını içiyor. Gittim, iki tane pat-

lattım. Niye dayak yediğini anlamadı. "Nöbetçi çavuşsun, burada sigaranın içilmediğini bilmiyor musun," dedim. Konuşuyorum: "Buradakilere içirtmeyeceğine kendin içiyorsun, arkadaşların dağlarda, sen nöbetçi çavuş olarak mevzileri dolaşmak, askerlere bakmakla yükümlü değil misin?" Bunlar bahane, asıl öbür yüzden. Mesela, benden önce askerden para toplanmış bir çanak anten alınmış, iki kanal TRT 1 ve Show TV. Beş gün imanınız gevremiş, perişan bir halde operasyondan geliyoruz. Televizyonda vur patlasın çal oynasın insanlar eğleniyor. Ben bunlar için buradayım, şunların haline bak! İnsanları duyarsızlıkla suçluyorsun, böyle bir psikoloji. Biz devlet için şunu yaptık bunu yaptık, devlet bizim için ne yaptı? Bir ayrıcalığınız yok, toplum da bunu vermiyor, askerliğini orada yapmışsın, belki bir iyilik bekliyorsun, ama o da yok. İş bulma konusunda da bir avantaj yok.

Oradaki halka karşı önyargı mutlaka var, tanıdıkça insan olarak görüyorsun. Oysa önce potansiyel bir suçlu olarak bakabiliyorsun. Halkla kahvelerde sohbetlerimiz oluyordu. Tabii komutandan komutana fark oluyor. Bizim yüzbaşımız gayet bilinçli, iyi bir insandı. Halkla sürtüşmeye girmedik. Bizim önümüzde üç dört köy ve kasaba korucu oldular, yanımızda yer aldılar, sorun olmadı. Sorun olması gerekirken bile olmadı. "Terörist geliyor mu?" diyorsun. "Vallah gelmedi komutan," diyor. Psikolojik yanaşıyorum, "sana gelmemişse amca, ben de köy çocuğuyum, küçük yerde duyulur, komşuna gelir," diyorum. "Vallah geldiyse bile gözüm değmemiştir," diyor. Bir çatışma sonrası, doküman buluyorsunuz, "bu köye gidildi propaganda yapıldı" notlarını okuyorsunuz. Gözü değmeyen muhtara bir ay önce terörist gelmiş, şu malzemeleri vermiş. Tabii siz söylemiyorsunuz, ne yapacaksınız muhtarı öldürecek misiniz? O da mecbur. İsterseniz baskı da yaparsınız, ama biz öyle şey yaşamadık.

Bu olay neden çıktı? Ben demokrat biriyim. Üniversitede örgütün kurulduğunu duyduk. Siyasetle ilgiliyim, özellikle yakın tarih çok ilgimi çekiyor, bunlara tanınması gereken haklar tanınmıyor. Bu demokratik hakları kabulleniyorum. Ama, PKK olayına bakışım... Şiddeti tasvip etmedim... Yurttan bir arkadaş, "katılacağım" dedi, gitti... Bir yıl sonra *Cumhuriyet* gazetesinde şiirlerle ismini gördük, öldüğünü öğrendik. (Mayıs1998, Denizli)

1969, Denizli doğumlu, avukat... Askerliğini 1992 Mayıs - 1993 Eylül günlerinde yaptı; Eğridir'de piyade eğitimi aldı, jandarma komando asteğmen oldu, usta birliği Elazığ Arıcak'daydı.

ÖFKEMİ DE KONTROL ETMEK ZORUNDAYIM!

Pusuda korkuyu yenmek için saçma sapan şeyler yapıyorsun, şarkılar söylüyorsun... Playboy, Penthouse gibi dergiler alırdık, hava kararmadan önce okurduk. Bir dergiyi on sefer okuduğumu biliyorum. Hiçbir şey düşünmek istemiyordum, uyumak hiç istemiyordum. Uyurken ölüyorsun.

Askere illa ki gitmeliydik. İstediğim yer Şırnak'tı, gittim. Orta halli bir yerde yetiştim. Okul, okuduklarım, filmler etkilerdi beni. Milliyetçilik olayı vardı: "Vatanımızı seviyoruz, Türk evladıyız." Oysa kışladan girince her şey bir anda değişiyor. Anlatılan askerlikle alakası yok. İnsanların yaklaşımları, hal ve tavırları sarstı beni. Psikolojikman çöküntüye uğruyorsun. Adımını attın mı geriye dönemezsin. Senden üç ay önce gelmiş asker sana bağırabiliyor, vurabiliyor. Bir kişi istese 400 kişiyi dövebilirdi, kimse bir şey yapamıyordu. Söylemesi ayıp; tecavüz kaçınılmazsa, zevk almasını bileceksin. Bunu yaptık. Üç aylık eğitimde iyice alıştık. "Artık," dedik, "askerlik başladı."

Beytüşşebab'dayız. İlk gittiğimizde üç dört metre kar var, dağın başı. Acemiden farklı. Kimse kimseyi umursamıyor. Tam bir çöküntü. Birkaç gün sonra nöbet başladı. Gerçeği kabullenirsen üstesinden gelirsin, kabullenemezsen dönünce eser kalır. Çok arkadaşımız hâlâ tedavi görüyor. Orada kendini tamamen ordu malı göreceksin. Kendini çaresiz hissetmek ölüm demek. Adam bunalıyor, kendini vuruyor. Bir arkadaşın babası gelinini taciz ediyor. Gelin de kocasına, yani arkadaşa mektup yazıyor; "baban, böyle böyle, babamın evine dönüyorum," diyor. Çocuk bunalıma girdi, kendini çekti vurdu.

Ben çok soğukkanlı bir insanım, biraz da gaddarım. Başıma bir olay gelince dövünmem, çaresine bakarım. Operasyon öncesi çoğu mektuplar yazar, cebine koyardı. Ölürse bir ton mektup cebinde... "Bu mektubu aldığınızda ölüyüm" gibi. Böyle sendromlara kapılanlar yüzünden de birçok hatalar yapılırdı. İlk çatışmada şok oldum. Haziran, uyuyordum, devrem kolumu çekiyor, "kalk," diyor, "çatışma var". Elim ayağım titriyor, korkuyorum. Daha önce silah sesi duyduk ama bu gerçek... Kaçmak olmaz, öleceğimiz varsa ölürüz. Önce silah sesine alışmaya ça-

lıştım. Dinliyorum, bir yandan da gözetliyorum. Bir şey olmadı. Asıl silahımı ateşlediğim çatışma çok büyüktü. Pusudaydık. Sesler gelmeye başladı. Sonra bizim uçaksavar mevziinden ateş ediliyor. Ondan sonra kıyamet koptu, silah sesleri... Delirecek gibi oldum, aşağı yukarı beş dakika hiç ateş edemedim. Kafamı kaldırmaya çalışıyorum, korkuyorum, kafamı eğiyorum. Beni buraya kim gönderdi? İsyan! Ben kimim? Seyrettiğim filmler, evim, her şey aklıma geliyor. Çaresi yok; bir tane ateşledim. Bir tane, bir tane daha, sonra kafamı kaldırdım. Kafamı kaldırdıktan sonra arkası geldi. Korkuyorum, karşımdaki de insan, o benden daha çok korkuyor. Elimde silah var, onun elinde de. Korkmayan yok ki. Can bu, saniyelik olay, bir mermi aldın mı, gittin. Çatışma iki saat sürdü, aşağı yukarı 160 mermi attım. Kimseyi vurduğumu görmedim. Çatışmadan sonra sabaha kadar olduğumuz yerde bekledik. Yaralanan arkadaşlar oldu, şehit yoktu. Birbirimize, "şöyle yaptık böyle yaptık" diye anlatıyorduk. İlk zamanlar olduğu için, o çatışmayı bayağı konuştuk. Sonraki çatışmalarda kimsede konuşacak hal kalmadı. Normal bir günmüş gibi vurup kafayı yatıyorduk. Daha sonra çığ olayı oldu, yedi asker şehit oldu. Bölük bölük dağdan aşağı iniliyordu, operasyon büyüktü. Karşı tepenin arkasından helikopter kalktı, bir roket atıldı. Ondan sonra çığ düştü zaten. 93'ün sonu muydu 94 müydü?

Zamanla, arkadaşlarla aradaki sıcaklık kaybolmaya başlıyor. Bir soğukluk, bir mesafe oluyor. Soğukluk derken yani kimse bir şey anlatmak istemiyor. Kimse, içindeki korkuyu canlandırmak istemiyor. Yoksa kadından kızdan mevzu açılınca gayet güzel konuşuyorduk. Akşam pusuda korku basıyordu. Korku da mide ağrısı yapıyor. Çekilmez bir ağrı hem de. Bu ağrı askerden sonra bende bir sene devam etti. Hava kararınca midem ağrımaya başlardı. Pusuda korkuyu yenmek için saçma sapan şeyler yapıyorsun, şarkılar söylüyorsun. Playboy, Penthouse gibi dergiler alırdık, hava kararmadan okurduk. Bir dergiyi on sefer okuduğumu biliyorum. Hiçbir şey düşünmek istemiyordum, uyumak hiç istemiyordum. Uyurken ölüyorsun. Adam getiriyor çömezi, "sen bekle, biz yatalım" diyor. Çömez de kulağında volkman şarkı dinliyor. Geleni duyamıyor tabii. Önce onun kafasını kesmişler. Sabah oldu, kimse inmiyor. Gittik baktık, dört şehidimiz var. Boğazları kesilmiş. Onların yerinde olmadığım için sevindim. Önce onu düşünürsün, normal değil de, o zaman normal geliyor. "Şehit verdik" diye bize tepki gösterdiler. Suçluluk duygusu yaşatılmak isteniyordu ama hiç kafama takmıyordum. Arkadaşın yanında düşünce insana bir hırs geliyor. O an önüne gelse, insanmış hayvanmış, bir saniye düşünemezsin, işini biti-

rirsin. Bir iki saat böyle düşünüyorsun, sonra normale dönmek zorundasın, dönemezsen çok beter... Bir arkadaşım öldü. Tek el ateş ona isabet etti. Sigara içerken battaniyeyi kafamıza çekerdik. Uzanırken mevziin altında kalmış, sigarasını çekerken ağzından giriyor mermi. Çok keskin nişancıları var. Günlerce mevzie giremedim, mevzii değiştirdim. Badimdi, yediğin içtiğin ayrı gitmeyen bir insan varsa, odur. O beni çok etkilemişti. "Pusuya çıkmak istemiyorum" diyerek üç gün izin istemiştim. Aşağıda taburda kalınca, kendimi sanki evimde hissediyordum. Üç gün daha istedim. Komutan, sağ olsun, verdi.

Korku bazen can kurtarır, bazen de can alır... Ölmekten korkuyordum ama, yapacağımdan da geri kalmıyordum. Savaş derken bir tek silahla olmuyor, kendinle savaşıyorsun, bazen arkadaşınla... Kendini yenebilmelisin ki her şeye hazırlıklı olabilesin. Yalnız kalmayacaksın, yalnız kalınca, varsa sevgilini düşünmeye başlıyorsun, sevgilinin başına bir olay geldiyse, izni koyuyorsun kafana. İzni kafaya koydun mu bir daha çıkartamıyorsun. Rahatlayayım derken, daha kötü bunalıma giriyorsun. İzin istiyorsun, veriyor, vermiyor. Bir de düşünüyorsun izni kullanınca 45 yerine 25 gün erken gitmiş olacaksın. O da bunalıma sokuyor. Bu sefer, "komutanım vazgeçtim" diyorsun. Ertesi gün, gene izin istiyorsun. Kısır döngü... Bir çırpıda bitirmek için izin düşünmedim. Kafa iznine geldim. Biraz davranış bozukluğu başlamıştı, psikiyatriye sevk ettiler. Üst olsun, alt olsun, mesela, dövüyordum. Kafam bozulunca hiç dinlemiyordum. Sinirlenince, tabak, çanak, masa, sandalye, darmadağın bırakıp çıkıyordum. Baktılar, baş edemiyorlar, yolladılar. "20 günü evinde geçirebilir" istirahatı aldım. "Psikosomatik" dediler; iki gün üç gün kafamı dinleyince kendime geliyordum. Kafa izninde, İstanbul'a geldiğimde çok kötüydüm. Otobüsten indim, yolu bulamıyorum. Herkes bana tuhaf tuhaf bakıyor. Bana mı öyle geliyor? Taksiye bindim. Baktım, beni aynadan kesiyor. "Niye bakıyorsun" dedim. Az kalsın taksiciyle papaz oluyorduk, karakolun önüne çekti. Kendimden utandım. Neyse, beni eve bıraktı. Asker olduğumu söylemedim, kimseye söylemiyordum ki... Emniyetim açısından. Evde, anlat dediklerinde, ne anlatayım? "Sormayın, bir şey anlatamam," dedim. "Beni kendi halime bırakın" dedim. Arkadaşlarla gezdik tozduk, akla gelen ne çılgınlık varsa yaptım. Gene de ne olup bitti diye televizyon izliyordum. Yine oraya gideceğim ya, kendimi alıkoyamıyordum. İzin iyi geldi.

Bölük komutanı beni çok seviyordu. Asıl beni çileden çıkaran bir teğmendi. Bana taktı kafayı, soru sorunca şaşırayım, korkayım isterdi.

Sonra hepten çileden çıkartmaya başladı. Ben de bölük komutanına şikâyet ettim. "Böyle yaparsa askerliğimi yakacağım," dedim. Kendisine de söyledim. Sonra bölük komutanı, "üst astıyla uğraşamayacak" diye tebliğ çıkarttı. Teğmen bir gün, "seni mahkemeye veririm" deyince, "ver" dedim. Tabur komutanı Binbaşı beni çağırdı, üç dört tane çaktı bana, teğmene de bağırdı. Sonra teğmen şikâyetini geri aldı. Rütbeli olarak çoğu yetiştirilmemiş, yani kendi başına karar verme yeteneği yok. Orada kararı verecek sensin, birçok insanın hayatını riske sokacak da hayat kurtaracak da sensin. Bu kararı veremiyorlar, bazıları veriyor. Çoğu ölümle bunu anlayabiliyor. Köy jandarması değil, savaşa gönderiyorsun. Savaş demek de biraz ağır geliyor. Niçin savaştıklarını bilmiyorlar. Yakalananlarla konuşuyorduk. Çoğu uyuşturucu kullanıyor, orada halkın çoğu böyledir. Adam ufacık bir alan bulur, kenevir, çetene eker. Kullanmıyor, satıyorlar, PKK alıyor, işliyor. Askerlerde de vardı uyuşturucu kullanan, en çok esrar... Sivilden alışıp geliyor. Askerde alışma yok. İçki de içiyorduk. Rütbeli bulamazdı, biz bulurduk.

İrili ufaklı yirmi kadar çatışmaya katıldım. En uzun Beytüşşebab'da tabur basılınca. "800 kişi gelecekler 400 kişiyi gözden çıkarmışlar, bayrak dikecekler" diye duyum geldi. Bayrak dikmek için kimseyi sağ bırakmaması lazım. Tabur o gece basıldı. Herkes gergin. Taburdaki G3 çalışırsa, bil ki felaket... Taburda havan, top, ağır silah çalışır. G3'ler yarım saat sonra çalışmaya başladı. Çok akıllı bir tim komutanı vardı, gerçek bir asker; kıdemli üsteğmendi. Bizi o kurtardı; ondan önce Allah kurtardı. Üsteğmen girebilecekleri tek yerden ateş ettirmedi. En kritik bölgemiz orasıydı, dere yatağından olduğu gibi bütün taburu sarabilirlerdi. Bir buçuk-iki gün falan sürdü. Hiç uyumadık, taburda mermi kalmadı, beş-altı şehit verdik. Her yer kan içinde, adamın üstüne havan düşmüş, bacak parçası yerde. Duyuma göre 20-25 de karşı taraf zayiat vermiş. Bizde yaralı çoktu. O zamanın parasıyla, tabur komutanı açıkladı, 94 başları, 15 milyarlık mühimmat gitmiş o gece. O kadar kötüydü ki, mermim kalmadı. Bir de korku yaşadım, attığım silahın sesini duymuyordum. On yerden ateş ediliyor. Sağında solunda makineli varsa, yandın, hiç kafanı kaldıramıyorsun. Ben takır takır, peş peşe atıyorum. Kafama bir şey çat etti. Tüfek elimden kaydı, baygınlık geçirdim. Ne anam aklıma geldi ne babam, boştasın. Nefesim kesildi, konuşamıyorum, kitlendim. Kendime gelir gibi olunca, baktım ölmüyorum. Teri kan zannediyorum. Kafada delik yok, korkudan on dakika kalkmadım. Beni vuruldu zannetmişler. Devam ettim, ama çok korkmuştum. Saçıma çok düşkünüm, ne olursa olsun saçımı tararım. Elimi şöyle bir geri-

ye attım, saç yok. Çok kötü oldum. Askerlerin çoğu öyleydi, saçları bölge bölge dökülürdü. 400-450 kişiydik bu operasyonda. Sabah çatışma bitti, bir grup ilçenin çıkışına kadar gittik, geri döndük, giden gitti çünkü. Elimi yüzümü yıkadım, sigara yaktım. Biraz konuştum çocuklarla, hava açıyordu. Nöbet yerlerini gezdim. Çayımı içtim yattım, "kalkınca bakarız" dedim. Tüfeği bile bırakmışım, almamışım yanıma.

Halkla iç içesin. Alışveriş yapmaya iniyorduk. Ufak da olsa bir bilardo salonu vardı, oynamaya giderdik. Kimlik arayışı içindeler. Kendini bilen akıllı insanlar, okumamış ama içinden geleni diline dökebiliyor. Bu insanlar TC kimliğini kabul etmişler. Kürtler ayrı bir devlet olsun, yok. Zaten yapamazlar. Adam, "şunu istiyorum," diyor, normaldir. Bazıları bunlara terörist gözüyle bakıyor. Bu memlekette yaşıyor, vergimi veriyorsam, istediğim bazı şeyler vardır. Kürtlere terörist gözüyle bakamazsın. Adamın ailesini örgüt yok etmiş, nasıl PKK yanlısı olabilir? İnsanlarımıza bunu anlatabilmek için bir kurumun faaliyet göstermesi lazım. Bu memlekette yaşıyorsak Kürdü de olur, Ermenisi de, Alevisi de, Sünnisi de... Beraberce yaşamaya mecburuz. Oradaki insanın suçu yok, baştan eğiteceksin. Gitmeden önce bu kadar düşünemiyordum. Mesela bir kişinin on bin silahlı adamı var, korucu. Devlet mühimmatını, birçok şeyini temin ediyor, maaş veriyor. Maaşını kessen dağa kalkar. Örgüte katılmaz, başlı başına örgüt olur. 16-17 yaşındaki adamı orada korucu yapıyorlar, olmaz böyle şey.

Bu savaş mümkünü yok bitmez, biterse başka bir savaş başlar. Dost yok, düşman çok. Yunanistan, Suriye, Irak, İran, Ermenistan, Rusya besliyor. Siyasete dökülürse muhatap olmak zorunda kalırsın, bu onu tanıman anlamına gelir. Bir tuhaflık var, fakat çözebilecek merciin ne olduğunu bilemiyorum. Orada yapılabilecek tek şey eğitim. Namus dışında hiçbir şey bilmiyor, eğitilmemiş ki. Çoğu Türkçe bilmiyor. Ben hiçbir partiyi tutmam. Yalnız memleketimizi korumamız gerektiğine inanıyorum. Oraya gidenler toplumun tam içinden geliyorlar. Babam milletvekili ya da fabrikatör olsaydı, arkam olsaydı Şırnak'ta askerlik yapmazdım. Memleketi korumak bize düşüyor, zengine değil. Askeriyeye kamyonlarca erzak gelir, yiyicisi çoktur. Koskocaman yüzbaşıda 124 vardır, astsubayın altında Tempra, BMW... Bu kadar saçma, bir de ölüyoruz. Kim kimin için ölüyor? Orada bir para savaşı, cep doldurma savaşı var.

Kendimi kahraman hissetmiyorum. Kahramanlık basit bir kelime değil. Biri beni kahraman sayıyorsa sevinirim. Ölen arkadaşlarımız ger-

çek kahramandı. Çocuk birçok kişi için kendini attı, dönemeyeceğini bile bile. İnancı vardı, şehit olarak gitti. Tabutun bayrağa sarılı gitmesi çok önemli. Bizi korkumuz ayakta bıraktı. Bir de ucuz kahramanlar vardır. Adam yaralanmıştır, teröristtir, gider kafasına kurşun sıkar. İnanç lazım, herkes şehit olamaz. Mesela Mustafa Kemal Atatürk bir kahramandı. Tek kişi tanıdım Mete Sayar, Şırnak Tugay komutanımızdı. Kaliteli, çok mükemmel bir insandı, gözüne bakamazdım, felaket etkiliyordu.

Şafak defterimi yırttım, hiçbir şey getirmedim. Üstümü de yaktım attım. Bir eser kalacak diye korkuyordum. Gene de kaldı, sese, silah sesine müthiş alerjim var. Duyunca çok kötü oluyorum, bir iki gün toparlanamıyorum. Teskere aldığım gün, askerlik 19 aya çıktı. İlk bizi vurdu. Eğlenceler yapıyoruz, askerlik bitti, gidiyoruz diye. Açtık televizyonu, askerlik yükselmiş. Ağladım, sinirimden çıldırdım. Mayısta teskereyi alırken, başçavuşa tüfeği teslim ettikten sonra, "bir daha gelmeyeceğiz, değil mi?" dedim. O da emekli olamamıştı, acısı var. "Gelmeyeceğiz oğlum," dedi. Kâğıt elde, irtibat astsubayını göreceğiz. İlk üç dört kişi çıkıyorduk. Biri geldi, yakamdan tuttu. "Hişt, torun" dedi. Üç gün olmuş oraya geleli, aklı sıra millete şey çekiyor. İttim, "dokunma bana" dedim. Sen misin iten? Bana vurmaya kalktı. Yedi sekiz kişiydik, gelen vurdu. Teskere aldığımı bilse yapar mı? 20 gün rapor aldı. "Seni mahkemeye vereceğim" dedi. "Hadi eyvallah" dedim. İstanbul'da Otogar o gün açılmış, "burası İstanbul değil" diyorum. Hayatımda o kadar sevindiğimi hatırlamıyorum. Bir sene kendimi toparlama dönemi geçirdim.

Askerliğim bitmiş, her şeyi özlemişim. Döndükten üç gün sonra, Ortaköy'de bankta bira içiyorum, denizi seyrediyorum. Polis geldi, kimlik istedi, "ayağa kalk, dayan ağaca" dedi. "Ne yaptım abi" dedim. Bir tanesi silahını doğrulttu. Ağaca dayandım ama sinirden ağlayacağım. Polisin bu yaptığını ancak ben yapabilirdim. Üstümü aramaya çalışıyor, ayaklarıma vuruyor. Döndüm, dirseğimi suratına indirdim, elinden silahı aldım. Beni vurabilirdi, ben de onu. Başıma bir çöktüler, elli kadar polis... Silahı attım yere, ağlamaya başladım. Bağırıyorum, "asker çağırın bana" diye. Daha 60 günümüz var ya, izinli sayılıyoruz. Karakola götürdüler, "askerim," dedim, kâğıtları koydum önlerine. İki inzibat, bir başçavuş geldi. "Ağız tadıyla bir bira içeyim istemiştim," dedim. Barıştırmaya kalktılar. "Girer yatardım, ya da deli raporu alırdım," dedim, adam öldürmek basit. Ben şiddete pek başvuran biri değildim. Gençlik süratli geçti, ama silaha başvurmadım, bıçak bile taşımadım. Askerden dönünce uzun bir süre silah taşıdım. Sonra sattım. Askerden sonra gece hayatı başladı, alkol çoğaldı. Şiddete yakın tavırlar almaya

başladım, haksızlığa gelemiyordum. Kendimi engellemek durumunda hissediyorum, eskiden böyle değildi. Dönünce daha iyi anladım, yaşamak kadar güzel bir olay yok. Kimseyi kırmak, üzmek istemiyorum ama öyle bir an geliyor ki... Arkadaşlarımda daha seçici olmaya başladım. Üç sene önce evlendim, karımı bir kelimeye boşadım. Şimdilik beraberiz ama bir kıymeti kalmadı. Severek evlendik. Annem babamla ilişkilerimde daha otoriter olmaya başladım. Karım askerde yaşadığım bazı şeyleri biliyor, onunla konuşuyorum. Haber izliyorum ama gazete okumuyorum. Bilimvari, mesela *Sızıntı* dergisini okurum. İnsanların ilgisi semtlere göre değişiyor. Tarlabaşı Beyoğlu her şeye duyarsız; kolay para kazanıyor, üçkâğıtçılık, kapkaççılık... Duyarlılar Anadolu'dan gelenler, seni dinlerler. Bebek'ten iki bayan aldım, radyoda, "çatışma oldu" diyor. "Yazık, günah insanlar ölüyor," dedim. Cevap yok. O sadece, "akşam şu bara gideyim" diye düşünüyor. İhtiyarlar ilgili. İnsanların duyarsızlıklarına öfkeleniyorum, sonra, "herkes üzülmek zorunda değil ki," diyorum. Yani öfkemi de kontrol etmek zorundayım. Bir gün gelir patlar mıyım bilmiyorum. İnsan başını çok çabuk beladan kurtarır, çok da çabuk belaya sokar. Akşama kadar trafikteyim. Adam duruyor önümde, bağırıyor, küfür ediyor. Küfür edince iniyorum. Bir gün, baktım akşama kadar beş altı kişiye inmişim, kavga etmişim, adam içerdeyken vurmuşum. Birinde, arabadan üç dört kişi indi. Hepsiyle başa çıkamam, polis geldi. Özel arabada kimin olacağı belli olmaz; polis de olur, katil de, bakan da... "Kusura bakma, tamam abi" diyorum. Bir haftadır arabadan inmiyorum. "Yavaş ulan" desem, "ne var lan" diyecek. O, " lan" deyince, ben ineceğim aşağıya. Rüyamda asker olduğumu görüyorum. "Herkesin askerliği bitti, ben hâlâ askerim" diyorum. O kadar gerçek ki keşke diyorum rüya olsa da... Sabah kalkıyorum, başım ağrıyor, alıyorum bir aspirin, oturuyorum.

Bunları anlattım, çünkü, kendimi sorumlu hissediyorum. Yaşadıklarımı insanlar bilsin diye düşündüm. Anlattıklarımı normal bir insana anlatsam, zevk alamam. Şimdi belki binlerce kişiye anlatmış oluyorum. İnsanların çoğu bunu bilecek, ama kabul edecek, ama etmeyecek. Kimse yargılayamaz beni. Çünkü ben üstüme düşeni yaptım. Yeri geldi, korktum çekindim, çekildim. (Eylül 1998, İstanbul)

1972, İstanbul doğumlu. Ortaokuldan ayrıldı. İkisi oğlan, biri kız üç kardeşler. Babası taksi şoförü. Kasım 1992'de Manisa Doğukışla'da komando eğitimi aldı, usta birliğinde Şırnak Beytüşşebab'da idi. Mayıs 1994'te İstanbul'a döndü, halen İstanbul trafiğinde taksicilik yapıyor.

ZAMAN GEÇMİYOR, SANKİ DONDURUYORLAR ZAMANI

90 gün boyunca sabah akşam gözünüzün yaşına bakmazlar, atamazsan vurur, kalkamazsan vurur diye eğitim veriyorlar.

Dönüşüm muhteşem oldu. Uçakla tabii... Oraya kesinlikle karayoluyla gidiş-dönüş yok. Bingöl yolundaki "33 asker" olayından sonra, konvoyla ya da özel arabalarla havaalanına teslim ediyorlar. Memlekete, Artvin'e gittim, annem tabii, şok. Askerliğimin bittiğini biliyordu ama oraya gitmem sürpriz oldu.

Okul bitene kadar tecilliydim. Evlenme gündeme gelince askere gitmem gerektiğini düşündüm. Yani, "kahramanlık, gideceğim, öldüreceğim, asacağım, keseceğim" diye de gitmedim. Acemide, daha çok psikolojik olarak hazırlıyorlar. "Daha iyi eğitim almak iyiliğinize" gibi. Silah nasıl kullanılır, terörist nasıl öldürülür, nasıl kendini korursun, nasıl yatar, kalkar, sürünürsün eğitimi. 90 gün boyunca sabah akşam, "gözünüzün yaşına bakmazlar, atamazsan vurur, kalkamazsan vurur" diye eğitim veriyor. Bu eğitimle kötünün iyisini aramaya başlıyorsun, yani Lice mi, Kulp mu? İzinde babama "komutanım" diyordum. Oranın psikolojisinden kurtulamıyorsun.

Kürtlerle askerden önce fazla ilgilenmezdim. Oralarda halkın ezildiğine inanırdım, gidince fikirlerim değişti. Halk belli bir baskı görüyor ama askerin baskısı halka değil, halk bu olaya alet oluyor. Oğlu ya da kızı dağda, korkuyor, yataklık ediyor. Yataklık edince de askeri karşısına alıyor. Askerin direkt halkla bir problemi yok.

Diyarbakır çıkınca fazla üzülmedim, Şırnak çıkmadı diye sevindim. Diyarbakır'a giderken tanıdık bir astsubay çıkması beni çok ferahlattı. İlk akşam onun evinde kaldım. Tam yatıyordum, geldi, tabancasını aldı. Bu beni ilk anda ürküttü. Her akşam burada çatışma mı var? İlk gecemde bomba mı atacaklar, uçaksavar mı atacaklar? Mali şubeye yazıcı oldum. Askerliğim dört ay uzadığına göre 16 ay boyunca neredeyse ayak bastığın yerler bile aynı. Sabah kalkıyorsun 6'da, içtima, yazıhanede maaş bordrolarının hazırlanması, resmi yazışmalar, dilekçeler falan. 12'de öğle tatili, tekrar 17.30'a kadar mesai. Sonra serbestsin, koğuş ya da gazinoda dinleniyorsun. Devlet dairesi gibi. Mesaiden sonra astsubay evine, ben koğuşuma, ay sonunda o maaşını alıyor, ben tazminatı-

mı. Parasal olarak çok iyi yani. Arkadaşlar haliyle kıskanıyordu. Astsubaylarla arkadaş oluyorsun, seni kolluyorlar. Nöbete gideceksen nöbetini iptal ettiriyor. 1993 Nevruzunda oradaydım. Özel tertibatlar alındı. Her an müdahale edebilecek ağır silahlar hazır. Ben işim gereği rol alamadım. Ama Nevruz gecesi sabaha kadar dışarıdaydım. "Baskın olacak" dediler, herkes silahlarını kaptı, dışarıya çıktı. O gece hapishanede bir şeyler oldu. Bir astsubay mı ne, ayağından yaralandı. Hiç öyle rahat geçeceğini tahmin etmiyordum. Korkulu anlar yaşıyorsun tabii. Mesela Nevruz gecesinde kimse Nevruz'dan bahsetmezdi, çok garipserdim. Oysa herkesin aklında hayatını kurtarma var, birilerini öldürme var, ama kimse ondan bahsetmez. Sanki günlük ve alışılmış bir şeymiş gibi gelir geçer, biraz tedirgin olursun belki... Gerginlik vardı tabii, sinirlisin. İnsanlar kanıksamış, yıllardan beri Nevruz yaşanıyor, insanlar ölüyor, geçiyor. Yılbaşında biraz tedirgin olduk, oldum daha doğrusu. Ben nöbetteydim, sivil polisler ihbar üzerine yandaki lojmanın yanındaki binaya baskına geldiler. Biz nöbet tutuyoruz. Arada bir çit var. Tabii sivil bir yer. Köşede Renault taksi durdu, iki sakallı sivil indi, koşarak geliyorlar. Alnında ne polis olduğu yazıyor, ne terörist olduğu. Sadece silah var elinde. Son derece tedirgin oldum. Dört kişiydik. Bana doğru geliyorlar, canımı kurtarmak için emniyetimi indirdim. "Teröristtir, vurayım, kahraman olayım" diye değil, canımı kurtaracağım. Biri yanıma kadar geldi... Hafif bir hareketinde tetiği çekeceğim. "Eleman," dedi, "biz sivil polisiz, ihbar üzerine baskına geldik." Elinde telsizi görünce, biraz rahatladım. Telsizden polis anonsları geliyor. İnandım, inanmak zorundaydım. "Göster kimliği" diyemezsin, düşünmüyorsun bile. Bayağı korktum. "Çatışma çıkarsa, karışmayın" dediler, "bizi tanımıyorsunuz." Bir şey bulamadılar, gittiler. Nöbet dönüşlerinde şehrin içerisinden geçiyorsun. Köşede sakallı biri, sivil, elinde G3. Polis mi? Ateş etsem mi? Ateş edemiyorsun, emir yok. Bekleyeceksin, o ateş edecek, seni vuramazsa, sen onu vuracaksın. Tahminen polisti. Nöbetçisin, önünden araba gelip iki-üç kere geçiyor. Polis mi, sivil mi, terörist mi? Bomba mı atacak? Tedirginlik! Bizim lojmanın önünde dut ağacı var, bir gece birileri dut yapraklarına taş atıyorlardı. O zaman da çok korktum. Bir olay ertesinde bir kişilik yere iki kişi gidiyor, 100 yerine 150 mermin oluyor. Çelik yelek takıyorsun. Telsiz veriliyor. Mermilerin hesabı veriliyor, ama çok komik, her yer mermi dolu eksiğini tamamlarsın. Aslında ticaretini bile yapabilirsin.

Grup halinde PKK'lılarla karşılaştım. Birkaç kez kamyonlarla sorguya getirildiler. Kamyonların üzerine kasa seviyesinde branda çeki-

yorlar. İçindekiler dizleri üzerine, başı önde bir şekilde oturuyor, koyun gibi gözleri bağlı, birbiri üzerine. Kokarlar, pistirler. Dağda yaşadıkları belli. Bir gece arkadaşlar, "sizin yüzünüzden askerliğimiz uzuyor, sizin yüzünüzden buradayız" diye tekme atmışlar koridorda... Ama kimse öyle fazla sövmüyor. Diyarbakır'da askerin saldırmadığını, PKK'lı saldırınca askerin cevap verdiğini gözlemledim. Çatışmalar arasında halk ölüyor. Devlet okul yapıyor, sırf provokasyon olsun, adı duyulsun diye PKK'lı gidip yakıyor. Dozeri yakıyor. "Yatırım yapılmıyor" deniyor, inanmıyorum. Adam Mazda ile çimento taşıyor. Yani o kadar zenginler. Kaçakçılık yapıyorlar. Muhakkak köydeki insanlar yine fakir. Ama şehirde paranın tadını alanlar çok zengin olmuşlar.

Özel Tim'le karşılaşıyorduk. Sıcakkanlıyımdır ama onlarla çok fazla ilişki kurmadım. Gözlemlerime göre Özel Tim oranın allahı, peygamberi, her şeyi. Özel eğitilmişler zaten, ölen insanın kulağını, burnunu kesip duvara çakan insanlar bunlar. O açıdan onlar çok farklı. Asker olduklarına da inanmıyorum, onlar özel bir görev için MHP'nin gönderdiği adamlar. Gördüğünde korkarsın, çok iri, duygusu olmayan, bir uğurda savaştıkları için öldüklerinde kahraman olacaklarına inanan, bu yüzden saldırabilen insanlar. Asker farklı; asker komutan emir verdiği için yapıyor, onlar görüşleri olduğu için. Askere "vurma" dersin vurmaz. Gazetelerdeki gibi "vatan için ölmeye hazırım" diyen bir iki kişi çıkar, herkes kendini kurtarmaya çalışıyor. Ama Özel Tim'deki insanlar tam bir milliyetçilik davasında.

Boş zamanlarda gazinoda oturuyorsun, televizyon seyrediyorsun. Arada iki saat nöbetin var, mecburen erken yatıyorsun, temizliğin var, öyle aşırı derece boş zaman yok. Cumartesi-Pazar radyo dinliyordum, kız arkadaşım, ailem ve arkadaşlarla telefonda konuşuyordum. Şehre çıkmak problemli, olağan bir günde beş-on kişi birlikte sivil giyinerek çıkıyorsun. Çay bahçesine gidersin, fotoğraf çektirirsin. Bazen emir geliyor, "radyolar, makineler toplansın" diye. Kaptırdın mı, alana kadar askerliğin zaten biter.

Oradaki rütbelisinden erine, halkın belli bir kesimine kadar karnı doyuyor. Bir jandarma alayının iaşesi o zamanki parayla aylık bir-iki milyar. Her gün muz veriyor. Parayı nereden alıyor, nereye veriyor? Bir sürü entrikalar dönüyor. Birileri para yiyor, çıkar sağlıyor. İstense çok kolay bitirilebilir. Belki masada biter, belki Türkiye bugün yüklense Güneydoğu'yu haritadan siler, yapacak kapasitesi var. Yapmaz, yapamıyor, ya da yapmak istemiyor. Erler bunları konuşmaz, genelde çok cahiller. Konuşmaktan çekinirler, milliyetçisi var, dindarı var. Benim

kafa dengim yoktu. PKK'lılar bence Kürt değiller, Ermenisi de var, Yunanı da. "Kürtler ulustur" diyorlar. Katılıyorum, ama Türkiye'de çok ulus var, Lazı, Çerkezi. Babam, "asıl Türkler Ahıska Türkleridir" der, ama araştırmadım. Abdullah Öcalan, resmi kayıtlardan okudum, Kürt değil Ermeni, dolayısıyla Ermeni hükümeti kuracağını biliyorum. Gazete yorum yapıyor, resmi kayıtlar objektif. Bazıları, "Güneydoğu'yu verelim" diyorlar. Katılamıyorum, Karadeniz'i de Lazlara verelim. Böyle istekleri yok ama, onlara verdikten sonra Lazlar da ister. Milliyetçi değilim ama herkes bir dil konuşsun. Ama baskı yapılmasın, "sen Kürt'sün, Laz'sın, Çerkez'sin, şu haklardan yararlanamazsın" denmesin. Ama Kürt'sen de Türkçe konuş, her haktan faydalan. Meclise girmiyorlardı, giriyorlar. Şimdi, "Kürdüm" diyen girmiyor ama... Laz da " ben Lazım" diye girmiyor. Kayınvalidem Lazca, Pontusca konuşuyor. Trabzon bir müddet Rum istilasında kalan bir bölge, ana dilleri Pontusca. "Pontusca konuşmak istiyoruz" diyen duymadım. Türkiye'de kadınlar gece on ikiden sonra sokakta rahat gezemiyor. Oruç tutmadığı, namaz kılmadığı için rahatsız edilen insanlar var. Bir sürü demokrasi ihlali var, adam suç işliyor, hapse girmiyor.

Hayatım çok değişti, evliyim şu anda. Daha olgunsun, askerden önce çok fazla sorumluluk taşıyan biri değildim. Askerden sonra insanlara olan güvenimi kaybettim. Şimdi adımlarımı daha sağlam atıyorum, insanlar bana daha değerli geliyor. Bir Türk evladının askerlik yapması gerektiğini düşünüyordum, hâlâ da düşünüyorum. Terslik büyüklerin çocuklarının oralara gitmemesi. Erler buna lânet ediyor. Öyle kahraman muamelesi falan görmedim. Babama "komutan" demeler kısa sürdü. Diyarbakır'dan sonra son derece sinirli ve içine kapanık bir tip oldum. Bir süre kimseyle konuşmadım, sorulmayınca bir şey söylemedim. Askeri üniforma görmüşsün, askerle yatıp kalkmışsın, yani hep erkek görmüşsün. 19 ayın izlerini siliyorsun. Az bir süre değil. Orada, zaman geçmiyor, sanki donduruyorlar zamanı, sanki donduruyorlar seni ya da yabancı bir yere gönderiyorlar, uzaya falan. (Mayıs 1996, İstanbul)

1969, Artvin doğumlu, yüksek okul mezunu. Muhasebecilik yapıyor. 1992 Kasımı'nda acemi birliği için İzmir Bornova'ya gitti, jandarma eğitimi aldı. 1994 Mayısı'nda terhis oldu.

DEVLETİN EN BÜYÜK AVANTAJI YİRMİ YAŞINDAKİ GENCİ GÖNDERMESİ

Kurşunla vurulduğundan mı ne, kararıyor, kan kokusuyla karışık kurşun kokusu. Ayrıca, yakın mesafeden vurulduğu için beş gün de geçse koku sürekli yayılıyor. İster istemez senin de sinirlerin boşalıyor, bir süre yemeden içmeden kesiliyorsun.

Mart gibi, bayağı soğuktu. Orada yaşantı bir başka tabii, burası gibi değil. Halk askere karşı. Gittiğimiz yerlere akşam çıksak, yürüyerek ancak sabah varıyorduk. Biraz da şartlar kıt. Çarşıya çıksan, dışlayıcı bir şekilde, ne istesen "yok" diyorlar. Askersen vermiyorlar. Tehdit unsuru yoktu. İhbar üzerine akşam pusuya çıkacağız, beş yaşındaki çocuk, "Selam dağına mı gidiyorsunuz Munzur dağına mı" diyordu, bizden iyi biliyordu. Bir gece ses bombası atmışlar. Atanı nöbetçiler yakalamış, adam bir hafta önce televizyonumuzu tamir eden tamirci çıkıyor.

Traktörlerle Yeşilyazı karakoluna yakın bir yerde indirme yapıyorlar. Nöbetçi asker eli silahlı değişik insanların indiğini görünce ateş açıyor. Bu arada onlar da karakolu abluka altına almışlar. Çatışma başlamış. Telsizle bize bildirdiler, mesafe aşağı yukarı 14-15 kilometre. Bölük komutanımız da bir şehit arkadaşın mevlit hazırlığındaydı. Komutan abdestini bitirdi, "karakol basıldı" haberi geldi. Telsizi açtık, karakol komutanı ağlıyor. Hemen araçlara bindik, yüzbaşımız da yeni. Bölük komutanı, "bu yolu keserler, Munzur nehrinin karşısından gidelim" dedi. Yüzbaşı,"bir an önce gitmemiz lazım, feryat ediyorlar" diyerek dinlemedi. Dört-beş kilometre ötede sivil araçları durdurup yolu kapatmışlardı. Tam viraja getirmişler bunu, virajı dönünce tepenin altında kalıyorsun. Yüzbaşının zırhlı arabası önde, üsteğmen ortada, biz üçüncü arabaydık. Olayı fark edene kadar ateş altında kaldık, yüzbaşımız vuruldu, öldü. Zırhlının üzerinde MG3'lü Sinoplu çocuk da vuruldu, öldü. MG3'lüler zırhlının üzerinde ayakta gider. Sinoplu vurulunca şoförün üstüne düşüyor. Üç kurşunu aynı yere atıp şoför mahallindeki camı delmişler. Eğitimleri hafife alınacak bir eğitim değil. Onun zırhlı olduğunu, camının delinmeyeceğini biliyorlar. Çocuklar şok geçiriyor. Bölük komutanının şoförü, "arabayı çevir, oradan çıkar" gibisinden telsiz-

le uyardı. O da, "yüzbaşım yerde, onu alamıyorum, inemiyorum," dedi. Komutan, "o zaman, yüzbaşıyı bırak" dedi. Yüzbaşı da son söz olarak, "oğlum, silah ve telsizi bırakma, gelemeyeceğim," diyor. Şoför arabayı oradan çıkardı, yanımıza gelebildi. Biz yerimizden kalkamıyoruz. Sonunda yolun aşağısına çukura indik. Silah kullanamadık tabii, yani silahımızı elimize zor aldık. Geride kalan arabalardaki askerlerimiz orayı çevirip abluka altına alana kadar biz yerimizden kalkamadık. Bir astsubayımız ayağından vuruldu. Yarım saat kadar sonra sürünerek sivil araçların bulunduğu yeri geçtik. Sürünerek 500 ya da bin metre gittik ama karakola daha epey yol var. Nehri yaya olarak geçtik. Yüzmeye gerek kalmıyor, bele kadar su yükseliyor, o şekilde basarak geçtik. Onlar ölülerini silah zoruyla traktörcüye geçirtmişler. Traktör terk edilmiş bulundu, şoför de. Adam, "siz de yapsanız aynı şeyi, sizi de götürürdüm," dedi, "onlar dediler onları götürdüm". Olay yerinde bıraktığımız araçları şoförler oradan uzaklaştırdı. Orada sadece üç terörist ölü olarak ele geçirildi. Sonunda basılan karakola vardık ama ufak silahlarla hiçbir şey yapamadık. Karakola çok yakınlardı. Askerden ölü yoktu ama kulakları kopan, elinden, ayaklarından yaralananlar... Mermileri bitmişti. Çocuklar voleybol oynuyorlarmış galiba, çok hazırlıksız yakalanmışlar. Çoğu silah bile kullanamamış... Tunceli'ye helikopter gelmedi, karanlık düşmeye başlamıştı. Gece helikopter çalışsa bile asker indiremezler. Üç helikopter var diyorlardı o zaman, biri Diyarbakır'da olursa biri Tunceli, biri bilmem ne tarafta. Yani helikopterin bir anda Tunceli merkeze gelmesi üç dört saat... Üç dört saat bir adamın iş yapması için yeterli. Yüzbaşıyla Sinoplu çocuğun ölüsünü birliğe getirdik. Yüzbaşı yeni gelmişti, ismini bilemeyeceğim. Ailesini getirmek üzereydi, nasip olamadı. Biz birliğe döndük, teröristlerin ölüsünü de getirdik. Futbol sahasına ölüleri serdik. Ölüleri öyle getirip bırakınca halk ayaklandı, bizi bir nevi protesto etti. Çoğu ölüsünü tanıyor, ama sahip çıkmıyorlar, feryat ediyorlar. 300 kişi ise en az 200 tanesi ağlıyor. Bize de söylemediklerini bırakmıyorlar. İki gün Yeşilyazı'da kaldık, gecesi de uyumadık. Biz artık bitmiştik. Uykusuzluktan beynimiz dönmüştü. Halkı yatıştırmak için üsteğmen epey zaman harcadı. Ovacık içinde bağıra çağıra gezmeye başladılar, söylenince de dağıldılar. Hiçbiri ceset almadı.

Askerliği yaptıran arkadaş çevresi, ortam yani. Mesela, nöbetini çok sağlam tutman lazım. Belki 20, belki 30 kişinin canı sana emanet edilmiş, uyuyorlar. Uykusuz da olsa sabaha kadar nöbet tutan arkadaşlar olurdu. Yüzbaşının vurulması olayından sonra, birliğe döndüğümüz ge-

ce sabaha kadar gene nöbet tutuldu. O halimizle gelselerdi ne olurdu? Bir harabe şehir olurdu. O gece bir baskın olsaydı 200 kişinin en az elli altmışı rahat ölürdü. Ben tutacak durumda değildim. Öleceğimi bilsem tutamazdım. İki gece az değil, bunun gündüzünü aynı şekilde geçiriyorsun. Bitmiştik, birliğe zor geldik. Sabah cesetleri dışarı çıkardığımızda askerin çoğu ayağa kalkamadı.

Hınç yok. Ölüye tekrar kurşun atmak yasak, mermi harcayamazsın. Kimisi vurmuştur tekmeyle falan, lânet etmiştir. Bir hiç uğruna ölüyorlar. "Belirli bir hak peşindeyiz " diyorlar da, şimdi hangi zamandayız? Dağda neyi halledeceksin? Öldürdüğü asker kimin çocuğu? Asker onun kardeşi, onun değilse komşunun kardeşi, asker bir emir kulu nereye sürerlerse oraya gitmek zorunda. Asker nereye "kurşun at" denirse, oraya atmak zorunda. Dökülsünler sokağa, haklarını arasınlar. Devlet sokaktakilerin hepsini cezaevine dolduramaz. Haklıysalar davalarında, alırlar. Abdullah Öcalan'ın peşinde belirli bir grup, o askere yazık. Orada biri ölse askeriyenin haberi olmadan mezara koyamazlar. Mesela 80 mezar varken 85-90 olmuşsa, mezarları eştiriyoruz. Kurşunla mı vurulmuş, yoksa vade ölümü mü? Biz anlayamazsak Ankara'ya gönderiyorduk. Halktan askere kesinlikle su bile yok. Biz onlar için vardık, onlar kıllarını bile kıpırdatmıyorlar. Bazen öyle isyan ettiriyorlardı ki, bir mezra basılmış haberi gelse bile insanın gidesi gelmiyordu. Adamlar ellerinden gelse bizi kurşuna dizecekler. PKK isterse onları kendilerine emir kulu yapar. Kendilerinin kalkınması için Kürt hakkı savunuyor diye. Ben onlarda bir vicdan olduğunu zannetmiyorum, bazen beş yaşındaki çocuğa kurşun atıyorlar, "bir asker beşikteki çocuğu vurmuş" diye hiç duymadım, görmedim de. Öyle bir imaj bırakılmış ki, önceden ya da ezelden beri var, halk askeri istemiyor. "Gözümün önünden ya defol git ya öl" diyen bakışları insanı tahrik ediyor. Cuma günleri bir iki sefer namaza gittik, kimse camiye gelmezdi. En fazla bir iki yaşlı. Caminin etrafında mecburen nöbette asker olacak ki, sen namazını kılıp çıkabilesin. En ufak bir boşluk bulsalar demek ki orada askeri öldürecekler.

Bir keresinde, tabutla on-on beş kişi minibüsün içinde. Durdurduk, aramaya başladık. "İnin aşağıya," dedik, "yok" dediler. "Nereden geliyorsunuz" diyoruz, "yayladan" diyorlar. "Tabut var, nihayetinde bir ölü, bakabilir miyiz?" dedik. Yok. "Hiç olmazsa inin adamlarınızı arayalım" diyoruz, kabul etmiyorlar. Mecburen minibüsü birliğe götürdük. Tabuttan silah, erzaklar, şudur budur çıktı, insan ölüsü çıkmadı. Çoğu kimliksizdi. Onları jandarmaya veriyorduk. Yeni evli, Erzincanlı bir

bayla bayan öğretmenin Hanuşa diye bize bağlı bir merkeze tayinleri çıkmış. Askerden, polisten habersiz binmişler minibüse, gidiyorlar. İki askeri birliğin arası 15 kilometre olduğuna göre PKK arama yapabiliyor. PKK bunları minibüsten indiriyor, öğretmen olduklarını öğrenince ikisini de vuruyor. Biz tesadüfen, yolda ölülerini bulduk. Yazık, o kadar okumuşlar, öğretmenliği kazanmışlar. Devletin de suçu var, ama onların da... Herhalde Erzincanlı olduklarına güvendiler... Oranın ölüsü buradaki gibi değil. Bizde cenaze ya sapsarı ya bembeyaz olur. Kurşunla vurulduğundan mı ne, kararıyor, kan kokusuyla karışık kurşun kokusu. Ayrıca, yakın mesafeden vurulduğu için beş gün de geçse koku sürekli yayılıyor. İster istemez senin de sinirlerin boşalıyor, bir süre yemeden içmeden kesiliyorsun. Bir düşüncedir alıyor insanı. İki-üç saat nöbette belirli bir yere bakıp dalardım, ailemi düşünüyordum, ölüm memlekete gitse ne yaparlar? En fazla annemi düşünüyordum. Benim düşündüğümü, askerin hepsi düşünüyordu. Gittiğimiz operasyonlarda, ihbarlarda kendilerini bulamadık. Yedi mağara aramasında hep erzak bulduk, kendilerine rastlamadık. Giyecekten gıdaya, içinde bayan da bulunduğu için her türlü şeyine kadar bulduk. Mağara araması da o kadar kolay bir şey değil. Korkmasan da can yani. Biz oradayken köylerin boşaltılacağı söyleniyordu.

O Kemahiye olayında katlettikleri köylülerin yerine gittik. Munzur Dağı zirvesi veya eteğinde, geçecekleri söylendi. Aşağı yukarı bir hafta bekledik, yiyecek içeceğimiz bitti, yakın karakoldan yiyecek alamadık. Biz 200 kişiydik. Karakoldaki 25-30 kişinin yiyeceğini alsak üç günde bitirirdik, karakoldakiler de bir ay aç gezerdi. İki gün aç susuz bekledik, yiyecek istedik, helikopterler operasyonda diye yiyecek gelmedi. Ateş yakmak, sigara içmek yasak. Dağda, sigara temiz havada dünyayı geziyor, üç kilometreye kadar sigara kokusu gelebiliyor. O kadar mis gibi kokuyor, askerin de hasta olduğu şey sigara, onlar da aynı şeye düşkün. Biz zirvedeydik, Erzincan komando dere yatağında bekliyordu. Sonradan çatışma olduğunu öğrendik. Öncü üç kişinin bir hafta yatarak gizlendiği sonra ortaya çıktı. Asıl grubun, 30-40 kişinin, biz görev yerini terk ettikten sonra ölülerini alıp aynı yerden geçiş yaptığını öğrendik. Asker yetersiz kalır, her tarafa asker koyamazsın, zaten mevcudun 25-30 kişi, dağda on tane teröristle baş edemezsin. Çünkü terörist gece gündüz sürekli yer değiştirir. Biz daha çabuk yoruluruz. Asker onlar kadar işin üzerine düşmez. Asker arayandır, arayan kolay avlanır. Asker canını vermek istemez yani... Çevreyi ellerinin içi gibi biliyorlar. Hangi ağacın dibinde otururşa kurtulacağını biliyorlar ama sen bilemiyorsun.

Onun peşinden nasıl gideceğim? Onun kaçtığı kadar kovalaman mümkün değil.

40-50 kadar ölü gördüm. Yüzbaşı öldüğünde risk altında kaldım. O gece çok uzundu. Sonraki günlerde onları kovalama, karakoldaki yaralıların feryatları falan, çok iz bıraktı. Büyük operasyonlarda zaten bin tane iki bin tane asker katılıyor. Çatışma anında kaç kişi birden silah sıkıyor. Birine doğru ateş etmişimdir ama ben mi vurdum öbürü mü vurdu bilemeyeceğim. 150-200 kişiydik, bir arada olan 17 asker bir kişiye ateş ederse, "ben vurdum" demek mümkün değil. Ama vuruluyor sonuçta. İnsanda nasıl bir etki bıraktığı anlatılacak bir şey değil. Karşındaki sadece dinlemekle bir an üzülebilir. Ama kelimelerle anlatmak mümkün değil. 20 olmasın, 40 yaşın üzerindekiler olsun yaprak gibi dökülür, moral açısından yıkılır. Devletin en büyük avantajı oraya yirmi yaşındaki genci göndermesi. Genç aklını çok fazla kullanamıyor. Tek düşündüğü "şu askerliğim bitsin, hayatta kalayım". Her şeyi yorumlayamıyor, düşünemiyorsun. Tunceli'nin soğuğu çok, 15 dakikaya nöbet düşüyordu, dışarıda 20-25 dakika kalsan donabiliyordun. Genelde ayağı donan oluyordu. Birini Ankara'ya kadar gönderdik. Onun ayağı çok kötü, simsiyah olmuştu. Ayak donmuş gibi bir şeydi. 40-45 yaşlarında bir teröristi canlı olarak donmak üzereyken getirdik. Soğuğu soğukla açıyorlar, orada gördüm. Soğuk suyla yıkadılar adamı ondan sonra ne yaptılarsa kendine geldi.

Geldikten sonra çoğu zaman, affedersiniz, küçük su için kalktığımda, kapıyı açarken, "acaba kapıda nöbetçi var mı" diye baktım. Çoğu sefer de dönüp yatağa geri yattım. Sonra aklıma geldi ki evdeyim. Yani o kadar büyük etki bıraktı.

Herkesin çocuğu var, benimki de bir yaşında. Çoğu aklını oynatıyor, deli olanlar var, saf saf gezenler var. Arkadaşlarımın içinde hâlâ akli dengesi yerinde olmayanlar var. Bu anne babalar çocuğunu bunun için yetiştirmiyor, çoğu bayrağa sarılı evine geliyor. İsyan ettiği oluyor insanın, ister istemez isyan ediyor. Ama kesinlikle asker cahil oluyor. 20 yaşındaki bir insan 30-35 yaşındaki gibi düşünemiyor. İnsanın deli dolu zamanı, bazıları özeniyordu bile. "Arayıp da bulamayacağım macera" diyorlardı ama, macera değildi. Sonuçta can alıyorsun veya can veriyorsun. "Hep garibanlar buradayız" desek de, "bitirip gideceğiz" diye düşünüyorduk. Rütbeli değildik, erdik sonuçta. Günümüzü bitirmeye bakıyorduk. Bazen de bitemiyor, o da allahın takdiri diye nitelendiriyorduk. Başka şansımız yoktu. Neyi seçeceksin? Terk etmeyi düşün-

sen, nereye terk edeceksin? Kaçmak çözüm değil. Dönüşte üç-dört ay hiçbir işe sahip çıkmadım. Konuşurken daha dün olmuş gibi tekrar tekrar aklıma geliyor. Zamanla burada mücadeleye başlayınca unutuyorsun. Hâlâ silinmiş değil. Arkadaşların sohbetine denk geliyorsun, bakıyorsun ki, "askerlik mevzu" gelmiş, sen oturup düşünmekle yetiniyorsun. Onlar hafif yapmışlar güle oynaya anlatabiliyorlar. Anlatsan da anlamazlar. Olmamıştır, maceraymış ya da film çevirmiş gibi... Bunu hiçbir ana babanın çocuğu yaşamasın. Devam ediyor sonuçta. Cahillik! Akıllı insan eline silahı alıp dağa çıkmaz ya da bir karış yer için insan vurmaz, çözüm değil. Bir yerde o köy boşaltma işleri iyi oldu. Yani eğitsinler. Eğitiyorlar, bu sefer de üniversite öğrenimi görmüş bir genç vurulan. Onların neyin mücadelesini verdiğini anlayamıyorum. Belki de biz cahil düşünüyoruz, belki de onlar çok haklı davalarında... Sonuçta askerle çarpışması çok iyi bir şey değil. Devlet ile nasıl bir girişim yapacaksalar öyle çözsünler. (Ağustos 1998, Samsun)

1972, Samsun doğumlu, ilkokulu bitirdi. 1992-1994 arasındaki askerliğe Hatay'da başladı, jandarma komando olarak Tunceli, Ovacık'ta bitirdi. Su satıyor.

GAZİ OLMANIN MÜKÂFATI, KIZ DA VERMİYORLAR!

Dirsekler iyi çalışıyor, abanıp sizi görebiliyorum. Kaşık tutamıyorum, sadece ekmek arası filan tutabiliyorum. Yedi kurşun, dördü bacaklara, bir enseye, bir bileklere... Bileğimdeki kurşunu ağzımla olay yerinde çıkardım, attım.

Birliğim Bingöl'de jandarmaydı; on kilometre kala olay bitti. Pazartesi akşamı oluyor bizim olay... Gözümü açtığımda günlerden cumaydı, Diyarbakır'daydım. Aynı gün Ankara'ya geçtim. Önce Bingöl'deki hastaneye götürmüşler ama ben hatırlamıyorum. Acemi eğitimi bitmiş, artık usta birliğine gidiyorduk. Biri yirmi bir kişilik, biri yirmi üç kişilik iki otobüstük. Korumamız öğleye kadar vardı. Doğan Güreş o zaman komutanımızdı, öğleden sonra korumayı çekti. Akşam altıda PKK'nın eline geçtik. Bingöl'e on kilometre kadar kala rampadan inişe geçiyoruz. PKK kayaların arkasından çıktı. Otobüsçüye işaret etti, "yanaş" dedi. Bizi indirdiler. İlk anda onları köy korucusu sandık. Kimlik kontrolü yaptılar. İki kişi dışında görünüşte hepimiz sivildik. Otobüsümüz de sivildi, şoför de... Kimlikler askeri. Bizi alıp, köye götürdüler.

Önce hepimizi çalıların içine soktular. "Askere niye gidiyorsunuz" diyorlar. Biz de, "devletten kurtuluş yok, her Türk genci askerliğini yapmak mecburiyetinde," dedik. "Bize katılın" diyorlar. "Düşünmüyoruz" dedik. "Bizim suçumuz yok, sizin sorununuz bizimle değil," dedik. Köyde kadın çoluk çocuk hepsi bizi görüyor, bize gülüyordu. Beş yaşındaki çocuk peynir ekmek getirdi. Suyu içtik de, ekmeği yemedik. Korkudan kimsenin bir şey yiyecek hali yok. Aç da değildik, dinlenme tesisinde beşte yemiştik. Ayrıca çantamızda yiyecek vardı. Kırk elli kişi kadar oldular. Sonra bizi dağa çıkardılar. Dağda paralarımızı, her şeyimizi, üzerimizde ne varsa hepsini aldılar. Çantalar bir kenara kondu. Sonra başka bir köye götürdüler. Oradan gene dağa götürüldük. Köylerin isimlerini bilmiyorum. Telsizle birileriyle görüşme yaptılar. Dediklerine göre, hapisteki arkadaşları bırakılırsa, onlar da bizi bırakacaklardı. Herhalde başbakanla görüştüler. O zaman, herhalde başbakan Erdal İnönü'ydü. Onlar hapistekileri bırakmayı kabul etmeyince bizi dağa çıkarttılar. Bizi tek sıra dizdiler, sonra da taramaya başladılar. Kendimi yere attım, hiç kurşun almadım. İçlerinden biri, "yaralı kalmasın" dedi.

İkinci taramada yedi kurşun isabet etti bana. Akşam altıda PKK'nın eline geçtik. Sabaha karşı üçte kurşuna dizildik. Yani, o saate kadar konuştular, dağları gezdirdiler. Kurtulacağımızı hiç ummuyordum. Hiç ölümden korkmadım. Öldürmedik, ölmedik. Arkadaşlarım öldü. Bizi araba konvoyu gibi, tek sıra yürütüyorlardı. Birbirimizle konuşmamız yasaktı. Yardım geç geldiği için çoğu arkadaşımız can çekişerek sabaha karşı öldü. Benim üzerimde Ahmet adında bir arkadaş vardı, ölü, vurulunca üzerime düşmüştü. Yara almayan arkadaşlardan birine, "Ahmet'i üzerimden al" dedim. Almadı. "Biz, haber etmeye gidelim" dedi. Yaralanmayan arkadaşlar dağları aşıp en yakındaki karakola gitmişler. Karakol yeterli değilmiş, yardım gelmedi. Sabah altı buçuk yedi civarında haber vermişler. İki saat sonra helikopter geldi. Onlara katılmayı kabul eder gibi yapmak aklıma geldi. O zaman da kabul etmeyen arkadaşları önümüze dizecekler, elimize silah verecekler, "vurun" diyecekler. Kendi aklımızla öyle düşünüyoruz. Arkadaşına nasıl kurşun sıkacaksın ki? Böyle de ölüm, öyle de... İnsanca ölmek başka, öbür türlü, affedersin, hayvanca.

Diyarbakır'da gözlerimi açtığımda her şey bitmişti. Babam gazetelerde öldüğümü okumuş, Diyarbakır'a cenazemi almaya geliyorlarmış. Benim askerden önce çalıştığım yerdeki patron izimi bulmuş, babamgile haber ediyor. O sıra yoğun bakımdayım. Babamlara, "gelmeyin" dedim. Yürüyemediğimi bilmiyordum. Omuzdaki yarayı, bir de parmağımı görüyordum. "Durumum hafif," dedim. Cuma abim geldi, beraber uçakla Gülhane'ye geçtik. GATA'da yedi ay kaldım. Sonra hava değişimi için Denizli'ye geldim. Tekrar bir ay GATA, ardından Denizli, sonra tekrar dört ay Gülhane... Sonra Denizli'de askeri hastanede de kaldım. Tekrar Gülhane'ye gittim. Şimdi senede bir Gülhane'ye gidiyorum. Denizli'deki askeri hastanede bir asker gördüm. Askeri beni vuran PKK'ya benzettim. Askerin memleketini öğrendik. Bingöllü çıktı. Kesindi. Kuşkulandığımı söyleyerek Jandarmaya ihbar ediyorum. Ben teşhis edince, asker tutuklandı. Beni tugayda yemekhaneye koydular, perde arkasından teşhis ettim. Ama sonra gazeteler teşhis ettiğimi yazdı. Oysa gizli tutulması lazımdı. Nasılsa, gazeteciler bunu savcıdan aldılar. Adam psikiyatri tedavisi görüyordu. Olay olduğunda, on altı-on yedi yaşındaydı. Üzerinden dört yıl geçmiş, yani tam denk geliyor.

Askere severek gittim, ağlamadım. "Askere gidiyorum" diye millet ağlıyordu ama ben güle oynaya gidiyordum. Denizli'de terminalde eğlence yaptık, videoya çektik. Doğu'yu istiyordum, merak ediyordum. Askerlik on beş aya düşmüştü. Bir ay izin kullanmayacaktım, bir ay da

erken terhis, yani on ayda dönecektim. Herkes acemi eğitiminden şikâyetçidir de ben memnundum. Komutanlarımız, "Doğu'ya gideceksiniz, eğitimleri iyi görün" diyordu. Gece on ikiye kadar eğitim, Cuma sabah yedide çıkıp, ertesi sabah yedide alaya dönüyorduk. Hiç yorgunluk yok, bir saat filan dinleniyorduk gece. Beş günlükken G3 verdiler. Silahı söküp takmasını, ateş etmesini bir haftada öğrendik. Bazıları PKK oluyordu, biz de asker olarak üzerlerine manevra fişeğiyle ateş ediyorduk. Askere gitmeden televizyondan haberleri izliyordum. Amacım PKK'yı... Çünkü bazı askerler yakalıyorlar, ama başlarındaki rütbeliyi dinledikleri için vurmuyordu. Ben dinlemeyecek, öldürecektim. Ben onu öldürmesem, fırsatını bulsa, o beni öldürecekti. Yakaladıktan sonra teslim alıp, bilgi aldıktan sonra öldürürdüm. Hapishaneye girse, üç yıl beş yıl sonra çıkacak, yine yapacak aynı şeyi. Kürtler PKK'yla birleşip devleti kuracaklar. Doğu halkının yüzde ellisi yardım ediyor PKK'ya, köylü zaten PKK. Acemide benim gibi bir Roman arkadaş daha vardı. Herkese eşit davranılıyordu. Kürtler halay çekiyorlardı. Nöbetçi amiri Kürtlere eylem yapıyorlar diye kızıyordu, o yüzden yasaklamıştı. Eylem, halay çekme, şarkı, türkü... Biz sadece çay içer, sohbet ederdik.

Bütün ameliyatlarım Diyarbakır'da oldu. GATA'da, beyin cerrahi, fizik tedavi bölümlerinde bulundum. Yatmaktan, yatak yarası açılmıştı, onun da ameliyatı oldu. Evde yatarken gene yara açılınca bir ameliyat daha oldum. Şimdi, havalı yatak yok da, ikide bir pozisyon dönüyorum, dönünce yara açılmıyor. Dirseklerim iyi çalışıyor, onlara abanıp sizi görebiliyorum. Kaşık tutamıyorum, sadece ekmek arası filan tutabiliyorum. Yedi kurşundan dördü bacaklara, bir enseye, bir bileklere... Bileğimdeki kurşunu ağzımla olay yerinde çıkardım, aldım attım. İkide bir artık ölücem diyordum. Ayılıp bayılıyordum. Helikopter geldi, taş fırlattı. Sekizinci yarayı da dizimden helikopterin fırlattığı taş açtı. "Askere gitmeyeceğim artık," dedim, "kurtulursam köye döneceğim." 1994'ten bu yana evdeyim, bu yatakta... Seyahat pahalı, devlet uçak parası vermiyor, nereye gitsem taksi. Bu tekerlekli sandalyeyi jandarma genel komutanı hediye etti, 94'te, iki milyarın üzerinde. Çoğu gazinin sandalyesi de yok, sadece jandarma dağıttı. Hayat çok pahalı, üç ayda yüz altmış milyon filan alıyorum, üç ayda altmış milyon da Mehmetçik Vakfı'ndan. Tedaviye Ankara'ya gitmek için sırf arabanın yakıtı gidiş dönüş en az otuz-kırk milyon... Toplum, öyle gaziydi, şehitti, fazla ilgili değil. Bir iş kurmaya kalksam devlet benden de aynı vergiyi alıyor. Boşa konuşuyorlar işte, milleti kandırmaya çalışıyorlar, oy toplamak için... Gerçi, şimdi devletimiz bize sağlık karnesi verdi, bir maaş veriyor. Bu kadar gazi var, Gülhane'de, bazen yatak bile yetmiyor. Devlet yine ye-

terli aslında. Yani, askere olsun, gaziye olsun gereken ilgiyi göstermiyorlar. Yani kahramanlık, gazilik, şehitlik bunlar laf ola beri gele. Devlet hastanesine gittim, ilacı ille bizim almamız lazım. İki saat ilacı aradık bulamadık. Orada kıvranıyorum, bağırıyorum... Doktor hastanedeki ilacı kullanmıyor. Vatana elimizi ayağımızı veriyoruz, şehit oluyoruz, o ilacı vermiyor. Gülhane doktorlarından çok memnunum. O zamanlarda bunalım içindeydik. Çok bağırıyorduk, çağırıyorduk, yine de bize dayanabiliyorlardı.

Uykularım fena değil. Kendim uyanabiliyorum. Sonra kardeşimi kaldırıyorum, pozisyonumu değiştirince sabahı buluyorum. Sabahları havalar iyi olduğu zaman yedide, yedi buçukta sandalyemle dışarı çıkıyorum. Dokuz-onda tekrar eve geliyorum. Sekiz yıldır bir kızla beraberim, hâlâ devam ediyor. Onu sevmeye on üç yaşımda başladım. Ailesi vermiyor. İşte, gazi olmamızın mükafatı bir de bu. Kaçsa nikâh yaparım, tekstilde çalışıyor, "ayrılalım" demiştim, ayrılmadı. "İyileşinceye kadar beklerim" diyor. Şimdi yirmi, yirmi bir yaşında. Ziyaretime gelemiyor. Bazen Denizli'de görüşüyoruz. Gördüklerinde ailesine ihbar ediyorlar. Yani sakatım diye, oysa bir şey etkilemedi. Kendiliğinden böyle kalkıyor ayak, kasılıyor. Kardeşim beni bırakıp bir yere gidemiyor, çalışamıyor. Yani maaşım beş kişiye aslında. Gazi olmamızın mükâfatı bu. Devlet ambulans bile vermiyor. "Madalya vereceğiz" dediler, onu da vermediler, umudu kestik.

İçimizde PKK olduktan sonra bunlar bitmez. Bitmeyince de bizim gibi gaziler, şehitler, nice analar, nice çoluk çocuk, kadınlar öksüz kalır, yetim kalır, dul kalır... Mesut Yılmaz'a göre bu iş bitti. Ama vekillerden yardım gördükçe bitmez. O erzak nasıl gidiyor oraya, o silah nasıl gidiyor?

Arkadaşlarımla telefonlaşıyorum. Bu yaz birkaç gazi bir arkadaşın Didim'deki evine tatile gitmeyi düşünüyoruz. Denizin sıcağı yarıyor. Arabanın iç lastiği ile açılabiliyorum, kayık gibi gidiyorum. Bazen, "nerede oldun" diye soruyorlar işte, "askerde oldum" diyorum . "Yazık" diyorlar. (Mayıs 1998, Denizli, Karakova köyü)

1973, Denizli doğumlu, ilkokulu bitirdi. Dördü kız, dördü oğlan sekiz kardeşin beş numarası, küçük erkek kardeşi askere gitmeme hakkını kullandı, ona bakıyor. Babası gibi tarım işçisiydi. 1993 Şubat ayında acemi eğitimi için Hatay'a gitti, jandarma olacaktı, 1993 Mayısı'nda usta birliğine giderken Bingöl yolunda "33 asker" olayında yaralandı. Yürüyemiyor, elleriyle zorla çay bardağını tutabiliyor. Okuyabilseydi, doktor olmak istiyordu.

EN AZINDAN KENDİMİ KURTARDIM GİBİ BİR ŞEY

Çiller askerliği uzatınca, 28 Temmuz teskere günü olacağına, Mustafa'nın ölüm günü, bizim çatışma günümüz oldu. Yani normalde biz o gün uçaktaydık, Ankara'ya dönüyorduk.

Belki yüz belki yüz elli fotoğrafım var hiçbirine bakamıyorum, bakınca aşırı derecede sinirleniyorum, anlatmak da pek hoşuma gitmiyor. Şemdinli, Yüksekova, Hakkari falan istiyordum. Van çıkınca üzülmüştüm. O hayatı görmek, yaşamak istiyordum. Tabur seyyar olunca, "fena değil" dedik.

Beş arabaydık, arkadan sivil bir kamyon geliyordu. Öndeki iki araba virajı aldı döndü, arkada üç araba kaldık. Aşağı doğru dere akıyor yanımızda. Bizden tarafta bir tümsek olduğundan fazla ateş gelmiyordu. O yüzden bizim araba kurtuldu, sadece iki şehit, yedi yaralı. Önümüzdeki arabada 16 şehit, iki kişi de hiç yara almadan kurtuldu. O anda, Başkale civarındaki Mor dağlar operasyonundan bölüğümüze dönme yolundayız. Bölükte hazırlanıp Mezi kampına tekrar düzenlenecek operasyona gideceğimiz için moral bozukluğu vardı, biri bitti, bir daha gibi. Hazırlıksız da olduğumuz için, çok kötü yakaladılar. Çiller askerliği uzatınca, 28 Temmuz teskere günü olacağına, Mustafa'nın ölüm, bizim çatışma günümüz oldu. Normalde, o gün uçaktaydık, Ankara'ya dönüyorduk.

Askere öyle şamatayla gitmedim. Eğridir'e beni dayım bırakmıştı. Ağladık falan... Çabuk gitmek için yaşımı büyütmeyi bile düşünmüştüm. Hem hayatımı düzene koymak hem de askerleri çok sevdiğim için gitmek istiyordum. Televizyonda izlediklerim ve gazeteler sayesinde Doğu'ya gitme hevesi vardı. Zengin çocuğu değilim, oradakiler de fakir oldukları için kendimi o sınıfa koyabiliyordum, "onların yanında olmalıyım" diyordum. Komando olmayabilirdim, olmak için kendimi zorladım.

Yemeğinden tutun, tuvaletin ve koğuşların temizliğine kadar her şey Eğridir'de iyiydi. Askere iyi bakılıyordu. Eğitim ağır gelmişti, ama usta birliğinde gene de zorlandık. Tanksavardım. Gitmeden bir tek av

tüfeği almıştım elime. Yat komando, kalk komando! Bu duyguyu aşılamaya çalışarak Doğu'ya hazırlıyorlar. Ona rağmen içimizde ürperme yoktu, yok denecek kadar azdı daha doğrusu. Eğitimin amacı korkuyu yendirebilmek. Genelde güç eğitimi.

Van'ı daha önce görmemiştim. Acemideki eğitimin tekrarını, oryantasyon yaptıktan hemen 15-20 gün sonra ihtiyaç olduğu için daha hazır olmadan bizi araziye verdiler. Seyyar olduğumuz için gruplara (PKK) göre hareket ediyoruz. İlk Şemdinli civarına gitmiştik. İlk operasyonda üsteğmenimiz yaralanmıştı. Başımın üstünden geçen mermi sesiyle ilk o zaman tanışmıştım.

Üç sıcak temas, yani birbirimize el bombası atacak kadar yakın, toplam 12 çatışmam var. İlk sıcak temas Mustafa şehit olduğunda. O zaman usta asker olduğumuz için hemen kamyonlardan atlayıp dağın yamacına doğru siper alıp yapışmaya başladık. Acemileri kamyonun arkasına gönderdik, çatışmaya katmadık. Birinin ateşin geldiği taşın arkasına bomba atması gerekiyor, onu öldürmezsek hepimizi öldürecek. Tekirdağlı çavuşla ikimiz gittik. Bana, "arkandaki taşın arkasında, dikkat et" diyorlar. Biz devamlı o taşa doğru atmaya başladık. Tekrar el bombası için aşağıya indiğimde, "yanlış yere atıyorsun" dediler. "Taşın orda PKK'lı olmasının imkânı var mı?" dedim, döndüğümde şarjör buldum, varmış, kaçırmışız. Atabilseydik ölecekti. O da bizi vurabilirdi, vurmamış... Şarjörden sonra, akli denge yitirme gibi bir olay oldu bende. Mustafa'yı da bulamadıktan sonra, neredeyse kafayı üşüttüm. Hatta binbaşı yanıma geldi. "Kendine biraz çeki düzen ver, sen çavuşsun, ustasın, örnek olacaksın" deyince, rütbeleri yırtıp "bundan sonra, normal erim" dedim. Askerlik bitene kadar da rütbe takmadım. Rütbe sökmenin cezası var ama verilemiyordu, daha feci olacağından korkuyorlardı. Beni hava değişimine gönderdiler, normalde yasak. "Ölen arkadaşımın ailesini görmek için," dedim, "on gün bile olsa izin verin, yoksa çok daha kötü olacağım." Üsteğmen geri dönmeyeceğimi sanıyormuş. Döndüğümde, "gelmeseydin bile bir şey yapmayacaktım," dedi. Bitirmişim gibi gösterecekmiş. İzinde sadece evde oturdum. Dönüşte uçağa binerken anneme, "bekleme geri dönmeyeceğim, hakkını helal et" dedim. Mustafa'nın annesinin bir sözü vardı, geldiğimde en çok kahreden o olmuştu: "Oğlumu niye getirmedin?" Ölmeye gittim aslında. Bomba atılacak, mevzi kurulacak! Hemen, "ben yapayım" diyordum. Yani, ilk gittiğimde değil, ikincide şehit olmak için gittim. Bir taşın arkasından, "şehit olacağım, vurun beni" diyemiyorsunuz, ama bütün imkânlarımı

seferber ettim. Mesela, herkesin yorgun düştüğü anda helikoptere dört yaralı taşıdım, o sırada akıl almaz derecede mermi yağıyordu. Mermi, sıyırıyor, aklıma annem geliyor, "dualarını tekrar ediyor galiba, mermiler değmiyor" diye düşünüyordum.

Normalde çatışmaya gireceğimiz zaman belli olmadığı için gece yatarken dahi operasyonda gerekli mermi, tulum her şey sırt çantasında, botlarımız yanımızda... "Operasyon var" dendiğinde hazırlanmak üç beş dakika sürüyor. 15 kilo ile 40 kilo arasında ağırlık taşıdığımı biliyorum. Normalde 25 kilo. Şimdi boş da götürseniz gidemem. Mustafaların olayı ders niteliğinde olduğu için her görevde hazırlıklıydık. Kamyonla gidiliyorsa yüz metre aralıklarla gidiyorduk. Yani, üç değil de en fazla bir kamyon pusu yiyebilir. O çatışmada biraz dağınıktık, her şey bir tarafta... O çatışmadan sonra iki şehit, dört yaralı verdik ama aldığımız çok daha fazlaydı. Kimseyi öldürdüm mü? Biz Mustafa'yla aşırı derecede samimiydik... İzinden dönünce, "komutanım," dedim, "bana öç alma niteliğinde bir şey yapabilir misiniz?" Ondan sonra ilk yakaladığımız kişiyi, fazla bir bilgi vermediği için, artı 18 şehidin stresi olduğu için, seçilen üç dört kişi birlikte kurşuna dizdik. İnsan rahatlamıyor. Pişman dahi oldum. "Kelime-i şahadet getirirse, mermi atmayacağım" demiştim. Herkes mermi atmaya başladığı zaman ben de attım. Çok yakındı, dört beş metre, kelime-i şahadet getirseydi, duyardım. Televizyonun çekmesi için ölüleri bir araya taşırız. Zaten yirmi tane ölü vardı, yirmi birinci ölü yere yığıldı. Onu da yirmi birinci ölü yapmış olduk.

Şimdi, kendimi askerden önceki halim gibi buluyorum. Kendimi toparlamak için çok uğraştım. Bir teğmenimiz vardı, beni çok teselli etmişti. "Olmasan dahi neşeli gözükmeye çalış" derdi. Döndüğümde içe kapanık bir haldeyim. Bitkisel hayat gibi her şey... Normalde arkadaşlarımla da hiç konuşmadım. Mustafa'nın çatışması bitip bölüğe geri döndüğümüzde Mustafa'nın yatağına sarılıp hüngür hüngür ağlamaya başlamıştım. Arkadaşlarım beni yataktan zorla çekmişlerdi. Artık hiçbir şey umurumda değil. Teğmene, "izin verin, bu gece Yüksekova'yı tarayayım" dedim. "Olur mu" dedi üsteğmen, "masum insanları mı öldürmek istiyorsun?" Ben de, "bunlar masum değil mi? Onlardan da masum ölsün, bizden de masum ölsün" dedim. "Anne evladını 20 yaşında bir kurşuna hedef olsun diye dünyaya getirmiyor" dedim. "Onun da evlattan beklentileri var, biz kurbanlık koyun değiliz" dedim. Annemin dul bir kadın olarak evde beni beklediğini söyledim. Kim için şehit olayım ben burada? Devlet için değil aslında, çok fazla konuşmak istemiyorum.

Askerlik yapıyorsam, tamam annem babam için, kardeşlerim için, Müslümanlar için, biraz dinime bağlı bir insanım. Ben kendim için askerlik yapıyorsam herkes kendisi için yapsın. Bize dağa çık denildiğinde, "çıkmayız, hep beraber boykot ediyoruz" diyemiyoruz. Emir doğrultusunda nereye görev olursa bilmeden gidiyoruz. Her göreve muhakkak çatışma çıkar diye hazırlanıp gidiyoruz. Çatışma olmadan döndüğümüz de oluyor, binlerce mermi atıp döndüğümüz de. Ben askerdeyken, "PKK köşeye sıkıştı, tamam artık bitti" açıklamaları yapılıyordu, şimdi de yapılıyor. Beş sene sonra da yapılacak, on sene sonra da. Aslında Abdullah Öcalan bir araç, olmasa bir başka kişi muhakkak olacak. Benim hiç Kürt arkadaşım olmadı. Mahallemizdeki Kürt bakkaldan alışveriş yapmazdım. Kürde karşı bir gıcıklığım yok, ama samimi olmak da istemiyorum. Biz onları dışladığımız için onlar da kendilerini dışlanmış hissediyorlar. Aslında kültür olarak farklı oldukları, bize uymadıkları için dışlıyoruz. Güneydoğu halkı, PKK'yı istiyor mu, istemiyor mu bilmiyorum. PKK'ya yardım eden çok köy gördüm, nefret eden de. Mustafa'nın şehit olduğu yerdeki köy PKK'ya yardım ettiği için komple boşaltıldı. O an çok kötü bir durumda olduğum için beni katmadılar. Bana devamlı sakinleştirici iğne ve de hap veriyorlardı.

Yakaladığımız bir PKK'lı üst düzey bir komutandı. "Ne zaman PKK olarak askerle vuruşmaya başladık, devlet yardım göndermeye başladı" diyor. "Elektriği, suyu, barajı." "Şu an PKK'yı durduralım," diyor, "devlet bize yardımını keser. O yüzden, savaşmak zorundayız." Buna katılmıyorum ama, adam söyleyince düşündük, hakikaten daha önceden orda herhangi bir şey yoktu. Ne zaman savaş oldu, Doğu'ya elektrik gitmeye başladı. Gene de bunu PKK ile bağlantılı bulmuyorum. Doğu bu kadar dışlanmamış olsaydı, sanayi olsun, bir gelişmişlik imkânı verilseydi zaten orada PKK olmazdı. Onlar, "batıya göçmek istemiyoruz" diyorlar. Yüksekova'nın bir ovası var, ürün ekilmedikten sonra hiçbir işe yaramıyor. Çukurova Üniversiteli bir PKK'lı yakalamıştık. Çok kültürlüydü, Kürt aksanı dahi yoktu. Konuşmalarıyla bizim şeyleri altedebilecek şeydeydi, o derecede konuşabiliyordu, yani kendini haklı çıkarabilecek şekilde. "Ne yapıyorsunuz, yanınızda kadın var mı, yemek nereden buluyorsunuz" diye soruyorduk. Mustafa öldürülmeden önce konuşurken pek bir şey hissetmezdim. Sonra, yakaladığımız PKK'lının başında nöbet tutmak istedim, yazmadılar. Yazsalardı, belki de sabaha sağ çıkmayacaktı. Bilerek yazmadılar. Bana kalsa, bizim hep askerde dediğimiz, Malatya'dan Sivas'tan ötesini komple... Yani ver kurtul... Böyle uğraşmaktansa... İstedikleri vatansa, bıraksınlar bizim vatanımızı, biz de rahatça yaşayalım. Arkadaşlarla bunları konuşurduk, "ya sev,

ya terk et" çözümü var. Madem ülkeyi bölmeye çalışıyorsun, terk et, kendine başka yerde memleket ara. Hepimizin geldiği nokta şuydu: Biz burada olmayalım, bu çatışmalar bitsin. Bunları komutanlarla kesinlikle konuşmazdık.

Altı aylık yaz döneminde devamlı arazide, çadırlarda kalıyorduk. Çadırlara kar düşmeden bölüğe geri dönülmez. Van'a dönünce rahat ediyoruz. Yat kalk spor işte... Akşam da televizyon seyredip varsa nöbet, biz çavuş olduğumuz için devriye çıkıyorsun. Çığ altında 12 şehit verilmişti, onları taşımıştık. Evet, çok şehit taşıdım, halime şükrediyorum. Bende bel fıtığı teşhisi var, bunu askerde buldum. Zorlamazsam belimi herhangi bir şey olmuyor, şimdi ilaç kullanıp, idare ediyorum. Ameliyatı son çare olarak düşünüyorum. Ölü taşımak çok zor! O yorgunluğun üzerine bir de onları taşımak insanı bayağı kahrediyor.

En çok öfkelendiğim an... Şehitlerin listesi gelmiş, bana gösterilmiyor. Durumumdan haberi olmayan birinin yanına gittim kâğıt ondaydı, "Mustafa var mı" dedim. Baktı, "var" dedi. O anda yere yatıp çığlıklarla bağırmaya başladım. Beni üç tane asker tutmaya çalışıyor tutamıyor. Rütbeli biri geldi, "oğlum senin adın neydi" diyor. Adamın üstüne masayı fırlattım, kaçtı gitti. İlk kez o kadar çok siniri yaşıyordum. Ben, "Allah için şehit olunur" diyorum. Türkiye'nin bütünlüğü için savaşıp ölenleri de şehit sayabilirim. Ölenin PKK'lı mı, yahut da bizden biri mi olduğunu bilebiliyorsunuz. PKK'lı ölünce acayip bir karalık, tuhaf bir morluk oluyor, şehit bembeyaz, bizden ölen kişinin eti bembeyaz. Yüz tane koysanız, arada bir şehit olsa ayırt edilebiliyor.

Bingöllü biri yakalandı. Bingöllü askere, "Kürtçe biliyorsun, şunun söylediklerini tarif et" dediler. Başına toplandık. Teğmen sordurtuyor: "Nerelerde ne yapıyorsunuz, başka yerde grup var mı?" Adam da cevap vermek istemiyor. Teğmen, "bunun icabına bak" dedi. Asker olan Bingöllü PKK'lıyı dövmeye başladı, resmen kemik sesleri geliyordu. Ayırmak zorunda kaldık, çünkü öldürecek... Askere başladığımızda Kürt askerler acaba PKK'lı mı diye bir korku olmuştu, sonra ister PKK'lı olsun isterse olmasın fark etmiyor. Onu düşünecek an olmuyor. Pek Kürt de yoktu. Zaten Sünniler daha çok Sünnilerle, Aleviler daha çok Alevilerle arkadaşlıklar ediyor. Sağcı solcu kavgaları bile oluyordu. İçimizde komünistler de vardı, biz de sağ görüşlü olarak ağız dalaşı yapıyorduk. Radyodan, kendi çatışmalarımızı kendi operasyonumuzu dinliyorduk. Hatta operasyonu yaparken dinliyorduk. Fakat çok yanlış bilgiler verili-

yordu. Mesela biz alan düzlüğü operasyonuna gitmiştik. En fazla 15-20 tane ölü ele geçirmişizdir, TV'den 90 tane duyulmuştu.

Askerliği bitirdiğimin ikinci gününde kendi kendime düşündüm. Ne yaptın? Çatıştın, devleti, milleti kurtardın geldin. Aslında kurtaramadım. Kurtardığımız devlet ya da millet değil. Anlatmak istemiyorum. Evet, en azından kendimi kurtardım gibi bir şey. Şimdi, çok aşırı derecede sinirlendiğim oluyor. Askerden önce yoktu. Üstüme gelinince gene kötü olabiliyorum. Bir titreme olayı oluyor. Kimin oğlu oraya askerliğe gidiyorsa ilgileniyor. Toplumda, en fazla, "vah vah, şurada bir şehit olmuş", hepsi bu. Bizim o çatışmada bir arkadaşımızın mermi şu yanağından girip buradan çıkıyor. Alt dişleri komple yok. Askerliğinin bitmesine 20 gün vardı. GATA'da 20 gün yatırdıktan sonra, "askerliğin bitti" deyip çıkarıyorlar. Daha sonra, "böyle böyle yaptılar" gibisinden mektup yazdı. Para toplayıp çocuğa gönderdik. Çok fakir bir çocuktu. Kimse sahip çıkmıyor, biz neyiz? Kobay mı, kurbanlık koyun mu? Bilemiyorum. Bu "Anadolu'dan Görünüm" programı için herkesin eline bir kâğıt veriliyordu, ya da astsubay o kâğıdı okuyordu. Bu kelimeler dışında kesinlikle bir kelime söylemek yasak. Televizyona çıkanlar, "kökünü kurutacağız, annem babam beni merak etmesin" der. "Konuşmak istemiyorum" demek yok, sıralanıyorsunuz, birini seçiyor, "şuradan, şu kişiyim, PKK'yı mutlaka bitireceğiz, annem babam merak etmesin, rahatımız iyi" deniyor. "Apocu" gibi kullanılması yasak kelimeler de var. Televizyonda, general yanına gitmiş çocuğun, "ne istiyorsun asker" diyor. Evlilik kredisi, bilmem ne... "Bana sağlığımı geri verin" diyemeyeceğine göre... Ama bu kadar çocuğu çatışmaya katıyorsan, şehit ediyorsan, bakamayacaksan hiç katma. Sandalye de verilmeli, tedavi de yapılmalı. Kimse, "bana milyarlar verilecek " diye gitmiyor. Amaçları vatan için savaşmak, vatanın birliğini korumak için silah altına girmek.

Hemen hemen hiç onurlandığım bir olay yok desem olur. İnsan olarak vazifemizi yaptıktan sonra ölümden korkmak saçmalık olacak zaten korksanız da. Savaştıklarımızın arasında PKK, doğa, komutanlar var. Çok disiplinli olduğu için onlara karşı da bir isyan... Tabii, bütün komutanlar birbirine benzemiyor. Mustafa şehit olana kadar, "askerlik bitsin de gideyim" diye düşünmedim. Mustafa'dan sonra, günlerim hiç geçmemeye başladı. Yedi gün kar yağdı, gelemedim. O yedi gün dahi yedi bin gün gibi insanı geriyor. Askere nişanlı gittim, dönünce ayrıldık. Kafa yapısı uymadığı için diyelim kısaca. Yaşadıklarımın da çok etkisi vardı, nişanlımla paylaşamadım. Benim sefer görev emrim İstan-

bul Hasdal olarak çıktı, şimdi orayı merak etmeye başladım. Batıda askerlik nasıl acaba? Yani askerlik yapmak istemiyorum, diyemiyorum. Gerekirse. İstanbul Hasdal'da yapmak isterdim. Gerçi belimden rahatsızlığım olmasa, Doğu'yu da isterim, fark etmez...

1973 doğumlu, meslek lisesi mezunu... Nisan 1993 - Kasım 1995 arasını acemi eğitimi için Eğridir Dağ Komando okulunda, sonrası için Van-Yüksekova'da geçirdi. Babası hayatta değil, annesinin tek oğlu. Tornacılık yapıyor, Fatih Altaylı ve Emin Çölaşan'ı beğeniyor.

BİR TARAFTA ÇOK GÜZEL SAYGI SEVGİ, BİR TARAFTA DA ACIMASIZLIK

Bölgeyi Nazımiye'nin Jandarması yaktı. Raporu, "çatışmadan kaçan teröristler yaktı" diye imzalamak zorunda kaldım. Kamer Genç, Asayiş Bölge Komutanı Hasan Kundakçı paşaya "ne oldu" diye soruyor. Paşa, "çatışmadan kaçan teröristler bölgeyi yaktı" diyor. Sen gidiyorsun tek bir kişiye soruyorsun.

Gitmek zorundasın, kişisel bir çaresi yok. Yedek subay olarak da vatanın 53 çocuğu emrimde. Üniformalıyım, askerimi koruyacağım. Herkes kendisini kurtaracak. Karşı taraf ateş açmazsa sen açmazsın, ama açılan ateşe cevap vermezsen ölüyorsun. Dağdakilerin çoğunluğunun ne yaptığını bilmediğini sanıyorum. Biz ateşleri tanıyoruz. Uzaktan, zarar vermemek şartıyla, taciz atışı yapıyorsa, askeri vurmak değil, gösteriş yapıp kaçıyorsa TİKKO, ölüm pahasına sızıp, içine girip askeri vuruyorsa PKK. Bir çocuk ormanın içerisinde çıktı geliyor, sabaha karşı. Yakaladık. Cebinde TİKKO broşürü. Tabur komutanı, kurmay nereden geldiğini soruyor. "Yukarıdaki arkadaşlara ekmek almaya gidiyorum" diyor. Necisin? Çocuk, "ben TİKKO'cuyum" diyor. Ne yapar TİKKO? Çocuk, "işçilerin, memurun hakkını arayacak, başka bilmiyorum" diyor. Üstü başı biraz kötü. Ona askeri elbise giydirdik, meyve suyu, Dardanel ton verdik. Çocuk bizimle geldi. En son bir köye bıraktık onu. Normalde bırakılmıyor tabii. Çocuk bir şey bilmiyor. Köyden geçerken, "şuradan ekmek getir" diyorlar. Tabii ki daha değişik durumlar da var. Sürekli dağda olduğumuz için halkla pek az diyaloğumuz oldu. O taraftaki olaylar, bir kartopunun yuvarlanıp dereye kadar büyük bir kütle halini almasıdır. Yani halkla askerin birbirinden kopması... Geçende televizyonda gördüm, çok saçma buldum. Asker Diyarbakır'da sağlık taraması yapıyor. Isınmayı sağlamak için yapıyorsun bunu ama diğer tarafta açık veriyorsun. Oraya sağlık hizmeti götüremiyorsun, halk askeri sevsin diye onunla duygu sömürüsü yapıyorsun, yanlış bir şey.

Dağdan helikopterle indik Tunceli'ye, izine geleceğiz. Tunceli Ziraat Bankası'ndan maaş alacağım. Sivil giyindik. Dağda sürekli engebeli arazide yürüyorsun, şehre indin mi polis dağdan indiğini anlıyor. İnsan

tedirgin yürüyor. Biri karnımdan, pat tuttu. O zaman beş ay uzadı askerlik, teğmenim. "Kimliğini göster" dedi. "Kimsin sen" dedim. "Baş komiserim," dedi. Ben de, teğmen... Özür diliyor. "Bak," dedim, "şehirde böyle yapıyorsunuz, dağda biz onlarla uğraşıyoruz. Ben vatandaş olsaydım, kimsin diye böyle sorsaydın, beni bir daha bulamazdın."

Ovacık'ın yandığı dönemler, ordaydım. Asker gece gündüz yürümekten tedirgin, ayağı pişmiş, botu yırtılmış. Zaman zaman helikopter bölgeye gelemiyor, zaman zaman açlık korkusu. Tabiri yanlış olmasın ama biraz hayvanlaşıyor insan. Subay, asker olsun böyle, asker daha müsait tabii. Çatal ağaçların aralarından, çalı çırpı çayır, geçiyorsun, asker çıkarır kibriti yakar. 800 kişi olarak hareket ediyorduk. En küçük birim 13 kişiydi. 13 kişinin başında biri var ama her zaman el altında tutamazsın askeri. 20 yaşında adam bunalıyor. Bit, pire üzerinde, yıkanmak yok günlerce, aylarca, bir de yörenin şey yapısı, kibriti yakıp sigarasını yere atıyor. Bu tür yangınlar oldu. Kasıtlı şahsen görmedim, kasıtlı bir rütbeli yaktı, ama iki tane terörist oradaydı. Yatağı var, her şeyi orada, ihbarı alınmış, biz bölgeye gittiğimizde onlar kaçtı. Tekrar oraya gelip barınacaktı. Nazımiye'nin Jandarması bölgeyi yaktı. Bizzat kendim gittim, "çatışmadan kaçan teröristler yaktı" diye rapor tuttum, onu imzalamak zorunda kaldım. Ovacık yanıyor bilmem ne. Kamer Genç geliyor, Asayiş Bölge Komutanı Hasan Kundakçı paşaya "ne oldu" diye soruyor. Paşa, "çatışmadan kaçan teröristler bölgeyi yaktı" diyor. Dırt helikopter gidiyor. Hepsi bu kadar. Akşam BBC radyosundan haberleri dinliyoruz: "Kamer Genç bölgede incelemelerde bulundu." Yalan yani. Devletin imkânlarıyla Malatya'ya indin. O kadar askeri senin korunmanı alsınlar diye rahatsız ettin. Helikopter tahsis ediliyor. Tek bir kişiye soruyorsun.

20 yaşındaki çocuğun eline MG3 diye bir silahı veriyorsun, şeritler şu kadar, gece görüş dürbünleri var. 20 saniyeden fazla gözünde tuttun mu değişik şeyler görüyorsun. Asker takıyor gözüne, uzun tutuyor tabii. Ateş böceği bu sefer insan gibi görünüyor, panik yapıyorlar. Çalıştırıyor MG3'ü, havancı havan çıkarıyor, geri tepmesiz topçu topu çalıştırıyor, gördükleri insan değil, ateşböceği. Giden bir servet o anda, bu da ekonomik boyutu. Gece on birde Nazımiye Düzgünbaba'da en zirveye çıktık. Bölük komutanı olarak görevlendirildim. 53 kişiyi dizdim. Çocuklar kahvaltı yapmaya başladılar. Beş dakika geçmedi, ateş gelmeye başladı, silahların sesini tanıyoruz, keleş. İki buçuk saat orada çatışmada kaldık. Bunlar çukur kazmışlar, belli aralıklarla. Nöbetleşe her mev-

zide iki kişi uyur, biri nöbet tutar. Sabaha karşı bunların hepsi uyumuş. Aralarından geçip içlerinde bir halka da biz yapmışız. Ben geriye doğru çekildim. Gerisi uçurum, ateş gelemez. Tepeden bizimkiler görüyor bizi ama yardım edemiyorlar. Bizimkiler, telsizde, "içinize girdiler, buradan destek verirsek sizi de vururuz. Kendi imkânlarınızla kurtulun" diyor. Sonradan anlıyoruz, teröristler de kuşatıldılar diye bizden korkuyorlar. Teröristler üsttekileri görüyorlar ama bizim tam yerimizi tespit edemiyorlar. Bu sefer ne yapıyorlar? Bir grup ateş ediyor, bir grup kaçıyor. En son bir tane bıraktılar orada, o ateş ediyor. O ateş de kesildi, ben kalktım. Oradan rütbeli telsizle, "bulunduğun bölgeyi ara" diyor. Ben de, "gel sen ara, ben gidiyorum" dedim. İki buçuk saat çatışmanın altında, bir de arama yapacağım. Az ilerde bir ceset, yolun üzerinde. Bizim Adanalı bir asker, "komutanım mekaplarını alabilir miyim" dedi aldı ve çok da sevindi. O atmosfere girdin mi, ister istemez değişiyorsun. Tabii insansın, karşı tarafa da acıyorsun, kendi askerine de acıyorsun. Yine Ovacık tarafında bir asker çatışmada öldü. Orada çocuk battaniyeye sarılmış, ağaçlar geçirdiler battaniyeye, omuzda gidiyor. Bir bölük öbürüne teslim ediyor. Mağarada bisküvi üzüm kurusu, saz, fener öyle bir şeyler, kavurma teneke bulmuştuk. Helikopter gelmiyor. Erzak yok. Üzüm kurusunu, bisküviyi görünce, cenazeyi yere attılar. Herkes cenazeyi çiğniyor. Bağırdım orada, hiç unutmam, sisli bir hava, yağmur yağıyor. Bağırdım: "Orada arkadaşınız öldü belki bir saat sonra biz de böyle olacağız iki tane bisküvi için çiğniyorsunuz, terbiyesiz adamlar." O anda çok açlar... Psikolojik olarak tamamen değişiyorsun. Astsubay, "sırtımızda götüremeyiz, kovboy filmlerindeki gibi atın üstüne koyalım mı," diyor, "Onu alay komutanı karşılayacak, resmi tören yapılacak, bayrağa sarılacak, sen bunu kovboy filmi gibi atın üstüne koyup da..." dedim. Kabul etmedim. "15 kişiyle seni görevlendiriyorum, cenazeyi teslim ettiğini telsizle bana bildirip geri döneceksin" dedim. Bir tarafta çok güzel saygı sevgi, bir tarafta da acımasızlık, acıma duygusunun yok olduğu bir şey.

Yüz yüze hiç PKK ile karşılaşmadım. Tabii, yakalananlardan bize yol gösterenler vardı. Bunlar pişmanlık yasasından yararlananlar, silahı vermiyorsun ona. Onlar bizimle geliyor, nereden geçtiklerini, mayınları nasıl yerleştirdiklerini anlatıyor, gösteriyorlar. Hatta bize, "mayın nasıl ve nerelere yerleştirilir" diye ders bile veriyorlardı. Onun dışında, PKK ile ceset olarak karşılaştım. Çatışmalarda da neyse ki her zaman ölü olmaz. Bakıyorsun bir çatışma oluyor, tabii ki çoğunluk bizde olduğu için, ne kadar sürerse sürsün sonuçta çatışma bölgesini ele geçiriyorsun.

Orduda zayiat versen bile hâkimiyet sende. Ama terörist kendi adamını götürdüğü gibi askeri de alıp götürüyorsa, zor tabii. Askerin silahını alabilirse genellikle götürür. Benim gördüğüm kadarıyla çözüm çok köklü bir çözüm olmalı.(Temmuz 1998, Tonya)

1965, Tonya doğumlu, Temmuz 1993 ile Aralık 1994 arasında 17 ay Tunceli'de askerlik yaptı. Açık öğretim bitirdi.

1313, KOLUMA VURULAN NUMARA

Eskiden hemen âşık olurdum; geceleri bazen ağlardım, film falan izlerken etkilenebilirdim. Şimdi âşık olamıyorum. Cinselliğimi, her şeyi daha iyi yaşıyordum. Şimdi, yaşıyorum ama önceki gibi değil, daha hevesliydim. Ölü bir hayat yaşıyorum

Pislik, disiplin, küfür, dayak... Çok dayak yedim. Ben 70 kilo ile usta birliğine teslim oldum, 49 kilo ile döndüm, tam 21 kilo... Kendimi, ancak beş-altı ayda toparladım. Memleketimden 45 km uzakta askerlik yapıyordum. Bu da beni üzüyordu. Neden hepsi Doğulu? Devlet politikası Doğulular'ı birbirine vurdurtuyor. Savaştan önce, Doğulu Batı'ya, Batılı Doğu'yaydı, şimdi tersi. Bölükte 350 kişiyiz, ellisi bile Batı'dan değildi. Patnoslu yarım saat ötedeki Erciş'te askerlik yapıyor. 1313, koluma vurulan numara... Gece saat üçe kadar tıraş olmayı bekledim, kafam kan içinde kaldı, makine kesmiyordu. Adamın biri, şırıngayı hiç değiştirmeden çok kötü iğne yapıyordu. Öyle büyük şırıngalarla hayvanlara yapıldığını görmüştüm. İğne üç-beş kişide bir değiştiriliyordu. Evden kahvaltı yapıp çıkmıştım. Gece saat 3 olmuştu, daha hiçbir şey yememiştim. Birer ekmek getirdiler, paylaştık arkadaşlarla, sabah saat beşte yattık, altıda bizi tekrar kaldırdılar. 58 günlük eğitim, hapishanelerde tutsaklar gibi. Bütün gün selam ver, tüfek as, çıkar, düdükle otur, kalk, çay servisi... Acemide altı mermi kullandım, hepsi karavana. "İyi eğitim alın, ölebilirsiniz" diyorlardı, ama eğitim iyi değildi. "Çatışmada PKK'ya esir düştün mü, şehit oldun mu kulak kesiyorlar" gibi bir nevi hırslandırma yapıyorlardı.

En kötü piyade, hatta "bitli piyade" derler. Ağrı! Annem babam inanamadı, çok üzüldüler. Şehitleri gördüğümde çok üzülüyordum, az çok bildiğim için de, "niye böyle oluyor" diye bir düşüncem yoktu. Muş'a birliğe amcam bırakmıştı, el sallarken ağlamıştım. Usta birliğinde her şey kötüydü; temizlik yok, yemek yok, yataklarda tahta kurusu. İlk gittiğimde 5 kişi 2 ranzada yatıyorduk. İlk sabah kalktığımda bütün vücudum kaşınıyordu. İç çamaşırımı çıkardım, komple tahta kurusu. Bir hafta bütün vücudum alerji oldu. Tahta kurusuna da alıştım. Yemekleri kimse yemiyordu, parası olmayan bile. Çayla kuru ekmek yiyorduk. Bizi taburlara yerleştirdiler. G3 uçaksavar, el bombaları... Güzel eğitim

verildi de, dört dörtlük değil. 15 ay diye gittim, 18 ay oldu, bize "Çiller askerleri" deniyor.

Ben ilk gittiğimde iki ay hiç banyo yapamamıştım. Bulaşığa bakıyordum. On dakika kaynar su açık tutuluyor, önce üst devreler yapıyor, bize " banyo yapın" dediklerinde, suyun bittiğini biliyorlar. Hatta, bulaşık yıkamaktan parmaklarımın arası hep yağ olmuştu. Çok kötü kokuyordu. Bir gün üst devreden, kazan dairesinde çalışan bir arkadaşımı gördüm, çok sevindim, ağladım. Özel banyoları varmış. Bir saat rahat banyo yaptım, giysim de yok, orada kolaymış, yeni bir takım elbise de aldı bana.

Kıştı, köy aramasına gitmiştik, ilk operasyon... Evleri aradık. Sadece kimlik arıyoruz, bazı evlerde erkek kimliği çıkıyor, erkek yok. Üslerimize bildiriyoruz. Kadın, "eşim dağa gitti" diyemez ki... Tabii, ben askerim, öbür taraf düşman oluyor. Düşman olarak görmesem, gitmem icabında. Ben de katılırım. Çok üzülüyor, neden böyle oluyor diye düşünüyordum. O halka çok eziyet ediliyor. Tendürek dağında bir çatışmaya girmiştik. PKK bizi görmüş, çukura saklanmışlar. Biz gidiyoruz, görmüyoruz, en sondaki timin en sonu görmüş onları. Çembere aldık, 16 tane PKK'lı öldürüldü. 14 keleş, bir kanas çıktı. Cesetleri toplamıştık. Sabah kalktığımızda cesetlerin kulaklarını kesmişlerdi, sağ görüşlü arkadaşlar gece nöbete kalktıklarında kesmişler. Çok kötü olmuştum, hayatımda parçalanmış ceset görmemiştim. Tabur komutanı, çok pis küfür etti, "aranızda cami hocası var mı" dedi. El kaldıran bir iki kişiye, "gelin buraya," dedi, "yaptıkları doğru mu? Düşman da olsa, ölmüşler, müslümanlıkta cenazeye dokunmak günahtır" dedi. Kötü oldum, üzüldüm. Ranzada uzanıyordum, her görev bitiminde on gün falan istirahat veriliyor, çünkü ayaklar patlamış. Onun kulağı mektuba koyduğunu gördüm. Kesenler ailelerine gönderiyordu. Konuşsam, "Kürtçülüğü destekliyorsun" diyecek. Sen de PKK'lısın falan diye, belki beni Terörle Mücadele'ye gönderirlerdi. Kürt olduğumu askere gittikten sonra düşündüm. Bütün insanları aynı görüyordum, halen de öyle görüyorum ama başta bu PKK'yı falan yadırgıyordum. Kürtlüğümü dönüşte daha çok yaşadım. Sanayide askerliğini Güneydoğu'da yapmış güvenlik görevlisi aranıyordu. İki kişi santral için başvurmuş, ben güvenlik için. Öbürüne, "güvenliği yapabilir misin" dedi. Çocuk, santral için başvurduğunu söyledi ama onu aldılar. Gitmeden önce kavrayamıyordum. Babam 1990'larda belediyede şoförlük sınavına girdi, 90 puan aldı, onun yerine 60 puan alan Konyalıyı aldılar. O zaman, "Kürtlük nasıl bir şey"

diye düşünmüştüm. Bu Tendürek'teki çatışmada bir üsteğmen ayağından vuruldu, bu üsteğmen zamanında bir askeri sopayla döve döve öldürmüş. Ceza yemiş, yatmış da birkaç sene. Gece içki içip geliyor, koğuşlarımıza girip bizi dövüyordu. 40-45 yaşında, yarbay falan olması gerekiyor ama kıdemli üsteğmendi. Bir keresinde, yatıyorum, kaldırdı, "ne yapıyorsun" dedi. Beni güldürmeye çalışıyor. Gülmedim. Sonra bir yerlerimle oynamaya başladı. Ben de güldüm, ondan sonra beni dövdü. Çatışma çıkarsa, arkadaşlardan biri "ben vuracağım", öbürü "ben vuracağım" diyordu. Göreve giderken de, mesela beş bira bana zimmetliyor, beş bira öbürüne... Adam alkolik yani. Yük ağır, bir de beş bira, yeri geliyor ağırlıktan kumanyamı bile atıyorum. Molada çağırıyor, birasını veriyoruz. Herkes içtiğini biliyordu, bölük komutanları da. Tendürek'te çatışmadayken, bu üsteğmen şahlanmış, ayağa kalkıyor, küfür ediyor. Ayağa kalkmak yasak. Bacağına kurşunu yedi. Çatışmada 16 keleş, bir kanas çıktı. Ona değen G3, yani askeri. Üsler de "asker vurmuş" dedi. "Yanlışlıkla oldu" diye yorumlandı ama herkes askerin bilerek vurduğunu biliyordu. Geri dönmedi. Askerin hepsi, bunu yapana dua ediyordu. Tendürek'te üç kişiyi de sağ yakalamıştık. Sağ yakalananlardan biri ölü arkadaşlarını görünce, "komutanımız" diye ağlamaya başladı. Öbürü de, "sizden kaç kişi vurduk" diye sordu. Yüzbaşı üçünü yan yana dizdi. Bize de, "kar başlıklarınızı onlara verin" dedi. Almak istemediler. Soyunun denince soyundular, yüzbaşı timi çağırttı, onları vurdurttu. Aynı komutan, "kulakları niye kestiniz," diyor, günahtan bahsediyordu. Adamı yakalamışsın, cezası neyse ver, öldürmen mi gerekiyor? Diyarbakırlı arkadaşım, "gözlerim doldu, o yüzbaşıyı öldürmek istedim" dedi. Yolda bir bayan, bir erkek ölüsü gördük. Kafalarını taşlarla ezmişler, tanınmasınlar diye, kadın olduğu saçlarından belli. Şehit vermedik ama arkadaşın biri bunalıma girip askerlik yapmamak için kendi ayağını vurdu. Sakat kaldı, bir-iki sene de ceza verdiler. Komandolar çatışmadaydı, yardıma gittiğimizde, beş komando şehit olmuştu. Arabaya alırken birinin pançosu çekildi, yüzünü gördüm, ölmemiş gibiydi, çok kötü olmuştum. Üzülüyorsun, kin ve nefret duyuyorsun, birini öldürmek istemek gibi şeyler hissediyorsun.

Üç gün mü ne, yemek yememiştik, susuzluğu karla gideriyorduk, kumanya istiyorduk. Adam, "helikopter kalkışı 80 milyon, bir iki gün daha dayanın" diyordu. Sonunda, bayılanlar oldu, zar zor gönderdiler. Ekmek geliyor, 1 haftalık; konserve, barbunya, markası bile belli değil, haftada bir kere Dardanel. Bir keresinde kavga eden iki arkadaşı ayırdım, dayak yiyen arkadaşım benim de vurduğumu söyleyince bir astsu-

bay beni yatağa düşecek kadar kötü dövmüştü. Yere düşüyorum, bayağı zayıfım, kalkınca tekrar dövmeye başlıyordu. Ayağa kalkmak zorundayım, ona selam vereceğim, beni dövmeye devam edecek.

Ağrı dağındayız. Çok yağmur yağıyordu, sıtma olmuştum, Doğu Beyazıt radyosunu dinliyorduk. Sunucu, telefonla programa katılana "şu anda ne yapıyorsunuz," diyor, adam, "çay içiyoruz " falan diyor. Onlarla olmak isterdim. Sıcak bir yerde ailemle, arkadaşlarımla çay içmek isterdim. Sıtmayken, nöbet yerinde kaybolmuştum. Çadırıma girmeye çalışıyordum. Arkadaşım, "nereye gidiyorsun" dedi. Ters istikamete gittiğimi söyledi. Hayatımı kurtardı. Sonuçta dağda PKK'lı da var, beni vurabilirlerdi. Bizim komutanımız yüzbaşıydı. Çok iyi bir adamdı, "hedefim şehit vermemek" derdi. Rütbeli ne kadar başarı gösterirse, rütbeyi o kadar erken alıyor, ama bölük komutanımız, "bir askerimi alsın, karşılığında bana 100 tane PKK'lı versin, kabul etmem, o askerimi isterim" derdi. Bizi rütbesi için tehlikeye atmıyordu, "üç çocuğum var" diyordu, "sizi onlardan ayırt etmiyorum". Çok seviliyordu. Ankara'ya gitti, oradan bile bize telefon açıyordu. Tugay komutanı Doğu Beyazıt'tan telsizlerle bizi yönetirdi, bayramımızı kutlamaya dağa gelmişti. Uzmanlarla her gün kavga ediyorduk, paralı askerler yani. Bölük komutanımız da, "bunlardan bıktım" diyordu. "Askerimi dövemezsiniz" diyordu onlara.

Birlik'te 300 kişiydik, çaycısı da Kürt, yemekhanecisi de... Yani çoğunluk Kürt. Türk arkadaşlarımız çekemiyordu, bir ara Kürt-Türk mevzuunda büyük bir kavga oldu. Çoğunluk Kürt'tü ama üç Kürt bıçaklandı. Biri, "çaycı bile Kürt, burada Kürtçülük mü var?" dedi. Küfür edince kavga başladı. Kendini korumak için gelene bıçak salladı. Oraya giden günahını falan düşünmüyor... İmam asker, günde dört vakit namaz kılıyor, dönüşte bir nevi ateist oluyor. Din ortadan kalkıyor gibi, çünkü her gün eğitimdesin, adam ister istemez uzak kalıyor. Aslında içki yasaktı, orada insan daha çok içmek ister ama, askerliğin uzatılır, riskli. Askeriyede içki satılıyor, subaylar içiyor. İki üç arkadaş süper derecede esrar kullanıyorlardı. Tabur komutanı da biliyordu. Tabii, sivilden gelmişler. Taburcu bizi topladı, "çok büyük esrar dönüyormuş," dedi, "fena yaparım". Adam bağımlısı.

Muhakkak birini öldürmüşümdür, uzak mesafeden ateş ediyorsun, kimin vurduğu belli değil. Onlar 16 kişiydi, biz 300-400 kişiydik, yani milyonlarca mermi gidiyor. Önceki düşüncem, vatani görev dediğim, ileride çocuklarım da gidecek, bir nevi halkı koruma. Neye karşı? Hal-

ka kötü gelecek bir şey, bir PKK, bir Yunanistan olabilir. Onlardan da vuruluyor, o da hoş değil. "PKK kötü" diyordum. Doğu halkı da batıya göre çok eziliyor. PKK'ya daha ön yargılıydım. Şimdi olsaydı, askerlik yapmazdım, bir nevi pişmanım. Amcamın oğlu polisliği kazandı, mezuniyetine 20 gün kala Kürt diye okuldan attılar. O zaman, devlete niye askerlik yapayım? Zoruma gidiyor, bu devletin iyi gününde yoksam, kötü gününde varsam; bir nevi devlet tarafından kullanılıyorum. Orada ölebilirdim. Ölümü çok düşündüm. Sağlam da gelmeyebilirdim, kafayı da yiyebilirdim. PKK'ya çok kızanlar, çok hırslananlar bile o askerliği yapmaz, şartlar çok kötü. Hayalimdeki askerlik; reklamlarda, kliplerde anlatılıyor; hepsi mutlu, gülüyorlar. Gerçek ise tam tersi, çok berbat. Uzama gelince ağladım, üzüldüm, yemek yiyemiyordum, hiç yiyememeye başladım. "Artık dönemeyeceğim" dedim.

Askerlik bitince, bir an önce Ağrı'dan çıkmak istedim. Arabaya bindik, hâlâ inanamıyorum. Dönüşte Patnos'ta şofben vardı, üç-dört saat suyun altında kaldım, üstümdeki pislik gitsin dedim. Elbiselerimi giydim, yatmadım, yatsam tahta kuruları yeniden elbiselerime geçecek, kaloriferin başında sabahladım. Tam eve geliyorum, babamla bir komşumuz yolda, babam tanıyamadı. "Baba" diye seslenince döndü, sarıldı, ağladı, tanımaması çok zoruna gitti. Akşam amcamlar geldi, hepsi şok olmuştu, "eski sağlığına kavuşursun" diye beni teselliye çalıştılar. Hareketlerimde biraz değişiklik vardı, "oğlumuz gitti mi" diye endişelendiler herhalde. Annemin güzel yemekleriyle iki-üç ayda kendimi toparladım. Kız arkadaşım döndüğümde evlenmişti. Sonra doğru düzgün kız arkadaşım da olmadı, hoşlanamıyorum. Aradığım aşk çok değişik... Eskiden hemen âşık olurdum, geceleri bazen ağlardım, film falan izlerken etkilenebilirdim. Şimdi aşık olamıyorum. Cinselliğimi, her şeyi daha iyi yaşıyordum. Şimdi, yaşıyorum ama önceki gibi değil, daha hevesliydim. Ölü bir hayat yaşıyorum. Şiddet var, bana iki üç kere kızdıklarında dayanamayıp, karşı koyabiliyorum. Her şeye kızıyorum, bir şey dendi mi, hemen karşılık veriyorum. Geceleri üçe dörde kadar uyuyamıyorum, ne düşündüğümü de bilmiyorum, boş yani. Dışarıdan iyi gibi gözüksem de aslında iyi değilim. Biriyle konuşuyorum, dinlemiş gibi yapıyorum, konsantre olamıyorum. Kalbimde bir sorun var ama tam olarak bilemiyorum. Ara sıra başım da ağrıyor, şiddetli. Doktora, psikoloğa falan gitmedim. Şimdi açıldım, beni geriye götürdünüz, o zamanla şimdi arasındaki farkı gördüm. Mesela biriyle tanışmışım, üç beş kere ismini soruyorum. Kalabalığı sevmiyorum, insanlardan uzak kalmak istiyorum. Dağ başında bir evim olsun istiyorum. En küçük kardeşim orta

ikide, kesinlikle askerlik yapmak istemiyor, ara sıra konuşuyorum, soğuyor, televizyonda çatışmaları görüyor, ürküyor. İnsanların ölmesine ve savaşmasına karşıyım. Niye kendimi kahraman sayayım? Askerler çatışmaya gidiyor, şehit vermeden alıyorlar, o askerler kahraman, şehit zaten ölenler ve gaziler işte... PKK'lılar çembere alınırlarsa, ateş açıp kaçmaya çalışıyorlar. Pusuya düşürdüklerinde amaçları asker öldürmek değil, nokta atışı yapıyorlar. Komutanlar rütbelerini söküyorlar ama PKK'lılar anlıyor, çünkü bir şey taşımıyor, arkasındaki adamda bir sürü yük var, botları falan daha değişik. Mecbur kaldı mı, askeri de vuruyor tabii. Bu söylediklerimi kimseyle konuşmadım, çevrem de yok artık. Askerden geldikten sonra kimse eski kişiliğimi bulamadı. Eski arkadaşlarım yok şimdi. Düşmanım yok ama ezildiğimi, hakkımın yendiğini hissediyorum. Bir işçi maaşı 23 milyon, bir kiralık ev 25 milyon... Elimde olsa Türkiye'de yaşamak istemem. Maddiyattan çocukluğumu da yaşayamadım, şiddet yoktu ama huzursuzdum. Bir topum yoktu, bir bisikletim olmadı, parkta hiç oynamadım. En güzel zamanlarımda ayakkabı boyacılığı yapardım, pazarda bir şeyler satardım, nasıl mutlu olabilirdim ki? Tutucu biri değilim, PKK'lıyı da sevmiyorum, MHP'liyi de... Seçim olsa oyumu ÖDP'ye veririm. ÖDP'liler bana göre bilinçli, beni çok güzel aydınlatabiliyorlar, bana gel üye ol da demiyorlar, işte bu düşüncelerini seviyorum. Altı aydır boştayım, şimdi basit işler var, gidiyorsun, asgari ücret falan veriyor. (Nisan 1998, İzmir)

1973, Muş Varto doğumlu, orta okulu bitiremedi. Beş kardeşler, babası şoför. Ağustos 1993 - Şubat 1995 arasında piyade olarak yaptığı askerlik hizmetinin acemi bölümü Manisa'da, usta birliği Ağrı Patnos'ta geçti. 12 yaşından bu yana İzmir'de yaşıyor. Pazarcılık, ayakkabı boyacılığı, inşaat işçiliği, garsonluk yaptı, iş arıyor. Askerde en çok Kenan Doğulu'dan "Yakarım Romayı da yakarım"ı seviyordu, şimdi asla dinlemek istemiyor. Yılmaz Güney, Türkan Şoray sevdikleri. Ahmet Kaya ve Yavuz Bingöl dinliyor.

BÜTÜN İNSANLARI SEVİYORUM, TESLİM ALDIĞIMIZ TERÖRİSTİ BİLE...

Biri köye gelirken, pat vuruluyor, öldürülüyor. Vatandaş da olabilir, terörist de... İşin zorluğu orada... O adamın çocuğu bundan sonra ne olur? Kendi adıma söyleyeyim, sülalece dağa çıkarım...

Askerlik benim karakterime uyuyor; çalışmayı ve disiplini severim. Yüksek mühendis olduğum için Doğu'ya gideceğimi tahmin etmiyordum. Ön mülakatta, arkadaşlar Doğu'ya gitmemek için, "yok ayağım, yok kafam ağrıyor" diyorlardı. "Kardeşim, yaz bizi" dedim.

Başlangıç zor, ben de zorlandım, hatta insan sinir krizleri falan da geçirebiliyor. Gideceğiz, savaşacağız şeklinde bir eğitim aldık. Gider gitmez bizi dağın başına gönderdiler, rakım 3000 küsur. En büyük problem terörizm diye düşünüyorduk, alakası yok, o sadece yaz aylarının problemi, asıl problem asker. Biz yedek subaylar sivilden gittiğimiz için olayları şiddet kullanmadan çözmeye gayret ediyoruz, erler anlamak istemiyor. Gün ışıyınca askerler yatmaya başlarlar. Sabah sporundan sonra kahvaltı. Spor yapmazsa asker uyuşuk oluyor. Asker üzerine soba devriliyor, yine uyuyor. Sabah sporu, gece eğitimi, gündüz eğitimi, diğer eğitimler derken askerleri o tembellikten kurtardık. Bazı günler futbol oynatıyordum, monotonlaşmasınlar diye. Karanlık olurken gece görevi başlıyor; yakın emniyet, uzak emniyet, pusu, dinleme postası gibi. Başta yalnızdım, bir astsubay arkadaş geldi yardımcım, sonra bir asteğmen arkadaş daha geldi, iki olduk. Ben her şeyi el yordamıyla öğrendim, sonrakiler şanslı. Akşamları askeri veya "dürüst olalım, yalancı olmayalım" gibi karakter dersleri veriyordum. Gözetleme yapacak, görüntü vermemesi, gürültü yapmaması gerekiyor, ama canı sıkılıyor, silah atıyor. Askere dayak yeterli çare değil, ama dayak atınca nedenini de göstermek gerekiyor. Haksız yere dövmek de mümkün değil. Acemi birliğindeki eğitim yetersiz. Asker pasifize edilmiş bir şekilde geliyor ama dört-beş ay sonra canavar gibi bir duruma geliyor. Ben askerlerimi çok seviyordum, hâlâ da seviyorum, gece beraber nöbete gidiyoruz, beraber yıldız sayıyoruz. Askerin yanına üsteğmen gelmez, yedek subaylar bu iş için biçilmiş kaftan. İşi de yedek subaylarla erler götürüyor. Bu arada yedek subay dışlanıyor. Operasyonlara subaylar katılsa, tahminimce, daha iyi olur da kadro yetersiz. Takım komutanıy-

dım, olması gereken üsteğmen diye geçiyor. Haftada bir rahatça gazete okuyorduk, bayağı kitap okudum. Ben sınırda görevliydim, alan savunması yapıyordum. 463 metre sonrası İran. İran'a gidip geliyordum. İran'daki Kürt kökenlilerle bizim taraftakiler akraba. Fi tarihinde sınır çekilmiş, biri orada, biri burada. Sınırdan geçmek yasak. Bayram ziyaretlerine izin veriyordum. İran tarafında bir arkadaşın cenazesi oldu, bütün köy gitti, ben de. Bir günlük pasaport verilebiliyor. 7000 metrekarelik arazide size taşları bile sayarım; onların resmini bile çizerim. Orada mayına basıp gidebilirsiniz, serseri bir kurşun gelir sağdan, soldan, veya bir teröristle başka bir şekilde karşılaşabilirsin... Arkadaşları, muhabbetleri özlüyordum, konuşacak kimse yok, dağda kurtlar uluyor, tipi, fırtına, soğuk, askerle ne kadar konuşsak da bir arkadaş rahatlığında olmadığı için ben en çok onları özledim.

Gece, soğuk, kar göz gözü görmüyor. Vatan görevi, bu devleti birileri bekleyecek, sıra bize gelmiş, bekliyoruz. Savaşı düşünmemek mümkün değil, hâlâ düşünüyorum. Askerimle gidiyordum dağa, 3 km ötede teröristler duruyor. Yaklaşınca terörist sınırın öbür tarafına geçiyor. Dağa çıkmış teröristi indiremezsin, ama siyasi bir manevra yapılır, Apo'yla oturulur, anlaşılır. "Apo terörist, karşımıza almayız" olayı var. Yalan. Apo'yla bizimkilerin gayri resmi görüştüğünü herkes biliyor. Neden görüşülmesin? PKK'nın amaçları şudur, vatandaş şu şartlarda yaşıyor, nasıl çözüm çıkar diye bir kamuoyu araştırması yapılır, halledilir.

Emir yukarıdan geliyor. Kaçakçılık var, "kaçakçıyı vur" diyor. Yasal olarak hakkın var da çözüm değil ki... Nasıl vururum? Mümkün değil. "Silah, eroin için" gidiyorsa vursun. Oysa, vatandaş mazot, şeker için gidiyor, görüyorum. Asker belki zorunlu olduğu için gidiyor, ama vatanın çilesini de onlar çekiyor. Durumu iyi olup da Doğu'ya gelen hatırlamıyorum. Ancak 40 askerden altısı lise mezunu, durumu iyi olanlar bir yolunu buluyorlar. Askerde de rüşvet var, her yerde olduğu gibi. Başbakan, "üç-beş çapulcu eşkıya" diyor. Bir insan 50 yaşında bu lafı nasıl söyler? Ama, bu işin altında kalınabileceğini fark ettiler, bu sefer bastırmaya başladılar. Doğu'da da çıkarı olan bazı Doğulu vatandaşlar var, ağalar, silah tüccarları, konserveciler... Harcanan konservenin haddi hesabı yok. Mesela normalde yılda bir verilen bot, üç ayda bir veriliyor. Bu işle alakası olan herkes, lastiği verene kadar kazanıyor. Subaylar da iyi para alıyorlar, savaş olmasaydı da buraya gideceklerdi ama bu kadar kazanmayacaklardı. Basın da haber açısından kârda. En çok zararı da gerek PKK gerekse asker arasında kalan halk çocukları görüyor.

Askerlerin bazı yanlışları var. Bazı komutanlar dolaylı veya dolaysız olarak teröristlerle işbirliği içinde, eroin kaçakçılığına göz yumuyor. Bunu JİTEM dahil herkes biliyor. Savcı olsaydım, ispatlardım. Anlamak da zor değil, haritaya bakılır, nerede olay yok, orada terslik var demektir. Bu anlamda komutanlardan, iyi ya da kötü niyetli olarak görevlerini ihmal edenler var. Toplumun psikolojisi oraya da yansımış. Asker ilk üç-dört ay çekiniyor, sonra hiçbir şeye takmıyor. Terörist 1.5 km uzakta, asker burada uyuyor. Terörist gelse, silahlarını alsa, öldürse olur, asker bunu biliyor ama takmıyor. Askerin inanç konusunda bir zafiyeti var, yani dini inanç değil. Askerin uyuma, inanç ve eğitim düşüklüğünden dolayı problemi oluyor. Askerin bildiği: "Güneydoğu'da PKK var, askerleri öldürüyor, askere geldik, savaşacağız." Genel kurmaydan dokümanlar geliyor, astsubay kapasitesine göre anlatıyor. Bu dokümanlarda politikacıların attığı nutuklardan bazı cümleler tırnak içinde aralara serpiştirilmiş oluyor, daha çok komutanlığın ideolojisi anlatılıyor. Pabucun pahalı olduğunu maalesef 11 sene sonra anlıyorlar. Keşke başta anlasalardı da, bu vatanın evlatları ölmeseydi, dağlara çıkmak durumunda kalmasalardı. Teröristleri görseniz acırsınız, duygusal yaklaşmıyorum, yakalasa, belki beni öldürecekti. Bu işin askeri tarafı, ama insan boyutunda düşünüyorum, çok yazık. Sadaka vereceğin insan eline silah almış. Bazı yerlerde insan hakları ihlalleri oluyor; subay ve astsubay arkadaşların yanlışlıkları, asteğmenlerin demiyorum, çünkü onlar emirle çalışıyorlar, özgür değiller, asker bir süre sonra komutanı ne yaparsa aynısını yapıyor. Diyelim ki, köyün birine bir adam giriyor. Köy sarılacak, arama yapılacak derken vatandaşın biri köye gelirken yolda pat vuruluyor, öldürülüyor. Vatandaş da olabilir, terörist de, işin zorluğu orada. O adamın çocuğu bundan sonra ne yapar? Kendi adıma söyleyeyim, sülalece dağa çıkarım yani. Asker olayı bilmiyor da, vatandaş biliyor mu? Terörist geldi, "başım gözüm üstüne, hoş geldiniz"; sonra komutan geliyor, "komutan hoş geldin!" Haklı, kızamıyorsun. Ben de olsam aynısını yaparım. Can tatlı.

PKK ile telsiz konuşmaları oluyordu. Bölük komutanıyla bizim ilçenin PKK sorumlusu harp okulundan arkadaşmış. Konuşuyorlar: "Şurada oturuyordunuz", "Çocuk büyüdü mü?", "Senin de kız vardı, o ne yaptı?" Gayet güzel bir muhabbet, bu çatışma anında oluyor, bazen küfürler oluyor. Bir askerimizi kaybettik, bir terörist yakaladık. Askeri kaybettiğimiz için operasyondan vazgeçtik, şehit verdikten sonra on tanesini yakalasam ne olur? Askerler, "operasyondayız" diye bayağı sallarlar. Herif kapıdan dışarı çıkar, mektup yazar, "bugün şu kadar kelle

aldım" diye. "On asker öldü" diyorlar, aslında öyle değil, asker pusuya düşüyor, o anda on kişi ölüyor, 20 de yaralanıyor, diyelim, on kişi bildiriliyor basına. Daha sonra 20 yaralıdan belki onu daha ölüyor. Bizim orada oldu, ilk anda 21'di ölü, sonra otuza çıktı, 21 bildirildi basına. Sonra ölenler basına yansımadığı için az gösteriliyor.

Adam iki metre karda görev yapıyor, bot ıslanıyor akşama kadar, içeri giriyor, dışarı çıkıyor, hasta oluyor, o soğukta hastalanmamak anormal. Hapları ben veriyordum, asker geliyor şuram ağrıyor diyor, okuyorum ilaçların prospektüslerini, bir şeyler veriyordum. Helikopter her pozisyonda gelmiyor, yani iki-üç teröristle üç-beş asker çatışıyor, ona helikopter gelmiyor, malum çok masraflı. Bu durumda, ilk yerleşim birimine inilecek, il veya ilçeye ulaşılacak. Çatışma büyükse, helikopter hemen geliyor, yaralıyı alıp götürüyor. Asker ölüm bölgesi denilen yerde yaralanıyor, oradan çıkartamazsın, girsen seni de vururlar, o da orada bağırıp duruyor...

Beni askerlik olgunlaştırdı. Kendimi biraz daha iyi tanıdım. Değiştim, bazı şeyleri gördüm ve kabul ettim, ülkemizde her yerde üçkâğıt varmış, askeriyede de hoş olmayan üçkâğıtlar dönüyormuş. Biz askeriyeye kutsal gibi bakarız millet olarak, bu anlamda biraz demoralize olduk. Gitmeden önce öğretmenlik de yaptım, insan çocuğun kulağını çekmekten bile rahatsız olur, askerde bu daha kolay bir hale geldi. Yetkilisin, şiddete biraz daha yatkınlık başladı. Ama, şiddet aklın bittiği yerde başlıyor. Defalarca anlatıyorsun anlamıyor, en sonunda tükeniyorsun, iki tane patlatıyorsun, her şey halloluyor. Önceki gibi öğretmenlik yapamam, herhalde iyi patlatırım öğrenciye. Şiddet biraz gelişti galiba.

Mesela bugün ordu Irak'a girmiş. "Bizim A timleri teröristlerin arka tarafına atıldı, mayınlar temizlendi, çatışma devam edecek" deniyor. Kamuoyu da bekliyor ki bir hafta sonra açıklama yapılacak, "2000 tane terörist ele geçirildi" denecek. Alakası yok. Olay, o gece biter. Arazi öyle tuhaf ki, terörist çıkıp gidiyor. Basında okuduklarımdan anlıyorum ama haberlerin havası ters. Harekât neden yapıldı? Bence dışarıdaki operasyondan sonra içeride de devam edecek, ondan sonra demokratik haklar, insan hakları dediğimiz olay hükümetçe Avrupa'nın diretmesiyle onaylanmak zorunda kalacak. Bir tür son şov gibi... Mesela köy boşaltmalar işe yaradı, askerler de işi çok iyi öğrendi, başlarda adam kapıda nöbet durmuş, geliyor vatandaş kılığında, "selam, komutanla görü-

şeceğim" falan derken askerin silahını kapıyor, herkesi öldürüp gidiyor. Şimdi mümkün değil, bir karakolun 600-700 metre yakınına kimse yaklaşamaz. Eylemler devam edecek ama küçük çaplı, o da ülke gündemini fazla tutmayacaktır. Tabii, bayağı inanılmaz masraf yapılıyor. Yoksa Türkiye olduğunun iki misli olurdu. Aramızda Kürtler vardı ama istisna. Bence Karadenizlileri hiç bakmadan komple gönderiyorlar, bizim hırçınlığımızdan olsa gerek. Orada bir teröristin gelip beni öldürebileceğini kabul etmiyordum. Bütün insanları seviyorum, teslim aldığımız teröristi bile. Çünkü acıyorum onlara, onlar da bizim kardeşlerimiz. Ayrılırken takımdan ağladım, oradaki sevdiklerimden ayrıldım, buradaki sevdiklerime kavuştum. Oradaki askerleri bırakırken ihanet ediyormuşuz gibi geldi, acaba bunlar bu işi başarabilirler mi gibi bir duygu da var.

Geldiğimden beri sakin hareket etmeye çalışıyorum, mantıktan geçiriyorum olayları. Bazı insanlar beni kahraman olarak görüyor, azınlık bunlar. Ama toplum 11 yıldır süren olaya ilgisiz. Televizyonda duyuyorlar, üç kişi ölmüş, Allah kahretsin, iki küfür tamam. Buradaki insan kesinlikle Doğu'daki olayla ilgili değil. Benim oraya gidip gitmemem onu ilgilendirmiyor. Geldiğimden beri çoğu arkadaşımla görüşemedim, iş peşinde koşturuyoruz. Arkadaşlar biraz çekiniyor gibi, "acaba sakat bir tip mi olmuş" diye. Bu beni üzüyor tabii ki, gelip sorabilirler. İş görüşmeleri yaparken takım komutanı olarak aldığım bir takdirnameyi gösteriyorum, "en ciddi yaptığım iş buydu ve bu işten bir takdirname aldım" falan diyorum, kaale almayan da var, alan da. Aldığım belgeyi tarafsız bir gözle incelesin isterim. Oysa, "aferin, anlat maceralarını" diyorlar. Buraya geldik, hayat sürüyor. İlk geldiğim zamanlarda bayağı sessizdim, insanların bazıları böyle gıcık sorular soruyorlardı, bazıları "işte kahraman gelmiş" falan diye karşılıyorlar.

Teskeresini alan gerekli baskıyı oluşturabilse, protesto yapılabilse, hükümet hassas davranmak, çözüm üretmek zorunda kalır. Ama ne oluyor, teskeremi almışım, geride kalanlara Allah yardım etsin diyorum. (Mart 1995, İstanbul)

1966, Karadeniz doğumlu, yedi kardeşler, altısı kız, hepsi de evli, annesi babası yaşamıyor. Anadolu Üniversitesi Mühendislik Fakültesini bitirdi, İTÜ'den yüksek lisanslı. Yoksul bir aileden geliyor, Tuzla-Foça acemi eğitimi sonrası İran sınırında takım komutanı olarak 17 ay askerlik yaptı, iş arıyor.

MERMİLERİN BARUTLARINI ÇIKARTIP ŞAFAK YAZDIK

Döşeme komple yok oluyor, fırlıyorum. İnsanlar sırtıma vuruyor. Daha zamanın dolmadı sesleri... Arka kapının girişinde yatıyorum. Bağırıyorum. Kalkmaya çalışıyorum, belden aşağısını hissetmiyorum. Bacaklarımı kaybettim.

Saçları üç numaraya vurulmuş o kadar adamı bir arada görmemiştim hiç. Çok komikti. O ilk şoku yedikten sonra insan askerlik bitinceye kadar kendini toparlayamıyor. Ne kep uyar, ne bot... Takas edersin. Sokağa şortla çıkmaktan utanırdım, hamama giriyorsun, belki yüz kişi var içeride. Birliğine ayrılıyorsun. Soruyorsun. Altıncı bölük nasıl? Oğlum, boku yedin... Sürekli azarlanıyorsun. "İster öğren, ister öğrenme, ama oraya gideceksin" deniyor. Askere gittiğim sıralarda arkadaşlarımdan gerilla şöyle iyi, böyle iyi diyenler vardı, devlete kafa tutan tek onlar falan. O kadar mükemmel olduklarını sanmıyordum. Olayları izliyordum, gerçeği görmek için gitmek istiyordum. Eğitimler ağırlaşır gün geçtikçe. Askerliğin hiçbir tarafı rahat değil, rahat olsa herkes gider. Piyade adı altında iyi komando eğitimi aldık, subaylar çok iyiydi. Yazın sıcağında elbiseleriniz çamur olurdu, o derece yorarlardı bizi. Parkurda, kırk dakikada falan bin küsur metre sürünürdük. Birbirimize pusular attık, adam kaçırdık, bağladık. Ellerini arkadan bağlıyorum, bir ayağını kıstırıyorum palaskamla. Botlarım çıkartılmış, silahım gasp edilmiş, çıplak ayakla yürüdüğümü bilirim. Palaskan alınınca, askeri elbiselerle komik bir duruma düşüyorsun. Elbise genişliyor, ayaklar çıplak, başta kep yok... Savaşmaya hazırdık. Kötü karşılamıyordum bunu, yaşamak zorundasın. Ben gitmesem başkası gidecek... Böyle bir savaş var, orduyu da suçlamıyorum, üstlerine düşeni yapıyorlar. Sonuçta, bu savaşı askerler başlatmadı. Her yerde savaşı siviller başlatır, askerler ölür. Savaşı siviller kazanır gene de. Manisa'dan 600 kişiden çürükleri ayırdılar, 352 kişi oraya.. Bir işi yapıyorsan hakkını vereceksin. Sivilde de böyleydi, işimi seviyordum, bağlıydım ve sonuçta bu da bir işti. Hayatımın en güzel günlerini acemide geçirdim. Yalan söylenmedi. Komutanımız, kulakları çınlasın, gerçek bir liderdi, ölmeye hazırdık. Eğitimde yüreğimizdeki savaşı ortaya çıkartmaya çalıştılar. Hepimiz potansiyel katilleriz aslında. İnsan başlı başına bir cani. Her zaman, savaşmak konuşmaktan daha kolay.

Mayının yolun neresine döşeneceğini bilseydim, otobüsün o kısmına oturmazdım. Anlatabiliyor muyum? Oturuyorum, silah yanımda. Ulan, burada mayın vardır... Hava sıcak, uyuyacak gibiyim. Tam dalarken, o gürültü. Öne doğru giderken, havaya fırlarken, yerdeki döşemenin açıldığını görmek, tamam mı? Döşeme komple yok oluyor, fırlıyorum. Kısa bir karanlık, artık bu boyutta değilim. İnsanlar sırtıma vuruyor. Daha zamanın dolmadı sesleri... Kendime geliyorum, bir Allah'ın kulu yok, otobüste tek başına. Arka kapının girişinde yatıyorum. Bağırıyorum. Kalkmaya çalışıyorum, belden aşağısını hissetmiyorum. Bacaklarımı kaybettim. O kadar soğukkanlıyım ki... Acaba, geri zekâlı mıyım? Çok mu cesurum? Aracın içinden çıkıyorsun, "başka yaralı var mı" diye düşünüyorsun. Biri sarılıyor, "tamam, bir şey yok" diyor. Bir şeylerin olduğunun farkındasın. Çok ucuz yırtılmış bir olay, bir sürü mühimmat vardı otobüste, tüpler falan. Bazen malum oluyor, "ulan" diyorsun, "öleceğim"... O gün gitmek istemiyorsun. "Gitmek istemeyen var mı" diye sorulduğunda... Gitmesem, arkadaşlarım gidecek. Bana olmazsa onlara olacak. İnsan kaderine katlanmak zorunda. Dört-beş gün Şırnak'ta kaldım. Helikoptere bindik. Gülmeye başladım helikopterde, "bunun da olacağı varmış" diyorum kendi kendime. Diyarbakır'da müdahale edemediler; GATA, dört ameliyat. Baktım bacağımın biri yok. Doktora, "kesme," dedim, "annemin karşısına böyle çıkamam". Annemi düşünüyordum, gerisi hikâye. Hastanede intihar etmeyi düşündüm. Kolaydı. Doktor, "kurtaramayacağız, kesmemiz lazım" dedi. Kes!..

Acemi birliğinden Adapazarı'na gitmiştim. Orada tugay olması gerek ama, taburun biri Bitlis'te, biri Diyarbakır'da, biri Şırnak'ta. Koskoca tugay hayalet şehir gibi. On beş gün orada kaldıktan sonra trenle yüz kişilik grup sivil ve silahsız Şırnak'a girdik. Şırnak'ta artık ordu denetimi ele almıştı. Bizdeki de şans, jandarmaya desteğe gittik. Tabur Andaç'ta, Cemil Berk'in korucu başı olduğu Ortaköy'den beş buçuk kilometre ötede. Ortaköy eskiden terörist, şimdi korucu köyü, teröriste bayağı mukavemet ederler. İleride Araporuç Köyü, onun ilerisinde Hakkari'nin Serbest Karakolu var. Üç ayda bir basılır orası. Ortaköy'de dört ay kaldım, Köyün hemen yukarısındaki karakolda. Jandarmanın hali perişan, ne doğru düzgün eğitim alıyorlar, ne doğru düzgün silahları var. Ortaköy Jandarma Karakolu hiç sakin değildi. Köpekler yabana atılacak canlılar değil. Askere saldırmaz, mayına basmazlar. Koku aldıkları için çoğu zaman timleri pusulardan kurtarırlar. Mayına basmayan katır da çoktur. Yekmal Karakolu'nda Katil adındaki köpek bir çocuğu parçalamış, boğarak öldürmüştü. İnsanın Allah'a inancı orada çok

kuvvetli. İki metre karda görev yaparken belimiz bükülüyordu ve ölmüyorduk. Ne ellerimiz dondu ne ayaklarımız. Bir yaratıcı var, diye düşünüyorsun, tamam mı? Yani, yaradan çatışmalarda taraf tutuyor. Gece saat on biri beş geçiyor, gazino çadırındayız, çay içiyoruz, nöbete gidecekler orada, kırk kişi var. İlk havan düştü, basıldık, on saniye bile sürmeyecek bir olay. Herkes koştu, o karışıklıkta tüfeklikten kendi silahı aldı. Katıldığım tek çatışma bu oluyor. Orası gerçekten çok kritikti. Taştan fazla mayın vardı, toprağın üstüne çıkmış ya da üstü açılmış. Yürümek ölümdü. Çatışmada dört ceset ele geçirdik, daha fazlaydı ama PKK cesetlerini kaçırıyor. Biz kayıp vermedik, iki korucu yaralandı, bir de köpeğimizin kafasına havan düştü...

Olduğumuz yerde sefil köylere rastlamak çok zordu. Askerin yanında olan kaçakçıya bayağı göz yumuluyor. Turfanda sebze meyve kaçakçılığı duydunuz mu? Katır sırtında patlıcan, domates kaçırıyorlar. Kuzey Irak'tan 80 bin lira yevmiye ile katırı ile birlikte işçi tutuluyordu. Adam Türkçe bilmiyor, her geçişinde bana el sallıyordu, ben de ona. Sonuçta her şey paradan kaynaklanıyor. Karnı tok sırtı pek adamın silahla işi olmaz. Korucu oldukları için maaş alıyorlar, hepsinde Toros vardı. Ortaköy'ün korucu başı eski PKK'lı Cemil Berk'in Mersedes'i, Toyota'sı, Toros'u vardı. Dağlıktı, ama ummadığın anda çölde vaha ile karşılaşmışsın gibi elma ağaçları falan, küçük bodur ağaçlar, soğuk sular.

İnsan bitleniyor. Kışın insanı mahveden bir toprak biti vardır. Kazağının dikiş yerlerine yerleşir, soğuk havada ölü gibidir, hareket etmez. Sıcak bulunca hareketlenmeye başlar. Kan emer, sırtta dolaşır. Silahıyla sırtı kaşıyan gördüm. Sivilde, iki günde bir duş alırdım. Dört ay doğru düzgün duş alamadım. Her an basılabilirsin, gündüz bile. Çadırlardayız. Pusuda kaldın yirmi dört saat, sabah indin altı saat uyudun, nöbete gittin, on ikide geldin yattın. Duş için uykudan feragat etmek lazım. Günde iki öğün mercimek çorbası içmekten, bisküvi yemekten bıktım. Mercimek çorbası içmiyorum artık. 15 günde bir mektubum gelirdi. Telefonu bir defa bağladılar. Karayolları gerçekten çalışıyor, telefon hatlarını bağlıyorlar, kesiliyor. Devleti kötü göstermek için uğraşılıyor.

Destek kıtası olduğumuz için dört ay sonra Batıya döndük, yani garaja nöbete gittik. Herkes, o dönemde Doğu'da olmayı tercih ediyordu. Batı'da nöbetin bile bir haysiyeti yok. Yemeğin belli, gece iki saatlik nöbete kalkıyorsun, kalktığına değmiyor. İki makara yapıyorsun, biraz sohbet ediyorsun. İşte nöbet bitti. Yunanistan'a Karaburun tarafından

uçar birlik operasyonu dolayısıyla bizim tugay konuşlandırılacaktı. Bir çıkarma olayında adalara intikal ettirilecektik. Sınır ötesi Çelik Operasyonu çıkınca ona iştirak etmek durumunda kaldık. 2 Mart 1995'te operasyona başlamadan, eski alayımıza intikal ederken Ballı Karakolunun önünde mayına bastık.

Bacakların olmayınca insanların gözünde fiziksel statün düşüyor. Bazen ölmeyi de düşündüm gerçekten. Yani ölsen, hiçbir sorunun yok. Ben insanları kabullendim, insanlar beni kabullenmediler. Benim kadar normal karşılayamadılar. Özürlü arkadaşlarla geyiğini yapıyoruz. Bizim mahallede bir arkadaş orada bacağını yitirmişti. Samimiyetim yoktu, sabahın sekizinde bile parktaydı. Bacağı kopmuş birine "nasılsın" diyebilecek cesaretim yoktu. Ben yaralandıktan sonra o geldi, durum eşitlenmişti. Genelde taksiye binerim, genç olduğumdan merak edip soruyorlar. "Trafik kazası mı?" diyorlar, hikâyeden, aslında tahmin ediyorlar. Ankara'da taksiye biniyorum. Tekerlekli iskemleyi bagaja koyduk. Geçmiş olsun! Nereye? Etlik'e, GATA'ya... Anlatıyorum. Vah, vah! Birader, senin yerinde olsam... Adam devam ediyor, dilencilik yapamazmış. Allah Allah!... Bu medya falan hikâye... Ben, Çelik Operasyonu'nda toplanan yardım için TRT'ye çıkıp, "yardım edin" dedim. Beş sefer televizyona çıktık. GATA'ya geldiklerinde, sizleri seviyoruz, bilmem ne, bilmem ne... Geyik. Ateş düştüğü yeri yakıyor.

Ben kesinlikle faşist değilim ama bazen hak vermiyor da değilim. Bir güce de ihtiyaçları var, tamam mı? Bu ülkede birtakım şeyler adice yürüyor. Bu toprakları çok seviyordum, ama yaşanmıyor. Yeterli maddi gücüm olsa, bu ülkede yaşamam. Burada nefes almak bile bazen zor geliyor. Bakıyorum her gün birileri ölüyor. Birileri birilerini soyuyor. İnsanlar da, affedersiniz, o kadar da öküz ki, savaşın gerçek yüzü ortaya çıksa... Sadece Kürt, Türk değil, herkes soyuluyor. 80 milyar dolar para harcanmış, bu parayla kaç üniversite yapılırdı? Adam diyor ki, devlet hiçbir şey yapmıyor... Ulan, dümbük, bir sürü milletvekili, bakan çıkarmışsın. Cumhurbaşkanı bile çıktı Kürtlerden. Bunlar aynı zamanda yatırımı engelleyen insanlar değil mi? Özel Harekât'ta MHP'li insanlar var. Ama, bakın, subayların çoğu çok centilmen insanlar... Aydın geçinenler, "bilmem ne partisi faşist" diyor. HADEP bence çok faşist. Ha Türk milliyetçiliği, ha Kürt milliyetçiliği! Birbirimizi sevmemiz gerekirken savaşıyoruz. Binlerce yıldır öyle iç içe yaşamışız, birbirimizden farkımız yok. Benim bile anne tarafım Pomak, baba tarafım Arnavut. İzmir'de, Bornova'da 85-90 senelik geçmişimiz var.

Bu savaş bitecek ama çok fazla kanla, daha 10-15 yıla ihtiyaç var.

PKK'nın devamı niteliğinde bir oluşum olacak diye düşünüyorum. Birkaç değişik grup oluşacak. Şemdin Sakık'ın yakalanmasıyla şu andaki durumun yüzde 75'i çöker. Bu ülke bence birçok ülkeden daha iyi öğrendi bu işi. İyi eğitim almış subaylarımız var. Savaşın içinde pişiyorlar, yıllarca aynı bölgede görev yapıyorsun ve insan acı çeke çeke artık taşlaşabiliyor. Savaşın bitmesi demek ekstra bir parasal gücün sağlanması demek... Bölgede maden var, hatta petrol bile çıkacağına inanıyorum. Mayından kurtulmuş olsa, dağcılık, bir trekking merkezi olabilir, rafting yapılabilir. Oraya âşığım da diyebilirim. Kendimi bir Şırnaklı'dan farklı görmüyorum. Bir parçamız orada kaldı, bir şeyler aldık, bir şeyler verdik. Kültürlerini korumaları şart tabii, zaten koruyacaklar. Biz kültürümüzü koruyoruz. Kürde karşı değilim, kültürüne de, diline de saygı duyuyorum. Ama yazışmalar için resmi bir dilin olması gerekir. Kürtçe'yi öğrenmeye de çalıştım, başaramadım. Onların dili daha karışık, biraz da gırtlaktan konuşuluyor. Oranın sadece Kürt yurdu olarak düşünülmesine taraftar değilim. Bölgede standart bir Kürt tipi gösteremezsiniz. "Ben has Kürdüm" diyecek adamın alnını karışlarım. Mardinlisi farklı, Diyarbakırlısı farklı. Alpaslan 1071'de gelmiş, Türkler buraya geleli aşağı yukarı bin sene, bu da yadsınamaz. Türkiye iki ucu boklu değnek sonuçta. Burada kalmak da zor, gitmek de. Ülkemiz gerçekten çok mükemmel, çok seviyorum. Bir şeyleri aşabilsek o kadar güzel olacak ki... O kadar çeşitli etnik kültür var... Lazca, Kürtçe, Zazaca. Annem Bulgarca konuşuyor mesela.

Savaşın yanlış olduğunu da düşünüyorum. "Her kurşun üzerinde bir adres yazar" derler. Ona hedef olmak istemedim. Öleceksem de düzgün bir sebebi olsun, kör kurşunla ölmektense, çatışırken, adam gibi öl yani. Onlardan da ölsün senden de ölsün. Ya da kimse ölmesin. Ne onlar bize ateş etsin, ne de biz onlara... İnsanlar yorulacak, savaş kendiliğinden bitecek. Dağda kalmak çok zor. Kimse bu savaşı istemiyor, ne Kürdü istiyor ne Türkü. Kim ne kazandı? Kazanan var, sürekli silah alıyorsun. Bir savaş uçağı alıyorsun 30 milyon dolar. Vallahi, günde iki trilyona yakın para harcanıyor. İki yüz bin asker bakmak kolay değil. 1994'te bir G3 merminin fiyatı 30 bin liraydı. Amerikan yapımı el bombası, Alman yapımı tüfek bombası... Savaş demek para demek. O dönemde bir helikopterin yerden kalkması 30 milyondu. Niye bu savaş? Anlamı yok, canlar yakılıyor. Ölen erlerin çoğunun bir şeyle alakası da yok. Dağda inanmış insanlar var. Adam torna atölyesinden, inşaattan askere geliyor. Ölüyor, sonuçta bir kin, bir nefret. Birike birike bir patlama olacak. Sonunda acı var, ölüm var. Batıda, kimse canı yanmadan bir haltın far-

kına varamıyor. Bizleri görmüyorlar, duymuyorlar. Bir ara medya fazla yüklenmeye başladı. Güneydoğu Sendromu falan... Aslında, bu kadar korkunç değil. Geçmişten gelen âdetler var. Birbirimizi sevip sayıyoruz, on sene öncesi gibi değil ama... Kahramanlık olayını kimse pek takmıyor. Savaşın haklı bir tarafı yoktur. Kore ile karşılaştırdığımda... Kore'den insanların çoğu çok normal dönmedi. Tanıdıklarım var. Onlar da gereksiz bir savaşın içerisinde öldüler, sakat kaldılar, çoğu da delirdi. Bizi bir şeylerin koruduğuna inandık. Mektup geldi sevindik, gelmedi üzüldük. Mermilerin barutlarını çıkartıp şafak yazdık, isim yazdık.

Geldikten sonra, bana kız bile vermediler. Kötü bir şey yapmadım. Devleti soymadım, bir yeri gasp etmedim, kimsenin ırzına namusuna saldırmadım. Benim seçeneğim değil ki... Adamın ayağı koptu, nişanlısı terk etti. İkinci sınıf vatandaş muamelesi gördüğümüz yerler oluyor. Ben farklı şeyler yaşamak istiyorum. Çok abuk kaçacak ama hovardalık yapmak istiyorum. Yaşamak istiyorum, şansımı denemek istiyorum. Yaralanıyorsun ve... Ben çok aktif bir insandım, bir sürü kız arkadaşım oldu, birkaçını bir arada idare ettiğim oldu. Nasıl olacağını merak ediyordum. Bir erkek için bu çok önemli. Bir kadının doğurganlığını yitirmesi sorun yaratmaz. Bu erkek için gerçekten ölümdür. Bir işe yaramazsın. Adam, affedersiniz, organını kaybediyor, bir şeyler yapılıyor ama o güveni veremezsiniz bir daha. Aklında hep o olacak: "Acaba eşimi tatmin edebilecek miyim?" Korku. Bende de çok vardı, eksik hissediyoruz bazen kendimizi. Dönüşte, bir sürü kız arkadaşım oldu. Kötü tarafı, insan fazla hareket etmeyince çok aktif bir cinsel hayat istiyor. Kiminin derdi erken boşalmayken, çoğumuzun derdi boşalamamak. Bu zor olabiliyor, partnerini korkunç şekilde yoruyorsun.

Askerden önce kavgadan pek hoşlanmazdım, daha sakin bir tiptim. Şimdi çok asabiyim. Vietnam sendromu dedikleri... Kendimi kontrolde zorlanıyorum, herkesi dövebileceğime inanıyorum. Bu işin esprisi de... Birini vurabileceğime inandığım zamanlar da oluyor. Olayları daha yoğun yaşıyorum, saldırganlaşabiliyorum. Dün çok kötü bir olay oldu, çok pişman oldum. Annem hastanede, evde ablam, çocukları ve kardeşim var. Annemle babam da boşanıyorlar bu arada. Bayağı moralim bozuktu. Parkta bir büfe var, çalıştıramıyorum. Kardeşimin, kızdım biraz, elinden çekiyordum. Parmaklarını çektim. Uyuyamadım, nasıl yaptım, neden yaptım? Kendimi affedemedim. Bugün hastaneye götüreceklerdi. Kötü bir niyetim yoktu. Babamın bok yemesi, kardeşimi çok etkiliyor. Ben okumasını istiyorum. Kardeşim askerlikten muaf tutulabilir.

Bunun iyi mi, kötü mü olacağı sorusuna cevap veremiyorum. "Bir eve bir asker yeter" diye düşünüyorum. Askerliğini yapanla yapmayan arasında da bir fark oluyor. Ona kalmış da, isterse yakın bir yerde yapmasını isterim. Böyle bir hakkımız var, en güzel tarafı bu zaten. Ama savaşta yapmasını istemiyorum. Bir eve bir özürlü yetiyor. Yani bir kahraman yeterli. Bunun geyiğini de çok yapıyorum.

İlk yatışım üç buçuk ay, sonra üç ay hava değişimi. Geldiğimde protez takacaklardı. Bende kapalı yerde kalma korkusu var. Hastane de cezaevi gibi. Bize çok özen gösteriyorlar. Güzel bir olaydı, hastaneden kurtuluyorsun. Çok zordu, biliyor musunuz? Beş ameliyat geçirdim, yedi-sekiz operasyon yaptılar. Sağımı diktiler, solumu kopardılar, oradan deri aldılar öbür tarafa yamadılar. Ameliyat korkusu oluştu, sürekli öleceğim möleceğim. Son ameliyatta, "acıyor" diye narkozdan bir anda kalktım. İki üç tokat yedim suratıma. Tekrar baygınlık geçirdim. Bir de belden iğne vuruyorlar. Bin bir korkuyla baş etmek zorunda kalıyorsun. "Sakat kalacağım" diyorum. Yeterince kalmışız zaten. Büyük kısmını yenmeyi başardım. En çok başarısızlıktan korkuyorum. O yüzden hiçbir şey yapmıyorum. Geçmişe göre farklılıklardan biri de şimdi silahı seviyorum. Ama heyecanlı insana silah yaramaz, mutlaka hata yapar.

Düzeni fazla savunmuyorum. "Anarşistim" diyeceğim ama dini inancım var. "Tamamen İslam'a bağlıyım" desem günahkâr sayılırım. İkisi arası... Savaşmak için bir sebep bulamıyorum tamam mı? Acaba neden birbirimizi öldürüyoruz? Bana neden silah sıkıyor? Adamların yaşadığı ortam o kadar korkunç ki... Bir kadına beş erkek devrim nikâhı kıyıyor. Dağda hamile kaldığın zaman idam. Ben onlardan daha büyüğüm. Bazılarının yaşları çok ufak. Bu şartlarda, bırak savaşmayı, yaşamaya bile imkân yok.

Düzenli uyuyamıyorum. Genelde, sanki geceleri pusu kurup nöbette kalıyorum. Ya televizyon seyrederim, ya bilgisayar oynarım. Zamanımı o küçük kahvede geçiriyorum. Tanıdıklar geliyor, sohbet ediyorum. Askerde iki şeyden onur duyuyordum: Pazartesi ve cuma günleri bando gelince asker olduğumu hissederdim. Bir de çocuklara şeker vermek hoşuma giderdi. Yol aramasından dönerken çocuklar, "asker" diye toplanırdı. Başlarını okşardım.

Askerlik öncesi bana hayli uzak şimdi; farklı arkadaşlıklar, ailemle farklı diyalog ve iş yaşantım... Yaşam bir bıçak gibi, anlatabiliyor muyum? İki yönü var ama sadece o bıçağın keskin tarafını görebiliyorsun.

Sana doğru dik geliyor. Askerden önce kurduğun yaşantıyı, hayalleri değiştirmek zorunda kalıyorsun. En zor savaş doğayla ve kendinle olanı. Yağmurla, karla, sıcakla, soğukla. Üsteğmenle mücadelen var, tim komutanıyla. Üç kişiydik. Bütün bok bizim başımızın altından çıkardı. O yüzden fırsat buldukça bizi döverdi. Kendinle hesaplaşmak! İşin içinden çıkamamak. Burası başka bir gezegen mi? Savaşa geçerli sebepler bulamamak. Her şey birbirine çok yakın, çok uzak. Her şey görüldüğü gibi ama her şey göründüğünden farklı. Çok absürd. Kimseyi öldürdüm mü? Bilmiyorum. Sanmıyorum. Belki de öldürmüşümdür. Bunu düşünmüyorum. Ama şu an birini öldürebileceğimi sanmıyorum. Çok canice geliyor. Herkesin yaşam hakkı var. Artık birimizden birinin hayatta kalması gerekiyordur, seçme şansı yoksa, başka. Bence kahraman Hz Ömer, çok dürüst bir insandı. Gazilik absürd geliyor, bilinçli savaşmadık. Zafer yaşamdır. Gün ağarması zaferdir. O geceyi atlatmışsındır. Şu anda, benim için tehlike yaşamak, askerdeyken hayatta kalmaktı. En sevdiğim silah MG3, en nefret ettiğim silah da MG3, düşmanın elindeyken. Savaşmak, öldürmek doğru değil. Askerlere üzülüyorum. Bizden ölüyor, onlardan da ölüyor. Sonuçta ölen herkes bu ülkenin vatandaşı. En çok sivil bir karşı tepkinin oluşmasından korkuyorum. (Nisan 1998, İzmir)

1974, İzmir doğumlu, ilkokul mezunu. Babası terzi, annesi ev kadını. Dördü kız, iki oğlan altı kardeşin beş numarası. Askerliğini 1994 Mayıs - 1995 Mart arasında Manisa Batıkışla acemi birliği ve Diyarbakır'da piyade komando olarak yaptı. Koltuk değnekleriyle yürüyor. Bukowski'ye bayılıyor. Çoğu gazi gibi, acıyı yazdıkları için Charles Dickens, Jack London ve Dostoyevski seviyor "Ve Çeliğe Su Verildi"nin Pavel Korçagin'i ile tanışmasaydı, hayata bu kadar bağlanır mıydı emin değil. Mazhar-Fuat-Özkan'ın "Mazeretim Var Asabiyim Ben" ve Metalica'nın "One"ı favorileri. Eskiden kitapçılık yapardı, döneli üç yıl oldu, hâlâ iş arıyor.

BEN DE O BAYRAM GÜNÜNÜ YAŞADIM

Tankımız sabaha kadar çalıştı. Sabah, Silopi'den Özel Harekât ile komutanımız da geldi. Komutan, "inşallah ceset vardır, yoksa jandarmaya rezil oluruz" dedi. İnsan, hayvan ya da domuz, katır olsun. Yeter ki bir canlı olsun...

Etimesgut'ta nizamiyeden girişi insanın unutması mümkün değil. Girince, "artık her şey bitiyor" dedim. Kurada "Cizre - Şırnak" denince, tabii ürperdik. İlk defa Doğu'ya gidiyorum. Dağıtım izninde, evdekilere önce, "sahilde bir yer" dedim. Sevindiler. Ağabeyim kâğıdı okuyunca, herkes şok... Terörist korkusuyla Tatlıses Turizm'den bilet aldım. Tatlıses'e pek dokunmuyorlar, yani hiç ismi duyulmadı. Toplanma merkezi Urfa'ya geldik. Öbürsü gün bizi Mardin'e götürdüler. Akşam olduğu için, bir gece de orada kaldık. Devamlı gündüz yolculuk yapıyoruz. Öğle vakti, Cizre'ye ulaştık. Cizre çukurun içinde bir yer, duvarlarda kurşun delikleri, her taraf yağmalanmış, yıkılmış, açık petrol istasyonu yok. Daha iyi görmeyi düşünüyordum. Bir yüzbaşı bizi, "burası Doğu'nun Paris'i, korkmanıza gerek yok" diye karşılayarak cesaret verdi. Taburdan Cizre kuşbaşı görünüyor. Karşımızda radyolink, aşağıda polis lojmanları vardı. Polis lojmanlarıyla radyolink arasında devamlı çatışma oluyordu. İzli mermileri gördükçe heyecanlanıyoruz. "Buraya da mı baskın olacak" diyoruz. Korku var.

Cizre Tank Taburu'nda 15-20 gün kaldıktan sonra, komutan beni İdil Piyade Taburu'na gönderdi. Kamyonla giderken, yan yatarak yolu kesen kamyonu görünce, elimizde silah var ama korktum açıkçası. Pusuya mı düşürüldük? Müsait bir kayanın arkasına çekildik. Komutan şoförden kamyonu çekmesini istiyor ama adam da, "nasıl çekeceğiz; traktörüm yok, kurtarıcım yok" diyor. Hep birlikte aracı yoldan çektik. İdil macerası böyle başladı. Zırhlı tümen olarak Piyade Taburu'nun güvenliğini sağlıyorduk. Akşam beşten sabah beşe kadar oradaki tek tankta görevdeydik. Arada, bir saat izin veriyorlardı. Gündüz uyuyorduk. İçtima da yoktu... Cizre'deki duvarlar nasıl delikse, İdil'de de aynı. Hesap mark dolar üzerine. Silaha meraklı olduğum için uygun fiyata bir tabanca almak istiyordum. Kız arkadaşına hediye alacak arkadaşımla dükkânda konuşurken, "ona layık bir hediye bulamayız, bir silah götü-

ırsün" dedim. Tezgâhtar, "silah mı lazım" diyerek örtüyü kaldırdı. İki kalaşnikov. Sıfır. Kılıfından çıkmamış. "En son dört buçuk milyon" dedi. Üç milyon yedi yüz elli bin lira aylık alıyordum. İzne de geleceğiz, paramız da var. Ama nasıl çıkaracağız? Koca kalaşnikov! Dört buçuk milyon. Yolda arama olunca ne yapacaksın? Silah olsa tamam da... Orada peynir ekmek gibi silah satılıyor. Kötülemek istemiyorum oranın insanını; iyisi de var, kötüsü de. Çarşıya çıktığında, "asker ağa, hoşgeldin!" derler, sırtını sıvazlarlar, adamın içini bilemezsin. Güvensizlik var. Zaten çarşıya çıkınca, mermi silahın ağzında. Bir korku var içinde. Oranın insanına pek ısınamadım açıkçası...

Acemiliğimiz bitti, görevin ne olduğunu anladık. Beş buçuk ay sonra Cizre Tank Taburu'na döndüm, bir-iki gün sonra komutan beni izne gönderdi. Böylece kurban bayramını memlekette geçirdim. Hiç dönesim yoktu. Yani sivili bırakıp tekrar askere gitmek... Biri "kal" dese kalacağım. Ama mecburuz. İzinden tabura döndüğümde, bu sefer, İdil'in çaprazına Silopi'ye gönderildik. Irak'a doğru, Habur Kapısı'na yaklaşıyorum. Silopi Botaş Karakolu. Tam baharın geldiği bir esnada. Karakolun önünde beş tanktan ikisi bizim bölüğe ait. Orada da görevimiz geceydi. Ben doldurucuyum, yani mermi sorumlusu. Güvenlik için bir tank karakolda kalıyordu. İki tank Silopi'nin şehir merkezindeki polis lojmanlarına, biz de iki tankla Nevcüş Tepesi'ne gidiyorduk. Nevcüş tepesi Dicle Nehri'nin hemen kıyısında, elli-altmış metre ötede, nehri atlasak Suriye'deyiz. Suriye'nin köylerini, ışıklarını, çalışan insanlarını görüyorduk. Birinin nehre atlaması dolayısıyla biz oraya konmuştuk. Üç-üç buçuk ay orada görev yaptım. Haftanın iki günü Nevcüş Tepesi'nde, beş gün de yolun kıyısındaki yakılmış Yılık Petrol'de kalıyorduk. Yolda, mazot için Irak'a giden kamyonlar bulunuyordu. Teröristlerin telsiz konuşmalarını dinleyebiliyorduk. Kürtçe konuştukları için anlayamıyordum. Bir gün asteğmenimiz, "ben Almanca konuşayım. Bakalım biliyorlar mı?" dedi. Almanca karşılık geldi. Bizim asteğmen, "adamlar Almanca bile biliyor," dedi. Nasıl biz gece termalle gözetliyorsak, onlar da bizi gözetliyor. Biz göremiyoruz ama onlar görüyor. Hatta telsizde, "o tankçıları kamyoncuların önünde linç edeceğiz," diyorlarmış. Bu lafları duyunca korkuyoruz. Ama her akşam bir uyarı atışı yapıyorduk. Taciz atışı gibi, Cudi'ye, Suriye'nin tepelerine doğru. Son ayda, bizi Silopi su deposuna çağırdılar. Tankın etrafını çevirmiş, pusuda yatan iki tim vardı. Karşıya birkaç mil öteye, Cudi dağına Kayseri İndirme gelmişti. Oradaki izli mermileri termalsiz çıplak gözle görüyorduk, roketlerin patlayış sesini duyuyorduk. Bir akşam, saat iki-iki

buçuk esnasında görüntü aldık. Asker gibi tek kol halinde yürüyorlar. 10-15 kişi gibi. Asteğmenimizi çağırdık: "Terörist de olabilir, katır da, domuz da." Telsizle Silopi'ye asıl komutanımıza bildirdik. Komutan Cizre ile irtibat kuruyor. Oradan "büyük uygulayın" denmiş. Yani tank topu. Tank topunu doldurdum. Mermiyi ağzına verdim. Emniyeti açtım. Nişancı arkadaşımız artıkıla getirdi, kitledi. Tank komutanımız da düğmeye bastı, ateşledi. Termalden merminin gidişini görüyoruz. Merminin uzunluğu 45-50 santim, ağırlığı da 23 kilo. Tam hedefe vurdu, havaya büyük beyazımsı bir şeyler fırladı. Termal doğayı siyah gösterir, canlıyı beyaz gösterir, ya da tam tersi. Tam 12 tank topu attık. Asteğmen bizden de acemi. Tankımız sabaha kadar çalıştı. Sabah, Silopi'den Özel Harekât ile komutanımız da geldi. Komutan, "inşallah ceset vardır, yoksa jandarmaya rezil oluruz" dedi. İnsan, hayvan ya da domuz, katır olsun, yeter ki bir canlı olsun. Özel Harekât aşağıya indi. Asteğmenle birlikte heyecanla bekliyoruz. Bir şey vuramadıysak, ceza alma durumu da olabilir. Bir merminin maliyeti o zaman 30 milyondu. O gece, devletimize, ordumuza 350-400 milyonluk zayiat verdik. Vurduklarımız katırmış. Sekiz-dokuz katır telef oldu. İnsan olmasın da canlı olsun. Aslında, terörist olmasını istiyoruz da... Askerliğimin bitmesine dört ay gibi bir zamanım kalmıştı. Komutan yine izne göndereceğini söyleyince, istemedim ama mecbur. Doğu'da böyle. Tekrar izne geldim.

Dönüşte, yeniden İdil... Gabar Dağının eteklerindeki Sulak Köyünün yanındaki karakola gönderiliyorum. İdil Jandarma'da kaldığım gün Fındık taburundan teskere alan askerler geldi. Adamlar yeni doğmuş gibi sevinçli, sivili çekmişler, bayram yapıyorlar. Kendi kendime, "o günlerimizi görecek miyiz" diyorum. O esnada, o mutluluğu yaşamak isterdim. Sulak karakolu tehlikeli mi, değil mi bilmiyorum. Bir arkadaş ranza gösterdi. Asker temizdir, ama görevde temizlik aramanın imkânı yok. Arkadaşlar yatıyor, "sen de yat" dediler. Battaniyeyi bir açtım, beyaz nevresim hep bit. Buradaki bitler gibi değil oranın biti. Toprak biti, aynı karınca gibi. Çarşaf denecek bir yanı da yok. Bitleri bir kıyıya çektik, uzandık. Karakol için, "pek bir tehlike yok ama görüntü alıyoruz" dediler. Akşam beşte giriyoruz tankın içine sabah beşe kadar sohbettir, teyp dinlemektir geçiyor. Askerlikte ne konuşulur? Tabii ki kızlar... Doğu ile ilgili, "bir kurtulsak da gitsek" diyorduk. Yani Doğu'yu ağzımıza bile almak istemiyorduk Bir de, bazı şeyleri sivilde yapamamaktan pişman oluyorsun. Sevgilim vardı, sağolsun, 15 ayım onun sayesinde bitti. Askerden sonra da mecburen ayrıldık. Bir sevdiğinin olması lazım. Bir telefon geldiğinde, moral düzeliyor. Tank taburundan teskere-

mi aldım. Hemen aklıma, İdil'deki o gece Fındık taburundan terhis heyecanı yaşayanlar geldi. Demek ki o mutluluğu yaşıyabilecekmişim. Ben de o bayram gününü yaşadım. Sivilleri çektim. Vedalaştık. Taburdan da çıktım. Gözümden yaş akmaya başladı. Askerde hiç ağlamamıştım. Taburdan ayrılırken ağladım.

İlk günlerde uyuyamıyordum. Askerde gecem gündüzdü, gündüz de gece. Döndüğümde, "iki-üç gün deliksiz uyumak istiyorum," dedim.

İlk 10-15 gün insan kendine gelemiyor. Burada, özgürsün bir anlamda. Uykumdan ansızın uyanabilirim. Eskiden, affedersiniz ama, eşek gibi yatar eşek gibi kalkardım. Şimdi ufak bir seste, kapı açılmasında, bir tıkırtıda uyanırım. Sese çok duyarlıyım, eskiden değildim. Dizlerim hâlâ ağrıyor. Romatizmadan. Tankın içinde, aynı pozisyonda, 12 saat soğukta oturuyorduk. Oranın, soğuğu çoktu. Halen geceleri sevmiyorum. Gündüzleri seviyorum da akşamın olmasını hiç istemiyorum. Askerlik insanı değiştiriyor. Askerden önce, sokakta bir kıza laf atıyordum. "Şişt nasılsın?" mesela. Şimdi atamıyorum. İstiyorum ağzımdan ses çıkmıyor. Askerlik insanı ağırlaştırıyor. Geçenlerde İstanbullu bir asker arkadaşım geldi, sanatçılara müzik sistemi kuruyor. İdil Piyade Taburu'nda Mustafa Keser konser verecekmiş, görev vermişler, gitmemiş. "Fırsat gelmiş, insan özlemez mi?" dedim. "Gidesim gelmedi" dedi. Askerlik yaptığım yerleri sevmiyorum, ama özledim. Aşk nefret ilişkisi gibi. Nöbet tuttuğum yerleri, arkadaşlarla oturup çay içtiğim masaları, yemekhanesini, tankları bile özledim. Televizyonda tank çıkınca yerimde duramıyorum. "Benim tank çıktı" diyorum. Tankın üzerindeki malzemeleri sayabiliyorum, hâlâ unutmadım. Heyecanlanıyorum. Sinirli olduğum kadar duygusalım da. "Mehmetçik" programında bir anneyle oğul kavuşuyordu. Onları seyrederken doyasıya ağladım.

Sistemin değişmesi lazım. Bu partilerin kapanıp yeniden parti açılmasını istiyorum. 24 sene olmuş anamdan doğalı, bildiğim insan Demirel hâlâ televizyonda. İnsin de, yeni bir yüz görelim. Bitirirse, bu işi askeriye bitirir. Orada insanlar manyak mı, deli mi? Ne amaçla uğraşıyor? Evinizde, kışın, soba başında çorbanızı içseniz, çayınızı demleseniz... Böyle rahatlık varken ne işin var karda kışta, bitin pirenin içinde dağda? Dağa çıkmak, bence boş... Oranın zengini çok zengin... Ağa, altında son model bir araba, arkasında beş-altı silahlı adam. Hesap soramıyorsun. Karakol komutanına geliyor. Ne konuştuklarını bilemiyoruz. Bilgi alıyor, bilgi veriyor. Bu aşiretin kalkmasını istiyorum. Bir kişi beş-on köye hitap edebiliyor. Devletin içinde devlet, öyle değil mi? Oranın halkını hiç sevmiyorum, çok gıcığımdır Kürde... Buradakiler için, "Allah" diyo-

rum, bir laf deseler de bir dövsem. Bizim burada bin dokuz yüz kaçlarda Serik Olayı oldu. "Serik'e it girer, Kürt giremez" diye bir slogan vardı. Biz o zaman ufaktık. Serik'in insanı farklı. Serik deyince bir dururlar. Ben yörüğüm. Bizim buradaki 77 milletten insanı kabul ederim ama Kürtleri hayatta kabul etmem. Eninde sonunda bu Kürtler Türkiye'ye sahip olurlar. Aile planlaması var, batıda iki ya da üç çocuk. Git Doğu'ya, bir kadın on bir-on iki çocuk doğurur. Kadınlara da yazık Türkiye'ye de...

Domates, salatalık, pamuk, tahıl, buğday ekeriz. Yılın on iki ayı çalışırız. Sonuç, yakası kirli gömlekler. Ama mutluyum, gururluyum. Niye gururluyum? Çalışıyorum ama param yok. Neden? Sesimizi duyuramıyoruz. Bir-iki gazeteye göz gezdiriyorsun... Akşam filmlere bakarız, habere mabere. Yani güncel olayları takip ederiz. Doğu'da askerlik yapmayı gerçekten istedim, yaptım da... Ölmesin, kimse ölmesin, ölüm olmasın. Türkiye'nin her tarafı bizim. Batısı da bir, doğusu da... Ama terörist korkusunu yenmek, o sivrisineklerin burunlarını kesmek lazım.

Yağmur fırtınası her yanı ekmiş
Herkes evinde bir biziz dağlarda kalmış
Islanan elbise vücudumu sarmış
Gel de isyan etme bir kış gecesine

Ateş diye bir söz çıktı dilimden
Silahlar çalıştı daha sözüm bitmeden
Boğuştuk saatlerce soğuk demeden
Gel de isyan etme kış gecesine

Ah dostlar yaşadığımız düşman başına
Üç arkadaşı benzettiler nişan taşına
Daha gerdek gecesini görmeden bile
Gel de isyan etme bir kış gecesine

Bu şiiri, Güneydoğu'da bir arkadaşım yazmıştı. Hiç unutmam, unutmak da istemiyorum. (Kasım 1998, Serik-Antalya)

1974, Serik-Antalya doğumlu. Lise 2'den ayrıldı. Çiftçi. Ağustos 1994'te Ankara Etimesgut Zırhlı tümene teslim oldu. Kasım'da Urfa'daydı. Üç oğlan, iki kız kardeşin en küçüğü. Bekâr, "kız arıyorum," diyor.

ASKERLİK KAÇMAKLA BİTMEZ, GÜNÜNÜ DOLDURMAYLA BİTER

Eğitimde, "gel, aslan gibi şunu yap, uçağın kargo bölümünde değil iç bölümünde dön, hostesler sana ikramda bulunsun" derler. Genelde şehit haberleri arşiv yapılmıştır. Nasıl oldu, nasıl öldü falan. Kurtalan'da da aldık o bilgiyi, çoğu asker çarpışmanın dışında, mevzide uyuyarak şehit oluyor...

İlk gittiğim gün bir yatakta üç kişi yattık. Geriye bakınca, şunu hatırlıyorum: "548 gün biter mi?" Çünkü daha iki günü geçmişti. Yürürken, koşarken, yemeğe giderken marşlarımızın hepsi kahramanlık türküleriydi. İki, üç gün uykusuz kalıyor, soğukta üşüyorsun. "Niye uykusuz kalıyorum, niye sürünüyorum" diye düşünüyorsun. Affedersiniz, "şerefsizler için" diyorsun. O şekilde alıştırıyorlar. "Torpil aramadım" diyen yalan konuşur. Ben buldum, "yüzde 90 Ankara, yüzde 60 Samsun" dendi. Marşlar söylenirken ben gülüyordum. "Vuracağız, keseceğiz biz geliyoruz/ Taş üstüne taş, omuz üstünde baş bırakmayacağız" dendikçe, "siz gidin, bırakmayın, ben nasıl olsa ya Ankara'dayım ya Samsun'dayım" diyordum. 9 bin kişi dağıtım olduysa, en az 8 bin 500'ü komple Doğu'ydu. Eğitimde, "aslan gibi şunu yap, uçağın kargosunda değil içinde dön, hostesler sana ikramda bulunsun" derler. Şehit haberleri arşivlenmiştir. Pek silah eğitimi almadık. Aşağı yukarı 25-30 civarında mermi harcadım.

"Siirt" dediler. Siirt neresi? Annem de babam da çok etkilendi. Siirt'e gittim, beni Kurtalan'a revir sorumlusu olarak gönderdiler. Normal jandarma eriyim, sıhhiyecilik sınıfım yok. İğne, tansiyon ölçme, serum takma işlerini bilmem olumlu karşılandı. Aslında jandarmanın reviri yoktu. Ben öğlen içtimaından önce, hasta askerlerin listesini nöbetçi astsubaya verirdim. Karşıdaki komandoya muayene için gider, ilaçları eczaneden alır, dönerdik. Karakol komutan yardımcısının odasında bir dolabım, bir de yatak gibi bir şey vardı. Serumları askerin kendi yatağında takardım. Asker uykusuz geziyor. Bünye de zayıfsa her türlü hastalıkla kapıda bekliyor. Kurtalan ekspresinin tren korumasında da görev aldım. Bahar operasyonları başlayınca, Şubat-Mart ayı itibariyle Ağustos sonuna kadar asker uykusuzdur. Dört saatlik uykuyla gün bitirir. İlk korkum nevruz. Beni Kurtalan mevziine yazdılar. Ateşler yakılı-

yor. Usta askerler, "bugün sağ çıkarsanız, daha bir şey olmaz" dediler. Nevruz ilk nöbetimdi. İlk dolu, emniyeti açık silahla nöbete çıkıyorum. Nöbete 6'da çıkardılar, 9'da alacaklar. O gece, bizi nöbetten çekeceklerine, her üç saatte bir kişi daha gönderdiler. Ondan sonra gece pusu timleri geldi. Ancak sabah beş gibi istirahata geçtik. Betereci dediğimiz bir uzman çavuş vardı, 1988 ya da 1989'da komple timini kaybetmiş. Askeri çok severdi. Nöbette uyuyana tutanak tutmaz, "hadi aslanım uyan" deyip çekirdek verirdi. Çavuş bizi rahatlatıyor, gevşememizi sağlıyor, çok gevşeyince, "fazla gevşemeyin" diyordu. Askerlik çok garip, insanın aklına ölüm gelmiyor. Sadece sabahı düşünüyorsunuz. Şu andaki eşim, o zamanki nişanlım askerde beni ayakta tuttu. Nevruzdan sonra operasyonlar başladı. "Duyum var" denilirdi, mevzie giderdik, izli mermileri görürdük. İşin gerçeği ciddi bir çatışmaya girmedim.

Er olarak gittim, bir iki ay zaman içinde kendimi sevdirdim. O yüzden, onbaşılık diploması geldi. Son iki-üç ayda askerleri nöbete kaldıran, nöbet mevzilerini kontrol eden çavuş kolluğu tuttuk. Asker uyandıktan sonra, on beş dakikada uyumaz da on altıncı dakikanın garantisi yoktur. Kritik günlerde uyku yaptığı için kürk giymek yasaktı. İnce giyineceksin, üşüyeceksin, koşturacaksın. Bizde koruculuktan gelen üç-dört asker vardı, onlar kendi memleketlerinde askerlik yapıyor. Pusuya giden asker olsam onlarla gitmeyeceğimi kendilerine söyledim. "Size güvenmiyorum" dedim. "Biz de vatan çocuğuyuz" derlerdi.

Bizim birlikten şehit olmadı, bu şanstı. Bir gün köye baskın oluyor. Muhtar haber verince, timden üç-dört kişi gidiyor. O gün bir şey olmuyor. Ertesi gün tekrar baskın oluyor, köylü vuruluyor. Muhtarın hanımı, oğlu orada öldürülünce PKK'lıyı vuruyor, öldürüyor, sonra kafasına kazık çakıyor. Bizim tabip askerlerle o kazığı çıkardı, pamuk doldurduktan sonra gömdü. 150 günden sonra şafak tutmaya başladım. Dolabımın kapağındaydı her gün bir çapraz atardım. Asker, komutan "ateş et" dediği için ediyor. Biz, 20-22 yaşımıza gelmişiz, vatan borcumuzu tamamladık, döndük. Askerliğimin bitmesine az kalmıştı. Hiç köy aramasına gitmediğim için kendimi özellikle yazdırmıştım. Kurtalan'da tam yol kavşağında yol araması vardır. Listeler dağıtılır, aramalar yapılır. Şüpheliler beş on dakika bekletilir. Gerçekten şüpheliyse arabadan indirilir, arabası bağlanır. Yol aramasını almaya giden timde muhafızlık yaptım. Kimliğe bakmak formalite. Aranan üç ya da dört kişidir. Asker bu isimleri ezberler. Bir gün nizamiyede nöbet tutarken bir adam geldi, şuna bir bakıver diye... Yeşil kart, kimlik işlemleri gibi işlerde karşıda jandarma olduğu için köylü gelirdi. Belgeler karakoldan onaylanırdı. İlgilendik. Üç beş gün sonra aynı adam "yataklıktan" geldi. Nedir, kalaş-

nikof bulunduran direkt PKK damgası yer. Hemen gözleri bağlı Siirt'e gönderilir. Ondan sonra bizi izlediklerine inandım. Yaşlılar gelir, "tabii amcacığım" falan deriz, üç-beş gün sonra suçlu olarak gelir. Suçlu olduğu bilinmiyor aslında. Köyün şikâyeti oluyor.

Çoğu asker çarpışmanın dışında, mevzide uyuyarak şehit oluyor. Çoğu insan PKK mayınıyla sakatlanabiliyor. On kişi sakatlanıyorsa, belki bunun biri-ikisi de askerlerin kendi yerleştirdikleri mayınlarla. Yerleştirilince nerede hangi mayın var diye proje yapmak lazım. Karakol komutanları iki senede bir değişir. Bu sürede mayınlar yenilenmediyse, giden komutan da projede bildirmediyse mayınlar orada kalır. Denk gelirse...

Şu anda beni askere alsalar gene Doğu isterim. Doğu'daki paylaşım çok farklı.

Askerin mevziden dışarıyı gözetlemesi lazım, ama içeriyi gözetliyordur. Niye? Dışardan gelen ya beni öldürür, ya da ben onu. İçerden gelen rütbeliyi öldüremem, o da beni öldüremez, tutar askerliğini yakar. Rütbeli, ceza vermesinden dolayı düşman olarak görülüyor. Ceza vermese, dayak olayı, o da olmadı hakaret. Askerde, "dayak yemedim" diyen yalan konuşur. Acemi birliğinde de, usta birliğinde de, grup halinde de, tek tek de dayak yedim. İlkin dayağı, küfrü çok kafaya takıyordum. Sivilde hiç tahammülüm yoktu. Oradaki 18 ayı hiç yaşanmamış kabul ederim. Botun bağı dışarıdadır dayağı yersin. Yatak yapılmamıştır, herkes elini açmıştır. Tüfeğin el kundağını çıkarır, herkesin eline şak şak vurur. Rütbeliyle savaş, yani rütbelinin dediğini yapacaksınız. Doğayla savaş... En güzel verdiğimiz savaş akreplere karşıdır. "Yazın uyuma PKK gelir, uyuma akrep ısırır" denir. Akrep timimiz vardı. Üç dört kişi toplu akrep arardık. Oranın akrebi süründürmüyor, öldürüyor. Sekiz-on saniye içinde müdahale edeceksiniz. Gece görüşlerde on dakika dışarıyı gözlesek iki-üç dakika akrep, böcek var mı diye mevziinin etrafını gözlerdik. Çok üzücü bir olay yaşadıysanız, o an, "ne işim var burada" diyorsunuz, "benim yerim burası mı?" Ama oranın şartlarına uymak zorundasınız. Askerlik kaçmakla bitmez, gününü doldurmayla biter. Kendinize bu şekilde telkin ediyorsunuz.

Şimdi askerliği düşününce, ilk aklıma gelen acemi birliğine girişim. Arkamı döndüğümde babamı görememiştim. İkincisi, Nevruz'da ilk mevzide bulunmam. En güzel gün terhis günü. Sivilleri çıkarır ütülersiniz. Gece 12'de askerlik biter, gece çıkışı olmaz. Gece 12'den sonra banyonuzu yapar, tıraşınızı olursunuz, sabaha kadar otursunuz. Uyunmaz. 25-30 tane hatıra defteri vardır, tek tek onları yazarsınız. Son iki-üç gün o ısmarlamalarla geçer. Nizamiyeden çıkıldığında bitiyor.

Batman'dan uçakla Ankara'ya gittim. Oradan otobüse bindim. Samsun'dan karşılayacaklar. Tonya'daydı herhalde. Bir sigara yaktım, o zaman otobüste sigara içme yasağı yoktu. Dışarıda biri zıplaya zıplaya gülüyor. Küçük kardeşim. Babamlar oraya kadar gelmişler. Sigaramı içememiştim. İki üç ay tam alışamadım. Zaten hemen evlilik hazırlıkları başladı. Uyuyamıyordum. İçim kıpır kıpırdı. Askerlik bende heyecan bıraktı. Önceye göre daha çok okumaya başladım. Nerede ne olmuş ne bitmiş izliyorum. İzi mutlaka kalıyor, yani hâlâ oradasınız. Biri bir olay anlatıyor, pat aklınıza geliyor. Basın hem abartıyor hem eksik yazıyor. Bize haber gelmişti, dokuz ya da on şehit var diye. Televizyonlarda üç şehit diyor. Karşı tarafta dört ölü varsa, 14'tür ya da 24'tür. Askerin sayısı düşürülür, karşı tarafın sayısı yükseltilir. Önceden bir asabilik vardı. Onu istiyorsam mutlaka olacak. İtiraz yok. Şimdi tam tersi, yani şöyle, kişiliğime ya da aileme herhangi bir hakarette bulunulursa bire bir karşısındayım. Onun dışında ufak bir şey olduğunda bağırma çağırma pek yok, daha sakinim. Askerlik mi olgunlaştırdı, bilmiyorum. Yaşam benim için hep değerliydi, herkes için değerlidir. Vatan üzerinde yaşanılan birtakım şeyleri birlik olarak ya da tek olarak paylaştığımız, hayatımızı devam ettirdiğimiz bir yer. Askerlik herkesin vatan borcudur ama... Niye gidilir? Askerlik yapılmadan ne evleniliyor ne iş kuruluyor. Hiçbir şey yapılmıyor. Vatan aşkıyla olsaydı 20 yaşında giderdim 23 yaşında gitmezdim.

Öncelikle, yavaş yavaş da olsa OHAL diye bir şey kalmaması lazım. Askerde biz de Özel Tim görünce ürktük. Hepsi kafasında bandana, devletin polisi olayından çıkmış, tamamen savaşçı kimliklere bürünmüş, Rambo kılıklı heriflerdi. Halk bunlardan korkuyor. Aslında tüm görev halka düşüyor da, onun gücü de yetersiz kalıyor. Bire bir sıkıntıyı, çileyi çeken oradaki insanlar. Silahların konuştuğu savaş belki biter. Oradaki insanların içindeki savaş, geçim sıkıntısı, işsizlik bir savaşın basamaklarıdır. O yüzden halk bilinçlendirilmeli, bilgilendirilmeli, yani o insanların sadece PKK'ya endeksli olmadıkları gösterilmeli. Kesinlikle kurşun sıkmayla, adam öldürmekle, askerin vurulmasıyla karşı tarafın vurulmasıyla bitmez. Oranın kültürüyle yaşıyorsa niye benim kültürüme boyun eğsin ki? Tabii ki kendi kültürüyle yaşayabilir orada. (Temmuz 1998, Samsun)

1972, Samsun doğumlu, liseyi bitirdi, konfeksiyoncu. İki kız kardeşi var. Babası diş teknisyeni, annesi emekli. Kasım 1994 - Ocak 1996 arasında, askerlik hizmetinin acemi bölümünü Birecik Jandarma'da, usta birliğini Siirt Kurtalan'da yaptı.

TÜRKİYE'NİN TERAZİSİ EŞİT DEĞİL

Şimşek çakınca kendimi bisikletten dümdüz asfalta, yere atmışım. Şimşek sesi silah sesi gibi geldi. Millet bana gülüyor. Ayağa kalktım, ben de kendime gülmeye başladım.

Terhis oldum, geldim. Kendimi çok büyük bir boşlukta hissettim. Uyku uyuyamadım. Taşların arasında bir saat, yarım saat uyku 24 saat uykudan bile daha tatlı geliyordu. O uykuyu, o yaşamı özledim. Normal bir yatakta rahat edemedim, yerde yattım. Bu hayat bir buçuk sene devam etti. Otobüsten indim, bütün insanları terörist olarak karşıladım. Orada gördüğüm sivil halk ya terörist ya da teröriste yataklık yapan kişi. İçlerinde iyileri de çok. Sivil halkı görmüyorsun, çarşısını görmüyorsun. Dağlardasın, iki üç ayda bir iniyorsun. Bir sıcak çorba içene kadar zaman doluyor, tekrar dağa çıkıyorsun. Her gün çatışma, ne bileyim, rezil bir hayat. Her gün her saat ölümle burun buruna. Kurtulup buraya canlı, normal bir halkın arasına girince insanların hepsini PKK görüyorsun. Değil ama, psikolojik olarak böyle görüyorsun. Aptal gibi bir halim var. Her an bana kurşun sıkılacak gibi sağa sola bakıyorum. Dağ görünce, "terörist karşıda, bize ateş ediyor" diyorum. Köyde bahçede geziyorum. O taşın altından terörist kalkacak, bu taşın altından terörist kalkacak. Bazen kendimi, siper diye yere atıyorum.

Terhisten üç ay sonra işe başladım. Bir gün yolda yürüyorum. Şimşek çakınca kendimi bisikletten dümdüz asfalta, yere atmışım. Şimşek sesi silah sesi gibi geldi. Millet bana gülüyor. Ayağa kalktım, ben de kendime gülmeye başladım. Gündüz de düşünüyorum da, gece daha başka tabii. Hafif canım sıkıldığı zaman kafam bir gidiyor. "Herkes terörist, alayım silahı, herkesi öldüreyim" diyorum.

İnsanlığın bittiği yer orası. İnsanlıkla hiçbir alakan yok, afedersin, vahşi bir hayvan olmuşsun. Nedenine gelince her gün çatışma, her gün ölü kişiler; ölmüştür, yakılmıştır, işkence yapılmıştır. Açsın, susuzsun. Ekmeğini ıslatıyorsun, taşla kırıyorsun, yiyorsun. Az bir su bulursun, simsiyah. Üzerine mendil seriyorsun, içiyorsun, içmek zorundasın. Üç dört ay duş alamadık. Afedersin, kirlendik, duş alamadık, su yok. Saç sakal birbirine karışıyor. Önüne kim gelirse gelsin, hiç gözünü kırpmıyorsun. Hayatımda insan ölüsü görmemiştim. Orada insan ölüsünü, bü-

tün işkencesini gördüm, yakılmasını, işkencesini, her şeyini... Sivil hayatta insanı jiletle kıymalık yapsalar, kılım kıpırdamaz. Katılaşmışız orada. Bazılarının rüyalarından çıkmaz ama benim hiç tüyüm kıpırdamıyor. Oradaki ortam rüyalarımdan çıkmıyor. Bu akşam rüyamda çatışıyordum, çatışmadaydım. Yanımda arkadaşlarım şehit düştü. Dağda keklik avına çıkınca, keklik avlamayla bitiyor değil mi? Kekliğin anaçlarını vurunca yavrulama yapmıyor. Terör de aynı. Devletin içindeki başlarını veya terörün liderlerini aldın mı, dağdaki kişilerin avlanması çabuk olur. Devletimizin elinde dünyanın haritası vardır. Haritaya göre, her suyun başına bir tim asker koy. Açlıktan ölmez ama susuzluktan insan haliyle ölür. Su içmeye gelecek. Vur gitsin, suyun içine zehir at, bir şeyler yap. Önemli olan başındaki liderleri almak. Terör örgütünün bitmesini istemeyenler devletin içerisinde.

Dönmemi annem çok duygusal karşıladı. Teyzemi, amcamı tanıyamadım. Kardeşimi tanıyamadım. "Tanımıyorum" diyorum, "nasıl tanımıyorsun" diyorlar. Çok rezil bir hayat, yani insan hakkı yoktur. Bugün terörist köye gidiyor, kundaktaki çocuğu işkence yapıp öldürüyor. Sağ salim yakalanınca cezaevinde besliyorlar. İnsan hakkı varmış... Ölen ailenin insan hakkı nerede? Onun hakkı nasıl ödenecek? Ödemiyorlar. Bir milyar parayla bu insan hakkı ödenmez. Benim insan hakkım yok. Hakkım oradaki silahımdır, kendi kendimi korurum. Adam sana, "sür, tepeye çık" der. Tepede ölürsen şehitsin. Kendi hakkını kendin savunuyorsun. Çok iyi hatırlıyorum. Diyarbakır Kulp'a akşamüstü vardım. Silah verildi, gece yattık. Saat 4'te "kalk alarmı" çalındı, saat beş gibi çatışmaya başladık. Acemiden yeni gidiyorsun, araziyi tanımıyorsun, hemen çatışmaya gidiyorsun. O çatışmada iki üç arkadaşım kafayı yedi. Kendimi kaybetmişim. Kaç çatışmaya girdiğimi sayamam. Bir gün girmesem öbür gün girmişimdir. Hiç nöbet tutmadım, dağda hep pusudasın, nöbettesin. Çok rezil bir hayattı ama hâlâ gurur duyuyorum. Şu andaki işim çok güzel, geliri de güzel. Şu gün çağırsınlar, bütün işimi bırakır giderim. Özel Harekât için müracaat ettim. "Lise mezunuysan gel" diyorlar. Yahu, kardeşim sen beni ne yapacaksın, daktilo mu yazacağım, bilgisayar mı kullanacağım? Beni arazide kullanacaksın. Kafam çalışıyorsa, orda görev yapmışsam, ne araştırıyorsun lise mezunu mu diye? İlkokul mezunu milletvekilleri var. İbrahim Tatlıses, "milletvekilliğine adaylığımı koyacağım," diyor, bu adam da ilkokul mezunu. İlkokul mezunu milletvekili oluyor da, bir gariban köylü çocuğunu ilkokul mezunu diye Özel Harekât'ta devlet için savaşmaya almıyorlar. Bugün, Güneydoğu'da hiçbir zengin çocuğu yoktur, hepsi gariban. Benim

birliğime çok zengin çocuğu geldi, ikinci gün aynen geri... Evet rezil hayat, ama ben hâlâ orayı istiyorum, ortamı özlüyorum. Televizyonda görünce, "keşke ben de olsam" diyorum. Orada vatan millet için savaşacaksın. PKK'nın kökünü bitirmek için savaşacaksın. Benim için en büyük gurur. Burada pisi pisine ölmektense orada vatan millet için şehit olayım daha iyi. Hiçbir sanatçı hiçbir zengin çocuğu yoktur Güneydoğu'da. Yani vatan sevgisi daha çok yoksullarda var. Vatan meselesinde çok bir gariplik var zaten. Televizyonlarda, "vatanım milletim," diyor, niye askerlik görevi çıkınca kaçamaklık yapıyor. Örneğin Tarkan askere gitmemek için bazı şeyler uyduruyor. Operasyona git. Çatışmaya git de göreyim senin vatanı milleti sevdiğini. Politikacılar karar veriyor ama hiçbir marifetleri yoktur, marifet askeriyenin elinde. Terörle mücadele eden kahraman Mehmetçiktir. En basiti, bir milletvekili çatışma esnasında bir helikopterle gidip de niye kontrol yapamıyor? Milletvekili camiye arkasında sekiz-on korumayla giriyor. Sen Allah'ın evine, camiye giriyorsun. Seni koruyacak olan zaten Allah, niye korumayla giriyorsun? Orayı görmeyen kişiler inanmıyor, masal gibi dinliyorlar. Vatan millet için git istediğin kadar savaş, toplumda sana değer veren olmaz. "Benim için mi yaptın, vatan için yaptın" deyip geçiyor adam. Devlet de ilgilenmiyor tabii. Çok fazla eşitsizlik var; Türkiye'nin terazisi eşit değildir. Paralı taraf ağır basmıştır.

İçimde savaş veriyorum. Bunu, oradan gelen arkadaşlarımla paylaşıyorum. Ben 12-13 yaşından askerlik çağıma gelene kadar, "komando olsam" diyordum. Kalbimde ne varsa hepsi çıktı, gittim yaptım geldim. Manisa Kırkağaç'taki eğitim çok iyiydi. O eğitimle Diyarbakır, Muş, Batman, Siirt, Bingöl, Kuzey Irak'a kadar gittim. Döndükten üç ay sonra tekrar Güneydoğu'ya gittim. Korucu arkadaşlarım bana baktılar. Korucu arkadaşlarım suçu hep devlette buluyorlardı. Arazileri var, ekemiyor. Akşam teröriste, gündüz askere ekmek veriyorlar. Savaş hayatında yaşıyorlar, ölümle yaşıyorlar. Bir hafta on gün dolaştım. Güneydoğu'da misafire verilen değer hiçbir yerde yok. Oraya git, "selamünaleyküm" deyince köşeye oturtur, çay içirmeden bırakmaz, misafirhanede yatırır, paran yoksa biletini de alırlar. Akdeniz'de çayı, kahveyi bırak, "selamünaleyküm" de, selamı da alan çok nadir.

Müslüman ise herkes kardeştir. İçinden beş kişi çıkıyor, dağda PKK'lık yapıyor, "Kürdistan devleti" diyor, bunun bedelini bütün Kürtler ödüyor. Kürt diye iş vermiyorlar, dışlıyorlar. Niye yatırım yapmıyorsun, okul yapmıyorsun? Çocuklar cahil kalıyor. Ben gitmeden orayı Alanya gibi düşünmüyordum, mahrumiyet bölgesi olduğunu biliyor-

dum ama hakikaten mahrumiyetmiş. Doğayla iç içesin, dertlerini doğayla paylaşıyorsun. Zaten kafayı yemişsin kendi kendine konuşuyorsun. Doğayla mücadele ediyorsun. İlk kez orada kar gördüm.

Gitmeden çok normal bir insandım. "Sen kız mısın?" derlerdi. Öyle olgun, sakin... İçkim, sigaram, kumarım hiçbir şeyim yok. Gittim geldim, insanlıkla ilişkim kesilmiş. Türkçem zayıflamış, yobazlaşmışım. Oranın ortamı her şeyi köreltiyor, hayatı köreltiyor. Önce sevgilim vardı. Artık sevgili istemiyorum. Yalnız kalmak, yalnız yaşamak istiyorum. Bir de sevgiliye zaman ayırırsam bunalıma girerim. Kendimi ölüme en yakın on metrelik bir çatışmada hissettim. On metre arasında el bombasıyla çatışıyorsun. Komutan şehit oldu. Yaralanan oldu. Vermeden alamazsın. Şerefsizlerin elinde olan muhabere cihazı Türkiye'nin elinde yok. Bu Kürtçülük, Türkçülük ayrımı olmasın, eşitlik olsun. Oralarda insanlar tahsilleşsin, iş sahaları açılsın. Batı bölgesi nasılsa orası da öyle olsun. Oranın da çok doğal güzellikleri var. Oraya da turizm akını yapılsın. Çocuklar okula gitsin. Çalışmak isteyen çalışsın. Herkes Türk vatandaşı Türk bayrağının altında, Türk dili konuşarak yaşasın. Eşitlik olsun, Kürtçülük, Türkçülük ayrımı yapılmasın. Herkes eşit bir dünyada yaşasın.

1974, Alanya doğumlu, ilkokul mezunu. Üç kız, üç oğlan altı kardeşin iki numarası, babası çiftçi. Acemi birliği Manisa Kırkağaç. Komando. Askerlik yıllarını tam çıkaramıyor, 1994-1995 arası diye tahmin ediyor. Turizm işinde çalışıyor.

ASKERE GİTMEMEK İÇİN ALTERNATİF OLSA GENÇLERE ANLATIRIM

Mesela Dardanel, devlet bunu askere yolluyor. Dardanel ton askere yasak, subay astsubay yiyecek. Askerlere markasız barbunya...

Güneydoğu'ya gitmek istiyordum. Savaş için çok şeyler söyleniyordu, görmek istiyordum. Merak vardı. İlk gün ağladım. Saçımın kesilmesi, bir üst devrenin veya astsubayın, rütbelinin sana karşı davranışları insanı bitiriyor. Biz de o anlamda yenik düştük. G3 kullandık, MG3 ve lav eğitimi aldık. Üç aylık eğitim, o kadar olur yani. Gece terörle mücadele eğitimi veriliyordu. Dinledikçe, daha çok merak etmeye başlıyorum.

Üç aydan sonra izne gittim, dönüşte İstanbul Ümraniye. Eğitimin orada gene başladığını görünce, "tamam" dedik, gidiyoruz. Taburun yarısı da orada... Trendeyiz, mühimmatla beraber Siirt'e gidiyoruz. Gece yolculuğu yasak, duruyoruz, gündüz devam ediyor. Yolculuk altı yedi gün sürdü. Tedirgin oluyoruz. Tren çok uzun, saldırı çok kolay. Kurtalan'da trenin işi bitiyor, oradan araçlarla. Siirt'te Piyade Taburu. Güçlükonak'a gideceğiz. Orada karakol yapılacak. Güçlükonak'a girer girmez önde detektör mayın araması yapıyoruz. Mayınlar çıkmaya başlayınca, araç mayınları, personel mayınları bu sefer korku başladı, ayak atamıyoruz, bir yere gidemiyoruz. Olduğumuz yerde kaldık. Köylere gitmeye başladık. Bizim yüzbaşı ile birlikte köylülerle sohbet ediyoruz, piyadeyle köylülerin arası iyi. Köylü, "Jandarma geliyor vuruyor, Özel Tim geliyor vuruyor, PKK geliyor, 'niye vatan hainliği yapıyorsunuz, ispiyonculuk yapıyorsunuz' diye vuruyor," diyor, soruyor: "Komutanım, nereye güveneceğiz, ne yapacağız?" Gerek gerillanın yaptığı yanlışları, gerekse devletin savaşı ısrar ettirmesinin yanlışlığını anlamaya başladım. Bir büfe var orda, geliri Binbaşıya ait, bir kola 200 bin lira. Maaş kolaya yetmiyordu. Mesela Dardanel, devlet bunu askere yolluyor. Dardanel ton askere yasak, subay astsubay yiyecek. Askerlere markasız barbunya... Arkadan nöbetçi askere görünmeden sürünerek çadıra giriyor, Dardanelleri alıyordum, dağıtıyordum. Dardanel daha güçlü olduğu için askerin ayakta durması için ihtiyaçtı.

İlk nöbetim... Güçlükonak'a çıktıktan sonra hâkim tepeler vardı. Sen ayakta duruyordun, ben yatıyordum. Ben duruyordum sen yatıyor-

dun, hiç aşağıya inmiyorduk. Korku oluyordu bazı kere. Karşıda çatışmalar oluyordu, izli mermileri görüyorduk. Acaba buraya doğru sızdı mı? Veya uyuyup kaldım da bir an uyandım da, işte ne oldu, acaba biri yanaştı mı, bir şey oldu mu? Bir an uyuduğun için karşını göremiyorsun, korkuyorsun. Ben direkt çatışmaya girmedim. Bizden önceki tim çatışmaya girdi. Bir uçaksavarcı arkadaş öldü, piyade. Biz sadece sıkıştırma görevi yapıyorduk. Jandarma giriyordu. Mesela bölgede gerilla göründü, haber veriliyor, hâkim bölgeye giriyoruz, bize doğru yaklaşınca ateş açıyoruz, jandarma havadan helikopterle iniyor, çatışmaya giriyor. Biz Güçlükonak yolunda mayın araması yapıyoruz, araç gelirken mayına basıyor. Araç tahrip oluyor, ama ölen yok. O sırada Güçlükonak'tan bir kadınla yaşlı bir amca hastaneye gidiyorlar, yürüyorlar yani. Asker araçtan iniyor, direkt amcayı vuruyor, tabii ölüyor. Biz mayın taraması yaptık, dinleniyorduk, patlamayı duyduk, gittik, kadın ağlamaya, ağıt yakmaya başladı. Bu patlayan yerde önce mayın aramasını yapmıştık. O mayın, nasıl yerleştirildiyse, aradığımızda detektör ötmedi. Detektör plastik mayında ötmüyor, öyle detektörler var ki her yerde ötüyor, ne yapsan ötüyor, mayın olmadığı halde ötüyor. Bozuklar yani. Bu ateş açmaların asker arasında dedikodusu oluyordu. Heyecandan dolayı asker iniyor direkman ateş ediyor. Mesela ben avcıydım, mağaraya yaklaşmıyoruz, uzman çavuş, "mayın at oraya" diyor. Ben de atıyorum. İçerde ne olduğunu bilmiyoruz. Bazen boş çıkıyor, bazen silah çıkıyor ama yanmış oluyor. Köy aramaları olmuyordu, insan yok. İnsan varsa, o köy boşaltılıyor, yakılıyor. Cami bile yaktık. Eruh'un arkasında bir köy, ismini unuttum. Orada 30-35 tane ev vardı. İnsanları evlerden çıkarttık. Genellikle oranın korumasını alıyoruz, kuşatıyoruz. Üst rütbeli, köylülere "köyü boşaltacaksınız" diyor. İki-üç timle beraber köyün içerisine giriliyor, insanlar dışarı çıkarılıyor, arama yapılıyor. Adamlar, kadınlar, çocuklar ayrılıyor. Erkeklere, "burada durmayacaksınız, PKK'yı destekliyorsunuz, onlara yiyecek veriyorsunuz" deniyor. İnsanları şehre sürüyorlar, Siirt'e gidiyorlar. Halk ne diyecek? O anda eşyalar çıkıyor meydana. Sonra iki tim giriyor, arama yapıyor, boşaltma yapılıyor, sonra yakılıyor yıkılıyor. Benzinle tutuşturuluyor, kenarlardan falan yanıyor. Köy yanarken seyrediyoruz. Görüyoruz, zaten yakın arazi, biz korumadayız. Merakımın bütün cevaplarını orada buldum. Devletin bunu sürdürmek istediğini görüyorum. Çünkü devlet oradaki insanlara sahip çıksa, kültürel, dil, ırk yönünden sahip çıksa, yaşamsal şeylerini iyileştirmeye baksa savaş olmaz. Ben yalnız bir tanesine, bu anlattığıma katıldım. Siirt'te, Eruh'ta, Pervari'de, Güçlükonak'ta, Taşkonak'ta devamlı geziyorduk. Kırmızıtepe operasyonu vardı.

1994'te büyük bir operasyon. O operasyonda, bizim askerlerin büyük bölümü gitti. Biz köylerde evlerde kaldık. İki ev boşaltıyorduk. "Burada kalacağız" diyoruz, muhtar tahsis ediyor. Eşyalarımızı oraya koyuyoruz. Uzman çavuş veya astsubay kalıyor orada. Biz tim olarak hâkim bir tepede kalıyoruz. Ev toprak, fark etmiyordu, postalla falan...

Ben hiç PKK ile karşılaşmadım ama telsize girdi. Kurmay binbaşı teslim olmaları için çağrıda bulunuyordu. Onlar da, "asıl siz teslim olun" diyor. Tabii binbaşı küfür ediyor. Onlar, "sen askersin, küfür etmene gerek yok" diyor. Geçmişte, "PKK" diyordum, şimdi netleşmiş şeyler var, gördük, yaşadık. Devletin oradaki haksız savaşından dolayı gerilla diyorum. Kürtlerle ilgili bir merakım yoktu. Laz, Çerkez, Ermeni nasıl oluyorsa Kürt de öyle oluyordu. Askere gitmeden *Gündem* gazetesi vardı, devamlı Güneydoğu'da neler oluyor yazıyordu, tabii o da bir taraftır. Bildiğim halde okuyordum. Başka gazeteleri de okuyordum ama onlar Güneydoğu'da ne olup bittiğini sadece "çatışma oldu, şu kadar insan öldü" diye yazıyordu. Bir gün, yaşlı bir adamı PKK'ya mühimmat yiyecek taşıdığı için katırlarla beraber sürükleyerek getirdiler. Adam kabul etmiyordu. Belli değildi, iki un çuvalı katırın sırtında yakaladıkları için, sen bunu PKK'ya götürüyorsun. Adamı kollarından halatla bağlayıp sürüklediler. Yaşı altmışa yakındı, oradaki insanlar çok ezildiği için yaşını bilemezsin. Adam bağırıyor, ağlıyordu.

Pusu atılan yere gerillanın inmesi intihardır. Bu Güçlükonak olayını* gerillanın yaptığına inanmıyorum. Yapsa zayiat verir, bir çatışma olur. Karakolun orada olmadığını say, tepelere her zaman pusu atılıyor. Karakolu korumak için tepelere çıkıyorsun. Köyü korumuyorsun ki, bulunduğun bölgeyi koruyorsun. İki-üç tim çıkıyor her iki tepeye. Gerillayı onların görmemesi imkânsız. Halk piyadeden memnundu ama mesela jandarmadan, polis ve Özel Tim'den memnun değildi. Devamlı dayak atıyorlar.

Oraya gitmemden önce düşmanımı bilmek istiyordum. Şimdi, sorgulamayı tamamladım. Düşmanım kim? Hâkim sınıflar yani, kim olacak? Çok savaş var. Psikolojik olarak kendinle mücadelen var, karşıdakiyle mücadelen var. Taraf olsan da olmasan da bir yerlerde duruyorsun, o anlamda kendini koruman gerekiyor, artı biraz tarafsın, karşıya zarar vermek istemiyorsun. Mesela Dardanel ambargosu var, onu yeme

* Ocak 1996'da Güçlükonak'ta çoğu korucu 11 kişi minibüste yakılarak öldürülmüştü - NM.

mücadelesi. Savaşın en zoru orada bulunmak, savaşa bir taraftan destek olmak. Yani devamlı seninle var olacak, kendi iç savaşın. O çelişkiyle devamlı hesaplaşacaksın. Taburda bir arkadaş şehit düştü. Biraz kahraman birisiydi, devamlı atılıyordu, vurulması pek sürpriz değildi. Vurmak, PKK'yı geri püskürtmek, kelle almak onun için çok gurur verici şeylerdi. Çoğu asker üzülmüştü, ben bir insan öldü diye üzüldüm.

94'te bizi sıkıştırma amacıyla üç buçuk dört ay sonra Lice'ye gönderdiler, piyade taburuna katıldık. 15-20 gün kaldık. Olaylar olduğunda yoktum. Çatışmaya katılan arkadaşlarla sohbet ettik. Orada PKK'nın başarması imkânsız. Orası Özel Tim'in, jandarmanın koruması altında olan bölge. Paşa vuruluyor, sonra Lice yakılıyor. Operasyonda bizi jandarma istiyor. Bize, "gideceksiniz şu bölgede sıkıştırma yapacaksınız veya konaklama yapacaksınız" deniyor. Zaten piyadenin işi bu, devamlı yürüyoruz. Bizim olduğumuz zaman Lice'nin içinde çok az sayıda insan kaldı, çok az. Köye, Lice'ye inmiyorduk. Hâkim tepelerde oluyorduk.

Orayı düşündüğümde ilk aklıma arkadaşlarım geliyor. Onlarla paylaştığım ekmek, işte o Dardanelleri çalıp dağıtmam, çorap vermiyorlardı, çorap çalıyordum, dağıtıyordum. Döndüğümde burada, Tonya'da, insanlar ne olduğunu merak ediyordu. PKK'nın ne yaptığını, bizim ne yaptığımızı, köy boşaltmaların nasıl olduğunu, savaşın nasıl sürdüğünü anlattım. Döndüğümde uyuyamıyordum. Biz askerde gündüz uyuyorduk, gece ayakta oluyorduk. Dönünce geceleri devamlı geziyordum. Gece saat bire kadar arkadaş bulsam gezerdim veya oturup sohbet etmek isterdim. Askere gideceklere gitmemek için alternatif olsa anlatırım. Yapı olarak, kafa olarak değiştim. Bu savaşın kimler tarafından sürdürüldüğünde, beslenenlerin kimler olduğunda daha netleştim. Subaylar savaşın sürmesini istiyorlardı, güzel para kazanıyorlar. Tehlikesi var, kendini çok uç noktaya atanlar ölüyor. Astsubay bizimle pusuya gelmez, uzman çavuşu yollardı. Asteğmenler devamlı askerle gider, askerle arkadaş gibidir. Ölebileceğimi hiç düşünmedim. Bir kere korktum. Nöbette ben uyuyordum, arkadaş kolluyordu. Sonra ben kollayacaktım. Uyumuşum. Bir anda uyandım. O an korkmuştum. Hiç müzik dinlemiyorduk, dinleyebilsek Grup Yorum'dan Dersimin Dağları'nı dinlemek isterdim. (Temmuz 1998, Tonya-Trabzon).

1973, Tonya doğumlu. Ortaokuldan ayrıldı. Lokantacılık yapıyor. Ağustos 94'te askere gitti, Manisa'da acemi eğitimi aldıktan sonra piyade, avcı olarak Siirt bölgesindeydi, Kasım 95'te döndü.

ÇOCUĞUM OLSA KESİNLİKLE ASKERE GÖNDERMEZDİM

Aile gurur duydu. İmam, "üzülmeyin" dedi, "Allah şehitleri cennete gönderir". Yolculuk çok kötü değildi, arabada cenaze olduğunun pek farkında değildim. Bir yabancılaşma sankî. Kış ortası, üşüdüm, cenaze sığmadığı için arabanın arkasını açık bırakmıştık.

Samsun'dan dağıtım sonrası Edirne'ye gittim, iki gün sonra da Van'a gitmek beni bayağı korkuttu. Bir de kalp rahatsızlığım var. Rakım yüksek olduğu için tıkama yapıyor, halsizleştim. Samsun'da bütün gün, rap, rap, rap yürütüyorlar. Sağa dön, sola dön. Çatışmaya yönelik düzenli savaş, haç şeklinde saldırma gibi teorik bir şeyler öğretiyorlar. Kurada Doğu çekenlere ikinci bir eğitim verdiler, silah konusunda daha tecrübelendiler. Batı çektiğim için, "işiniz bitti" denmişti...

İlk gece bir kıyamet koptu. Herkes bir şeyler görmüş bir yerlere ateş ediyor. Aslında bir şey yok. İkinci gece karşı tepedeki askerler bizim tepeye ateş ettiler, askerlerden birini vurdular. Birileri görüntü aldığını, birileri de bir şey olmadığını söylüyorlardı. Ertesi gün görüntü alınan yerde bir grup kadın ot topluyorlardı. O kadınların kadın olmadığını çok sonra anladık, ama onlar hiç ateş etmediler, karşıdan bizimkilerin ateş ettikleri kesin. O gece bir üsteğmen yaralandı. Ben çatışmadan çok uzaktaydım. Mermiler uçuşuyor uzakta. Işıklarını görüyorsunuz, vurulmadan ne olacağını anlayamazsınız gibi geliyor.

Daha sonra karlar eridi, taburun daha yukarıya çıkması gerekiyordu. Yukarı çıkınca iyice halsizleştim. Biz üç doktorduk, çadır revirdeydik. Yukarı çıkınca toprağı dozerlerle kazdılar, roket gelmesin diye çadırlar toprağın içine kuruldu.

Biz ikinci bölük olarak çıktığımız gece, "herkes görüntü aldık" diyor. Askerler o kadar panik ki... Herkes, "iki kişi eğilmiş gidiyordu" diyor... Sabahleyin o iki kişinin aslında bir eşek olduğu, taburun etrafında dolaşan eşeğin sürekli tarandığı ortaya çıktı. Eşek de vurulmadı, vuramadılar. Bir süre sonra ben iyice halsizleştim, tabur komutanı "seni Edirne'ye göndereceğim" dedi. Sevindim tabii... Sonradan, fikir değiştirince Van'a gittim. Asteğmenler orduevinde kalamıyormuş, otelde kalmaya başladım. İyice bir otel, parasını da ben veriyordum. Bu altıncı

ayda falan. Doktorlar izne çıktıkça, ben yukarı çıkıyordum.

Bir çatışmada ölen askerlerden birini köyüne götürdüm. Daha önce de bir asker, asteğmenin silahını temizlerken kazayla kendini vurmuş. Asteğmenin silahını vermesi yasak ama... Asker silahı temizlerken mermileri boşaltıyor, "tetiğe nasıl girecek" diye bakarken mermi gözüne giriyor ve parçalanıyor. Onu da Maraş'a götürdüm. Bu tür işlere bakıyordum, bir de taburun ihtiyacı olan şeyleri, ne de olsa yabancı bir tabur ve Van'daki birlik her ihtiyacı karşılamıyordu. Taburumdan bana, "şu lazım" diye telefon açıyorlardı. İzne gidecek askerleri yolluyorlardı, uçak bileti sağlıyordum. Rütbeli dolaşıyordum. Zaman zaman korkuyordum. Gece yürürken yanından bisikletli biri geçiyor, küfür ediyor, bir şey diyemiyorsun. Silah da taşımıyordum, kullanmayı bilmiyorum. Acemide tabanca ile bir kere atmışım, yani kullanamam da.

Kış geldi, tabur yine aşağıya indi, Başkale'ye yerleşti, birkaç kere sivil minibüsle gittim, geldim. Sarışın olduğum için insanlar asker olduğumu anlıyorlar. Askerler zaman zaman el bombalarıyla oynuyorlar, patlıyor, elleri parçalanıyor tabii. Üç kişinin böyle eli parçalanmış, bir de mayına basan askere baktım. Taburdan beş kişi mayına bastı, biri teğmendi. Bunlar örgütün mayınları, plastik, topuk koparan deniyor, detektör de algılayamıyor. Asteğmenin silahıyla vurulan askeri önce Ankara'ya, oradan Adana yoluyla Maraş'a götürdüm. Maraş'taki bir Kürt köyüydü. Asteğmen çok iyi bir çocuktu, askerlik yapmaya karşı bir insandı, yıkılmıştı. Askerin ailesi oğullarının asteğmenin silahıyla kendini kazayla vurduğuna inanmadılar, Kürt olduğu için "siz vurdunuz" dediler. Allah'tan oraya ilçe jandarmanın aracıyla gittim. Aile tabutu açmak istedi. Ayrıca bana saldırabilirlerdi, teşebbüsleri de oldu. Asker hemen ölmemişti, Van'da birkaç gün yaşadı. 100. Yıl Üniversite hastanesinde yatıyor, tek ben varım yanında. Yoğun bakımın kapısında insanların yakınlarını bekledikleri gibi bekliyordum. Sorumluluk duyuyorsunuz, götürmeniz gerektiğini düşünüyorsunuz. İtiraz da edemezdim. Aileden en az 20 kişiye olayı ayrı ayrı anlattım. Bu durumda şehit olmadığı için maaş da bağlanmıyor. Taburun kantin gelirinden aileye iki yüz milyon kadar bir para gönderildi. Çatışmada ölen ikincisini de memleketi Erzurum'un bir köyüne götürdüm. Van'dan götürecek araç bulamadık, steyşın vagon bir taksinin arkasında götürdüm cenazeyi. Hesapta bize yollarda eskort yapacaklardı. Ama 30 km sonra bıraktılar, biz de bastık gittik. Erzurum'a geldik, köy 200 km uzakta şehirden. Gece boyunca gittik. Neyse sonuçta ilçeyi bulduk ve ilçenin jandarma karakolunda kaldık. Ertesi gün landlarla köye gittik. Köy bir felaket, sanki

kayalarla yapmışlar, okul yok, elektrik su var mı? Emin değilim. Türk köyü. Onlar, "şehit oldu" diye neredeyse sevindiler. Askerlerle birlikte, ilçe jandarma komutanı geldi. Havaya ateş falan ettiler. Şehit töreni. Aile gurur duydu. İmam, "üzülmeyin," dedi, "Allah şehitleri cennete gönderir". Yolculuk çok kötü değildi, arabada cenaze olduğunun pek farkında değildim. Bir yabancılaşma sanki. Kış ortası, üşüdüm, cenaze sığmadığı için arabanın arkasını açık bırakmıştık. Rütbeliler cenaze taşımaya yanaşmıyor, nedense korkuyorlar. Hoş değil ama birinin yapması gerekiyor. Ben pek dini inançları olan biri değilim, hatta hiç inancı olan biri değilimdir. Çok güçlük çektim, namaz kılmak gerekiyor, hayatımda namaz kılmamışım. Kenarda durdum, çok antipatik oldu. Tabur komutanı cenaze namazı kılmadığımı bilmez. Bilse, bir daha göndermez. Aslında askerler de kılmadı ama ellerinde silahları var, bende yok. Sivilim, asker gibi yanlarında durdum. "Asker dövülmüyor" deniliyor, ama aslında çok kötü dövülüyor. Tabur komutanı, kızdığı bir astsubay asker döverse hakkında tutanak tutuyor, ama kendi de dövüyor ya da sevdiği bir astsubaya karışmıyor. Astsubaylar çok kişiliksizler, haklılar da. Orduevleri ayrı, ikinci sınıf insan muamelesi görüyorlar askeriyenin içinde.

Mesela tabura malzeme getiren biri vardı, taburdan para kazanıyordu ama örgüt ona hiç dokunmuyordu, muhtemelen örgütü besliyordu. Bir kısır döngü. Sen adama veriyorsun, adam örgüte veriyor. İşte adamın askerleri de beslediği haberleri geliyordu ama, direkt şahit olmadım. Oradaki Jandarma komutanı korucuları atamaya yetkili. Bu insan, kimi zaman oradaki korucuları değiştiriyormuş ve ilk maaşlarını alıyormuş gibi hikâyeler anlatılıyordu. Mesela 1000 korucu var orada, adam ay sonunda onunu işten çıkarıyor, yeni 10 tane çağırıyor, "ilk maaşınızı bana vereceksiniz" diyor.

Bir mevzi kazıyorsun, bütün gece orada bekliyorsun, yağmur başlıyor, mevzi de dolmaya başlıyor. Emir gelene kadar çıkamıyorsun, yani suyun içinde bekliyorsun. Çok kötü, bir süre sonra uyuşuyorsun, hissetmemeye başlıyorsun. Korucular mevzide değil, açık havada yatıyorlardı. Sanki ne zaman çatışma olacağını biliyorlardı. Mesela görüntü alınacak, daha hiçbir şey yok. Korucular hemen ateş etmeye başlıyorlar, öyle olunca herkes birbirine ateş ediyor. Sonra korucuları yanımıza almamaya başladık, çok daha huzurlu olduk. Çünkü ortalığı karıştırıyorlardı. Bulunduğum yerde iki köy var, arada dere ve köprü, kavgalı oldukları için bir kilometre arayla iki okul dikilmiş, çok da fakirler. Taş-

tan şeylerin içinde oturuyorlar ve tembeller. Yani çalışmıyorlar da, en azından toprağın bir bölümünü ekebilirler. Van'a gidip yerleşmeyi tercih ediyorlar. Ama Van'da kiralar İstanbul gibi, ev yok.

Çatışmaya girsem en pasif yerde kalmayı tercih ederdim herhalde. Belki de kaçardım. Pusuya çıkınca, en emniyetli yer teğmen ya da üsteğmenin yanı olduğu için orada duruyordum. Daha üst rütbeli hiçbir zaman çıkmıyor yukarıya. Sağlık ekibi takım komutanına bağlı. Komutanların bazıları çok insancıl, bir süre sonra da kaçıyorlar, istifa ediyorlar. Bazıları da fazla milliyetçi, kelle alalım, kulak koparalım cinsinden insanlar. Arada büyük bir uçurum var. Asteğmenlerle askerlerin arası iyi, doktorlarla daha da iyi. Mesela bizim taburda kardeşi PKK, kendisi de bir zamanlar PKK'da bulunmuş askerler vardı. Büyük bir çelişki tabii. Belki kardeşi kardeşe vurduruyorsun sonuçta. Mesela taburun etrafı mayın döşeliydi, gelip bizim mayını ters çeviriyorlar ya da gece mayını söküp götürüyor, bize karşı kullanıyor. Mesela bizi üç ay boyunca izlemişler. Telsiz konuşmalarında, tabur komutanıyla "kaç kere kanasın ucuna geldin biliyor musun" diye dalga geçiyorlardı.

Askerde çok kitap okudum. "Doktorlar" kitabımı doktor arkadaş çantasında çatışmaya götürmüş, çantasını PKK çaldı. Sonra arazide dolaşan ekip kitabı buldu, atmışlar. İnsan orada çok milliyetçi oluyor. Gene de "kafasını koparalım, kulağını keselim" diye düşünmedim. Negatif bakıyorsun, "pis Kürt" falan diyorsun. Şimdi daha farklı ama gene de Kürtleri çok sevdiğimi söyleyemem, Lazları da pek sevmem. Belki de askerlik yüzünden, çünkü askerlik öncesi öyle gelmiyordu. Belki de, "onlar yüzünden askere gittim, bunları yaşadım" diye. Toplum savaşanları kahraman gibi görüyor, ama ben kendimi öyle görmüyorum. Sarıyer'de yapana, "sen de askerlik mi yaptın" diyorlar. Bu puan getiriyor, ama kesimden kesime değişiyor. Burjuva kesimde, " kerize bak, askere gitmiş" derler, halk, "helal olsun, adam gitmiş askerliğini yapmış" derler. Bu da çelişki. Jandarma Özel Harekât devamlı çatışma içinde olduğundan çok daha sinirli ve agresif oluyorlar. İşsizler askerlik bitince uzman çavuş olarak kalıyorlar. En çok onlar eziyet ediyor, şiddet kullanıyor. Onlar astsubaylardan da kimliksiz. Van'da bana ulaşmak her zaman kolay olmadığı için cep telefonu aldım. Mesela taburun jeneratörü bozuluyor, koca jeneratörü tugaya bırakıyorlar, nasıl alıp götürüp tamir ettireyim? Yalvar yakar tugaydan araç isterdim, yükleyecek asker gerekli, kimse beni dinlemiyor, benim askerlerim değiller. Özel işim gibi Van'da kalmanın bedeli buydu.

Kış şartları çok kötüydü. Arkadaşlarım izne gidecekti, dağa çıkmıştım, yaşadığım en kötü zaman oydu herhalde. Bir askerin üzerine yıldırım düştü. Yani yıldırım tele düştü ve telden ilerledi, asker çarpıldı, ölmedi ama akli dengesi çok kötü oldu, saçları yandı. O gece kötü bir tipi, arkasından dolu, kar yağışı, arkasından da çadırlar çöktü ve çadır reviri bile en büyük olduğu halde, darmadağın oldu. Tamamen suyun içinde kaldık. Bütün eşyalarımı önceden tedbirimi alıp yüksek yerlere kaldırmıştım. Çok da tişört, iç çamaşırı falan gibi şeylerim vardı, askerler pusudan sırılsıklam döndüler, her şeyimi onlara verdim. Bana bir şey kalmadı, ama koyun koyuna yattık. Bu farklı bir şeydi ve hiçbir rütbeli öyle yatmazdı. Yani tabur komutanına karşı maksimum yetkimi kullanmaya çalışıyordum. Böyle şeylere sıcak bakmazdı, aradaki mesafeyi korumak gerektiğini düşünürdü. Sıhhiye birliği olarak on iki askerime yetecek kadar eşyam vardı. Onlara yaralı taşımayı, enjeksiyon yapmayı, damar açmayı öğrettim. Bir bölümü eğitimli oldu. Bir tane sağlık memuru vardı, o geldiğinde de iyiydi. Askerlikle ilgili hatırladığım en kötü şey dağdaki bu gece. İşte çadır yıkılmış, altındayız. Aslında her taraf yatak, ama üstümüze kar gelmesin diye yatakların altında yatıyoruz. Üzerine yıldırım düşen arkadaşımızı da yatağa bağlamışız. İyi olarak hatırladığım şu: İlk gün o tepeye çıkmıştık. Aramın çok iyi olduğu yüzbaşıyla, belki o da ateistti, kahvaltı ediyorduk. Güneş yeni doğuyordu, doğa çok güzeldi. Aslında doğa da çok çetin. Askerin üzerine yıldırım düşmesi ne demek, hayal bile edemezdim. Orada düşerken gördüm. Onu hastaneye götürdük, akıbetini bilmiyorum. Van'da olduğum için ayağı kopan askerlerin ziyaretlerine gidiyordum, onlarla kimse ilgilenmiyor ve oradan bir süre sonra GATA'ya sevk ediliyorlar. Çok kötü bir manzara. Düşünsenize bir odaya giriyorsunuz, kimsenin ayağı yok. Mayın. Genelde parmaklar kopuyor, topuk kalıyor. Askerler hep ağlıyorlar, o dönemde bir şey konuşamıyorsun, çok akut bir dönem. Teselli etmeye çalışıyorsun, "iyi olacak" diyorsun, ama bir şey olacağı yok. Karşı taraf da mayından zarar görüyor. PKK'nın hastanesi olduğunu biliyorduk. Oraya kimse giremiyordu. Bir kere Bolu komando mu ne girmiş, çok büyük hasar alarak çıkmış. Yani, PKK orada içtima alıyor, eğitim yapıyormuş. PKK mayın döşemeyi tercih ediyor, çatışmaya girmek istemiyor. Doğal değil mi? Sizden daha güçlü biriyle karşılaşmak yerine, onu devamlı yıpratmaya çalışırsınız. Tabii, en büyük silah mayın. Mesela Parmaksız Zeki (Şemdin Sakık) diye biri oradaydı, adam her tarafa mayın döşeyip duruyordu. Yakalandı galiba, gazetede gördüm.

İstanbul'a dönünce kendimi çok boşlukta gibi hissettim. "Ne yapacağım" diye bir süre dolandım ortalıkta. Çocuğum olsa kesinlikle aske-

re göndermezdim. Yani bir şekilde yurtdışına, oraya buraya gönderirdim ama askere göndermezdim. Askerden önce Güneydoğu'yla çok fazla ilgili değildim. Oradaki olayların ancak %40'ının falan gazetelere geçtiğini gördüm. Rant sağlayan bir grup savaşın bitmesini istemiyor. Biteceğine de inanmıyorum. İki taraf da bir uzlaşma bulamıyor. Kimse masaya oturmaya yanaşmıyor. Kıbrıs meselesine benziyor. Yani ilk önce Kıbrıs'ı bir tanısınlar, ondan sonra tartışsınlar.

Dönerken askeri şeyleri bıraktım, bazılarını attım. Yatıyorsun, kalkıyorsun, yatağa giriyorsun bir buçuk yıl boyunca aynı elbise. Annem belki benden daha kötü geçirdi, devamlı savaş hikâyelerini dinliyor. Halbuki ben orada bir şey yaşamıyorum. Otelde olduğum zamanlarda rahattı ama dağa çıkınca rahat değildi. Kız arkadaşımdan askere giderken ayrılmıştım. Askerlik günlerini insanlar devamlı soruyorlar ama kimseye anlatmadım. Askerliği kaybedilmiş bir zaman olarak görüyorum. O yüzden de anlatmıyorum. Hayatımda hiç yaşanmamış bir bölüm. Toplum ne olup bittiğini dinlemek istemiyor değil de, merak etmiyor, çok fazla umursamıyor. Her gün gündemde ama, pek çok şey var her gün gündemde olan ve gene de herkes duyarsız kalabiliyor. Türk insanı birçok şeye karşı duyarsız. Bu da onlardan biri. Bir kez "Anadolu'dan Görünüm"ü seyrettim, dün akşam da "Mehmetçik"e baktım. Saçma sapan şeyler gösteriyorlar, mağaralara el bombası atıyorlar, böyle şeyler gösterildiği gibi olmuyor. Asla gündüz çatışmaya girilmiyor, daima gece. Tamamen mizansen. Buraya gelince oradaki her şey ve oradaki insanlar unutuluyorlar. Kürt olsun,Türk olsun, Ankara'nın batısına geçtiği zaman orasını orada bırakıyor. Kimse onu çözmeye uğraşmıyor.

1967, İstanbul doğumlu. 1992'de Tıp Fakültesini bitirdi, biri oğlan, biri kız iki kardeşler, annesi öğretmen, babası muhasebeci. 1995 Şubat-1996 Mayıs günlerinde yaptığı askerlik hizmetinin ilk eğitim bölümü Samsun'daydı. Sonra kurada Edirne'yi çektiyse de, hemen Van'a gönderildi. "Askere gitmeyenleri devlet memurluğundan men edecek bir kanun çıkacak diye hemen askere gittim," diyor, "ama öyle bir kanun da çıkmadı."

EMRİ VERDİM ASKERE, KÖPEĞİ VURDURTTUM, BAŞKA YOLU YOK

Asıl akla gelmeyen sektörler savaştan çok fazla çıkar sağlıyorlar. En fazla gelişen sektörlerden biri konserve sanayii. Dağda asker de konserve yiyor, gerilla veya terörist denilen vatandaş da. Birbirlerine kurşun atacaklar, belki, aynı balığın yarısını o yiyor, yarısını öbürü.

Patnos'ta Uğur Mumcu'nun askerlik yaptığı yerde görevlendirildik. Başka türlü giremeyeceğimiz bölgelere girebilmek ve olayları yaşayarak görebilmek gerekiyor tabii. Artık silahlar konuşacak. Asteğmen okulunda MHP'liler, BBP'liler, gönüllüyüz hikâyesi yapıyordu ama Trakya çıkınca sevinmişlerdi. Bizi, "en az yarınız Doğu'ya gidecek, en az beş altınız ölecek" diyerek o psikolojiye adapte etmeye çalışıyorlardı. İlk günden arkadaşlarımı buldum. İnsanları okudukları dergiden, gazeteden ayırt edebiliyorsun. Gittiğimde Gazi olayları yeni yaşanmıştı. Hasan Ocak'ın* ölüm haberi geldi, onun kız kardeşinin yakını bir arkadaş ağlamaya başladı. Bir arkadaş, "orada savaş, şöyle böyle" deyince bir komutan, "nasıl savaş dersin" diye çıkıştı. Çocuk, "özür diliyorum, düzeltiyorum," dedi, düzeltti. Ben, "düzeltmiyorum" dedim. Annem, babam tedirgin, torpil aradılar, olmadı. Önce Erzurum'a gittim, üç gün araba bekledim, Ağrı'ya dört otobüs biz yeniler gidiyoruz, karşıdan teskeresi bitenler geliyor. Araçlara resmi bayrakların üzerine MHP bayrakları takılmış, kurt selamları falan beni çok tedirgin etmişti. Patnos'a indiğimde akşam olmuştu, sabaha göreve başladık. Gecekondu gibi bir misafirhane, yaşam koşulları hakikaten vahim, nevresimi falan kendi paramızla aldık. Asteğmen arkadaşa, "bu yaşama tepki koyma şansımız yok mu?" diye sordum. "Biri söyledi, soluğu karakolda aldı" dedi.

15 gün sonra geçici olarak bir karakola gönderildim. Patnos'u 5 km geçiyorsun, kayalar arasında bir yer, iki taraftan da 5 km. ilerden araç görünüyor, ama o bölgeye giren araç görünmüyor. PKK adına da çok eylem yapılmış, herkes biliyor; bombalayacaksa, tarayacaksa, rüşvet alacaksa PKK adına yapmışlar, yolları kesmişler, insanların ziynetini al-

* 20 Mart 1995'te gözaltında kayboldu, 17 Mayıs 1995'te işkenceyle öldürülmüş bedeni kimsesizler mezarlığında bulunu - NM.

mışlar... PKK da reddetmemiş, üstlenmiş. Doğu Beyazıt'a indim, sivil vatandaş olarak minibüsle Iğdır'a, daha sonra, karakola, bölük merkezine gittim. Bölük komutanı benden genç üsteğmen, söylediği şuydu: Sizin demokratik düşüncelerinize katılıyoruz ama askeriyede geçmez. Bayağı sertti. "Ermenistan sınırında görev yapacaksınız, gece sabaha kadar kalıyorsun" dedi. İlk akşam astsubay kılavuzluk yaptı. İki akşam sonra, araziyi tanıyınca kendi başıma askerle araziye çıktım. Askerin hepsi uyuyor, bir tane sağlam yok... "Hiçbir akşam bir şey olmadı" deyip uyuyorlar. Sabahtan akşama kadar uyusan da, uyku basıyor ya da hayallere dalıyorsun, uyanıksın ama uykudasın. Bir gün araziyi dolaşırken çıplak yerde pusu attığımızı fark ettim. Asker burada gerçekten satrançtaki piyon. Vurulsun, silah sesi çıksın ki, birinin geçiyor olduğunu hissedelim. Bir gece bir sigara ışığı hissettim, "bu taraftan ateş gelirse, siz şuraya, siz şuraya..." dedim. Bir tanesi, "ateş edeyim mi" diyor. "Pusuya giderken, silaha mermi vermeyin" diyordum. Dinlemiyor, anlamıyor, silahı patlatıyor. G3 silah, nasıl tutacağını bilmiyor, eğitim hikâye. On dört saat duruyor, "sınırdan kimse gelip gidiyor mu" diye gözetleme yapıyor. Elinde değil, uyuyor, uyuyacak. Komutan onu uyurken yakalayınca cezalandırmayı iş sayıyor. Ben uyandırıyordum, önce korkutuyordum, psikolojik etkisi olsun diye, "yandın" diyordum. Sonra çay getirttiriyordum, "hiç kuşlarla sohbet ediyor musun?" diyorum. O da tabii, içinden, "bir manyak komutan geldi," diyor. Sonra alıştılar, doğayla ilgilenmeye başladılar. Şiir de okudum, temizliği öğrettim. Hepsi bit içindeydi. Banyo saatini tamamen kaldırdım, soba devamlı yanacak. Arazi parasıyla temizlik malzemesi alıyordum. Ne kadar çarşaf falan varsa hepsini kaynattırdım. Parasını kendim verip motorla odun kestirdim. Askeri bitten kurtardım. Aşçılarına yemek yapmayı, servis yapmayı biraz öğrettim.

Bir sabah BTR zırhlı araçla sınır boyunca gidiyorum. Baktım, çalılık bir bölgede, insanların sırtlarında çalı kaçışıyorlar, ölecekler neredeyse. "Durun kaçmayın" dedim ama kadınlar Türkçe anlamıyorlar. "Kolay gelsin" diyorum, yüzüme bakmıyor. "Buraya gelin" diye sert bağırınca, mecbur koştu geldi. "Ben görevli olduğum müddetçe," dedim, "istediğiniz zaman odun alacaksınız." Böyle deyince, "önceden hem odunlarımızı alıyorlardı, hem de bizi dövüyorlardı" dediler. Sınır bölgesi, yasaklanmış, başka yerden odun bulma şansı yok. Bir gün, köyden, "bize merhaba dedi, gelsin çayımızı içsin" diye beni çağırdılar. Köylü buna bile hasret. Teğmen, bitişikte samanlığı olan vatandaşın evinin çatısına, sormadan, karakolun su deposunu koyuyor. Depo taşıyor, samanı ıslatıyor. Köylü, "neden böyle yapıyorsunuz, hayvanımın yiyeceğini ıslatı-

yorsunuz" deyince, 20-22 yaşındaki teğmen 40-50 yaşındaki adamı dövüyor. Köylü şikâyet etse, yukarıdan "iyi yaptınız" diyorlar. Bu köy 50-55 haneli, ötede 400 hanelik bir Kürt köyü, arkada karışık 70-80 hanelik olan köy de Nahcivan-Iğdır yolunun altında kalıyor. Üst taraftaki köyler ve yaylalar boşaltılmıştı. Teğmen dövüyordu, biraz da psikolojik yapısı bozuktu. Aynı teğmen askeri de çok sert dövüyordu. Ben tavrımı koyunca dövmeyi bıraktı. Bir gün, teğmen elinde balıkla geldi, "ziyafet çekeriz" dedi. "Nereden aldınız?" dedim. Sazan balığı, vatandaş Aras nehrinden tutuyor. "Yasak ama vatandaş vurulmayı göze alarak balık tutuyor, yedi-sekiz kişiyi doyuracak bir balık, boğazımdan geçmez" dedim. "Umurumda değil," diyor. Karakolun köpekleri vardı, köylünün de kazları, ördekleri. Köylü kazın etinden yumurtasından faydalanıyor, köpek gidip köylünün kazını yiyor. Bunlar gülüyorlar köylüye. "Vur emrini" verdim askere, köpeği vurdurttum, başka yolu yok. Kendim vurmaya kalktım, kıyamadım. Askerlerle oturup ülke üzerine sohbet etmeye çalışıyordum. Hemen vurulmanın bir anlamı olmadığını anlatıyordum. Silah tutmasını bilmiyor, okuma-yazması yok, gün sayıyor. Bir ay sonra Patnos'a döndüm. 24 Aralık seçimleri yaklaşıyordu. Tankla kasabada dolaşarak halka "biz buradayız" diyoruz. Seçimlerde, cumadan görevlendirilmeler başladı, aşağı yukarı 60 saat çalışma. Isı eksi 20 dereceye kadar iniyor, askerleri zaman zaman ısıtmak için Karayolları binasına getiriyordum. Baktım, uzman çavuş, mazotu toprağa dökmüş, harıl harıl yakıyor. Biri uzaktan tarasa, hepimiz meydandayız, ateşi söndürttüm. Gece polisin zırhlı aracında MHP marşı çalınıyordu. Nöbetçi amiri yüzbaşı da tabii rahatsızlık duyuyor. "Marş çaldırtmam" dedim. HADEP'lilerin sadece seçim büroları vardı, propaganda yapma şansı yok, korkuyor, toplanamıyor. İnsanlar HADEP'e oylarını verdiler ama seçimden sonra tamamen HADEP çıkan köylerin durumunu gördük. Özgürce mi HADEP'e oy verdiler, o da başka. Seçim akşamı, askerler kablo kasalarını kırmış yakmışlar, arada haber seyrediyoruz, seçimle ilgili yorumlar yapılıyor. "Herkesin seçime girmesi lazım, HADEP'in de" dedim. Baktım uzman çavuşlar MHP propagandası falan yapıyorlar. Dışarı çıktım, askerin birine, "gidin çağırın uzman çavuşlarınızı" dedim. O arada biri arkamdan küfür etmiş, "bunu döveceğim" demiş. Geldiler, "kim bu emri veriyor" dediler. "Ben" deyince, aynen "siktir ol git" dediler. Bir el hareketi yaptılar, kimseye tokat atmış değilim ama el hareketi yapınca vurdum indirdim aşağıya. Bir yumruk salladılar, yere kapandım. İkisi giriştiler, ben sadece yüzümü kapadım. "Beni dövdünüz," dedim, hata ettiklerini anladılar. Polisler de ayırmadılar, kaçtılar. Burnumdan kan gelince tugaya bildirdim. Beni Tugaya

götürmek için bir gün önce MHP marşı çalan polis zırhlı aracı geliyor. "Sizi kim gönderdi," dedim, "kurmay başkanı" dediler. Kurmay başkanının bildirmesi gerekir, aksi takdirde görevden ayrılamam. Ambulansla revire gittim, 10 günlük adli rapor aldım. Revirde yatarken benden savunma istiyorlar. Savunmayı verirken ceza kâğıdını gördüm: "Şu tarihte savunmanızı almıştım, işte maaş cezasına çarptırıldınız." Daha savunmamı almadan kafadan yazıyor. Tugay komutanı, "asteğmeni 10 gün içeri atın" demiş, "10'ar gün de onları atın, bu iş kapansın". Askeri ceza yasasını açtım, dilekçe yazdım. Dilekçemde, "olay askeri mahkemeye intikal etmek zorunda, kamu davasıdır" dedim. İş savaşa döndü, ama uzman çavuşlara gerçekten acımaya başladım. İlk mahkemede tutuklanmışlar, affedeyim diye ağabeyi, babası arıyor. İfadelerinde, "yaşasın HADEP" diye bağırdığımı söylemişler. Beni, "öldüreceğiz falan" diye tehdit ettiler.

Yaş günüme tekabül eden günde Küçük Ağrı Dağı'nda Sultantop karakoluna görevlendirildim. 1992'de PKK vadiden gelerek bu karakolda 21 kişinin kafasını kesmiş. Askerler silahların iğnelerini sökmüşler, uzman çavuş pusuda ateş etmemiş, yani karakol içerden satılmış. Asteğmenin cinsel organını da kesmişler, ağzına koymuşlar. Vahşet yaşanmış orada, sekiz asker İran'a geçmiş. PKK 300 kişiymiş. Daha sonra karakollar, yollar açılıyor, güvenlik alınıyor, çatışmalar en aza indirgeniyor. Bahsettiğim Kürt köyünde hepsi köy korucusu aşağı yukarı, soyadları aynı. Adı köy korucusu ama her işi yapıyor, kaçakçılık, PKK'lı geçirme gibi. Vatandaş ihtiyaç fazlası bir çuval unu getirmeye kalktığında el konuyor. Aşiretten olursa kimse bir şey demiyor. Aşiret bir çuval unu 100 dolara PKK'ya satıyor. Patnos'ta on bin asker var. Patnos'un eski nüfusu kadar, şimdi 75 bini geçti sanırım, oraya bayağı yoğun göç yaşandı. Benden önce Küçük Ağrı dağının yarısı yanmıştı, bir izli mermi atılmasıyla yanıyor. Nahcivan yolunun üstüne geçmek yasak, Aras nehrinin kenarındaki sete çıkmak yasak, köylüyü iki km'lik hudut içerisine sıkıştırmışsınız. Doğu Beyazıt'ın güneyinde, Tendürek dağları tarafında karakol komutanlarına sınırda 500 metrelik bir bölgede sınırdan yasadışı geçişe imkân verecek iki saat boşluk için iki-üç milyar para teklif edildiği oluyordu. Yapan da vardı yapmayan da. Bir saat İran'a gitme, bir saat de dönme için toplam iki saat oraya görevli göndermeyecek. İkinci sürgüne gittiğimde, binbaşının birisi, "sen enayisin, devlet seni para kazanasın diye gönderiyor," dedi, "sen niye sıkıntı ediyorsun". Bu adam sınırdan içeri ne sokacak? Beyaz!

Tugayın muhasebesini yapan arkadaş Tunceli-Ovacık'tan gelen hesapları göstermişti. Tugay komutanının imzasıyla 300-400 milyon ödeniyor. Önceki asteğmenin Ovacık'tan ailesine 20 000 DM para aktardığı tespit edildi. Bir şey de yapılamadı. 11 milyon maaş, hadi 16-17 milyon olsun eklerle, alıyordu, bu parayı nasıl biriktirecek? Astsubaylar asla ev ihtiyaçlarına para harcamazlar, bunları alışveriş yaptıkları market karşılar. Orada bir kurmay yarbay vardı, hakiki vatan, millet, Sakarya kafasıyla rahatsız oluyordu, müsaade etmemeye çalışırdı. Dağda rütbeleri sökülen bir yüzbaşı vardı, hesapları çok inceliyordu ama hediye adı altında geleni denetleme şansı yoktu. Savaş ekonomisi derken, silah pazarı zaten çok belli, asıl akla gelmeyen sektörler savaştan çok fazla çıkar sağlıyorlar. En fazla gelişen sektörlerden biri konserve sanayii. Dağda asker de konserve yiyor, gerilla veya terörist denilen vatandaş da. Muş'tan, Malazgirt'ten gelmiş, o asker kanadında, öteki gerilla kanadında birbirlerine kurşun atacaklar, belki konservede aynı balığın yarısını o yiyor, yarısını öbürü. Ağrı Dağı volkanik olduğu için kamyonla gelen suyun son kullanma tarihine bir hafta kalmış... Tabii, iç çamaşırı sektörü, çorap sektörü hep gelişmiş. Asker dağa gidiyor, "maaş alacağım" diye ama aldığı para 3 milyon 800 bin lira, kantinde haydi haydi geri alıyorlar o parayı. Her türlü lüks var kantinde. Asıl sorun 1990 yılının Kemalpaşa tatlısını yemek; o yıl görevli subay yüklü miktarda alım yapıyor ki gelecek görevliye bir şey kalmasın, ne kadar çok alırsa, o kadar çok komisyon... Süresi geçmiş ya da geçmemiş hiç önemli değil. Doğu'ya para akıyor ama eratın hiçbir şeyi yok. Öyle binbaşılar var ki, sadece ticaretle uğraşıyor, iki tane astsubay ayarlamış kolunun altına, birlikte organize edip götürüyorlar. Uyuşturucu kullanımı yoğun, dahası sürgün geliyor. Yüzbaşı biliyordu benim psikolojik yaklaşımımı, genelde görevde benim yanıma veriyordu onları, doğayla ilgilenmelerini sağlıyordum, esrar yaklaşımı versin diye puro getiriyordum. Tugay komutanının bahçıvanı bahçeye dikmiş, başçavuş yakalamış. Kendisi yetiştirmeye çalışıyor yani. Onlar birbirini tanıyordu, bir arada oluyorlardı.

İstanbul'a döndüm, sonraki gün İstiklal caddesinde gezerken İstanbul'un daha tehlikeli olduğunu hissettim. Yürürken bir polis geldi, daha subay sayılıyorum, "kalemini ver," dedi, "vermiyorum" dedim. Yürüyorum, yanında kız arkadaşı, arkamdan, "gel buraya" diye bağırdı. "Sen gel buraya," dedim, koşarak geldi, elimi tuttu. "Sakın," dedim, "hareket yapma, ben subayım, seni dövmeyeyim, git yerine." Sivil olsam hiç şansım yok. Burada insanların hiçbir şeyin farkında olmadığını hissediyorum, oradaki bir kasabada da aynı olay yaşanıyor. Iğdır'ın ekonomisi

bugün fuhuşa dayanıyor. Otellerde saatlik odalar veriliyor, ben Iğdır'da otel bulmakta zorlanıyordum. Ağrı dağında PKK'nın yoğun olduğu zamanlarda 100 kişilik bir grup adına birisi Iğdır'a iniyor, Özel Tim'e gidiyor, teslim olmak istediklerini söylüyor, onu vuruyorlar. Kız dağda vuruluyor, Iğdır devlet hastanesinde cenaze işleri yapılıyor, cenaze ayaklarından tutularak merdivenlerden indirilmeye başlanınca, annesi, "yavrum" diye ortaya çıkıyor. Şimdi siz bu kızın kardeşini artık engelleyemezsiniz, dağa çıkar, ben de olsam dağa çıkarım. Ben Karadenizliyim, teğmen benim babamı dövse dağa çıkarım. Bizim memlekette asker 50 yaşındaki adama tokat vuramaz. Vurursa, onu vururlar. Bundan 20 yıl önce atın üzerindeki bir adama asker "dur" demiş, adam durmamış, o da çekmiş vurmuş. Adapazarı'nda görev yaparken, izne çıktığında gidip vurmuşlar askeri. Ölen gerillaların, teröristlerin, her ne deniyorsa, cesetlerini Özel Timciler Iğdır'ın içinde arabanın arkasına takıp geziyorlar. Ölen insan üzerinde işlem yapmanız bir defa yasalara aykırı. İnsanca ailesine teslim edersen, bir başsağlığı dilersen, "yanlış yoldaydı" dersen bunu engellersin. Bunlar yüreğimi acıtıyor. Böyle davranırsan bir kişinin daha dağa çıkmasını engellersin. Ama böyle bir niyet yok, ben göremiyorum. Bu savaş bitsin istenmiyor. Alparslan Türkeş, "altı ayda Kürtleri kökünden temizleyelim" diyor. Gece PKK, gündüz devlet. Birbirlerinden farkları yok. Mesela PKK geliyor gece Muş-Bulanık'ta iki kurşun sıkıyor, çekip gidiyor. Asker de, onların çıktığı evleri yerle bir ediyor.

Döndüğümde, arkadaşlar "ne oluyor ne bitiyor" diye sordular, öğrenmek istiyorlar. Bugün mesela TÜSİAD raporunu açıkladı. Onun da artık o bölgeden ekonomisi tıkandı. Bir gün, askerin de tıkanacak... Orada artık işlevini yerine getiremeyecek hale gelince, "artık yeter" diyecek. Askeriye kapalı bir kutu. Çünkü konuşamıyorsun, üst hakkında konuşursan içeridesin. Ordunun temizlenmesi lazım, şeriatçı kanat da vardı tabii. (Ocak 1997, İstanbul)

1967, Trabzon doğumlu, mühendis. Mayıs 1995-Temmuz 1996 arası askerliğini piyade asteğmen olarak yaptı. Ankara yedek subay okulunda acemi eğitiminden sonra, Patnos, Iğdır ve Ağrı'da askerliğini tamamladı. Dört erkek kardeşi, bir kız kardeşi var.

NEREDEN DUYACAKSIN KADIN SESİ, YALNIZLIKTANDIR...

Islah edilmiş bir aslan gibi geri geliyorsun. Ananı, babanı, namusunu, avradını, vatanını koruyorsun. Ama komutan kalkıyor, küfrediyor, ananı, avradını sıradan geçiyor. Hani annem babam için gitmiştim?

Askere gitmeden önce her şey çok güzel ve toz pembeydi. Güneydoğu' daki savaşla biraz ilgilenirdim ama hayatta en son isteğim orada askerlik yapmaktı. Sekiz sene profesyonel spor yaptım, tekvando-karate çalıştım. Askere gitmeden önce muayenede söylüyorsun ya da resmi olarak geçiyor, "bu şahıs şu şekillerde İstanbul birinciliği, bilmem ne birinciliği falan" diye sayıyorlar. Ve komando olduk, yani olmuşum, dağ komando. Heves de var işin içinde. Hakkari dağ komando tugayı çıktı. 4. tabur, üs bölgesi Van, görev bölgesi Hakkari ve Kuzey Irak...

Kasım ortasında Van'a gittim, Van'da da 2,5 aylık çatışma eğitimi gördüm. Elazığ'ı geçiyorsun, tamamen bir savaş, askerler, korucular... PKK'lı sanıyorsun, korucu çıkıyor, kimin ne olduğu belli değil. Şehre girerken 20 kere aramadan geçiyorsun, tepelerde insanlar, ellerinde silahlar, anlıyorsun bir savaşın içindesin. Van'da merminin haddi hesabı yok, şarjörün biri tam dolu, öbürünü bantlıyorsun ki, iki şarjörün olsun. Eğitimden sonra, Hakkari'ye gittik; görev bölgemiz Yüksekova'nın Kamışlı köyü karakolu. Biz çadırlardayız, seyyar birlik. Nisanda bahar operasyonu başlamıştı, yeni geldiğimiz için bizi almadılar. Nöbet tutuyoruz, koruma timleri var, gündüz paso atış yapıyoruz, "görüntüye karşı ne yapılır" gibi eğitimler, bölgeyi tanıma falan. Kamışlı bölgesinde karakolla köy iç içe. Bakıyorsun adam köylü, sonraki gün dağa çıkmış, sana ateş ediyor. Köyün yüzde sekseni korucu, onların da kendi aralarında çatışmaları var, birden sinirlenirler, ateş ederler falan. Hiç unutmam, Davus tepesi diye bir yer var, sivilin girmesi yasak, bir korucu orada dolaşıyor. "İn aşağı" diyemezsin, çok uzakta, duyamaz. Korucu olduğunu bilemeyiz, hepsinin giysisi aynı. Top atışı yapıldı, adamın kafasına gelmiş top, adam parça, parça... Sen korucusun, yasak bölge olduğunu biliyorsun. Üsteğmenle, ailesini görmeye gitmiştik. "Bu korucu öldü ama ailesi ne oldu?" diye üsttekiler sormamışlar, sadece "silahını alın" demişlerdi. Silahı Bixi, çok da güzel bir silah, ağır makineli, şaş-

maz... Koruculara lojman yapmışlardı, girdik eve, artık kocası yok, kadın on çocuğuyla kalmış. Üsteğmen, kendi parası ya da binbaşıdan aldı bilmiyorum, bayağı bir para verdi, çuvalla şeker, un falan götürmüştük.

İlk seferinde, Perhanlı karakolundaki pusu timleri basılmıştı, sanırım, bir astsubay, bir asteğmen ve 21-22 er de şehit olmuştu. Biz olaydan sonra koruma olarak gittik. Bir taciz olayı geçmişti. Mesela dört tepenin arasında ise karakol, tepelerin hâkim yerlerine koruma timleri konur, yirmili, kırklı. Tim komutanları, tim çavuşları. Daha yukarısında ve uzağında, hâkim küçük tepelerin arkasından açılan ateşler taciz ateşi oluyor. Biz her zaman cevap veremiyoruz, o seferde de vermemiştik, küçük bir tecrübeydi. İlk seferde çok korktum. Bu arada birbirimizi tanıdık, hepimiz aynı dönemdeyiz, beraber gittik, beraber teskere alacağız. İki aya yakın orada kaldık. Sonra basılacak diye bir duyum aldık. Telsizlerde alt bant, üst bant vardır, alt bant 300 metrenin veya 150 metrenin yakınındaki çevre, üst bant da 500 metrenin-50 kilometrenin sınırıdır. Adamlar bizim alt bandımızda konuşuyorlardı, demek ki bu kadar yakındaydılar. Her şey bitmişti sanki. Yani askeriyenin içine girmişler, biz bir şey yapamıyoruz. Kafanı karakoldan kaldırdığında Kuzey Irak' taki karakolda peşmergenin nöbet tuttuğunu görebiliyorsun. Devamlı taciz edildiği için Gelişen'e güvenliğe gittik. Karakol yakınlarındaki üç dört dağ var, tepelerden birinde üs kurduklarını öğrenmiştik, Direniş tepe... Ben bomba tim çavuşu olmuştum, ağır makineli tüfeğim vardı, bomba atar. Önce bizlerin atılması gerekiyor ki, ateş üstünlüğü sağlayarak helikopterlerin inebileceği bir zemin olsun, askerler gelebilsin. Amaç oradakileri yok etmek veya esir almak. Bindik gene skorskiye, artık ciddiyetini biliyorsun, çatışmaya girmedik ama bizim tabura bağlı birliklerden "bugün beşe dörtlerden 12 kişi ölmüş" haberleri geliyor. 20 kişi yaralanmış, bacağı, kolu kopanlar... Sen de artık olayın içindesin. Ben duygusalım, cenazenin eve varışını düşünürüm, bir de evin tek oğluysa eğer, yani çift oğluysa ölsün anlamında değil de, işte evliyse, çocuğu varsa... Hemen çatışma çıksın gibi bir hisse kapılanlar da çok vardı; çatışma çıksın da, gerekiyorsa öleyim, üç tane de öldüreyim gibi hisler bende yoktu, hiç de olmadı. Çatışma başlamıştı. İlk Skorski indiğinde, ki ilk biz inmiştik. Yaklaşık sekiz-dokuz metre yukarıdan bizi aşağıya atacaklardı, inemeyiz falan davası yaptık. Benim makineli ağır, 35 kilo, o tüfekle benim aşağıya inmem demek bir yerimi veya makineyi kırmam demek. Yani milyar demek. Bunları da düşünüyorsun. Artık askersin, sivilken canını kurtar, ama askerdeyken silahı düşünmek zorundasın. Sonunda Skorski arka tepelerde dört-beş metreden attı bizi.

İple falan değil, malzemeler de sana sarılı, atlıyorsun. Yaralanma yoktu ama çok sıkı bir çatışmaydı. Çok güzel bir tepeyi almışlardı, yani iyi bir tepe, en yüksek tepeydi, yani direniş tepesi... Bizim en büyük desteğimiz kobra helikopterleri, tamamen ağır makineli tüfeklerle donatılmış mükemmel bir alet, olduğu yerde istediği gibi dönebiliyor, atış yapabiliyor. Onun sayesinde tepeyi ele geçirdik, gece tepede kaldık. Öbür gün sabah hayatımın en kötü sabahı olacaktı. Hava aydınlanırken gittik. Bu sefer öbür tepedeydik. Saat saat nöbet tutuluyor. Yoruldukları zaman da beni kaldırıyorlar. Ben nöbete geçiyorum, zaten uyuyamıyorsun, tepende sadece yıldızlar, hayale dalıyorsun. Sevgilinle görüşemezdin, onun hayali, annenle, babanla görüşemezdin, onların özlemleri... Üç buçuk ay ne telefon ne mektup ne bir şey... Kendimi rahatlatmak için, "halen hayattayım ve buradayım" der, mutluluk oyunu oynardım. Benim badim Lazdı, çok şeker bir çocuktu, somurtmazdı, kızmazdı. Çok mutlu olduğumuz zamanlar da oluyordu tabii. İşte sabaha karşıydı, hava aydınlanacak gibiydi, hiç ses yoktu. Birden bire bir gümbürtü kopuyor, bir deprem gibi. Roketatarlar çalışıyor, biz karşılık vermiyoruz. Roketatar menzili 400 metre falandır, üstümüze gelip patlıyor. Bir metre aşağı inse bizi götürecek, yani elini uzatsan tutacak gibisin. Hava aydınlanana kadar çatışma sürdü. Biz de ateş etmeye başlamıştık. Benim bombaatarı gece ateşlemek sakıncalıydı. Ateş edince çok büyük bir alev çıkıyor, yerin belli oluyor. Onların doçkası vardır, mükemmel bir silahtır, 3000 metreye kadar gider ve etkilidir. Bizde de var tabii. O kadar ağır bir aleti nasıl getirebiliyorlarsa. Herhalde katırları falan vardı. Doçkayı vurmak için çalıştık, olmadı. Ateş üstünlüğü kimde olursa, o kazanmış olmaz mı? Hava iyice aydınlanmıştı, artık atabiliyorum rahatlıkla. İlk kez insana orada attım. Şu anda bile gözümün önünde, bir kere atmak istemiyordum. Bir insana ateş etmeyi hiç düşünmedim, istemedim ve o tetiği ilk kez çekerken çok zorlandım. Ama atmak zorundaydım ve attım, üzüntülüydüm. Sonra hiç bunları yaşamadım, insan alışıyor. Çok heyecanlanmıştım, onuru da var, koca taburun ağır silahısın. İki cephanecim vardı. Bombaatar otomatik, yuvarlak, kıç kısımları yeşil. Ağzına mermiyi verirsin, 40 tanesini sayarsın, sonra bir kırk daha takarsın... Arka arkaya kırk tane, güm, güm, güm... Önceden elime silah almışlığım yoktu, sesini bile bilmezdim. Aslında ordu eğitmiyor, sen kendi kendine pişiyorsun. Eğitimde bir mermi bir bomba veriyor, "at!" diyor, "çok iyi tamam geç". İşin içine girince böyle olmadığını görüyorsun, kendini eğitmeye başlıyorsun. O çatışmada hiç kayıp olmadı, yaralı da. Karşı taraftan vardı. Akşamdan onların bulunduğu öbür tepeleri de elimizin altına almıştık. Bizim uçaksavarcı arkadaşın mevzii,

uçurumla dip dibe. Tam onun uçaksavarının önünde bir leş vardı. Tabur komutanı, "kalsın sabah atarsınız" demişti. Uçaksavar mevzii ile leş arasında üç metre falan var, yattık. Sabah kalktığımızda leş yoktu. Yani gelmişler, leşi almışlar. Uçaksavarcı delidir, doludur, gözünü kırpmaz ama gözünün önünden götürmüşler. Aşağıya uçuruma baktık, aradık, yoktu. Gerçi bir çıt çıkması bütün silahların anında ateş etmesi demek. O da bir korku içerisinde olmalı, zaten onlarda çatışmaya girenlerin hepsi haplı, esrarlı, eroinli... Neyse çatışma bitti, onlar geri çekildiler... Her şeyi bir arada yaşıyorsun; korku, heyecan, sevinç... Sonra 45 güne yakın orada kalmamız gerektiği söylendi. Üç günlük erzak getiriliyor, atılıyor, dağıtılıyor. Çadır falan yok, sadece köpek çadırı derler, böyle, sırt çantanda ped vardır, pedlerin üzerinde yağmurluk, üzerinde çubukları vardır, o çubuklarla çadır yapıyorsun, yani yarısı yerin dibinde, yarısı dışında. Tek kişilik ya da birleştirip iki kişi yatarsınız, fark etmez.

Çukurca tarafında bir karakol vardı, Pirinçtekin herhalde, en çok zayiatı veren bölge orası. Pis bir bölge, kışın bile çok sıcak, kısa kollu tişörtlerle gezebileceğin bir hava. Bir de Sabır Dağı vardır ki, çok büyüktür, hiç soğuk olmaz, yaz-kış bahar havası vardır. Kış oldu mu komple oraya toplanıyorlar, biliyoruz. Sabır dağı dışında her yer iki üç metre kar, yaşanması imkânsız yani. Orada insan olduğuna dair duyum gelmişti. Pirinçtekin'e geldik. Karakol çukurda, solda ve sağda tepeler, kanyon gibi bir şey. Sağdaki büyük tepeden ışık yağmıştı.. Biz soldaki tepeden ilerliyorduk, orayı çembere almak için soldan gidiyoruz. Tepeyi yarılamıştık. Balıkesirli çavuştu, "Aysel, şuradan gidelim" gibi kadınların konuştuğunu duymuş. "Yok, oğlum imkânsız, nereden duyacaksın, kadın sesi" diyorum. "Yalnızlıktandır" falan demeye kalmadı, ben de duydum. Biz yukarı çıkarken, onlar aşağıya iniyorlar ve aramızda bir kanyon var. Onlar askeriyeyi basacaklar, biz de onları... "Haber ilerlemesi" deriz, herkes arkasındakine söyler, haber en baştakine kadar gider. Tabur komutanının, "herkes mevzi alsın" emri herkese böylece ulaştı, mevzi alındı. İki taraf da artık birbirinin sesini duydu. Birden sessizlik çöktü. Kapkaranlık, herkes önündekinin sırt çantasını tutarak yürüyor, gözün görmüyor. Onlar da mevzilerini almışlar, bir anda iç içe girdiğimizi hissettik. Bağrışmalar, falan... Kırka yakın kadın... Sadece bu kadarı bizim tarafa girmiş ama duyumlara göre 600 kişiler. Çığlıklar... Bombaatar kullanan arkadaşla biz yukarıdayız, çatışma bize göre aşağıda kalıyor. Aşağıda kadınlarla boğuşuyorlar, çatışma değil, silah çekme falan yok, yakın dövüşüyorlar, süngüleşiyorlar. Göremiyoruz ama sesler onu gösteriyor. O sırada ateş başladı, yukarıdan ateş ederken

alttan da gelmeleri onların en büyük özelliğidir. Yani kendi ateşlerinin altından gelirler. Asker yapmaz onu, mermi seker, can önemlidir. Onlar yapıyorlar, eğitimini almışlar, biz onların videosunu izlemiştik, gerçek mermiyle eğitim yapıyorlar, bizim eğitimin bin katı... Ben bomba atarı kullanıyordum. Yanımdaki arkadaşta silahın altına takılıp atılan bombalar var. Mühimmatım bitti, artık G3 tüfek ile ateş edeceğim, el bombalarım da var. Bombaatarı kenara çektim, arkadaşta bir tane kalmış, kalktı, ama normalde kalkmadan da atabilirdi, ama o biraz savaşçı ruhlu iyi bir çocuktu. İlle atacaktı, yani son mermisi de olsa atacaktı. Bir bombanın bombaatardan çıktığını, bir Hamza'nın göğsünün komple yandığını gördüm. Bir patlama, her tarafımda kan, et parçaları hissettim. Sol kolunun bizim mevzie çadırın üstüne düştüğünü hissettim. Hamza'nın terhisine on iki günü kalmıştı... Korku, üzüntü, hepsi birden çökmüştü bana, yığılmıştım. Üstten gelenlerin içimize girdiğini hissettim. Bizim yeni gelen bir askerimiz vardı, korkudan taşın gerisine sinmiş ve kıpırdamıyor ama, silahının parlaklığı görünüyor. Orada pedlerin üstüne çocuğu yatırdım, üzerine de ped örttüm. Kadın gelmişti, hiç unutmuyorum, silahın ucuyla yokluyor, "kimse var mı" diye... Ben çaprazdan görebiliyorum, biz üç kişiyiz, o bizi görmüyor, tabii o sırada ateş edemiyorsun, zarar verebilirsin, onları tek tek öldürmek de var, ateş ederek değil de süngüyle, tabii yapmadık. O an kadın olarak görmüyorsun, yapı olarak da kadın gibi değiller, omuzları benden genişti. Güçlülerdi. Çatışma iki-üç saat devam etti, sonra helikopterlerin çalıştığını duydular, kaçanlar oldu. En acısı sabah başladı, bana, "her tarafın kan içinde" dediler. Akşamın verdiği şokla herhalde, Hamza'nın öldüğünü unutmuşum. O şekilde gözümün önüne geldi, zaten hep gelir... 34 kadar şehit vermiştik, kırka yakın da yaralı, yaralıların da çoğu öldü, 45 falan oldu ölü sayısı... Biz çatışmaya gireriz, Özel Tim, Özel Harekât leşleri bir kenara toplar, sayar... Asker toplayacak halde değildir, arkadaşın ölüyor, bir de kalkıp topla, say kaç kişiler... Biz onları düşünmeyiz, herkes kendi eksiğine bakar, "parmağım mı eksik, kulağım mı eksik" gibi. Onlar da 35-38 arası falandı. Bizim timin yarısından fazlası gitmişti, 11. Bölük, 1. Timdi, ama artık o tim yoktu, yani 28 kişilik timden dört kişi falan kalmış, tim komutanı da ölmüş... Bizi "biraz iyi olalım" diye çaycılığa verdiler. Hamza ölmüştü, çok samimi olduğum için çantasını benim toplamamı istediler. Son yazdığı mektubu da bana göstermişti, zaten yazdıklarını hep bilirdim, mektubu okudum. Annesine, babasına, bir de nişanlısına... İşte, "12 günüm kaldı" yazıyordu, annesine, babasına özlemlerini anlatıyordu, eşyalarını üç torbaya sığdırdım. Bir de müzik seti almıştı, ucuzdu çünkü, onu koydum çantaya, elbisele-

rini koydum. Cenaze geldi, iki kol, bir bacak... "Acaba onun mu" diyorsun, onun kolu olduğuna emindim, yanımdaydı... Hepsi toplandı bir yere, sonra ayrıldı; bu Erzurum'a, bu Erzincan'a... Hangisinin kim olduğunu bilmiyorsun. Onları gönderirken kendimi çok kötü hissetmiştim. Çok insan öldü ama Hamza beni çok üzmüştü. Balıkesirliydi. Ailesine iki kere gittim. Aynı dönemden 16 kişi sözleşip evlerine gittik, annesiyle, babasıyla görüştük, ellerini öptük. Mezarlığa gittik. Fatiha okuduk. Ailenin üzüntüsü aynı, sanki ilk gün gibi. Bir daha gideceğimi sanmıyorum. Gidince aynı şeyleri tekrar yaşıyorum, yüreğim çok kötü atıyor, üzülüyorum. Belki onlardan tamamıyla uzaklaşmak, onları unutmak istiyorsun. Bu çatışmada helikopter geldi ama ateş edemedi, çünkü dediğim gibi iç içeydik. Gelişen Karakolu tarafında olmuştu, F16 attı, ben yaralandım, F16 veya F6, mühimmatı kaç kilo, 300 kilo mesela, etkili menzili 500 metre, taşa çarpıyor, sekiyor, geliyor, 10 tane askeri yaralıyor, o yüzden sıcak çatışmalarda herhangi bir destek alamıyorsun.

Sonra bizi Kamışlı karakoluna gönderdiler. Çaycı olmuştum, tost falan yapıyordum. Alt bir görev gibi değil, çaycı, tostçu, depocu, silahçı olmak da önemli... Ama operasyondan gelince el üstünde tutulurduk, kurbanlar kesilirdi, herkes konserve yerken bize dardanel tonlar gelirdi. Havalıydık, ne bileyim işte, operasyona katılmayanlara takılırdık, "konuşma sus, biz çatışmaya giriyoruz, sen oturuyorsun" diye. Yazıcımızı, "ulan yazıcısın, bize nöbet yazıyorsun, orada çatışıyoruz" diye kızdırırdık. Sonunda çocuk hasta hasta o operasyona geldi ve ilk operasyonunda şehit oldu. Biz de böyle şeylerle hava atılamayacağını anladık.

Bir keresinde Direniştepe tarafındaydık gene, Yağmurlu operasyonuydu herhalde, yağmur yağıyordu. Doçka kullanıyorlardı, onu susturmak için, sanırım F16 idi, devamlı bombardıman yapıyor. Milyonlarca bomba atılıyor ama beş dakika sonra adam kafasını çıkarıp bomba atabiliyor. "Bu böyle olmayacak" dedi tabur komutanımız, "iki taraftan sarıp, şunu susturalım". İki tepeden gidiyoruz, uzaktan yukarı doğru çıkıyoruz. Normalde direkt gitsek belki on dakika ama bizim gittiğimiz yoldan iki-üç saat alıyor. Bombardıman devam ediyor, çatışma başladı, Bomba atar da yoktu yanımda. Birinin arkasından üç kişi koştuk, tabur komutanı da yanımızda. Dere yatağı gibi bir yerdi, taşlarla çevriliydi. Onların ateş ettiğini görüyoruz, o kadar yakın yani. O sırada işte sağ bacağıma, kaba ete küçük küçük bilyeler girmiş... Şarapnel parçası demişlerdi, bence el bombası parçalarıydı... Bende hiçbir sızı falan yok, 45 dakika öyle geçti. Döndük, hani şöyle uzanırsın da rahatlarsın ya, öyle

oldu... Ayağımın içinden bir su sesi geliyor. Elimi soktum, kan... Botu çıkardım, içi komple kan... Baktık, çok küçük bir yarık, sanki bir şey sokulmuş da yuvarlanmış gibi... Hiç acı yok. İnsanlar ölüyor, bu ufak bir şey gibi. Helikopter geldi, beni Van 100. Yıl Üniversitesi hastanesine götürdü, 15 gün dinlenme verdiler, parçayı aldılar ama bir iki küçük parça var, onları vücut eritiyormuş. Eskiden hissediyordum, şimdi, çok bastırırsam hissediyorum, yani eriyor. İyileştikten sonra bir operasyona daha katıldım. Bombaatarcılar şehit olmuşlardı ve bombaatarı kullanan kalmadığı için mecburiyetten tekrar gittim. Sevinmedim. Tam o sıra ablamın düğünü olacaktı, beni beklemediler. Ben de, "gideyim çatışmaya, ne olursa olsun" dedim. Vurulduktan sonra tamamen çay ocağına aldılar, zaten askerliğim çok ilerlemişti artık. Artık gelenlere öğretiyorduk.

Van'da herkes rahat. İki saat bir şey yapıyorsun, sonra vurup kafayı yatıyorsun, televizyon izliyorsun, hamamın var. Artık 15 günümüz falan kaldı, 710 kişi ayrılmıştık, 500 kişi dönmüştük, 50 şehit, 40 gazi... Yaşadıklarının verdiği sinir, hırs... İyice asabi olmuşsun. Biz 5 kişiydik, geziyorduk taburda, tabii sakalımız falan var, dökülüyoruz, daha banyo yapmamışız, uzmana selam vermemiz gerekiyormuş. Uzman bağırmaya başladı, "durun" diye, durduk tabii. "Uzmanım bir şey mi oldu" dedik. "Komutanım" denir falan... İş uzadı, "yatın" diye bir ses geldi. Şınav çekilecek, kimse yatmıyor, ben en öndeyim, tokat atacak. Babam bile tokat vurmadı bana. O vurana kadar ben iki üç tane indirmiştim, yerdeydi, biraz morartı fazlaydı herhalde, 14 gün ceza yedim. Bir hafta da alkolden. 12 ay boyunca alkol almıyorsun. Askerlikte arkadaşına sırtını dayıyorsun, onunla yatıp, onunla kalkıyorsun, Kürt, Sünni, Alevi diye bakmıyorsun. Bölükte biz altı-yedi Aleviydik. Bizim aleyhimizde, lehimizde konuşurlardı, ben de onları aydınlatmaya çalışırdım.

Eskiden çok daha uçarıydık, şimdi çok farklı. Uyurken, irkilip kalktığım oluyor. Şimdiye kadar kimseye askerliğimle ilgili hiçbir şey anlatmadım, en fazla bir iki kelime. Anlattıkça tekrar yaşıyorum, aklıma şehit düşen arkadaşlarım, aileleri geliyor, çok üzülüyorum. Şimdi faydalı olacağım için rahatlıkla anlatıyorum. Toplum Güneydoğu'daki sorunu bilmiyor, medya ne diyorsa ona inanıyorlar, bir de orada askerlik yapanlara sorsalar... Psikoloji okudum bir ara. Rahatlamak için belki. Bu Simyacı'yı falan yazan kimdi? Onun kitaplarını okudum, Nazım Hikmet, Erdal Öz... Pek gazete okumuyorum, bazen dergi, Leman gibi. Zorunlu askerlik bana oldum olası ters gelmiştir. Bir insan askerlik ne için yapar? Vatan için yapar, zorunlu olmaması gerekiyor, vatanperver-

ler gitsin. Hayatının en güzel yaşında, 18'inde askere alıyorlar. Tam her şeyi öğrendiğim, kavradığım, ayağımın yere bastığı dönemde askerlik. Islah edilmiş bir aslan gibi geri geliyorsun. Ananı, babanı, namusunu, avradını, vatanını koruyorsun. Ama komutan kalkıyor, küfrediyor, ananı, avradını sıradan geçiyor. Hani annem babam için gitmiştim? Türkiye'yi yavaş yavaş saran bir ur var, sadece Güneydoğu'da değil, batıda da başladı. Herkes bilsin, tepki göstersin. Orada bir savaş var, yani bir mücadele falan değil, bayağı bir savaş, tam bir katliam. Bitmiyor, bitmeyecek de. Her gün televizyona şehit aileleri, kayıp aileleri çıkıyor, bunlar birbirlerini desteklesinler, başka bir şey yok yani. (Nisan 1998, İzmir)

1973, Erzincan doğumlu. İzmir'de büyüdü, İzmir'de yaşıyor. Ağustos 1995'te Eğridir Komando okuluna gitti. Sonrası Hakkari Dağ Komando tugayı olarak Van, Kamışlı Karakolu... Şubat 1997'de İzmir'e döndü. İkisi kız dördü oğlan altı kardeşten ikisi aynı anda askerlik yaptılar. Orta ikide okulu bıraktı, inşaat işçiliği yapıyor, babası da inşaat işçisi... Alevi, aslında Kürt olduğunu düşünüyor ama annesiyle babasının Türk olmakta ısrar ettiğini ekliyor.

TERÖRİST OLDUM, DEDİKLERİ GİBİ SAHİDEN TERÖRİST OLDUM

"Her fırtınanın sonunda bir güneş doğar" düşüncesini kendime yerleştirmeye başladım. Şu an üzgünsem, birkaç gün sonra her şey iyi olacak gibi. Telkinlerle, olayın üstüne gide gide çözdüm kendimi yani.

Herkes yapmış mecburiyetten, biz de. Özel eğitime tabi tutulduk. Doğuda'ki olaylar anlatılıyordu, kafa yapısı olarak alıştırıyorlardı. Sivilde öğrendiklerimle askerde anlatılanlar tam tersi, " hangisi doğru" diye çelişkiye düştüğüm oldu. Doğu'ya gidince çelişki bitti. Kendi doğrumu bulmuş oldum. Acemide oldukça ağır bir eğitim aldık. Bizi, 65 kişiyi köy baskınlarının nasıl yapılacağı üzerine Çatalkaya'ya çıkardılar. Uzmanlık dalım mayındı. Doğu'daki terörist diye adlandırdıkları kişilerin yaptıklarını anlatıyorlardı. Örneğin, "el bombasını bardak içlerine falan koyarlar", "tenekeye tekme atmayın, bomba çıkabilir" veya "ölüyü ellemeyin" gibi. Normalde yara alınca, ölmeye yakın el bombasını çekip karnının altına koyuyormuş, çevirdiğin zaman patlıyor. Sen de o anda ölebilirsin. Ayağından ip bağlayıp çekip çevireceksin. Bastığınız yere dikkat edeceksin. Ailemizin kökünün Doğu'dan gelmesinin de etkisi olabilir ama gitmeden önce Doğu'daki insanların haklılığını, onlara haksızlık yapıldığını düşünüyordum. Askerde tam tersi anlatıldı. Terörist yapıda insanlar ülkemizi bölmeye çalışıyorlar, çoluk çocuk öldürüyorlar. Çocuklara karşı sevgim sempatim var, tam ters düşüncelere girmeye başladım. Yanlış mı öğrendim, yanlış mı araştırdım, yanlış mı gördüm? Kendimle bu şekilde terse düşmüş oldum. Doğu'ya gidip de yaşananları gördüğüm de, aksine, "teröristler yapıyor" dedikleri çok şeyi askerin yaptırdığını gördük. İkisine de şahit olduk. Bu şekilde kendi doğrumu bulmuş oldum.

Torpil yaptık, Samsun bekliyorduk. Olmadı. Diyarbakır çıktı, dolayısıyla özel eğitime tabi tutulduk. Silah eğitimi uçaksavar eğitimi gördük. Müzisyenliğim vardı, orduevine geçtik. Diyarbakır Orduevi'nde kapıda kontrol görevlisiydim. Gelen geçenlerin, içeri girenlerin kimlik kontrollerini yapıyorduk. Emre göre herkes kimlik göstermek zorunda, ufacık bir şüpheniz olsa vur emriniz var, vurabilirsiniz. Başımızda bir binbaşı vardı, "terörist gibi olacaksınız, halk sizden korkacak" dedi. Li-

ce'de 35 şehit verdiğimizde bayağı doldurulduk. Orduevi'nin fotoğrafçısı şehit askerlerin resimlerini çekiyordu. Onları gösterdiler. Tecavüz etmişler, bacaklarına şiş sokmuşlar. Resimlerde gözüküyor, çocukların kafatasları çıkarılmış, penisleri koparılmış, tam ters taraflarına bırakılmış. Bunları görünce bunalıma girdim. Kapıdan gelen geçeni, "niye baktın, gel buraya" diyerek içeri çekip dövüyorduk. Binbaşı, "fazla dövmeyin" derdi. Dövdüğümüz gidince, "aynen böyle," derdi. Düşünün, orayı savunan bir insanım, ne hale geldim? İlk dövdüğüm ufak bir çocuktu, taş atıyorlardı. Tutup beş altı asker dövmüştük, on üç on dört yaşlarında. El bile kalkmayacak yaşta. Bir duvar vardır, o duvarın arkasında dövüyorduk. Mesela oradan geçen çocuk çiçek kopartıyor. Binbaşı bağırıyor: "Görmüyor musun lan, çiçeği niye koparttı?" Ben, "görüyorum komutanım" diyorum. "Çeksenize lan içeri" diyordu. Az gel lan! Dolmuşa gelmişiz, içeri alıyoruz, dipçiklerle ne kadar kişi varsak kafa göz çocuğa, ağzını yüzünü dağıtıyorduk. Yüzünü yıkayıp gönderiyorduk. Kendime her yönden ters düşmeye başlamıştım. "Böyle olmaması lazım," dedim, "ben bu değilim." Biraz kendimi toparlamaya, çocuklara iyi niyetle yaklaşmaya başladım. Kapıda olduğum için dışarı çıkınca sokaktaki çocuklar beni tanıyordu. "Kapıdaki asker abi değil misin," diyorlardı. Kapıda duruyorum, herkesin göz aşinalığı var, siville çıksam da tanıyorlar, yaşamımdan olacağım. Kimin garantisi var? Artık biraz daha ılımlı olmaya başladım. Bu defa da, "niye kapıda olay çıkmıyor, terör esmiyor, niye şikâyet gelmiyor" mevzuu. Bir hafta hapis cezası aldım, görevini yapmıyorsun diye. Kapıda bir olay çıkarsa, tamam, her şey düzgün yürüyor. Mantığımı yürüttüm. Olay mı istiyorsunuz? Subaylara pislik yapmaya başladım. Kimlik göstermiyorlar, mesela, "göstereceksin lan" gibi. Silah çektiler falan. Dengem gitmeye başladı. "Sinir doktoruna gözük," dediler. Binbaşı memnundu, kimseyi de takmıyordu. Yüksek rütbelilere yaptığım zaman problem yaşıyorduk. Üniformalı dahi olsa kimlik sorma yetkim var. Bir gün Malatya'dan galiba, bir Tuğgeneralin geleceği haberi alınmış, ama sivil araçla geleceği söylendi. Kapıda nöbetçiyim, bana "tuğgeneral gelecek" denmedi. Bir araba geldi, araba bayağı güzel yani. Kapılar açıldı, yaşlı biri indi. "Acaba," dedim, "kimlik sorsam mı, sormasam mı?" Yüksek rütbeli olduğu belli. "Yetkim var, sorayım" dedim. "Kimliğinizi görebilir miyim?" dedim. "Oğlum ben paşayım" dedi. "Olabilirsiniz, ama görevimi yapacağım" dedim. "Oğlum, paşayım diyorum sana" dedi. Arkadaşlar işaret yapıyor. "Önemli değil, kimliğinizi görmek zorundayım," dedim, "her paşayım diyeni içeri alayım mı? Paşaysanız, sizin güvenliğiniz için." Paşa, "aferin, inatçı" dedi. Kimliğini gösterdi, baktım rütbe-

li, hemen esas duruş, "sağ olun komutanım" dedim. Binbaşı geldi, "aferin koçum" dedi. Paşa güvenliği övmüş. Şikâyet etse fırçayı yemiştik. Kadınları dövmelerimiz de oldu. Hatta, zihinsel özürlüydü, gerçi bilmiyorduk. Yazıcı olacağım için yerime geçecek arkadaşı yetiştirmeye çalışıyordum. Bayan çocuğa sarkıntılık yapıyormuş, deliymiş yani, "git" diyoruz, gitmiyor. Oradaki kişiyle aramızda en az beş metre kalması gerekiyor, emir öyle. Bıçak darbesi alabilirsin, üzerinde bomba olabilir. Gitmeyince, arkadaş itti, biz de ittik. Kadın bağırmaya, taş atmaya başladı. Birkaç tane vurduk, gönderdik. Tekrar geldi, tekrar vurduk. Kendimizden geçmişiz, ne yaptığımızı bilmiyoruz. Tekme de atmışızdır, dipçikle bile vurmuşuzdur. Arkadaşlardan, "manyak mısınız" diyenler de vardı. Öyle şartlandırılmışız ki emir tutulacak, tutmazsan cezalar belli. Disiplin cezası, askeri mahkemeye çıkartıyorlardı. Katı kurallar işliyordu. Yatınca düşünüyorum: Niye yaptım? Bulsam özür dilesem. Kendimle çok çelişkiye düştüm.

Yazıcı oldum. S1, S2, S3'e bakıyordum. Karşıdaki sarı binada, karargâh dediğimiz yerdeydik. İstihbarattan gelen evraklara muhatap olmaya başladım. Yazıcı olarak okuma yetkim vardı. Bilgiler dışarı çıkmayacak diye yemin ettirdiler. Okumam gereken evrakları okuyordum. Gizli evraklar geliyordu. Yaşanan olaylar anlatılıyordu. Temkinli olunması için örneklemeler yapıyorlardı. O arada albayı denetlemek için bir denetlemeci geldi. Bizi çağırdılar, "bunlar bilgisayara yüklenecek, yazıların çıktısı alınacak" dediler. "Hiç kimseye bir şey anlatmayacağım" şeklinde yemin ettirdiler bize. Albay her gün dışarı çıkıyor, çevre il ve ilçelere operasyonlara gidiyordu. Akşam oturuyorduk, raporların bitmesi saat biri ikiyi buluyordu. O söylüyor, ben yazıyordum. İsmail Hakkı Karadayı'ya gidecek raporlar. Doğu'yla ilgili denetleme raporları anlamında. Ele geçen dokümanları gösteriyordu bana. Teröristlerin takvimleri var, kar üzerinde resimler çekilmişler, şiirler yazmışlar. "Bak, pezevenge şiir de yazmış" diye espri yapıyor. Aslında şiir güzel, hoşuma gidiyordu, "doğru komutanım, şerefsizlere bak" diye idare ediyordum. Öyle görünmek zorundaydık. Öte yandan adımız teröriste çıktı. Sol görüşlüler falan diye biz beş kişi mimlenmiştik. Dürüsttük, insanlar bizi seviyorlardı. Çatışmaya girmedim ama dere içindeyken, orduevine gelmeden önce Bolu komandoları bizim birliğin yan tarafında çadır kurarlardı. Operasyonlarda yaptıklarının çekimlerini videolardan bize gösteriyorlardı. Hatta bir defasında, terörist bir çocuğa soru soruyorlar "neredeler falan" diye, helikopter sesi geldiği için tam ses anlaşılmıyor. "Doğruyu söylersen seni serbest bırakacağız..." diyorlar, özetliyorum

aklımda kalan kadarıyla, çocuk bir şey anlatıyor. Orada kesiliyor, bu sefer helikopterden aşağı atıyorlar çocuğu, orada öldürüyorlar, onlara şahit olduk. Ellerinde şeffaf şeyler var, "bunlar ne?" dedim, anahtarlık yapmışlar. "Oğlum," diyor, "bu kulak oğlum." "Ne kulağı?" dedim. Öldürdükleri teröristlerin kulaklarını koka kolanın içinde asitle eritince bir kıkırdak çıkıyor meydana, onlarla anahtarlıklar yapmışlar. Yani onlar da kafayı yemişler. Bolu komandoları direkt sıcak temas altındaydılar ve onların yaşadıkları çok farklıydı. Operasyonlarda, arkadaşlarının kaya üzerine pantolonu açık ve tersten bırakıldıklarını ve tecavüz edildiğini, ondan etkilendiklerini ifade ediyorlardı bize. Aynı şekilde 35 kişinin ölümündeki Lice'deki olaylarında söylenen bir şey vardı. 1995-1996 olması lazım. Bahsettim ya oradaki ölenlerin resimleri vardı ordu evinde diye. Bu kobra helikopterci dediklerimiz konuşuyorlardı. O şeytan üçgeninde teröristlerin olduğu biliniyor, helikopter çocukları üçgenin tam ortasında, yanlış koordinatla boş bir araziye bırakmış. Hepsi sağ ele geçmiş, çatışmaya girme imkânları olmamış... Sağ olarak ele geçirilip işkence gördükleri resimlerde de belli. Bunlar anlatılıyor, bizi etkiliyor ister istemez. Sohbet sırasında köydeki kızlara tecavüz ettiklerini, yüzbaşıları vardı adı..., Bolu komando birliğinin başındaki. Köye girdiklerinde bağırıyorlar, "lan sizin erkekleriniz nerede" diye. Kadınlar da, "İstanbul'da, çalışmaya gittiler" demişler. Hadi lan... Küfürü kullanmak istemiyorum. Dağlarda çatışıyorlar, kafanıza göre takılın diye askerlere istedikleri bayanlarla yatmaya başlamışlar, yani bu serbest bırakılmış... Bolu komandoları kafayı yemiş çocuklardı, ipler kopmuş, her şeyi bitmiş yaşamlar... O kadar aşırı bir şeye girmediğim halde, insanlara karşı terör estirmek zorunda olduğum zamanlar oldu. Ki onların bulunduğu koşullar bambaşkaydı. Aslında halkın askere yaklaşımı çok iyiydi. Bir restorana takılırdım. Orada bir arkadaşımız vardı. Diyarbakırlıydı. Çok da samimiydik, bira içerdik birlikte. Her şeyin subayların başından çıktığını ve askerlerin bir suçunun olmadığı... İnsanları dinleyince onlara hak verebiliyorsunuz.

Askerden geldikten sonra evlendim. Şimdi baba adayıyım. Biraz daha hayatım değişti, sorumluluklarım arttı. Şimdi iyiyim, pek asabi bulmuyorum kendimi, anam hep bana kızar, "niye tepkisizsin, bir şey yap" der. Kendi tedavimi kendim yaptım. Aslında çok şeylerle karşılaştım. Askerdeyken bir ara herkese silah çekiyordum. Kafayı tam dağıtmıştım. Hatta bir defasında tetiğe bastım, silah patlamadı. "Deli misin" falan dediler. Subaylar falan korkmaya başladı. Adam kaç metreden kimliğini çıkarıp gelmeye başladı.

Terörist oldum, dedikleri gibi sahiden terörist oldum. Ama ben bunun tam tersini de kullandım. Sivil insanlardan uzaklaştım. O ara o subayların yaşam tarzını gördükten sonra halka karşı yaptığımın yanlış olduğunu net bir şekilde düşündüm. Haybeye ziyan olduk. Kime ne için vazife yaptığımız belli değil, kimle savaşıyoruz? Karşımızdaki de bu ülkenin insanları. Kime silah çekiyoruz? Onun dağlara çıkmasının bir sebebi vardır. Ben niye askerdeyim? Kendimce bir haklılık aramaya başladım. Kendim de dağa çıkmak çok istedim. Bize terörist demelerinin sebebi oydu. Ben ciddi konuşuyorum. Şaka yapıyor diye değerlendiriyorlardı. Elime sigara falan bastım, psikopat sansınlar da bıraksınlar diye. Şu elimdeki iz söndürdüğüm sigara izi, askerden kalma. Omzumu kırıp hava değişimine gelmek istedim. Çocuklara tekme attırıyordum, kemik kırılsın da hava değişimi alıp gideyim. Omuz kemiğim dışardadır, o olaydan sonra yirmi gün rapor verdiler, "Burada geçireceksin" dediler. Gönderilmeyince bu sefer içmeye başladım. Geldikten sonra, "iyi olmalıyım" dedim. "Her fırtınanın sonunda bir güneş doğar" düşüncesini iyice kendime yerleştirmeye başladım. Şu an üzgünsem, birkaç gün sonra her şey iyi olacak gibi. Kendi kendime telkinlerle, olayın üstüne gide gide çözdüm kendimi yani. Şu an iyiyim, bir problemim kalmadı. (Ağustos 1998, Samsun)

1970, Ordu doğumlu, Samsun'da yaşıyor. Biri kız dördü oğlan beş kardeşin dört numarası. Üniversitede okudu. Askerliğini 1995 Kasımı ile 1997 Nisanı arasında yaptı. Acemi birliği İzmir Narlıdere'deydi, İstihkam komando, usta birliği Diyarbakır'da.

TERÖRİSTLER ARASINDA ADIMIZ "PİÇ TABURU"DUR

Nefes almak çok güzel bir duygu. Bu felsefeyle yaşıyorum. Askerden önce her şey iş-ev, ev-iş, başka şey yoktu, sakallı, pasaklı, kirli... Şimdi giyimime, konuşmama, traşıma, her şeyime dikkat ediyorum. Neden? Yaşamak güzel.

"Piriktepe'de güneşin doğuşu bir başkadır" derler. Çatışmanın olduğu tepeye çıkınca, güneşin doğduğu tarafta iki tane zirve: Akdağlar... Resim yaparlar ya, iki dağın arasında güneş doğuyor gibi, öyle. Fotoğrafını da çekmiştik. Fotoğraf makinası hep yanımızda. Arkadaşlarımla beraber en son öldürdüğüm teröristin fotoğrafını çektim, hatıra kalsın diye. Ne kadar doğru, ne kadar yanlış onu bilmiyorum. Bana göre doğru. Onların pusuya düşürüp de şehit ettikleri arkadaşlarımızın hallerini de gördüm. Siz, bir teröristin eline düşen bir askerin halini gördünüz mü? Onu yapan insan değildir. Gene Elazığ'ın bir ilçesine, vermeyeyim ismini, bağlı bir karakoldan 600-700 metrede acemi askerler, en büyük aptallıkları da "olay olmuyor, gene olmaz" diye kulaklarında volkmenle pusuya çıkıyorlar. Basına yansımadı tabii. Kimi elinde dergi, kimi elinde kâğıt kalem açık havada mevzie çökmüşler, yazıyorlar, çiziyorlar, evinde keyif çatıyorsun gibi. Yanlarında uyaracak rütbeli yok, yakın mevzilere rütbeli çıkmaz. Acemi askerin başına tim çavuşu ya da onbaşı verirsin. Silah bile dayamadan kıtır kıtır kesmişler hepsini. Boğazdan kesip öldürmekle bıraksalar iyi, kulaklarını kesmişler, gözlerini oymuşlar, erkeklik organlarını kesip ağızlarına vermişler. Ama biz daha beterini yaptık. Dört beş şehit ailesine oğullarının kefenini açıp yüzüne baktılar mı diye sorun... "Gösterdiler mi" diye sorun. Göstermezler. Gösterecek bir şey bırakmıyorlar çünkü. Özür diliyorum, ağlıyorum, bu kadar zararlı geleceği bilseydim... Anlatmak da bir bakıma iyi oluyor. Taburda eğitim diye bir olayımız yoktu. Görevden geldikten sonra zorluğa göre üç dört güne kadar istirahat, ye, iç, yat, kalk. Her görevde muhakkak hata yapıyorduk. Geçtiğimiz yerde iz bırakıyorduk. Konserve yedin, kutuyu gömeceksin. Komutan görmeden fırlatıyorduk. Çoğu asker ağırlık olduğu için konserveyi bırakıyor, kuru ekmek kraker yemeye başlıyor. Ben ketçap alırdım, plastik, bir de mayonez, ekmek, salam, sucuk, sosis, görevin uzunluğuna göre iki üç tane... Arkadaşlarımız şehit oldu, çok ağladık. Elazığ bölgesindeki şehitlerin ka-

nını bizim tabur yerde bırakmadı. Bir asker şehit olduysa, onun haricinde muhakkak kelle almışızdır. Şehitin arkasından hemen operasyon düzenliyoruz. İntikam için çıkılır, başka bir şey için değil. Gerçi görevdir ama, herkesin istediği tek şey birisi elimize geçsin. Telsiz konuşmalarından duyuyoruz, teröristlerin arasında bizim taburun lakabı "piç tabur"dur. Biz ummadıkları anda, ummadıkları yerden çıkarız. Ele geçirdiğimiz teröristlerde kimlik çıkmazsa, Türk mü, müslüman mı nasıl anlayabilirsin? Sünnetli mi diye bakardık, yüzde 60'ı, yüzde 70'i sünnetsiz çıkardı. İsimleri Manukyan, Katilyan, zart zurt. Suriye isimleri, Lübnan uyruklu, Ermeni çoktu.

.

Birini ele geçirdik. Adı Ali idi, on yedi yaşlarında, Diyarbakırlı. Anlattığına göre, Antalya'da iki milyon lira için PKK'ya katılmış biri. Dağlarda dolaşmış, nereye gittiğini de bilmiyor. Onu öldürdük, bölük komutanı, tim komutanımız öldürdü. Bize beş dakika önce kurşun sıkıyordu. "Sıkmıyom, etmiyom," diyor. Silahını bulduk, ateşleme mekanizması sıkışmış, sıkışmasa daha ateş edecek. "Abiler, affedin, her şeyi söyleyeceğim," diyordu. Karargâh bölüğü dahil beş bölük vardı, biri İl Komando Bölüğüydü. Sürekli göreve çıkan dört bölüktü. İşte rütbeli dahil, dört bölük yüz onar desek, 440. 160-170 kişi de Karargâh Bölüğü, toplam 600-650 kişiyi geçmez. Bizim bölüğün geneli çiftçi, memur, bakkal, esnaf, yani küçük esnaf, öğretmen, emekli gibi Türk tabakasının orta halli ailesi. Bölükte sekiz-on kişinin aile durumu çok iyiydi. Birinin torpili ters tepmiş, benimki de salaklıktan. Şoför arkadaşların tümü isteyerek gelmiş de, kalanını bilmiyorum. Bizim bölüğün yüzde seksen doksanı hep çatışma olmasını isterdi. Ankaralı bir arkadaşım, "Batıya çıksaydı üzülürdüm, burada hiç olmazsa maaş var" derdi. Ben değil de, çoğu arkadaş evlenme davasına beyaz eşyalarını orada düzdüler. Biri hastalansa, hiç sevmesek dahi, herkes yardım eder. Bu dostluklar askerlikle birlikte bitiyor. Bu bizim hayatımızda yaşayamadığımız 17 ayımız. Ayrıca iznimiz daha çok, mükafatlarımız var. Mesela, hesaplayınca, benim askerliğim 15 aya geliyor. Toplam izinler 123 gün, yani 4 ay. Geriye kalıyor 13 ay. Orada arkadaşlar aileden daha yakın. Devrelerime, "yılbaşında, sonra da Ramazan Bayramında kartımı atarım" dedim. "Kurban Bayramı'nda yalnız bana gönderenlere atarım" dedim. 35 kişiydik, herkese attım, gelen üç tane, üçü de badim. Badilik çok özel. Herkesin bir lakabı vardı, benimki "Keskin" idi. Övünmek değil de, "beş kilometreye sinek koysak vururdun" derlerdi. Biri evlendi, düğününe çağırmadı. Hepsine, "evlenir de düğününüze çağırmazsanız hepinizin suratına tükürürüm" dedim. Bayramda ona kart attım, "dün-

yanın en şerefsizi sensin," dedim, "senin gibi bir badim olduğundan utanıyorum" dedim. Mavi berem de, palaskam da duruyor. Bir de soğuk iklimimin üstü, yani mont gibi bir şey. "İlle de komando" densin diye bir takıntım yok. Fotoğraflara bakınca insanın yüreği gene cız ediyor. Askerlik açılınca, asker görünce arkadaşlarım aklıma gelir. Hiçbirini unutmam, unutamam da. Mesela, "komutanım, çarşıdan gelirken bir kilo baklava alın da, yiyelim" desek, 10 kilo baklava gelirdi. Astsubaylarla da iyiydik. Dağa çıkınca tabur komutanının lafıydı: "Gecenin karanlığı çöktüğü zaman eşitiz." Karanlıkta, merminin nereden çıkacağı belli olmaz.

İlk ve en büyük çatışmayı 68 tane kelleyi aldığımızda yaşadık. Korktum. Kendi helikopterlerimiz yanlışlıkla bize bomba attı, onların da suçu yok. Tetiğe erken basmaktan dolayı galiba. Attıkları bombalar tepeyi sıyırdı tam bizim önümüze düştü. Allaha çok şükür ölen olmadı, kaya setinin soluna düştü, sağa düşseydi... Ölümden döndük, yanılmıyorsam 16-19 Nisan olacak, Arıcak'taydık, pusu faaliyetlerine gitmiştik. Döneceğimiz gün terörist grup pusudaki birlikleri görmüş, telsizle anons ediyorlar, kahvaltı ediyorduk. 68 kelleyi alınca bölük komutanı kellelerin dağıtımını yaptı, bizim bölüğe 13 kelle vermişler. Çatışmaya ilk giden biziz, çoğunluğunu yapan biziz. Komando Özel Harekât, yani Askeri Özel Harekât geldi. Biz en az yarısını bekliyorduk. Para ödülü meselesi değil de, bizim taburun başarısı. Mesela Tunceli Bölük Komutanı, "Elazığ Jandarma Komando taburuna gereken ilgi ve alakayı gösterin" demiş. Yasak kalktı, paso çarşıya çıkmaya başladık. Yemeklerimiz daha da güzelleşti, istihkaklarımız arttı. Kumanyaya dardanel tonlar, salamlar, sucuklar gelmeye başladı. Kumanya ve konserve alaydan, istihkak Şırnak'tan, nakit para. Mesela iki gün üstüste tatlı çıktıysa bilin ki, zor bir görev var, bizi dopingliyorlar. Ama acemi birliğinde 1981 mühürlü et gördüm. Zaten acemi birliğinde hiç yemek yiyemedim.

Özel Harekât'lılarla karşılaşınca muhabbet ederdik... Onlar çok gözüpek insanlar. Askerde kendime, "gözüpek" derdim, ama onların mermiler havada uçuşurken terörist arkasında koştuğuna şahit oldum. Orada yaşananlar çok farklı. Sigarayı neden bıraktım? Arkadaşım yanımda sigara yüzünden şehit oldu. Dört gün sonra, teskereye gidecekti, ben de bayram iznine. 4 Şubat 97'de, Tunceli'de. Yasak olan her şeyi yaptık. Gece arazide sigaranın ışığı beş-altı kilometre kadar gözüküyor, bir tek mermi, beş gram mı diyeyim on gram mı diyeyim, hayatınız onun ucunda. Olaydan sonra sigara yaktım, söndürdüm, bir daha yakmadım.

Taburda iki karton sigaramı arkadaşlara dağıttım. "Bir daha bana sigara uzatanın da," dedim, "gerekirse, anasını belleyim."

Arkadaşım öldüğünde elime verselerdi, hiç gözünün yaşına bakmadan canlı canlı derisini yüzebilirdim. Şahsım olarak, ondan sonra da terörist öldürdüm. Hiçbir askerimizin kanının yerde kaldığını zannetmiyorum. Askerlerimize yapılanlardan dolayı intikam duygusuna kapıldım, normalde kinci, intikamcı değilim. Askerlik insanı intikamcı yapıyor, öç almak gibi. Yaptıklarına karşılık vermek gibi, terazinin kefelerini eşitlemek gibi... Komutanlar gelen mektupları en ufak noktasına kadar okur. Aileden kötü bir mektup gelmişse bildirilmez, aralarında görüşürler, sonra bildirilir. Kız arkadaşım vardı, sapık. Sırf cinsel yönden mektup yazıyordu. İlk mektubu gelince, "mektuplar okunmuyor, oh rahatız" dedim. Tabii, mektupların psikolojimi nasıl etkileyeceğini hiç düşünmedim. İkinci mektubu tim komutanı okumuş, beni çağırdılar, "ya yazmasınlar ya da gelen mektupları iletmeyeceğiz" dediler. Çünkü, en basiti arazide boş kalınca dalıyorsun, o mektupları düşünüyorsun. Çok riskli. Arazide başıma bir kaza gelse, cinup gitmek istemem. Orada cinsellik bitiyor, cinsellik tabura geldiğinizde veya banyo esnasında var. 37 gün dağdan aşağıya inmedim, ayağımdan botlarım çıkmadı. Fırsatım vardı da, çıkarmadık, bunaldık. Bir haftalık ekmek yiyorsun, yeri geliyor ekmeğin küflü tarafını ayıklıyorsun. Mesela bir gün gelen kumanyayı bir öğünde bitirdik. Kumanya getiren helikopter çatışmaya girince üç gün sonra geldi. Bu durumda, en üst komutan dahil herkes aç kalıyor. Doğu'da askerlik yapanların çoğu yenecek otları bilir, ebe gümeciymiş, sarı kulakmış... Gümüşhaneli bir arkadaşımız dikenli bir şeyi ayıklar, tuzlar, tahmin edemeyeceğiniz tatlar yaratırdı. Eşref turpu, sarı başak... Konserve kutusunda suyunu ısıt, çayını iç.

Acemide ulaştırma şoförüyüm, ilk Bilecik'ti, onuncu günümde gece kaldırdılar, "gidiyorsun" dediler. Söğüt'e gittiğimde otobüs şoförlüğüne ayırdılar, "düşeceğin Ankara, İstanbul, İzmir, ya da en kötü ihtimal Eskişehir" dediler. 1600 kişide 4 tane E sınıfı ehliyetli şoför vardı, "en kötüsü Diyarbakır merkez" dediler. Babam torpil için albay, yarbay bulmuş. İçtimadayız, komutan, "siz dört şoför çok şanslısınız," dedi. Sivilde atılgan değildim, askere giderken de, "her şeye burnunu sokma" diye tembihlemişlerdi, "yoksa, dayağı yersin, askerde mantık biter". O yüzden, "neden şanslıyız" diye soramadım, başkası sordu. Doğu'ya gitmediğimize göre daha ne isteyecektik? Sevindik, ailemize de "torpile gerek yok" diye söyledik. Dağıtımlar okundu, Elazığ Seyyar Jandarma Komando Taburu. Şimdi ben jandarma şoförüm, oraya komando olarak

gittim. Acemide kep taktım, ustada bere, silah eğitimini de usta birliği'nde aldım. Acemilikte iki atış yaptım, toplam altı mermi, hepsi zaten 45 gün...

Tabii ben otobüs şoförü olarak gidiyordum, landlarla göreve çıkmanın eğitimlerini aldık. Elazığ'a gittim, nizamiyeden girdim, "git, kaydını yaptır" dediler. Esas duruş falan yok. "Bir sirke düştük" dedim. Rütbeli gördüm, "iyi günler komutanım" dedim. Bir assubay üstçavuş, "hoşgeldin" dedi. "Bu ne laubalilik" dedi. Sivil elbiselerle, hemen esas duruşumu gösterdim. "Tak." Bir tokat çaktı bana, ağzımı açamadım. Sonra, "otur bakalım " dedi. "Emredersiniz, komutanım" dedim. "Tokatı attık," dedi, "bundan sonra emir memir yok." "Emredersiniz, komutanım" dedim yeniden, belli olmaz. Nizamiye erine, "çay getir" dedi. Bana, "yanlış anlama, burada yediğin ilk ve son tokat, yoksa burada dayak atılmaz" dedi. "Seni büyük ihtimalle bölüklerden birine verirler" dedi. "Bir Land verirler altına, gidersin gelirsin göreve, dağlara" dedi. Dört şofördük. İki van şoförü, bir Renault şoförü, ben de otobüs şoförü. Fakat otobüs yok, servis aracı rütbelilerin şehre götürülüp getirilmesine kullanılıyor. "İşim," dedim kendi kendime, "rahat, sabah akşam bir servisim var, gerekirse öğlenleri de... Böyleyse, askerlik kebap," dedim. Beklediğimiz çıkmadı. İlk on beş gün yemekhanedeydik, Ramazan, herkes oruçlu, millete hizmet yani. Akşama kadar taburdaki 600 kişiye çıkan yemeği hazırlıyoruz. Pirinç getirin, yıkayın, su getirin, marulları, soğanları doğrayın, patates soyun. Haddinden fazla yorucu. Akşam olunca yatmak için can atardık. Kıdemlilerden biri, "gidersen, bir tek derdin olacak," dedi, "ölüm". "Karargâhta kalırsan," dedi, "nöbet, bulaşık, tabur işleri senden sorulacak. Göreve çıkarsan, döndüğünde aslanlar gibi göğsünü gere gere 'ben komando olarak askerliğimi yaptım' dersin. Vatanını korursun, şehit, gazi olursun, yeri gelir hiçbir şey olmazsın. Yeri gelir çatışma yüzü görmeden askerliğin biter, Allahın yazısı." Dinliyoruz. Yani, "karargâhta kalırsan ayvayı yedin" diyor. "Bölüklerde, kelle aldın mı mükafat var, izne gönderirler, rahat edersin, para ödülleri, her şey" dediler. Ertesi gün, hiç eğitim almadan göreve çıktım. İlk görevim Karakoçan'dı, altı gün, çok da soğuk, kemiklerim dahi donmuştu. Şoförlerden biri teskereciymiş, görev de altı gün süreceği için, yenilerden en eski ehliyetli ben olduğum için beni çağırdılar, aracı teslim ettiler, silah verdiler. Hiç kullanmadığım bir araç ve hiç kulllanmadığım silahla göreve gittim. Köy aranacak. O akşam Karakoçan'a bağlı bir mezraya gittik. Gece karanlığında farlar sönük. O soğukta akıttığım teri hayatım boyunca bir daha akıtmam. Hani derler, "askere giden daha şevkli, azimli, güçlüdür, her şeyi daha iyi yapar" diye, bu gerçek. Sivil-

de öyle araba kullanamam, karanlıkta 30-40 km süratle, yolu bilmeden gidemem. Mecburiyet, bir de başarmış olmak... En büyük sevincimiz her görev dönüşünde sağ salim tabura dönmekti. Şafak çok önemlidir askerde... Şafak sayılıyor. 34 günün kaldı, İstanbul plakası, İstanbullunun sırtına bineriz, gezdirir, gezi kantinde biterdi. Ya kola, ya çikolata artık. Kutlanıyor, abi, insan inanamıyor bittiğine, 400'lerden 300'lerden sonra... Ben, "şafak 45" diyordum, izne geldim, mükafat. Ne başarmıştım? Kelle. Bir arkadaşımla beraber kelle aldık. Bizim aldığımız tescilli olduğu için mükâfat verdiler. Böyle üç-dört sefer aldık. Mevzideydik, gece görüşte kontrol ediyorduk, gördük. Üç kişilerdi, görünce yapacak tek şey var, ateş etmek. Ateş etmezsen başka bir gün, belki o seni vurur. Terörist değil, normal bir köylü dahi olsa gecenin karanlığında ateş etmek zorundayız. Kimin geçtiğini bilmiyoruz. Allaha çok şükür, hiç köylü vurmadık. Bizim bölük, hatta bizim tabur çok kelle aldı. Tunceli'de Ali Boğazı'nda, Mazgirt'te, Hozat'ta, Çemişkezek'te çok mağara aramasına katıldım. Çok asker şehit oluyor ama bizden, askerlerden kaynaklanıyor. O kadar gözümüz kara ki, mağaralara hiç düşünmeden giriyoruz. İçeri el bombası atıyoruz, tarıyoruz, mesela adam kurtulsa girdiğimizde bizi öldürür. Allaha çok şükür, olmadı. Keçinin geçemeyeceği yerlerde erzak bulduk. "Teröristlerde helikopter mi var" diye düşünürsün. Aç olduğumuzda işe yaradı. Çok ceviz bulurduk, askerlikte yediğim cevizi sivilde yememişimdir. Ceviz, badem, taze tabii. Çikolata, kadın çorapları, kadın iç çamaşırları bulduk, doğum kontrol hapları, prezervatif... Bir toplumun yaşayabilmesi için gerekli her şeyi bulduk. Unları, yağları yakardık, riskten değil, taşıyamazsın. Akdağları'na çıkınca üç gün sürüyordu görev. Anlatırlar, napalm bombası atıyorlar, yangın bombası atıyorlar. Bir an yanıyor, ağaçlar yüksek nemden tutuşmuyor. İzinlerden dolayı, her askerin çıktığı görev sayısı farklı, ben 110-120'ye yakın göreve çıktım. Günübirlik görevlerimiz oluyordu. Çoğunlukla, araçtan dahi inmedim. Bilinen köylere gidiyoruz, rütbeliler köyün büyükleriyle konuşur, askerler çocuklarla. Çocuktan al haberi... Çok soğuk bir geceydi, sabah olmamasından öfkelendim. Neden sabahın gelmediğini anlamadım. Dört saat geçmedi. O dört saat 18 ayımdan daha uzun geldi bana.

Askerde vakit buldukça namaz kılıyordum. Sivilde de aynı, düzenli beş vakit değil. Tabii ramazanda kılıyorum. Dini inançlarım hiç değişmedi. Gördüğüm kadarıyla askerlikte inançlar artıyor. Hayatında oruç tutmamış arkadaşım askerde tuttu. Eve en fazla on gün telefon edememişimdir, muhtar, "yok mok" derdi ama hiç ettirmemezlik etmedi. Silahtan korkarlar. "Sorguya çekeriz" deriz, "İl Jandarmaya götürürüz"

deriz, İl Jandarma lafından korkar, oraya götürdüğün zaman üç gün sorguya çekerlermiş. Bitecek, az kaldı, yine asker bitirecek bu işi. Sakık operasyonu gibi bir de Apo operasyonu düzenlenir büyük ihtimalle. Operasyonu yapan bordo bereliler anne sevmiyor, baba sevmiyor, vatanı seviyor. Bingöl'de bir operasyonda onları görmüştüm, tek dertleri vatanları. Benim için de vatan önemli ama onlarınki belki bir saplantı ya da yetişme tarzları... Askerdeyken, "vatan için öl" deselerdi, ölürdüm. Şimdi, "sen ölürsen biter örgüt" deseler, ölürüm. Şu anda çocuğum yok, ailem üzülür ama yeğenim var, abimin oğlu, onun geleceği garanti olur.

Arkadaşlarım, "hiç değişmemişsin" diyor, beni gerçekten tanıyan bir arkadaşım, "çok değişmişsin" dedi. Askerden önce, gevezeydim, duruldum, arkadaş ortamında hiç konuşmuyorum. Geldiğimden beri kalabalık diye hiç düğüne gitmedim. Bir sefer kardeşimin mezuniyet kutlaması diye diskoya, bir iki sefer sinemaya gittim. Yazlığa da gitmiyorum. Yazlık evin etrafı duvarlarla çevrilmeli, kimse bana karışmayacak. Haftada bir gün kendime ayırmışım, standart. Cumartesi akşamları, kız arkadaşımla beraber oluyorum. Askerdeyken izine geldiğimde, çatışma var mı, terörist ele geçmiş mi diye bütün gazeteleri okurdum. Şimdi sağcı gazeteleri, *Sabah*'la *Yeni Asır*'ı okuyorum. Çevremde bırakın terörü Kürtleri dahi sevmiyorlar. Toplum fazla ilgili değil, çevrelerinde bir şehit olduğu zaman ilgi gösteriyorlar. Zaten çoğu cenazelerde olay toprağa gömülünceye kadar, bana göre şehitlikte olay toprağa gömülüne kadar olmaz. Vatan yapraklarıyla beraber bir ağaçtır. Her şehit bir yaprağımız bizim, kopan yaprak, sararıp solup kopuyor. Genelde az uyurum. Askerden geldikten sonra, bazen birden uyanıyorum, ama neden uyandığımı bilmiyorum. Bir ses duyuyorum uyanıyorum. Şimdi çok nadir yani. İlk geldiğimde gecede iki üç sefer uyanıyordum. Askerlikle ilgili rüya görmüyorum, görmek istemiyorum. Kendimi biraz kontrol ediyorum. Yaşadıklarımın bilincindeyim, bazı arkadaşlarım hâlâ etkisinde. En az 22 yaşındaki askerin komando olması lazım. En çok tabur komutanımızın bizi övmesinden, "aslanlarım" demesinden gurur duydum. İşte, "teröristi vuramadın, şu görevi yerine getiremedin" denmemesinden yani. Birini vurup vurmadığım sorulunca, "belki vurmuşumdur, belki vurmamışımdır, nasıl bileyim" diyorum. İsmim gizli kaldığından dolayı bu kadar çok açıldım, birini vurmakla övünmektense, bu olay hiç kan dökülmeden çözülse daha iyi. Onlar kan döktüğü için ben kan dökmekten üzüntü duymadım. Kürt lafını, herhalde, ilkokul yıllarında ilk kez duydum. Kürdün ne demek olduğunu bilmiyordum. Sonra "Kürt" demenin Karslı, Erzurumlu gibi Doğulu demek olduğunu

düşündüm. Kafamı çalıştıracak yaşa gelince Kürdün tam olarak ne demek olduğunu öğrendim. Şu anda bana göre Kürt ... TC topraklarında hepimiz Türk müyüz, Türküz... Doğu'da gördüğüm Kürt halkının bizlerle bir sorunu yok. Apo'nun arkasında Kürt halkı yok ki, kendisi Kürtçe bilmiyor. Kürtçe konuşmasını bilmeyen bir adam Kürt hakkını savunuyor. Türkçe konuşmasını bilmeyen bir adam Türk halkının hakkını savunabilir mi?

Orayla burası arasında ekonomik açıdan çok fark var. En başta medeniyetin ne demek olduğunu tam olarak bilmiyorlar. Köyde televizyon var çalıştırmıyorlar. Bir tek köyün erkekleri TV seyrediyor kahvede. Kürt kadına, tercüman aracılığıyla "kaç senelik evlisin" diye sorduk. Hesaplayamıyor. "İlk bu oldu," diyor, mesela 17-18 senelik evli. Bu kadın prezervatiften tutun da... bir sutyeni bilmiyorlar. Nasıl bilsin? Askerde 24 yaşında sünnet olmamış insanla karşılaştım. Ermeni değil sonuçta. Söylediğine göre, babasına kasabaya götürmek zor gelmiş. Köye doktor gelmemiş, hasta olmamış, hiç doktora gitmemiş. Sonra prostat yüzünden hastaneye düşünce doktor sünnet ediyor. Türkçe anlamayan kadına, "sus gebertirim" deyince onu öldüreceğimi anlıyor ama... Düşman beş para etmez birisi... Düşman, devletime, vatanıma zarar vermek isteyenler. Tek PKK değil PKK'yı destekleyenler benim düşmanım esasında. Özel bir düşmanım yok. Zafer başarı. Askerlikte verilen görevi eksiksiz yerine getirmek. Askerlikte onu öğrendim. Bir şeyi ne fazla yapacaksın ne eksik yapacaksın. Şimdiki tehlike üzüntü, askerlikteki tehlike ölüm. Askerlik vatan borcu. Türkiye'de askerlik zorunlu olmasaydı dahi askere gidecektim ama önce kesinlikle askere gitmek istemiyordum. Mesela, "50 milyar verirsen askerliğini yapmayacaksın" deselerdi, verirdim. Şimdi görüşlerim değişti. Askerden önce hayatı daha çok önemsiyor, her şeyi sorun ediyordum. Biz servis taşımacılığını yapıyoruz, servis aksadığı zaman çok üzülürdüm, kendi kendimi yerdim. Şimdi hayatın ne demek olduğunu öğrendim, en büyük sorun dahi ölümden daha büyük değildir. Nefes almak çok güzel bir duygu. Bu felsefeyle yaşıyorum. Askerden önce her şey iş-ev, ev-iş, başka şey yoktu, sakallı, pasaklı, kirli... Şimdi giyimime, konuşmama, traşıma, her şeyime dikkat ediyorum. Neden? Yaşamak güzel. Askerde Kordon'u çok düşündüm, "askerim, geldim, sivillik bitmiştir" dedim. Arkadaşların arasında sigara içmeyenler, dönerlerken sigarakolik, içki içmeden gelip alkolik olup gidenler var. Birliğimizde rütbeli asker ilişkisi yoktu, arkadaştık. Komutanım, bana, "şunu yap" değil, "şunu yapalım" demiştir. Dağda komutanım benden su istedi, rest çektim, "vermiyorum," dedim, "diva-

na harbe veririm" dedi. "İsterseniz kurşun sıkın, üç gün daha bu suyla idare etmek zorundayım, suyunuzu kendiniz taşıyacaksınız." Her şeyi yaşıyorsunuz orada, batıda askerlik yapsaydım, askerliğim bitmezdi. Emir altında kalamıyorum. Ben emir vermeye alışığım, fazla emirden sıkılıyorum. Bir kız arkadaşım var, evlenmek istiyor, ben düşünmüyorum. Kararı aileme bıraktım, onlar en iyisini bulurlar. Evlilik bu devirde maddiyata bakıyor. Bir laf var, aşk karın doyurmuyor. Eve döndüm, 29 Nisan günü, saat 17.30 da... (Nisan 1998, İzmir)

1971, Kemalpaşa doğumlu, İzmir'de yaşıyor. 9 Eylül hukuku kazandı, ailevi nedenlerle okuyamayınca Açık öğretim İşletme'ye girdi, askerliği tecil edildi... 1995 Kasım, Manisa Kırkağaç Jandarma, usta Birliği Elazığ Seyyar Jandarma Komando taburu. Nisan 1997'de döndü, şoförlük yapıyor.

GİYDİĞİM ELBİSEYE KARŞILIK VEREMEDİM

Doğu'da sınırı koruyacağımızı duydukça askerliği daha da sevmeye, daha azimle çalışmaya başladım. Düşlediğim hayallere kavuşacaktım. Sıcak temasa girmek istiyordum...

Doğu'da görev yapmak istiyordum. 1993-1994 senesinde daha fazla terör vardı. O yüzden gitmek istiyordum. Karadeniz insanına silahla doğup büyüdüğü için öncelik tanınıyordu. Acemi birliğimi Ankara Etimesgut Çavuş Talimgâh Taburu'nda yaptım. Lise diplomamın faydasını gördüm, çavuş adayı olarak üç ay Etimesgut'ta görev yaptım. Üç ay zaten çabucak geldi geçti. Hayal ettiğim gibi bulamadım ama yine de bir şeyler vermeye çalıştılar. Daha ilk hafta Doğu'da görev yapacağımızı söylediler. Tank ve tankın iç bilgisayar tesisatı konusunda bilgi vermeye başladılar. Amerikan yapımı M60 tanklarını Amerika hibe yapmış. Türkler tankları Batı'da eğitim için, Doğu'da savaşta, sıcak temaslarda kullanıyor. Tanklar sınıf sınıf, M60 tankına düştüm. Daha güçlü, çelik, mühimmatı daha fazla, ölüm tehlikesi daha az, kendini korursun. Doğu'da sınırı koruyacağımızı duydukça askerliği daha da sevmeye, daha azimle çalışmaya başladım. Düşlediğim hayallere kavuşacaktım. Sıcak temasa girmek istiyordum. Terör olaylarını televizyonda izliyor, gazetelerde okuyordum. Köy basıyorlar, ağzı süt kokan çocukları vuruyorlardı. İçimde kin besledim, "muhakkak bir kelle almam, veya üç-dört tanesini öldürmem lazım" dedim. Acemiden sonra, Rize'de izin kullanırken aklım hep asker ocağındaydı. 15 günde sıkıldım. 15 aylık uzun bir yolculuk beni bekliyordu, bir an önce usta birliğine gidip o sıcak temasa girmek, olayları yaşamak istiyordum. Onlar arkadaşlarımıza, halkımıza zarar veriyorlardı, ben de bu zararların birazcık olsun karşılığını vermek istiyordum.

Ağrı Doğu Beyazıt, Tank Taburu. İlk defa gittim. Akşamdı zaten, Ağrı'yı pek göremedim, otobüsle doğru Doğu Beyazıt'a gittim, şaşırdım. Çünkü binalarda, vali konağında top izleri vardı. Camları kırıktı, harabe gibiydi. "Bunlar ne" diye usta askerlere sordum. "1993'te teröristler tarafından basıldı" dediler. Doğu Beyazıt ufak bir yer, iki sokağı, bir caddesi var. Binalar yıkılmış. İki taraf da top kullanmış. Bizim tabu-

run karşısındaki yüksek tepeden saldırıya geçmişler. Tank taburunda havan, mermi izleri hâlâ duruyordu. PKK asker olduğu için öncelikle tank taburunu hedeflemiş. Gece yapmışlar. Bizim tabur karşılık verince sıcak temas başlamış. Sonra şehre doğru saldırmışlar. Ekonomik yönden biraz fakir ve yobazlar... Doğu Beyazıt'ın sadece belli bir kısmı askeri sever. Askeri sevmezler. Askere yardım yapmazlar. PKK'nın Kürt kesiminden yetiştiğini bildiğim için Kürtlere fazla yakınlık göstermiyorum. O yüzden Doğu Beyazıt'a hem istekli hem isteksiz gittim. Ne kadar geri kafalı bir millet. Gündüz kahvede beraber çay içiyoruz, akşam bize kurşun sıkıyor. Nasıl Müslümanlık, nasıl insanlık diye düşünüyordum. Bir araştırma yaptım. Batıda yapılan yatırımlar Doğu'da yapılmıyormuş, geçim kaynağı yokmuş. Parasızlık, yoksulluk yüzünden silahı alıp dağa çıkıyorlarmış. Gitmeden önce ayrı bir ırk olarak düşünüyordum Kürtleri. Bunu kanıtladılar. Ayrı bir devlet kurmak, ayrı bir ırk kurmak istiyorlardı.

Doğu Beyazıt'ta fazla kalmadım, alt devrem gelene kadar onbaşı rütbesiyle gezdim. Çavuş adayı olduğumuz için tank komutanlığı üzerine daha sıkı ders vermeye başladılar. "Sizi, üç ay sonra sınıra göndereceğiz" dediler. Doğu Beyazıt'ta çarşıya çıkma imkânımız olmadı ama taburumuz Doğu Beyazıt'la iç içeydi. Üç ay sıkıldım tabii. Bir an önce silah alıp dağlara çıkmak istiyordum. Bölük assubayımız beni depocu olarak görevlendirdi, "bölükte kalacaksın on beş ay boyunca" dedi. Bir tarafta Ağrı Dağı bir tarafta bir manastır... "Komutanım, on beş ayı burada bitiremem, beni dağlara sürün" dedim. Depocu olarak kalınca komutana çıktım, "beni göreve göndermeniz lazım" dedim. Sırf sıcak temasa girmek için, teröristlerle mücadele için gönüllü olarak Doğu'ya gitmek istediğimi belirtmiştim. Sonunda komutan ikna oldu, "On beş gün için gönderirim," dedi. Bölük assubayı yanıma sivil elbise ve çanta almamamı söyledi. O aşamada ölüm yoktu aklımda. Sevinçten uçuyordum. Sabahı bekleyemiyordum. Önce Tazeköy Karakolu diye bir yere gittik. Doğu Beyazıt'tan 30-40 kilometre ötedeydi. İran, Ermenistan ve Irak sınırına yakın bir yer... Iğdır'a bağlıydı. Kaydırma birlik olarak oraya gidiyorduk. Tanklar Doğu Beyazıt'ın tanklarıydı. Ayrı karakollarda mevzilenmiş on tankımız vardı. Tazeköy Karakolu'nda nişancı oldum. "Gece gözetleme yapacaksın" dediler. Daha da sevindim. On beş gün sonra çekeceklerini söyledikleri için beklemeye başladım. Gelip alırsalar, karşı çıkacaktım. "Burası beni sardı, rahatım, gelmek istemiyorum" diyecektim. Usta askerler ise askerliğimi oralarda bitireceğimi söylediler. Sevindim tabii. Dedikleri oldu, on beş günlüğüne geldim üç ay kal-

dım. Üç ay sonra, havalar soğuyunca bizi Ağrı Dağı eteklerinde Sultantop Karakoluna çektiler. Tankla gittik, orada altı ay kaldım. Teröristin odak noktası orasıymış. Köyde zaten hiç erkek yokmuş, çoluk çocuk hepsi dağda... Dedikodulara göre köylüler köyün altındaki tünel vasıtasıyla ulaşım sağlıyorlarmış. Tankta gece görüş bilgisayarı, görüş dürbünü var; gündüz nasıl gözle görünüyorsa gece de kamerayla aynı görüyorsun. Gece biz sabaha kadar görev yapardık o termalle beraber. Termale dikkatle bakıyordum. Belki gözümden kaçar. Uyku uyumuyordum. Gündüz uyku saatimiz vardı. Bir saat devamlı bakardım. Tank kulesi 360 derece dönerdi. Karakolda 20-30 tane Kürt asker vardı, güvenemiyordum. Yarı yarıya Kürt'tü yani. Neymiş, Doğu insanı Doğu'yu daha iyi biliyormuş. Yanlış bir şey. Aralarında Kürtçe konuşurlardı. Çekiniyordum, korkuyordum. Korkmak derken, hani pusuya düşeriz... Çatışmada değil de, çadırda, karakolda hep bir korku yaşıyordum. Güvenemiyordum onlara, yani karakolda düşmanını bilmiyorsun. Konuştuklarını anlamayınca "ne konuşuyor, ne planlıyorlar" diye insanın aklına düşüyor. Acaba bunlar bizi pusuya mı düşürecek? Ben çıkmasam bile karakolun askeri onlarla pusuya çıkıyor. Gizli konuşuyorlar ki Kürtçe konuşuyorlar. Fakat karakolda Kürtçe konuşmak yasak. Türkçe bilmeyenlere, okuma yazması olmayanlara ders veriliyordu. Türk bayrağı altında görev yapıyorsan, Türksen Türkçe konuşacaksın. Karakoldasın, yasağa uyacaksın. Acaba ne amaçla konuşuyorsun? Tamam ana dili, ana dili bile olsa.... Karakolun yüzde 50'si, yüzde 60'ı Türkçe konuşuyorsa onlara uyacaksın. Fazlalık ne yapıyorsa, azınlık ona uymak zorundadır. Askerde benim için düşman halktı. Askeri hiç sevmezlerdi. 500.000 liralık bir şeyi ben orada bir buçuk milyona aldığımı bilirim. Amcasının oğlu PKK olmuş, amcasından veya kardeşinden alışveriş ediyorum, sokakta merhabalaşıyorum. Benim nasıl ki teröriste karşı kinim vardı, Doğu'nun insanına kinim vardı, onların da bize kini vardı. Oradayken ağırlığımız vardı köyde, askerin ağırlığı var, bir şey yapamıyorlar.

Rütbelilerle pek alakam olmadı. Rütbeli bana, ben rütbeliye karışmazdım. Normal bir piyade askeri olsaydım ikinci bir düşmanım da rütbeliler olurdu. Tankçı olduğum için saç sakal serbestti, karakolun piyade askerinin her gün sakal traşı, saç traşının üç numara olması lazım.

İran'daki karakola taciz ateşi yaptığım zaman benim hatam oldu. Tankın üst kapağını açık bıraktım. Karavana atış yapıyorduk. Karakolun etrafındaki mevzilerden sürekli taciz ateşi geliyordu. Yüksekte olduğum için, askerin bir tanesi de bu tarafa doğru atış yapıyor, yani izli

mermi kafamın tam üzerinden geçiyor. O anda hayatım, o güne kadarki hayatım saniyede şöyle filim şeridi gibi önümden geçiyor. O anı yaşadım. İnanmazdım. O anda ölümü düşünemiyorsun, çünkü bir şeyler yapmak istiyorsun. Ama ölümü görüyorsun. Üç-dört defa sıcak çatışmaya girince kendimi bir anda kahraman hissettim. Belki bir şeyler alamadım. Giydiğim elbiseye karşılık veremedim. Ama tank olmasaydı veya ben olmasaydım o karakolu basarlardı, assubayımızın kafasını keserlerdi, halayını çekerlerdi. O anda orada olduğum için kendimi kahraman hissettim, benim yerimde başkası olsaydı o da aynı duyguya kapılırdı. Üç-dört defa hissettim. Sivilde kahraman olduğumu hissettirmeseler bile belli bir çevrenin Doğu'da askerlik yaptığım için beni elüstünde tutma olayı oldu. "Sen Doğu'da olmasan, orada görev yapmasan biz Rize'de rahat uyuyamayız" derlerdi. "Sen orada sabaha kadar gözetleme yaparken, tükürüğün donarken, sıcak çatışmaya girerken biz burada sıcak ranzada yatıyorduk" dediler. Kahramanlık hissi vermeye çalıştılarsa bile ben görevimi yaptım. Sivilde kendimi kahraman hissetmedim. Benim dört askerim vardı. Tankçı olarak, kendi askerlerim. Birinin Ankara Ulus'ta baharatçı dükkânı varmış. Ailesinin durumu iyimiş ama okumak istemeyince esnaf olmuş. Diğeri İstanbul'da kumaş üzerine bir fabrikada çalışıyormuş. Üçüncüsü Urfalıydı, Araptı, aşiret reisinin torunuydu. Aşiret konusunda bilgim yoktu. Yani aşiretin ne olduğunu tam olarak değilse de birazcık açıkladı. Normal karakolun askeriyle diyalog halinde olmazdım.

Terhis olduğuma bir yönde sevindim. İçimden bir şeyler bırakıp gidiyordum, yani o kulak... O PKK'nın, bir PKK'nın kulağını boynuma asamamanın eksikliği vardı bende. Şu anda askere çağırsınlar, aynı göreve yine giderim. Ailem, arkadaşlarım, çevrem olsun, beni sürekli düşünmüşler. Toplum artık bilinçlenmiş. Şu anda sivildeyim, fakat Doğu'da yine asker, yine terörist, yine PKK var... Belki fazla bir şey yaşayamadım ama olayları gördüm. Ölümü kulağımda, ensemde hissettiğim olmuştur. Sivile alışamadım. Akşamları ürkerdim. Yatakta uyurken, sokakta rahat hareket edemezdim. Yabancılık çekiyordum, insanlar iki senede bayağı değişmiş. Gece üç-dört defa kalkıyordum. Bir akşam kalkmışım, uyanmışım, hemen botlarımı aramışım. "Baskın var" demişim. Uykumda rüyalar görmüşüm, bağırmışım çağırmışım, evdekiler "ne oluyor" diye kalkmışlar... Uyanıyorum bakıyorum soğuk terler içinde yataktayım... Bir ay falan sürdü. Sonra alışıyorsun, ayak uyduruyorsun. "Mehmetçik" ve "Anadoludan Görünüm"ü zaman zaman takip ediyorum. "Ne yapıyorlar, vurabiliyorlar mı" diye televizyona ba-

kıyorum. Ölen var mı? "Anadolu'dan Görünüm" programında Doğu'da askerlik yapanların gerçeklerini söylüyorlar. Bu PKK savaşı, biter, zamanla biter tabii. Öle öle bir yere varılmaz... Çünkü o da Türk, karşı taraf da Türk. PKK insanlara zarar vermekten hoşlanıyor herhalde... Öyle birini öldürmekten zevk alıyor olmaları lazım ki, bu işi hâlâ yapıyorlar. Ordu savaşın bitmesini istiyor. Zaten biz terör olayını bitirmek için mücadele ediyoruz. Tabii herkes de isteyerek gitmiyor... PKK'nın kökü derken, belli bir kökü yok. Bir bakmışsın halkın, bir bakmışsın Milli Savunma Bakanlığı'nın içinde, bir bakmışsın Meclis'te... Nasıl ki, bir ağacın 40 tane, 50 tane dalı varsa bu PKK olayının da aynı... Türkiye'de bitmesini isteyen kısım daha fazla. Belli bir çıkarı olanlar veya belli bir menfaat karşısında onlara destek verenler herhalde istemez. Bir menfaatleri vardı o rütbelilerin, amaçları vardı. Neydi? Bu askeri kıyafetten kurtulup yurtdışından Türkiye'ye kaçak malzeme getirmek. Teröristlerle, PKK ile böyle bir işbirliği yapıyorlar, fakat ava giden avlanıyor. Askerde en çok "Yol Ver Dağlar Yol Ver" şarkısını dinlerdim. Kendi kendime pusuda şarkı, türkü söylerdim. Kitap okuyordum. Okumayı severim. Hikâye türü, roman. Sait Faik Abasıyanık'ın kitabını okuyordum, yarım kalmıştı, ismini hatırlamıyorum ama güzel bir kitap... Gazete okurum. *Türkiye* gazetesini kaçırmam. *Sabah* gazetesi, *Hürriyet* gazetesini de... (Ağustos 1998, Rize)

1974, Rize doğumlu, beş kız, iki oğlan yedi kardeşin en küçüğü. Çay işinde çalışıyor. Meslek lisesi elektrik bölümü mezunu. Annesi de babası da yaşamıyor. Aralık 1995'te askere gitti. Acemi birliği Ankara Etimesgut, usta birliği Doğu Beyazıt, tankçı.

"GÖRÜNMEYEN DÜŞMAN" DERLER, MAYINDI BENİM TEK KORKUM... BASTIM...

..."En büyük asker bizim asker" diye. Hepimiz aynı şey için gidiyoruz, hepimiz büyük askerlz. Halaylar, coşku... "Elveda İstanbul" diyerek gittik. Yılmaz Morgül'ün şarkısı, "elveda İstanbul" yeni çıkmıştı, benim askerliğimle özdeşleşen şarkı bu.

Bakın, bu Şive kampı, terk edilmiş köylerden biri, emniyete çıkmıştık. Burada GATA'dan arkadaşlarla Fenerbahçe maçındayız, 1-0 yenildik. Bu bakan, ne bakanıydı o zaman, sağlık mıydı neydi, her hükümette üç beş tane değiştiği için karıştırıyoruz... Burada psikologla, aramızda bir iki yaş var. Bu resim ameliyattan çıktıktan sonra. Şurada iki ayak topuktan birbirine bağlı, oynamasın diye. Burası Eğridir acemi birlik, bu resimden on tane bastırmıştım, herkese gönderdim. Bu atmaca operasyonlarında. Askerler fotoğrafa çok meraklıdır. Siirt'te negatiflerini almak şartıyla, güvenlik nedeniyle, bastırıyorduk. Bu mevzilerden biri, benim yaptığım değil ama... Bu resimde acemi birliğindeyiz, yasak olmasına karşın, çekmiştik. Bir yılbaşı, hemşireleri çağırmıştık, 96 bitiyor, 97 yılına giriliyor. Benim en büyük hobim fotoğraflar, 300-400 fotoğrafım var.... Bu resimdeki, televizyonlarda, "o iki bacak yok, ama vatan sağ olsun" diyen arkadaşlardan. Keşke bacakları sağlam olsaydı da, askerliğini yapıp gelseydi. Resimdeki hemşire arkadaş, Diyarbakır'a gitti, giderken göbek atıyordu, şimdi, "beni buradan kurtarın" diye bağırıyor. Bu askerdeki en iyi arkadaşım, onunki sağ ayak, benimki sol ayak. Bu resim askerden önce on beş yaş, Silivri plajı. Ben havancıydım. Havan boru şeklindedir. Midemden kas alıp ayağıma koydular, koltukaltından bir de... Bu da kardeşimle, her anın bir güzelliği var. Beş buçuk ay yattım, üç buçuk ay ayaklarım birbirine bağlı kaldı. Evet, bütün resimlerde gülüyorum. Bu bandana teri alıyor. Dağların isimlerini bilmiyorum, değişik isimleri var, yöredeki isimleri askeri haritalarda değişiyor. Botan vadisi. Bu da bir operasyon, kumanyada meyve suyu. Ben kumanya yemezdim. Dardanel yenir sadece, kalanlar, yani öbür konserveler yenmez. Dağa tırmanıyoruz burada. Helikopterlerin iniş ve kalkışları muhteşem, bunların resimlerini çekmeye bayılırdım. Burada operasyona gidiyoruz, bazen helikopterle gidilir. Bu bir köy, öğretmen

götürüyorduk. Bu kendi silahım, sıcak sabunlu suyla yıkarsın, yağlarsın, kurularsın, kendimize bile bu itinayı göstermedik, ama silah korunacak. Şurada yemek yemiştik. Domates olunca yumurta kırıyor, menemen yapıyorduk. Dağdaki yemeğin lezzeti hiçbir yerde olmuyor. İşte karşı dağlar, orada yaralandım, terk edilmiş bir köy gene. Yıkılmış köy, Botan nehri, arabalar operasyona gidiyordu. Çok güzel manzaralar var aslında. İnsan tatile gitse, çok hoş da, uzay çağında mı olur? Gün gelir... Evet, uzaya roket fırlattığımız zaman olur belki... Bu sevdiğim beremle, bere için yaptık her şeyi sözde, artık yok, saklamıyorum. Yalnız şu tülbendi isterdim. Normal askerliği bitiren orada torunlardan birine hediye eder ama yaralandığımda bere düşünecek halim yoktu, hastaneye yetiştiğime şükrediyorum. O bere var ya o bere, hiçbir şeye değişmezdim, güzelliği var, havası var... Bere, macera ve biraz bir şeyler yapma isteğiyle Güneydoğu'ya gitmek istedim. Orada paşalara koruma falan olabilirdim, fiziğimi, tekniğimi kullanmak istiyordum. Sporcu olduğum için göze çarptım, bana karate şov bile yaptırdılar, arkadaşlar dörtbeş şnav çekiyorsa ben 20-25 şnav çekiyordum. Televizyonlar, askerlik yapanların anlattıkları insanı özendiriyor. İşe yaramaz bir nöbettense, işe yaradığını hissetmek... Böyle düşünüyordum, şimdi, "burada yapanlar daha mı kârlı" diyorum. Tabii çok rahat. Kısmet işte! "Her askerin bir mayını vardır" derler; kimi basar, kimi basmaz. O kadın, Prenses Diana öldü gitti ama, çok güzel şeyler yaptı. Sonuçta mayını yapan üreten, satan ülkelerin başında Amerika, Çin, Rusya, Fransa var. Mayın anlaşmasını imzalayan ülkeler de bunlar. Bastığım mayın plastik, normal olsa, detektör bulurdu, dağ taş çınlar çünkü, ama plastik ötmüyor.

Askere giderken bütün arkadaşlar toplandı, Eğridir'e giden mahalleden iki arkadaştık. İki minibüse dolduk. Herkes birbirine bağırıyor, "en büyük asker bizim asker" diye. Hepimiz aynı şey için gidiyoruz, hepimiz büyük askeriz. Halaylar, coşku... "Elveda İstanbul" diyerek gittik. Yılmaz Morgül'ün şarkısı, "Elveda İstanbul" yeni çıkmıştı, benim askerliğimle özdeşleşen şarkı bu. "Eğitimde ter dökmeyen savaş meydanında kan döker" diye bir laf vardır. Eğridir en iyi eğitim görülen yerdir, gene de yeterli diyemeyiz. PKK senelerini oraya vermiş, dağ şartlarına uyumunu sağlamış. Yani adam gerilla harekâtı yapıyor, dağı, mağarayı, yolu biliyor, daha yüklü de olsa bizden daha iyi. Silahı iyi derecede öğrendik. Genelde birkaç kurşun sıkarlar, ben bir buçuk şarjör, yani 25-30 mermi kullandım acemide. Uçağa bindim, önce Gaziantep, Urfa zırhlı tugay ve sonra konvoyla Mardin'e vardık... İnsan ilk gün gezmek istiyor ama, güvenlik gerekçesiyle izin verilmiyor. Türkiye'nin

en meşhur komandoları Midyat komandoları, onların da son zamanına yetiştim. Siirt'e taşınınca sıfırdan bir tugay inşa ettik. Bir ay kadar kalmadık, direkt Eruh çevresindeki dağlara. O sıra Kuzey Irak operasyonları vardı. Dağa gittik. İlk gün kalacak yatacak yer yok, çadırları kurduk. Şakır şakır yağmur yağıyor. Tesisatı korumaya alıyorsun, çamur... Böyle zamanlarda birlik çok güzel pusuya düşürülür. Emniyetimizi aldık, timler tepelere çıktı. Nerede ne var, nereye pusu atılır, gösteriyorlar. O gece bir nöbet tuttum, korktum. Tek başınayım; rüzgâr, yağmur, havanları naylonlarla kapatmışız. Bitişikte köy var. Adam bir kanasla mermi sallasa, iki kilometreden anında indirir. İki saatlik nöbeti nasıl tamamladım, bilmiyorum... Sonraki arkadaş geldi, onun nöbetini beraber tuttuk. Onun da ilk nöbetiydi. "İstanbul'da yaşıyorum" diyorum, "Bana ne, terörden" diyorum. Bana gelene kadar ordu var, polis var, asker var... Birileri gidecek, ama o kapasiteyi kaldıracak insanların gitmesi daha uygun. Hem pişman oluyorsun, hem de... Mesela benim olayda benden daha güçsüz biri olsaydı, daha ağır yaralanmış olurdu. Fiziğim kurtardı, profesörler bile söyledi, yedi tane ameliyat peş peşe, narkozdan narkoza... Yani ameliyattan çıktığımı, on dakika yoğun bakımda kalıp yeniden ameliyata gittiğimi biliyorum.

Hep temizlik yaptım, bulaşık yıkadım. Devrecilik var askerde, çömez dedesinden görmüş öyle yapıyor, bardağı kırarmış, o da kırıyor... Devrecilik iyi bir şey değil, sonradan gelen bütün işleri yapar. Adam ikiye üçe kadar askeri gazinoda oturuyor, başında oturuyorsun, yok su ister, yok çay...

Sabah saat beşte kalk, yağmur, çamur, kış, odun ara, masaları temizle, hazırla. 90 gün beklersin, yeni devre gelsin de bulaşıkları senden alsın, diye. Çok uykusuzsan kahvaltıya uyanmazsın, en güzel kahvaltıyı uykuya değişmezsin. 24 saat nöbetim vardı. Yani bir gün var, bir gün yok nöbet, zaten 24 saat çalışıyorsun. Bu durumda, nöbette uyukluyorsun tabii, zaten 10 kişilik bir grup olduğu için bir ikisi uyuyor. Sohbet, sırayla, şamata gırgır... "Bir an önce şu askerlik bitsin", iş, nişanlı, sevgililer üzerinden konuşmalar. Evliysen, nişanlıysan askerlik bir yıkım... Allaha şükür sevgilim yoktu, gerçi bazen insan arıyor da. Sevdiğin olsun, telefon etsin, sesini duy... Yeğenim doğdu, "ağlatın da sesini duyayım" diyordum telefonda. Kahvaltıdan sonra etrafı topluyorsun, sabah içtiması, bölüğün olağan işleri, çevre düzeni falan. Çok güzel bir mevzi yaptım ama hiç kalamadım. Mevzi bitti, operasyona çıktık. Gülhane'de, benim çömez oluyor, Kuzey Irak'ta mayına basmış, belden aşağı iki ba-

cağı yok, o anlattı. "Seni bayağı anlatıyorlar" dedi. Ben biraz dişliydim. Haksız yere ezilmeyi sevmedim, kimse kimsenin kölesi değil. Anlattığına göre, mevzi çok güzel olmuş, içinde yemişler içmişler, çevre düzenini bile çuvallardan yaptım, ama işte bir gün bile kalamadım. Yemek büyük sanayi tüplerde yapılıyor; kimi yanar, kimi çiğ. Kahvaltıda suyu kaynatıyor, iki maydanoz atıyor, yani çorba. Kimi zaman malzeme gelmez, birkaç ay hep lahana, sonra barbunya... Birkaç senelik etler, mühürleri çok eski... Öyle etler gördüm ki sığır olduğuna inanamadım, deve gibi. Hastanede de et yemem, askerlikten gelen alışkanlık, zaten yağlı eti de sevmem. Pilava bayılırım...

Belli bir süre binbaşı postasıydım; o gidene kadar pek ezilmedim. Sonra ağır silah takımıyla birkaç operasyona katıldım. Havancı olduğumuz için timler gider, biz onları korur, tepeden bomba atarız. Fiili olarak PKK ile hiç karşılaşmadım. Siirt'ten Diyarbakır, Lice, Kulp. İlk gittiğimiz gece çatışma oldu, bayağı terörist vuruldu... Ertesi gece taciz atışı, bizden de cevap... Atmaca operasyonunda 33 şehit vardı, bir bölük bayağı tahribata uğramıştı... Biz de dağdaydık... Ramazan bayramıydı, iki ya da üç gün öncesi, şehitleri duyunca, herkes cinnet geçirir gibi. Eruh'ta, Botan nehri yakınlarındaydık... Sağımız solumuz geçiş bölgesi, önceki birlikler önemsememişler, bize dokunmayan yılan bin yaşasın hesabı. Riskli bölge, gündüz ortasında dağlarda çatışma gördüm. Dürbünle izliyorsun. Görevden döndük, binbaşı telsiz konuşmalarından anladı, koskoca adam, 40-45 yaşında, beraber koşmaya başladık. Adam haritadan çatışma yönetti, havanlarla dört-beş terörist öldürdüler. Sabah kalktık, helikopterler her tarafı bombalıyor. Arama taramayı jandarma ve piyade yapar, yani tehlikeye biz atılırız. Bizden ağır silahlar çalışır, onların da, bizimki kadar değilse de, ağır makinelileri vardır. Belli bir atış olur, vurduğunu vurur, kaçar, çatışmaya girmez. Sen de ateşin çıktığı yere, iki metre ileri geri atarsın. Kurşun sesi geldi mi, insan kendini yere atıyor. Emniyetini alıyor, menzili yeterse basıyor mermiye, ya da ağır silahlar çalışıyor. Ölüm korkusu da var. Ben yaralandığım zaman bile kendimi düşünmedim, annem geldi aklıma. Kalbine falan iner, mesela dedem vardı, ona benim yüzünden bir şey olsun istemezdim. Güvendiğin insanlarla olmak da seni rahatlatıyor. Asker kimi zaman birkaç tabur gider, kimi zaman timlerle, bazen de tugay gider, yani binlerce de yüzlerce de... Korkuyu yenmek için önce aileni düşünürsün, en çok annemi düşünürdüm... Hayatta yapmak istediğin şeyleri düşünürsün, hayal edersin. Beş-altı yıl spor yaptım, spor salonu açacağım gibi büyük ideallerim vardı, şimdi çok masraflı spor salonu, mantıcı açmak

mesela... Aktif olarak bir operasyon iki çatışma gördüm, fakat posta olduğum için, genelde rütbelinin yanında... O da kolay değil. Adam uyuyana kadar ayakkabısının boyasından, ütüsünden, banyosunun suyundan, yiyeceğinden, çayından, her şeyden sorumlusun. O yatmadan yatamazsın. Gece ikiye üçe kadar, zaten sabah beşte kalkıyorsun. Piyade asteğmenlerle çok iyiydik, onlar asker biz asker... Emir ve yetki onlarda, ama kapasitemize göre fikir danışılıyor, kantin açılacak, "ne istersiniz" diye... Dondurma bile getirttik. Bazı özel şeyler, içki gibi... Normalde içki subaylara geliyor, şoför arkadaş olunca bize de getirirler. Tütün, hap, alkol alışkanlığı olanlar, kolonya içenler... Geçende, "askerin biri sekiz şişe kolonya içmiş, ölmüş" diye duydum... Bu kadarı içki niyetine olmaz, bazen bunalıma girer insan, kimisi psikopattır.

En yakın gördüğüm yaralanma kendim. Terk edilmiş bir köydeydik, eski bir terörist köyü. Yani teröristler yüzünden köy daha önce boşaltılmış. Dağlar, tepeler, vadi uzanıyor. Eruh taraflarında teröristleri kovalayan başka bir tabura yardıma gittik. Ağır silahları kurduk, mayın döşenmiş, o kadar kişi geçti, kısmet işte... Bir gürültü duydum, "ya timleri geçti ya da roket attılar" dedim. Hissetmiyorum, kulaklarım uğulduyor. Yere düşene kadar kendim olduğumu anlamadım. Mayın eşiğinin içine düştüm, çukuruna, taşlar falan, ayağımı yaktı. Mayın parçaları... Parçalar vücudumu oksijen kaynağı gibi yakıyor. Bir taraftan Allah Allah diye, bir taraftan da "anneme haber vermeyin" diye bağırıyorum. Helikopter falan çağrıldı. Herkes bağrışıyor, ama insanın kendi devresi daha çok tutar. Beraber yiyip içip beraber eğitim aldığın için. Ağlayanlar genelde onlardı. 15 -20 dakika sonra helikopterler geldi. Tugay da dört tabur, dört helikopter. Kayalık bölge, inmesi zor oldu. Helikoptere altıncı kez böyle bindim. Mürettebat aynı, astsubay elimi tuttu, "tamam aslanım, koçum," diyor, "daha hızlı uçurun". Hızı belli, insan bir an önce gitmek istiyor... Acı, yanık acısı, sinir acısı. Taburdaki asteğmen doktor iki yerden turnike yaptı. Sonra Siirt ve Diyarbakır'da birer müdahale daha. Bayıldım, sonraki gün ayılmışım. Dördüncü gün Ankara'daydım... Yedi sekiz gün eve haber verdirtmedim. Haber verince, annem, babam, dayılarım Ankara'ya geldiler.

Askerliği düşününce önce mayına bastığım an aklıma geliyor. Sabah içime doğdu. "Bassam, bassam" dedim ve bastım. "PKK'dan korkmam" derdim, "görünmeyen düşman" derler, mayındı tek korkum. Mayına bastığım gün içime doğmuştu. Çok dikkat ettim, sağa baktım, sola baktım... Göreceğim varmış. İmkânsız olan yerde mayına bastım. Arka-

daşım, önünden 30 araba geçiyor, o en son arabada. Geçmeden, 20 dakika önce, hatıra resmi çektiriyor, "belki mayına basarız, hatıra kalsın" diye. Araba paramparça, kendisinin iki ayağı gidiyor, tedavi görüyor.

Bir keresinde operasyon öncesinde tugaya geldik. Çarşıya çıktık. Hamama gittik. İnsan yemek özlüyor, lahmacun yedik. Hatıra defterleri aldık, fotoğraf çektik. 10 ayda iki kez çıktık. Sadece Cine5, radyo bölge yayınları, çoğu Kürtçe yayın, bir de şov radyo, en çok kaset... İşte ben Sinan Özen, Coşkun Sabah, Sezen Aksu, Tarkan ve Çelik... Bazı şarkılar çıkınca, sonuna kadar açılır, işte, mesela "Yaban Eller" çalınca bangır bangır... Gece değil tabii bunlar, hepsi gündüz. Köylülerle irtibat yasaktı. Mescidimiz vardı, çadır kurmuştuk, Cuma namazını kılıyorduk. Teskere bırakmayı giderken düşünüyordum, ortamı gördüm, çekilmez. Özel Tim düşündüm, sonra "değmez" dedim gene. Özel Tim ağır ve zor çatışmalara giriyorlar, kelle başı para alıyorlar. Askerler Özel Tim'le birlikte çatışmaya girdiğinde, askerin öldürdüğü de Özel Tim'in leşi gibi gösterilir, askerler almazlar.

Hayatımı ikiye ayırıyorum, askerlik öncesi, askerlik sonrası. Olgunlaştım, büyüdüm, insan aşırı derecede pişiyor. Saçlarım gürdü. Stres ve ilaçlar etkiledi. Anlatmaktan hoşlanmıyorum. Yaşayan anlatmaktan çekinir, uyduran da uydurur. Giderken insan, "vatan, millet, Sakarya" diyor da.. Şimdi değişti. Niçin bu oluyor? Devlet isterse bunu bitirir. Bitmesini silah tüccarı da, konserveci de, dışarıdan PKK'ya destek veren de istemez. Türkü Kürdü kışkırtıyorlar. Önemli olan dostluk. Kürt arkadaşım da var, Alevi de... Gelenek görenek, kültürel farklılıklar var. Hastanede beni seviyorlar, şimdi beni orada bekliyorlar... Hastaneye geliyorlar, "arkadaşlar şöyle yapacağız, böyle yapacağız" diyorlar. Hiçbir şey de yapmadılar, şovmenlik... 270 milyon tazminat aldım, Mehmetçik Vakfı'ndan 100 milyon, Vakıf sakatlığı ilk üçe girenlere veriyorlar; gözü kolu olmayanlar... iki bacağı kesikler, benimki 6. dereceye giriyor. Sakatlık da artmasın, maaşı da artmasın...

Anne: Böyle bir acı, Allah kimseye tattırmasın ama, yaşamak başka karşıdan görmek başka... Yaşamak değişik bir duygu, anlatılacak gibi değil... İki kolu yok gösteriyorlar, insanın içi gidiyor. 20 yaşına kadar büyüt, şehit olarak gelsin. Kendi kendime kalıp duygulanıyorum, ağlıyorum... Bacakları yok, onu görünce kendi acımdan hafifliyorum, sonra da diyorum, "Allahım, sen affet, ben ne yapıyorum". Böyle karmaşık bir şey... Bir asker görsem, ağlıyorum önce, bir burukluk giriyor içime. Sonra da, diyorum, "ben gördüm, siz de görün". İçimden öyle geliyor.

"Ölseydi" diyorum, "çürüyecekti." Gene de çok şükür. "Niye yani" diyorum, Türkiye'de bir savaş yok... Nedir yani, insanı en çok kahreden, siyaset işte. Bunun cevabını, nedenini bulamıyorum.

1975, İstanbul doğumlu. Ailesi Şebinkarahisar asıllı. Liseyi bitirdi. Elli altı yaşındaki babası halen inşaat işçiliği yapıyor, annesi emekli. Kardeşi askere gitmeme hakkını kullandı. Aralık 1995'te Eğridir Komando Okulu'na gitti, sonra Mardin, Midyat, Eruh... Çok uzun süre GATA'da kaldı, halen tedavisi sürüyor, Ankara'ya gidip geliyor... Şimdi çok kitap okuyor; Steinbeck, London, Balzac, önce okuyası gelmeyen, sonra da elinden bırakamadığı Goriot Baba ve Sarı Zeybek...

KORKTUM. HEMEN AKLIMA ÖLÜM GELDİ, ÖLMEK...

Orada jilet atanı da gördüm, elinin üzerinde sigarasını söndüren de. Psikopat değilim, ama ben bile elimde sigara söndürüyordum, işte elimde izleri...

Saat tam on iki, ay batmak üzere, Türk İsmail tepesindeyiz, badim sigara içiyor, önümüzdeki termal kameracı da içiyor ama onun ışığı görünmüyor. İlk roket beş metre önümüzde patladı. Bir arkadaş 60'lık havan kullanıyordu, aydınlatma fişeğini çekince havanın yerini belli ettirdi. Arkadaşlara bağırdım, "tam siper yere yatın" diye. Artık karşıdaki seni görüyor. Bir arkadaş omzundan yaralandı. Karakoldaki sıhhiyeci, "yarası kanıyorsa tampon yapın" diye telsizle talimat veriyordu. Başımızda rütbeli yok, çavuş olarak ben vardım, bir de ikinci unsur tim çavuşu. Arkadaşın kanaması var, korkusu da, ölecek düşüncesi de... Neresinden vurulduğunu bilmiyoruz. Üç adımlık bir yerdeyiz ama gidemiyoruz, hepimiz korkuyoruz, ayağa kalksam ben de vurulacağım düşüncesi... Tabii yaralı arkadaş da silahını bırakmıyor. Kimi el bombasını çekiyor, kimi yanlışlıkla aydınlatma fişeklerini. Patlamadan dolayı kulağımda kanama oldu, akıntı başladı, kulağım duymuyor da. Bulunduğumuz mevki erzak ve silah mühimmat yönünden üst bölgeydi. Çatışmaya girdiğimiz yer İran Karakolunun yaklaşık iki-üç km ilerisinde. Bodur ağaçlar yüzünden termal kamerayla bir şey görmen imkânsız. İnsan mı, taş mı, ağaç mı, belirsiz. Tank atışı yapılıyor oraya, tankın mermisi kaç para bilmiyorum ama bir ülkenin ekonomisini altüst edecek seviyede vardı. Bu ilk çatışmamda korktum, hemen aklıma ölüm geldi. Kaçmayı düşündüm ama yapamadım. Karşılık vermek istemedim, vermedim. Tabii bir mermi, şarapnel parçası gelip seni vurabilir o anda. Arkadaşların çoğu el bombasını uzağa atmadı, ancak beş on metre ileriye attı, çoğu taş parçaları toprak parçaları üzerimize geldi. Hepimiz korktuk. Destek gelmiyor. Teğmen o akşam pusuya çıkmak istemediğini söylemiş ve pusuda kimse uyumasın diyerek bizi yollamıştı. Sabah oluyor, çatışma bitiyor, arkadaşımız yaralı... Saat öğlen üç, daha bir şey yememişiz, yaralı arkadaşımızın yüzü sarardı... Helikopter bizim mevzie inemiyor, inmeyeceğini de biliyoruz. Sonra en yakın karakola götürüldük, toz toprak içindeyiz. Dönüşte komutan, "seninle olduğumu söyleyeceksin" dedi. Söylemesen ne yapacaksın? Ya dayak, ya küfür... Dayanacaksın,

kaldıramazsan kavga edeceksin veya vuracaksın. İnsanda bir daha çatışmaya girersem, "kaçarım" korkusu başlıyor. Bu çatışmada biz teröristlerle mi çatıştık yoksa İran askerleri ile mi bilmiyorum. Gece karanlık, kim silah attı bilemiyorsun. Ölülerin üzerlerinde yeşil tip elbise, keleş, roketatar, iki üç tane el bombası vardı. Tabii rütbeli, "PKK ile savaşıldı" diyor. Takım komutanına "form doldur" diyorlar, pusuya giden askerlerin isimlerini alıyorlar, herkes çatışmaya girdiği için imza atıyor. Bu Erbakan dönemi, Fetullah Erbaş Van'a gelmişti, yakın korumalığını yapmıştık. İran'dan bir de Alaattin isimli askerin alınması için mücadele vermiştim. Tabii Alaattin yaklaşık beş ay PKK'nın elinde kaldı, PKK mı İran askeri mi bilemem. Rütbeliyle beraber 17 kişi bir akşam yine pusudayız, sohbet ediyoruz. "Gelmediğiniz çatışmada arkadaşımız ölseydi veya hepimiz ölseydik, ne yapardınız" dedik. Espriyle yaklaştı, pek cevap vermedi. Gündüzleri, "bir asker gider, bin asker gelir" derdi. Pusuda, hepimizin ailesini ziyaret edeceğini ve bizleri unutmayacağını söyledi. Memnun olduk. Gündüz aynı tartışmayı tekrar açınca ise fırçayı bastı. Tarladan bahçeden geçiyoruz, ot yığınları var, gece karanlık, yapacak bir şey yok, eğlence arıyor insan, rütbeli de bir şey söylemiyor. Sigarayı söndürmeden atıyorsun. Her yer çalılık küçük bir alevde gidiyor. Ben de attım, neden yaptığımı bilemiyorum. Aklıma geliyordu, düşünüyordum: Ben bunu niye yaptım? Köylünün hayvanına yedirmek için yığdığı otlar, çalıları yakıyorum. Birliğe giderken bir patikada sivil bir köylü görünce rütbeli sana onu aratıyor. Uzaktan geleni görüyorsun, gidebileceği mevkii kestiriyor, pusu atıyorsun. Yani yolunu kesiyoruz. Hemen durduruyorsun, yere yatırıyorsun, ayak bileğinden yatırıp elini tersiyle koyup, dipçiği de dayayıp, silah zaten dolu, sana bir tepki gösterse belki de tetiğe dokunacaksın ve o insanı pat diye öldüreceksin. Ben yapmadım, o ortamlardan kaçtım, ot yakmadan sonra, pişman oldum. Niye yaktım, niye bu aptallığı yaptım? Saysam toplam beş ya altı tane mermi attım. Çatışma bittiğinde şarjörünü çıkartıp hepsini boşaltabilirsin. Bir tane dolu şarjör takarsın silahına onunla da üç dört tane bıraktığında olay biter. İlk çatışmada böyle yaptım. Kimse birbirine bakmıyor, kimisi çok attığında arkadaşından şarjör bile istiyor. İkinci çatışmam Kuzey Irak'ta, mesafe bayağı uzaktı. Tank, uçaksavar ve uzak menzilli silahlarla çatışmaya girildi. Duyumlara göre Kotur kampı denen yerdeki teröristlere köylüler erzak sağlıyor. Sabah kaldırdılar, nereye gideceğimizi bilmiyoruz, bir saatlik bir land yolculuğundan sonra, yürüyerek hâkim bir yerlere çıktık. Zaho'dan 100 km kadar uzakta, İran'a doğru Semseti nehri, Kotur'a en yakın nehir var. Zaten çatışmaya itirafçı ya da bölgeyi iyi bilen biriyle gidiliyor. İki saat

sürdü ama oradan bize ateş gelmedi. Bu sırada Irak'ta 10 gün kaldık. Kuzey Irak operasyonunda destekçiydim, Türk topraklarındaydım, teskeremize 60 gün kalmıştı, bizi çatışmanın içine sokmadılar. Emir geliyordu, "arazi taramasında gördüğünüz sivilleri en yakın karakola getirip teslim edeceksiniz" diye. Bir de, "siz sorgulamayacaksınız" deniyordu. Böyle siviller bulduk tabii, çoğu çocuktu. Sekiz-on yaşlarında elleri nasırlı, sırtında torbası, içinde bir ekmek parçası, peynir, bir kâğıt parçasına sarılmış şeker ve başka bir şey yok. Çocuk çobanlık yapıyor, karakola götürüyoruz. Karakolda gözümle gördüm. Karakol komutanı, ismini de verebilirim, çocuğu tokatladı. "Tokatlayamazsın" dedim. İtiraz edince, ben de dayak yedim. İki gün nezarette kaldım emniyet odasında, üçüncü gün çıkardı. Rütbeliye, "bunları anlatacağım" dedim. "Askerliğini kolay bitirtmem, sürekli ceza veririm" dedi. Kaçakçılığı önlemek için bizi bir ara pusu timinden aldılar, sadece yol arazi taramalarına verdiler. Başımızdaki Rütbeli 34 ve 64 plakalı araçlar hariç bütün arabaları didik didik arıyor, para alabilirse, alıyordu. Bir kamyonda koyun var ama nereye gideceğine dair belge yok, para alıyor. Miktarı göremiyorum ama parayı görüyorum. Ölü bir PKK ile karşılaştım, arkadaşlar kimisi tekmeliyordu, dayanamadım, ağladım, "neye ağlıyorsun" dediler. Ölmüş bir insana bu şekilde davranılır mı, tekmelenir mi? Çırılçıplak soyuldu, arkadaşın biri ayağındaki esen yazlıkları aldı. Üstünden sigara, çakmak, el bombası, mermi, okunmayacak tipte notlar çıktı, para yok. Bu durumda ölü araçla en yakın yere getiriliyor. Karakolun en üst rütbelisi, "askerler gelsin, görsün" diyor. Tekmeliyor, "size bıraktım" diyor. Kimi elbisesini yırtıyor, kimi ayakkabıyı alıyor. Pusudayken badimle sohbet ediyoruz. "Varsayalım Antalya'da plajdayız, arkadaşımız yanınızda" diyoruz. Kafamızı yenilemek zorundayız. Çünkü o dağ, o soğuk korku veriyor. Pusuya çıkarken aranıyorsun, üzerinde radyo olmayacak. Tabii radyo getiren oluyordu, bazen TRT FM açıp çaktırmadan müzik dinliyorduk. Pusuda sigara da kesinlikle yasak ama şarjörü boşaltıp, mermileri çıkartıp alttan düğmeyi çıkarınca, içindeki yayı alıp şarjörün içine sigarayı sokar, elimizle kapatırdık. O zaman görünmüyor. Bir ara arazide operasyondan geldim, kaydım, düştüm, belimi ağrıttım. 40 gün yattım, bu sürede kitap okudum. Bölük komutanımız Sivaslıydı, kendisi çok demokrat, yani askere davranışı iyiydi. Komutan, "PKK ve Apo" kitabını bitirince postasına vermiş, o da kitabı, "sen solcusun," dedi, bana verdi. Okudum ama bitiremedim. Bir tek Aktüel bulabiliyorduk, ortamdan uzaklaşmak için Aktüel'i okuyordum. Okuduklarımı arkadaşlara izah ediyordum. "Bu sayfada almış adam karısını çocuğunu Antalya'da yiyip içip geziyor" diyordum. Çocuğu daha asker-

liğini yapmadı arabasıyla geziyor. Biz dağın başında güya vatanı bekliyoruz, onlar yiyip içip yatıyorlar. Orada zengin kesime herkes takmıştı. Zengin çocuğu istediği gibi yiyip içip geziyor, bazı sanatçılar Ozan Orhon veya Tarkan askerlik yapmıyor veya askeri bir gazinoda askerliği bitecek. Biz de bu dağda 18 ayın bitmesini bekleyeceğiz. Orada jilet atanı da gördüm, elinin üzerinde sigarasını söndüreni de. Psikopat değilim, ama ben bile elimde sigara söndürüyordum, işte elimde izleri... Genelde olumsuz yönde değişiyoruz. Sinirli, çok asabi bir kişiliğe bürünüyorsun. Nişanlıydım, hayal kuruyordum, sağ salim dönersem evleneceğim. Farklı bir hayata başlayacaksın, evin olacak, çalışacaksın. Ama, orada herhangi bir sigortan yok.

Askerden 20 gün de geç geldim, ama nedeni başkaydı. Karakoldaki Ankaralı aşçı bir arkadaşa, "Alevi olduğun için yemek veremem" demiş. Biz o karakola destek için gitmişiz. Karşı çıkınca biz de dışlandık. Özalp'a bağlı, Kapıköy karakolu. Rütbeli de, "bölük merkezine gittiğimizde sizinle hesaplaşacağım" dedi. Bir daha askerlik yapmak zorunda kalsam, yapmak istediğim ve yapamadığım şeyi yapacağım, askerlikten kaçacağım. O yeşil elbiseyi ve emir altına girmeyi kesinlikle reddedeceğim. Şu anda askere çağırsalar kesinlikle kaçacağım. Ülkem benim için de savaşabilir ama kâğıt üzerinde savaşsın, bir imzayla halletsin, nasıl hallederse halletsin ama kesinlikle savaş olmasın. İki taraftan kan dökülüyor. Belki, ben de bu konuşmayı yapmamış olacaktım, belki arkadaşlarım benim için, "bir arkadaşımız vardı, Van'da askerliğini yaparken öldü" diyecekti. İnsanın hayatı bu kadar ucuz olamaz. Yakınlarımız, "hoş geldin," diyor, "Allah seni kurtardı yara bere almadan burnun kanamadan geldin". Aferin, başardın! Ben tiyatro yaptım. Yani olaylara evrensel olarak bakıyorum. Çevreme, "hep kuyunun dibinden bakmayın" diyorum, "biraz gökyüzünden bakın, oradaki baskıya zulme bakın". Zaten zor uyuyan birisiydim sivilde, hâlâ rahat bir şekilde uyuyamıyorum. İlk beş altı ay askerlik rüyalarımdaydı. Annem birkaç kez bağırdığımı falan söyledi, "rüyanda konuşuyorsun" dedi. Döneli bir sene oldu, önceye göre daha sinirliyim. Sinirlenince aklıma tek çözüm olarak hemen vurmak geliyor... Önüne geçmeye çalıyorum, olmuyor. Annem bir iki kez, "askere gittin değiştin" dedi. Ne yönde değiştiğimi sormadım. Askerlik macerasını anlattığında insanlar yanından uzaklaşıyorlar, başka şeylerden bahsedelim istiyorlar. Toplum öğrenmek istemiyor, duymak istemiyor. Basından şişirilmiş bir şekilde duyuyor. Trabzon'da askerlik şubelerine memur ve personel alınacaktı. Lise mezunuyum artı Güneydoğu'da askerlik yaptım. Sınavda yüzde 80 torpil

olduğunu biliyorum ama ekmek kapısı, belki kazanabilirim dedim. Güneydoğu'da askerlik yapmak lafta torpil oluyor, çevren, "şansını dene" diyor. Girdim, kaybettim. Eşimle konuştuğumuzda o da, " boş ver, o şeyleri anlatma" diyor. Gittim, gördüm, yaşadım. Bu savaşın kimler için yapıldığını, bu savaştan kimlerin kârlı kimlerin zararlı çıktığını gördüm. Orada insanlar canileşiyorlar, canavarlaşıyorlar. (Temmuz 1998, Tonya-Trabzon)

1972, Trabzon doğumlu, lise mezunu. Babası Almanya'da işçiydi, altı yaşındayken kaybetti. Üç kız iki, oğlan beş kardeşin en küçüğü. Evli. Şubat 1996 - Temmuz 1997 arasındaki askerlik hizmetini İzmir Seferhisar'daki acemi eğitiminden sonra Van bölgesinde uçaksavarcı komando olarak yaptı.

"NİYE BİZ" DİYE ÇOK SIZLANDIK. BAKTIK Kİ ÇARESİ YOK...

Elini omzuma atmış, "bugün ne biliyor musun?" demişti. "Anneler günü, şimdi birileri işten çıkmış annesine çiçek veya hediye götürüyor." Durdu, "silahlarla biz nereye gidiyoruz?" dedi. Kendiliğinden mi konuşuyor, öleceğini biliyor muydu? "Kaderimiz," dedim, "seneye inşallah!"

Ehliyetim var, iki de dilim İngilizce, Fransızca. Turizm jandarması olurum diye düşünürken, iki buçuk ay komando eğitimi gördükten sonra şoför eğitimi için Bilecik Söğüt'e gönderdiler. Paşa şoförlüğü ve binek arabası için araç söküp takma, bir paşayla konuşma, çay ikramı gibi bir eğitim aldım. Kuralar okunuyor, tam duyamadım, "Ş"li bir şey, aklım Eskişehir'e gitti, kuru soğuk, üzüldüm. Rütbeli, "üzülme" falan diyor. Huylandım. "Şırnak" dedi. Beynimden aşağı kaynar sular döküldü. Arkadaşlarım düşmeyeyim diye tutuyorlar. Kız arkadaşım var, birbirimizi düşünemeyeceğiniz kadar çok seviyorduk, ona nasıl söyleyeceğim? İki gün önce de telefonda şaka yapmış, "Tunceli" demiştim. Evi aradım, hepsi ağlamaya başladılar, o psikolojiyle sen de ağlıyorsun. Kız arkadaşımı aradım, hâlâ şaka yaptığımı sandı, sonra o da ağlamaya başladı. 300 kişilik bölükten üç kişiye Güneydoğu çıkınca, herkes kurbanlık koyunmuşum gibi ilgi gösteriyor. İzne Alanya'ya geldim. O kadar korkuyorum ki... Benimle hiç konuşmayan insanların gösterdiği ilgi hem hoşuma gidiyor hem ürkütüyor.

Urfa'da bir gün kaldık. Ertesi gün konvoyun zırhlı araçlarıyla Mardin'e götürdüler. Urfa'da dünyam başıma yıkıldı. Hiç alışık olmadığım ortam. Sonra Mardin, o kadar soğuk ki... Karanlıkta sonunu bilmeden yapılan bir yolculuk. Ürkütüyor. Devrek'ten tanıdığım İstanbul Kasımpaşalı arkadaşı gördüm. O koltuk tamircisi, o da Beytüşşebab. Şırnak'ı biliyorum, Beytüşşebab'ı hiç duymadım. Şırnak'ta iki üç gün kaldık. Havan atışları var. Ballıca, Uludere, en son Beytüşşebab. Aşırı bir korumayla oraya ulaştığımızda, askerlerin sıcak karşılamasından çok mutlu oldum. Müthiş etkilendim, ağladım. Taburda hatırladığım rütbeli üç iyi insandan biri olan astsubay bizi çağırdı. Ne iş yaptığımızı sordu. Ben şoför olarak geldiğimi, iki yabancı dil bildiğimi anlattım. "Senin yabancı dilin burada sökmez," dedi. Beş bölük var. Biz takımda 50 kişiyiz,

22'si alay komutanının koruması; kalanlar yazıhane, istihbarat, mutfak, koğuş görevlileri... Alay komutanı piyade albayın Toros arabasını bize zimmetlediler. İki metre kar var, araba çalışmıyor. "Seni alay komutanının habercisi, posta yapalım" dediler. Zor ve çok kötü bir şey. Operasyona çıkıyorsun, sırtında 30-40 kilo silah ve mühimmat, bir de albayın yükünü taşıyorsun. Operasyona gitmediğinde kapısını bekle, şunu getir, bunu yap. Karakterime zıt bir şey, "yapamayacağım, beni time verin" dedim. Bizim taburun yeri biraz eğimli, altında ilçe var. Beytüşebab çok küçük bir yer. İlk nöbetim, rütbelilerin kaldığı taştan yapılmış iki katlı binanın az aşağısında. Üç kişi, silah tam dolu. 8-10 nöbeti. Üst devrem beni korurdu, alışana kadar nöbet yazdırtmamıştı. Nöbet yeri 50-60 metre yükseklikte, aşağıdan yol geçiyor. Hatta üç-dört ev var, bir dal sallanıyor, dalın arasından ışık geliyor, gidiyor. Gözün devamlı aşağıda. Hemen orada patika gibi bir yol var, aşağısı uçurum. Biri arkamdan tuttu, hemen döndüm. Astsubay. "Terörist olsam, gitmiştin," dedi, "yeni misin?" Memleketimi, adımı sordu. "Antalyalıyım" deyince öteki astsubay kıdemli başçavuş duymuş. O da Antalyalı, isimlerimiz de aynı, çok değerli biri. Mangal yapıyorlar, içiyorlar. Ekmek arası bir şeyler getirdi, iki de bira attı. "Kimseye söyleme" dedi. Nöbette bira çok iyi geldi. Sonra onunla arkadaş olduk, yapısı gereği diktatör bir kişi değil. Üç dört ay operasyona çıkmadım. Tabur çevresindeydik. Apo'nun "Beytüşşebab'ı istiyorum, başka hiçbir şey değil" dediği söylenirdi. Timler pusuya çıkıyor. Biz çıkmıyoruz. Alay komutanı koruması olarak, burjuva sınıfı gibi, asilleriz. Genelde lise mezunu. Alay Komutanının isteği üzerine seçilerek gönderiliyoruz. İçtimaya da çıkmıyoruz. Sabah on gibi uyanıyoruz.

Tim komutanı astsubay Kasım'dan Mart'a kadar bizi eğitti. Nisanda, Beytüşebab'ın karşısındaki Kato dağına gittik. Bir gece kaldık döndük. Ertesi gün, "böyle operasyon mu olur" diyorum. Komutan onları nasıl bulacağını, öldüreceğini biliyor, ama şehit vereceğini de biliyor. "Ben gidene kadar, şehit vermeyeyim" diyordu. Emekli olacaktı. Paşa olma hayali vardı ama, kurmay değil zor tabii. Olamadı da sonuçta. Bu komutanın derme çatma bir özel tuvaleti vardı, nereye gidersen git, taşıtırdı. Baraka, dikdörtgen gibi, kapısı açık, altında klozeti, elini yüzünü yıkayacak havlusu falan. Kuzey Irak'tayız. Albay tuvalette, helikopter de bize mühimmat getiriyor. Helikopterin pervanesi tuvaleti devirdi. Aşağısı uçurum, adam tuvaletin içinde yuvarlanıyor. Gülmekten yerlere yıkıldık. Bir gün rütbelinin biri onun tuvaletini izinsiz kullanmış, tekme tokat dövdü. 9 Mayıs'ta Kuzey Irak operasyonu için yola çıktık. Uludе-

re'nin yanındaki Ballı taburunda birlikler toplanıyorlar. Zaho'nun biraz soluna düşen Altıntepe karşıda görülüyor. Helikopterler, uçaklar orayı bombalıyor. Alay komutanının amacı oraya girmek, yani çok büyük bir başarı elde edip paşa olmak. Biz jandarma taburuyuz ama profesyonel değiliz. Bu işi para için yapanlar var. Bir ay önce düzenlenen operasyonda Özel Harekât sekiz şehit veriyor, tepeyi alamıyor. Kayseri Hava indirme de alamıyor, kaç şehit verdiğini hatırlamıyorum. Albay veda hutbesi okur gibi bizi topladı, "çok onurlu bir görev, Altıntepe'yi almak biz Jandarma komando alayına düşüyor" dedi. Alay komutanının helikopterle geleceğini sanıyoruz, kalıyor. Koruması olduğumuza göre, herhalde biz de kalıyoruz. Hayır, ikinci tim olarak en önde gidiyoruz. Askerler yeni, operasyon tecrübesi yok ama biraz seçmeli geldik. 300 kişi falan... Ben 2. Timde, 8. Sıradayım. İstanbullu arkadaş, "dönüşte kimler aramızda olmayacak" diye soruyordu, şehit oldu. Elini omzuma atmış, "bugün ne biliyor musun?" demişti. "Anneler günü, şimdi birileri işten çıkmış annesine çiçek veya hediye götürüyor". "Kaderimiz," dedim, "seneye inşallah!"

O sıra ayağımda romatizmal bir hastalık oldu, yürüyemiyorum. Komutana söyledim. "Hayır gideceksin" dedi. Biri geldi, sonra öğrendim tümgeneralmiş. Kimlerin sigara içtiğini, herkesin yanında ne kadar sigara olduğunu sordu. "Albayım, çocuklara sigara gönderelim," dedi. Ayağımı albaya söylemedim. Yola çıktık. Timler tek sıra halinde, beşer onar metre arayla yürüyoruz. Bir dereye ineceğiz, çıkacağız, tekrar bir dereden geçeceğiz, sonra yükselmeye başlayacağız. Sırtımda en az 40 kilo var, yürüyemiyorum. Arkadaki arkadaş koluma giriyor. Dere çok azgın akıyor. Tek tahta var, onun üzerinden geçeceğiz. O sıra bir ses duydum, arkadaşım bir dala tutunmuş, düşüyor, aşağısı da dere. Çektim çıkardım. Önüme baktım, kimse yok, ışık yaksak görüntü vereceğiz. İlerde çökmüşler, onları bulduk. Köprüden geçerken, "çök" verildi. Çöküyorsun, ses dinliyorsun. Önümüzdeki iki yoldan birinde yüzde yüz pusu atılmış. Bize teslim olmuş bir terörist yol gösteriyor, Beytüşşebab'ın yerlisi. O pusu atıldığını söyledi. Derenin üzerindeki tahta gıcır gıcır ediyor. "Allahım yüzlerce asker var" diyorum. "Niye bana denk geldi tam köprünün üzeri." Göçse... Arkadaşıma, "bir arada durmayalım" dedim. Düşmekten korkuyorum. Köprü işi gören tahta çok dar, çanta çok ağır, denge sağlayamıyorsun. Derenin çok küçük bir kısmında çakmak yakarak geçiyoruz. Beş metre kadar üstümüzde tepe var, tam o sıra bir karaltı gördüm. Arkadaşımı dürttüm. Karaltıyı kimseye haber veremedik. Ateş yaksan, belki de taburun yarısı gider. Daha sonra timi tekrar kaybettik. Üç patikanın hangisinden gideceğimi bilmiyo-

rum. Arkamızda gelenlerin de kaderini tayin edeceğim. Üç patikadan ikisi bizi teröristin kucağına götürecek. Antepli bir arkadaşımız vardı, keskin nişancı. Önüme geçti, "ne korkuyorsun," dedi, " bizim de silahımız var, takip et beni". Yürüdük geçtik, ayağımda da bir şey kalmadı. Bir saate yakın gittik, telsizle konuşmamaya da özen gösteriyoruz, teröristler dinliyor. Bir metre önümü göremiyorum. O kadar karanlık... Düştüm, korktum. Yola, gecenin 8'inde çıktık, köyden geçerken dört saattir yürüyorduk. Üşüyorum, terliyorum. Sigara yasak. Köyden geçtik, zirveyi aştık. Komutana ulaşınca terörist gördüğümü söyledim. "O zaman niye söylemedin?" dedi. "Timi kaybettik," dedim. Alnımdan öptü, "söyleseydin, daha kötü olurdu" dedi. Zirvenin altına geldik, herkes perişan... Yüzbaşı, "herkes bir tarafa gitsin" dedi. O kadar yorgunuz ki zirveye çıkarken bir adım atıyorum üç adım geri. O kadar yüksek. "Gitmiyorum," dedim, çantamı attım. Biz üç kişi bir saat uyumuşuz. Kar yağmıyor, fakat kar üstünde yürüyoruz. Öndekileri bulduk, zirveye vardık. Altıntepe'deyiz. Üç dört tane kobra helikopteri geçti, yıldız ve sim atıyor. Biz alkışlıyoruz. Tepenin uzantısında küçük bir tepe daha var, girdili çıktılı kaya... "Oraya iki tim gitsin, emniyet alsın" denildi. Komutan, "muhafız timi öne geçsin" dedi. Birerli kol halinde ilerlemeye başladık. Sekiz kişiyiz, altı kişi önde gidiyor. Piknik gibi. Tam taşın arkasındayım "çuf" diye bir şey geçti, o anda bir roket patladı. Tak, tak, tak.... Ali düştü, Muharrem düştü. Kendimizi kayanın arkasına attık. "Yandım, ölüyorum" diye Ali bağırmaya başladı. Biz kafamızı kaldıramıyoruz. İki üç roket daha geldi. Bizimkiler ateş edemiyor, biz varız ortada. Soldaki arkadaş da açıktaydı, kalçasından vuruldu, kucağıma düştü. Çektim, atkısını yırttım, pamuk bastım, bacağını bağladım. Öndeki iki arkadaş daha canlı ama açıktalar, çekemiyorsun. Bursalı arkadaşımla aynı taşın arkasındayız. Onda bixi var, bende de roket ama, roketi atmak için arkasında en az 26 metre boşluk lazım, çünkü müthiş bir alev çıkarıyor. Yerim ateş etmeye müsait değil, müsait yere gitmeye çalışsam vurulacağım. Bir tek Bursalı bixi ile ateşe başladı. Sonradan öğrendik, dört bayanmışlar. Kafamızı kaldıramıyoruz. Şok... ağlayacağım. Öğle oldu, beş saat kaldık orda. Sonra iki kobra geldi, sevindik. Kobra bizim üzerimizde, onlara ateş ediyor. Kobra ateşi kesince, onlar ateşe başlıyor. Gözü kara üç köy korucusu bir de astsubay geldi. Biz geri çekildik. Yaralı arkadaşı omuzladım. Hem çantamı hem onu taşıyorum. O sıra yaralıları almak için iki helikopter geldi. Ali'ye baktık, ölmüş. İkisi yaralı, ona sevindik. Ölen üç arkadaş bayağı canlı kaldı, biliyoruz. Bir saat zarfında alınsa kurtulma şansları olabilirdi. O gece mevzide yattık. Moral çok bozuk, iki gün sonra termal kamera gelince, yerleştiğimizi

anladık. Bizim alay komutanı da geldi. Paşanın korumaları olan piyade taburu gece her kıpırtıda ateş ediyor. İki gece bizden tek ateş yok. Paşa, "beni komando koruyacak, siz işe yaramazsınız" dedi. Sevindik. Alay komutanının postası komutanın beni çağırdığını söyledi. Şanssızlıklar beni buluyor. Beni termal kameraya verdiler. "Yapamam" dedim. Nasıl kullanılacağını bilmiyorum ama terrnalci olduk. Termal çok ağır. İki timiz, kimi kablosunu aldı, kimi kamerayı taşıdı. Asteğmen etrafı gözetlememizi söylüyor, sonra da "sana söyledim lan" diye bağırıyor. "Duyuyorum ya ne var," dedim, "görüşürüz senle" diyerek küfür etti. "Burası dağ başı sen bana muhtaçsın, ben de sana. Rütben bana sökmez," dedim. Gregimar tepesine vardık. O gece Gregimar'da en uçtan bir berideki mevzide konakladık. Yanda ve altta birer mevzi var. Gece ikiye kadar uyuyup termali devralacağım. Alır almaz, üç dört kıpırtı gördüm ve ateş başladı. İçimize 50 metre kadar sızmışlar. Uzman çavuş, "ateş etmeyin" dedi. Alt mevzideki uçaksavar tutukluk yaptı. Bağrışmalar duyuluyor. Bize de ateş gelmeye başladı. Ateş ediyoruz, el bombası atıyoruz. Bir saat geçti, sağdaki mevziden hiç ateş gelmiyor. Ölmüşler. Gerimizdeki mevziden bir çocuk gönderdiler, telsizle konuşmak istemiyorlar. "Kıpırdamayın, hiç bir şey yapmayın" haberi getirdi çocuk. "Sizi fark etmediler" dedi. Tam o sıra beş altı el keleş geldi bize, hemen yattık. Çocuk yeni, heyecana kapıldı, ateş etmeye başladı. Öyle bir ateş geliyor ki, bırakın ateş etmeyi, bakamazsınız bile. Bu haberci Çorumlu çocuk, teröristin sürünerek geldiğini görüyor. Taşın arasından bir ses geldi. Çorumlu çocuk tam benim üzerime fırladı, kalkamıyorum. Boynu düştü, gitti artık, dilim tutuldu. Çorumlu bombayı görmüş, artık refleks mi, el bombasını tekrar geri atmak mı istedi, bilmiyorum. Bizi kurtardı, kendi öldü. El bombalarını atıyoruz. Sabah, onlardan ikisinin el bombasından öldüklerini öğrendik. Birini kaçırıyorlar, birini bırakıyorlar. Çorumlu çocuk paramparça, yüzü mosmor... Altı aylık bir çocuğu varmış. Onu battaniyeye sardık. Sabahın ilk ışıklarıyla geri çekildik. Sağdaki mevzide üç asker, bir uzman çavuş da şehit. O gece ölebilirsin. "Niye ben" diyorum, ağlamak sızlanmak da fayda etmiyor. Timdeki arkadaşlarım rahat, çünkü çatışmadan uzak. Ölmek istemiyorum. "Beni değiştirin" demeyi gururuma yediremiyorum. Aslında, "korkuyorum" dersen göndermiyorlar. Bir kişi demişti. Dersen yüz kızartıcı bir şey yapmışsın gibi bir imaj bırakıyorsun. Artı, herkes yaşamak istiyor. Altı şehitle Altıntepe'yi almış olduk. Operasyondan önce, bizim için Ballı'ya yüz kadar tabut göndermişler. O kadar insanı gözden çıkarmışlar yani. Orda iki gece daha kaldık. Konserve ve kutuda çayla geçti. Bir arkadaşa kız arkadaşımı anlatıyordum. O da bizim oraya gelirse ona kız

ayarlayıp ayarlamayacağımı soruyordu. Ben de, "kızı mızı boş ver, sağ gidelim yeter" diyordum.

Çok üzüldüm. Beraber başlıyorsun, sen döneceksin, o dönmeyecek. Düşünüyordum, o öldü. Şu an kimse bilmiyor. Üçüncü gün tekrar üs bölgesine geldik. Bu defa da Zaho'nun üzerindeki Kantur dağına gideceğimiz söylendi. Biz muhafızdık, geride kaldık. Öğleden sonra helikopterle gittik. Çok ihtiyar bir helikopter, düşer diye korkuyoruz. Ertesi gece termali gördüler, termal, "bu tarafa saldır" der gibi açık bir yerdeydi. Termali sol tarafa götürdük. Uzman çavuş, "bu gece uyumayacağız, alabildiğiniz kadar el bombası alın" dedi. Gece iki oldu. Küçük bir tepe var, baktım üç dört kafa, termali sağa çevirdim her tarafımızı çevirmişler. Çavuş binbaşıya koştu, haber verdi, ateş başladı. Bir taraftan uçaksavar bir taraftan keleş müthiş bir ateş geliyor, çok kalabalıklar. Bizim mevzie çalışanlar ağır silah. Üç dört roket geldi. Uzman çavuş ateşi kestirdi. Yarım dakikada bir sızmasınlar diye el bombası atıyoruz. Çavuş, "el bombasının pimini çekin, yatın" dedi. Aramızda 15-20 metre var. O mevzi düştü. Biz üçta kaldık. Arkadaşım "el bombası düştü" deyince, uzman çavuş atladı kaçtı. İkimiz kaldık patladı patlayacak bekliyoruz. Pimini çektiğimiz el bombalarını fırlattık. Biri patlamamış, sabah gördük. Bir kişi ölmüş, bayan terörist, toprağı kazdık, onu gömdük. Cebinden Antalya'da çekilmiş resimler çıktı. Bizden bir şehit, bir yaralı. Üç dört gün geçti, bir ses yok. Bu arada o kaçan uzman çavuşla sürtüşmeye başladık, yapması gereken işleri bize yaptırıyor, o uyuyor. Yüzüne bir şey söyleyemedim ama yansıttım. Termale bakarken, karanlıkta göremiyorum, üç dört yumruk geldi. Kendimi kaybettim, vuracağım, ama göremiyorum. O sinirle mevzie indim, komutanı üsteğmene şikâyet ettim, "bu adamı vururum" dedim. Gereken söylendi, rahatsız etmedi. 45 gün oldu. Onları geri gönderdiler. En son biz helikopterle Ballı'ya geldik. Operasyon bitti derken, "Cudi'ye operasyon var" demezler mi? Düşünün, hepimiz bitkin ve perişanız. Moral çok bozuk. Tuvalete gidiyorum. Üç rütbeli oturuyor, fark etmedim. Biri, "delikanlı çok artistsin" dedi. Öyle dalmışım ki, "sağ olun" dedim. "Heyt ne kadar artistsin" dedi. Konuşuyorum, ama kimle konuştuğumu bilmiyorum. Aklım Irak'ta... İki üç tokat attı bana. "Ne oluyor lan" dedim. "Rütbeleri çıkarır dövüşürüm" dedi. "Komutanım kendinizi kanıtlamaya ihtiyacınız var mı?" dedim. Bizim taburdaki üsteğmene beni şikâyet ediyor. Bu arada, binbaşıyla konuştum, operasyona gitmedim. Beytüşşebab'a geldik, her taraf yemyeşil olmuş. Sular akıyor, cennet gibi... Herkes pırıl pırıl, yemekler güzel çıkmaya başlamış. Yeni alay komutanı gelmiş. Herkeste

bir sıcaklık, özel yemekler, özel bir ilgi bana. Yatak çok güzel. O kadar gün banyo yapmamıştım, her tarafım simsiyah. Banyo yaktırdım, hiç o kadar güzel banyo yapmamıştım. Kuş gibi oluyorsun, temiz kıyafetleri giyiyorsun. Irak'ta bitlenmiştik, toprak biti berbat bir şey. Üç dört gün nöbet de yazmadılar. Bu arada, kız arkadaşım sürekli telefonla arıyor. Arayınca telefonda ağlamaya başladı. Yeni alay komutanı devamlı, "ölürseniz bir şey olmaz, vatan memleket sakarya," diyor. Yani resmen "ölün" diyordu. O kadar gözü kara ki, o geldikten sonra Beytüşşebab karıştı. Kendisi de ölüme hazırdı. İzin istedim. Alay komutanı, "yasak" dedi. Diyarbakır'da görevli bir albayın yardımıyla on beş gün izin aldım. "Bir gün bile takarsan," affedersin, "bilmem nerene bilmem ne yaparım," dedi. İzne çıkamayan arkadaşlara, "annem hasta" dedim. Yazın bizim oraların ortamı çok farklı, kız arkadaşımı çok özledim. Öğleyin memlekete inince denize baktım, hâlâ rüyadayım. Kaç gün önce Irak'taydım. Sanki sen kahramansın bütün millet kırmızı halılar sermiş seni bekliyor. Öyle bir psikolojik durumum var. Aslında kimsenin umurunda değilim. Kız arkadaşım boynuma sarıldı bırakmıyor, hüngür, hüngür ağlıyor. O ağlıyor ben ağlıyorum. İzin bitti. Dönmek istemiyorum, 12 gün taktım. Gitmedim, "asker değilim" diyorum. Gitmem lazım, ağlıyorum. Urfa'ya teslim oldum. Mardin'de 10 gün kaldım. Birlikten her tarafa firardayım diye faks çekmişler. Firar kâğıdım imzalanmak üzereyken Beytüşşebab'a vardım. Ayağımda da çok kötü bir kan çıbanı çıktı, yürüyemiyorum. Gittiğimde, Beytüşşebab çevresinde operasyonlar oluyor. Alay komutanı çağırdı. "Oğlum sana takma demedim mi" dedi. "Çok güzeldi," dedim, "yaz ortamı, bir de nişanlıyım." Albay, doğruyu söylememe sevindi, "böyle söylemeseydin askerliğini yakacaktım," dedi. Taburun önünde nöbet tutuyordum. Bir ay sonra teskereciyim. Nöbette votka içtik. İçtimada alay komutanı, "öne çık" dedi. İşte, "bunlar vatanını satar, bilmem ne yapar nöbette uyudular" diyerek birkaç tokat vurdu.

İki gün sonra, hâlâ terlikten istirahatım var. Masada içki içerken resim çektirdik. Tekrar yakalandık, ceza. 40 gün vukuat, yani 40 gün geç gideceğiz, dayak da cabası. Daha sonra bir rütbeli Kuzey Irak'ı anlatınca komutan kâğıdı yırtmış. Son bir ay biz görevden düştük, uğraşacak mevzu arıyoruz. Bir tane ibne yakaladık. "Kim vardı ilişkiye girdiğin?" diye soruyoruz. Gece herkesi kaldırdık, tek tek "bu mu bu mu?" soruyoruz. Askerliğini yapan bir polis işin erbabı, o konuşturdu. Korkutunca, bir şekilde işkence.... Sonra, astsubayımıza aktardık. Çocuğa pembe teskere verdiler. Sivilleri giydik. Müthiş kar var, buz tutmuş. Konvoy yok, uyuyamıyoruz. Yırtarak çıkardım elbiseleri, düğmelerini falan aç-

madım. Gece mesaj geldi, konvoy düzenlensin. Birbirimizle sarıldık çığlık atıyoruz. Havaalanlarında kızlar görüyoruz. İstanbul'a indik, arkadaşımın ailesi sarmaş dolaş... On-on beş gün kaldım İstanbul'da.

Antalya'da abim karşıladı. Ocak ayıydı, Mayısa kadar kimseyle konuşamıyorum. Biraz alkol alınca rahatlıyorum. "Ne yaptın, ne yaşadın?" soruları beni bunalttı. Nitekim hiç kimseye anlatmadım. Eve gidince fotoğraflara bakmadan uyuyamam. Oranın gizemli bir gücü varmış gibi, orada yaşamak istiyorum, beni cezbediyor. Beytüşşebab'a şu saat, "git" desinler giderim. Ölmekten korkmadım. Ölmemekten korktum. Sakat kalma meselesi... Hâlâ şarapnel izleri var. Psikolojik olarak yönlendirilmemiştim. Biraz eski alay komutanından kaynaklanıyordu belki. Yeni alay komutanı çok iyi motive ediyordu. Ondan sonra daha çok şehit verildi. Örgütlü çatışma dışında unutuyorduk. Kaderine terk edilmiş şanssız bir kesimi temsil ettiğimize inanıyorduk. Başta, "niye biz" diye çok sızlandık. Egoistçe düşünecek olursam ben kurtardım. Ama benim gibi savaşanlar var hâlâ. Sonuçta karşı taraftakiler de insan onlar bize ateş ediyor, biz de onlara. Ama bizim motivasyonumuz farklı. Kahramanlık, Mehmetçik... Yüzde 90 insanımızın kanında olan vatan millet Sakarya duygularıyla gönderiliyor. Buradaysa herkes çıtayı yükseltmek istiyor; rahat yaşamak, daha rahat yaşamak... Askerden önce daha faaldim, daha iyi konuşabiliyordum. Daha iyi bir hatiptim. Biraz durgunlaştım. Aşırı gürültüyü sevmem. Genelde askerden önce fazla kitap okumadım. Doğan Cücenoğlu'nun kitaplarını bayağı okudum askerden sonra. Psikolojik kitap. Hoşuma gidiyor yazdıkları. Teskere sırasında, sivil hayata geçişteki zorlukları aşabilmek için en azından bir kurs veya seminer olması düşünülmeli. Yani, "askerliğin bitti, al teskereni yürü" olmamalı. Eskiden aileme danışmadan karar vermezdim. Şimdi, daha kesin kararlar veriyorum. Fikrimi daha açık söylüyorum. Önceden daha asabiydim. Şimdi biraz daha sakinim. Orada pisi pisine insanlar ölüyor. Boşu boşuna. Şehitliğe inanıyorum, dini inancı tam bir insanım. Şehit düşseydim, cennete gideceğime inanıyordum. Toplum bu olayla ilgili değil, refahını düşünüyor. Evet toplum rantı düşünüyor. (Kasım 1998, Alanya)

1976, Alanya doğumlu, lise mezunu, üniversiteyi kazandı, gitmedi. Beş oğlan, iki kız yedi kardeşin en küçüğü. 1996 Haziranı'nda, acemi eğitimi için Zonguldak Devrek'e gitti. Aralık 1997'de Beytüşşebab'tan döndü. Jandarma komando. Babası gibi esnaf.

ASIL ASKERLİK BURADA BAŞLIYOR

Cesetler kötü bir vaziyette geldi; çamurun içinden çıkarılmış gibi... Gözleri açıktı, üstleri battaniyeyle örtülü. Açmak zorundaydım, bunu herhalde ömür boyu unutamam. İlk kez bu kadar yakından, böyle bir psikolojiyle ceset görüyorum. Kan sızıyordu...

Bir gün harekât merkezinden helikopter pistine ambulans istediler. Asteğmen arkadaşla gittik. Çatışmada bir uzman çavuş, iki asker ölmüş, cesetlerini getiriyorlar. Morga götürüp tespitlerini yapmam gerekiyor, böyle bir şeyle ne zaman karşılaşacağım diye bekliyordum. O çocukları sedyeyle helikopterden indirdik. Askerde büyük bir infial var, herkes kimin öldüğünü öğrenmek için alana doluştu. Kendimi bir anda sorumlu bir pozisyonda buldum. Çocukları aldık, sedyeye koyduk, ambulansa doğru götürürken askerler ağlamaya ve cesetleri görmek için koşmaya başladılar. Cesetler kötü bir vaziyette geldi; çamurun içinden çıkarılmış gibi... Gözleri açıktı, üstleri battaniyeyle örtülü. Açmak zorundaydım, bunu her halde ömür boyu unutamam. İlk kez bu kadar yakından, böyle bir psikolojiyle ceset görüyorum. Ağızları burunları toprak dolmuştu, her halde uzun süre yerde debelendiler. Kan sızıyordu... Yapım itibarıyla çok fazla hezeyana kapılmıyorum, o anda yapmam gereken şeyleri düşünüyorum. Askerleri yatıştırmaya çalıştığımızda, arkadaşlarına sarılıyor, ağlıyorlar. Herkes acı duyuyor, şehit deniyor, üç şehit geliyor. Şehidin bir karşılığı olması lazım. Sorgulamadan o sahneyi yaşayan askere, "dağa gidiyoruz, arkadaşını vuranı vurmaya" dendiğinde, onu hiçbir şey tutamaz. Ambulansın yatakları var, açılıyor, tabureler iki katlı yatak haline geliyor, üç cenazeyi oraya yerleştirdik, çavuşun sürekli kolu düşüyor, bir şey olmamış gibi kolunu alıp gövdesine, göğsünün üzerine koyuyorum. O anda otomatik olarak kolu yerine koyuyorum, üç dört kez oldu. Bu sahneyi de unutamıyorum. Bir yandan da havanın çok güzel olduğunu düşünüyorum, sonbahar, yapraklar dökülüyor ve sokakta ambulansa bakan insanları görüyorum... Siren çalmak yasak, PKK'lı duyarsa sevinmesin diye. Fotoğrafçı da olduğum için, güneşin nasıl fotoğraf vereceğini hayal ediyorum. Güneş, çok çirkin binalardan çok güzel bir şekilde yansıyan, turnusol ışığı deriz, turuncuya yakın günbatımı bir renk, müthiş derecede güzel fotoğraflar gözüme çarpıyor. Bunları düşünürken çocuğun gözüne bakıyorum, tekrar dışarı bakıyo-

rum. Üç surat gördüm sokakta, hâlâ aklımda... Biri yaşlı bir adam, biri çok güzel, o koşullar altında belki mekanizmam ters çalışıyor, iki kız gidiyordu. Birinin kalçaları çok güzeldi. Sonradan, "böyle bir ayrıntıyı nasıl görüyorum ve düşünüyorum" diyorum, yaşam devam ediyor. İkisinin arasında bir yerdesin, biraz sonra o kızın yanına da koşabilirim, iki gün sonra bu çocuğun yerinde de olabilirim. Gerçek anlamsızlığı, saçmalığı yaşıyorsun. Camus'un kitaplarında aldığım hazzı, "Yabancı"dan aldığım hazzı yaşıyorum gibi. O çocuk ölmüş, o kız gidiyor, o kızla konuşabilirim, randevulaşabilirim, karışıyor her şey. O anda, "lânet olsun bu savaşa" falan demiyorsun, ya da ben demiyorum. İşlemlerden sonra revire döndüm, iki gün boyunca bunları düşündüm. Ama uykum gelince hemen vicdan devreye giriyor. "Gencecik çocuklar gitti, sen sıcak yatağındasın" diyorsun. Rahat uyuyor olmak seni sıkıntıya sokuyor. İstanbul'u düşünmüyorsun, burasını çok saçma bir yer olarak kafana yerleştiriyorsun... Yaşadıklarımı kime anlatabilirim? Yaşamasaydım, savaşın böyle olduğunu nasıl anlayabilirdim? Burada iş gerçek anlamda skora binmiş, bilmem neredeki çatışmada üç er şehit, iki yaralı, şu kadar da terörist ele geçti... İsimler bile yok... Kanıksandı. Bunların nasıl rakama dönüştüğünü yaşıyorsun... Haber olan şeyi yaşıyorsun. Bende, başka bir kentte yaşayamazmışım, hayatın İstanbul dışında çok zor şekillendiğine dair bir his vardı. Artık yok. İnsanın olduğu her yerde en sınırlı koşullarda bile, askerlik bunlardan biri, iletişimden kaynaklanan bir sosyallik oluyor. Herkes kendi düşünce yapısına yakın insanları buluyor ve keyifli anlar geçiriyor. Bingöl'de keyifli anlar geçirebileceğimi hiç tahmin etmezdim. Bu yaşadıklarımın dışında...

Asteğmen zayiatı çok fazla, çünkü diğer subaylar gibi savaş eğitimi almamış olmaları önemli. Bu nedenle de kafayı yiyen asteğmenlerin sayıca çokluğu rivayet ediliyor. Doktorsun, ressamsın, başka bir dünyanın insanısın, birden kendini savaşın ortasında buluyorsun. Bilmem kaç askerin sorumluluğu üstünde, bilmem kaç tane silah çevrende. Dayanamama, "neden ve ne için savaşıyorum", "neden insanlar ölüyor" gibi soruları sordukları için, "asteğmen zayiatı daha fazla" deniyor... Uzun zaman askere gitmedim. Gidince de "niye buradayım" demenin pek manası yok. Niye orada olduğumu da, imkân olsa orada olmayacağımı da biliyorum. "Buradayım, o halde burası bir gözlem ve her noktasını algılayabileceğim bir plato olmalı" diye düşündüm. Hissetmeye, yaşamaya gözlemlemeye çalıştım. Başka bir gün... Tabip asteğmenle ilk yardım çantasını alarak gittik. Ölen başçavuşun eşi, annesi ve bir yaşına basmayan çocukları orada, kadın sinir krizleri geçiriyor, teskin edici vurduk.

Kâr etmedi, aileden biri de teskin etmeye çalışıyor: "Vatan için öldü, ağlama!" O sırada bir üst rütbeli geldi, "kaldırın, şey ortasında bağırıp çağırmasın" dedi. Sonra da çıkıp hamasi, klasik bir konuşma yaptı: "Öldüler, en üst mertebeye eriştiler, kanları yerde kalmayacak." Burada gerçek olan ne?

Bingöl askerlik olmasa hayatım boyunca belki gitmeyi hiç düşünmeyeceğim bir yer, tarihini kültürünü okumamışım, treking yapıyorum ülkenin yüzde yetmişini dolaştım oysa. 33 asker; Bingöl deyince, ilk espri bu oluyor... Bingöl'ü duyunca annem kederlendi. Hayatımdaki ilk Özel Tim'i orada görüyorum... Birden bir film sahnesinin ortasına düşmüşüm gibi hissettim. Rütbeli rütbesiz askerler, binlerce asker teslim olmak için gelmişler... Elazığ'a gidiliyor önce. Toplama kampı gibi. Ne zaman gideceksin, bilmiyorsun... Kimisi top oynuyor, kıdemliler kötü muamele yapıyorlar, son kalanlar bulaşığa giriyor... Gün ışımadan otobüslere bindik, Bingöl'e doğru. Müthiş bir sıcak var, yolu gözlüyorsun. İşte burada 33 kişi öldürülmüş. Eskortlar, bekleme ve arama istasyonları... O yol beş-altı saatte alındı, normalde bir ya da bir buçuk saat.... Bingöl'de askeriyeye teslim olduk... Eski ve kirli binalar, askerlerin üstleri başları eskimiş, güneşten solmuş. Akşama doğru silah sesleri gelmeye başladı, silah sesleriyle birlikte uzman çavuşlar astsubaylar koşuşuyor... Alışmak gerektiğini düşünüyorum, öte yandan da bir Vietnam filminin ortasındaymışım gibi geliyor. Burası istasyon gibi kullanılan bir yer. Bir yatakta iki kişi, çarşaf, yastık kılıfı yok, yatakların telleri kopmuş, bir-bir buçuk hafta getirdiğim çantamı açamadım. Eşyalarımı aldım, diş fırçamı, sabunu... Bir buçuk hafta banyo yapamadım, müthiş derecede kirli hissediyordum kendimi, kokuyordum artık. Bir hafta görev yok. Sonra, helikopter pistine verdiler. Kalkan ve inen helikopterlerin numaralarını, harekât merkezlerini yazıyordum. Yaprak dökümü operasyonuna denk geldim, 15-20 gün orada geçti, gece sürekli ayakta. Bir gün bir helikopter geldi, gözleri bağlı 12-13 yaşlarında bir kız indi. Askerler terörizme karşı savaşıyorlar ve karşılarında savaştıklarının gerçeği var, bir terörist. Teslim olmuş galiba... Askerlerin yaklaşımları cinsel çağrışımlarla dolu... Alıp bunu bilmem ne yapacaksın, kokuyor, yavrum gibi... Ufak bir çocuk... Öyle davranan asker de çocuk... Operasyonlarda ele geçirilen cesetler pistte yere yatırılıyorlar. Kimlik tespiti yapılıyor, çatışmanın nasıl olduğu kayda geçiyor. PKK lafı edildiğinde eskiden biraz daha esnek düşünebilirdim, belirli parantezlerim, çekincelerim vardı. Şimdi, hiçbir şekilde haklılık demeyeyim ama, en azından sempati duymuyorum. Asker, devlet ya da diğer güçler, polis

ne kadar kirliyse, PKK da kendi omuzlarında yükseldiği halkına karşı o kadar kirli... Olağanüstü hal olağanlaşmış, PKK'nın bunda çok büyük rolü var. Mesela bu 12-13 yaşındaki çocuğun her tarafı inanmış olsa ne olur? Çocukların böyle kullanılmasında bir haklılık payı olduğunu düşünmüyorum doğrusu. Orada, ölüm görüyorsun. Kendi gerçeğimizle oranın gerçeğinin ne kadar farklı olduğunu görüyorsun, bir şey yapamıyorsun. Ortada bir de demagoji var... Ekonomi, insan hakları ve demokrasi anlamında. Türkiye'nin batısıyla doğusu arasında 50-60 yıllık bir uçurum var. Sonuçta eline silahı alıp bu koşulların sürmesinin en önemli ayağı PKK... Bu insanları PKK savaşa gönderiyor, bu insanlar ölüyor. Karşılığında Öcalan çok başka dengelerde oynuyor... Parmaksız Zeki'nin korumalarının sadece kadınlardan oluştuğu, bunların ne amaçla kullanıldığına dair rivayetler duyuyorsun... Abartıldığını düşünsen bile... Dağda elbette ki kadınlara cinsel obje olarak en çok gerillalar bakıyordur. Askerler arasında konuşulan hep işin vurdulu kırdılı kısmı: "Kahrolsun PKK, yaşasın TC!" Her iki taraf için de antipati geliştiriyorsun, şiddetin şiddeti doğurduğunu görüyorsun. Köy yakan, insan döven, insan öldüren rütbeli rütbesiz askerle konuştuğunda, istemeseler de yapmak zorunda kaldıklarını, çözümün siyaseten olması gerektiğini düşünüyorsun. Çözümü siyasiler de istemiyor. Savaş rantını yaratmış, 13-14 yıldır seyreden düşük yoğunluklu bu savaş 14 yıl daha sürebilecek kurumlaşmasını yaratmış. Bu bir iş, PKK için de öyle. Elde ettiği yasadışı şeyler sürdükçe PKK bunu bu düşük yoğunlukta tutacak. Türk ordusu gerilla mücadelesinde PKK'nın gerçekten gücünü kesti, "düşük yoğunluklu savaş" lafı şimdi daha denk düşüyor. Özel Tim, Jitem, askeri Özel Tim, politikacılar, aşiret reisleri, esnaf mekanizma içinde yerini almış. Askeriye gidince yatırım yapılmazsa halk aç kalır; memurlar, subaylar öğretmenler halkın geçim kaynağı. Ekonomiyi asker yaşatıyor. Erler bu işte en saf ve günahsız kesim; ama en çabuk gaza geliyor, sorgulama imkânı bulamadan kin duyuyor. Asker kapıdan teslim olmuş vaziyette giriyor. Hayatında bire bir böylesine bir güç, erk, iktidarla karşılaşmamış bir insan kurallar manzumesi içinde kendini bulunca, sorgulama imkânı bulamadan söyleneni kabul ediyor, kabullenmezse, zorla... Ne söylenirse yapacaksın, yapmadığın takdirde, işte yargı, işte cezaevi... "Bütün aptal köy çocuklarını komando yapmışlar" diye espriler yapıyorduk. İğneden korkarlar, "dağlarda kelle koltukta gidiyorsun" diyordum. Bir siyasi çocuk vardı, "iğne deme, üç kurşun girsin," diyordu, ironiye bak, iğneden korkuyor, ertesi gün ölüp ölmeyeceğini bilmediği büyük bir çatışmaya giriyor.

Helikopter pistinden sonra 30 yataklı revir, eczane, diş muayenesi ve laboratuar. Revir sorumlusu çavuş oldum, sağlık memurluğunu öğrendim, dikiş atma, kan alma, serum takma, ilaçların adları, reçete okuma. Böyle bir ortamda hayatımın en uzun tatilini yaptım. Bir diş hekimi, iki pratisyen, bir de komando hekim, asteğmen ve bölük komutanımız aynı binada kalıyorduk. Tek kişilik temiz çarşaflı yataklar, eşofmanla dolaşabiliyorsun, pansiyon gibi... Akşamları sohbet ediyor, bu konuyu tartışıyorduk, satranç ve tavla partileri yapıyorduk. Çok fazla kitap okudum, çok iyi İngilizce çalıştım, ayrıca birinin kafasını dikmek çok ilginç geliyordu. Halkla öteki askerlerden daha fazla ilişki şansım oldu, halk denmez aslında, işte eczacıyla, günde iki üç kez girip çıkıyordum... Belediye Refahlı, camiler ve kahveler dolu, sakallı sayısı fazla, meyhane yok, içmek isteyenler Genç'e yakın bir restorana gidiyor. Kuyumcu ve son model mercedesler, BMW'ler çok... Halk çok fakir görünüyor ama, Almanya'ya çok göç vermişler, toz işi çok, toz herhalde altın merakını getiriyor. Özel Tim çok fazla günlük hayatın içersinde... MİT, Jitem... Yani kâğıt üstünde ne kadar inkâr edilen şey varsa hepsi oradaydı... Esnaf savaş üzerine konuşmuyor, zorlasan da, sırtında üniforma var. Sezdirdikleri şu: "Biz de Kürdüz, PKK'nın dışında bizim de söylemek istediklerimiz var, ana dilimizi, kültürümüzü, demokratik haklarımızı istiyoruz." Açık bir talep bu. Askere söylemezler, sonuçta onlara haksızlıkları yaşatan benim... Konuşabildiğim herkes savaşın sürmesinden yana olmadığını ima ediyor. Askere de, PKK'ya da sıcak bakmıyorlar. Ambargodan rahatsızlar. Susurluk'u izledim. Kendi çapımda, kimse farkına varmadan üç beş akşam 9:00'da ışığı kapattım. Subaylar da destekliyordu. Konturlu telefonla haberleşmek mümkün. Annem, babam hayati bir tehlikenin olmadığını öğrenince rahatladı. Annem "şehit annesi" denen anneye de, "terörist annesi" denene de iç burkulmasıyla yaklaşıyor, "lânet olsun" diye politikacılara yöneliyordu. Bir ara Sivas'ta bedenlerine bomba bağlayan bombacılar vardı. Bingöl'e geldikleri söyleniyordu. Korktum. Silahsız çıkışlar yasaklandı. Elime silahı alıyordum, şarjör dolu, emniyeti açık, çarşaflı olacakları öne sürüldüğü için yanımdan geçen her çarşaflıya karşı bir tedirginlik hissediyordum. Bir iki gün sürdü. Kent merkezi olduğu için infial yaratacak bir şey yapmaları mümkün değil. Dolayısıyla tedirgin edici bir durum yok. Operasyonlara katıldık, çatışmaya tanık olmadım. Belli bir mesafede bekliyorduk. İhtiyaç duyulunca bildiriliyordu.

Askerlik birçok şeyi değiştirdi. Türkiye'nin en önemli problemi, bir açmaza dönüşmüş. Birileri kurcalamadığı sürece yıllarca devam ede-

cek. Buradakiler ne kadar duyarlı olduklarını söylerlerse söylesinler, yaşamadıkça olmuyor... Medyadan da tamamen farklı şeyler yaşanıyor. Savaş siyasi iradeyle biter, ama böyle bir niyet yok. Türk ordusu gerçek anlamda savaşçı bir ordu olmuş, işini iyi yapıyor. Subaylar arasında barışa dönüşecek bir hava görmedim. "MGK olan bir ülkede demokrasiden söz etmek mümkün mü" diyen subay da var. İstanbul'dan net bir şey özlemedim, ama iraden dışında özgürlüğün kısıtlanmasının yarattığı bir sıkıntı var. Dönüşte sıkıntılı bir dönem geçirdim. Yarı depresif bir durum, ilk geldiğin günlerde bir adaptasyon zorluğu çekiyorsun. Burada yaşamın benden bağımsız akıp gittiğini, bir ara verdiğimi ve çok da bir şey kaçırmadığımı fark ediyordum. İstanbul gözüme sevimli gelmedi, daha çok kalabalıklaşmış. Çevremle ilişkilerimde de yerleşmiş tadı alamadım. Gündemlerimiz farklı. "İşte n'aber, askerde miydin, ne zaman geldin" falan... Sen ne diyorsun, ben orada hayatımın kırılmasını yaşadım, iki kelimeyle anlatamam, anlatsam anlayamazsın. Daha önce senin de askere giden dostlarına karşı yaptığın, bu samimiyetsiz bir şey... Çok farklı iki dünya birinden çıkıp ötekine geçmek zor... işte Kürt sorunu, savaş... söylenenlerin farklılığını gördün... Bunu daha önce ben de yapardım, ahkâm kesmek... Etkisinden kurtulmak kolay olmuyor, hâlâ oraları arıyorsun, 13 ay oldu. Asıl askerlik burada başlıyor. (Mart 1998, İstanbul)

1969, İstanbul doğumlu. Kimya mühendisi, fotoğrafçılık yapıyor. İki kardeşler, kardeşi henüz askerliğini yapmadı. Temmuz 1996'da bakaya olarak acemi eğitimi için Amasya'ya gitti, sekiz aylık askerliğini sıhhiye çavuşu olarak Bingöl'de tamamladı. Camus seviyor.

HAYATI KUTSAYAN İNSANLAR OLMALIYIZ

Aslan gibi Türk çocukları, Atatürk'ün çocukları varken, niye bu gâvuru buraya getirmişler gibi düşünen insanlar vardı...

Bandocuyum, Tunceli'deyim. 30 Haziran'da o ilk intihar saldırısı oldu Tunceli'de hatırlayacaksınız, dört astsubay dört asker şehit oldu. Ölenlerin yerine oradayız. Her Cuma bayrak çekiliyor, Pazar indiriliyor. Biraz korktum tabii, bölük komutanımız bizi karşıladığında, "yine olacak" dedi. Hatta bu iş dramatize edilmiş, tuğgeneral, olaydan sonraki ilk içtimada, "elinizdeki bütün sazları da parçalasalar, istiklal marşını jandarma düdükleriyle çalarsınız" gibi bir havagazı da vermiş... Cesaret ve moral bozukluğu... Bizim bölükte, 76/1 devreden bir çocuk benden altı ay önce asker olmuş, trompet çalıyor, izine gidecek çantasını hazırlıyor. Bir başkası, çingene, İbrahim Tatlıses'in arkasından çalan Bursalı bir çocuk. Bursalı Hataylı'ya, "Ahmet, mektubumu temize çek, yazın çok güzel" diyor. "Peki" diyor Ahmet, temize çekiyor, bir de kendi yazdığı, "ölürsem, şehit olursam" şiirini ekliyor. Bursalı, "keşke yazmasaydın, annem üzülecek" diyor. Öteki, "oğlum güzel şiir, asker yazar böyle şeyler" diyor. İşte o kadın önce Ahmet'e, sonra kendine patlatmış bombayı. Ahmet üç parça halinde geliyor. Ahmet'e mektubunu temize çektiren çocuk da yaralanıyor, izne gidince o mektubu kendi alıyor. "Ulan niye öldürdüler bu Ahmet'i, ne oldu lan, patlattın kendini de," diyorsun. Tepkimi böyle dile getiririm, çok argo. Ben Ahmet'le karşılaşmadım tabii, resimleri vardı. Ölen astsubaylar 23-24 yaşında, birinin Ankara'ya tayini çıkmışmış, nişanlısı ona uçak biletini göndermek üzere. İbrahim Sever, teskeresine 24 gün kalmış, sandalyenin arkasına yazmış: "İbrahim Sever Şafak 24."

Türkiye'de yaşayan bir gayrimüslimim, böyle bir savaşa geldik; ne yapmalı, ne düşünmeli, kimle konuşmalı? Bayrak törenleri Askeriye içinde yapılıyordu, ki olaydan sonraki ilk resmi törene biz çıktık. Şans oldu, üç ay sonra, bölük komutanının habercisi seçildim, yani posta; bir nevi sekreteri, temizlikçisi, her şeyi... Tunceli'de hiçbir rütbelinin özel hayatı yok. Gece dışarı çıkamaz, halkla zaten hiçbir sıcaklık yok. Neydi rahatlığım? Nöbet yok, ki bu hayatımın kurtulması demekti. Bölük komutanı değişti, bahsetmem lazım, hakkını yememeli. Koyu dinci bir

adam, Akit gazetesi okuyor, habercisi bir gayrimüslim, yani ben. Bir gün postaneden üç işçi odasına telefon bağlamak için geldiler, muhabbet ettik. Sonraki hafta içlerinden biri komutana APS mektup getirmiş, bölük çavuşuyum, "kusura bakma, seni sokamayacağız" dedim. Derslerde, "Nizamiye çok tehlikeli girerlerse oradan girerler" diye anlatılıyor. Başçavuşlar kızdı, artistlik mi yapıyorsun diye... Üç beş gün sonra Elazığ terminalini uçurmak üzere iken yakalanan, kapıdan döndürdüğüm postacıydı. O gün bizi uçursa örgütün en büyük eylemi olacak, 50-60 kişi ölecek. Yani, mutlaka taraf oluyorsun, işin ekonomik, kültürel, siyasi çelişkilerini göz önünde bulunduramıyorsun. Bir BTR aracı mayına bastı, iki asker bir uzman çavuş öldü. Bir kızla, bir erkek içindeki yaralı askerleri tarıyor, öldürüyor. İstanbul'daki arkadaşıma telefonda, "Polis Harekât düşmüş peşine" dedim. Affedersiniz, "s.kecekler" dedim. Arkadaşım niye bu kelimeyi kullandığıma şaşırdı. Türksen, Sünni isen, mahallede büyüdüysen ülkücü, ailen dindarsa İslamcı olabilirsin falan, yani çok fazla havagazına ihtiyaç yok. Acemide psikolojik motivasyon var ama beni etkilemedi, belki de, bir Türk gibi, "haklı bir savaş uğrunda savaşıyoruz" gibi düşünmediğim için... Acemilik döneminden öte, savaş mutlaka insanı çeker. O bizi öldürüyor, onlar da ölüyor. Tek taraflısınız, öyle değildim ama bir süre sonra insanın diğer bakışları kapanıyor. Biz çatışmaya direkt olarak hiç girmedik. Hep, korkuyu yaşadık. Çok duyum geldi, törene çıktık. Bizi uçurmadılar, Adana'da uçurdular.

Ben Ermeni olarak mı, Türk olarak mı, Türkiyeli olarak mı var olmalıyım? Bu sorular insanı zamanla belli bir siyasi görüşe yöneltir. Sol görüş edindim. Üniversitede din çelişkileri başladı. Çok sevdiğim insanlar var, inançlı, iyi insanlar. Dinlerin uygulanışında bir hata var, içinden çıkılmaz geldi. Askerlik öncesi sol görüşlü, fazla mücadelede yer almayan, sürekli kitap okuyan biriydim. Kürt meselesiyle de ilgiliydim. Kürtlere haksızlık yapıldığı tartışılamaz. Hatta Ermeni cemaati Kürtlerden çok daha şanslı, kilisemiz, okulumuz, anadilimiz, gazetemiz var. "Soykırımı Ermeni mi, Türk mü yaptı" derdim değildi. PKK'nın çıkma sürecinde kendine göre haklı sebepleri olduğunu kabul ediyor, "PKK Kürt halkının tek savunucusu, desteklenmeli" görüşüne çok sıcak bakamıyordum. Belki de bu çevreden, gazeteden, televizyondan aldığım yorumla olmuştu. Haklıydılar, tamam, Kürt problemi dünya gündeminde, Kürtlerin zor durumda olduğunu herkes biliyor. Türk de biliyor, Kürt de, ben de... Ama vebali çok ağır gibi geliyor. Tamamen örgütte de görmüyorum suçu. Türk ordusu, Türk siyaseti ve Türk rantiye-

sinin bu işten ne kadar çıkarı olduğunu biliyorum. Yani sol içinde hep tepki gösterdiğim için dışlandım. Aslında, "Ermenileri sıcak çatışmaya göndermezler" diyordum.

Ankaralı bir çocuk, koyu ülkücü, gayrimüslim olduğumu anlayınca çok şaşırmış, çok da iyi davranmıştı. İlginçtir, askerlikte en yakın olduğum ikinci insan da koyu ülkücüydü. Toplumda ne yaşıyorsanız askerlikte de aynen yaşanıyor. Adam, "ne biçim isim lan, gâvur musun" diyor. Yadırgamadım, "gayrimüslim, ezilmesin" zihniyeti de var. Yani negatifini de yaşadım, pozitifini de. Bu her yerde böyle. Gayrimüslim olduğumu söyleyince, garip bakıyor, garip sorular soruyor, öğrenince konuşmayanlar, inadına iş verenler... Bir de Kürt meselesinde, Ermenilik gayrimüslimliğin ötesinde bir olay.

Tunceli içindeyiz, ama korkunç şeyler yaşanıyor. 30 Ağustos'ta Atatürk büstüne bayrak konulacak, statta yürüyüş yapılacak, biz çalacağız. Öncesinde intihar saldırısı yapacakların resimleri geliyor. Hikâye değil, 30 Ağustos'ta, o resim kendini Sivas'ta, Adana'da patlatıyor. Bandocuyduk ama, Doğu'da bandocu mandocu yok, savaşın içindesin. Daha çok saldırı, çatışmadan ziyade... Üç tanesi geliyor, taciz atışı yapıyor. Asker karşılık veriyor, yahut da karakol basıyor, sızıyor. Kelle, teröristin ölüsü, askerinki şehit... Bir buçuk sene bunu yaşadık. Yalnız Doğu'da doğru dürüst iş yapan kurum Polis Özel Harekâtı, para kaynağından mı, arkadaşlık bağından mı bilemiyorum. Diyelim gece pusuda iki tanesini öldürsünler, asker gece takip yapamaz, araziyi bilmez, daha çok şehit verir falan. Polis Özel Harekât'tan bir şehit alırlarsa, hayatta bırakmıyor peşlerini, yakalayınca da, Doğu'da var olan işkenceler başlıyor. Tunceli'de halkın büyük çoğunluğu sempatizan, her ailenin dağda bir genci var, TİKKO çok daha faalmiş zamanında, sonra PKK daha üstün çıkmış. Asker, polis, memur bunu biliyor. Asker halkı kesinlikle sevmiyor, halk da askeri sevmiyor. Orada, mecburen tarafsınız. Diyelim bizi intikale çıkardılar, köylerin yakılma sebeplerine bağlantılı, geçerken ateş açılırsa, en yakın arkadaşım B.'yi vururlarsa, ne yaparsın? Savaş psikolojisi çok önemli, Kürtler de haklı, B. de... "Talihsiz bir şekilde öldü" diyemiyorsun, "B.'yi öldürdüler" diyorsun. Kim öldürdü? Bir köy öldürdü. Gidin köye, kelle koltukta, çok ince davranmaya haliniz kalmıyor. Yaşanan tek bir savaş değil tabii. Savaş, her an her yerde. Bir astsubay vardı, adam gece yarımda tostçu askeri uyandırıyor, "çeyrek tost yap" diyor. Yarım saat sonra, bir daha kaldırıyor, "çeyrek daha yap, doymadım" diyor. Yarım saat sonra, bir daha, bir daha... O çocuk gecede üç dört saat uyuyor. Kıdemli ve komutan emrinde olduğum için

bana bir şey yapılamıyor. O gece çocuk uyandırılırken, ben de uyandım, müdahale ettim. Böylece, astsubaylara gece tost yasaklandı. Astsubayın bunu hazmetmesi mümkün değil. İzne geldiğimde bölük komutanının tayini çıktı. Kendime karakol seçeyim diye haber yolladılar. Gayrimüslim olduğum için benle uğraşan ülkücü bir astsubay vardı. Gayrimüslimim, iyi konumdayım, hem onlarla uğraşıyorum. Düşman olmaları için her sebep var. Üst devrenin alt devreye eziyet etmesine, ceza nöbetleri vermesine, dayak attırmasına mani oldum. Ölüm çok basit, hayatın bir parçası orada. Ama sürekli bu korkuyu nasıl sivilde taşımıyorsun, orada da taşımıyorsun. Cephe gerisi problemleri, yemekler kötü, sevgilim telefon açmadı gibi dertler de var orada. Yani ölüm korkusu bir köşede kalıyordu. 18 ay insanın ölüm korkusuyla yaşayabilmesi için psikolojik dengesinin bozulması şart. Bunu mutlaka atıyorsunuz. Geri hizmetin önü de var, gerisi de. Biz gerisini çok yoğun yaşadık. Zor, ama kendi adıma 70 kişiye çok büyük rahatlıklar yaşattım. Astsubay gerçekten askerin en büyük yarası. Subaylar Doğu'ya gelmiyor, bölük komutanınızın yüzbaşı olması lazım, vekaleten bir başçavuş bakıyordu. Astsubayların içindeki ülkücüler ve konumum yüzünden bana antipati duyanlar vardı. "Aslan gibi Türk çocukları, Atatürk'ün çocukları varken niye bu gavuru buraya getirmişler" gibi düşünen insanlar vardı. Belki de, saf, gündemde olmayan biri olsaydım daha rahat ederdim. Çok şükür, silahımı canlı bir hedefe karşı kullanmak zorunda kalmadım. Az da olsa tuttuğum nöbetlerde, "17-18 yaşında bir kızı karşımda görsem", mesela, diye düşündüm. Ulan ne yaparım? Vursam kızı, korkunç bir vebal can almak; vurmasam, beni öldürüp içerde 20 insanı daha öldürme ihtimali var. Kendi kendime "gel kızım yaa, git ne olur, seni görmemiş olayım" derim diye düşünürdüm. Çoğunlukla ölüleri, dağda vurulup da bizim birliğe gelenleri gördük. Anlattım ya, yanımda B'yi vurdukları zaman, o köye gidince, insani bir tepki beklemek mümkün değil... Savaş insanı hayvanlaştıran bir şey, yani medenilik aramayın askerde, rütbelisinde... Askeri temize çıkarmak için söylemiyorum. Savaşın kirli boyutunun çift taraflı olduğunu anlatmaya çalışıyorum. Çünkü, öbürü de yapıyor.

Dönünce, "sağa mı kaydın" demelerine tepkiyle baktım. Üzülecek dert edilecek tek şey insanın ölümü. Gerçekten, bundan daha dramatik bir şey yok. Bir insan için ilk dert bu olmalı. Kürt sorunundan, Türk sorunundan, Kürdistan'dan, Türkistan'dan öte ilk sorun bu. Gerçekten ateş düştüğü yeri yakıyor. Ben 19-20 yaşına kadar hayatımı yaşarken, Kürt sorunuyla işte kütüphane köşelerinde ilgilenirken hikâye yapıyor-

muşuz yani... Sadece oğlu askerde olanlar üzülüyor. Dağda insanı olan üzülüyor, bilfiil yaşayan çekiyor, başka kimse de yaşamıyor.

Ölüm kutsanmasın! Ulan öl, o zaman! Yani, kurşun girince ne sosyalizm kalıyor, ne Kürdistan, ne ülkücülük... İlk düşündüğün, kan nasıl durur, anlatabiliyor muyum? Ölümü kutsayan insanlar tarihin en büyük suçunu işliyor. Türk ordusundan, siyasilerden kimse bana Ahmet'in ölümünü açıklayamayacak. İki taraf da o çocuğun üç parça halinde annesinin kucağına gitmesini açıklayamayacak. Solculara kızıyorum. Belki bir ülkücü çok kolay ölüme götürür, dinci cihat için götürür. Solcular insanları biraz daha dikkatli ölüme göndermeli. Biz hayatı kutsayan insanlar olmalıyız. Kitaptaki ideolojilerden çok pratikteki hayatı yüceltmeliyiz. "Sonraki nesiller mutlu olsun, git öl" dememeliyiz. Belki kimse bunu demedi ama pratikte bu yaşanıyor, ucuz kahramanlık. Ölüyorsun, ailene biraz para gönderirler bitti, şehitlik hikâye. "Yaralanmamaya, ölmemeye dikkat edin, çünkü her ölen askerin ailesine şu kadar para yatırılıyor, devlet bütçesini sarsmayın" diye yazı gelmişti. İnsanın hayatı boyunca koşamamasının karşılığı ödenir mi, mümkün mü?

Askerliği arkadaşlarıma çok anlattım, çok tartıştım. Belki içki masasında askerde kaçamak içki içtiğimi, aptallık yapıp da bir komutanın beni dövdüğünü, haksız yere dayak yediğimi anlatırım. Askerden önce savaşı, örgütlü mücadeleyi biraz daha yüceltirdim. Üç taraf için de, "cesur çocuklar" derdim. Bugün çok kızıyorum, savaş devam ediyor ve insanlar ölüyor; Alevi, Ermeni, Türk asker de, Kürt örgütten de, ülkücüsü de... Tunceli'den bakınca, adam yüz milyon yerine iki yüz milyon maaş alıyor, OHAL niye kalksın? Ne güzel para! Görev süresini ikiyken üç sene yapıyor. Yani ölürsem ölürüm, ama para kazanıyorum. Bence savaşın bitmesi bu insanlara bırakılmamalı. Türk halkı içinden bir egemenlik çıkmalı artık. Gerekirse sermaye, hiç fark etmez. Savaşı uzatmaya sebebiyet verecek egemenlik kırılmalı. Bitmeye yaklaştık, daha fazla can vermede kimsenin menfaati kalmadı. TÜSİAD hangi şehirden ne kadar şehit verildi diye bir araştırma yapmış. Leman dergisi bunu karikatürize etmiş: İşçi tulumlu biri TÜSİAD sorumlusuna "sizin çocuklardan kaçı şehit gitti" diye soruyor. Bu yaşanan bir şey: Doğu'da mesela yüzde seksen fakir çocukları, işçinin, memurun ve belki torpil bulamamış zenginin çocuğu, ya da "idealistçe Doğu'ya da giderim" diyen üç beş tane. Askeriye aslında Türkiye'de en az yozlaşan kurumlardan bir tanesi, para burada da kapıyı açıyor. Askerlikle birlikte, ölümü daha fazla kabul edebildim. Ölüm, çok uzak gelmiyor artık. Şiddet konusunda kesinlikle bir adım fazla değil, hatta... Biraz daha duygusalım şimdi.

Kendimi kontrol edemiyorum. Daha çok sinirli, daha hassas olduğum bir dönem, ama sürekli geçecek diye düşünüyorum. (Mayıs 1998, İstanbul)

1976, İstanbul doğumlu, 1996 Ağustosu'nda Çanakkale'ye 116. Jandarma Er Eğitim Alayı'na gitti, 1998 Şubatı'nda Tunceli'den döndü. Özel Pangaltı Ermeni Lisesi'ni bitirdi, Edebiyat Fakültesi, Tarih bölümünde okudu. Hakan Taşıyan'ın "Hazin Geliyor" şarkısını askerlik günlerinden bu yana sevmeye devam ediyor. Ahmet Altan'ın Tehlikeli Masallar'ını da çok beğendi. Babası yaşamıyor, annesiyle birlikte çalışıyor.

BU ACIYI ÇEKEN SADECE ASKERDİR, ERLER YANİ...

Orada bir kırmızı çiçek vardı, onu komutanıma verdim, tam çıkaramayacağım şimdi ama üstü kapalı savaştan konuşuluyordu. Komutana gülü verip, " ben bunu istiyorum" dedim. Baktı, gülümsedi ve ne demek istediğimi anladı...

Nizamiyeden girdiğimde artık yalnızdım. Savaş eğitimi alıyorsun. Usta birliğinde G3 kullanıyorduk, acemi birliğinde Kırıkkale. Silahlar zimmetli, bir zarar gelse altından kalkamayız, tarihi, eski silahlar çünkü. Türk ordusu bu kadar güçlü ise neden hâlâ bu silahlar? Sabahları spor hoşuma gidiyordu. Kendini zinde hissediyorsun. Sıcakta eğitim problem. Su kenarında olmasak, sıkıntılı olacaktı. Kura öncesi, imkân tanımak için "Doğu'da askerlik yapan ağabeyiniz ya da kardeşiniz, milletvekili, komutan, subay tanıdığınız var mı" diye soruyorlar. Bizim mangadan on kişiden dokuzu Doğu'ya, bir kişi de Kıbrıs'a düştü. Gaziantep çıkınca sevindim, OHAL'e girmiyordu. Karşıt görüşlüler vardı, problemler oluyordu. Ülkücüler milliyetçiliği savunuyorlar, ama oraya gitmemek için de ellerinden geleni yapıyorlardı.

Antep'e iner inmez saçlarımı tekrar kesmek zorunda kaldım... Şehirde yabancıydım. İnsanlar, kılık kıyafet, konuşma tarzı ve şekil olarak oldukça farklıydı. Gezecek bir yeri de yok, küçük bir yer orası. Öğle vakti sıkılınca teslim olmaya gittim ama almadılar, üç-dört saat kapıda bekledim. Top çavuşu olarak gitmiştik. Bir hafta kadar yenilerin toparlanması için sizi bölükte bırakıyorlar. O sürede bazı arkadaşlarımızın eşyaları çalındı, yatma sorunları vardı. Jiletçisinden fırçacısına her tür insan vardı.

Beş bataryada yüz kişiydik. Dağıtım yapılınca rahatladık. Kışlaya girdik artık, eşyalarımıza sahip çıkabiliyorduk. Çoğunluğu Doğu'nun insanlarıydı. O anda, sadece kendimi düşünüyordum. Malatyalı biri, "Alevi misin?" deyince tanışmış olduk. Çoğunluk Aleviydi. Ayrımcılık oluyordu, toprakçılık vardı, yani "memleketlim" falan. Askerler arasında yobaz insanlar var; herkes Atatürkçü görünmeye çalışıyor. Bu subaylar için de geçerliydi. Doğu kökenliler birbirlerine oldukça bağlıydılar, sataşma ya da problem olduğunda hepsi birlik oluyordu. Kavgalar da çıkabiliyordu. Ben uzak durmaya çalıştım. Zaten, Tunceli lafını du-

yan, sivil hayatta da gördüm, hemen "komünist" damgasını vuruyor. Her insanı aynı kalıba sokamazsın, herkesin aynı fikirde olduğu bir ülke var mı? Birer G3 zimmetlendi, artık gerçek silahlarımız vardı. "Avrat" derler, "avradını al" derler. Ona iyi bakacaksın. Topçu birliği sıkı ve disiplinli olduğu için farklı. Topçuysam, neden daha çok piyade eğitimi veriyorlardı? Anlayamıyorduk, saçma geliyordu. Eğitimlerden sonra duş imkânı yoktu, haftada iki gün banyo yapardık. Yemek, banyo, temizlik bayağı iyiydi.

İlk operasyon beş ay sonra sınır ötesi bir harekâttı. Sevindik, çünkü eğitimden çok sıkıldık, "açılırız" dedik. Üzülüyorduk, çünkü gerçek bir savaşa gidiyorduk. Kuzey Irak'ı duyunca pek sevinmedim aslında. Orada Kürtler yaşıyordu, bizde Türk sınırları içinde yaşayan Kürtler de var tabii, aynı dilin, aynı kültürün insanları. PKK denilen terörist var diye bizi o taraflara götürüyorlar. O insanları o taraflarda aramayı anlayamıyoruz. Terörist diye tutturuyoruz, bir ülkenin topraklarına giriyor, dağıtıyoruz. "Pasaportsuz yurtdışına çıkıyoruz" diye şakalaşıyoruz. Zaho'ya girdiğimizde ilk dikkatimizi çeken çoluk çocuk oldu, çok fazlaydılar. Askerin elinde bu kadar araç olabileceğini bilmezdim. Habur'dan Zaho'ya girince sevinç gösterileriyle karşılaştık. Yollara dökülmüş, el sallıyorlardı. O insanlar da savaşın bir parçası olmuşlar. Pusuya düşebiliriz diye, bir an önce Zaho'dan çıkmak istedik. Bayağı ileriye gittik, sanırım ilk bölgenin adı Levo'ydu. Çadırlara yerleştik, topları tehlikeye karşı sorumluluk sahalarına çeviriyorsun. Nisandı, su problemi yaşanıyordu, havalar da oldukça sıcaktı. Bayramın birinci günüydü sanırım, çıktık, yani Nisan-Mayıs'ta oradaydık. Levo'da bir hafta kadar kaldık, sürekli yer değiştirdik. Oradan da başka bir şehre, Camsusak'a yerleştik. Yerleştiğimiz yerde mevziler kazardık, torbalar koyardık, silahları yerleştirirdik.

İlk geceden başlayarak iki veya üç kişi birlikte üç saat nöbet tutuyorduk. Gece görüş dürbünleriyle çevreyi gözetliyorduk. Nöbetlerde komutanlarımız devriye gezerdi, nöbette sivil hayattan, çatışmaya girsek ne yapabiliriz gibi şeyler konuşurduk. Her şeyi unutuyorsunuz. Ya kendini kurtaracaksın, ya arkadaşını. Artık bir aile gibiyiz, herkes birbirine muhtaç, çok güzel bir dostluk vardı. Ölüm, tek başıma kaldığım zaman yatınca aklıma gelirdi, hiç korkmazdım. Telefon oldukça kısıtlıydı, saatlerce bekliyorsun sıra gelmiyor. Ayda veya üç haftada bir ancak iki üç dakika konuşabiliyorsun. Mektup pek güven verici değildi. Benim sınır ötesine gitmem ailemi bayağı etkilemişti. Dönünce, annemin bütün gün ağladığını öğrendim. Babamda tansiyon oldu. O sırada, diğer kardeşim

de Balıkesir'de askerdi. Bazen televizyon seyrediyorduk, "Kahraman Mehmetçikler" diye yapılan yayınlar moral veriyordu, tabii ülkemiz için teröre karşı bir şeyler yapma aşamasındayız. Çatışmalar sürekliydi ama biz topçu olduğumuz için geri bölgedeydik, çatışmanın içine girmiyorduk. En sıcak çatışmayı Suri'de yaşadık. İlk geldiğimizdeydi. Pusuya düşünce, çatışma çıkıyor, teröristler ele geçiriliyor, peşmergelerden de birkaç kişi ölüyor. Gömüyoruz, dualar falan ediliyor. O sırada yaşlı bir kadın geçiyordu, Kürtçe konuşuyordu, tabii ben anlıyorum, arkadaşlarıma da anlatıyordum. Kadın, aynen, "sizin yüzünüzden, Türk askeri yüzünden oldu" dedi. Ağlıyordu, onu teselli etmeye çalışıyorlardı, halk üzgündü. Bazı insanların bizlere ilgisi oldukça fazlaydı. Bu ilgi çoğunluk çocuklardan, gençlerden geliyordu. Bölgeye yerleştik, köyde kalmak zorundaydık. Sürekli satmak için bir şeyler, meyve, sebze, ekmek getiriyorlardı, karşılığında para alırlardı. Ticaret onları rahatlatıyordu, bizim de ihtiyaçlarımız karşılanıyordu. İnsanlar bayağı berbat durumdaydılar. Halka, "PKK'yı görüyor musunuz, sizle ilişkileri oluyor mu, köyünüze geliyorlar mı, baskı yapıyorlar mı" gibi sorular soruluyordu. Pek de laf alınamıyordu, "gelip geçiyorlardı" diyorlardı. Dediklerine göre baskı da yapıyorlardı. Köylerde kaçırılanlar oluyormuş. İnsanlarla çok muhatap olamıyorsunuz, çünkü yasak. Kim olursa olsun, ister korucu ister peşmerge, konuşmak yasaktı. Tabii arada kaçamak konuşuyorduk, sohbet ediyorduk. Halkın çoğu da Türkçe biliyordu.

Topu namluya ben sürüyordum, başka bir arkadaş ateşliyordu. Aslında bayağı ağırdı. 100 kg.lık mermi düşünce insanı sağ bırakmaz, paramparça yapar. Ateş düştüğü yerde 100 metrekarelik bir alanı etkiliyordu, cesetlerin havada uçuştuğu falan söylenirdi. Bizim top çok etkiliydi. Bu çok acı vericiydi. Silaha da, savaşa da karşıyım ama karşı karşıya kaldığımda herhalde vururdum, tabii öncelikle hayatta kalabilmenin şeyini yaşıyorsun. Bir insanı öldürmek, kan görmek öyle kolay değil. Geride olmak işi kolaylaştırıyor. Sıcak temasta olmamak beni sevindiriyordu. Bizim için tehlike mayındı. Ben hiç ateş altında kalmadım. Onların etkili silahları olabilseydi, lav gibi, kesinlikle bizi sağ bırakmazlardı. Çok yakın mesafeydi, yapamadılar, sanırım silahları yoktu. PKK'yı halkla, yani oradaki Kürt halkla ayırmak çok zor, aynı dili konuşuyorlar. Belki de içimize kadar geliyorlardı ama... Artık ne hikmetse pek bir şey olmadı. Suru'ya girişte çatışma oldu, sekiz terörist falan öldü, peşmergelerden de ölen oldu. Biz ateşe maruz kalmadık, kaybımız da olmadı, sağlıklı bir şekilde gidip döndük. Kuzey Irak'ta iki ay kaldık, bir ay da Füzi'de kalmıştık. Toplam üç aylık bir süre. Biz bekliyoruz, herhangi bir terörist grubuyla karşılaşıldığında bize koordinatlar

veriliyor, ona göre topu ateşliyorduk. Çadırlarda yaşadık, pek sağlıklı değillerdi, naylon çekince su damlamıyordu. Havalar sıcaktı, yağmur da yedik. Çadırda kalmak bayağı zevkliydi. On günde bir ancak banyo oluyordu. Suyu olan bölgeye gidilir, büyük bir çadır kurulur, duş yapılırdı, üç dakikayı geçmezdi yani. Hiçbir şey düşünemiyorsun, sanki düşüncelerin elinden alınıyor, robot gibisin, hayal bile kuramıyor, aileni bile düşünemiyorsun. Yapman gerekeni yapıyorsun. Voleybol, futbol oynuyorsun. O ortamda bunlar bile çok güzeldi. Kız arkadaşım vardı, ayrılmıştık, onun da üzüntüsü vardı. Büyük komutanlar ziyaretimize gelir, halimizi, hatırımızı sorarlardı. Başka sorunlar varken gelip abuk sabuk şeylerle bizi kandırmaya mı çalışıyorlardı? Bizim komutanımız yüzbaşı sağ olsun, gerçekten çok iyiydi, inat olsun diye spor yaptırmazdı. Tuğgeneral geldiğinde mecburen iki gün spor yaptık. 10 milyon kadar maaş alıyorduk. Bütün ihtiyaçlarımız karşılanıyordu. Tek lüksümüz müzikti, Haluk Levent'i veya Fatih Kısaparmak'ı dinlerdik. Bu iki ayın sonunda, tabura geldik, orada bir-iki gün kaldık. Irak'ta ne derece başarılı olduk bilemiyoruz. Bilgimiz yok, ancak televizyondan öğrenebiliyorduk. Tabii, bizim topçu birliğinin oldukça başarılı olduğu söyleniyordu, övgüler falan vardı... Bu hoştu, insanda bir şeyler uyandırıyordu.

Kuzey Irak dönüşü hemen izne gittim, bir an önce ailemi görmek istedim. Otogarda indiğimde korkunç bir sevinç vardı, kelimelerle anlatmak oldukça zor. Annem beni kapıda bekliyormuş. Dedemin vefat ettiğini öğrendim. Annemin ve babamın saçlarının ağardığını fark ettim, çok üzülmüşlerdi, çocuklarını kaybetme durumu var tabii. Çevremde herkes Doğu'da askerlik yaptığımı bilmiyordu. Komutanlarımız dikkatli olmamızı söylüyorlardı... Mesela korucuların da PKK yanlısı olma ihtimali vardı. O yüzden ailem fazla büyütmedi, babam da, "arkadaşlarına da yayma" demişti. Yakın dostlarım biliyorlardı tabii. Onlara olayları anlatıyordum, ama pek o kadar övünmedim.

Antep'te operasyonlara giderdik, özellikle Maraş bölgesine... Nurhak'ı çok merak ediyordum, Deniz Gezmiş'le ilgili kitaplarda geçiyordu. Nurhak dağlarını görmüş olduk böylece. Çatışmaya girmedik. Yürüyüşlerimiz zevkli geçiyordu, ortam çok güzeldi, operasyona çıkar gibi davranmıyor, strese girmek istemiyorduk. Arama tarama yapılıyordu. Köye Özel Harekâtçılar da bizimle geliyordu, yani piyadesi de, komandosu da. Arama sabaha doğru üç-dört civarında başlıyor, karanlıkta, birerli kolda yürüyorsun, arazinin nasıl olduğunu bile bilmiyorsun, köye gelince çevreyi sarıyorsun. Sonra köye giriliyor. Biz çevre emni-

yeti aldığımız için içeride ne olduğunu bilemiyoruz. Köyler zaten boşalmış, pek insan yok, ancak birkaç kişi... Şüpheli deniyor, sonra köyler bayağı temiz çıkıyordu. Köylüyle konuşmak kesinlikle yasak. Dürbünlerimizle köyün içini izlerdik. Tabii, köylere girdiğimiz zaman, bahçelere girer, meyve falan alırdık. Antep'te eğlenceler olurdu, sanatçılar gelirdi, ama aç-aç yoktu. Böyle şeyler hoşuma gitmezdi. Gece dersleri çok sıkıcıydı, bütün gün eğitimin yorgunluk ve stresi üzerine bir de akşamları ders olunca... Uyuduğumuz bile olurdu. Genelde Atatürk ilkeleri, dia gösterisi falan, iki-üç saat sürer, üstüne bir de nöbete git. Süre kısaldıkça, insanı stres basıyor. Herkes şafaklarla uğraşıyor. Araya bayramlar girdi, bayramdan sonra evde olduk, bayramda evde olmak büyük bir sevinç verecekti. Bayramda sivildeki gibi tatil veriliyor. Kışla bir araya gelir, herkes birbiriyle bayramlaşır. Eğitim yok.

Bir bakıma askerliğin faydalı olduğu kanısına varıyorsun. İnsanları tanımış oluyorsun, insanların beynini okuyacak duruma geldim. Çok şey gördük, yaşadık. Siyaset, parlamento falan her şeyin boş olduğunu, hikâye olduğunu görüyorsun. Gerçekten neler olup bittiğini, Kürt-Türk, Alevi-Sünni ayrımını kendi gözünle görüyorsun. Bu tür şeylerin savaşla değil de diyalogla çözümlenmesi kanısındayım. Askerlerimiz niye şehit düşüyor? Mayına basıyor, ayağı kopuyor. O askerin ve ailesinin ne durumda olduğunun farkına varıyor mu devlet? Bu acıyı çeken sadece askerdir, erler yani... Askerlik öncesi hareketli şeylerden pek hoşlanmazdım, sıkılırdım, şimdi öyle değil, alıştım. Şimdi araçlara binerken bir bulantı, baş dönmesi falan oluyor. Yani arabaya, trene binmek çok zor geliyor. Her şeyi merak ediyorum ve okumak istiyorum. Günlük gazeteleri takip etmek bütçe ile ilgili bir şey ama... Mesela Kuzey Irak, gittik gördük ama acaba ne oldu? Daha derine inmek istiyorum. Kayıp aileleri her Cumartesi Galatasaray'da oluyorlar, bir gün gazetede ilan gördüm, kayıplar arasında bir akrabamız vardı, hâlâ da kayıp. Tamam bir yandan terörist ele geçiriyorsun, peki ne kadar asker gitti, sayısı belli mi? Bazı gerçekleri bilmek gerekiyor. Döndüğümde çevremi unutmuş gibiydim, doğru dürüst sohbet edemiyorsun, herkes yabancı gibi. Yavaş yavaş açılmaya başladım. Arkadaşlarımla telefonda rahatım, yüz yüze gelince sıkılıyorum. Bende bir şey var herhalde... Bir anda unutabiliyorum. Yani, sınır ötesi yaptım ama aklımdan orası tamamıyla gitti. Hatırlamak istemiyorum. Arkadaşlar, "hadi anlat" diyorlar. Hiç hevesli değilim. En yakın arkadaşımla bir araya geldiğimizde yabancıymış gibi, kesik kesik konuşmalar. Yalnız kalmak istiyorum. Yalnız kalınca da geriye dönüyorsun. İstemiyorum, ama "şunları yaşa-

dık" diye düşünüyorsun. "Gerçekten Kuzey Irak'a gittik mi?" diye kendine soruyorsun. Askerliği bitirdiğime bile inanmıyorum. Kürt insanı da, asker de zarar görüyor, iki taraf da acı çekiyor ama ne amaçla yapıldığını anlamış değiliz, bir karmaşa yaşanıyor. Ne kadar terörle mücadele dense de, değil. Devletin yaptığının ne olduğunu pek anlamış değiliz. Bunları aramızda pek konuşmazdık. Bahar ayıydı. Kırmızı bir gül vardı, komutanıma verdim. Tam çıkaramayacağım ama üstü kapalı savaştan konuşuluyordu. Komutana gülü verip, "ben bunu istiyorum" dedim. Baktı, gülümsedi, ne demek istediğimi anladı. Gönül ister ki askerlik serbest olsun. İsteyen varsa savaşı, gitsin kendisi savaşsın. Zaten ben isteyerek falan gitmedim askere. (Mart 1998, İstanbul)

1971, Tunceli doğumlu, yüksek okul mezunu, üç kardeşler... İstanbul'da yaşıyor. Aynı anda iki kardeş askerdeydiler. Askerde topçu çavuşuydu. Acemi Bornova-İzmir, usta birliği Gaziantep'ti. 1996 Eylül - 1998 Şubat arası Kuzey Irak, Nurhak, Cudi dağlarını dolaştı. İş arıyor.

BUGÜN DE ÖLMEDİK ANNE

Burada kart dikey girer telefona, orada yan.
Misak-ı Milli sınırlarında yaşıyorsak neden
Şırnak'taki kartlar yan, buradakiler düz giriyor?
Orası bir başka Türkiye, burası bir başka
Türkiye.

Rahat, hazır ol, yat, kalk, sürün, emredersiniz! Dağıtım okundu: "6. Piyade tugayı, karargâh bölüğü, 1. takım, Şırnak!" Plaka 73. Bizim Şırnak kasaba gibi bir yer. Baban para yatırır, bir ay olmuştur, bankaya gidersin hâlâ gelmemiştir. Gitmeden, Şırnak'ı bizim Ankara, İzmir gibi düşünüyordum. Migros, fastfood olur gider yersin. İlk gözüme çarpan postane kartları oldu, burada kart dikey girer telefona, orada yan. Misak-ı Milli sınırlarında yaşıyorsak, neden Şırnak'taki kartlar yan, buradakiler düz giriyor? Orası bir başka Türkiye, burası bir başka Türkiye. Adam kahvede baklava, tekelde et satar. Döviz alır satar, manavlığını, kasaplığını da yapar.

İlk nöbeti unutabilir miyim? İlk geldiğimizde görüntü var, basıyorduk, onlar da basıyorlardı. Küçük bir kayanın arkasındayız, keleş mermileri üzerimizden geçiyordu. Sıcağı sıcağına bir çatışma. Korkuyorduk tabii. İlk gecemiz hayli kâbuslu geçti. İki saatlik bir nöbet değil bu, akşam saat altıda başlarsın, sabah altıya kadar. Gözünü yummazsın. Soğuk, kış,yağmur, kar çamur... Gece 12'de kumanya gelir. Döner gelecek hali yok: barbunya konserve, 200 gramlık bir şey. İki kişiye bir kumanya. Ateş, görüntü, sigara, muhabbet, ses, ışık yok, kumanyanı kaşıkları tıkırdatmadan yersin. Tek bir ideoloji var: ses ve netlik. Arkadaşına "uyuma, ben uyuyayım, sonra sen uyu" dersin. Badin sağlam ise yarım saat kestirirsin, değilse ikiniz de uyursunuz. Kuş uykusu gibi. Ayaklarınız birbirine dayanır. Saat yedi yedi buçuğa kadar kahvaltı, tıraş, yatarsın, on ikide kalkarsın. Dört saatlik bir uyku, yemek, içtima. O günkü olayların sentezini yaparlar. Ne oldu, görüntü var mı? Varsa, ne yaptınız? İkinci gün ne vardır? Pusu. Gabar'da saat altıya kadar şöyle bir dolaşır gelirsin; Gevredere, Gevrekızı, Sessizli, Akdizgin. Şırnak'taki 23. Jandarma Tümeni ile aramız 120 kilometre. Aslında bağlı olduğumuz tugay İstanbul Hasdal, resmen orada görünüyoruz. İntikal halinde dolaşırız, arkadaşın on-on beşi bu taraftan çıkar, kalan öteki taraftan, yarım ay şeklinde, saat on iki olur, bağış beklersin. Bağış, "tamam geri döne-

bilirsiniz" demek, ama sabaha kadar çekmezler. Komutan da haklı, biz de. Normal mesai altı veya sekiz saattir, sen on iki saat dolaşırsın, yatarsın. Manisa'da Doğu ağırlıklı eğitim gördük.

Doğu çıkınca, ilk etapta sevindim. Hepimiz bu topraklar için buradayız, devletimiz var, idealim buydu. Şehitlerimizi, anaları görüyorduk, ağlıyorlardı. İnsanları tanıyorsun. Dil farkı, görüş farklılıkları var, mantık olayı sıfır. Allahın dağındaki bir Kürde "şunu şöyle yapalım" diye anlatamıyorsun. Korucular operasyonlarda arkandan geliyor, korkuyorsun mermi sıkar mı hesabı, güvenemiyorsun. Ballı karakoluna geldik, çok taciz yiyen bir yer, Irak sınırıyla altı kilometre. Luiz yirmilik havanların ileri atışlı mermilerini gönderirsin. Altıntepe dağına tırmanmaya sabahın sekizinde başladık, ertesi gün saat dokuz buçukta tepeyi emniyete aldık. Yetmiş kilodan fazla yük var; su, kumanya, çadır, kampet, battaniye. Suyla sadece ağzını ıslatır geçersin, hazımsızlık yapmasın hesabı. Tam sınıra geldik, dağı tırmanacağız artık, F16'lar bombaladılar. Geçen yılki operasyon, Nisan'ın on üçü. Onlar habire yukardan basıyorlardı. PKK'nın orada olduğunu bilerek gidiyoruz. Beytüşşebap vardır, Jandarma komando. Arkadaşın birini alnından vurmuşlar orda, öldü. Cenaze bir gün kaldı. Çıktık yukarıya. Bir dağı aşıyorsun, dere yatağından çıkıyorsun, bir dağa geliyorsun, arkasında bir dere yatağı daha. Adamlar sıkışmışlar bize habire basıyorlardı. Sınır taşında uçaksavarı kuracağız, kurdurmuyorlar. Bir arkadaş dürbünle bakıyor, biraz sağa kaydır, biraz sola kaydır. Tarıyorsun, PKK'lı görerek atmıyorsun. Arkadaşın biri sağdan öbürü soldan tarar, eninde sonunda adam o mermiyi yer. O akşam bir arkadaşı daha şehit ettiler. Şah damarı hâlâ atıyordu. Bağırıyoruz çağırıyoruz ama elden gelen bir şey yok. Cenazeyi sardık, orda kaldı. Arkadaşın ölmüş, içinde bir şeyler oluyor, ama hayat devam ediyor. Sonra çıktık aldık mevzilerimizi. Altıntepe'yi tutuyorduk. On üç buçuk saat çatışma sürdü. Skorskiler, F16'lar Peygamber Deresi geçidini habire bombalıyorlardı. Tek bir korucu mermi sıkmıyordu. Beş binden fazla mermi harcamışımdır. MG3 ağır makineli taşıyordum, ağırlığı on üç buçuk kilo, beş yüz tane de mühimmat. İki mühimmatçım da beşer yüz tane taşıyordu. Bin beş yüz mühimmatımız oluyordu, Skorskiyle de geliyordu. Seksen gün kaldım orada. Bir gün akşam arkadaşların iki tanesi uyumuş. Tarıktepe vardır, ortasında Altıntepe, arkasında Bayraktepe... Şırnak, Silopi, Cizre tarafından jandarma alayından arkadaşlar da vardı. Bayraktepe'deki arkadaşların biri uyumuş, gece sızma yapmışlar, iki kelle almışlar, kesmişler. Ertesi gün arama taramaya gittik, 17-18 yaşında bir oğlan iki kız ölmüş teröristler-

den. Bizim takımdakilerin hepsi bilinçli insanlar, okumuş, tahsilli. Sonra üç kız teslim oldu. Yiyeceklerimizden onlara verdik. Üzerimizdeki battaniyeleri verdik. Bize, "şunlar şurada, bunlar burada" diye gösterdiler. Hepsi üniversite mezunu, siyasal, halkla ilişkiler gibi. "Neden böyle bir macera peşindesiniz" diye soruyoruz. Kimi macera peşinde, kimi arkadaşının arkasından geliyor. Mesela biri vardı doktormuş, Çapa'yı bitirmiş. Bizim üsteğmenler yüzbaşılar, "neden böyle bir şeye kalkıştınız" diye soruyorlardı. Onlar "özgürlük, haklarımız elimizden alınıyor" diyordu. Onlar da pişman. Kendi açılarından çok haklı, ama akşam oluyor sen bana mermi basıyorsun, ben sana. Önce can, sonra canan. Bunları Diyarbakır'a, yedinci kolorduya götürdük. Yani insan hakları ne gerektiriyorsa... Tim olarak aşağı yukarı seksen kişi yakaladık. Gabar aynası var, Gevredira, Gevrakuzi, Halistepe ve Şehmemet'e gittiğimiz her operasyonda bunları getiriyorduk. Mağaralar var. Kimi hayvani bir şekilde yaşıyorlar, kimi deodorant, parfümler, Adidas götürüyor. Kızlar güneş gözlüğü götürmüşler. Bazıları askerin ne zaman nereden geleceğini, bölgenin coğrafi olayını çok iyi bilerek bilinçli hareket ediyor. Kanasçı Leyla diye bir kız vardı, üniversite mezunuymuş. Onu tutamadık, 4300 metreden nokta atışı yapan Kanas kullanıyordu. Biz Nikonla bakıyorduk kıza... Görüyorduk, ama aşağı yukarı on beş kilometre uzaklıkta. Kahvaltısını reçelle falan da yapmıyordu, güzel ne varsa tereyağından balına. Kız her gün sporunu yapıyordu, barfiks çekiyordu... Tek istediğimiz Kanasçı Leyla'yı ilk etapta vurmak değildi, istesek vururduk da yakalamak ve bilgi almak istiyorduk. Bu Leyla denilen kız bir Sibel Can veya bir Hülya Avşar gibi Doğu'da gündemde kalan bir kişi. Sonra onu Hakkari Çukurca'da, Tunceli Hozat'ta görmüşler, dolaşıyordu, ama yakalayamıyorduk. Aselsan telsizde üst bandı açtığında konuşmalarını dinliyorduk. Şuradan şu gelecek, askerler bu taraftan gelecek gibi. Biz de şaşırtmalı konuşmalar yapıyorduk.

Tugayda kaldığım toplam yirmi, yirmi beş gündür hep dağlardaydık. Dağlarda dolaşmak ilk etapta hoş da kamp yapmaya gelmiyorsun oraya. Bir kanarya bir şahin dahi uçmuyor. Dürbünle geyiklere bakıyorduk. Hâlâ üzerimdeki bunalımı atamadım. Kumanya gelmiyor. Soğukta giyecek bir şey yok, ıslanıyorsun, sabaha kadar ıslak elbiseyle kalmak zorundasın. Ateş yakamıyorsun, su, soğuk, sıcak her şey sorun. Her şey emirle, insan sanki robotlaşmış oluyor. Operasyona gidiyorsun, mayın yerleştirmişler, 126 kişi geçiyor, yüz yirmi yedinci sen oluyorsun, arkandaki mayına basıp ölüyor. Yüz yirmi yedinci kişiydim, yüz yirmi sekizinci arkadaş mayına bastı, öldü. İnsanlarla savaşın var; ye-

mek kalmaz, kumanya verirler, soğuktur. Eksi 45 derecede botun altı delinmiştir, su alır, ayağın buz gibi, mosmor olur. Değiştirecek çorabın yok. Devamlı bitle gezersin, tugay komutanında dahi bit vardı. Önüne geçilemedi. Bit adamları sanki her gün yiyor, kanını emiyordu. Akrepler vardır yazın, taşın yanına oturamazsın, gelir sokar, yedi boğumlu Afrika akrepleri... Yazın akreple mücadele, kışın da bitlerle. Banyonu yaparsın, tertemiz elbiselerini giyersin, beş dakika sonra atletini çıkar üç dört bit vardır. Asker ocağında hizmet verdiğini düşünerek bazı zorluklara göğüs gerebiliyorsun, ama her şey mantıksız geliyor. Adam yağmurda hazır kıta bekletiyor. Onlar giderler mekânlarına sımsıcak klimalarını açarlar, sen gazinoda soğukta otururşun... Gazino kapalı, düğün salonu gibi bir yer ama hiçbir zaman sobada yakacak odun, kömür yok. Ufak bir soba neresini ısıtsın? Cihan Seven'in "Bir Memet Bir Memiş" şarkısıyla, Sibel Can'ın "Askerimiz Gariptendir" şarkısını dinliyorduk. Bir volkmenle idare ediyorduk.

Çavuş olarak gittim askere. Senden rütbeli biri bekleyeceksin dediyse kesin beklersin. En iyi arkadaşlık asker ocağındaki arkadaşlık genelde. Herkes "vatan için" der, aslında her şey 550 gün içindir. Tekrar gideceksin deseler, vatan borcu giderim. Ama insanlar değişsin, ortamlar değişsin. Rezillik, soğukta sıcakta kalmışım ilgilendirmiyor. Operasyondan gelmişindir, insanlar yorgundur. En son tugaya gelirsin, bölük komutanı birisini orada döver, topluca timin morali bozulur. Moral bozukluğu insanı deli eder. Bir askerin yeri geliyor bir mermi kadar değeri olmuyor. Adam yorgun sakal tıraşı olacak vakti yok, uykudan gelmiştir. Komutan çocuğu eşek sudan gelinceye kadar döver, neden tıraş olmadın, botunu neden boyamadın diye. Operasyona gittiğinde, bölük komutanı "aslanlarım hadi arkanızdayım" diyor. Dağ ile tugaydaki durum çok farklı. Bazı komutanlar vardır, tugayda da dağda da aynı, herkes onlara sempatiyle bakar. Bazı teğmenler, üsteğmenler vardır, onlar dahi rütbelilerden şikâyetçidir. Şimdi çavuş gider asteğmenden şikâyetçidir, asteğmen bölük komutanından şikâyetçidir, bölük komutanı tugaycıdan... Merdiven hesabı. Bakarsın akşam adamlar jiletleri alırlar, sinirlerini atmaya çalışırlar. Bölük komutanı operasyonda çocuğu dövüyor, İstanbul'dan, yetiştirme yurtlarında yaşamış, ailesine bakıyor, firar etmiş tekrar geri gelmiş. Çocuk her tarafını camla, jiletle kesiyordu. Psikolog asteğmenler de kafayı yemiş orda. Adam, "otur lan," diyor, "derdin ne lan." Sivildeki gibi "otur kardeşim, ne problemin var? Çözmeye çalışalım" olayı yok. Orada "bugün de ölmedik anne" diye yazıyorduk. Mektup dağın başına Skorskiyle gelirdi. Haberleşme sıfır yani.

Evime üç ay kadar telefon açamadım. Vatanımı, milletimi seviyorum ama canımı daha çok seviyorum. Orada yüzbaşının, binbaşının, işadamlarının Şırnak'ta görev yapan oğlu var mı bir öğrenin. Bizim oraya orgeneral İsmail Hakkı Karadayı'nın emir binbaşısının oğlunu yanlışlıkla göndermişlerdi. Çocuk, "iki gün sonra giderim," dedi, iki gün sonra Skorskiye bindi, Diyarbakır'a gitti. Oradan nereye gitti Allah bilir. Bu askeriyede gemisini yürüten kaptan hesabı. Ne demiş şair? Bayrakları bayrak yapan üstündeki kandır. Eğer uğrunda ölen varsa vatandır. Senin oğlun neden gitmiyor? Tansu Çiller'in, Mesut Yılmaz'ın oğlu neden gitmiyor OHAL bölgesine? Savaşa onlar karar veriyor, en azından çorbada kaşığın olması gerekiyor. Soruyorsun, nerelisin. Bingöllüyüm. Psikolojikman yanlış bakıyorsun. Sivil hayatta baktığımız açı, ama Şırnak, Tunceli veya Hakkari'de bizim normal Türk arkadaşlardan kat kat iyi olan arkadaşlar da var. Köyde korucu, bakıyorsun o gün operasyonda vurulan korucu, yani PKK'lı. Türkiye koruculara güvenmemeli.

Afyon'dan Denizli'ye yetmiş kilometre bir türlü bitmiyor. Hasret olayı. Annem ilk etapta ağlamıştı. Sarıldık öpüştük. İstiklal dolmuşları vardı, bekliyordum. Yarım saat oldu, araba gelmiyor. Vatandaşın birine sordum. Adam, "burada yaşamıyor musunuz" dedi. Arabalar kalkmış. Karşıdan karşıya geçerken dahi problem yaşıyorsun. Geçeyim mi geçmeyeyim mi? Yürüyüşün bile değişmiş oluyor. Arkadaşların muhabbet ediyorlar, sen dinlemede kalıyorsun. Ablam "neden gülmüyorsun?" diyor. Üzerimdeki stresi atamadım. Yürürken adamın biri korna çalınca el bombası atıyormuş gibi geliyor. Sessizlik istiyorum. Televizyon açılınca kafamdan bir şeyleri kopartıyorlarmış gibime geliyor. Üçe dörde kadar uyumuyorum. Arkadaşlarla oturuyoruz, onların uykuları geliyor. Gündüz işte saat on bir buçukta filan kalkıyorum. Her gün iş bakıyoruz. Güneydoğu'da askerlik yapmak iş ararken bir şey değiştirmiyor. Ağırbaşlıydım. Daaat korna çalıyor, sinir oluyorum. Asker ocağındaki arkadaşlarımla buluşmayı düşünüyoruz, her gün ararlar. Onların da psikolojik durumları aynı. "Mehmetçik" programına bakıyorum, kader arkadaşları ne yapıyorlar hesabı. Önceden izlemezdim, şimdi haberleri izlerim. Psikoloğa gitmeyi düşünüyorum. Askerdeyken insan sivil hayatı görüyor rüyasında, kendini ruhen başka ortamda hissediyor, rahatlıyorsun. Dönüşten iki gün sonra bir rüya gördüm, bizimkiler kapıyı açtı, operasyon varmış gibi. Babamı rütbeli sandım. Rüyayla gerçek arasında anlık bir mesele. Kalkıp giyinesim kadar olmuştu yani. Çatışmada bir kişiyi vurduğumu iyi biliyorum. Şu anda vicdan azabı duyuyorum. Bir tetiğe basıp adamı düşürüyorsun. Ben vurmasam, o beni vuracak. O

zaman tamam burada haklıyım diyorsun, istesen de istemesen de rahatlama oluyor. İnsan en çok annesini babasını özlüyor, bir de kardeşler, aile ortamı. Sevgili, arkadaşlık en son plana kalıyor. Askerlik gerekli. Askerden sonra farklı baktığın olayları kendi hayatında yaşıyorsun. İnsan askerden sonra bir iş kurmak, evlenmek istiyor. Hayatın, insanın değerini öğreniyorsun. İnsanların içyüzünü öğreniyorsun. İnsanların ne kadar iyi, kötü, karamsar olduğunu öğreniyorsun. OHAL kalkarsa terör olayı, PKK olayı biter. Bazıları OHAL'in kalkmasını istemiyorlar. Valisinden tut, rütbelilerin de biraz işine geliyor, buraya gelse kaç para maaş alır? Rütbelilerin OHAL'deki görevleri biter, ikinci bir OHAL yaparlar, daire, araba alırlar. Yirmi altı milyon maaş alıyordum, batıda dört milyon. Elli altmış milyon param vardı, onu yiyorum işe girinceye kadar. (Mayıs 1998, Denizli)

1974, Denizli doğumlu, meslek lisesi mezunu. 21 Kasım 1996'da acemi eğitimi için Manisa Doğukışla'ya gitti, Nisan 1998'de Şırnak'tan döndü. Beş kardeşin içindeki tek oğlan, babası emekli, annesi ev kadını. İş arıyor.

ÖYLE ANLAR OLDU Kİ ÖLMEYİ ÖZLEDİK

... girmeye ürkeceğim mağaralar... O zaman isteye isteye giriyordum, vurulmak istiyordum, ölmek, yaralanmak... Artık bir umudumuz yoktu. Derler ya askerlik bitmez diye, iki ay oldu bitell askerliğim, ama hâlâ inanamıyorum.

Astsubay başçavuş ile birkaç kıdemli asker "cehenneme hoş geldiniz" diye karşıladılar. Güzel bir espri. Ordunun bir şekli var, girince sen yoksun. Yoktum. Dokunsalar ağlayacağız. Askere gitmemek gibi bir kaçış yoktu. Artı askerliği bu kadar bilmiyordum, savaşı biliyorum. Ya para yedirecektim ya da çürük raporu gibi insana yakışmayan bir sıfat alacaktım. Rapor almak zor, bir de toplum askerlik yapmayanı dışlıyor. Dışlanma ve o gurur meselesi olmasa gençlerin yüzde 90'ı askerlik yapmaz. Doğruluğuna inanmasan da içine işlemiş. Gitmeden, "farklı bir ortam" diyordum, yani "rap rap rap botlarla koşacağım" diyordum. Az da olsa bir sempati vardı, ama böyle olduğunu bilmiyordum. Tim çavuşu sıraya dizip ne düşündüğümüzü sorduğunda herkesin sivili düşündüğü ortaya çıktı. "Sivili unutacaksınız, sevdiğinizi, anne babanızı her şeyi unutacaksınız" dedi. Doğruydu. Dokuz aylıkken unutkanlık başladı. Kardeşlerimin isimlerini unuttum. Çıktığım kızların listesini yapmaya çalışıyordum. Hatırlamak olsun diye, isimlerinin karşısına en güzeli, en duygusalı yazardım. Günlerce uğraşıyor, müthiş zorlanıyordum.

Altı yedi asker benim gibi yüzlerce genci tıraş ediyorlar. Makineler de doğru dürüst kesmiyor, kafamız bir numara. Kayıtta soyunuyorsun, bir külot kalıyor üzerinde, biri sağdan biri soldan iki iğne vuruyor, ne olduğu söylenmiyor. Kimi "şap" diyor kimi "tetanos iğnesi". Vücudunu kontrol ediyorlar, "uyuşturucu, silah, ameliyat izi var mı" diye. Kas yapın, kemik yapın nasıl? Bileğime bölük ve kayıt numarası yazıldı. Araya öğle yemeği girdi, hayatımda o kadar büyük bir curcuna görmedim. İnsanlar üst üste, yiyebilen yiyor, yiyemeyen kalıyor. Hiçbir şey yemedim. Eğitim elbisesi ve tek tip dedikleri çarşı izni için temiz bir elbise, bot, çorap, külot, atlet, bir de yeşil çanta verdiler. Küfürler, bağrışmalar. Tanıdık yok, yataklar gösterildi, çantalar yatakların altına itildi. As-

keri elbiseyi giymesi yeni giyen için zor. Nasıl giyeceğini anlamayanlar, biraz pataklanıyor. İlk gün eğitime başladık. O akşam spor ve akşam koşusuna girdik hatta. Yemek sonrası saatlerce bekletiyorlar koğuşların önünde: Çömel kalk, çömel kalk, onlarca defa. Sonra yarım saat çömel, kalkma, dizlerin mahvoluyor. İlk on-on beş gün spor ve yanaşık düzen dedikleri hazır ol, selamlama gibi şeyler öğretiliyor, sonra silah eğitimi. Bünyemiz alıştı, hatta spor bizi rahatlatıyordu. O kadar yoğun bir sinir harbi yaşıyorduk ki, küfür, dayak, zaten askerliğin yüzde 80'i sinir harbidir. Yoksa askerlik o kadar ağır değil. Koşarken marşlar söylüyorduk, yatıyorduk, sürünüyorduk. Deşarj oluyorduk. "Karşıki dağlar, virane dağlar / Issız dağlar geliyor komandolar / Vur vur dağcı komando..." Tam hatırlamıyorum Jandarma marşı bu. Devlet NATO'ya karşı şu kadar komando, şu kadar piyade, şu kadar denizci var şeklinde bildirmek zorunda olduğu için, dediklerinin yalancısıyız, biz komando eğitim alıyoruz, jandarma olarak gösteriliyoruz. Jandarma ne iş yapar, hangi durumda nasıl davranır öğretilmedi. "Yüzde 99'unuz Güneydoğu" dediler ama inanmadık, yani bir ümit vardı hâlâ. Öyle empoze ediyorlar ki sonunda Güneydoğu, Ankara, İzmir, İstanbul gibi gelmeye başladı. Alıştık, günde hiç duymasak yüz kere ölüm lafı duyuyorduk. Marşlarda, konuşmalarda ölüm, ölüm, ölüm.. O da doğal gelmeye başlamıştı. Komutanlarımız çatışmaları, kayıpların nasıl verildiğini anlatıyorlardı. Yemin törenine annem geldi. Güneydoğu'ya gitmemi istemiyor, üç gün kaldı, onu da alıştırdık. İnsanlar gitmek istiyorlardı. Askerlik süresi bir ay kısa, daha hareketli. Uçaksavar nişancısı olduktan sonra hiç şansımız kalmadı. Benim oyuncak tabancam bile olmamıştı, babam almamıştı. Cuma günleri dağa çıkıyorduk ve geceyi dağda geçiriyorduk, uygulamalı eğitim yapıyorduk.

Gerçekten yüzde 99'umuz Güneydoğu'ya gittik. Urfa'ya indim, erkekler eşarp takıyor, şalvar giyiyor, yadırgamadım, farklı geldi. İl Jandarmaya düştük, oradan bağlı karakollara gönderiyorlar. Dört gece masalarda yattık, yatak yoktu. 20 kişilik karakol, üç rütbeli, bir karakol komutanı astsubay çavuş. Komutan olması gereken üst çavuş askeri cezaevinde bir buçuk sene yatmış biri, sertti, kötüydü yani. İyi tarafı karakola ayda bir falan gelirdi. Gelince de kâbus, herkes kaçardı. Neden gerekmiyordu, askersin ya dövebilir. Genelde ordumuzda üst astına "her şeyi yapabilirim" gözüyle bakıyor, kulu gibi. İki uzman çavuş da karakolla ilgilenmez, güvendikleri bir askeri seçer, her şeyi ona emanet ederlerdi. Bu ben oldum. Komutan da uzmanlar da uğramıyor, bütün işleri yapıyorum. Askerle, evrak işleriyle, güvenlikle ilgileniyorum; pusu

atmak, yol emniyeti, köy devriyesi, suçlularla ilgilenmek gibi. Pusuya çıkıldı gösteriliyor, çıkılmıyordu. Altı ay pusuya çıkıldı gösterdim evraklarda, öyle emir veriyorlardı. Sonra karakol komutanı değişti, daha aklı başında biri geldi. Benden 24 saat hizmet bekliyorlardı, üç-dört saat uyuyabiliyordum. Telsiz telefon yok, konuşmaların hepsi kodlu, kodları bile öğrenebilmiş tek insan bendim. Nitekim altı ay kafamı kaşıyacak anım olmadı. Çatışma açısından sakindi, karşıdaki büyük tepeden taciz atışları olurdu, karakoldan uzakta olduğu için mermi gelmezdi. Taciz PKK'nın savaş tekniklerinden biridir, karşılık gelirse o noktada nöbet tutulduğunu anlarlar. Eğitimli bir asker tacize karşılık vermez. Ben karşılık verdirmiyordum, veren oluyordu. Askerler telaşlanıyor, çok korkuyorlardı. Taciz uzun sürerse, sürünerek gelme tehlikesi olduğu için ağır silahlarla karşılık veriyorduk.

Köylüyle ilişkilerim gayet iyiydi. Güneydoğu'da bir köy karakolundaki astsubay ya da çavuş "devlet her şeyi yapabilir" mantığı taşıyor. Bizim astsubay kızıp üç ay su vermedi köylüye. Köylü 40-50 kilometre ilerden tankerle su taşıyordu. Su ticareti başladıydı. Tankere su doldurup satıyorlardı. Köylü köpeğe çok değer veriyor, namus meselesi yapıyorlar hatta köpeği. Rütbeli karakol bahçesine giren bir köpeği vurdu. Köylüler de olayı ertesi gün Urfa il Jandarma Alay Komutanı'na şikâyet ediyor. Komutan suyu bu yüzden kesti. Rütbeliler oranın insanını sevmez, aşağılar. Köylüler su kesilince de şikâyet ettiler. Komutanın tayini çıkmıştı, pek önemsemedi. Ben geceleri gizliden su veriyordum. Yeni komutan gelince, "su vermemiz şart komutanım," dedim, " verin" dedi. O arada köylüler açtıkları çukurdan çıkan suyu her şey için kullanmışlar. Vali emir verdi, her eve musluk yapıldı. 11 ay telefonumuz olmadı. Görev çıkarsa Urfa il merkezde ya da acil olursa izin alıp benzinliğe gidiyordum. Mektup iki ayda ulaşıyordu. Ailen merak edip il merkezini ararsa, "niye aileni olanlardan haberdar ediyorsun, dışarı bilgi sızmayacak" diye bağırıp çağırıp küfür ediyorlar. Bir keresinde gecenin üçü gibi, arka bahçeye bomba düştü. Önden vursaydı koğuşu havaya uçuracaktı. PKK bizim mıntıkayı geçiş olarak kullanıyordu. Urfa genelinde PKK istihbarat için çalışıyor, olay yaratmak işlerine gelmiyordu. Rütbelilere göre Öcalan'ın Urfalı olması bunu etkiliyormuş, kendi halkının ezilmesini istemiyor. Dokuz aylık karanlıkta geçti. Nöbetçileri çıkarıyorum, mevzilerine dağıtıyorum, gece görüşle kontrol ediyorum. Hiç elektrik yok. Öyle anlar oldu ki ölmeyi özledik, ölmek istedim gerçekten. Mağaraları düşünüyorum, içinde hiçbir şey olmadığını bilsem dahi girmeye ürkeceğim mağaralar... O zaman isteye isteye giriyordum, vu-

rulmak istiyordum, ölmek, yaralanmak... Umudumuz yoktu. Derler ya, "askerlik bitmez" diye, iki ay oldu biteli, hâlâ inanamıyorum. İlk bir ay sürekli arkama dönerek gezdim. Birileri tutup çekecek "hadi askere" diyecekmiş gibi geldi. Askeriye disiplininden çektiğim kadar PKK'dan çekmedim. Halk da sürekli olay çıkartıyordu, hint keneviri ekiyorlardı, kaçakçılık çok fazlaydı. Rüşvet de oluyordu. Birkaç kere kendi rütbelilerimden rüşvet yiyenlere şahit oldum. Uyuşturucu, silah, kaçakçılık rütbelinin elinde biten bir olay. Orada keleşler, G3'ler, pompalı tüfekler yakalanıyor. Küçük bir karakol içinde 20 kişilik tim vardı. Zaten geriye kalanlar hizmetli, ne bileyim muhabere, silah bakım, rütbelilerin postası zartı zurtu yazıcısı falan işte. Timin yarısı gece, yarısı gündüz görev yapardı. Tim çavuşu, yani ben ise her zaman görevde. Komutanla tartışmaya girsen, "PKK'lı mı" diye senden kuşkulanmaya başlıyor. Asker mantığına göre, en doğal hakkını istemen PKK'lı olman için yeterli. Bir köylünün, "yolumuz niye yok" demesi PKK militanı olmaya yeterli. Atatürkçülük denilen bir terane tutturmuşlar, Atatürk'ü de yüzde 80-90'ı tanımaz. Genelde Atatürk'ü, Harp Okulu mezunu, belli bir dönem okumuş insanlar tanıyor. Astsubayların arasında nadiren çıkıyor kendini yetiştiren, uzman çavuşlardan maalesef çok az. Karakolda dokuz Kürt asker vardı, Kürtçe konuşuluyordu. Öte yandan Kürtçe konuşmak yasak. PKK'ya en fazla tepkiyi de bu Kürtler gösteriyordu. Bir iki kişi vardı, akıllı insanlardı, PKK'yı desteklemiyorlardı ama kendi dilini rahat konuşmak, türküsünü rahat rahat söylemek istiyorlardı. Benim amacım hiçbir zaman çatışmaya girip şu kadar militan öldürmek değildi ama ordunun bir amacı var, ister istemez sen ona hizmet ediyorsun. Askerlerin yüzde 80'i aynı düşünüyor, rütbeliler kendi bünyesinde kapalı bir ceviz kabuğu gibi, dışarı açılmıyor. Orada ablan, sevgilin, dostun yok, orası acımasız yani. Yemek yemeyince asker arkadaşımın omzuma dokunup niye yemiyorsun demesi benim için analıktı, babalıktı. Rütbeli vuran askerin çok olduğu söyleniyor, inanıyorum. O psikolojiyle her şeyi yapabilirsin. Kanlı katil oluyorsun yani. Bizde ölen olmadı ama ağır yaralanan oldu. Askerin biri rütbeliden dayak yemiş, küfür işitti, nöbetteyken kendini vurdu, ağır yaralı kurtarıldı. Ama herhalde iki sene ceza yer. Rütbeli de nöbette asker dövdüğü için ceza yer. "Vatanın bütünlüğünü koruyorsun", mantık bu. Bir dönem şehre sivil çıkıyordum. İstihbarat için, sakal falan bıraktım. Az çok üniversite gördüğüm için beni üniversitenin içine sokmaya çalışıyorlar. Üç dört defa gittim. Hem üniversiteyi tanıyordum hem bizim mıntıkamızdaki köylülerin şehirde takıldığı yerlere uzaktan bakıyordum. Üniversitelilerle konuşuyordum ama hiçbir şeye cevap vermiyorlardı. Benimkisi istihba-

rattan çok sabahtan akşama kadar izinli gezmekti. Bir PKK'lıyla sohbet etmiştim kafeteryada, onların anlayışlarını dinledim. "PKK'lı olmak yurtsever olmak, kendi ülkesi için çalışmak" diye anlatıyor. Bizim Türk askeri nasıl düşünüyorsa, onlar da aynı. İnsan öldüren yurtseverliği kabul etmiyorum. Aynı şey bizim için de geçerli. Yazdığım raporda o öğrenciden bahsetmedim, ama dediğim gibi çelişki var ortada. Yarın birini öldürürse ne olacak? Öte yandan onun da düşüncelerine saygı duymak lazım.

Önceki yaşamınla çelişki içindesin. Alışmaya çalışıyorsun, askerliğe alıştıkça kendi düşüncelerine, felsefene ters yaşıyorsun. Daha fazla ödün veriyorsun. Önce sinirlerin yıpranmaya, sonra özgüvenin azalmaya başlıyor. Ve daha sonra ölü... Duygular ölüyor ve bir gün "askerliğin bitti, şu kâğıt teskere, oğlum sen git" diyorlar. Sanki önceden bağıran, küfür eden, döven, hapseden onlar değilmiş gibi. Toplumun içine tekrar atıyorlar seni. Ne hayaller kurmuştum? Yolda rahat rahat yürümeyi, insanlarla rahat rahat sohbet etmeyi isterdim. Oysa şimdi insanlardan, toplumdan korkuyorum. Ailemden beni liman kavşağında karşılamalarını istedim. Bu bir özlemdi. O gün uyumadan Samsun'u gezdim, sahilde dolaştım. Özgürlük. Ama kendimi özgür hissedemiyordum. İnsan ilişkilerini unutmuşum, zorluk çekiyorum. Biriyle konuşurken boğazım düğümleniyor. Aslında konuşmak istiyorum, gerçekle anlatılanlar yarı yarıya tutmuyor. Türk ordusu düşünüldüğü gibi kahraman değil, Türk askeri de öyle. Zaten bu kahramanlık sıfatı altında o kadar çok eziyet çektiriyorlar ki. Sözgelimi bir asker beş-altı gün hiç uyumamış, yürümüş, yemek yememiş, susuz kalmış. Hayret ediyorum ama dayanılıyor. Şimdi üç saat açlığa dayanamıyorum. "Askeriz, güçlü olmak zorundayız" gibi bir düşünceden mi kaynaklanıyor, bilemiyorum. Buz gibi havalarda sabahlara kadar hiç kımıldamadan bekliyorduk, bir şey olmuyordu. Kahramanlıksa, tıbba karşı açılmış savaşın kahramanlarıyız, bunu yapabiliyoruz, ispatı burada. Acaba kim hangi savaşı kazandı yeryüzünde? Bilmiyorum, ama hâlâ savaşıyorlar. 2. Dünya savaşında binlerce insan öldü, Türkiye'nin ihtilalleri, o da bir iç savaştı. Yararı ne oldu? Askerden önce savaşa, silaha karşı biriydim. Askerde bana en ağır silah verildi. Sinirlenirdim ama kavga etmez, kaçardım, sinirimi sözle ifade ederdim. Askerde de bir dönem devam ettirdim. Geriliyordum ama hiçbir asker arkadaşımla pata küte kavgaya girmedim. Kimseye de dayak atmadım. Şimdi, ufacık bir şey beni çileden çıkarıyor, bazen de gerçekten sinirlenmem gereken şiddete yatkın olaylar beni etkilemiyor. Sözgelimi yolda giderken birisi bana omuz attığı zaman sinir olurum. Ada-

mın kafasını tutup koparmak geliyor içimden. Yapmıyorum o ayrı mesele. Bazen de sinirlenmek gereken durumlarda tepkisiz kalıyorum. Adam hakaret ediyor, sözgelimi bir haksızlık var, hakkımı aramalıyım. Askerden önce bunu yapardım. Oradan bir şiddet geliyor ama şiddete şiddetle karşılık vermiyorum. Ama şu var şimdi şiddete daha yakınım. Şiddet çözmüyor ama kolaylaştırıyor. Çevremde askerden gelen bir sürü insan var, zor günler geçirdiler, herkes kendi başına aşmaya çalışıyor. Yarısı problemin varlığından haberdar değil, ortaya çıkan sorunları olgunlaşmak çatısı altında topluyor. Durumunu fark eden psikoloğun ne olduğunu bilmiyor. İmkânsızlık ya da kendine yediremediği için psikoloğa gitmeyen var. Kimi de psikolojik tedaviyi delilik diye anlamlandırıyorlar, ya da kimseye güvenemiyor.

Günlerimi sıkılmakla geçiriyorum. Arkadaşlarımla yüzeysel konuşuyoruz, derin muhabbet yok. Kitap okumaya çalışıyorum, Simyacı'ya başladım birkaç sayfa okudum, hoşuma gitti, devam edeceğim inşallah... Kitap alıyorum, yarıya gelmeden sıkılıyorum. Önceden her şeyi okurdum, roman ve psikoloji.... Askerde okumak yasaktı, mum ışığında, şarj ettirebildiysek ışıldakla aşk romanları okurdum. Duyuyor musunuz, "Dağlara Gel, Dağlara" çalıyor şimdi. Dağlarda hiçbir şey yok, dağlara çıkarak şehirleri kurtaramayız. "Toplum işe yaramaz" deyip atamıyorum ama, insanlara duyduğun umudu yitiriyorsun. "Bu insanlar beni anlayamaz" diyorsun, öyle bir çabaları da yok. Nöbet tutuyorsan birilerinin güvenliği, birileri rahat uyusun diye. Oradaki asker de benim için, sevdiklerim için nöbet tutuyor. Bu mantıkla hareket ederdim, arkadaşlarıma da bu mantığı aşılamaya çalışırdım. Kendimizi düşünmüyorduk, ölümü düşünmüyorduk. Yaptığım işe saygı duyuyorum. Bunlara ve savaşa inanmayabilirsin ama yaptığın işe saygı göstermek zorundasın. Savaş insanlıktan çıkartıyor gibi geliyor bana. Erkeklik sert olmaksa sertleşiyorsun, bu doğru, duygusuzlaşmaksa duygusuzlaşıyorsun, o da doğru. Bu yönden askerlik erkekleştiriyor. Toprağı hissediyorsun, kanı görüyorsun, esir alınıyorsun, bunlar yüreğini nasırlaştırıyor. Sivilde önem verdiğin birçok değer önemini yitiriyor. Tersi olması beklenirken sevgilimden soğudum diye ayrılanlar oldu. (Temmuz 1998, Samsun)

1973, Samsun doğumlu, bir ablası, bir küçük oğlan kardeşi var, babası emekli öğretmen. Kasım 1996'da acemi eğitimi için Bilecik'e gitti. Sonrası Şanlıurfa. Askerliğini jandarma er çavuş olarak yaptı. Mayıs 1998'den bu yana sivile alışmaya çalışıyor. İş arıyor.

BEN KERİZ MİYİM? ORAYA GİDENLER KERİZ Mİ?

Dağlarda gezmişsin, terörist vurmak için gezmişsin, böyle bir fırsatı kaçırmak büyük hıyarlık olurdu ve o hıyarlığı yaptım. Birini öldürmek istemedim ama onlar benim arkadaşımı öldürdüler. İnsan, kesinlikle mantıklı düşünemiyor

Mantığı aldıktan sonra askerlik insanın hoşuna bile gidiyor; disipline alışacaksın, otorite olacaksın, tartışma, mütalaa yok, aşırı baskı var. Eğitim çok ağır ama, oraya gidince faydasını fazlasıyla görüyorsun, hatta eksik kaldığını bile hissediyorsun. Her şeyden önce askerine bir şey olmayacak, terörist de öldürebilirsen, büyük başarı. Araziye çıkma, pusu, intikal, intikallerde hareket tarzı, harita bilgisi, silahlar, liderlik dersleri, bölücü terör örgütünün kuruluşu, amaçları, hangi ülkeler nasıl destekliyor, halka nasıl davranılacak, terörist yanlısı ve devlet yanlısı köyler nasıl ayırt edilecek? Bunları pratiğe dökmek gerçekten çok zor. Köye önyargılı gidiyorsun. O kadar eğitimden sonra herkesi terörist görüyorsun. Eğitimde bu bilinci yerleştiriyorlar, ama biraz aşırı oluyor tabii. Eğridir'e yine gönüllü olarak giderim, bir şeyler yapacaksan, dört dörtlük yapmak en güzeli. Şu anda tam anlamıyla milliyetçi olduğum söylenemez ama o insanların rahat durmadığını düşünüyordum. Eksik çok şeyleri olabilirdi, ama bunu siyasal platforma bile taşıdılar, çözüm getirmediler. Bölücülük niyetiyle yapılan bir faaliyet olarak dışarıdan destekli olduğuna da kesinlikle inanıyorum. Komando olarak Doğu'da askerlik yapmayı düşünüyordum ama gerçekten çok zor... Şimdi gidersem daha kötü olur, normal şeyler değil. "Ben keriz miyim" diye çok düşündüm, "oraya gidenler keriz mi?" Ama birileri de bunu yapmak zorunda. Eğridir'den izin dönüşü Alsancak'ta yürüyorum, küpeli çocuklar, uzun saçlar falan..."Bunlar için değer mi?" diyorum. Sonra hatırlıyorum, ben de okurken, kızlarla gezerken orada birileri vardı. Bu birazcık kısmet işi.

İlkinde korktum. Karlıova var, bizim Yedisu'nun hemen yanında bir ilçe, onlar temas sağlıyorlar, destek olarak çağrılıyoruz. Gittiğimizde olayın biraz sonuydu. Tıkama yaptık, güzel bir işti. Bir tane topuğundan yaralımız vardı. Onlardan 19 tane; altısı sağ onüçü ölü... Hedefe at-

mak başka, insana atmak başka. Aslında sağ alınmasına karşıyım. Devlet bunu besleyecek, biz vergi vereceğiz. Onlar insanlıktan çıkmışlar. "Asteğmenim yeni geldin, siftah yap" deseler ne yapardım? Düşündüm, o zaman için kesinlikle öldüremezdim. "Belki de vatan haini" diye damga vururlardı. Zamanla değişti, insanı yaşadıkları çok değiştiriyor. Şimdi gitsem gözümü kırpmadan vururum. Ormanlık alandaki pusu bu, bir buçuk timdik, yirmi kişi. Bir metre önümü göremiyordum, geceydi. İlk çatışmada yorgundum. Silah sesi devamlı şakıdığı için biraz korkuyorsun. Sonra korku olmuyor. Çok güzel bir yerdi, çukurda kalmışlar, mermi attığın yeri görebiliyorsun. Hatta çatışırken kürekle mevzi kazdığını da görebiliyorsun. Vuramadım, ilk başta ateş bile edemedim. Eğridir'den sonra 40 gün geçmiş, insan hamlaşıyor. Resmen mahvoldum. Bacaklarıma kramp girdi, bacaklarımı ovalıyordum. Üstümden bir mermi geçti, vızıltısını duydum. Sonra sağlam bir yere geçtim, ateş etmeye başladım ama birini görerek ateş edemedim. Hatta bir astsubayın sırt çantasındaki kabanı delindi. Bunları görünce insan baştan korkuyor. Korkunca daha iyi mevzi alıyorsun, cengaverlik yapasın gelmiyor, rahat ateş edemiyorsun, kafanı taşın arkasından çıkaramıyorsun. Arazi de yeşillenmişti, yeşillenince araziye çıkmak iyi değildir. Teröristlerin, "Temmuz'da Ağustos'ta vurulan terörist geri zekâlıdır" diye bir lafı vardır. Apo'nun da, "üç metreden, mevzii görünen teröristi vurun" diye emri varmış. Etraf, o kadar yeşildir ki hiçbir şey göremezsin.

Orada yaşamak çok zor, siyasi bir hata. İstedikleri yere ev kurmuşlar, elektrik gitmiş dağın başına. Yedisu ilçe diye geçiyor, iki dükkân, iki manav var, bankası bile yok. Maaşını alıp çarşıya gidiyorsun, harcamadan dönüyorsun, alacak bir şey yok. Hizmet gitmiş gene de, sağlık ocağı, yanında okulu. Olaylardan sonra yavaş yavaş bütün okullar, sağlık ocakları boşaltılmış. Yedisu, Erzurum, Erzincan, Tunceli, Bingöl'ün kesiştiği noktada, geçit güzergâhı, terörist var. Ben oradayken 70 terörist ölü, 12 sağ ele geçirildi, bir bayan terörist teslim oldu. Köylüyle muhatap olmuyorsun, sadece sorman gerekenleri soruyorsun. Nereye gidersen git yemek hazırlanıyor, aynı şekilde teröriste de... Fazlasıyla teröriste verip, size de bir şeyler veren de var yani. Kan ter içinde kalmışsın, köy aramasına giriyorsun. Hemen bir şeyler hazırlanıyor. "İyi baktılar bize" diye düşünmüyorsun. Herkesi başta terörist görüyorsun, sonra ortama alışıyor, normale dönüyorsun. İki çatışmaya katıldım, birinde o leşler vardı. Ötekisinde iki şehit verdik, terörist alamadık. İzinden yeni dönmüştüm, Asteğmen doktor arkadaşımla, badisi revirci asker şehit oldular. Arazi yine ormanlıktı, baskını biz yaptık, ama onlar

ormanı daha iyi kullandığı için diyeti de biz verdik. Şokunu üzerinden atamıyorsun. Arkadaşım asteğmenle üç ay aynı odada kalmıştım, on aylık evliydi. İki-üç operasyona katıldım. Köy araması çok oldu. Halkın içinde bilinçli olarak teröristi destekleyenler de, devlet yanlısı olanlar da var. Bir de korkudan ne yapacaklarını bilmeyenler tabii. Birlik, bölük komutanı ya da üst düzey bir rütbeli "şurayı gözaltına alın" der, alırsın. Tutuklama komutanın inisiyatifinde, jandarma da yapar. Başlangıçta köylülere çok sıcak bakmıyorsun, ama beş parmağın beşi bir değil ki. Biz genelde köylüye çok iyi davranırdık, doktorumuz rahmetli olmadan hastalarını getirirlerdi. Bir köye devamlı terörist gidip geliyorsa tabii hoş bakılmazdı. Gittiğimde köyler boşalmıştı. Köy boşaltmayı uygun buluyorum. O insanlara yazık da, askere de yazık... Keyfi uygulama yapan yok mu, vardır. Bir sürü söylenti duyuyoruz, inanasım gelmiyor, genellemek çok zor.

Arada izin kullandım, hatta ameliyat da oldum. Dönüşte, kendi kendime cengaverlik yapmayacağıma söz vermiştim. Çatışma olacaktı, gene de gitmek istedim. "Salak mısın, bir şey olsa Allah korusun nasıl izah edeceksin" dediler. Gitmek istedim, aylar boyunca dağlarda gezmişsin, terörist vurmak için gezmişsin, böyle bir fırsatı kaçırmak büyük hıyarlık olurdu ve o hıyarlığı yaptım. Birini öldürmek istemedim, ama onlar benim arkadaşımı öldürdüler. İnsan kesinlikle mantıklı düşünemiyor. Askerden önce Kürtçe konuşanlara uyuz oluyordum, orada gördüm ki, insanlar Türkçe bilmiyorlar. Şimdi annem Kürt olsa, Türkçe konuşamam onunla, Türkçe'yi bilmiyor ki. Önyargın oluyor, bir de görüyorsun Türkçe bilmiyor. Yani Amerika'ya gidiyorsun, annenle telefonda İngilizce konuş demeleri gibi... İnsanları uyuz etmek için, kullandırmak için yapanlar da var, dolmuşta falan. O gazetecinin, Kadri Gürsel'in "Dağdakiler" kitabını okudum, hoşuma gitmedi, onları ilah gibi göstermenin bir anlamı yok, rahatsız etti. Yılmaz Erdoğan'nın *Hüzünbaz Sevişmeler* kitabından iki bölüm okudum, yırttım. Erdoğan'ı çok severdim. Kürt olduğu için değil, Kürt politikası yaptığı için hoşuma gitmedi.

Çocukluğumda, kendi halimde kokmaz bulaşmaz biriydim. Liseye kadar orta, sonra kötü bir öğrenciydim, ilk sene üniversiteyi bile kazanamadım. Psikolojik durumum çok çabuk değişir. Kova burcuyum, lider burcu özelliği ama fazla ön planda olmayı istemem, inisiyatif elimde olsun isterim. Neşeliyimdir, ufacık bir şeyi kafama takınca da iki-üç günümü öyle heba ederim. İşin gerçeği, bende pek bir değişiklik yok.

Askerlik insanı olgunlaştırıyor. Dönüşte kendini yabancı hissediyorsun. Zaten yabaniyim, kalabalıktan pek hoşlanmam, şimdi hiç hoşlanmıyorum. Hiç kimseyle konuşasım kalmadı. Ayrıca insanlar formalite icabı soruyor, dinliyormuş gibi gözüküyorlar, inanmıyorlar... Toplum genelde ilgilenmiyor ki, kangren olmuş bir şey... Televizyon haberi veriyor, üç şehit var diye... Allah rahmet eylesin diyenlerin bile fazla olduğunu zannetmiyorum. Nişanlımla ayrıntılı olarak konuştuk, insan tam olarak da anlatamıyor. Bir de anneme anlatırım... Geçende anneme brövemin nerede olduğunu sordum. "Ne yapacaksın" deyip, "pazardan general elbisesi alırsın" dedi. Yani anlamıyor, anlatabildim mi? Anlaşılmamak tabii kötü bir şey.

Beş altı kişi otururken benimle konuşulmasından rahatsız oluyorum. Geçende bir şey konuşuyordum, konuştuğumu unuttum, döndüğümden beri ikinci mi, üçüncü mü? Yani bende Güneydoğu'da görev yapmanın sendromu falan yok. Etkilenmedim, orada görev yaptığım aklıma bile gelmiyor, getirmiyorum. Rüyamda görür, fotoğraflara bakarsam aklıma geliyor. Rüyada, çatışmaya falan giriyorsun. Yani bende sendrom yok. Tek sendrom iş, başka problem yok. Orayı görmek lazımdı. Hoşuma gitmedi ama gördüm yaşadım. Güzel bir şey. Şimdi öyle bir yerde askerlik yaptığım için kendimle gurur duyuyorum. Karşımdakine bir şey olacak diye yumruk vurmaktan korkardım. Ama ben iriydim, çekinirlerdi... Bilgisayarda şiddet oyunlarını seviyorum. Orada askerler çok büyük suç işleyince tokat atabilirsin, uyurken yakaladığımda bile ne vurdum, ne bağırdım. Ama terörist olsa, canlı olarak elime geçseydi. Canlı olarak geçmiyor zaten. Dış düşmanlar hasta adam olarak devam etmenizi istiyorlar. Güneydoğu ihmal edilmiş ama her taraf dağ. Hatta, "Atatürk buraları gördü mü acaba" diye bir laf da vardır. Görse alır mıydı? "Paşam şuraya bir baksaydın da..." derler. Cehalet var da, cahil bırakan da devlet. Oradaki yanlışı düzeltmek için de devlete fırsat verilmiyor. Devletin aracını yakarsan, öğretmeni vurursan, askerine silah çekersen, olmaz. Bir şans ver! Dirayetli biri her şeyi toz pembe yapabilir.

Kendinle, araziyle, üstlerinle, astlarınla savaşın... İnsanın kendiyle savaşı daha zor galiba. Kendini koyvermemek zorundasın... Dönüşte yeni bir hayata başlayacaksın. Çatışırsın, vurursun vurulursun. O artık takdiri ilahi, bir şey yapamazsın. Tabii onlarda da inançlılar vardır, pek inanamıyorum ya. Allah inancı askerlerin hepsinde var. Göreve giderken oruç tutabiliyorlar. Askeri, "Allah koruyor" diyorum, Allah askerin yanında... Kendimle savaşı başarıyla verdim galiba. Hiç gitmemiş gibi-

yim. Ama yaşadıklarım güzel şeylerdi. Aklım orada. Tabii, telefon ediyorum, gerçekten insanın bir kısmı kalıyor orada. Sonra, "ulan, bayrak yarışı, ben geldim. Sırayla" diyorsun. Kötü bir sistem değil. Muvazzaflar için de öyle. İki üç sene görev yapıyor, Batıya geliyor, moral depoluyor, sonra tekrar gidebiliyor. Kinci değilim, "intikamını alırım" derim ama, kıyamam. Öteki taraf için farklı. İnsanın arkadaşlarının şehit olduğunu duyması kadar acı bir şey yok... Devrem vardı, o da Karlıova'da şehit oldu. İntikam derken... Anında hepsini öldürmeyi istiyorsun, kanının yerde kalmaması olayı. Orada hayatta kalabilmek için kesinlikle öldürmek zorundasın. Teröristin ölüsü leş, yaralısı kokarca... Ölüm hiç konuşulmaz, kimse bahsetmez. Ölüm aklına geliyor illa ki. Babam emekli astsubay ama bir kere bile tabancasını eve getirmiş değil. Silahla alakam da yoktu, merakım da... Şimdi silahım yok, verselerdi isterdim. O sesi duyduktan sonra, silah gerçekten çok güzel bir alet, yani çok uzaktaki bir şeye etki edebiliyorsun. Kamamı, komando bıçağımı, beremi getirdim, brövem burada. Bunlar gurur veriyor insana. Evde kendime köşe yapmayı düşünüyorum. Ajandam vardı tabi. Her gün nişanlıma mektup yazardım, mektup iki ayda falan zor giderdi. Günlük gibi tutar, şafak karalardım. Nişanlılık işi zorlaştırıyor, kafanı gönlünce veremiyorsun, aklın burada... Çok kıskanırım, o da çok kıskanç, bir şekilde dengeledik. Çok zor geçti gerçekten. (Nisan 1998, İzmir)

1973, İzmir doğumlu. İktisat mezunu, babası emekli astsubay. 1996 Kasım'da Eğridir'e Dağ Komando Okulu'na gitti, Mart 1998'de Bingöl Yedisu'dan terhis oldu, jandarma komandoydu. Emin Çölaşan ve Rauf Tamer'i seviyor, Zola ve Tolstoy okuyor, "Mavi Tuna, Kumral Ada" sırada. İş ilanları için Hürriyet'i takip ediyor. Müzikte tercihi yoktu, askerde arabeske kaydı, insanı gaza getirdiğine inanıyor. Operasyona giderken İbrahim Tatlıses, dönüşte Candan Erçetin... Basketbol ve futbol oynadı, "spordan bayıltıyorlar" dediği Eğridir'den sonra spor bitti.

İNSANLAR GÜNEŞLENİYOR, KEBAP YAPIYOR, BİZ OPERASYONA GİDİYORUZ!

Yine mayın sesi, tuzaklamayı kontrole almak isterlerken yanlışlıkla mayını patlatıyorlar. Bir üsteğmen, bir de asker yaralanıyor. Çatışmaya girmeden mayınlar.... Terörist grupları görebiliyorsun, toprağın altını göremediğinden hangi adımda mayın çıkacağından tereddüt duyuyorsun.

Batman'ı harita olarak bilmediğinden, önce şaşırıyorsun. Annem Hakkari ve Şırnak çekenlerin üzüntülerini, ağlamalarını görmüş; "güzel yer" diyerek bana moral veriyor. İnsanlar ölüm psikolojisine girmeye başladılar. Komando olmak için en az 1.74 olman gerekiyor, boyum 1.70. Batman'da mülakatta, "sağ kulağım duymuyor, sağ kolum da rahatsız" diyorum, Tuzla Piyade'den şınav çekemez raporu da elimde. Tabur komutanı, "gözünü, kulağını dört açarsın" diyor.

Törenle Kuzey Irak'a doğru yola çıktık. 97 Mayıs operasyonu. İlk kez timle araziye çıkıyorum. İlk çatışmamla şoka girecek miyim, kurşunlardan korunabilecek miyim? Korkuyorum. Beyaz dağlar, Zaho'nun güney tarafı. Teröristler ya İran tarafına kaçacaklar ya da bizim taraftan güneye ineceklerdi. İlk başta, teröristlerin kaçması için girilecek bölgeyi uçaklar bombalıyor, bize yer açıyorlar. Araziyi bilmediğimiz için, yanımızda kılavuz olarak Barzani'nin askerleri vardı ama subaylar onlara fazla güvenmiyor. Sırt çantasında o kadar yük taşımaya alışık değilim. Bir kısmını askere veriyorsun, gene de 10-15 kilo yük var, askerlerin yükü daha ağır tabii. Tırmanmam gereken dağlar, kat etmem gereken yollar, bir de mayın tehlikesi var. Her adımın ölüm olabilir. Bölükler ayrıldı, herkes ayrı tepelere yerleşti. İlk gece konaklanacak yere geldik. Mevziler kuruluyor, kritik noktalara askerler yerleştiriliyor. Bir asteğmen arkadaş görüntü alınca el bombası uygulaması oldu. El bombası sesine alışmaya başladım. İkinci gün başka bir bölük arama tarama yaparken bir asteğmen arkadaş mayına basıyor, korkuyla karışık bir üzüntü duyuyorsun. Tam basmamış, doku kaybı yok, derhal helikopterle Diyarbakır'a gönderdiler. Akşama doğru yine mayın sesi, tuzaklamayı kontrole almak isterlerken yanlışlıkla mayını patlatıyorlar. Bir üsteğ-

men, bir de asker yaralanıyor. Çatışmaya girmeden mayınlar... Terörist grupları görebiliyorsun, toprağın altını göremediğinden hangi adımda mayın çıkacağından tereddüt duyuyorsun. Merkezi kuracağımız sarp yere geldik. Nöbetleşe iki saat biri, iki saat biri uyuyor. 15 askerim vardı, tim komutan yardımcısıydım. "PKK'lıyla karşılaşınca, o ateş edince ateş edebilecek miyim" diye düşünürdüm. Kafamda böyle bir soru vardı, düşman yoktu. Sonra düşmanı mayın olarak gördüm. Arazide kullanıldıkları için katır veya başka hayvanlar için "öldür" emri geliyor. Öldüremiyordum. Öldürme açısından askerler daha istekliydi. En azından hayvanları korudum, onlar için "öldür emri" vermedim. Beyaz Dağlar kampında altı yedi günlük bir operasyonumuz oldu. Sonra bizi Çukurca'ya götürdüler, bu sefer Zap kampını tutacaktık. Operasyon bölgesi emniyete alınınca, Barzani'nin askerlerinin elindeki güzergâhtan landlar bizi Türkiye tarafına geçirdi. Sınıra daha yakın üst Çukurca'da kaldık. İki üç katlı ilköğretim okulunda askerler ve öğrenciler beraber kalıyorlar.

Ertesi gün ikinci Kuzey Irak operasyonu başlayınca uçaklarla helikopterlerle Kuzey Irak'a, esas çatışma bölgesinden biraz daha uzak bir yere atıldık. Türkiye sınırına yakın Zap Malaka tepelerinde, Üzümlü karakolunun altına düşüyor, hava kararırken çatışma başlıyor, sabaha kadar sürüyordu. Gece kulaklarını sağır edecek kadar yoğun bir çatışma, izli mermiler... Yerimizden memnunduk. Çatışma bölgesine yardıma gideceğimiz haberi geldi. Çok büyük zayiat var, helikopterler ölenleri götürüyor. Askerler perişan durumda, binlerce kovan, boş mermiler, yıpranmış yüzler... Bize, "yan tarafta kalacaksınız" dediler. "Orada kim var, nasıl yardım edeceğiz" diye soruyorsun. Orada önce Van Özel Harekât kalmış, yoğun çatışmalara dayanamadıkları için helikopterlerle geri atılmışlar, büyük zayiat vermişler. Çatışmaya giren diğer bölük yanımızda, yorgunlar. Hemen mevziler kuruldu. Asteğmen olmanın verdiği handikapla her an sızma olabilecek çatışmanın ilk başlayabileceği yere, uçaksavarın altına düştük. İlk gece hava kararırken görüntü alınıyor, yoğun bir top atışı başlıyor. Top başlayınca çatışmanın başlayacağını biliyoruz. İlk iki gece yine aynı tepeye saldırdılar. Telsiz konuşmalarını dinliyorsun, ölenler, feryatlar, telaşla koşuşturmalar. Etkileniyorsun. Zayiat bayağı fazlaydı, sınırdan geçerken her iki tarafın döşediği mayınlara basanlar oluyor. Bir asteğmenin öldüğü haberi geldi, moral açısından kim olduğu söylenmiyor. Çatışmaya girsem nasıl tavır sergileyeceğim? Kendimi sürekli sorguluyordum. İkinci Kuzey Irak operasyonunda yaklaşık on gün kaldık. Her gün, yerimiz deşifre olmasın diye başka tepelere mevzileniyorduk. Fazla zayiat veren birliği, Şır-

nak Komando Tugayı sanırsam, çektiler. Bizi sınıra yaklaştırmaya başladılar. Geçtik, Üzümlü Karakolu perişan bir haldeydi, iki üç gün konakladık orada. Gece ikide Kuzey Irak sınırından geçip, sabah bölük kumanda grubunun geçişini sağlayacaktık. Mayın tarlasından geçeceğiz. Kireç dökülmüş mayın olabilir diye birerli kolla ilerliyoruz, arkadakine mayını gösteriyorsun, bu sefer öndeki kayboluyor. Ay ışığının olması biraz daha rahatlatıyor. Koştura koştura mayını bulmak zorundasın. Terörist grupların tacizi başladı, geçiş gecikti, helikopterler çağrıldı, teröristlerin yeri saptanmaya çalışıldı. Telsiz konuşmalarını dinliyoruz. "Helikopterleri nasıl düşürdük, sizi de düşüreceğiz" diye teröristler pilotlarla diyaloğa girmişlerdi. O helikopterin düşüşü arıza diye lanse edilmişti, sonradan kabul ettiler. Sonunda sınırdan geçip, zayiatsız, tek kurşunsuz Üzümlü Karakolu'na döndük. Son iki üç gün 81'lik havanlarla saldırdıklarından Üzümlü Karakolu'nu korumak için emniyet istendi.

Şansa biz çıktık, 15 gün daha kalacaktık. Tabur komutanı taviz vermedi, "askerlerim yıprandı, bir aydır dağlarda aileleriyle bile görüşemiyorlar" dedi. Bizi Batman'a götürdü. Aileler geleceğimizi duymuş, merkeze yaklaştığımızda yollara dizilmiş askerler selam duruyor, yiyecekler içecekler sunuyorlar. Merkezde subay, astsubay aileleri kalıyor. Ağlayan aileler, ellerinde çocukları, gözyaşları, duygusal bir tablo... Ailemi aradım, geleceğimizi öğrenmişler, devamlı taburu arıyorlarmış. Annem de telefonda "sağ salim gelebildin" diye ağlıyordu. Askerler biraz daha gözü kara. Komutan olarak sen ateş etmek zorunda değilsin, sadece askerleri yönlendirmek zorundasın. Askerlerle aynı mevzide kalıyorsun, yatıyorsun, her şeyini paylaşıyorsun, güzel dostluklar yaşadık. Diyarbakır görevinde bir askerle aynı mevzideyiz, aynı yerde yatıyoruz. Bir ara uykuya daldı, uyandırdım. "Rüyamda annem burada ne yaptığımı sordu" diye anlatıyor. "Bu yağmurda çamurda dağın başında annemle güzel bir konuşmaya daldım" diyor. Morale ihtiyacımız vardı, yanımdaki çatışmada kollarımda ölebilirdi, her şeyini paylaştığın insandı. Belki bugün onu göreceksin, yarın göremeyeceksin... Üniversite mezunusun, ne savaş ne çatışma tecrüben var. İnsanlar ölüyor, sakat kalabiliyor yanında. Erler durumlarını hiç sorgulamıyordu. İki timde komutanlık yaptım, böyleydiler. Genelde köylü, gariban kesimden gelen insanlardı. Eylül'ün sonunda tim komutanlığı yapmaya başladım. Batman'a dönmek yeniden dünyaya gelmek gibi mutluluk vericiydi. Artık merkez birlik olduğumuz için çatışma olabilecek yerlere gidiyorduk. Temizleme amacıyla, varsa sığınaklar ele geçiriliyordu. Sığınaklarda genelde doktor malzemeleri, iğneler, yatıştırıcı iğneler, ağrı kesici iğneler, diş mal-

zemeleri, silah, mermi gibi mühimmatlar bulunuyor. Bir gece Diyarbakır'da pusudayken yağmur başladı. O gece ölebilirdik. Çünkü konakladığımız karakolda aydınlatma topları atılıyordu, onların şarapnelleri de bizim mevzilere düşüyordu. İki üç metrelik çukurlar açılmıştı toprakta. Kuzey Irak'tan sonra korku olmadı. Olağan geliyor her şey, operasyona çıkmışsın çıkmamışsın. Dağlarda yatmaya alışıyorsun, geceler sırdaşın oluyor. Eğridir'den polis, komiser yardımcısı olarak gelenler, ülkücü kesimden gelenler var... Ne kadar milliyetçi olsan da, o arkadaşlar için diyorum, son günler zor geçiyor. Yüzdük yüzdük kuyruğuna geldik, bir şey olmasın havasına giriyorsun. Vanlı bir arkadaşım vardı, babasıyla annesi Türkçe konuşamıyor. Yanlış anlaşılır diye, telefonda rahatça Kürtçe konuşamıyordu. Milliyetçi müzik falan dinliyorlardı, Ozan Arifler, mehter marşları... Hoşlanmıyordum, rock, 65-75 arası sakin müzikler, barış yanlısı şarkılar, mesela Yaşar Kurt'tan söylüyordum. O da antimilitarist, anarşist öyle bir kalıbı var. Şarkısı vardı: Askere istiyorlar / Savaş çıkar diyorlar / Yat diyorlar / Kalk diyorlar / Beynimi yiyorlar anne... Bende anarşistlik de var sosyalistlik de, tam olarak anarşist demeyim de sol ağırlıklı. Askerde politik tartışmalara giremiyorsun, çekinik kalıyorduk. Dindar arkadaşlar da var, milliyetçi muhafazakârlar da... Askeriyede din konusunda esnek olmadıkları için dindarlar koğuşlarında namazlarını kılıyorlardı. Kafamı dinlemek, kendimle yalnız kalmak için askere gittim. Daha da zor şartlar çıktı karşıma.

Bu fotoğraf Diyarbakır operasyonunda, Sağgöze'ye bayağı yorucu bir yolculuktu, Lice Kulp arası... Bu Batman'da Zori bölgesi, geçen hafta tabur çatışmaya girmiş, sığınaklar filan bulmuşlar... Bu Tuzla'dan, kebap günlerimiz... Bu resim Batman'da bir yezidi köyü, şeytana tapıyorlar... Çok zayıftım. Yemek yiyemiyorsun, konserveler yağlı, dokunuyor, sıcak da insanı bayıltıyor. Bu resimde Diyarbakır'da kahvaltı yapmaya çalışıyoruz, hayal gücünü kullanıyorsun, mesela petlerden bardak yapıyoruz. Sınırdaki karakolda Tuzla'da aynı koğuşta yattığım asteğmen arkadaşlara rastladık, muhteşem buluşmanın fotoğrafı... Burada, Kuzey Irak operasyonunda ele geçirilen uydu antenleri, televizyonlar, el bombaları, LPG mühimmatları, mermiler... Burada Bingöl operasyonuna gidiyoruz, Hazer gölü kıyısında... Orada yazlık evler var, insanlar güneşleniyor, kebabını yapıyor, biz operasyona gidiyoruz. Belki öleceksin belki kalacaksın. Askerliğin genelde natürel kısmıyla, doğayla ilgilendim. Ufak bonsay tipi ağaçlar falan buluyordum, kopartıyordum, ağaçlar kesiyordum. Kimi arkadaş borsayla ilgileniyor, kendini o ortama sokmuyor, dikkatini dağıtacak şeyler buluyor.

Annemler karşıladı, şişmanladığım için tanıyamadılar. Birlikte döndüğüm iki üç asker beni aileleriyle tanıştırdı. Güzel bir anıydı. Birinin babası, "oğlumu sağ salim getirdiniz, sağ olun" dedi. Eve kapanmaya başladım, dışarı çıkmak istemiyorum. Çıksam bile, bunalıyorum, eve kaçmak istiyorum. Kalabalığı sevmiyorum, sıkılıyorum. Eskiden de asosyal bir insandım ama... Askerde paylaşmayı daha çok öğrendim. Başka insanları daha iyi tanıdım. Hayatın değeri geçmişe göre çok daha büyük. Şimdi, hiçbir şey yapasım gelmiyor. İlk başlarda çatışmaları rüyada görüyorsun. Buna, destekli bilinçaltı deniyor. Belki bizim taburla ilgili bir şey olabilir diye "Anadolu'dan Görünüm"ü takip ediyorum. Aslında askeri ortamdan uzak kalmaya çalışıyorum ama yine de bir ilgi var, eskiden yoktu. "Çatışma oldu, şu kadar asker öldü" haberleri sivil hayatta pek enterese etmiyordu, şimdi farklı. Askerdeki arkadaşları arıyorsun, belli bir dönem için, paylaşmak gereğini hissediyorsun. Üzüntülerini dertlerini bildiriyorsun, onların üzüntülerine dertlerine ortak oluyorsun. Annem fotoğraflarını görünceye dek neler yaşadığımı bilmiyordu. Aileye yansıtmamaya çalışıyorum. Aslında şiddet gösterenlere ben de şiddet göstermek istiyorum, ama fiziki olarak başa çıkamıyorsun. Kendinle, çevrenle, doğayla savaş var, silahlı savaş var, psikolojik savaş var. En zor kendimle savaş, bunu başarıyla verdiğimi, sorumluluğu yerine getirdiğimi sanıyorum. İnce bir ipin üzerinde yürüyorsun, gözlerin bazen dalıp gidiyor. (Nisan 1998, İstanbul)

1971, Adana doğumlu, Adana'da yaşıyor. Elazığlı Kürt kökenli işletme müdürü bir babayla Selanik göçmeni ev kadını bir annenin iki oğlundan küçüğü. Peyzaj mimarı. Aralık 1996 - Mart 1998 günlerindeki askerlik döneminin dört ayını Tuzla, 40 gününü İzmir Foça'da eğitimle geçirdi, sonra Batman'a gitti, jandarma komandoydu. Murathan Mungan, Ahmet Arif seviyor, mitoloji okuyor.

ADIM İHTİYAR ASKERDİ

**Savaşanların hiçbir çıkarı söz konusu değil,
hatta kaybı söz konusu, canını kaybediyor.
Acısı dindiği anda, insanlar geriye çekilip
oturuyor. Bu ülkede yaşayan tüm insanların,
asker ailelerinin barış istemesi gerekiyor.
Her iki taraftan da yakınlarını kaybedenler öncü
olmak durumunda.**

Polis yakalayınca arandığımı ve bulunamadığımı gösteren dökümler çıktı. Bulunamamıştım ama gıyabımda beraat etmiştim. Askere gitmediğim de ortaya çıktı. Birinci şube, Fatih Polis Karakolu, askerlik şubesini dolaştıktan sonra Maslak İl Jandarmada eksi on beş derecede iki buçuk gün kaldım. On adım eninde on adım boyundaki yerde iki bin adım atarak ısındım. Beş dakika ısınıyor, sonra yine titriyorsun. On beş kişi filandık, asker kaçakları, firarlar. Maslak'ta çırılçıplak soyup dövmeleri tepkiyle karşılayınca saldırmaya kalktılar bana. Kasaturaları sobada ısıtın, dövün gibi... Onlar da er tabii. "Donunu çıkart, kıç kontrolü" yapacağız dediklerinde, donumu çıkartıp önümü döndüm, kıyamet koptu. Çavuş, bu farklı birisi, yani biraz siyasi demeye getirdi, biraz geri çekildiler. Ayaklarımı oturduğum koltuğun altına, kollarımı ve bedenimi de karşımda, sağımda, solumda oturanlara bağladılar. Hareket kabiliyetim engelleniyor. "Kaçmak gibi bir niyetim yok" dedim. Yirmi bir yıl kaçtıktan sonra yakalanmışım. Elimde ve ayağımda kelepçelerle acemi birliğine teslim edildim.

"Aklım, mantığım seni buradan içeri sokamayacağım" deyip nizamiyeden içeri girdim. Eczacı kalfası olduğumu duyunca beni viziteye verdiler. Derslere girmiyordum. Tesadüf birkaç sefer gittiğimde, Atina'ya çıkmaktan, Yunanın başına dünyayı yıkmaktan söz ediliyordu. "Apo puştu geleceğiz bilmem neyi yapacağız" gibi marşlar söyleniyordu. On günlük izinden sonra, usta birliği için toplama merkezlerine takılmadan doğrudan Tatvan'a Altıncı Zırhlı Tugayı'na gittim. Çok hoş karşıladılar beni. "Bilgisayar bilir misin, şoförlük bilir misin?" dediler. "İlaç bilirim, eczacı kalfasıyım" dedim. 100 yataklı Tatvan Askeri Hastanesi'nde bilmediğim bir işe verdiler. Laborantlık. Laboratuarı öğrettiler, tahlile başladık. Yaralılar geliyor, ölüleri morgdaki hocaya havale ediyoruz. Kan tahlili, yirmi dört saat takip edilmesi gereken hastalar

vardı. Kan basıncı düşenlerin iki saat arayla kan basıncını ölçüyorduk... Gelenler tamamen asker, teşhir amacıyla iki gerilla getirmişlerdi. Yakındaki bir köye yemek almak için gittiklerinde ev sahibi ihbar ediyor, çıkarken taranıyorlar. Ölmeden de kulağını kesiyorlar, görmek istemedim. Sonuçta askerler, aileleri ve çatışmada yaralananlar geliyordu. İlk gördüğüm astsubaydı. Uzaktan, suikast silahı Kanasla ateş edilmişti. Beyni dağılmıştı. Yanındaki dört asker de kol ve bacaklarından yaralanmıştı. Sanki subaya bilinçli ateş edilmiş, askerler de onu taşıyamasın diye kol ve bacaklarından vurulmuştu. Kan verme sırası geldikçe bölüklere haber veriyorduk. AIDS'den hepatite kadar her türlü testten geçiriliyor. Hepatit çok yoğun Türkiye'de. Çok dikkatli çalışılıyordu. Üstesinden gelinemeyecek hastalar ilk müdahaleden sonra helikopterle Diyarbakır'a aktarılıyordu. Yaralılar müthiş etkiliyor insanı. Gözleri doluyor insanın. Yirmi küsur yaşında gençler paramparça geliyor. Dört kişiydi, onlar paramparça olmuşlardı, yakından ateş edilmişti. Askerler, karşı tarafı pusuya düşürmek için pusu kuruyor, pusuya kendileri düşüyor. On üç yaşında bir kız gelmişti. Yaralı değil, teslim olmuştu. Çatışmada kurşunu bitmiş. Ufacık kara kuru bir çocuk. Bir görevlinin peşi sıra dolaşıyordu. "İşe yarar mı acaba?" gibi cinsel anlamda konuşmalar oluyor. Söyleyenin de belki o yaşta çocuğu var. Yaralılar en çok çatışmadan geliyor, mayın da var. Bir asteğmenin bacağı parçalanmıştı. Karakolda oluyor olay; "Geçen sene bir astsubay şurada mayına bastı, bacağından oldu" diye konuşarak dolaşırlarken mayına basıyor. Genellikle yaralılarla olayın nasıl ve nerede olduğunu, karşı taraftan ölü olup olmadığını, yani genel durumu konuşuyorduk. İlk günler yoğun bir ilgiyle karşılaşıyor, ama bacağı gitmiş, geri gelmesi mümkün değil. İstediği kadar protez taksınlar. Gözün geri gelmesi mümkün değil. Psikolojik olarak da, beyin olarak da insanlar yıpranıyor. Gerilla gönüllü gidiyor, askerin mecburen gitmek gibi bir durumu var. Kan almak için çocuğu sedyeye yatırdık. Annesi çocuğun ciyaklamasına dayanamadı, koridorun öbür ucuna kaçtı. Aynı anda, bir gün önce bacağını kaybetmiş biri gelmişti. İnsan iki anneyi birden düşünüyor. Biri çocuğunun ağlamasına dayanamadı, biri sonraki gün oğlunun bacağını kaybettiğini öğrenecek. Eminim ki buna da şükür diyecek.

Silaha alerjim var, sevmiyorum. Acemide vermediler, Tatvan'da atış yaptırdılar. "Vuramıyorsun" diyorlar. "Zorla olmaz" dedim. Bir keresinde, atışta bayan üsteğmenimiz, "neden moralin bozuk" diye sordu. "Düşmanımı elime verdiniz" deyince, "nasıl düşmanın olur" diye şaşırıyor. Atışlar hedefe gidilip kontrol ediliyor. Üsteğmen, "dikkat, hedefte

insan var" diye uyardı. "Komutanım hedef zaten insan" deyince, durdu. "Ne demek istiyorsun" dedi. "Çocuğunuzu," dedim, "dokuz ay karnınızda taşıyacaksınız, sancılar içinde dünyaya getireceksiniz, yirmi yaşına getirip askere göndereceksiniz. Ne idüğü belirsiz bir sebep uğruna bir kurşunla yok edilecek, kabul eder misiniz?" dedim. Dondu kaldı. "Örneği bile komutanım," dedim, "renginizi kaçırttı." "Burada ölenler de birer annenin çocuğu. Bu yüzden, silaha karşıyım" dedim.

Tatvan'da beş buçuk ay kaldım, dosyam o sürede hazırlanmış, apar topar sürüldüm.

Erciş! Niye sürüldüğümü genel olarak biliyordum. Gidince, bölük komutanına çıktım, sürgün olduğumu ve nedenini anlattım. Dosya gelmeden önce, bilerek bana iş vermesini istedim. Beni, kendi deyimimle koridor bakanlığına atadı. Koridora dikilip koridoru seyrediyordum. Erciş Onuncu Piyade Tugayı. Sonra tugayın ilaç işine verdiler. Sağlık şube müdürlüğüne çıktım. Orada da durumu anlattım. Her gün şehre gidiyordum, ilaçları alıyordum. Beş anlaşmalı eczane vardı. Bir hafta birisiyle, bir hafta birisiyle çalışıyorduk. İstesem kaçarım. Bir buçuk ay sonra istihbarat şubeden çağırdılar. Kurmay başkanı oturuyor, dosya önünde. "Niye askere geç geldin?" gibi sorular... O gece nöbetteydim, ayakta duramıyorum, karnım aç ve uykusuzum. Yarım saat beni ayakta diktiler, dosyada yazılı soruları soruyorlar. Spora çıkıyor musun? Askerde, tıbben otuz beş yaşından sonra spora çıkartmıyorlar. Yüzbaşıdan, spor yapamaz raporu istediğimde, "yaşın yetmiyor" demişti. Kurmay Başkanı, "sen koşacaksın bundan sonra" deyince şaşırdım. Sağlık şube müdürünü çağırıyor, kim imzaladı bunun kâğıdını diye soruyor. Şube müdürü yüzbaşı, "komutanım, siz imzaladınız" derken kıpkırmızı oluyor. "İnsan hakları üyesiymişsin, söylemedin" diyor komutan. "Yargılandığım şeyleri söyledim" dedim. "İnsan Hakları Derneği," dedim, "yasalar çerçevesinde kurulmuş bir dernek." Bunun üzerine Komutan, "senden şikâyetimiz yok, ama emir böyle, seninle çalışamayacağız. Kusura bakma" diyor.

O ara iznimi istedim, iki haftalığına İstanbul'a geldim Dönüşte gece telefonuna verdiler, telefon dediğim kontürlü telefon. Dokuz saniyede bir kontur atıyor, dokuz bin lira kontürü. Hesabını yapıp konuşanlardan parasını alıyorsun. Sabaha kadar oturup, akşama kadar yatıyordum. Telefon trafiği dağa gidiş ve dönüşte yoğunlaşıyor. Son zamanlarda pek yoğun çatışma yaşanmıyordu ama bizim tugayın askerleri genellikle mekanize tugayı, en son Fırat operasyonu dedikleri şeye gittiler. Asker telefonda en çok annesiyle konuşuyor. "Dağdan çatışmadan geldik" di-

ye anlatıyorlar, annenin ruh halini kestiremiyorlar. Bakıyorsun adam gitmediği çatışmadan geldiğini ima ediyor telefonda. Güç göstergesi yani.

Benim adım ihtiyar askerdi. Tabii o yaşa kadar neden askerlik yapmadığımı soruyorlardı. Ben de, "silahı sevmiyorum, " diyordum, "insan öldüremeyeceğime göre bu iş bana göre değil". Çok şaşırıyorlardı tabii. Geleceğim günün sabahına kadar çalıştım. Bir ara kitaplarıma el koydular. Genellikle Akdeniz'de, geçmişte yaşanmış şeyler, mitos dizileri, romanlar falan okuyordum. Kitaplarımı yanımda götürmüştüm. Orada dergi gazetenin dışında bir şey bulamazsın. Televizyon seyrediyordum. Kitaplara da el konunca televizyondan başka bir şey kalmadı, sonra iade ettiler. Gece üç-beş kişi geliyor sabaha kadar oturuyorsun. O arada çok rahat okursun. Bir gün zaplarken Med TV çıktı. Kürt çocuklar panik içinde bağırıyordu, "abi kapat" diye.

Askerlerin yaralanma olayları, çatışmadan dönüşleri... Hiçbir insanın acı çekmesini istemiyorsun. Çok farklı düşünenler de var. Çok kötü benzetmeler, deyimler kullanılıyor mesela, leş aldık, yani hayvan ölüsü... Dinden bahsedilir. Dinsel anlamda bakınca da ölüye ne olursa olsun saygı duymak gerekir. Onur duyar gibi bir görüntü içerisindeler. İşin içinde olunca gerçekten eşit baktığını daha iyi fark ediyorsun. Can gidiyor, 20 yaşında bir insan sonuç itibariyle. Herkesin annesi babası var, emek verilmiş ona. Ne uğruna gittiği belli değil. Erdoğan'a uzaktan ateş edip beynini dağıtmışlar. Bir not düşmüştüm: "Güle güle Erdoğan, sen bundan sonra ne acı, ne gözyaşı duyacaksın. Biraz sonra tabutunu dışarı çıkaracaklar, her zamanki gibi birkaç cilalı laf söyleyip seni uğurlayacaklar. Güle güle Erdoğan..." 24 yaşındaydı, astsubay. Yeni mezun olmuş gencecik bir insan. Bir bakıyorsun hoparlörden dua okunuyor. Kurban kesilecek. Ordu yapısında irtica karşıtı bir şey yok. Gerekli görüldüğü yerde dini ön plana çıkaracaksın, kullanacaksın. "Asker arkadaşlığı sağlamdır" denir ya, pek öyle değil. 80'den sonra yetişen kuşağın genel yapısı belli. Bencil bir kuşak yetiştirildi. O kuşak şimdi askerde. O ateş düştüğü yeri yakar sözü çok doğru. Bizim toplum da biraz vurdumduymaz bir toplum. O yüzden canına dokunmadığın sürece bir şey olmuyor. Asker orada kendini kahraman gibi hissediyor da iş bitince kahramanlık kalmıyor... Bir sürü vaatler yapılıyor. Bir tekerlekli sandalye veriliyor, bırakılıyor. O bile her zaman verilmiyor. Bu kadar insan karşı çıksa... Osman Murat Ülke askerliğe karşı çıkıyor açıkça, ama tek başına. Toplumun karnından konuşmaması gerek. Savaşanların sa-

vaştıranlara karşı bir strateji belirlemesi gerekiyor. Savaşanların hiçbir çıkarı söz konusu değil, hatta kaybı söz konusu, canını kaybediyor. Acısı dindiği anda, insanlar geriye çekilip oturuyor. Bu ülkede yaşayan tüm insanların, asker ailelerinin barış istemesi gerekiyor. Her iki taraftan da yakınlarını kaybedenler öncü olmak durumunda. Ne var ki barış diye bağıranlar Kürtler oldu. Öbür tarafın sesi çıkmadı. Ayrıca, barışın öncüsü Kürt olunca bölücülükle suçlanıyor. Bence her askerin ölümünde barış yanlıları cenazeye katılıp aileye başsağlığı dilemeli... Kolsuz bacaksız bir sürü insanın aramızda yaşadığını, sapasağlam gidip eksik geldiğini gördük. Anlamsız, inadına bir savaş. On dört senedir, devletin deyimiyle kökünü kazıdığı şey, nasıl bir kazımaysa, yediveren gibi yeniden çıkıyor, bitmiyor tükenmiyor. Adam öldürmekle bu işin olmayacağı çok açık. Geniş kitlelerin barış sözcüğünü daha yüksek sesle söylemesini sağlamak şart. Barış sadece Kürtlerle olacak bir olay değil. Kürtlerin canı yanıyor ama sadece Kürtlerinki yanmıyor. Savaş sonsuza kadar sürmez, bitmek zorunda, bu ülke bitecek yoksa. Kürtlere karşı verilen savaş gerçekten Türklere yük oldu. Yani emekçi, işçi, memur, esnafa yük oldu. Yük olmayan savaşı sürdürüyor, sermayesini katlıyor. (Haziran 1998, İstanbul)

1956, Adıyaman doğumlu, lise mezunu, eczacı kalfası. İstanbul'da yaşıyor. 21 yıl askerden kaçtı. Ocak 1997'de yakalandı. Acemi birliğini Isparta'da, usta birliğini Tatvan Askeri Hastanesi ve Erciş Onuncu Piyade Tugayı'nda yaptı. 1998 Haziranı'nda terhis oldu. İnsan Hakları Derneği'nin aktif bir üyesi.

KANA KAN OLMAZ

Herkes batıda askerlik yapmayı ister. Niye savaşa katılayım? Savaşın ortasına gitmeyi kim ister? Çoğu, "gitmek istiyorum gideceğim" der, bilemezsin, içinde gitmemek yatıyordur. Yani resmi görüşle gayri resmi görüş farkı.

İlk gün dağa, Gabar'a çıktık, tabur dağdaydı. Çankırılı bir astsubay arkadaşım oradaydı, beni takımına aldı, destek çıktı. Yeni gelen askerlerin reaksiyonunu ölçmek maksadıyla ateş açılıyor, top falan atılıyor... Toplu halde bir yerde dururken birden toplar atılıyor, insanlar kendini yere atıyor. Ben bir şey yapmadım, normal dikildik. Topçuydum, top 10 km kadar atabildiği için senin çatışma bölgesine gitmene gerek olmuyor, bulunduğun yerden atabiliyorsun. Normalde topçular için acemi birlikler var ama benimki öyle olmadı. Tanıdık astsubay, "fazla operasyona çıkmaz, içerde bulunursun" diyerek beni yanına alınca topçu oldum. Amasya'da gördüğümüz eğitim çok düşüktü. Orada aldığımız eğitimle gittiğimizde kuş gibi insanlardık. Hiçbir şeyden bilgimiz yok. Üç tane mermi atmıştım. Yüzde yetmiş Güneydoğu'ya gidecektik, biliyordum. Dağıtıma bir hafta kala eve telefonda, "Şırnak" dedim, inanmadılar. Ben de laf olsun diye söylemiştim, sonuçta çıktı: Şırnak! Annemler tabii çok üzüldüler, yıkıldılar daha doğrusu. Mecburduk ve gittik sonuçta.

Askerden önce belimizde silahla gezer, sürekli atış yapardık. Silahı seviyordum. Benim için orada en büyük korku arkadaşlarımın kaybıydı. Şanslıymışım. Hiçbir arkadaşımı kaybetmedim, çok güzel geçti. İlk gittiğimizde, mevzide nöbet tutarken arkadaşlar, "PKK'lılar gelir ya da gelmez, mühim değil, devriye çavuşu gelmesin, ben yatıyorum" derdi. Tabii askerlik ilerleyince kendim de çavuş olduğum için daha sıkı tutmaya başladım. Operasyona gidenler bizden daha rahattılar, sürekli taburda bulununca göze batıyorsun, bir iş yapmıyormuş gibi görünüyorsun. Oysa, onlar operasyona gidince, biz de ne uyku uyuyoruz, ne bir şey yapıyoruz, sabahlara kadar gerekirse atış yapıyorduk. Kendim de gittim operasyona... Üç aylık operasyonlara, Kuzey Irak'a gittim. 80 gün kaldık, yaklaşık 70 günü çatışmayla geçti. Irak'ın her tarafını gezdik. Zaho'yu geçtik, iç taraflarına doğru girdik. Biz Güneydoğu'nun en pis yerinde dağın ortasındaydık, sıcak çatışma fazla olmuyordu ama sü-

rekli oradayız. Su yok, banyo alamıyorsun. Su basılıyordu, ısıtabileceğin yer varsa ısıtıyor, banyonu alıyorsun. 20 gün banyo yapmadığım oluyordu. Kışın kar eritirsin, kar suyuyla banyo yaparsın. Kar suyunu içersin. Kar suyu da biraz yağlı oluyordu, ayrıca kar suyuyla yıkanınca kaşıntı yapar. Zaten pis bir ortamda yatıyorsun. 50 kişilik bir takıma altı-yedi bidon içme suyu veriyorlardı, stoklar da içmemize zor yetiyordu. İki metreye yakın kar yağıyordu. Yazın su vardı. Uydu antenimizle her tarafı seyredebiliyorduk. Resim çektiriyorduk. Sabahları spor yapıyorduk. Dağın başına minyatür bir saha yaptık, cumartesi pazarları maç yapıyorduk. Güzeldi.

Daha önce hiç gitmemiştim. Biz de aslen Güneydoğulu'yuz, zamanında aşiret olarak göç ettik. Kürtçe'yi az bir şey anlıyorum, konuşamıyorum. Halkla diyalogda konuşmalarımız, birbirimizle ilişkilerimiz çok benzediğinden dolayı fazla bir zorluk çekmedim. Hep dağda olduğumuzdan halkla fazla ilişkim olmadı, fakat Kuzey Irak'ta halkla sürekli bir aradaydık. Kuzey Irak'takiler biraz daha seri konuştuklarından fazla anlamıyordum ama yine de derdimizi anlatabilecek kapasitede konuşabiliyordum. Kürt olmak nüfus kâğıdımda Çankırı yazdığından dolayı fazla bir problem yaratmadı. Arkadaşlarım Kürt olduğumu biliyordu. Ama Kürt-Türk diye fazla bir şeye girmediğimden, arkadaşlarım da demokrat düşünen insanlar olduğundan bir şey olmadı. Arkadaşlarım da orada olmaktan memnun değillerdi. İnsanlar giderken hevesliyiz diye giderler de, orada söner çoğunun hevesi... Heveslenecek bir şey olmadığını görürler. Kız arkadaşımdan askere giderken ayrılmıştım. Ailemle 80 günde bir kere haberleştik. Araç telefonu bulduk, "sağım, buradayım, iyiyim" dedim ve kapattım. Taburda sürekli telefonlarımız vardı, aranabiliyordu. Irak'ta köyde kaldık, halk çok fakir, sadece Türkiye'den gelen buğday, pirinç yiyorlar. Tabii onun karşılığında da petrol veriyorlar, Türkiye boşuna yiyecek vermiyor. Biz 16-17 kişi takım halinde gittik. Takımdaki çocukların hepsi çok iyi insanlardı. Halkla ilişkimiz çok güzeldi, davranışlarımız farklı olduğundan bizi çok sevmişlerdi. Çocuklarla oturur birlikte yeriz, onlar bize gerekirse evinden yemek getirir, öyle bir diyalog kurmuştuk orada. Yeri geldi, dörtbeş gün hiç uyku uyumadan görev yaptık, nöbetten bir gün boyunca hiç kalkamadık. Neyse, bir şey olmadı. Yanımızda, Özel Harekât vardı. Çatışmalar sürüyordu, gece gündüz sürekli top attık.

Gabar'da taşlardan bina yaptık. Yani orada askerlerin kalması için büyük bir bina var. Yolumuz var, önceden biraz daha patikaydı, ama

araçlar çalışıyor şimdi. Hafta sonu izni olarak askerliği az kalan arkadaşlar tabur komutanına söyleyip Şırnak'tan gelen konvoylara takılıp gidip gelebiliyorlardı. Sosyal faaliyet yok orada. İki haftada bir kendi aramızda gece düzenliyorduk, kaset çalardık. Aşağıdan malzeme getirdikten sonra orada her türlü yemeği yapabilirsin. Orada PKK ile savaş var ama kışın özellikle doğayla savaşımız var. Tabii ki devamlı kan akıyor, sürekli düşünüyorum. Toplu halde on-on beş arkadaş, "neden bitmiyor" gibisine konuşuyorduk. Normal, burada tartışılan konuları rahatlıkla tartışıyorduk. Komutandan komutana değişiyor ama, mesela bir subayımız vardı, çok harika bir insandı, onunla oturur konuşurduk. Onlar da savaşın bitmemesinden hoşnut değil, dayanamıyorlar. Subay da operasyona gidiyor. Maaş alıyor, ama maaşı batsın, adamın canına okuyorlar. O da bıkmış. Herkes bıkmış yani. Felaket bir inatlaşma var iki tarafta da... Diğer taraf zaten kendi şeyini ortaya koymuş, bizimkiler de koymuş. Bitmez sanırım. Daha büyük bir darbe yiyeceğiz, ondan sonra belki bu biter. Bu savaşta çıkar sağlayan insanlar var tabii. Oranın halkı mesela, askerin orada olmasından dolayı... Mesela bugün bir Şırnak'a gidin istediğiniz marka envai çeşit malzeme var, istediğinizi bulabilirsiniz orada... Yani adam kazanç sağlıyor. Mesela köy halkı bizim oraya domates falan getirirdi. Şırnak'ta 30 bin liralık domatesi biz 100 bin liraya alıyorduk, adam para kazanıyordu. Ne diyeyim adam günde 20 kilo domates satsa, köyde oturuyor, geçimini rahat sağlardı. Bir ayda 60 milyon sadece domatesten. Kaset istiyoruz, sipariş yapıyoruz, iki milyon liraya doldurtuyorlar.

Ben üç hafta oldu geleli, kendimi kötü hissediyorum. Çünkü boşta geziyorum, işim gücüm yok, tabii insan yıkılıyor. Ülke için bir şeyler yaptım, sert çatışma içerisinde bulundum, geldik boştayız. Bu insanların fikirlerini biliyordum ama en azından iş bulma konusunda bir kolaylık bekliyordum. Kendi işimi kurmaya çalışacağım. Babam emekli, beraber bir şeyler yapmaya çalışacağız. Güneydoğu sendromu gibi bir şey yaşamadım. "Ne yaptın, herhangi bir çatışmaya girdiniz mi?" diye soruyorlar. Ben de ne olduysa anlattım. Burada insanlar çok soruyorlar, daha doğrusu "şu kadar öldürdüm, bunu yaptım" demeni bekliyorlar ama öyle bir şey söylemedim, onları heyecanlandırmadım. Bu kadar öldürdüm diyerek onları kinlendirmenin, ne şeyi var ki, barış varken. İnsanların ilgisi bana menfaat gibi geliyor, bizi kullanarak bazı duyguları kabartmak... Çankırı için söylüyorum, dışarısı da öyle.

Ben fazla takmadım askerde işin gerçeği, "şöyle olur, böyle olur, olursa olur" dedim kendi kendime. Ölümden fazla çekinmedim. Kafaya

taksam ne olur? Bir dağın başındasın, oradan kaçmamın imkânı yok, bir yere gitmenin imkânı yok, mecbursun. Elinde olsa, kim gider ki? Herkes batıda askerlik yapmayı ister. Niye savaşa katılayım? Savaşın ortasına gitmeyi kim ister? Çoğu, "gitmek istiyorum gideceğim" der, bilemezsin, içinde gitmemek yatıyordur. Yani resmi görüşle gayri resmi görüş farkı. Askerliği düşününce iyi bir şey olarak aklıma arkadaşlar geliyor, başka bir şey gelmiyor. Kötü olarak komutanlar geliyor, onları fazla sevmezdik. Üst rütbelerle fazla muhatap olmadık. Bizle muhatap olan, mesela uzman çavuşlarla aramız iyi değildi. Onların da sorunları var. Bir subay bir buçuk-iki sene kalıyor orada, ondan sonra tayinini çıkartıp batıya gidebiliyor. Bir uzman çavuşun en az dört-beş sene orada görev yapması gerekiyor. Kolay değil, hepsi de evli barklı. Onlarda fazla bir suç bulmuyorum. Özgün müzik seviyordum, genelde onlar üzerine kaset doldurtuyordum. İstediğimiz müziği dinleyebiliyorduk. Belki burada dinleyemediğim kasetleri orada çok rahat dinleyebiliyordum, komutanlar varken dahi. Kürtçe dahi dinliyordum. Mesela Kuzey Irak'ta Şivan Perver'in kasetlerini almıştım, rahatlıkla dinliyordum, güzeldi yani.

Arkadaş ortamı kötü olursa kötü geçer. Fakat çok güzel arkadaşlık ortamı olduğundan dolayı benimki iyi geçti. Arkadaşlarımla görüşüyorum. Birkaçını aradım, görüştüm, onlar da beni aradılar. O da senin gibi aynı sorundan gelmiş, ne senden fazla ilerde, ne senden fazla geride olan bir insan. Çok zengin çocuklar yok yani aramızda. İşçinin köylünün çocuklarıydık, hepimiz aynıydık. Orada bir tane doktor çocuğu görmedim. Gazeteleri okuyorum, gözümüz orada, halen teskere almayan arkadaşlarımız var. İnsan merak ediyor. Arıyorum, telefonla görüşüyorum onlarla. Diyorum ya, şu anda çok sıkıntıdayım, saat öğlen üç olmuş. Ben saat birde kalktım yataktan. Gece sabah dörde kadar oturdum, televizyon falan seyrettim, çünkü yapacağım herhangi bir iş yok, gündüz yatıp gece evdeyiz yani. Askere gitmeden önce kitap okuyordum, şu anda okumuyorum. Annem biraz rahatsız, Ankara ile Çankırı arasında mekik dokuyoruz. Onlarla ilgileniyorum, şekeri filan var. Son iki gündür biraz rahatım, kendimi dinlenmeye aldım. Bir türlü normal bir düzene geçemedim. İş olmadığı zaman ne yapayım? Yarın sabah saat sekizde kalkayım da, nasıl vakit geçireyim? Askerden önce de durgun bir insandım. Sağlıklı bir insanım, öyle şiddetle arası iyi olan bir insan değilim. Olaylar karşısında sinirleniyorum, önceden de çok sinirlenirdim, yine de kendimi sakinleştirmesini bilen bir insanım. Biraz içime atıyorum. İçime atmayıp da dışarı yansıtabilsem... Yapamıyorum işte. Yansıtabilsen, içini boşaltabiliyorsun tabii, şu anda boşaltamıyo-

rum. Halk bilinçlendirilmeli. Benim gözümde, oranın halkı zayıf, hep menfaatçi olmuşlar. Bir kısmı da zaten öyle düşünmeyen insanlar ki onlar da oradan kalkmış gitmişler, göç etmişler. Yani orada sadece menfaat düşünen insanlar kalmış. Buradaki adam, "benim bir tane çocuğum öldüyse on tane de onlardan öldürülüyor" diye düşünüyor, yanlış düşünüyor bence. Kana kan olmaz yani. (Ağustos 1998, Çankırı)

1976, Çankırı doğumlu, ikisi oğlan biri kız üç kardeşin en küçüğü. 1997 Şubatı'nda acemi birliği eğitimi için Amasya'ya gitti, 1998 Temmuzu'nda Şırnak'tan döndü. İş arıyor.

ŞU KÜL TABLASI KADAR TOPRAĞIM YOK, HANGİ TOPRAĞI SAVUNACAĞIM?

Biz oraya orta halli insanların, ailelerin çocukları olarak gittik. Canımız yanınca, "sen yanmasan ben yanmasam nasıl çıkar karanlıklar aydınlığa" dedik. O amaçla gittik, yandık, hiçbir şeyi aydınlatamadık. Onlar yanmıyor, onlar da hiçbir şeyi aydınlatamıyor.

Askere gitmeme beş-altı sene vardı, annemle iddialaşıyordum, "Şırnak'a gideceğim" diyordum. Çocuklukta bile bunun özentisi vardı. Büyükler anlatıyorlardı, çok gurur verici geliyordu. Babamla kardeşim askerlik yapmadılar. Gidip, "sağlam bir yerde hepsinin yerine ben yapayım" diyordum, eksiklik hissediyordum. Babam, "şöyle askerlik yaptım" diye anlatamadı. Oğlum büyüdüğünde benim gururla anlatacağım bir şeyler olmalıydı. Güneydoğu halkına sempatim vardı. O insanları merak ederdim. Terörist diye nitelendirdiğimiz adamların derdi ne? Biraz da kendi aklımdaki doğruları bulmak için gittim. Eşim, ailem istemedi, torpil de yapmaya çalıştılar ama... Hatay'daki hayatta kalma eğitimiydi, Doğu'ya hazırlıyorlar, nasıl bir yere gideceğini, nelerle karşılaşacağını anlatıyorlar. Biz Özel Tim'dik. 370 askerin içinde 15 kişi seçildik, 5 bin 700 askerin içinden tüfek atışlarında birinci geldim. Küçüklüğümden beri silahı çok severdim. Atışı, sporu, fiziği iyi olanları bir time topladılar. Hatay'dan gelen 1. bölük 2. tim, Özel Harekât timi. Alayın ikinci timi, alt devre... Daha üst dört devre var ama operasyonlara en önde biz giderdik.

Tam 11 kilo verdim, mecbursun vereceksin. Orada şişmanlayamazsın. Özel Harekât'taki askerlerin hepsi çok zayıftır. Türkiye'de spor yapan biri 50 şınav çeker, ben 100 çekiyorum. 35 kilometre tam teçhizat koşarım. Askerin bir sözü vardır; katır gibi taşırım aslan gibi yaşarım. Mermini taşımazsan canından olursun, yiyeceğini taşımazsan aç kalırsın. "En iyisi olayım" dedim. "18 aylık askerliği zaten yapacağım ama en iyisini yapayım" diye düşündüm. Severek yaptım, eziyet haline gelmedi. Vatan hepimizin vatanı... Sadece benimle, tamirhanede çalışan Mehmet'in çocuğuyla olmaz, bir bakanın çocuğunu da görmek isterim. Gidin, durumu en iyi olanın bir atölyesi, bir dükkânı vardır. Benim şu

kül tablası kadar toprağım yok. Hangi toprağı savunacağım? Sabancı'nın çocukları, Tansu Çiller'in oğlu gelsin. Sıkıcı yanları bu işte. Tim olarak 16 kişi gittik. Bildiğin adamlarlasın. Arkamı döndüğümde güveneceğim adama ihtiyacım var. Şırnak, Gülyazı diye bir yer, gözümüzde öyle güzel canlandırıyorduk ki... Oranın kod adı Karayazı dediler. Her tarafı dağ; Cudi, Gabar, Kuzey Irak'a dört saat, dürbünle bakıyorsunuz Habur kapısı, İran'a giriş-çıkış, Şırnak'tan sonra altı saat tutuyor. Uludere İpek Yolu üzerinde, vadi gibi, küçük bir köy. 3. operasyon bölüğü jandarma taburu, bizden önce dosyalarımız gönderiliyor. Çok kar vardı, bir iki ay görev yapamadık, ufak tefek çevre emniyeti. Terörist de fazla baş kaldıramıyor. Kışın piknik yeri...

Kar eridi, güneş açtı. Harekât başlıyor, Mayıs'ın 9'unda Kato dağına götürdüler, bir ay falan kaldık, aşağıya indik. Arama tarama, bölücü terör örgütünün sığınakları... Dünya kadar mayın döşüyorlar, arıyorsun buluyorsun. Sıcak temasa giriyorsun, etkisiz hale getirmeye çalışıyorsun. İlk temas, Geymüşile, piyadelerin tuttuğu Kopki diye bir yerde oldu, M60 tankları var. Bu tanka üç kişi roket attı, yardım amacıyla gitmiştik, Barzani'nin peşmergeleri de saflarımızdaydılar. Bir sene önce Geymüşile yine basılmış, altı şehit verilmiş. Bir çocuk anlatıyordu, 150 kişi kadar basmışlar, çocukları sırtlarından vurmuşlar. Bizim timden beş kişi gittik, piyadeler de mayın araması yapıyor. Dönemeci çıktık. Mevsim yaz, sırt çantamda bisküvi var. Yere oturdum, badim de karşımda ufak bir kayalık var orada. "Kola ve bisküvi versene" dedi. Çantamı yere bıraktım, kola ve bisküviyi elime aldım. "Atsana," dedi, "yakalayamayacaksın, yanıma gel" dedim. Taşın üstünden ayağını attı. Güm! Mayın patladı. Bir takla attı havada, sağ ayağı tam dizinin altında koptu. Bir deri sarkıyor, ucunda üç parmak... Biraz telaşlandı, ağlıyor, ama soğukkanlı. Botunun bağını çıkardım, ayağını bağladım. Gösterilen temel yöntemleri uyguladım. Helikopter geldi, inemiyor. Mecburen arka tarafa götüreceğiz ama her tarafta mayın var. Belki ben de basacağım. O anda her şeyi unuttum, badimi sırtıma aldım. Helikopter, "yakıt bitiyor, gitmek zorundayım" diyor. Bölük komutanı da helikoptere, "gitme, bırakma bu çocuğu" diyor. Bizim arkadaş silahı aldı, helikoptere çevirdi, "gidersen ateş edeceğim" dedi. Helikopter kayboldu, gitti. Dağın arkasından dolaşmış, pat pat karşımıza çıktı, alçaldı. Havadaki helikopterin bacaklarından tuttum kendimi yukarı çıktım. Sonra da, çocuğu kollarından tuttum yukarı çektim. Su istedi. Dudakları kurumuş, su verdim bayıldı. Şırnak'a, piste indik. Benim üstüm başım zaten rezil, bir ay sakal tıraşı olmamışız. Helikopter pilotu telsizden geçiyor, "am-

bulans gelsin" diye. Hastane kapısında başçavuşumuz, "asker misin, peşmerge mi?" diye soruyor, "yüzün gözün kan içinde" diyerek dalga geçiyor. "Peşmergeyim" dedim. Adama saldıracağım, tutuyorlar beni. Tırnaklarını sökeceğim, o kadar sinirlendim. Badimi hemen ameliyata aldılar, ayağı kestiler, çıktığında yarı baygındı. Askeri hastanelerde lokal anestezi yapıyorlar. Uzun bir süre bir şey yiyemedim. Mayın patladığında badimin ayağından kopan et parçaları yüzüme vurdu, ağzıma doldu. Devamlı tükürdüm. Alışkanlık oldu. "Arkadaşlarım, ne öyle makineli tüfek gibi tükürüyorsun" diyordu. Ben yutkunmaya çalışıyorum. Arkadaşımın ayağından kopan et parçaları hep ağzımda gibi. Ameliyattan çıktı, elimi tuttu, "hiçbirini sağlam bırakma, hepsini gebert" dedi. Sonra onu Diyarbakır'a götürdüler, protez yapmışlar, sevgilisi vardı ayağı koptu diye bırakmış onu, hep "dönünce evleneceğim" derdi. Şimdi çok içki içiyor. Mevziler operasyon bittikten sonra yıkılıyor, bir dahaki sene yine mevzi yapılıyor. Arada adamlar geliyor, taşları kaldırıyor, altına mayını koyuyor, üstünü gene taşla örtüyor. Asker, tekrar mevzi yaparken üstüne basıyor, patlıyor. Bizim bölükten iki çocuk bastı, birinin ayağını az kesmişler, öbürünün dizinin dibinden.

Haziran'da fıtık ameliyatı oldum. Hastanede yatarken bir çocuk vardı itirafçı. Cizreli, altı senedir onların içindeymiş. Kablo şeklindeki aydınlatma mayını açılınca yüzü, elleri falan yanmış. Çocuk bizden çok korkuyordu. 23 yaşında falandı, üç çocuğu varmış. Askerlik için teslim olmuş. Askeriye eski itirafçılarla, yani sağlam olanlarla çalışır, yer gösterirler falan. Adam on senedir terörist, Abdullah Öcalan'ı hiç görmemiş, Öcalan yaşıyor, bunlar dağda tırmanıyorlar. Dağ şartları insanı canavarlaştırıyor. Şemdin Sakık da söyledi ya... Tuhaf bir sendroma giriyorsun. 18 yaşında bir çocuk teslim oldu bize, Başkale'den Zaho'ya 21 günde yayan gitmiş. Askerlik yoklamasına giderken teröristler çocuğu kaçırmışlar. Sabahın 5'inde bize geldi, teslim oldu. Babası Van Başkale'de korucubaşı, yedi amcası var, hepsi de korucu. Koskoca Başkale'nin Korucubaşının oğlu, nasıl terörist olsun? Benim oranın halkından bir arkadaşım var, halası terörist. Onun yalancısıyım, bir çocukla bunlar 17-18 yaşına kadar beraber büyümüşler, benim tanıdığım askerliğini bitirmiş, korucu olmuş, öteki de 14-15 yaşında terörist olmuş. Korucu ile arkadaşı silahlarını birbirlerine doğrultmuşlar, ateş etmemişler. Biri bir yana gitmiş, biri öbür yana. Zavallı insanlar, adamın beş amcası var, üçü korucu ikisi terörist. Bir operasyona gidiyorsun, 40-45 gün kalıyorsun. Sonra aşağıya iniyorsun, yıkanıyorsun, tekrar yukarı... İkişer üçer günlük izinler vardı. Devamlı bekliyorsun, geldiler, gelecekler. Duyum

alıyorsun, pusuya gidiyorsun, gelirlerse gelirler. Teröristle temas olarak on civarında çatışmaya katıldım. Teslim olan çoktu. Bir tane havancı gelmişti, havanın iğnesini ve nişangâhını getirmişti. Ona kral gibi baktık. Zorla kaçırmışlar çocuğu. Bir havan mermisi üstümüze düşerse 25-30 kişi ölür. O havancı sonra mahkemeye çıkarıldı, askeriyemizde de eski zihniyet yok, artık olumlu, caydırıcı. Adamları görerek ateş etmezsin. Silahın patladığını, merminin nereden çıktığını görürsün, oraya ateş edersin. Öldürmüşsündür. Ama ölülerini bırakmazlar. Ölüyü parçalarlar, sırt çantasına koyarlar götürürler. Bizim askeriye de aynı, yanında ölen arkadaşını götüremezsen, sen de ölürsün. Taşıyacaksın götüreceksin. Ufak ufak parçalıyorlar, koyuyorlar çantalarına götürüyorlar. Ben öyle parçalanmış ceset çok gördüm. Adam gördüm, arkadaşının parçalarını birleştirmek istiyordu, kafayı yemiş yani, karşı taraftan değil. Bir gün, 15 yaşında bir kız, büyük tel örgüler var, geçip bize sızma yapacak. Kolay geçmek için telin üstüne battaniye ya da tahta atarlar. Bu kız geçememiş ölmüş orda, bacağı kasığından kopmuş. Bazı dengesizler onun parmaklarını kesmişler, adamın dirisine saygın yoksa, ölüsüne olsun... Hiçbir şeyini kesmeye gerek yok yani.

C timi asker timidir. Öbür askerlerden daha fazla operasyona giderler. Bizim farkımız şu. Sen burada beklersin, adam gelir ateş eder, sen de ateş edersin, peşinden gidersin, yakalarsın, vurursun. Zaten C timi dedin mi akan sular duruyor. Terörist de çekiniyor. Görevli olmadığın zaman koşulların daha rahat, televizyon, Cine5 var, imkânı çok. Botla nasıl 10 saat 15 saat yürüyeceksin? Mekap ayakkabı hem hafif, hem terletmez. Özel Tim'dekiler polis... Çok değişik insanlar, onlarla ne konuşurduk, ne otururduk. Onlar daha çok metropol yerlerde görev yaparlar, kırsalda değil.

Sınır taşına, emniyete çıkıyorduk. İki üç terörist önceden yerleşmiş oraya. Sınır taşı yerinden oynamıyordu. Uzaktan taşı patlattılar kabloyla. Biri de tek tek atıyor vursun diye. Arkadaşlardan birini şehit etti, sırtından girdi kanas, kalbinden çıktı. Tişörtünü başına bağladım, çenesi düşmüştü. Allah toprağını bol etsin. Helikopter bir saat sonra falan geldi, Şırnak'tan kalkıyor zaten. İnsan çok üzülüyor, canın yanıyor, arkadaşın, aynı yerde görev yapmışsın. Adamlar öyle bir yerden ateş ediyor ki, göremiyorsun. İstediğin silahla ateş et tutturamazsın. Ama beş tane de biz vurduk, götüremediler. Gönül ister ki kimse ölmesin, ne terörist, ne de asker. Kürt-Türk diye bir şey yoktur. Dersimli, Tuncelili, Karslı, Ardahanlı arkadaşlar vardı. Tek Trakyalı bendim, timde herkes Kürt asıllıydı.

Neden terörist oluyorlar? Gazeteler yazıyor ki, bu adamlar kültürsüz, alakası yok. Hepsi üniversite mezunu. Üniversite mezunları derken, okuması yazması olmayanlar da var. Güneydoğu'daki insanın yapabileceği hiçbir şeyi yok, ya terörist olur ya korucu. Korucular, " 20-25 milyona bu işi yapmayız" da diyorlar, neden? Ben Lüleburgaz'dan geliyorum senin ananı babanı koruyorum, canımı veriyorum. Sen, "para az geliyor" diye bu işi yapmayacaksın, neden? Telsizde konuşuyorlar bazen, anlatıyorlar, istedikleri şeyler; Kürt ve Türk ayrımı olmasın, Kürtler de bu ülkede sosyal olsun. Ya zaten Kürtler sosyal... Lüleburgaz'ın en zenginleri Kürt asıllı, müteahhit, halıcı, adamın 20 tane dükkânı var. Neymiş, Şırnak'ı kurtarılmış bölge ilan etmişler, neyin bölgesi, al kardeşim Güneydoğu senin olsun, yüz metre düz bir yer yok ki bir şey yapasın. Bir keresinde hiç unutmuyorum, telsiz dinliyoruz. İki sevgili birbirlerine aşk ilan ediyorlar telsizden, herhalde araları bozuk. Kürtçe bilen arkadaşımız tercüme ediyor. "Sen beni bırakıp gittin," diyor. "Neden öyle yaptın, seni öldüreceğim" diyor. Sonra, "seni seviyorum, buluşalım..." Bir arkadaşım vardı Ağrılı, teröristin birini kandırıyor, kendisini de terörist zannettiriyordu. Muhabbet ediyorlardı. Kandırılmış insanlar, kimi zaman kızıyorsun. Bazı haklı yanları da var. Sadece teröristin değil, askerin de hatası. Kürt halkına terörist gözüyle bakmışlar. Adamın evinde, gecenin kaçında, çocuğunun gözü önünde annesinin babasının ağzını yüzünü kırmışlar. Bu çocuk herhalde askere sempati duymuyor, kin duyuyor, nefret duyuyor. Teröristin hiç insana benzer bir yanı yok. Sen ne için savaşıyorsun? Biz çıkıyoruz, 45 gün dağda kalıyoruz, devlet bize bakıyor. Sana böyle bakan da yok. Her zaman için muhteris olacaksın. Çok aşırı milliyetçiler, "ben bu işi bitireceğim" gibisinden geliyorlar. Dönerlerken böyle düşünmüyorlar tabii.

Telefon çok zor düşüyordu. Karımla çok az görüştük. Mektuplaşıyorduk, mektup 25 günde gidiyordu, oğlumun fotoğraflarını gönderiyordu. Annem zaten hasta, eşim 17-18 yaşında, hep onları düşündüm, onlar için de çok zor oldu. Kuzey Irak operasyonuna katıldım. Kolordu komutanı timimdeki herkes adına başarı belgesi verdi. Hatay'da da başarı belgeleri var. Irak operasyonuna her yerden gelmişlerdi. Van Komando, Kayseri Komando... Biz Haftanin Kato'ya gittik, Cudi'ye, Gabar'a çıkıldı. Çok sınır ötesi operasyon yapıldı, hepsinde, "tamam bitirdik" dediler. Teröristler sadece Haftanin'de, Zaho'da, Kopkin'de, Doğu'da değil ki... Artık metropollerde. Köylüler askeri severdi. Gülyazı, Şırnak bölgesinin en sağlam köylerinden bir tanesi. Köylü, "bu iş bitsin," diyor, "canımız yanıyor, oğlumuz ölüyor" diyor. "İnsanlarımız kandırılıyor" diyorlar. Terörist ölse, onların canı yanıyor. Korucu ölse

onların canı yanıyor. Her şekilde canı yanıyor. Çok çelişkide kalmışlar. İstemiyorlar, artık zaten katılım matılım yok.

Tetiğe bastıktan sonra insanın kendine güveni oluyor. Bazı şeyleri aşıyorsun, "karşılık veriyorum" diye düşündükçe, insana güven geliyor. Karşılık veremeyince çok zor, o zaman da, "hemen bitsin" diyorsun. Bazı eğitimsiz askerler var, belki bir partiden, "ülkeme şöyle yapmış, ben onu asarım keserim" diyor. Bunlar boş şeyler, hiç kimsenin ölmesini istemiyorum. Ne diye insan ölsün? Oradaki insanlar üsteğmeni, yüzbaşısı, binbaşısı, askeri olsun, hepsi gerçekten kararlı insanlar. Buradakiler hiçbir şeyin farkında değil. Burada kime ne kadar anlatsam, görmemişler, bilmiyorlar. Bilmek de istemiyorlar. Ben oradayken karım, çocuğum, anam çok üzüldüler. Ama ne kadar olsa benim kadar üzülemezler. Ordu savaşın bitmesini istiyor, askerin ölmesini istemiyor. Güneydoğu'da terör bitmiyor, neden? Fazla maaş alıyorlar deniyor. Canınıza karşılık elli milyon fazla ister misiniz? Gülyazı'da astsubay 450 milyon alıyor. Karısını, çocuğunu çoluğunu yanına getiriyor, ailesi de onunla beraber savaşıyorlar. Bu insanlar bu parayı hak ediyor. Kürt sorunu diye bir şey yok. Adamların bizden eksik tarafları eğitimleri ve iş imkânları. Eğitim ver, iş ver, adam sana sonuna kadar sahip çıkar. Savaşla bir yere gidilemez. Askeri vursa, ne olur? Asker onu vursa, ne olur? Terör yaparsan on yılda kavuşacağın şeylere 50 yılda kavuşacaksın. Bunları düşünemiyorlar.

Adam teskeremi veriyor, aklıma gelmiyor askeri giysimi çıkarıp sivil giyineyim. İlk geldiğinde salak gibi oluyorsun. Lüleburgaz'da babamın çok güzel bir evi var, hep oraya giderdim. Kapatırdım ışıkları, açardım pencereyi, karşısı dağlık taşlık bir yer, seyrederdim. Aynı orayı hatırlatırdı. Dükkânı kapatırdım, eve gider, eşofmanlarımı giyerdim. Hanım, "gece gece nereye gidiyorsun" diyordu. Sabah beşe kadar koşuyordum. İlk on-on beş gün hep koştum. Sonra vazgeçtim. Yaşadıklarımı karımla da paylaşmıyorum. Ben çok üzüldüm kimseyi üzmek istemiyorum. Ailem rahatsızlığımın farkında. Eşim kafası çalışan, zeki bir insan, anlatmadan anlayabiliyor, bana nasıl davranacağını da biliyor, problem olmuyor. Bazen kötü kötü rüyalar görüyorum. Bir gece karımın boğazını sıkmışım. Uyanıp kollarımı tutmuş. Kendime geldiğimde bir şey demedi, bir bardak su verdi. Kafayı vurdum yattım. Bazen dalıyorum, çat diye bir ses gelse ödüm kopuyor. Orada korkmazdım, takır takır 500 mermi atardım. Ölümden de korkmazdım. Ölüm aklına geldiğinde çok geç oluyor, ölüyorsun. Ölümden korkmam için vurulmam lazım.

Gitmeden çok sinirliydim, ama kimsenin kalbini kırma taraftarı değildim. "Bana zarar vermeyen yılan bin yaşasın" derler ya, işte öyle. Kavgacı değildim. Kardeşim, oğlum, eşim ve anneme zarar vermezse, ben de kimseye zarar vermem. Şimdi, "kimse canımı sıkmasın, sinirlendirmesin, kavga edecek duruma düşürmesin" diyorum. Bu saatten sonra sessiz kalmam, gırtlağını keserim, başımı belaya sokarım yani. Tartışmaya girince kendimi kontrol edemiyorum. Eskiden kalan şeyler bana artık zevk vermiyor. 15-16 yaşındayken Kawasaki motosikletim vardı, saçlarım belime kadardı, deri pantolon, deri mont giyer, İstanbul'da Kemancı bara gider, sabaha kadar oynar, zıplardım. Artık bunlar zevk vermiyor. Gitar çalıyordum... İnsanlar ölüyor, insanlar aç, utanç duyuyorum. Her şeyi getirdim, künyemi, beremi, kimliğimi... Bu bez parçasını bir teröristin kafasına sardığı puşisinden kesmiştim, çok sevdiğim bir çocuktu. Teslim olmuştu. 18 yaşındaydı, korkuyordu. Bıçağı puşisinden parça kesmek için uzattığımda kulağını, bir yerini keseceğim zannetti. Bir gece bizle kaldı, ertesi gün helikopter gelip aldı. Babası korucu. Bu çocuk üç kere kaçmaya teşebbüs etmiş. Bir kere ağaca bağlamışlar, dört-beş gün bağlı vaziyette kalmış, çok kötü dövmüşler. "Bir daha kaçarsan seni öldüreceğiz" demişler. Çocuk en sonunda sisli bir havada nöbet tutarken kaçmış. Sabaha kadar beklemiş. Gece istediği kadar bağırsın, vurulur hemen. Sabah bağırmasını duyunca gittik, aşağıdan getirdik. Çok güzel bir çocuktu, uzun boylu, yakışıklı.

Askerde Zülfü Livaneli'den "Memik Oğlan"ı, Yaşar Kurt'tan "Korku"yu dinlerdim. Yaşar Kurt'u kaseti çıkmadan tanıyordum. Onun sekiz-dokuz parçası repertuarımda vardı. Korku'yu Lüleburgaz'da veya Edirne'de üniversiteli kızlar dinlerken ağlıyorlardı. Bu askerliğe karşı bir şarkı. Benim repertuarımı dinleseniz, "nasıl askerlik yaptın" dersiniz. Tamirci Çırağı, Parka. Ben çok değişik bir adamım. Oğlum iki yaşında, askerlik bitti, geldim beni tanımıyor. "Baban nerede?" diyorum. Televizyonun üzerinde, asker elbiseli fotoğrafımı gösteriyor, "babam asker" diyor. Bir gün askeri elbiselerimi giydim, beni öyle gördü. Şimdi, "baba" diyor. Kardeşim askerlik yaptım diye bana, "sen geri zekâlısın" diyor. Şimdi oğlum var, dedesi gibi olmasın. Gerekirse ben giderim onun yerine. Türkiye'yi tehdit eden bir olay olduğunda ben bir daha giderim. Ama benim sevdiğim insanlar gitmesin. Halen saat 4'ten, 5'ten önce yatamıyorum. Karımla televizyon seyrediyoruz, atari oynuyoruz, muhabbet ediyoruz. İstediğim gibi bir hayat yakalayamadım ki bazı şeylerden uzaklaşayım. Hiç kimse yardımcı olmuyor, kendimi yapayalnız hissediyorum. Bana acıyorlar, ben acınacak biri değilim, neden acı-

yorlar? Çok sinirleniyorum, acayip kızıyorum. Benim 20 tane başarı belgem var. Askerden önce yıllarca sporla uğraşmışım. Doğru dürüst yapabileceğim iş yok, bulamıyorum. İstanbul'daki falanca bar, "gel," diyor, "bizim korumamızı yap". Arkadaşa, "deli misin," dedim, "doğru dürüst bir iş bulacağım, para kazanacağım". Bazıları rahat iş bulmak için Özel Harekât'ta askerlik yapmak istiyorlar. Askerliğini komando olarak yapanları güvenlik elemanı olarak alıyorlar. Kahramanlar Çanakkale'de yatıyorlar. Kimseyi öldürmek istemezsin, ama mecbur kalırsın. Kimseyi öldürmek için, kimsenin canını yakmak içinde gitmedik. Ne gerekiyorsa yaptım, geldim. Kimse bana, ne yaptın, ne ettin diye soramaz. Sorsa da, kimseye bir şey diyemem, bir şey anlatmam. Herkes gibi yaptık, neden özellikle bana soruyorlar. Yaptık, gördük, geldik. Güzeldi, terör olmasa daha güzeldi. Başarı belgelerimi kimseye göstermiyorum, kimse ilgilenmiyor zaten. Bazıları da kafayı yemiştir, diye düşünüyor. Ben 18 ay rezillik çektim. Birine, "Güneydoğu'da askerlik yaptım, şöyle belgelerim, bu kabiliyetim var" desem, anlamaz. Bu eziyeti neden çekiyoruz? Neden çözüm bulmuyorlar? Ben ne yapayım? En fazla yüz tane görev yaptığım arkadaşımdan imza alırım, gönderirim Genelkurmay Başkanlığı'na... Derim kardeşim: "Bu neden böyle?" Sana mı kaldı, al başına belayı... Türkiye'de işleyen çarkı biliyorsunuz. Ben Kürt, Türk, Çerkez ayrımcılığı, zengin fakir ayrımı yapmadım. Biz oraya orta halli ailelerin çocukları olarak gittik. Canımız yanınca, "sen yanmasan ben yanmasam nasıl çıkar karanlıklar aydınlığa" dedik. O amaçla gittik, yandık, hiçbir şeyi aydınlatamadık. Onlar yanmıyor, onlar da hiçbir şeyi aydınlatamıyor. Oy hiç kullanmadım, kullanmam da. Ne sağcıyım, ne solcu, ne komünist, ne ülkücü, ne türkücü... İnsancıyım. Aç kalmayayım, bir misketim olsun, fazla bir şey istemiyorum. Savaş bitse... Kimsenin canı yanmayacak, bitmiyor işte, Ahmet ölüyor, Mehmet ölüyor... İnanır mısınız, neden bitmiyor benim de aklım ermiyor. (Haziran 1998, Lüleburgaz)

1976 doğumlu, dört yıllık evli, bir çocuklu. 1996 Kasımı'nda Hatay Serince acemi birlik, sonrası 1997 Şubat - 1998 Mayıs günleri Şırnak. jandarma Özel Harekât. Babası emekli, bir erkek kardeşi var. Gitar çalıyor, şarkı söylüyordu. Dört yıl boks yaptı, futbol, basketbol, masa tenisi oynadı. Yüzmeyi seviyor, bir de Nazım Hikmet'i... En son Erdal Öz'ün Gülünün Solduğu Akşam'ını okudu.

"Ölenler 'şehit' oluyor, sakatlananlar 'gazi',
bu bunalımlı çocuklarımıza ne isim takacağız?"
"Uçak korsanı" İhsan Akyüz'ün babası soruyor.

Baba Akyüz'ün sorusuna cevabın "kahraman" olduğunu, bilmeyen var mı? O "kahramanlar", medyada "Kahraman Mehmetçik" diye başlayan, "bir bacağını vatan için vermenin gururunu taşıyan gaziler" türünden klişelerle süren cümlelerin özneleri, "Şafak 550" boyunca bu sıfatları kabullenseler bile, askerliklerini bitirme şansı yakalayıp topluma döndüklerinde kendilerini kahraman gibi hissetmez oluyorlar. Öte yandan medya da yazıp söylediklerini unutuyor, eski "kahramanlara" yeni isimler, yeni sıfatlar bulma peşine düşüyor.

İstanbul trafiğinde direksiyon sallayan şoför, "askerden geleli altı yıl oldu, hâlâ bir sinirdir gidiyor. Sinirlenince arabadan inmemeye çalışıyorum. İnersem, işi nereye vardıracağımın garantisi yok," diyor. Şoför haklı gibi; "işin" nereye varabileceğinin garantisinin olmadığını gazetelerde yer alan genellikle tek sütunluk haberler de, yaşananların haberlerde ele alınış tarzı da gösteriyor.

■ *Bakırköy Kadın ve Çocuk Tutukevi, 19. koğuşta kalan arkadaşı Oktay Zortu ile açık görüş yapmak isteyen, ancak izin verilmeyen 29 yaşındaki Ali Iğdır kendini yakmak istedi. Bir bidonun içine doldurduğu bir litre benzinin üzerine su ekleyen, ... etrafa küfürler savuran Iğdır, tutukevinin girişinde bidondaki benzinli suyu üzerine döktü. ... Jandarmanın durumu bildirmesi üzerine olay yerine gelen polis ekipleri, Ali Iğdır'la konuşarak iknaya çalıştılar. ... Siirt'te askerlik yaptığını ve sol bacağının protez olduğunu söyleyerek "Ben de savaş gazisiyim, askerde bacağımın birini kaybettim. Bana arkadaşımı göstermiyorsunuz" diye bağırdı... (30.10.1998,* Hürriyet*)*

■ *Tekirdağ Saray'da, Şırnak'tan izinli gelen asker Serkan Arda kendisiyle cinsel ilişkiye girmeyi reddeden 56 yaşındaki kadını kafasını parçalayarak öldürdü. (2.02.1997,* Demokrasi*)*

■ *Hakkari'de dağ komando olarak askerlik yapan ve iki hafta önce teskere alan Dursun Ali Keskin, 14 yıl önce kız kardeşine tecavüz eden kişi ile bu kişinin anne ve babasını öldürdü. (18.12.1996,* Sabah*)*

■ *Mardin Kızıltepe'de bir çatışmada sekiz arkadaşını kaybeden komando er Ali Rıza Eker, terhisinden iki ay sonra av tüfeğiyle intihar etti. Terhis olduktan sonra da asker gibi yaşadı. (02.11.1996,* Sabah*)*

■ *İntihar gibi trafik kazası. Terörle mücadele sırasında yaşadığı olaylar nedeniyle bunalıma giren ve genç yaşta malulen emekli edilen binbaşı Nihat İlçi trafik kazasından çok intihara benzeyen bir olayda yaşamını yitirdi. (11.12.1996,* Sabah*)*

■ *Özel Tim düğününde CHP'li Demir öldürüldü. 150 kadar ayrı silahtan atılan mermiler sünnet düğününü cehenneme çevirdi. Antalya'ya Güneydoğu'dan iki yıllığına moral kazanmaları için gönderilen özel tim görevlilerinin de katıldığı... (27.06.1995,* Evrensel*)*

Gazetelerde yer alan, buraya sadece birkaçını aktardığım haberlerde kişiye "kahramanlık" kazandıran dönem iki satırlık ek bilgiden öteye geçemiyor. Generaller, başbakanlar, bakanlar Gülhane Askeri Tıp Akademisi (GATA) hastanesini bayram gibi özel günlerde ziyaret ettiklerinde "kahraman gazilerimiz" diye sunulan gençlerimiz, örneğin Ali Iğdır gibi öfkeyle kendini yakmaya kalkıştığında haykırdığı "gazilik"ini haberde adının önüne yazdırtamıyor. Nihat İlçi, Ali Rıza ve Demir artık yaşamıyorlar. Acaba, cezaevindeki Serkan, Dursun ve adlarını bilemediklerimiz ne yapıyorlar?

*

■ ***Tedavi amaçlı korsanlık.*** *THY uçağını kaçıran "sağ görüşlü" İhsan Akyüz, teslim olduktan sonra, "Ruhsal bunalımdaydım, yaptım," dedi...*

■ ***Plastik tabanca.*** *Ankara'dan İstanbul'a giden THY'nin Airbus 310 tipi 'Seyhan' isimli uçağı, İhsan Akyüz adlı korsan tarafından plastik tabancayla 20.47'de kaçırıldı. Uçak Trabzon Havalimanı'na indirildikten sonra geniş güvenlik önlemleri alındı.*

■ ***Kaçırıldığını anlamadılar.*** *22.30'da 75 yolcu tahliye edildi ve uçakta korsanla pilotlar kaldı. Akyüz'ün Çeçenya'ya gitmek istediği ifa-*

de edildi. Yolcular, sekiz mürettebatın soğukkanlı davranışları sayesinde uçağın kaçırıldığını tahliyeden sonra öğrendi.

■ ***Bahane belirsiz.*** *Akyüz, 22.45'te teslim oldu. Çorum'da yaşayan Akyüz'ün, eylemi önce "türban yasağını protesto için" yaptığı belirtildi. Sonra 'askerde kendisine kötü davranıldığı için uçağı kaçırdığı' belirtildi. (15.09.1998,* Radikal-Online*)*

İhsan Akyüz Trabzon Cezaevinde kalabalık bir koğuşta kalıyor, çevresiyle pek ilişkisi yok. Ağabey Mustafa 29 Ekim açık görüşünde İhsan'ı ziyarete gittiğinde kardeşine götürdüğü kebaplarla kapıda kalakaldı. İhsan yemeden içmeden kesilip iyiye halsizleşince serumla beslenmek üzere hastaneye kaldırılmıştı.

Ev kadını Satı ile PTT memuru Turan 1968 yılında evlendiler, sırasıyla Mustafa, Hülya ve en son 1971'de İhsan doğdu. Akyüz çifti çocuklarının okuması için ellerinden geleni yaptılar. Mustafa mimar, Hülya muhasebeci oldu. Küçük oğul İhsan iki yıllık Meslek Yüksek Okulu'nda elektrik okurken vazgeçti, tecilini kaldırtıp askere gitmeye karar verdi. Baba Akyüz disiplinli, hatta biraz da baskıcıydı. İhsan da, çevresine saygılı, ciddi ve dürüst bir insan oldu. Çocukken hiç yaramazlık yapmadı, biraz daha büyüyünce de hayatını genellikle evde geçirdi, arkadaşları gibi kahvehanelerde takılmadı, zaten pek arkadaşı da yoktu.

Acemi eğitimi için Manisa Doğu Kışla'ya gitti, artık komandoydu. Usta birliği resmen Kırklareli'ydi ama kendisi geçici görevle Şırnak'a yollandı. Sessizliğini, az konuşmasını askerde de sürdürdü. Ailesine gönderdiği mektuplarda sadece "selam, kelam" vardı. İlk altı ay aile oğullarından hiç haber alamadı. Annesi, babası, kardeşleri kahroldular, haber almak için yaptıkları tüm resmi başvurular cevapsız kaldı. Neredeyse oğullarından umut kesmişlerdi ki, İhsan telefon etti, "iyiydi". Neden ailesini arayamadığını anlatmadı, ailesi de soramadı. Hiç izin kullanmadan askerliğini bitirip Çorum'a döndükten sonra da pek konuşmadı, askerliğinin nasıl geçtiğini anlatmadı. Bilinen çok fazla operasyona katıldığıydı, babası, "askerlik hatıralarını anlatmak bizim zamanımızdaydı, şimdi anlatılmıyor," derken, oğlunun da bu anlamda istisna sayılmayacağını söylemeye çalışıyor. Bunca suskunluğa karşın, İhsan'ın durmaksızın tekrarladığı bir olay vardı. Anne Satı, "bir arkadaşı varmış nişanlı, terhisine üç gün kalmış, operasyona gideceklermiş, 'komutanım, beni yollamayın' diye yalvarmış, komutan dinlememiş" diye aktarıyor ve ekliyor: "Oğlum, 'arkadaşım o çatışmaya gitmek zorunda kaldı, gitti ve öldü' diye anlatırdı."

Aile, konuşmasa da oğullarının sıkıntısının farkındaydı. Askerden döndükten sonraki ilk altı ay İhsan, annesinin her gün yeniden yaptığı yatakta uyumak yerine betonda yatmayı tercih etti. Uykuları o kadar hafifti ki, uyanmasın diye evde terlik giyilmez oldu. Baba Turan Akyüz, yorulur da uyur diye oğlunu işe yerleştirdi. İhsan gıda maddeleri satan bir yerde, indir bindir işleri yapmak üzere, "bir nevi amelelik işi"ne girdi. Altı ay sonra işten çıktı. İhsan herkesin dürüst olmasını istiyordu, bekliyordu. Bu imkânsızdı. Sonraki işi Toprakbank'dan da "biraz daha çalışırsam başım belaya girecek" diyerek ayrıldı. Toprakbank'dan ayrıldığına pişman oldu ama iş işten geçmişti. En çok "devlet"te çalışmak istedi, babasının deyişiyle "bu ortamda adamın olmayınca" olmuyordu. İş için açılan sınavlara girdi çıktı, kazanamadı.

Babasının küçük tuhafiye dükkânında ayda on milyon liraya çalışmaktan başka çare kalmamıştı. Sigortası da yoktu. İhsan en çok medyaya kızıyor, medyayı da toplumu da ikiyüzlü buluyordu. Babasının söylediğine göre, İhsan'ın bir örgütte kaydı da yoktu. Bir gün evden çıktı, annesiyle onu televizyonda gördüler, uçak kaçırmıştı. Şimdi Trabzon cezaevinde yatıyor, yargılanıyor. Adli Tıp Kurumu'na sevkine karar verildi ama İstanbul'a gönderilmek için sıra bekliyor.

Anne Satı Akyüz konuşuyor: Güneydoğu'da ölen kurtuluyor. Trabzon uzak tabii, sık gidemiyoruz. Şimdi hastanede, çok zayıfmış... Hiç yemek yemiyor, bunalımda. Bir doktora götüremedim,"iyiyim" diyordu. Koca adam, kulağından tutup doktora götüremedik. Bu olaydan, on beş gün önce, "dükkâna da gitmeyeceğim," demişti. "Dükkâna müşteri gelmeyince kafama askerlik şeyleri doluyor" diyordu.

Baba Turan Akyüz soruyor: Askere giderken kontrolden geçiriyorlar, seçiyorlar. Dönerken bakmıyorlar. Askerden sonra da kontrolden geçirsinler. İstanbul'da askerlik yapmakla Doğu'da askerlik yapmak aynı mı? Biz seyrediyoruz, onlar harpten geliyor. Bunlar hep fakir çocukları, nasıl tedavi yaptıracaklar? Bu işler başımıza gelmese, ben de konuşmazdım. Bir baba olarak 25 yaşındaki oğlumun terörist damgası yemesini istemezdim. Bizim olaydan sonra, Çorum'da en azından 50 kişi, hem "geçmiş olsun", hem de, "bizim çocuklar da böyle" dedi. Herkes problemini kendi kendine yaşıyor. Bu çocuklar vatanımızın çocukları, bağrımıza basacağımız çocuklar. Oradayken kahraman oluyorlar, buraya gelince kahramanlık bitiyor. Yani, "kim bunlar" diye sorunca, "fakir, zengin" diye söylersem, ayırım yapmış olurum ama benim gördüğüm hep yoksullar. Biz devlete canımızı kanımızı veriyoruz ama devlet de bizim için bir şey yapsın. Benimle ilişkileri çok sertti. Ne haksızlığa, ne de bana tahammül edebiliyordu. Kendi dediğinden başkasını kabul et-

miyordu. Ben aşağıdan alıyordum. Her şeyin Doğu'da askerlik yapmasından olduğunu biliyordum. Ateş düştüğü yeri yakar, hiçbir baba çocuğunun böyle bir duruma düşmesini istemez. Ben medyaya da seslenmek istiyorum. Medya gerçeği yazsın, şov yapmasın. Dürüst habercilikten memleketin menfaati olur. Olaydan sonra ortaya aldılar bizi. Sanki kaçakmışız gibi. Neredeyse oğluma üzüldüğüm kadar gazetelerin yazdıklarına üzüldüm. Bu başıma gelmeden, kimi vatandaşların kamera kırdıklarını görünce üzülüyordum. Şimdi, "hak ediyorlar" diyorum. İhsan gibi askerden döndükten sonra problemi olan çokmuş. Hastalıklarını saklamasınlar. Kendilerini dile getirsinler, sorunlarını ortaya koysunlar. İçine kapandı mı, bir gün patlar. Tam böyle oldu bizde... Sağcısı da solcusu da kardeşimiz, hepimiz bir yastıkta askerliğimizi yapıyoruz. Askerlikten döndükten sonra siyasilerin eline düşülüyor. Gençler hadi askere gidiyorlar, tamam da, bari döndüklerinde işe alınsınlar. Orada da torpil oluyor. Her parti ayrım yapıyor. Yılmaz Güney'in "Umut" filmine benziyor bizim durumumuz.

Komşuları konuşuyor: Bunları yazın da tek tek hükümet bilsin. Bu çocukları doktor gözetiminde terhisten sonra hiç olmazsa bir ay bir yerde tatil yaptırsınlar, sonra bunlara iş versinler. Çorum'un çok şehidi var. Yanarsa anası babası yanıyor.

*

■ ***Askerden dönen genç ölüm saçtı.*** *Kastamonu'nun Küre ilçesine bağlı Ersizlerdere köyünde, üç ay önce askerden gelen 22 yaşındaki Orhan Kara, geçirdiği bunalım sonucu annesi, ablası ve ağabeyini av tüfeğiyle öldürdü.*

Orhan Kara, önceki akşam saat 22.00 sıralarında evde ailesiyle bilinmeyen bir nedenle tartıştıktan sonra babasına ait çift kırma av tüfeğini eline alıp rasgele ateşledi. Orhan Kara'nın açtığı ateş sonucu annesi Şaziye Kara (52), ablası Gülten Kara (28) ile ağabeyi Erol Kara (25) olay yerinde can verdi. Firar eden Orhan Kara'nın yakalanması için çalışmaların sürdürüldüğü bildirildi. Kara'nın vatani görevini Diyarbakır'da yaptığı ve asker dönüşünde psikolojik bunalım içinde olduğu öğrenildi. (1.10.1998, Radikal-Online*)*

Orhan Kara 1976 Kastamonu'nun Küre ilçesinin Ersizlerdere köyünde doğdu. İlkokulu bitirdikten sonra, hayatı öğrensin diye İstanbul'da bir tanıdığın lokantasına gönderildi. Babası Nazmi Kara maden işçiliğin-

den emekliliği gelince 1992'de İstanbul Beykoz'a gelip yufkacı dükkânı açtı. Orhan'ın da işi belli olmuştu: Yufkacılık. Orhan "çok ciddi" bir çocuktu. Pek fazla konuşmazdı. Hiç arkadaşı yoktu. Haftada bir Beykoz pazarında tezgâh açar, herkesten çok yufka satardı. Çok dürüsttü. Müşteri tezgahta, bir torba muz unutsa, onu tartar, fiyatını öğrenir, sonra da eve kardeşleri yesin diye getirirdi. Bir hafta sonra, aynı müşteri geldiğinde, bir haftada bozulacağı için unutulan muzu yediğini söyler, parasını öderdi.

55 yaşındaki baba Nazmi Kara 30 yıl önce Orhan'ın annesi Şaziye ile 10 yıl önce de şimdiki karısı Fadime ile evlendi. İlki resmi, ikinci imam nikâhlı iki eşinden üçü kız onu oğlan 13 çocuk sahibi oldu. Çocukların ikisi öldürüldü. Şimdi halen biri hapiste 11 çocuğu var. Kara ailesi altı yıl önceye kadar memleketleri Kastamonu'nun Küre ilçesi Ersizlerdere köyünde yaşadılar. Baba Nazmi Kara emekli olunca İstanbul Beykoz'a geldi. Artık iki evi vardı, ilk karısıyla Ersizlerdere'de, ikinci karısıyla Beykoz'da yaşıyordu. 1977 doğumlu Orhan, Şubat 1997'de askere gitti, jandarma komando olmuştu. Acemi eğitimini Manisa Kırkağaç'ta aldı, sonra Diyarbakır'a gitti. Destek Birliği olarak emir geldikçe göreve, dağa gidiyordu. Ailesi oğullarının herhangi bir çatışmaya katılıp katılmadığını bilmiyor, hiç sormadılar, Orhan da anlatmadı. Ama oğullarının askerde rahatının iyi olduğunu biliyorlar, ya da öyle sandıklarını düşünüyorlar. Orhan 5 Ağustos 1998'de terhis olup İstanbul'a döndü. İstanbul'da kaldığı bir hafta içinde askerlikten pek konuşulmadı. Orhan oralardaki dağları taşları anlattı durdu. Orhan'la babası aynı odada yatıyorlardı ama, Nazmi Kara sabah üçte dörtte kalkıp yufkacı dükkânına gittiği, Orhan ise öğlen uyandığı için aile oğullarının uyku düzenini bilmiyor.

Köydeki annesini ve kardeşlerini özlemişti. Gitti. Köyde ilk günler annesinin bütün ihtiyaçlarını giderdi, evi onardı, çuval çuval kışlık erzak aldı. Köydeki ablası Gülten eşinden yeni ayrılmıştı, bir yakın akrabaları dedikodu çıkarınca, genç kadın da adamın kapısına elinde silahla dayanmış, "haydi çık dışarı deyyus" demiş, "kocamdan ayrıldıysam sokak orospusu mu oldum". Aile cinayetlere giden sürecin bu olayla başladığını düşünüyor. Sonrasında Orhan bu akrabanın evine gidiyor, birlikte içki içiliyor. İddiaya göre, Orhan eve gidip ablasını, ağabeyini ve annesini öldürerek "aile namusu"nu temizliyor. Baba Nazmi Kara, oğlunun ağabeyi ile annesini neden öldürdüğünü bir türlü çözemiyor. Orhan olaydan sonra 15 gün kaçıyor. Bu arada, babasına telefon ederek, "günahının olmadığını" söylüyor. Babasının telkini üzerine de savcılığa teslim oluyor. Orhan da avukatına, "kız kardeşimi vurduğumu biliyo-

rum ama annemle ağabeyimi vurduğumu bilmiyorum" diyor. Orhan avukatla bir sırrını da paylaşıyor: "Ben askerde biraz rahatsızlandım. Ayaklarımın altına bir sızı geliyor, beynime vuruyor. Beynime vurunca kendimden geçiyorum. Askerde bu sızı gelince cinnet geçiriyordum. İstanbul'a döndüğümde babama söyleyip hastaneye yatacaktım."

Şimdi, İnebolu cezaevinde yargılanmayı bekleyen 1.78 boy, 90 kilo "çocuk" Orhan Kara, babasının deyimiyle, "bitmiş"ti.

Ersizlerdere köyü Muhtarı Mehmet Yüksel anlatıyor: Birinci odayı açtım, oğlan kardeşi, ikinci oda annesi, üçüncü odada da kız kardeşi vurulmuş... Üç cenaze... Ben tanımıyordum, köylü, "çok iyi çocuktu, çok sakin biriydi" diyor. Teslim olunca bakmak için adliyeye koştum... Bazı arkadaşlar, "Doğu'da askerlik yapanlar aniden böyle bir bunalım içine girermiş" diyorlar. Yani askerliğin etkisiyle diyorlar. Bunu niye yaptı çözemedik yani... Gündüz neyse de hava kararınca kimse komşusuna bile gidemiyordu. 15 gün herkes çok korktu, kimse en yakın komşusuna bile gidemedi. İnsanlar, annesini bile öldürmüş, kafayı iyice bozmuş her şeyi yapar, diyor... 60 yaşına geliyorum, böyle bir olay olmuş değil Ersizlerdere'de... Atalarımdan da duymadım...

Orhan'ın ilkokul arkadaşı Metin Gökgöz anlatıyor: İlkokuldan hatırlıyorum. Hiçbirimizle, yani kimseyle konuşmazdı, sessiz kendi halinde biriydi. Bizimle birlikte bir şey de yapmazdı, oyunlarımıza katılmazdı yani. Samimiyetim yoktu tabii ama, onun kimseyle samimiyeti yoktu.

Babası Nazmi Kara konuşuyor: Askere giderken nasıl doktor muayenesinden geçirip sapasağlam alıyorlar, sonra da sapasağlam teslim etmeleri lazım. Çocuğu yetiştirdik, muayenesini oldu, askere gitti. 22 yaşına girmiş, kulağını çekmemişim, saygılı mı saygılı. Jandarma komando, Diyarbakır'da... Boyu bir yetmişsekiz, askerde komando... Bizim Küre'nin Karakol komutanı daha önce Doğu'da görevliymiş. O kadar zaman geçmiş, komutan "gece sanki savaştaymışım gibi," diyor, üzerinden hâlâ atamamış. Ara sıra rüyasında çatışmada oluyormuş, yanındaki arkadaşı vuruluyormuş, hopluyormuş tabii. Komutan, "ailemin bana sarıldığı çoktur" diyor. Bunu anlatması Orhan için, bana, "yanlış anlama," dedi, "delikan denir, delikan gelince kendini kaybedersin" dedi. Büyüklerimizden bir ricamız var... Askerde bacağı da kopar, kolu da kopar, ona saygımız sonsuz. Teskereye gönderecekleri zaman, hepsini toplayıp 15 gün 20 gün anneye, babaya, konu komşuya, küçüğe büyüğe nasıl davranılacağını öğretmeleri lazım. Yani rasgele tüfeği omzundan al, terhis et... Kendi çocuğum için konuşmuyorum, televizyonda görüyoruz, çocuk, ailesine, "siz gidin, ben geliyorum," diyor, bir bakıyorlar, kendini asmış. Yani bunları 15 gün toplayacaklar, bir kampta eğitecek-

ler... Biz vatana milletimize kesinlikle saygısızlık yapamayız... Evlatlarımız da öyle... Bizde askerlik yapmayan bir kişiyi adam yerine koymazlar, selam bile vermezler. Çünkü sen vatanına hainlik yapıyorsun, sen kaç ben kaç kim yapacak? Seninki gitmesin. Seninkine bir şey olursa... Seninkinin canı can da yani... Hiç kimseye bir şey olmasın...

Sayılar...

63 286 Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel, 1998'i değerlendirdiği basın toplantısında, "Terör eylemlerinin başladığı 15 Ağustos 1984'ten aralık ayının başına kadar bilanço; meydana gelen 32 bin 853 olayda güvenlik güçlerinden 5 bin 555'i şehit oldu, 11 bin 168'i yaralandı. Sivil halkın uğradığı saldırılar sonucu 5 bin 302 vatandaş şehit oldu, 5 bin 877 vatandaş da yaralandı. Teröristlere verdirilen toplam zayiat ise 35 bin 384'tür. Bunların 23 bin 938'i ölü, 749'u yaralı, 8 bin 693'ü sağ olarak ele geçirilmiş, 2 bin 304'ü teslim olmuştur," dedi. (28 Aralık 1998, *Cumhuriyet*)

50 607 "Genelkurmay Başkanlığı adına TSK'nin PKK'ya karşı 1984'ten beri sürdürdüğü mücadelede gelinen noktayı Kurmay Albay Bülent Dağsalı şöyle açıkladı: 1984'te başlayan terörle mücadelede bugüne kadar 40 bin 407 terörist etkisiz hale getirildi. Bu mücadelede TSK'den 243 subay, 221 astsubay, 3 bin 526 uzman çavuş, erbaş ve er olmak üzere 3 bin 990 şehit verilmiştir. Ayrıca 157'si polis, 1115'i köy korucusu olmak üzere 1272 güvenlik görevlisi şehit oldu. Terör olaylarında 5 bin 238 vatandaşımız hayatını kaybetti." (8 Mayıs 1998, *Hürriyet*)

29 868 "Olağanüstü Hal Bölge Valisi Aydın Arslan, Olağanüstü Hal'in başlangıcından bu yana geçen 11 yılda, 26 bin 415 teröristin etkisiz hale getirildiğini, olaylarda bir önceki yıla oranla yüzde 40 azalma olduğunu söyledi. Bölge Valisi Aydın Arslan, düzenlediği basın toplantısında Olağanüstü Hal'in ilanından bu yana geçen 11 yıldaki terörle mücadeleyi değerlendirdi. Arslan, bölgede güvenlik güçlerince aralıksız sürdürülen operasyonlarda 11 yılda 16 bin 527 olayın meydana geldiğini ve bu olaylarda 21 bin 41'i ölü, 580'i yaralı, 2612'si sağ ve 2182'si kendiliğinden teslim olmak üzere toplam 26 bin 415 teröristin etkisiz hale getirildiğini söyledi. Aynı sürede 196'sı subay, 363'ü astsubay, 2780'i er, 178'i polis, 1089'u geçici köy korucusu olmak üzere toplam

4606 güvenlik görevlisinin şehit olduğunu ifade eden Bölge Valisi Arslan, 11 yılda 3398'i erkek, 508 kadın ve 493 çocuk olmak üzere toplam 4399 vatandaşın da hayatını kaybettiğini bildirdi. 11 yılda toplam 22 bin 563 uzun namlulu silah, 6457 tabanca ele geçirildiğini ifade eden Arslan, 4 milyonu aşkın merminin de elde edildiğini belirtti.

Bölge Valisi Arslan, 1997 yılının ilk 6 ayında bölgede 277 olayın, 1998'in aynı döneminde ise 197 olayın meydana geldiğini, bunun olaylarda yüzde 40 azalmayı ifade ettiğini söyledi. Bu olayların sadece silahlı saldırı ve çatışmaları kapsadığını kaydeden Arslan, şöyle dedi: 'Olaylar bölgedeki tüm örgütleri kapsıyor. 1997 yılının ilk altı ayında tüm olayların sayısı 563, 1998 yılında ise 360'tır. 1997 yılının ilk altı ayında 290 şehit verirken, bu yıl rakam 147'ye düştü. Hayatını kaybeden vatandaşlarımızın sayısı da 1997'de 55, 1998'de 48'dir. Bu yıl 1122 terörist ölü, 20 terörist yaralı, 86 terörist sağ ve 86 terörist de kendiliğinden teslim olmak üzere toplam 1314 terörist etkisiz hale getirilmiştir.'" (3 Temmuz 1998, Anadolu Ajansı)

300 000 "Güneydoğu'da savaşan Türk güvenlik güçleri, Kara, Hava ve Jandarma birlikleriyle polis ve köy korucularından oluşuyor. Güneydoğu'da görev yapan yaklaşık 300 000 kişilik gücün 140 000-150 000 kadarı Kara Kuvvetleri, 10 000 kadarı Hava Kuvvetleri, 40 000-50 000 kadarı Jandarma'ya, 40 000 kadarı polise bağlı ve 67 000 de köy korucusu var... Kara Kuvvetleri birliklerinin yaklaşık beşte birini Güneydoğu'daki ayaklanma bastırma operasyonlarıyla görevlendirmiş durumda." (*Türkiye'ye Silah Transferleri ve Savaş Yasaları İhlalleri*, Belge Yayınları)

21 000 "Yalnız Avrupa'da 5 bini aşkın parti-cephe çalışanı var. Ortadoğu sahasında rahatlıkla bini aşkın parti-cephe çalışanı var. Dağlarda... 15 bine yakın parti-ordu çalışanı var... PKK kadrosu diyebileceğimiz profesyonel çalışanlar 5 binden aşağı değildir." (Mart 1994, Ragıp Duran-Ertuğrul Kürkçü, Öcalan'la söyleşi, "Diriliş Tamamlandı, Sıra Kurtuluşta")

10 000 "İçişleri Bakanı (Nahit Menteşe) PKK'nın yaklaşık 10 bin militanının yanısıra 50 000 kişilik milis gücüne ve 315 000 sempatizana sahip olduğunu söylüyor." (Aralık-1994, Stephen Button, *Military Review*)

95 000 "Bugün 62 bini kadrolu, 33 bini kadrosuz 95 bin korucu var. Aileleri ve aşiretleriyle birlikte çok geniş bir camia bu... Geçmişte 18 ile 65 yaş arasında bu işe uygun olan, olmayan herkes silah altına alındı. Ve bugün koruculukta, uyuşturucudan silah kaçakçılığına, PKK'yla müştereklikten lojistik desteğe kadar uzanan, yüzde 12'lere varan bir suç oranı var." (27 Nisan 1998, *Yeni Yüzyıl*, Pazartesi Konuşmaları/ Neşe Düzel - Devlet Bakanı Prof. Dr. Salih Yıldırım)

3 787 Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde PKK'ye karşı verilen mücadelede yer alan 70 bin geçici köy korucusundan 3 bin 787'sinin, yasadışı olaylara karıştıkları gerekçesiyle yargılandıkları ve silahlarının ellerinden alındığı belirlendi.

PKK'ye karşı mücadele için devletin silah ve maaş verdiği korucuların 1899'unun "PKK'ye yardım ve yataklık ettikleri" iddiasıyla yargılanmaları dikkat çekti. Bölgede 1073 korucu da "uyuşturucu ticareti yapmak ve çete kurmak" suçlarından yargılandı.

Koruculuk sistemi 1984 yılında PKK'nin Güneydoğu'da silahlı faaliyet göstermesiyle oluşturuldu. 1987 yılında Olağanüstü Hal Bölge Valiliği'nin kurulmasıyla geçici köy korucularının sayıları 70 bine ulaştı. ... 1987'den sonra korucularla ilgili şikâyetlerde artış oldu. Bu dönemde binlerce korucu hakkında soruşturmalar açıldı. Yargılamalar sonucunda suçlu bulunan 3 bin 787 korucunun devlet tarafından verilen silahları geri alındı. Bu korucuların tamamının görevlerine son verildi. Suçlu oldukları mahkemelerce saptanan çok sayıda korucu hapis cezalarına çarptırıldı. Büyük bölümü halen cezaevlerinde.

İçişleri Bakanlığı kayıtlarına göre göreve başladıklarından bu yana sürekli kitle örgütleri, insan hakları kuruluşları ile bölge vatandaşları arasında büyük tartışmalara neden olan geçici köy korucularının Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde işlediği suçlar şöyle:

"108'i rüşvet almak, 1899'u PKK'ye yardım ve yataklık, 196'sı adam öldürmek, 161'i adam yaralamak, 280'i silah kaçakçılığı, 57'si kız kaçırmak, 13'ü meskene tecavüz ve 1073'ü uyuşturucu ticareti yapmak, çete oluşturmak ve diğer suçlar." (26 Ocak 1999, *Cumhuriyet*)

6 200 "Halen 6 bin 200 olan Özel Harekât Polisi'nin sayısı kademeli olarak 5 bine indirilecek. Özel Harekât'ta en az 60, en fazla 300 personel bulunacak. Polislerin 3 bini Doğu ve Güneydoğu'da görev yapacak. "(3 Kasım 1998, *Yeni Yüzyıl*)

426 000 "Genelkurmay Başkanlığı Genel Sekreterliği'nin verdiği bilgiye göre, askerlik çağında olmasına karşın mazeret bildirmeksizin askerlik hizmetini yerine getirmeyen veya askerliklerini erteletmek için şubelerine başvurmayan yükümlü sayısı 200 bin oldu. Yoklama kaçağı ve bakayalar genelde göç veren veya alan metropollerde yoğunlaşıyor. Bu grubun önemli bir kısmının ise öğrenci belgeleri şubelerine ulaşmayan öğrenciler, mükerrer kayıtlılar, cezaevinde bulunanlar veya mazeretlerini zamanında bildirmeyenlerden oluştuğu belirtiliyor. Yurtdışında çalışma, lisans-yüksek lisans eğitimi, hapis, sağlık gibi mazeretlerin zamanında bildirilmemesi nedeniyle yükümlülerin cezalı duruma düştükleri kaydediliyor. Genelkurmay, yurtdışında yaşayıp da askerlik hizmetini yapmayanların sayısının ise Aralık 1998 itibariyle 226 bini bulduğunu bildirdi." (21 Aralık 1998, *Hürriyet*)

96 000 000 000 "Dışişleri Bakanlığı İkili Siyasi İşlerden Sorumlu Müşteşar Yardımcısı Büyükelçi Uluç Özülker, kısa süre önce yaptığı açıklamada, Türkiye'nin PKK'yla mücadele için son 14 yılda harcadığı paranın 96 milyar dolara ulaştığını, bunun da toplam dış borçlara yaklaştığını söyledi. Askeri yetkililerin açıklamalarına göre, TSK terörle mücadele için günde 1 milyon 250 bin dolarlık harcama yaparken, jandarma ve diğer güvenlik birimlerinin harcamaları buna dahil edilmedi. 1996 yılındaki operasyonlarda ele geçirilen silah, mühimmat ve teçhizatlarının parasal değeri 3.1 milyon doları bulurken, bu rakam, 1997'de 3.2 kat artışla 10 milyon dolara ulaştı. Güneydoğu'da 6 bin 153 yerleşim birimi boşaltıldı, 2 bin 322 okul ile 160 sağlık ocağı ve sağlıkevi kapandı. Hayvancılık ve tarım bitme noktasına geldi." (14 Kasım 1998, *Hürriyet*)

500 000 000 000 000 "Türkiye'de üretilen petrolün %100'ü Güneydoğu'da üretilmektedir. Bunun parasal değeri ise yılda yaklaşık 200 trilyon TL'dir. Türkiye'deki su havzalarının %30'unu tek başına sadece Fırat ve Dicle nehirleri oluşturmaktadır. Bu nehirlerden elde edilen enerjinin neması, yılda yaklaşık 250 trilyon TL'dir. Görüldüğü gibi sadece petrol ve enerji kalemlerinden bir yılda elde edilen nema, yaklaşık olarak 500 trilyon civarındadır. Ayrıca bugünkü şartlarda bile Türkiye'de üretilen fosfatın %100'ü, Antep fıstığının %95'i, buğdayın %10'u, pamuğun %14'ü, mercimeğin %75'i, arpanın %15'i Güneydoğu'da üretilmektedir. Ayrıca sadece GAP kapsamında Çukurova'nın 5 misli bir

alan (yani 1.7 milyon hektar arazi) sulanacak ve her alanda verim üçe-dörde katlanacaktır." (Yard. Doç. Dr. Ahmet Özer, GAP Belediyeler Birliği Eski Genel Sekreteri, Mersin Üniversitesi Genel Sekreterliği ve Metodoloji Ana Bilim Dalı Başkanı, *Görüş*: Şubat - Mart 1998)

283 Son yedi yıl içinde Diyarbakır'ın aldığı göçlerle nüfusu 380 binden 1.5 milyona çıkmış, yani 7 yılda nüfusu 4 kat artmıştır. (Bu durum bölgenin diğer büyük kentleri için de geçerlidir. Örneğin, Van'ın nüfusu 1990'da 151 bin iken, 1997'de 500 bine, Batman'ın 149 binden 400 bine, Ş.Urfa'nın 226 binden 700 bine, Gaziantep'in nüfusu 627 binden 1.500 milyona, bir ilçe olan Bismil'in nüfusu ise 38 binden 150 bin'e çıkmıştır. ... Birleşmiş Milletler verilerine göre, bir kişinin ölmeden yaşamını idame ettirebilmesi için bir günde alması gereken 254 kalorinin yıllık bedeli 385 dolardır. Bu rakam aynı zamanda yoksulluk sınırıdır. Yapılan araştırmalara göre Diyarbakır'ın nüfusunun %85'i bu rakamın altında bir gelire sahiptir ve bu oran göç etmiş olan gruplar arasında daha da yükselmektedir. (TMMOB Raporu, 1997) Nitekim, Diyarbakır'daki 28 bin çalışana karşılık 312 bin kişi halen iş aramaktadır. Buna göre işsizlik oranı resmi rakamların aksine %70 civarındadır. (Diyarbakır TSO, 1997) Türkiye'de kişi başına düşen GSMH 2500 dolar iken, bu rakam Diyarbakır'da 283 dolardır. Aynı durum Doğu ve Güneydoğu' daki diğer bütün yerleşim birimleri için de geçerlidir. (Yard. Doç. Dr. Ahmet Özer, GAP Belediyeler Birliği Eski Genel Sekreteri, Mersin Üniversitesi Genel Sekreterliği ve Metodoloji Ana Bilim Dalı Başkanı *Görüş*, Şubat - Mart 1998)

1 006 000 DİE'nin (Devlet İstatistik Enstitüsü) Hane Halkı Gelir Dağılımı araştırmasının sonuçlarına göre, İstanbul'da yaşayanların en zengin yüzde 20'si gelirin yüzde 64'ünü, en fakir yüzde 20'si gelirin yüzde 4'ünü alıyor. En yüksek gelirli ailenin yıllık geliri 1 milyon 6 bin dolar (300 milyar 180 milyon TL), en düşük gelirli ailenin yıllık geliri 700 dolar (21 milyon TL).

Ankara'da yaşayanların en zengin yüzde 20'si gelirin yüzde 46'sını; en fakir yüzde 20 gelirin yüzde 6'sını alıyor. En yüksek gelirli ailenin yıllık geliri 633 333 Dolar (100 milyar 900 milyon) en düşük gelirli ailenin yıllık geliri 143 dolar (4 milyon 292 bin TL.)

Diyarbakır'da yaşayanların en zengin yüzde 20'si gelirin yüzde 51'ini en fakir yüzde 20 gelirin yüzde 7'sini alıyor. En yüksek gelirli ai-

lenin geliri 65 600 Dolar (1 milyar 968 bin TL), en düşük gelirli ailenin neyle geçindiği ise bilinmiyor.

"İstanbul'un en zenginlerinin içinde yer aldığı yüzde 20'lik nüfus, İstanbul'da kullanılan gelirin yüzde 64.1'ini tüketiyor. İstanbul Türkiye toplam gelirinin yüzde 27.5'ine el koyduğuna göre, bu en tepedeki 330 bin aileden oluşan İstanbul zenginleri Türkiye gelirinin yüzde 18'ine el koyuyor demektir. Peki bu ailelerin Türkiye genelindeki büyüklüğü nedir? Yüzde 3. ... Türkiye'nin yüzde 3'lük azınlığı İstanbul'da oturmakta ve Türkiye'nin gelirinin yaklaşık yüzde 20'sine el koymaktadır. Diğer illerin en üstteki zenginleriyle beraber bunların sayısı 2 bin 237 aileye ulaşmakta ve hepsi beraber Türkiye'deki ailelerin yüzde 20'sini oluşturmalarına karşılık Türkiye gelirinin yüzde 55'ini almaktalar. ... İstanbul'un en yoksullarının oluşturduğu 330 bin aile İstanbul'un gelirinden yüzde 4.2 pay alıyorlar. Çoğu varoşlarda yaşayan İstanbul yoksullarının payına Türkiye toplam pastasından düşen pay ise yüzde 1 ile ifade edilebilir. (Mustafa Sönmez, Bölgesel Eşitsizlik)

145 231 Devlet Güvenlik Mahkemelerinde, son 4 yılda 18 yaşın altında 2 bin 333 çocuk yargılandı. DSP Aydın Milletvekili Sema Pişkinsüt'ün "Çocuk yargılamalarına" ilişkin soru önergesine verilen yanıtta, 11-17 yaş arasında çok sayıda çocuğun DGM'lerde yargılandığı belirlendi. Adalet Bakanlığı istatistiklerine göre, 11-14 yaş arasında 1994'te 73, 1995'te 28, 1996'da 78, 1997'de de 32 çocuk yargılandı. 15-17 yaş grubundan ise 1994'te 694, 1995'te 440, 1996'da 712, 1997'de de 276 çocuk yargı önüne çıktı. Bakanlığın 1989 yılından bu yana tuttuğu istatistiklere göre, bu tarihten sonra çocuklar da dahil toplam 145 bin 231 kişi devlet güvenlik mahkemelerinden yargılandı. Buna göre, 1989'da 7 bin 894, 1990'da 12 bin 564, 1991'de 12 bin 58, 1992'de 17 bin 402, 1993'te 18 bin 792, 1994'te 22 bin 158, 1995'te 18 bin 583, 1996'da 15 bin 583, 1997'de de 20 bin 197 kişinin yargılaması yapıldı. (12 Ağustos 1998, Anadolu Ajansı)

19 962 Türkiye genelindeki Devlet Güvenlik Mahkemeleri (DGM) başsavcılıklarında, son 3 yıl itibarıyla faili meçhul dosyaların toplam dosyalar içindeki oranında yüzde 9.1 oranında artış saptandı. Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğü'nün son 3 yıllık verilerinden derlediği bilgilere göre, DGM'lerde 1995 yılında toplam 13 bin 665 faili meçhul dosya bulunuyordu. Bu sayı, toplam dosyalar içinde yüzde 56.4'lük bir

orana tekabül ediyordu.

1996 yılında ise faili bulunamayan dosyalar, geçen yıla oranla yüzde 4.5'lik artış göstererek 14 bin 923'e ulaştı. Son verilerin yer aldığı 1997 yılında, faili meçhul dosya sayısı ise 19 bin 962 olarak belirlendi. Toplam dosya içinde bu sayı yüzde 65.5'lik oranı teşkil ediyor.

Son üç yıllık verilere göre, Türkiye genelindeki DGM başsavcılıklarında bulunan faili meçhul dosyalarda yüzde 9.1'lik bir artış olduğu görülüyor.

1995 yılında faili meçhul birinciliği, 11 bin 699 dosya ile Diyarbakır DGM'de bulunuyordu. Faili belli olmayan dosyalarda Diyarbakır DGM'yi sırasıyla 879 dosya ile Malatya DGM, 695 dosya ile Erzincan DGM, 177 dosya ile İzmir DGM, 83 dosya ile İstanbul DGM, 73 dosya ile Ankara DGM, 37 dosya ile Kayseri DGM, 22 Dosya ile Konya DGM izliyordu.

1996 yılında ise toplam 15 bin 321 faili meçhul dosyanın 12 bin 523'ü Diyarbakır DGM Başsavcılığı'nda yer alıyordu.

Diyarbakır DGM'yi sırasıyla 1026 dosya ile Malatya DGM, 687 dosya ile Erzincan DGM, 396 dosya ile Ankara DGM, 112 dosya ile İzmir DGM, 109 dosya ile Konya DGM, 56 dosya ile Kayseri DGM takip ederken İstanbul DGM ise 14 dosya ile son sırada yer almıştı.

Geçen yıl, faili belli olmayan dosya sayısı 19 bin 962'ye yükseldi. Bu dosyalardan yine en çoğu, geçen iki yılda olduğu gibi Diyarbakır DGM'de bulunuyordu. Diyarbakır DGM'deki toplam faili meçhul dosya sayısı, geçen yıl 13 bin 344 olarak belirlendi. Bunu 2 bin 940 dosya ile Van DGM, bin 233 dosya ile Malatya DGM, 807 dosya ile Erzurum DGM, 699 dosya ile Erzincan DGM, 441 dosya ile Ankara DGM, 158 dosya ile Adana DGM, 134 dosya ile İzmir DGM, 112 dosya ile Konya DGM, 63 dosya ile Kayseri DGM ve 31 dosya ile İstanbul DGM izledi.

1995 yılında faili belli olmayan dosyalardan 255'inin faili tespit edildi. 1996 yılında ise 272 dosyanın faili bulunurken bu sayı 1997 yılında büyük bir artış göstererek 3 bin 96'ya ulaştı. Faili meçhul dosyaların yıllara göre ortalama bekleme sürelerinde de değişiklikler gözlendi. 1995 yılında faili belli olmayan dosyaların ortalama bekleme süresi 3 bin 294 gün olarak belirlendi. Bu sayı, 1996 yılında 4 bin 348'e yükselirken 1997 yılında ortalama bekleme sürelerinde büyük bir düşüş oldu ve 1385 gün olarak tespit edildi. (27 Temmuz 1998, Anadolu Ajansı)

7 012 000 000 SIPRI, (Stockholm Uluslararası Barış Araştırmaları Kurumu) verilerine göre, Türkiye 1997 sonu itibariyle dünyanın en çok

silah satın alan üçüncü ülkesi oldu. Yılda en az 100 milyon ABD Doları değerinde silah satın alan 72 ülkeyi kapsayan sıralamada 1993-97 arasında satın aldığı toplam 7 milyar 12 milyon ABD Doları değerinde silahla, Suudi Arabistan ve Tayvan'ı izleyen Türkiye, 1992-96 arasında da dünyanın ikinci büyük silah alıcısıydı. SIPRI kayıtlarına göre Türkiye 1997'de 1 milyar 276 milyon, 1996'da 1 milyar 127 milyon, 1995'te 1 milyar 253 milyon, 1994'te 1 milyar 373 milyon, 1993'te 1 milyar 983 milyon ABD Doları değerinde silah satın aldı. (SIPRI Year Book, 1997)

58 244 000 000 ABD Silah Denetimi ve Silahsızlanma Ajansı (Arms Control and Disarmament Agency-ACDA) verilerine göre Türkiye 1985 ile 1995 arasında, 1995 sabit fiyatlarıyla, toplam 58 milyar 244 milyon ABD Doları değerinde askeri harcama yaptı. Türkiye'nin 1985'te kişi başına 2 100 ABD Doları olan Gayri Safi Milli Hasılası 1995'te 2 714 ABD Doları'na çıkarken askeri harcamaların Gayri Safi Milli Hasılaya oranı yüzde 4.6 ile yüzde 4 arasında değişiyordu. Bütçedeki payı 1985'te yüzde 17.9, 1995'te yüzde 17.6 olan askeri harcamalar 1986'da yüzde 22.5'le yüksek düzeye çıkmıştı. 1995'te yapılan sıralamaya göre Türkiye 175 ülke arasında en çok askeri harcama yapan 19. ülkeydi. 1985'te kişi başına 97 ABD Doları olan askeri harcamalar 1995'te 108 Dolara çıkmıştı. Türkiye 1995'te silah altındaki 805 bin mevcuduyla Avrupa'nın en büyük, dünyanın 6. büyük ordusuna sahipti. Türk ordusu Avrupa'daki toplam silahlı gücün yüzde 25'ini oluşturuyor. On yıllık dönem içinde silahlı altındaki asker sayısı azalmakla birlikte 1991-95 arasında yükseliş gösterdi " (ACDA, Askeri Harcamalar Raporu, 1996)

7 000 000 000 Amerikan Merkezi Haberalma Örgütü (CIA) verilerine göre, "Türkiye'nin askeri harcamaları 1996'da 4.3 milyar dolardı ve "aynı yıl yapılan 7 milyar dolarlık ayaklanma bastırma harcamaları bu sayıya dahil edilmemiş"ti. (CIA Factbook)

74 DPT verilerine göre 1995'te bugünkü fiyatlarla kişi başına 117 ABD Doları olan sağlık harcamalarının yüzde 63'ü bütçeden karşılanıyordu. Aynı yıl devlet bütçesinden sağlık için kişi başına ortalama 74 Dolar ayrılmıştı. (DPT)

% 3.2 UNESCO verilerine göre Türkiye 1994'te Gayri Safi Milli Hasılasının yüzde 3.2'sini toplam bütçesinin de yüzde 3.4'ünü eğitim harcamaları için ayırmıştı.

4 300 "Türkiye'de 1994-95 arasında ülkeye sokulmakta olan 2.7, ülkeden çıkarılmakta olan 1.6 ton eroin yakalandı. 1995'te de 4 tona yakın eroin ele geçirildi. Türkiye uyuşturucu imalatında kullanılan kimyasal madde ithalinde de yalnızca bir seferde 21 tonla dünya rekorları kırdı. Dış etkilerin yanı sıra çeşitli iç nedenlerle de Türkiye Batı Avrupa'nın baş eroin ithalatçı ve ihracatçısı oldu. ... 1995'te Türkiye'de 53.3 ton asit anhidrit ele geçirilmişti. Merkezi Paris'te bulunan OGD'ye (Uyuşturucu Jeoplitik Gözlemevi) adları saklı kalmak kaydıyla açıklamada bulunan "Kemalist" subaylar ile eski MIT ajanları, PKK'ye yönelik operasyonlar sırasında ele geçirilen yüzlerce kilo eroinin kayda geçirilmeksizin yılda birkaç kez aşırı sağcı Bozkurt şebekelerince Ispanya limanlarına gönderildiğini söylediler. Uyuşturucu kaçakçılığının büyük bölümü korucular, kimi MİT görevlileri ve Bozkurtların kontrolünde... Her ay kayıtlara geçmeyen 800-1200 kg eroin yakalanıyor. (OGD, 1997 Raporu)

% 557 Emniyet Genel Müdürlüğü'nün Temmuz 1998'de yaptığı açıklamaya göre Türkiye'de ruhsatlı 609 bin 470 silah var. Ama suçların yüzde 76'sı ruhsatsız silahlarla işleniyor. 1991 ile 1996 arasında ruhsatlı silahlarla işlenen cinayet sayısı 63'ten 204'e, ruhsatsız silahlarla işlenen cinayet sayısı 344'ten 597'ye fırladı. Aynı dönemde ruhsatlı silahla yaralama beş kat artışla 143'ten 707'ye, ruhsatsız silahla yaralama ise 846'dan 1911'e çıktı.

"Meskûn mahalde ruhsatlı silah atma" 249'dan 2300'e ruhsatsız silah atma ise 809'dan 2537'ye fırladı. 6136 sayılı ateşli silahlar yasasına muhalefet olayları ise yüzde 557 artışla 1991'de 1691 iken 1997'de 9435'e yükseldi.

520 "Gözaltında kayıplar, 1990'u izleyen her yıl, çoğu Olağanüstü Hal Bölgesi'nde (OHAL) olmak üzere artış gösteriyor. İnsan Hakları Derneği'ne (İHD) yapılan resmi başvurular bugün 543'e ulaşıyor. İHD özellikle OHAL bölgesinde kayıp yakınlarının hepsinin resmi başvuruda bulunamadıkları gerekçesiyle rakamların ülkedeki gerçek gözaltında

kayıp sayısını tam olarak yansıtmadığını düşünüyor.

Son 8 yılda kayıp yakınlarının başvurularına göre İHD ve çeşitli kuruluşların çalışmaları çerçevesinde 520 olarak saptanan gözaltında kayıplar yıl yıl şöyle bir seyir izliyor: 1991 - 4, 1992 - 8, 1993 - 36, 1994 - 229, 1995 - 121, 1996 - 68, 1997 - 45, 1998 - 9. " ("Cumartesi Anneleri",.... tarihli açıklama)

908 "... Faili meçhul cinayetlerin toplam sayısı 908 olup...Adalet ve İçişleri Bakanlığınca toplam 34 ilimizde faili meçhul siyasi cinayetlerle igili bilgiler intikal etmiştir. 259 faili meçhul cinayetle Diyarbakır ilimiz ilk sırayı almaktadır. Bunu sırasıyla 155 ile Mardin, 145 ile İstanbul, 125 ile Batman, 34 ile Şırnak, 25 ile Malatya, 23 ile Adana, 15 ile Tunceli izlemektedir.

"Faili meçhul siyasal cinayetlerin en çok tabanca ile vurularak öldürme olayı olduğu ve 468 ile ilk sırayı aldığı görülmektedir. 2. sırayı 234 ile silahla öldürülme olayı almaktadır. Bunları sırasıyla Kalaşnikof marka otomatik silahla 55, bomba ile 22, otomatik silah ile 14, bıçak ile 14, uzun namlulu silah ile 10, asılarak 9, boğarak 8, ip ile 6 sert bir cisim ile 4, darpedilerek 4, kesici-delici alet ile 4, sopa ile 2 izlemektedir. Bunların dışında da çeşitli yöntemlerle öldürme olayları mevcuttur." (TBMM Faili Meçhul Cinayetleri Araştırma Komisyonu Raporu, 14 Ekim 1994)

107 965 "Bonn Büyükelçiliğimizce hazırlanan ekli şemalara göre (Almanya'ya) her yıl 100 bin civarında vatandaşımız giriş yapmakta, bunların yaklaşık 20-30 bini iltica talebinde bulunmaktadır. İltica talebinde bulunanların önemli bir bölümünün Doğu ve Güneydoğu Anadolu'dan olması muhtemeldir.

İngiltere'ye yönelik iltica başvuruları açısından birinci sırada olan Türkiye'den 1984-1996 yılları arasında yapılan 17 784 başvurudan 1749'u kabul, 4841'i reddedilmiş, 5600 kişiye mülteci statüsü tanınmamakla birlikte olağanüstü oturma müsaadesi verilmiştir. 6143 başvurunun da incelenmesi sürmektedir.

Fransa'da 20-30 bin kadar vatandaşımızın kaçak olarak bulunduğu tahmin edilmektedir.

1988-96 yılları arasında Türkiye'den Belçika'ya gelen vatandaşlarımızca 7687 ilitica talebinde bulunulmuş, bunlardan 1607'si kabul edilmiştir.

1997 yılı Nisan sonu itibariyle İsviçre'de 79 600 Türk vatandaşı yaşamakta olup bunların 4806'sı ilticacı statüsündedir... Halen 17 688 vatandaşımızın iltica talebi incelenmektedir. İltica talebinde bulunanların önemli bir bölümünün başta Bingöl, Adıyaman, Gaziantep, Kahramanmaraş olmak üzere Doğu ve Güneydoğu Anadolu'dan olduğu... gözlenmektedir. (Dışişleri Bakanı İsmail Cem'in TBMM Faili Meçhul Cinayetleri Araştırma Komisyonu'na 1.9.1997 tarihli yazısı).

2 200 Türkiye aleyhine Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinde açılan davaların sayısı 2200'e ulaştı ve Türkiye sonuçlandırılmış davalarda 5 trilyona yakın para ödemek zorunda bırakıldı. Bunun yanı sıra Mahkeme'ye gitmeden önce başvurulması gereken Avrupa İnsan Hakları Komisyonu'na Türkiye aleyhine yapılan başvurularda da artış gözleniyor. Komisyona yapılan her üç kişisel başvurudan biri Türkiye aleyhine olduğu öğrenildi. 1990 yılında Komisyona Türkiye aleyhinde 52 başvuru yapılırken bu rakam 1992'de 180'e, 1994'te 220'ye, 1996'da 270'e, 1997'de ise 352'ye ulaştı.

Türkiye en çok işkence, ifade ve basın özgürlüğü, Kıbrıs ve Güneydoğu konularında mahkemeye şikâyet ediliyor. ... Strazburg'daki Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne açılan ve Türkiye'nin suçlu bulunduğu davaların çoğu "örnek olay" teşkil ediyor ve Türkiye aleyhine gelecekte açılacak davalarda veri kabul ediliyor. Bu tür davaların en çarpıcı örneğini "Elekçi Köyü Davası" oluşturuyor. Türkiye'nin bu davada suçlu bulunmasıyla diğer tüm yakılan ve boşaltılan köyler için de AİHM'ne başvurma hakkı doğmuş oldu. Türkiye bundan böyle açılacak her köy boşaltma davası için "yeniden inşa" ile yükümlü olacak. (12 Temmuz 1998, *Yeni Yüzyıl*)

—

MEHMEDİN KİTABI

Dünyadaki hiçbir savaş haberlerdeki, TV görüntülerindeki gibi olmamıştır. Mermiler parçalar, yaralar, sakatlar ve öldürür. Orada olmak, asker olarak çatışmanın tam ortasında olmak başkalarına nasıl aktarılabilir ki?

Adları ne olursa olsun askeri "Mehmet" diye biliriz. Oysa askerler de hepimiz gibi birilerinin çocukları, kardeşi, eşi, sevgilisi ya da babası olan adı sanı belli insanlardır. Mehmedin Kitabı'nı böyle 42 genç insan yazdı. Onlar askerliklerini 1984-98 arasında Güneydoğu'da, Olağanüstü Hal Bölgesi'nde yaptılar. Başlarından geçenlerin muhasebesini sizlerle paylaşma cesaretini göstererek bu kitabı yarattılar.

Mehmedin Kitabı sosyolojik ya da politik değerlendirmeler yapmayı amaçlamıyor. İsteyerek ya da istemeyerek kendilerini çatışmanın ortasında bulan kanlı canlı insanların sesini topluma duyurmak, yaşananlara onların baktığı yerden de bakılmasını sağlamak, bu kitabın amacı.

Elbet herşey bu kitaptakinden de ibaret değil. Dinlemek ve okumak da, sonuçta orada olmak değildir çünkü...

Metis Siyahbeyaz
ISBN 975-342-229-6

9 789753 422291

Metis Yayınları, İpek Sokak 9, 80060 Beyoğlu, İstanbul